

ผลกระทบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการห้ามใช้
และการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล: กรณีศึกษาประเทศไทย

นางสาว ณีฐฐณี เกิดสุคนธ์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-0981-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE IMPACT OF INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW IN RELATION
TO PROHIBITIONS AND RESTRICTIONS OF ANTI-PERSONNEL MINES
: A CASE STUDY OF THAILAND**

Miss Nattanee Kirdsukon

**สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws

Department of Law

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-0981-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลกระทบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการห้ามใช้
และการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล: กรณีศึกษาประเทศไทย
โดย นางสาว ณิชฎฐณี เกิดสุขคนธ์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ วิจิต มันทาภรณ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณะบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ชงทอง จันทรางศุ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุผานิต เกิดสมเกียรติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ วิจิต มันทาภรณ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วิสูตร ตูยานนท์)

..... กรรมการ
(พันโท กฤษณะ บวรรัตนารักษ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. กมลินทร์ พินิจภูวดล)

ณัฐฐณี เกิดสุคนธ์: ผลกระทบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการห้ามใช้และการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล: กรณีศึกษาประเทศไทย (THE IMPACT OF INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW IN RELATION TO PROHIBITIONS AND RESTRICTIONS OF ANTI-PERSONNEL MINES: A CASE STUDY OF THAILAND)
 อ.ที่ปรึกษา: ศาสตราจารย์วิฑิต มันทาภรณ์, 314 หน้า. ISBN 974-13-0981-3

เนื่องจากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอนและการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 ตั้งแต่ปีค.ศ.1998 ประเทศไทยย่อมได้รับผลกระทบต่างๆ จากการเข้าเป็นภาคีดังกล่าว ทั้งทางด้านกฎหมายและด้านการปฏิบัติ แต่เนื่องจากเมื่อเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาแล้วประเทศไทยย่อมผูกพันที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ว่า พันธกรณีตามสนธิสัญญาต้องได้รับการเคารพและถือปฏิบัติตามซึ่งอนุสัญญานับนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในการห้ามใช้และการจำกัดการใช้อาวุธในการพิพาทด้วยอาวุธไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ ก็ตาม

สาระสำคัญของอนุสัญญามุ่งเน้นในเรื่องของการห้ามใช้ สะสม ผลิต พัฒนาและโอนซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และให้ทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าวให้หมดสิ้นไปภายในระยะเวลาที่กำหนด ดำเนินมาตรการด้านกฎหมาย ด้านบริหารและด้านอื่นๆ ที่เหมาะสม กำหนดบทลงโทษทางอาญาต่อผู้ละเมิดต่ออนุสัญญา รวมทั้งกำหนดให้ประเทศภาคีให้ความช่วยเหลือเยียวยา รักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอีกด้วย

เมื่อพิจารณาพันธกรณีแห่งอนุสัญญาประกอบกับบทบัญญัติกฎหมายภายในต่างๆ ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติกฎหมายภายในเหล่านั้นยังไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากนัก ดังนั้นจึงควรมีการบัญญัติกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ใดๆ ที่สอดคล้องต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติตามพันธกรณีและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาควิชา _____ นิติศาสตร์ _____ ลายมือชื่อนิสิต _____
 สาขาวิชา _____ นิติศาสตร์ _____ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา _____
 ปีการศึกษา _____ 2543 _____ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

4086074834 : MAJOR LAW

KEY WORD : ANTI - PERSONNEL MINES / INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW

NATTANEE KIRDSUKON: THE IMPACT OF INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW
IN RELATION TO PROHIBITIONS AND RESTRICTIONS OF ANTI-PERSONNEL
MINES : A CASE STUDY OF THAILAND. THESIS ADVISOR: PROF. VITIT
MUNTARBHORN, 314 pp. ISBN 974-13-0981-3.

Since 1998, Thailand has been one of the State Parties to the 1997 Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-personnel Mines and on Their Destruction. As a result, it must strictly fulfil its obligations under this Convention as imposed by the principle of Pacta sunt Servanda, a principle of international law.

The Convention emphasizes the following; 1) the prohibition of the use, stockpiling, production, development and transfer of anti-personnel mines and on their destruction within a time-limit; 2) taking all appropriate legal, administrative and other measures, including the imposition of penal sanctions; and 3) providing assistance for the care and rehabilitation of mine victims.

After analyzing the obligations under Convention and the related provisions of the domestic law of Thailand, one can notice that such provisions of domestic law do not greatly facilitate the fulfilment of the obligations under the Convention. Thus, there should be legislation or regulation that complies with the obligations thereunder in order for Thailand to fulfil its obligations and solve its problem of anti-personnel mines more effectively.

Department _____ Law _____

Student's signature _____

Field of study _____ Law _____

Advisor's signature _____

Academic year _____ 2000 _____

Co-advisor's signature _____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากคณาจารย์ และบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ศาสตราจารย์วิทิต มันทาภรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้โอกาส คำแนะนำ คำปรึกษา ตลอดจนข้อคิดเห็น ต่างๆ ของการวิจัยมาด้วยดีโดยตลอด อีกทั้งได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งในการตรวจอ่านวิทยานิพนธ์ นี้ให้ทั้งฉบับ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ไปได้

ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุผานิต เกิดสมเกียรติ อาจารย์ ดร.วิสูตร ตูยานนท์ อาจารย์พันโท กฤษณะ บวรรัตนารักษ์ และอาจารย์ ดร.กมลสินทร์ พิณีภูวาล ที่ท่านกรุณาสละเวลาอันมีค่าเป็นประธานกรรมการและกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งนอกจากนี้แล้ว ทุกท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา ตลอดจนข้อคิดเห็น ต่างๆ อันเป็นประโยชน์ และกรุณาตอบข้อซักถามที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์เป็น อย่างมาก

นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ คุณดุษฎีธรรม ธรรมวงศ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ESCAP องค์การสหประชาชาติ คุณอุรวิรัชต์ รัตนพฤกษ์ เจ้าหน้าที่การทูต 6 กองการเมือง กรม องค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ พลโท ดร.วสุ ชนะรัตน์ ผู้อำนวยการศูนย์ ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ พลตรี ธรรมศักดิ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์ ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ นาวาเอกหญิง ลัดดา เพียรเจริญ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านของศูนย์ ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านข้อมูลต่างๆ และเอกสารที่หายาก อีกทั้งกรุณาตอบปัญหาข้อซักถามต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูลและเอกสารต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างรวดเร็วและรวดเร็ว

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ คุณยาย และพี่ดาว ที่สนับสนุนส่งเสริม และเป็นกำลังใจอย่างดีให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอขอบคุณ คุณสันติ ศิริธีระเกษม ผู้คอยให้ความหวังใจ เป็นกำลังใจและอยู่เคียงข้างเสมอมาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

ถ้าหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์และคุณค่าทางการศึกษาอยู่บ้าง ผู้วิจัย ขอกราบเป็นกตเวทีกุณแก่บิดา มารดา คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรม เลี้ยงดู ให้ความรู้ ความเมตตากรุณา แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องประการใด ผู้วิจัย ขออ้อมรับความผิดไว้แต่เพียงผู้เดียว

ณัฐฐณี เกิดสุคนธ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐานของการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 ลักษณะทั่วไปของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล.....	8
2.1 ความทั่วไป.....	8
2.2 ความหมายของคำว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคล.....	9
2.3 ประเภทและชนิดของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่พบในปัจจุบัน.....	12
2.4 วิวัฒนาการของการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล.....	16
2.5 แนวโน้มของการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในอนาคต.....	20
บทที่ 3 ผลกระทบ สาเหตุของปัญหาและสภาพปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิด สังหารบุคคลในประเทศไทย.....	24
3.1 ผลกระทบของการนำทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาใช้ต่อประเทศไทย.....	24
3.1.1 ผลกระทบต่อรัฐ.....	25
3.1.2 ผลกระทบต่อประชาชนพลเรือน.....	29
3.1.3 ผลกระทบต่อผู้ลี้ภัย และผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ.....	32
3.2 สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ในประเทศไทย.....	35
3.2.1 สาเหตุที่เกิดจากประเทศไทยเอง.....	35
3.2.2 สาเหตุที่เกิดจากประเทศเพื่อนบ้าน.....	36

	หน้า	
3.3	สภาพปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย.....	39
3.3.1	สภาพปัญหาทั่วไป.....	39
3.3.2	ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติกฎหมายในการห้ามใช้ ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล.....	40
3.3.2.1	ปัญหาบทบัญญัติกฎหมายในการห้ามหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล....	41
3.3.2.2	ปัญหาบทบัญญัติกฎหมายในการห้ามกลุ่ม บุคคลที่มีใช้รัฐ (Non-state element) ใช้ทุ่น ระเบิดสังหารบุคคล.....	42
3.3.3	ปัญหาด้านการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหาร บุคคล.....	45
3.3.3.1	ปัญหาด้านเทคนิค.....	46
3.3.3.2	ปัญหาด้านค่าใช้จ่าย.....	50
3.3.4	ปัญหาด้านการเยียวยา รักษา และฟื้นฟูผู้ประสบภัย ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้กลับคืนสู่สังคม.....	54
3.3.4.1	ปัญหาด้านเทคนิคและค่าใช้จ่าย.....	54
3.3.4.2	ปัญหาด้านบทบัญญัติกฎหมาย.....	57
3.4	แนวโน้มของสภาพปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของ ประเทศไทยในอนาคต.....	59
บทที่ 4	วิวัฒนาการของหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล.....	64
4.1	ที่มาของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการ ห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล.....	65
4.1.1	ความตกลงระหว่างประเทศ (international Agreement)....	66
4.1.2	กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (Customary International Law).....	70
4.1.3	คำตัดสินของศาล (Judicial Decisions) และข้อคิดเห็น ของนักกฎหมายระหว่างประเทศ (Writing of Publicists) ..	73
4.1.4	บทบาทของหน่วยงานระหว่างประเทศต่าง ๆ (The Role of Various International Bodies).....	76

	หน้า
4.1.5 อิทธิพลอื่นๆ.....	77
4.2 หลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล.....	79
4.2.1 ความทั่วไป.....	79
4.2.2 หลักผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทด้วยอาวุธจะถูกจำกัดสิทธิที่จะเลือกวิธีและวิธีการสงคราม.....	83
4.2.3 หลักการห้ามใช้อาวุธ และวิธีการสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น.....	84
4.2.4 หลักการที่ต้องแยกพลเรือนและพลรบออกจากกัน.....	88
4.2.5 หลักการห้ามใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตี.....	91
4.3 ความพยายามในการแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล.....	95
4.3.1 การกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อมนุษยธรรม.....	96
4.3.2 การจำกัดการใช้ทุ่นระเบิดในพิธีสารทุ่นระเบิด.....	98
4.3.3 การสร้างกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดและกลไกในการทำลายตัวเองแก่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล....	101
4.3.4 การรณรงค์ต่อการห้ามดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล.....	104
4.3.4.1 การห้ามผลิตและจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลภายในประเทศ.....	105
4.3.4.2 การควบคุมและการห้ามการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศ.....	107
4.3.5 การรณรงค์และการเตรียมการในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในอนุสัญญาออกอตตาวา ค.ศ.1997 (The Ottawa Process).....	110
4.4 อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997.....	117

	หน้า	
4.4.1	สาระสำคัญของอนุสัญญา.....	118
4.4.1.1	ขอบเขตอนุสัญญา.....	136
4.4.1.2	การห้ามใช้ทุระเบิดสังหารบุคคล.....	138
4.4.1.3	การแก้ไขปัญหาในการกวาดล้างและทำลาย และให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุระเบิด สังหารบุคคล.....	123
4.4.1.4	การตรวจตราหรือควบคุมกำกับในการดำเนินการ ให้สอดคล้องต่ออนุสัญญา.....	125
4.4.1.5	การตั้งขอสงวน.....	127
4.4.1.6	การถอนตัว.....	128
4.4.2	ข้อดีและข้อเสียของอนุสัญญา.....	128
4.4.2.1	ข้อดีของอนุสัญญา.....	128
4.4.2.2	ข้อเสียของอนุสัญญา.....	130
บทที่ 5	การนำอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการ ทำลายทุระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 มาบังคับใช้ในประเทศไทย.....	134
5.1	สถานะทางกฎหมายของอนุสัญญาสำหรับประเทศไทย.....	135
5.2	พันธกรณีของอนุสัญญาต่อประเทศไทย.....	138
5.3	ใครจะเป็นผู้ตัดสินว่าการสะสมทุระเบิดสังหารบุคคลตามข้อ 3 แห่งอนุสัญญาอยู่ในปริมาณที่เป็นจำนวนขั้นต่ำสุดและเป็น จำนวนเท่าใด.....	148
5.4	ปัญหาเกี่ยวกับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของคณะตรวจสอบ ข้อเท็จจริงในการปฏิบัติหน้าที่ตามอนุสัญญา.....	151
5.5	กฎหมายภายในและการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา.....	156
5.5.1	กฎหมายภายในต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	157
5.5.2	การใช้อำนาจตามกฎหมายในการกวาดล้างและทำลาย ทุระเบิดสังหารบุคคลในพื้นที่ทุระเบิดของประเทศไทย.....	165
5.5.2.1	บริเวณชายแดนที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน.....	165
5.5.2.2	บริเวณชายแดนที่ยังมิได้ปักปันเขตแดน.....	167
5.5.2.3	บริเวณที่ดินของเอกชน.....	171

	หน้า
5.6 บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ประสบภัย ทุกระเบิดสังหารบุคคล.....	177
5.7 ความร่วมมือและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ องค์การ ระหว่างประเทศและองค์กรเอกชน.....	185
5.8 การดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้ละเมิดอนุสัญญาของประเทศไทย	192
5.8.1 ระดับระหว่างประเทศ.....	193
5.8.1.1 ความรับผิดชอบของรัฐ (State Responsibility)...	193
5.8.1.2 การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย (Sanction).....	198
5.8.1.3 ศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court).....	202
5.8.1.4 การส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Extradition).....	206
5.8.2 ระดับภายในประเทศ.....	218
5.8.2.1 มาตรการทางด้านกฎหมายแพ่ง.....	218
5.8.2.2 มาตรการทางด้านกฎหมายอาญา.....	222
5.8.2.3 มาตรการทางด้านกฎหมายอื่นที่มีโทษทาง อาญา.....	226
5.8.2.4 การนิรโทษกรรม.....	227
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	234
6.1 บทสรุป.....	234
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	242
6.2.1 ข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997.....	242
6.2.2 ข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำอนุสัญญาว่าด้วย การห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุกระเบิด สังหารบุคคล ค.ศ.1997 มาบังคับใช้ในประเทศไทย.....	245
รายการอ้างอิง.....	258
ภาคผนวก.....	270

ภาคผนวก ก. อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 (Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction 1997).....	271
ภาคผนวก ข. คำแปลอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997.....	290
ภาคผนวก ค. รายนามประเทศต่างๆ ที่ลงนามและให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาออตตาวา ค.ศ.1997.....	306
ภาคผนวก ง. พระบรมราชโองการประกาศการมีผลใช้บังคับอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล.....	312
ประวัติผู้วิจัย.....	314

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ได้เริ่มมีการนำทุ่นระเบิดสังหารบุคคล (Anti-Personnel Mines) จำนวนมากกว่า 400 ล้านลูกมาฝังไว้ใต้ดิน เพื่อใช้เป็นอาวุธในการป้องกันตนเอง (defensive weapons) ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก เนื่องจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธที่มีราคาถูกมาก เมื่อเปรียบเทียบกับอาวุธชนิดอื่น คือ มีราคาเพียง 3 ดอลลาร์สหรัฐต่อทุ่นระเบิดสังหารบุคคล 1 ลูกเท่านั้น และยังสามารถหาซื้อได้โดยง่ายจากประเทศผู้ผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลรายใหญ่หลายประเทศ อาทิเช่น บัลแกเรีย จีน ฝรั่งเศส ฮังการี เกาหลีรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น อีกทั้งในอดีตการใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวเป็นอาวุธในการสงครามนั้น สามารถใช้ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการสงคราม ห้ามไว้แต่อย่างใด ส่งผลให้มีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในการสงครามอย่างแพร่หลาย และกลายมาเป็นปัญหาอย่างมากแก่ประเทศที่มีการใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวสืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลถูกออกแบบขึ้นเพื่อทำอันตราย หรือทำให้บุคคลผู้เข้ามาสัมผัสกับทุ่นระเบิดได้รับบาดเจ็บ พิการ หรือสูญเสียชีวิต แม้ว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะมีขนาดเล็กเพียงเท่าบูหรี่ 1 กล่องเท่านั้น หากแต่ผลร้ายของมันมีมากมายหลายเท่าตัว เนื่องจากทุ่นระเบิดเหล่านี้สามารถฝังไว้ได้ทุกที่ ไม่ว่าจะเป็นทางเดิน ในป่า ทะเลทราย ทุ่งหญ้า เรือกสวนไร่นา คูคลอง หรือแม้แต่รอบๆ บริเวณตึก ซึ่งบางสถานที่นั้นเป็นบริเวณที่ใช้ในการสัญจรไปมาของประชาชน จึงมักพบเห็นอยู่เสมอว่ามีประชาชนได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิดเหล่านี้เป็นจำนวนมาก และถึงแม้ว่าสงครามต่างๆ จะสิ้นสุดลงเป็นเวลานานเท่าใดแล้วก็ตาม แต่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลยังคงฝังตัวอยู่ใต้พื้นดินอย่างสงบนิ่ง เพื่อรอเวลาที่จะปะทุขึ้นมาทำอันตรายบุคคลใหม่อีกครั้ง

ภายหลังจากสงครามสิ้นสุดลง กองกำลังทหารซึ่งเป็นผู้ดำเนินการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านั้น ได้เคลื่อนย้ายกองกำลังออกจากพื้นที่ชายแดนไปเสีย คงเหลือทิ้งไว้เพียงทุ่นระเบิดสังหารบุคคล อาวุธร้ายที่นอนสงบนิ่งอยู่ใต้พื้นดินไว้เพียงลำพัง โดยมีได้ทำการกวาดล้าง ทำลาย หรือไม่แม้แต่จะทำเครื่องหมายเตือนภัยไว้ให้ประชาชนผู้สัญจรไปมาทราบ

บริเวณ ดังกล่าวเป็นเขตที่มีอันตรายและมีทุระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่แต่อย่างใด เพราะเหตุว่าเมื่อสงครามเลิกราทันระเบิดสังหารบุคคลจะเป็นเรื่องแรกที่ถูกลืม และเป็นเรื่องสุดท้ายที่นึกได้ว่ายังมีอยู่ ดังนั้นจึงดูเหมือนว่าทุระเบิดเหล่านั้นมิใช่ปัญหาสำหรับกองกำลังทหารอีกต่อไป หากแต่เป็นปัญหาที่ถูกทิ้งร้างไว้ให้แก่ประชาชน พลเรือนผู้บริสุทธิ์ ต้องเผชิญหน้ากับอันตรายใต้พื้นดินแต่เพียงฝ่ายเดียว สงครามมีวันสิ้นสุด แต่ทุระเบิดสังหารบุคคลยังคงทำหน้าที่สังหารและทำอันตรายต่อผู้คนต่อไปไม่รู้จักจบสิ้น ทุระเบิดเหล่านี้คือมหันตภัยที่คุกคามความปลอดภัยของประชาชน ในแต่ละวันประชาชนในประเทศที่มีทุระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ จะต้องดำเนินชีวิตประจำวันอยู่บนความเสี่ยงในการได้รับอันตรายจากทุระเบิดเหล่านี้ ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกเฉลี่ยแล้วทุกสัปดาห์จะมีผู้ได้รับอันตรายจากทุระเบิดสังหารบุคคลมากกว่า 500 คน และในจำนวนนี้เป็นเด็กกว่า 40% ในทุกๆ ปี จะมีผู้คนจำนวนมากกว่า 26,000 คนต้องเสียชีวิต ได้รับบาดเจ็บ หรือพิการจากทุระเบิดดังกล่าว และในจำนวนทั้งหมดนี้เป็นพลเรือนมากกว่า 90% ประชาชนจำนวนนับล้านคนทั่วโลกจะต้องเลือกระหว่างการยังคงทำไร่ ทำนาต่อไปด้วยความหวาดหวั่นภัยจากทุระเบิดสังหารบุคคล หรือจะยอมอดอยาก หิวโหย ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือนของตนไปเพื่อหนีภัยจากทุระเบิดเหล่านั้น

ในแต่ละปีจะสามารถกวาดล้างทุระเบิดสังหารบุคคลในประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมกันทั้งหมดได้จำนวนประมาณหนึ่งแสนลูก ทว่ากลับมีการวางทุระเบิดดังกล่าวเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนกว่าสองล้านลูก ซึ่งในการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นมูลค่าสูงถึง 50 เท่าของต้นทุนการผลิตหรือของราคาทุระเบิดสังหารบุคคลแต่ละลูก ดังนั้นการจะกวาดล้างและทำลายทุระเบิดดังกล่าวจำนวนมากกว่า 120 ล้านลูกที่ฝังอยู่ใน 70 ประเทศทั่วโลก จะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงถึงประมาณ 33 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และหากคำนวณตามอัตราความเร็วของการทำงานของหน่วยกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน จะต้องใช้ระยะเวลายาวนานถึง 1,100 ปี จึงจะสามารถกวาดล้างและทำลายทุระเบิดเหล่านี้ได้หมดทั่วโลก แต่ทั้งนี้หมายรวมถึงจะต้องไม่มีการวางทุระเบิดสังหารบุคคลเพิ่มขึ้นใหม่ด้วย นอกจากนี้แล้วสิ่งที่สำคัญและต้องคำนึงถึงเกี่ยวกับสภาพปัญหาเกี่ยวกับทุระเบิดสังหารบุคคลทั่วโลกในขณะนี้ คือ ยังคงมีทุระเบิดชนิดดังกล่าวถูกเก็บสะสมอยู่ในคลังสรรพาวุธอีกจำนวนมากกว่า 120 ล้านลูกในประเทศต่างๆ ทั่วโลก

ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากทุระเบิดสังหารบุคคลนั้น นับเป็นความสูญเสียทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่าอย่างไม่วันสิ้นสุด ประชาชนที่ตกเป็นเหยื่อของทุระเบิดเหล่านี้ นอกจากจะได้รับความทุกข์ทรมานแสนสาหัสแล้ว ยังต้องได้รับการเอาใจใส่ดูแลฟื้นฟูทั้งสภาพ

จิตใจและร่างกาย เพื่อให้กลับเข้าสู่ระบบสังคมและเศรษฐกิจได้อีกด้วย ภัยของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนอกจากจะส่งผลร้ายต่อประชาชน พลเรือนผู้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก และสตรีแล้ว ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการบูรณะประเทศ การให้บริการทางสังคมต่างๆ ตลอดจนการทำเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพของประชาชน รวมทั้งด้านการฟื้นฟู บำบัด รักษาผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดให้สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้ต่อไปด้วย ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไม่เพียงแต่จะขับไล่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตที่มีทุ่นระเบิดเหล่านี้ให้ต้องอพยพลี้ภัยออกจากถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเท่านั้น แต่ยังเป็นอุปสรรคต่อการอพยพกลับคืนสู่ถิ่นฐานเดิมของผู้ลี้ภัย และผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอีกด้วย

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทยนั้น ประเทศไทยมีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ครอบคลุมพื้นที่กว่า 500,000 ไร่ หรือ 800 ตารางกิโลเมตร ใน 19 จังหวัด และผู้ที่ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณแนวชายแดน ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีรายได้น้อยแทบทั้งสิ้น จึงทำให้ปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลภายในประเทศไทยเป็นปัญหาที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไม่ค่อยมีโอกาสได้รับทราบมากนัก ส่งผลให้ปัญหาเหล่านี้มิได้รับการสนใจและเอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง ในสภาพความเป็นจริงทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมิได้ถูกฝังอยู่แต่เฉพาะในแนวยุทธศาสตร์ที่มีการสู้รบหรือบริเวณแนวชายแดนเท่านั้น หากแต่ทุ่นระเบิดดังกล่าว จะถูกฝังอยู่ทั่วไปในเกือบทุกบริเวณ อาทิเช่น ไร่นา ชายป่า ริมแม่น้ำ หรือบริเวณทางเดินที่ประชาชนใช้สัญจรไปมาในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ซึ่งในบางครั้งมีระยะห่างเพียงการก้าวเดินไม่กี่ก้าวจากบริเวณบ้านเรือนที่พักอาศัยเท่านั้น และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้น ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้สามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยกระแสลม ไหลไปตามแม่น้ำ และเมื่อเกิดภาวะน้ำท่วมหรือมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิประเทศตามธรรมชาติในบริเวณที่ทุ่นระเบิดเหล่านี้ฝังตัวอยู่ ประชาชนชาวไทยในหลายพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ยังคงต้องทำมาหาเลี้ยงชีพอยู่อย่างหวาดกลัว และไม่มีความปลอดภัยในชีวิตมากนัก ต้องเสี่ยงกับความตาย การสูญเสียชีวิต ขา หรือดวงตา และความพิการไปตลอดชีวิต ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อทั้งทางด้านจิตใจ สังคม และครอบครัว อันเนื่องมาจากสาเหตุที่เขาเหล่านั้นมิได้เป็นผู้ก่อ หากผู้ใดตกเป็นเหยื่อของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ล้วนต้องต่อสู้ดิ้นรนอย่างยากลำบากในการดำรงชีวิต โดยที่ความช่วยเหลือจากภาครัฐยังคงมีไม่ทั่วถึงไม่เพียงพอและไม่ทันต่อเหตุการณ์ トラบเท่าที่ยังไม่มีการยุติการใช้และทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าวโดยสมบูรณ์

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 หรืออนุสัญญาออกตาวาแล้ว ซึ่งอนุสัญญานี้มีสาระสำคัญในการให้ประเทศภาคีเลิกใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสิ้นเชิง อีกทั้งห้ามการสะสม การผลิตและการโอนทุ่นระเบิดดังกล่าว และให้ทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่สะสมไว้ในคลังสรรพาวุธหรือในอาณาเขตของภาคีแห่งอนุสัญญา ฉะนั้นประเทศไทยจึงมีพันธกรณีจะต้องดำเนินการใดๆ ต่อทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตามที่ได้ระบุไว้ในอนุสัญญา แต่ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมาย และคำสั่งใดๆ ในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ คงปรากฏแต่เพียงคำว่าทุ่นระเบิด ซึ่งถือเป็นความหมายหนึ่งของเครื่องกระสุนปืน อีกทั้งเป็นการบัญญัติห้ามการใช้แต่เฉพาะประชาชนทั่วไปไว้ในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 เท่านั้น ทั้งนี้ส่วนใหญ่ของบทบัญญัติในพระราชบัญญัติดังกล่าวมิให้ใช้บังคับแก่ราชการทหารและตำรวจที่มีหรือใช้ในราชการ หน่วยราชการที่มีหรือใช้เพื่อป้องกันประเทศหรือรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ดังนั้นการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาออกตาวานี้ ย่อมมีผลผูกพันและส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ทั้งในประเด็นในเรื่องความมั่นคงของประเทศและในด้านการใช้หลักเกณฑ์ทางกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว อาทิเช่น กระทรวงกลาโหม ซึ่งทำหน้าที่ปกป้องรักษาเอกราชและอธิปไตยแห่งชาติและกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งทำหน้าที่ดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น อีกทั้งจะต้องพิจารณาประเด็นปัญหาต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งกฎหมายภายในประเทศต่างๆ ที่ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในด้านการปฏิบัติอันเนื่องมาจากการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาออกตาวา ค.ศ.1997 อีกด้วย

1.2 สมมติฐานของการวิจัย

เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 ตั้งแต่ปี ค.ศ.1998 ประเทศไทยย่อมได้รับผลกระทบต่างๆ ทั้งทางด้านกฎหมายและด้านการปฏิบัติ จากการเข้าเป็นภาคีดังกล่าว ประกอบกับกฎหมายภายในของประเทศไทยยังไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากนัก ดังนั้นจึงควรมีการบัญญัติกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ใดๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติตามพันธกรณี และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย และความจำเป็นในการนำกฎเกณฑ์ทางด้านมนุษยธรรมระหว่างประเทศมาใช้ในการปกป้องผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทยและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น
2. เพื่อศึกษาถึงแนวคิด กฎหมาย หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการห้ามใช้และการทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลว่ามีความเป็นมาและมีเนื้อหาอย่างไร รวมทั้งมีการพัฒนาหลักกฎหมายดังกล่าวอย่างไร
3. เพื่อศึกษาถึงการนำกฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการห้ามใช้และการจำกัดการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลมาใช้ในประเทศไทยว่าจะสามารถนำมาใช้อย่างไร และมีผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างไร
4. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายภายในต่างๆ ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคล และแนวนโยบายในการเยียวยา พี่นฟูผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลรวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากทุกระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยว่าเป็นอย่างไร และมีความสอดคล้องต่ออนุสัญญาในเรื่องดังกล่าวมากน้อยเพียงใด
5. เพื่อเป็นการกระตุ้นและผลักดันให้เกิดความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศจากประเทศต่างๆ ในการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทยให้มากขึ้นอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
6. เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยราชการที่มีความรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว อาทิ กระทรวงกลาโหม และกระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้น
7. เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลต่างๆ ที่ให้ความสนใจในการศึกษากฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการห้ามใช้และการจำกัดการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคล

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของการใช้และการห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลในการสงคราม สภาพปัญหาต่างๆ และผลกระทบที่เกิดจากทุกระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยจะกล่าวถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนวิเคราะห์ตัวบทกฎหมายหลักเกณฑ์ และแนว

ทางปฏิบัติของประเทศไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการห้ามใช้และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์และความแตกต่าง เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะได้ศึกษาถึงแนวทางในการจัดให้มีการร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศจากประเทศต่างๆ แก่ประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเอกสาร โดยศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์ข้อมูลจากอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล หนังสือ บทความในวารสาร มติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ข้อมูลต่างๆ จากอินเทอร์เน็ต ตลอดจนกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น โดยการค้นคว้าข้อมูลจากสถานที่ต่างๆ ดังนี้

1. ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ห้องสมุดสัญญาธรรมศักดิ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ห้องสมุดสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. ห้องสมุด ESCAP องค์การสหประชาชาติ
6. กองการเมือง กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
7. อินเทอร์เน็ต
8. คณะกรรมการยุติธรรมและสันติแห่งประเทศไทย
9. คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ
10. ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบและเข้าใจสภาพปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยได้อย่างชัดเจนและทราบถึงความจำเป็นในการนำกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการห้ามใช้และการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาใช้ในประเทศไทย รวมทั้งทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประเทศไทย

2. ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของการนำหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศมาประยุกต์ใช้ในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเกี่ยวกับแนวคิด กฎหมายหลักเกณฑ์เนื้อหา และการพัฒนาของกฎหมายดังกล่าว

3. ทำให้ทราบว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในทางทฤษฎีเกี่ยวกับการห้ามใช้และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลกับการนำกฎเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ในทางปฏิบัติในประเทศไทยนั้นสามารถนำมาใช้ได้มากน้อยเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร และเพราะเหตุใด

4. ทำให้ทราบและเข้าใจถึงมาตรการทางกฎหมายภายในต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนนโยบายเกี่ยวกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและการเยียวยา พื้นฟูผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทย อันจะนำไปสู่การพัฒนามาตรการทางกฎหมาย และนโยบายต่างๆ ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ทำให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศจากประเทศต่างๆ ในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแก่ประเทศไทย มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นอย่างจริงจังมากขึ้น

6. ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำกฎหมายเกี่ยวกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาใช้ เช่น ฝ่ายทหาร กระทรวงการต่างประเทศ หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาว่ากฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมหรือไม่ มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าวเพียงใด และควรปรับปรุง แก้ไขหรือไม่อย่างไร

7. เป็นแนวบรรทัดฐานในการศึกษากฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าวของนิสิต นักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

ลักษณะทั่วไปของทุระเบิดสังหารบุคคล

2.1 ความทั่วไป

ในระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาอาวุธทางการทหาร ซึ่งกลายเป็นอาวุธที่ใช้ในการพิพาทด้วยอาวุธในหลายภูมิภาค อาวุธดังกล่าวนี้คือ ทุระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายและมีจำนวนเพิ่มขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก ในความเป็นจริงแล้วมีการพิพาทเพียงเล็กน้อยที่เกิดขึ้นในระยะเวลา 2-3 ศตวรรษที่ผ่านมา และมีการใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลโดยที่มีได้ถือเป็นอาวุธที่มีความสำคัญเท่าใดนัก หากแต่การทำงานของทุระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ ซึ่งมีความทนทานและมีอายุการใช้งานยาวนานจึงถือเป็นมรดกตกทอดอย่างหนึ่งของการพิพาทนั้นๆ โดยประมาณว่ามีทุระเบิดสังหารบุคคลจำนวนถึง 110 ล้านลูก ที่ยังมีได้ถูกกวาดล้างและทำลายกระจายอยู่ในพื้นที่กว่า 70 ประเทศทั่วโลก¹ ทุระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้มีการทำงานอย่างซ้ำซ้ำ เนื่องจากประกอบด้วยกลไกการทำงานที่ละขั้นตอนซึ่งถูกออกแบบไว้ใช้สำหรับการทำลายในวงกว้าง ทุระเบิดอาจมิได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นอาวุธที่โหดร้ายและน่าสะพรึงกลัวเหมือนอย่างเช่น อาวุธชีวภาพ อาวุธเคมี หรืออาวุธนิวเคลียร์ หากแต่ผลลัพธ์ของทุระเบิดสังหารบุคคล เป็นเช่นเดียวกันกับอาวุธเหล่านี้ กล่าวคือ มันจะทำลายโดยไม่จำกัดเป้าหมาย ซึ่งก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตและการบาดเจ็บอย่างทุกข์ทรมานแสนสาหัส² นอกจากนี้แล้ว ทุระเบิดสังหารบุคคลยังถือเป็นทางเลือกหนึ่งในการใช้อาวุธสำหรับนานาชาติ ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐบาล กลุ่มกบฏ หรือกองกำลังติดอาวุธต่างๆ อีกทั้งสามารถตรวจค้นได้ยากและมีความอันตราย ประกอบกับต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมากในการดำเนินการกวาดล้าง ทุระเบิดสังหารบุคคลจึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการทำลายหลายพื้นที่ในดินแดนของประเทศต่างๆ ทั่วโลกมาเป็นระยะเวลาหลายศตวรรษแล้ว โดยในแต่ละวันทุระเบิดเหล่านี้ซ่อนตัวอยู่ใต้พื้นดินและทำ

---

¹Stuart Maslen, "The Implications of the 1996 Land-mines Protocol for Refugees and the Internally Displaced," International Journal of Refugee Law 8, 3 (1996): 383.

²Alica H. Petrarca, "An Impetus of Human Wreckage?: The 1996 Amended Landmine Protocol," California Western International Law Journal 27, 1 (Fall 1996): 208.

อันตรายต่อเด็ก ชาย หญิง ชาวไร่ ชาวนา ตลอดจนผู้สัญจรไปมา และในแต่ละสัปดาห์ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้สังหารชีวิตและทำให้ประชาชนต้องพิการไปเป็นจำนวนมาก³ ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจึงถือได้ว่าเป็นอาวุธที่มีการทำลายในวงกว้าง เนื่องจากทุ่นระเบิดเหล่านี้จะสังหารบุคคลหรือทำให้บุคคลพิการโดยไม่จำกัดเป้าหมาย อีกทั้งยังสามารถทำลายชีวิตมนุษย์และสัตว์ต่างๆ ได้เป็นระยะเวลาชานาน⁴ และไม่สามารถแบ่งแยกระหว่างประชาชนพลเรือนกับพลรบได้อีกด้วย ในความเป็นจริงทุ่นระเบิดดังกล่าวจะทำอันตรายต่อเด็กจำนวนมากกว่าทำอันตรายต่อทหารและพลรบ อีกทั้งยังคงสังหารและทำอันตรายบุคคลต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด ถึงแม้ว่าจะมีการเซ็นสัญญาสนธิสัญญาสันติภาพต่อกัน หรือเสียงปืนแห่งสงครามได้สิ้นเสียงลงเป็นเวลานานเท่าใดแล้ว ก็ตาม⁵

2.2 ความหมายของคำว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

เนื่องจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล พัฒนามาจากทุ่นระเบิดบก ดังนั้นเพื่อปูพื้นฐานในการทำความเข้าใจความหมายของคำว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคล จึงขอกล่าวถึงความหมายของคำว่าทุ่นระเบิดบกในเบื้องต้นนี้ก่อน คำว่า “ทุ่นระเบิดบก” นี้ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Land mine” ภาษาฝรั่งเศสใช้ว่า “Mine-terrestre” และภาษาเยอรมันใช้ว่า “Erdmine” เดิมทีคำว่า Mine ของภาษาต่างประเทศ หมายถึง บ่อแร่ ขุดแร่ แต่การขุดแร่โดยปกติต้องเจาะเข้าไปในดินเสียก่อน แล้วจึงใช้ดินระเบิดระเบิดให้หินแร่กระจายออกจากกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อสงวนแรงงานกรรมกรไว้ ต่อมาการใช้ดินระเบิดในการขุดแร่และสร้างอุโมงค์ก็พัฒนามาเป็นใช้เพื่อทำลายยานเกราะ และทหารเดินเท้าจึงได้มีการประดิษฐ์ภาชนะที่หุ้มห่อดินระเบิดเสียใหม่ให้แข็งแรง ไม่แปรปรวนได้โดยง่ายด้วยอนุภาคของดิน ฟ้า อากาศ เพื่อใช้ในวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้อย่างดียิ่งขึ้น สำหรับคำว่า “ทุ่นระเบิด” ซึ่งตรงกับคำภาษาต่างประเทศว่า “Mine” ในกองทัพไทยนั้น เมื่อเอ่ยคำว่าทุ่นระเบิด ทุกคนจะรู้จักดีว่าเป็นอาวุธของทหารเรือ ซึ่งมีลักษณะเป็นทรงกลมทำด้วยโลหะมีขนาดใหญ่ออกอยู่ใต้น้ำ เมื่อเรือไปกระทบเข้าจะเกิดระเบิดโดยแรงระเบิดมากมายนี้จะสร้างความเสีย

³ Ibid., p. 205.

⁴ R.J. Araujo. S.J., “Anti-personnel Mines and Peremptory Norms of International Law: Argument and Catalyst,” Vanderbilt Journal of International Law 30, 1 (January 1997): 2.

⁵ Ibid., p. 4.

หายให้แก่เรือเป็นอันมาก คำว่าทุ่นระเบิดใช้กันมาด้วยดีตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่หนึ่งสืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน

คำว่า “ทุ่น” ในภาษาไทย มักจะมีความหมายถึงวัตถุสิ่งหนึ่งที่ลอยน้ำ มีเชือกหรือโซ่ล่ามเอาไว้ ตัวอย่างได้แก่ ทุ่นสำหรับจอดเรือและทุ่นไฟสัญญาณดังนั้นคำว่าทุ่นระเบิด จึงใช้ได้ดีและตรงกับความหมายเดิม เพราะในอดีตทุ่นระเบิดของทหารเรือนั้นหากไม่มีสิ่งใดล่ามไว้ จะลอยขึ้นมาเหนือน้ำทำให้สามารถมองเห็นได้โดยง่าย ต่อมาสมัยสงครามโลกครั้งที่สองประเทศเยอรมันได้คิดค้นทุ่นระเบิดแม่เหล็กขึ้น มีรูปร่างคล้ายทุ่นระเบิดไม่ลอยอยู่เหนือพื้นน้ำหากแต่จะจมอยู่ใต้ก้นทะเลลึก ดังนั้นทุ่นระเบิดสมัยใหม่นี้จึงไม่มีการลอยน้ำและไม่ต้องใช้โซ่ล่ามดังเช่นในอดีตอีกต่อไป ในปัจจุบันเมื่อกล่าวถึงคำว่า “Mine” ในภาษาต่างประเทศที่ใช้ในการสงคราม จะมีความหมายถึงภาชนะที่บรรจุวัตถุระเบิดที่จะเกิดการระเบิดขึ้นในน้ำ ในดินหรือในอากาศ หากจะจำกัดเป็นชนิดที่ใช้กับสงครามทางทะเล จะเรียกว่า “Seamine” ถ้าจะใช้กับสงครามภาคพื้นดิน จะเรียกว่า “Land mine” และทางอากาศ จะเรียกว่า “Aerialmine” ฉะนั้น หากคำว่า ทุ่นระเบิดมีความหมายครอบคลุมไปถึงอาวุธสิ่งหนึ่ง ซึ่งลอยอยู่ในน้ำ หรือไม่ลอยอยู่ในน้ำก็ได้แล้ว คำว่า “Land mine” จึงน่าจะแปลว่า “ทุ่นระเบิดบก” ได้โดยไม่มีข้อกังขาแต่ประการใด⁶

ทุ่นระเบิดบกจะมีดินระเบิดบรรจุอยู่ในเครื่องหุ้มห่อ ซึ่งอาจทำด้วยโลหะ หรืออลูมิเนียม และจะใช้วางไว้ใต้อาคารบ้านเรือน ฝังไว้ใต้ดินบ้าง หรือวางแนบกับที่หมายบ้าง เมื่อมีการจุดชนวนหรือมีแรงกดมาสัมผัสกับสายชนวน ดินระเบิดก็จะระเบิดขึ้น เกิดอำนาจทั้ง 2 ประการ กล่าวคือสังหารและทำลาย ครั้นต่อมาได้มีการนำทุ่นระเบิดบกมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการสังหารทหารเดินเท้า จึงมีการขนานนาม ทุ่นระเบิดนี้ว่า “ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล” หรือตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Anti-Personnel Mine” ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสังหารทหารเดินเท้า เพื่อป้องกันที่มั่นในระยะประชิด เพื่อขัดขวางและรบกวนข้าศึก ตลอดจนเพื่อถ่วงเวลาการปฏิบัติการของข้าศึก ไม่ให้ข้าศึกใช้พื้นที่หรืออาคารบ้านเรือนได้ตั้งใจปรารถนา

ในปัจจุบันได้มีการให้ความหมายของคำว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้อย่างเป็นสากล จึงทำให้แต่ละประเทศสามารถเข้าใจความหมายของคำว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้อย่างถูกต้องตรงกัน ดังที่ได้บัญญัติไว้ในบทบัญญัติข้อ 2 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้สะสม ผลิตและ

---

⁶วิชา วิฑูรย์, สงครามทุ่นระเบิด (พระนคร: โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหารบก, 2492), หน้า 1-4.

โอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 (Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction 1997) ดังนี้

“ข้อ 2 คำจำกัดความ

1. “ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล” (Anti-Personnel mine) หมายถึง ทุ่นระเบิดที่ได้รับการออกแบบให้ระเบิดเมื่อบุคคลปรากฏตัว เข้าใกล้หรือสัมผัส และจะทำให้บุคคลหนึ่งคนหรือมากกว่าทุพพลภาพ บาดเจ็บหรือเสียชีวิต ทุ่นระเบิดซึ่งได้รับการออกแบบให้ระเบิดเมื่อมีการปรากฏเข้าใกล้ หรือสัมผัสโดยยานพาหนะ มิใช่บุคคลและติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันการเก็บกู้ ไม่ถือว่าเป็นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยผลของการติดตั้งของอุปกรณ์ดังกล่าว”

จากคำจำกัดความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติข้อ 2 ให้ความหมายของคำว่า ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้ 2 ขอบเขต กล่าวคือ จะต้องเป็นทุ่นระเบิดที่ได้รับการออกแบบให้ระเบิดเมื่อมีการปรากฏเข้าใกล้ หรือสัมผัสโดยบุคคลและจะต้องทำให้บุคคลหนึ่งคนหรือมากกว่า ทุพพลภาพ บาดเจ็บหรือเสียชีวิต นอกจากนี้แล้วทุ่นระเบิดยังหมายความถึงกระสุนหรืออาวุธที่ได้รับการออกแบบให้วางไว้ใต้พื้นดิน บนพื้นผิวดิน หรือในพื้นที่อื่นๆ ซึ่งจะเกิดการระเบิดเมื่อมีการปรากฏเข้าใกล้ หรือสัมผัสโดยบุคคลอีกด้วย ในประเด็นนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อก้าวถึงทุ่นระเบิดจะมีได้เป็นการใช้โดยละเมิดต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในทุกกรณี หากแต่ถ้าเป็นการใช้ทุ่นระเบิดที่เกิดการระเบิดเมื่อมีการปรากฏเข้าใกล้หรือสัมผัสโดยบุคคล รวมทั้งสัตว์แล้วจะถือว่าเป็นการละเมิดต่อกฎหมายดังกล่าว⁷ ฉะนั้นทุ่นระเบิดที่ได้รับการออกแบบให้ระเบิดเมื่อมีการปรากฏเข้าใกล้หรือสัมผัสโดยยานพาหนะ หรือที่เรียกว่า ทุ่นระเบิดทำลายรถถัง (Anti-tank mines) จึงมิได้ถูกห้ามใช้ภายใต้กรอบของอนุสัญญาฉบับนี้

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะถูกฝังไว้ใต้พื้นดินในบริเวณต่างๆ มากมาย ณ พื้นที่ที่มีการฝังทุ่นระเบิดไม่ว่าจะฝังไว้อย่างหนาแน่นหรือไม่หนาแน่นก็ตาม ภาษาอังกฤษ เรียกว่า Mine field ภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า Champ de mines ภาษาเยอรมันจะเรียกว่า Minenfeld ดังนั้นคำว่า Mine field จึงควรจะแปลว่า สนามทุ่นระเบิดบก หรือที่รู้จักกันในภาษา

⁷Ryszard Piotrowicz, “Anti-Personnel Landmines the Political Time Bomb Under the Superpowers’ Table,” The Australian Law Journal 73, 2 (February 1999): 100-101.

ไทยตั้งแต่ในอดีตว่าดงระเบิด⁸ ในอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 ได้กล่าวถึงดงระเบิดไว้เช่นกัน โดยใช้คำว่า พื้นที่ทุระเบิด หรือ mined area แทน ดังที่บัญญัติไว้ในข้อ 2 วรรค 5 ดังนี้ “พื้นที่ทุระเบิด หมายถึง พื้นที่ซึ่งเป็นอันตรายอันเนื่องมาจากทุระเบิดหรือสงสัยว่ามีทุระเบิด” โดยปกติทุระเบิดสังหารบุคคลนอกจากจะมีไว้ฝังเพื่อให้ระเบิดเมื่อมีบุคคลเข้ามาแผ้วพานแล้ว การจัดสิ่งล่อตาทั้งหลายเพื่อดึงเอาทหารที่มีได้มีความช่างสังเกตและระแวงระวังให้เข้ามาประสบอันตรายจากทุระเบิดสังหารบุคคล ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ยอมรับได้ เราเรียกว่า การวางกับล่อ หรือภาษาอังกฤษใช้คำว่า Booby trap เพื่อให้กับที่วางไว้นั้นมีความหมายของอันตรายและความตายเจือปนอยู่ ดังนั้นจึงเรียกว่า “กับระเบิด” ซึ่งถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลอีกด้วย

2.3 ประเภทและชนิดของทุระเบิดสังหารบุคคล

เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงภัยอันตรายและอาณาพ้อันร้ายแรงของทุระเบิดสังหารบุคคล ผู้วิจัยจึงขอกล่าวอธิบายถึงประเภทและชนิดของทุระเบิดดังกล่าวทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นว่า เหตุใดประชาคมระหว่างประเทศจึงหันมาให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อันเกิดจากทุระเบิดสังหารบุคคลอย่างจริงจัง ทุระเบิดบกลสามารถแบ่งแยกออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภท กล่าวคือ ประเภทสังหารบุคคล (Anti-personnel mines) และประเภททำลายรถถัง (Anti-tank mines) แต่เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงทุระเบิดสังหารบุคคลเท่านั้น จึงไม่ขอกล่าวอธิบายถึงทุระเบิดทำลายรถถัง ทุระเบิดสังหารบุคคลโดยทั่วไปจะมีขนาดเล็ก ราคาถูก และประกอบด้วยอุปกรณ์ในการระเบิดที่ถูกออกแบบให้เกิดการระเบิดขึ้นเมื่อบุคคลเข้ามาสัมผัสกับสายชนวนที่ติดอยู่กับทุระเบิด⁹ ทุระเบิดสังหารบุคคลนั้นมีมากมายหลายประเภท และยังสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายชนิดอีกด้วย แต่จะมี 4 ประเภทที่มีการใช้อย่างแพร่หลายและสามารถพบได้โดยทั่วไปในประเทศที่มีการฝังทุระเบิดดังกล่าวในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก อาทิเช่น ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น

⁸วิชา จิตวัฒน์, สงครามทุระเบิด, หน้า 8.

⁹“A land mine is...,” DHA News (July-August 1995): 4.

ประเภทของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล แบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. ทุ่นระเบิดแบบใช้แรงระเบิด (Blast mines)

จะถูกวางบนพื้นดินหรือฝังไว้ใต้พื้นดิน ทุ่นระเบิดประเภทนี้จะทำให้บุคคลได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตอันเนื่องมาจากการระเบิด โดยปกติแล้วทุ่นระเบิดประเภทแบบใช้แรงระเบิดนี้จะระเบิดเมื่อได้รับแรงกดจากรอยเท้าในบริเวณส่วนบนของทุ่นระเบิด¹⁰ แรงระเบิดจะทำให้บุคคลที่เหยียบหรือสัมผัสกับมันต้องสูญเสียขาตั้งแต่หัวเข่าลงไปถึงปลายเท้า ส่งผลให้ต้องตัดขาที่อนบนส่วนที่เหลือออก เนื่องจากเป็นแผลฉกรรจ์ และอาจเกิดการติดเชื้อได้¹¹

ชนิดของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลประเภทแบบใช้แรงระเบิดที่พบมากในปัจจุบันในหลายประเทศ อาทิเช่น กัมพูชา อัฟกานิสถาน อังกฤษ โสเวียต โมซัมบิก รวันดา และอิรัก มีดังต่อไปนี้¹²

: PMN-2 ผลิตในประเทศสหภาพโซเวียต จะพบมากในอัฟกานิสถาน อังกฤษ เลบานอน โซเวียต โมซัมบิก ฮอนดูรัส นิการากัว และกัมพูชา

: TS-50 จะพบมากในประเทศจอร์เจีย อิรัก เลบานอน และรวันดา

: Type 72 ผลิตในประเทศจีน พบมากในกัมพูชาและประเทศไทย

: Type 72B จะไม่สามารถแยกออกถึงความแตกต่างจาก Type 72A เมื่อถูกฝังไว้ใต้พื้นดิน จะมีส่วนประกอบของโลหะอยู่น้อยมาก จึงทำให้สามารถตรวจพบได้ยาก

: SB-33 จะถูกฝังไว้รวมกับกองหิน ซึ่งทำให้ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ง่ายโดยง่ายเมื่อบุคคลมาสัมผัสกับทุ่นระเบิดชนิดนี้จะระเบิดขึ้น แรงระเบิดส่งผลให้สูญเสียเท้าและขาตั้งแต่บริเวณใต้หัวเข่าลงมา¹³

: PFM-1 ผลิตในประเทศไทย มีอีกชื่อหนึ่งว่าทุ่นระเบิดผีเสื้อ (butterfly mine) เพราะเหตุว่ามีลักษณะคล้ายปีกผีเสื้อขนาดเล็ก ซึ่งจะกางออกเมื่อถูกปล่อยลงมาจากเฮลิคอปเตอร์ จะเป็นอันตรายต่อเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ เนื่องจากรูปร่างลักษณะของมันเป็นที่ดึงดูดความสนใจของเด็ก เมื่อเกิดระเบิดจะส่งผลให้มือข้างหนึ่งหรือทั้ง 2 ข้างขาดตั้งแต่ข้อมือลงไป

¹⁰ Paul Davies, War of the Mines (London: Pluto Press, 1994), pp. 1-3.

¹¹ "Landmines-background information," Available from: <http://www.oneworld.org/guides/landmines/background/html>, p.3.

¹² Paul Davies, War of the Mines, p.2.

¹³ Gino Strada, "The Horror of Land Mines," Scientific American (May 1996):

หรืออาจทำให้นิ้วมือขาดหายไป ทู่นระเบิดชนิดนี้จะทำอันตรายต่อบริเวณคางและใบหน้า รวมทั้งอาจทำให้ตาบอดได้ จะพบมากในประเทศอัฟกานิสถาน¹⁴

2. ทู่นระเบิดแบบใช้สะเก็ดระเบิด (Fragmentation mines)

โดยทั่วไปจะถูกวางไว้เหนือพื้นดิน ทู่นระเบิดสังหารบุคคลประเภทนี้จะประกอบด้วยชิ้นส่วนต่างๆ มากมายหลายชิ้น เมื่อถูกแรงกดจะเกิดการระเบิดขึ้น ซึ่งจะทำให้ชิ้นส่วนต่างๆ เหล่านี้ถูกปล่ยออกมาตามแรงระเบิด¹⁵ ส่งผลให้บุคคลที่อยู่ในบริเวณที่เกิดการระเบิดต้องเสียชีวิต โดยแรงระเบิดมีระยะไกลถึง 25 เมตร ทู่นระเบิดประเภทนี้ส่วนใหญ่จะทำด้วยเหล็กผูกติดกับหลักไม้¹⁶

ทู่นระเบิดประเภทแบบใช้สะเก็ดระเบิด ประกอบด้วยทู่นระเบิดหลายชนิด แต่ที่พบมากในปัจจุบัน มีดังต่อไปนี้

: POMZ-2 ผลิตในประเทศไซเวียต จะพบมากในประเทศอัฟกานิสถาน อังโกลา กัมพูชา เอริโอเปีย อิรัก โมซัมบิก รวันดา โซมาเลีย ประเทศไทยและเวียดนาม โดยทั่วไปจะทำด้วยเหล็กผูกติดกับหลักไม้และปักไว้ในระดับความสูงจากพื้นดินเท่ากับความสูงในระดับขา ซึ่งจะยากต่อการสังเกตเห็นหากทำการปักไว้ในบริเวณที่มีต้นไม้เตี้ยๆ ที่ขึ้นตามพื้นดินเป็นจำนวนมาก ทู่นระเบิดชนิดนี้จะมีแรงระเบิดได้ไกลถึง 25-30 เมตร¹⁷

: Shrapnel Mines No.2 เป็นทู่นระเบิดประเภทแบบใช้สะเก็ดระเบิดอีกชนิดที่มีอันตราย และสามารถพบได้บ้างในปัจจุบัน

3. ทู่นระเบิดแบบใช้สะเก็ดระเบิดแบบกระโดดระเบิด (Bounding fragmentational mines)

ทู่นระเบิดประเภทนี้จะระเบิดเมื่อมีการกระตุกสายชนวน และจะมีการระเบิด 2 ครั้ง โดยครั้งแรกแรงระเบิดจะกระจายออกเป็นบริเวณ 45 เซนติเมตร และจะระเบิดครั้งที่ 2 โดยแรงระเบิดจะทำให้ชิ้นส่วนต่างๆ ภายในทู่นระเบิดจำนวนมากกว่า 100 ชิ้น กระจายไปในบริเวณ 25 เมตร ซึ่งสามารถทำอันตรายต่อบุคคลได้ในวงกว้าง¹⁸

¹⁴ Ibid., p. 29.

¹⁵ Paul Davies, War of the Mines, p. 2.

¹⁶ "Landmines-background information," p. 3.

¹⁷ Paul Davies, War of the Mines, p. 2.

¹⁸ "Landmines-background information," p. 3.

ทุ่นระเบิดประเภทแบบใช้สะเก็ดระเบิดแบบกระโดดระเบิดที่พบมากในปัจจุบัน มีดังนี้

: Type 69 ผลิตในประเทศจีน สามารถระเบิดได้โดยง่าย เพียงแค่สะเก็ด สายชนวนระเบิดเบาๆ เท่านั้น ทุ่นระเบิดชนิดนี้จะถูกฝังโดยการวางไว้บนพื้นดินหรือผูกติดกับ ทุ่นระเบิดชนิด Type 72 ซึ่งเป็นทุ่นระเบิดประเภทใช้แรงระเบิด โดยจะประกอบด้วยชิ้นส่วน ต่างๆ จำนวนมากถึง 240 ชิ้น และแรงระเบิดสามารถกระจายได้เป็นบริเวณกว้าง 11 เมตร¹⁹

: Valmara 69 ผลิตในประเทศอิตาลี แรงระเบิดสามารถระเบิดได้ในระดับ ความสูงถึง 50-100 เซนติเมตร สามารถทำอันตรายได้สูง ในระดับข้อมือมนุษย์ จะประกอบไปด้วยชิ้นส่วนของกระสุนปืนใหญ่ที่กระจายในอากาศจำนวน 1000 ชิ้น แรงระเบิดมีรัศมีในบริเวณ 25 เมตร และอาจกระจายได้ไกลถึง 200 เมตร²⁰ ทุ่นระเบิดชนิดนี้จะพบมากในประเทศอังกฤษ โกลา โมซัมบิก อิรักตอนเหนือ และโซมาเลีย

4. ทุ่นระเบิดแบบมีสะเก็ดระเบิดแบบสามารถบังคับทิศทางได้ (Directional fragmentation mines)

ทุ่นระเบิดประเภทนี้จะถูกวางไว้เหนือพื้นดินเพียงลำพังหรือผูกติดไว้กับต้นไม้ และสามารถระเบิดได้โดยการควบคุมจากระยะไกลหรือโดยการกระตุกสายชนวน เมื่อมีบุคคล เข้าไปสัมผัสหรือกระตุ้นทุ่นระเบิดประเภทนี้ จะสามารถทำอันตรายและสังหารชีวิตบุคคลได้เป็น จำนวนมาก ทุ่นระเบิดดังกล่าวนี้มีความร้ายแรงมาก แรงระเบิดสามารถทำให้ลูกบอลเหล็ก จำนวนถึง 700 ลูกเคลื่อนที่ได้ และยังสามารถสังหารบุคคลทุกคนที่อยู่ในบริเวณ 50 เมตร ในพื้นที่ที่ทุ่นระเบิดฝังอยู่ อีกทั้งยังทำให้บุคคลที่อยู่ในบริเวณ 100 เมตรรอบทุ่นระเบิดได้รับ บาดเจ็บและพิการด้วย²¹

ทุ่นระเบิดประเภทแบบมีสะเก็ดระเบิดแบบสามารถบังคับทิศทางได้ที่พบมาก คือ

: MON-50 ผลิตในประเทศสหภาพโซเวียต ทำด้วยโลหะ ภายในบรรจุลูก ปรายหรือกระสุนจำนวนมากโดยยึดติดกับสายชนวน สามารถติดตั้งได้ทุกพื้นผิว เช่น ต้นไม้

¹⁹ Paul Davies, War of the Mines, p. 2.

²⁰ Gino Stada, "The Horror of Land Mines," Scientific American, p.29.

²¹ "Landmines-background information," p. 3.

หรือผูกติดกับหลักไม้ เป็นต้น MON-50 นี้จะมีรัศมีการระเบิดได้ในระยะไกล 50 เมตร จะพบมากในประเทศกัมพูชา²²

โดยลักษณะเฉพาะของการทำงานของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทุกประเภทจะถูกฝังไว้ใต้พื้นดิน ซึ่งจะทำให้บุคคลผู้เข้ามาสัมผัสกับทุ่นระเบิดเหล่านี้ได้รับบาดเจ็บหรือสูญเสียชีวิต อีกทั้งจากการระเบิดในแต่ละครั้งยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติอีกด้วย ในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศจะพบว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างน้อยที่สุดถึง 28 ชนิด โดยส่วนใหญ่จะพบว่าเป็นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลประเภทแบบใช้แรงระเบิด (Blast mines) และทุ่นระเบิดแบบใช้สะเก็ดระเบิด (Fragmentation mines) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตประเทศกัมพูชา ผู้เคราะห์ร้ายที่ตกเป็นเหยื่อของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไม่ว่าจะเข้าไปสัมผัสกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลประเภทใดและชนิดใดก็ตาม จะได้รับบาดเจ็บและทุกข์ทรมานจากการสูญเสียบริเวณหน้าแข้งถึงข้อเท้า กล้ามเนื้อขาฉีกขาด หรืออาจสูญเสียบั้นและดวงตา อย่างไรก็ตามฝ่ายทหารได้รับประโยชน์ในระยะสั้นจากการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล หากแต่ทุ่นระเบิดเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประชาชนพลเรือนอย่างมากมายมหาศาลและเป็นระยะเวลายาวนาน นอกจากนี้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลสมัยใหม่หลายประเภทถูกออกแบบให้มีความหนาแน่นและป้องกันฝุ่นละอองเข้ามาภายใน ดังนั้นจึงทำให้ทุ่นระเบิดเหล่านี้ยังคงมีระยะเวลาการใช้งานอยู่ได้นับร้อยปี และยังสามารถทำอันตรายประชาชนผู้บริสุทธิ์ต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด

2.4 วิวัฒนาการของการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

มนุษย์รู้จักอำนาจการระเบิดของดินระเบิดมาช้านานแล้ว อาทิ อำนาจในการทำลายสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในสมัยโบราณกาลก็มีการฝังดินระเบิด แล้วใช้จุดด้วยชนวนผักแค ต่อมาก็มีการนำเอาดินระเบิดมาบรรจุในลูกกระสุนของบรรดาอาวุธยิงทั้งหลาย และต่อมาก็ใช้บรรจุในลูกระเบิดมือบ้าง ลูกระเบิดยิงจากปืนเล็กบ้าง นอกจากนี้ก็มีการใช้ในการทำลายต่างๆ ไป อาทิ เช่น ทำลายอาคาร สะพาน เครื่องกีดขวาง ล้มต้นไม้ และชุดหลุม เป็นต้น ปลายมหาสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ได้มีการใช้ดินระเบิดคล้ายคลึงกับในสมัยโบราณอีกครั้งหนึ่ง เมื่อสงครามเคลื่อนที่กลายเป็นสงครามประชิด ต่างฝ่ายต่างก็เริ่มชุดอุโมงค์ เพื่อลอบเข้าไปหลังที่มั่นข้าศึก แล้วลอบนำดินระเบิดไปวางเพื่อทำลายที่มั่นข้าศึกให้พินาศ และเมื่อมหาสงครามครั้งที่หนึ่งใกล้จะ

²²Paul Davies, War of the Mines, p. 3.

สิ้นสุดลง ได้มีการใช้รถถังกันอย่างมากมาย สำหรับการป้องกันการต่อสู้โดยรถถัง นอกจากการใช้เครื่องกีดขวางแล้ว ประเทศเยอรมันได้คิดประดิษฐ์เครื่องมือขึ้นชนิดหนึ่ง บรรจุดินระเบิดแล้วจุดด้วยไฟฟ้าเพื่อให้ระเบิด ขณะที่รถถังเคลื่อนที่เข้ามาใกล้สิ่งนั้น เรียกกันว่าทุ่นระเบิดทำลายรถถัง ต่อมาไม่นานการใช้ทุ่นระเบิดชนิดนี้ก็วิวัฒนาการออกไป เช่น นอกจะใช้ทำลายรถถังแล้วยังดัดแปลงให้ใช้สังหารชีวิตทหารในแนวรบอีกด้วย ในยามเร่งร้อนจะใช้ลูกกระสุนปืนใหญ่ฝังไว้ใต้พื้นดินโดยเอาหัวขึ้น พร้อมด้วยกลวิธีที่แยบยล เพื่อให้กระสุนปืนใหญ่นั้นระเบิดเมื่อมีทหารมาเหยียบหรือมาสะดุดสายที่ล่ามชนวนไว้ นอกจากนี้ยังมีการวางทุ่นระเบิดและดินระเบิดไว้ตามที่ต่างๆ เป็นทำนองกับระเบิด เพื่อสังหารทหารที่ประมาท²³ ต่อมาได้มีการปรับปรุงเพื่อความสะดวกในการขนย้ายดินระเบิดและการจุดชนวน จึงได้ประดิษฐ์ภาชนะที่หุ้มห่อดินระเบิดเสียใหม่ให้แข็งแรง ไม่แปรปรวนได้โดยง่ายตาย ตามอนุภาพของดิน ฟ้า อากาศ บางคราวก็ให้มีขึ้นสะกิดระเบิดด้วย มีการจุดง่ายตายและแน่นอนมากขึ้น จึงมีการขนานนามว่าทุ่นระเบิดชนิดนี้ว่า “ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล” การใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและกับระเบิด ได้ทำให้โฉมหน้าของการรบด้วยวิธีรุกเปลี่ยนไปอย่างมาก การใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทำให้ฝ่ายเข้าโจมตีต้องชะงักลงเสมอ ในขณะที่ฝ่ายตั้งรับอาศัยจะระเบิดเป็นฉากกำบังและมีเวลาในการที่จะจัดการตั้งรับการเข้าตีของข้าศึก รูปร่างของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะแตกต่างกัน สุดแต่แบบของแต่ละประเทศ แต่ละชนิดก็มีดินระเบิดอย่างแรงบรรจุอยู่ และภาชนะที่หุ้มห่อดินระเบิดอาจเป็นเหล็ก สังกะสี ไม้ กระเบื้อง แก้ว ยางมะตอย และพลาสติก นอกจากนี้จะมีชนวนซึ่งจะเริ่มทำงานหากได้รับการตี ดัน กด หรือแรงกระแทกเป็นต้น²⁴

ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้พัฒนาและสร้างขึ้นสำหรับใช้ร่วมกับทุ่นระเบิดทำลายรถถัง (Anti-tank mines) ซึ่งจะสามารถใช้งานได้ดีกว่าทุ่นระเบิดทำลายรถถัง เพราะเหตุว่ามีระยะเวลาทำงานที่ยาวนาน และสามารถนำมาฝังไว้ใต้พื้นดินได้ง่ายกว่า อีกทั้งยังสามารถขัดขวางการเดินทางของกองทัพฝ่ายข้าศึกให้เป็นไปอย่างล่าช้าและยังป้องกันมิให้ข้าศึกทำการรื้อถอนเคลื่อนย้ายทุ่นระเบิดทำลายรถถังเพื่อนำกลับไปใช้ต่อต้านฝ่ายที่ทำการฝังไว้ในเบื้องต้นแรกแทนด้วย²⁵ ในระหว่างปีค.ศ.1918 ถึงปีค.ศ.1939 มีการพัฒนาการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยนำมาใช้

²³วิชา จิตวัฒน์, สงครามทุ่นระเบิด หน้า 11-12.

²⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 2-3.

²⁵Janet E. Lord, “Legal Restraints in the Use of Landmines: Humanitarian and Environmental Crisis,” California Western International Law Journal 25, 2. (Spring 1995): 313.

เป็นอาวุธที่แพร่หลายและใช้เป็นกลยุทธ์ทางการทหาร ซึ่งมีการใช้อย่างแพร่หลายในประเทศโปแลนด์ รัสเซีย และเกาหลี โดยจะใช้ในการโจมตีพลรบและเป้าหมายทางทหาร หลังจากปี ค.ศ.1939 มีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลน้อยลงอย่างมาก จนกระทั่งช่วงทศวรรษ 1960 จึงเริ่มมีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอีกครั้ง ในระยะเวลา 9 ปีที่กองกำลังทหารสหรัฐเข้าโจมตีประเทศลาว ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจำนวนมากกว่า 1 แสนลูก ถูกทิ้งลงมาจากเครื่องบินทิ้งระเบิด ซึ่งมีมูลค่ามากกว่า 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในแต่ละวันที่มีการทิ้งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านั้น แต่ในประเทศกัมพูชามีจำนวนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมากกว่านั้นเนื่องจากการฝังทุ่นระเบิดเหล่านี้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ อันเนื่องมาจากสงครามกลางเมือง²⁶ ผู้นำทางทหารใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของแผนการรบในสนามรบ โดยมีความเห็นว่าวิธีการรบอื่นๆ นั้นล้วนไม่ประสบความสำเร็จไม่ว่าในด้านค่าใช้จ่าย หรือผลลัพธ์ที่ได้รับ แต่การใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในการรบนั้นประสบผลสำเร็จ และบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ทั้งนี้วัตถุประสงค์หลักของการนำทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาใช้ในสงครามที่มีรูปแบบก็เพื่อป้องกันการเข้าถึงพื้นที่สำคัญของฝ่ายข้าศึก และเพื่อจำกัดการเคลื่อนไหวของข้าศึกในระหว่างการสู้รบ

เนื่องจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมีราคาถูก และมีประสิทธิภาพในการทำอันตรายต่อข้าศึก ดังนั้นทุ่นระเบิดเหล่านี้จึงกลายมาเป็นอาวุธที่ถูกเลือกมาใช้ในการสงครามของกองกำลังทหาร ด้วยอาณาเขตของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้เองทำให้กองกำลังฝ่ายกบฏ กลุ่มกองโจร และกองกำลังติดอาวุธต่างๆ ในการพิพาทในระดับภายในประเทศเล็งเห็นถึงประโยชน์ของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เพราะเหตุว่ากองกำลังฝ่ายกบฏ กลุ่มกองโจร และกองกำลังติดอาวุธเหล่านี้มีสภาพที่อ่อนแอและเสียเปรียบกว่าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ดังนั้นกองกำลังฝ่ายกบฏและกลุ่มกองโจรรวมทั้งกองกำลังอื่นๆ ที่มีใช้กองกำลังทหาร เช่น กลุ่มก่อการร้าย เป็นต้น จึงนิยมใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแบบวางสุ่มพื้นที่และใช้ในบริเวณกว้างมากในเขตพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายทางพลเรือน²⁷ อาทิเช่น พื้นที่ทำการเกษตร หมู่บ้าน แหล่งน้ำ และสถานที่สำคัญทางศาสนา เป็นต้น ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้กลายมาเป็นอาวุธที่เป็นทางเลือกหนึ่งของสงครามสมัยใหม่ ทุ่นระเบิดดังกล่าวถูกนำมาใช้ในทุกรัฐพิพาทตั้งแต่ในอดีต และสามารถหาซื้อได้ง่ายในตลาดระหว่างประเทศ หรือผลิตได้ด้วยมือมนุษย์

²⁶“Landmines-background information,” pp. 1-2.

²⁷Paul J. Lightfoot, “The Landmine Review Conference: Will the Revised Landmine Protocol Protect Civilians ?,” Fordham International Law Journal 18, 4 (April 1995): 1531-1532.

ทศวรรษ 1970 มีการพัฒนาเทคโนโลยีของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น กล่าวคือ การพัฒนาโครงสร้างของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยผลิตจากพลาสติก และมีส่วนประกอบของโลหะให้น้อยที่สุด จึงทำให้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมีราคาถูกลง มีความทนทานมากขึ้นอีกทั้งไม่สามารถถูกตรวจจับและรื้อถอนได้ง่ายดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาให้มีระบบการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจากระยะไกล อาทิเช่น ทิ้งลงมาจากเฮลิคอปเตอร์ เป็นต้น ทำให้สามารถฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้ จำนวนมากกว่า 1 แสนลูก โดยใช้ระยะเวลาเพียง 2-3 นาที เท่านั้น การฝังทุ่นระเบิดวิธีดังกล่าวนี้ ส่งผลให้ไม่สามารถระบุบริเวณที่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังตัวอยู่ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ²⁸ อีกทั้งไม่สามารถควบคุมทิศทางหรือพื้นที่ในการฝังทุ่นระเบิดให้อยู่เฉพาะในเขตทหารได้ ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลสมัยใหม่นี้นอกจากจะผลิตจากพลาสติกแล้ว ยังมีขนาดเล็กกว่าในอดีต กล่าวคือ มีขนาดเล็กกว่า 6 เซนติเมตร เท่านั้น ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลสมัยใหม่ยังประกอบด้วยกลไกที่ทำให้ทุ่นระเบิดหมดสภาพการทำงาน หรือกลไกการทำลายตัวเองเพื่อให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอีกด้วย หากแต่ทุ่นระเบิดที่มีกลไกเช่นนี้ยังคงถูกปฏิเสธที่จะนำมาฝังไว้ใต้พื้นดิน เพราะเหตุว่าทุ่นระเบิดเหล่านี้สามารถถูกรื้อถอนขึ้นมาและนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก จึงอาจกลับกลายมาเป็นอันตรายต่อฝ่ายที่เป็นผู้ฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้นเสียเอง²⁹

ในปัจจุบันบทบาทของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพิ่มมากขึ้นเป็น 2 เท่า เพราะเหตุว่าเมื่อสงครามสิ้นสุด ทุ่นระเบิดดังกล่าวจะทำอันตรายต่อประชาชนพลเรือนด้วย มิใช่ทำอันตรายต่อทหารหรือพลรบเพียงอย่างเดียว และจากที่ใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธในการป้องกันตนเอง (defensive weapons) ในสนามรบจากฝ่ายข้าศึกได้ขยายและกลายมาเป็นอาวุธที่ใช้ในการรุกราน (offensive weapons) แทน กล่าวคือแต่เดิมนั้นจะใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้เพื่อป้องกันข้าศึกได้หลายวิธีโดยฝังไว้ใต้พื้นดินเพื่อขัดขวางมิให้ข้าศึกก้าวล่วงมาสู่อินแดนของฝ่ายที่ทำการฝังทุ่นระเบิดเหล่านี้ และไม่สามารถเข้ายึดครองดินแดนได้ อีกทั้งยังเป็นแนวป้องกันดินแดนจากการเข้าโจมตีของข้าศึกอีกด้วย แต่ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาเป็นอาวุธในการรุกราน โดยมีการฝังทุ่นระเบิดไว้ในบริเวณหมู่บ้านและตัวเมือง การใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้เป็นอาวุธในการป้องกันตนเองได้เปลี่ยนบทบาทไปจากการใช้ในป่า

²⁸ Gino Strada, "The Horror of Land Mines," Scientific American: 28.

²⁹ Paul J. Lightfoot, "The Landmine Review conference: Will the Revised Landmine Protocol Protect Civilians?," Fordham International Law Journal 18, 4: 1533-1534.

หมายที่จำกัด โดยใช้ในสนามรบเพื่อใช้ร่วมกับระบบการใช้อาวุธอื่นๆ ในการสู้รบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้ร่วมกับทุ่นระเบิดทำลายรถถัง³⁰ มาเป็นอาวุธในการรุกรานต่อประชาชนพลเรือนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลยังคงนิยมใช้กันอยู่อย่างแพร่หลายสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

2.5 แนวโน้มของการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในอนาคต

ดังได้กล่าวแล้วว่านับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาได้มีการนำทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาใช้ในการสงครามอย่างแพร่หลาย โดยฝังไว้ใต้พื้นดินในประเทศต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาคของโลก ซึ่งในขณะนั้นจะใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อเป็นอาวุธในการป้องกันตนเอง กล่าวคือ ใช้ฝังไว้ตามแนวชายแดน หรือสถานที่ที่เป็นจุดสำคัญทางยุทธศาสตร์ เพื่อป้องกันการรุกรานจากข้าศึก และเพื่อถ่วงเวลาในการตั้งรับข้าศึกที่บุกรุกเข้ามาในอาณาเขตของประเทศตน ต่อมาเมื่อระยะเวลาผ่านไป จากประสิทธิภาพของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในการทำอันตรายข้าศึกอย่างดีเยี่ยมนี้เอง จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายในการใช้จากอาวุธในการป้องกันตนเอง (defensive weapons) ที่ใช้ในสนามรบ ได้แผ่ขยายกลายเป็นอาวุธที่ใช้ในการรุกราน (offensive weapons) แผ่กว้างออกไป แต่ไม่ว่าจะใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธในการป้องกันตนเอง หรือใช้ในการรุกรานก็ตาม ประกอบกับยุทธวิธีทางการทหารสมัยใหม่และการพัฒนาเทคโนโลยี ล้วนเป็นสาเหตุหลักของการแผ่ขยายการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งสิ้น เมื่อเทคโนโลยีพัฒนามากยิ่งขึ้น จึงมีการประดิษฐ์ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในรูปแบบต่างๆ มากมาย ทั้งที่มีลักษณะบ่งบอกว่าเป็นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและรูปร่างอื่นๆ ในลักษณะหลอกสายตาวามีใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอีกด้วย ดังนั้นประเทศต่างๆ ทั่วโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาจึงหันมานิยมใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างแพร่หลายมากขึ้น และมีการฝังทุ่นระเบิดเหล่านี้จำนวนหลายแสนลูกในแต่ละวัน โดยเริ่มแรกทีเดียวนั้นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะถูกใช้ในกรณีการพิพาทด้วยอาวุธระหว่างประเทศ แต่ต่อมาเมื่อเริ่มมีความขัดแย้งภายในประเทศเกิดขึ้นในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจำนวนหลายประเทศ กลุ่มกองกำลังฝ่ายกบฏ กลุ่มกองโจรและกลุ่มผู้ก่อการร้าย ล้วนหันมาใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งสิ้น ดังนั้นการใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวจึงแผ่ขยายมาใช้ในการตีสงครามกลางเมืองหรือการพิพาทด้วยอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ (non-international armed conflict) ด้วย

³⁰ Alica H. Petrarca, "An Impetus of Human Wreckage?: The 1996 Amended Landmine Protocol," California Western International Law Journal 27, 1: 209-210.

การใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในการสงครามอย่างแพร่หลายนั้น สืบเนื่องมาจากในอดีตมิได้มีกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายว่าด้วยสงครามห้ามไว้แต่อย่างใด ประกอบกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธที่มีขนาดเล็ก ราคาถูก สามารถหาซื้อได้ง่าย อีกทั้งมีประสิทธิภาพในการทำลายสูง และมีระยะเวลาในการใช้งานที่ยาวนาน ดังนั้นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจึงยังคงเป็นอาวุธที่นิยมใช้ในการพิพาทด้วยอาวุธสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน ในอดีตจะพบว่ามีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นทั้งอาวุธในการป้องกันตนเอง และอาวุธในการรุกราน แต่เมื่อมีการวางหลักกฎหมายว่าด้วยสงครามขึ้นประกอบกับการพัฒนาของกฎหมายระหว่างประเทศ จึงส่งผลให้สามารถใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธในการป้องกันตนเองได้เท่านั้น ต่อมาเมื่อประชาคมระหว่างประเทศเริ่มสร้างกฎเกณฑ์ต่างๆ ขึ้นเพื่อใช้บังคับกับการพิพาทด้วยอาวุธระหว่างประเทศจึงมีการกำหนดกรอบของการทำสงครามสู้รบขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดวิธีและวิธีการสงคราม ตลอดจนกำหนดกรอบของการใช้อาวุธต่างๆ ในการสู้รบ ส่งผลให้การพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้นในภายหลังเป็นไปอย่างมีแบบแผนและเป็นรูปแบบมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี ค.ศ.1997 ประชาคมระหว่างประเทศได้วางหลักเกณฑ์ร่วมกันในกรอบของการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในการสงครามขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา ภายใต้การนำของประเทศแคนาดา ได้มีการจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลขึ้น ซึ่งอนุสัญญานับนี้ถือได้ว่าเป็นการกำหนดกรอบของการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในการสงครามอย่างแท้จริง เป็นเหตุให้การใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวของประเทศภาคีต่างๆ ถูกจำกัดลงไปจากในอดีต

ในปัจจุบันมีประเทศต่างๆ เข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญานับนี้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงทำให้ประเทศภาคีเหล่านี้จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา กล่าวคือ ประเทศภาคีจะต้องห้ามใช้ ห้ามสะสม ห้ามผลิต และห้ามโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคล อีกทั้งยังกำหนดให้ต้องกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าวที่อยู่ในอาณาเขตของประเทศภาคี หรือที่มีไว้ในความครอบครองของประเทศภาคีอีกด้วย ส่งผลให้มีการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยประเทศภาคีลดน้อยลงไปเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนการฝังที่ผ่านมาในอดีต แต่ถึงกระนั้นยังคงมีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐ (non-state element) กล่าวคือ กลุ่มกองกำลังฝ่ายกบฏ กลุ่มกองโจร กลุ่มผู้ก่อการร้าย และชนกลุ่มน้อยต่างๆ ที่ไม่ถูกครอบคลุมภายใต้กรอบของอนุสัญญานับดังกล่าวนี้ เพราะเหตุว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาได้ เนื่องจากไม่ถือว่าเป็นรัฐตามความหมายของรัฐในกฎหมายระหว่างประเทศ ประกอบกับยังคงมีความจำเป็นและความต้องการในการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่ต่อไป จึงอาจเกิดปัญหาว่า กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะกล่าวอ้างถึงการไม่เข้าเป็นภาคีเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตาม

อนุสัญญา ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้แนวโน้มการใช้ทุ่นระเบิดเช่นว่านี้โดยกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐต่างๆ ยังคงมีการใช้อยู่ต่อไปและอาจเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ หากว่ายังคงมีการผลิตและจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่ต่อไป นอกจากนี้แล้วความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่างๆ ที่ยังคงพัฒนาต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ย่อมส่งผลให้มีการคิดค้นและพัฒนาอาวุธ ยุทธโศปกรณ์ ตลอดจนวิธีการสงครามในรูปแบบใหม่ๆ ขึ้น เพื่อหลบหลีกการถูกจำกัดภายใต้กรอบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ทั้งนี้อาจพัฒนาทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้มีกลไกพิเศษต่างๆ ที่ไม่ต้องห้ามภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เพื่อสามารถนำมาเป็นขีปนาวุธอั่งในการใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวต่อไปได้ในอนาคต ประกอบกับลักษณะทางกายภาพของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งนอกจากจะเป็นอาวุธที่มีขนาดเล็กและมีราคาถูกแล้ว ยังถือว่าอาวุธเช่นว่านี้เปรียบประดุจทหารหาญที่ดี เพราะเหตุว่าไม่ต้องการการนอนหลับพักผ่อน ไม่ต้องการบริโภคอาหารและน้ำดื่ม ไม่ต้องการเงินเดือนหรือเบี้ยเลี้ยงใดๆ อีกทั้งยังไม่สามารถบาดเจ็บหรือล้มป่วยได้ สามารถพร้อมปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลา จากคุณลักษณะต่างๆ เหล่านี้เองที่อาจส่งผลให้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลกลายมาเป็นอาวุธที่ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นในการพิพาทที่อาจเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 นี้ แนวโน้มต่างๆ ดังกล่าวมานี้จึงถือเป็นประเด็นสำคัญที่นานาประเทศจะต้องเร่งพิจารณา ร่วมกันแก้ไขและป้องกันปัญหาเหล่านี้ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตต่อไป

อย่างไรก็ตามประชาคมระหว่างประเทศยังได้รณรงค์ให้นานาประเทศตระหนักถึงภัยอันตรายอันร้ายแรงจากการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ประเทศต่างๆ ทั้งที่เป็นประเทศผู้ผลิตและจำหน่ายทุ่นระเบิดดังกล่าวหันมาให้ความสนใจและแสดงเจตจำนงให้ความร่วมมือในการลดปริมาณการผลิตและจำหน่ายทุ่นระเบิดเหล่านี้ให้มีจำนวนน้อยลง ประกอบกับการจัดให้มีการรณรงค์ให้ประเทศต่างๆ เล็งเห็นถึงภัยอันตรายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างแพร่หลายแก่ทั้งประเทศที่เป็นภาคีและประเทศที่มีได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ายังมีประเทศต่างๆ จำนวนหลายประเทศที่ยังมิได้ลงนามและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฉบับดังกล่าว และยังคงมีประเทศที่ยังดำเนินการผลิตและจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล รวมทั้งประเทศที่ต้องการใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้เป็นอาวุธในการพิพาทอยู่บ้างในปัจจุบัน แต่เนื่องจากขณะนี้สังคมโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือโลกไร้พรมแดนในการติดต่อสื่อสาร ส่งผลให้สามารถรับรู้ข่าวสารและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่งๆ ไปสู่ประเทศต่างๆ ได้ทั่วโลก ฉะนั้นเมื่อกระแสสังคมโลกหันมาต่อต้านการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น ประเทศที่มีได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาฉบับนี้ย่อมต้องคล้อยตามกระแสสังคมโลกในการต่อต้านการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลรวมทั้งการห้ามการผลิต และจำหน่ายทุ่นระเบิดดัง

กล่าวไม่มากก็น้อย ถึงแม้ว่าประเทศเหล่านั้นจะยังไม่พร้อม ไม่ต้องการและไม่เต็มใจที่จะปฏิบัติตามกระแสดังกล่าวก็ตาม เพราะเหตุว่าหากไม่ปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับกระแสสังคมโลกแล้ว อาจส่งผลให้มีได้รับความช่วยเหลือจากนานาชาติประเทศไม่ว่าจะเป็นความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง ดังนั้นแนวโน้มของการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในอนาคต จึงมีแนวโน้มที่จะลดน้อยลงและถูกจำกัดมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การห้ามใช้และการห้ามผลิต และจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์ต่อไปในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ผลกระทบ สาเหตุของปัญหาและสภาพปัญหาเกี่ยวกับ ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย

ตั้งที่กล่าวมาแล้วว่า ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในการป้องกันตนเองของประเทศต่างๆ มาเป็นเวลาช้านาน และจากประสิทธิภาพในการทำงานของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่สามารถทำอันตรายต่อทั้งบุคคลและสัตว์ที่เข้ามาสัมผัสกับทุ่นระเบิดให้ได้รับบาดเจ็บสาหัส ประกอบกับระยะเวลาในการทำงานของอาวุธเช่นว่านี้ที่สามารถฝังตัวอยู่ภายใต้พื้นดิน ในลำธาร หรือในบริเวณพุ่มไม้ได้เป็นเวลาหลายสิบปี ซึ่งบุคคลต่างๆ จะไม่สามารถทราบได้ว่ามีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ในบริเวณใดบ้าง ฉะนั้นทุ่นระเบิดดังกล่าวนี้จึงก่อให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างมากมายแก่ประเทศที่มีทุ่นระเบิดเหล่านี้ฝังอยู่ สำหรับประเทศไทยก็เช่นกัน โดยปกติทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะใช้ในทางยุทธวิธีค่อนข้างจำกัด แต่เพื่อรบกวนข้าศึกแล้ว สามารถใช้ได้ผลดีเสมอ ในขณะที่เดียวกันก็นับว่าเป็นการล่อแหลมต่ออันตรายสำหรับหน่วยทหารฝ่ายเดียวกันเช่นกัน ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอาจใช้ปะปนกับทุ่นระเบิดทำลายรถถัง เพื่อทำให้ศัตรูเกิดความยากลำบากและเสียเวลาในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิด และในขณะเดียวกันยังถือเป็นการทำลายขวัญ กำลังใจของทหารได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังช่วยเสริมอำนาจการยิง และเมื่อทุ่นระเบิดเหล่านี้เกิดระเบิดขึ้น เสียงของการระเบิดนับว่าเป็นสัญญาณบอกการเข้ามาของข้าศึกได้อย่างดีอีกด้วย ทำให้ฝ่ายตั้งรับสามารถรู้ตัวได้ทันทั่วทั้งที่ อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏอย่างแน่ชัดว่ามีการเริ่มใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทยตั้งแต่เมื่อใดคงปรากฏแต่เพียงว่าประเทศไทยเริ่มรู้จักการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในการสงครามตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และจากการใช้อาวุธดังกล่าวนี้เองส่งผลให้ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยจึงเป็นอีกประเทศหนึ่งในประชาคมระหว่างประเทศที่กำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและยังได้รับผลกระทบต่างๆ อันเนื่องมาจากทุ่นระเบิดเหล่านี้เป็นอย่างมากมาย ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

3.1 ผลกระทบของการนำทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาใช้ต่อประเทศไทย

ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธที่มีการทำลายในวงกว้าง (Weapons of mass destruction) และมีระยะเวลาการทำงานอย่างช้าๆ สามารถสังหารและทำอันตรายต่อบุคคลได้

ต่อไปเป็นระยะเวลายาวนาน ภายหลังจากที่การพิพาทด้วยอาวุธนั้นได้สิ้นสุดลงแล้ว ในความเป็นจริงจะเห็นได้ว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้สามารถนำไปฝังไว้ใต้พื้นดินได้อย่างง่ายดาย หากแต่การกวาดล้าง การทำลายและการตรวจค้นเป็นไปได้อย่างยากลำบาก ยิ่งไปกว่านั้นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมิได้ถูกใช้สำหรับจำกัดหรือยับยั้งการเคลื่อนไหวและการก้าวล่วงเข้ามาในอาณาเขตที่ต้องการปกป้องของประเทศต่างๆ เท่านั้น แต่ยังเป็นอาวุธที่มีความน่าสะพรึงกลัวต่อฝ่ายที่ดำเนินการฝังทุ่นระเบิดดังกล่าวอีกด้วย เพราะเหตุว่าเมื่อสงครามหรือการพิพาทด้วยอาวุธสงบลงแล้ว ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอาวุธที่ทารุณโหดร้ายเหล่านี้ยังคงอยู่ต่อไป จึงถือเป็นอาวุธที่คุกคามต่อความปลอดภัยในชีวิตของบุคคลเป็นอย่างมาก ฉะนั้นจึงควรตระหนักไว้ว่าเมื่อใดก็ตามที่ดำเนินการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้ ณ ที่แห่งใดก็ตาม ทุ่นระเบิดเหล่านี้จะทำอันตรายต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมากกว่า ผู้ซึ่งเป็นประชาชนพลเรือนผู้บริสุทธิ์ การที่ประเทศไทยมีการนำทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาใช้ตั้งแต่อดีตเป็นเวลาเนิ่นนานหลายสิบปีนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเองในหลายด้านด้วยกัน ซึ่งผลกระทบต่างๆ เหล่านี้เองที่ยังคงก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ต่อประเทศไทยอย่างไม่หยุดหย่อน สืบเนื่องมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ผลกระทบของการนำทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาใช้ต่อประเทศไทย สามารถแบ่งแยกวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

3.1.1 ผลกระทบต่อรัฐ

การใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในการสงครามหรือการพิพาทด้วยอาวุธนี้ ในภาวะสงครามทุ่นระเบิดดังกล่าวจะทำหน้าที่ในการทำให้ขาของทหารและพลรบฉีกขาด ทำให้ได้รับความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน ซึ่งในทางการทหารนั้นหากทหารและพลรบผู้สัมผัสกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ยังคงมีชีวิตอยู่บนความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส หน่วยทหารที่ทหารและพลรบผู้เคราะห์ร้ายเหล่านั้นสังกัดอยู่ก็จะดูแลรักษาเยียวยาทหารและพลรบผู้นั้นได้อย่างไม่เต็มที่¹ เพราะเหตุว่ายังคงต้องทำหน้าที่สู้รบและป้องกันประเทศในภาวะสงครามอยู่ต่อไป ซึ่งอาจส่งผลให้ทหารและพลรบที่สัมผัสกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวทนความเจ็บปวดทุกข์ทรมานจากพิษบาดแผลไม่ไหวและเสียชีวิตลงได้ในที่สุด ในภาวะสงคราม ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลสร้างความเสียหายให้แก่กองกำลังทหารเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อปรากฏว่าทหารและพลรบคนใดเข้าไปสัมผัสกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในขณะปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นการเดินลาดตระเวน หรือขณะสู้รบกับกองกำลังทหารฝ่ายตรงข้าม ย่อมส่งผลกระทบต่อ

---

¹ Robert MacPherson, "Why Land Mines Should Be Banned--Now," Available from: <http://www.care.org>, p.2.

ประเทศเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากประเทศต้องสูญเสียกำลังทหารไปเป็นจำนวนหลายนาย จากการสัมผัสกับทุระเบิดสังหารบุคคลจนไม่สามารถจะดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันประเทศชาติต่อไปได้ ซึ่งการเสียชีวิตของทหารและพลรบดังกล่าวนี้ถือเป็นการสูญเสียที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นต่อกองกำลังทหารของประเทศ อีกทั้งยังสร้างความสะเทือนใจเป็นอย่างยิ่งต่อบรรดาครอบครัว และคนใกล้ชิดของทหารและพลรบที่เคราะห์ร้ายผู้นั้น

ครั้นเมื่อภาวะสงครามสิ้นสุดลงทุระเบิดสังหารบุคคลเหล่านั้นก็จะคงอยู่ภายใต้พื้นดินสืบต่อไปเป็นเวลาเนิ่นนานหลายสิบปี ทั้งนี้ในภาวะสันติผู้ที่ต้องตกเป็นเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายที่เข้าไปสัมผัสกับทุระเบิดดังกล่าวนี้ประกอบไปด้วยบุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นทหารและพลรบที่ปฏิบัติหน้าที่ในการเดินลาดตระเวนเพื่อตรวจตราความสงบเรียบร้อยตามบริเวณแนวชายแดน หรือหน่วยทหารและพลรบที่ปฏิบัติหน้าที่ในการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากการที่ทหารไทยจำนวนสี่นายได้สัมผัสกับทุระเบิดสังหารบุคคลที่ถูกฝังไว้ จนเป็นเหตุให้เสียชีวิตทันทีทั้งสี่นายในขณะที่เดินลาดตระเวนพื้นที่บริเวณแนวชายแดนไทยพม่า² และในวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2543 ขณะที่กำลังหน่วยทหาร ฉก.ร.29 ทำการลาดตระเวนร่วมกับทหารพรมบริเวณระหว่างช่องเขากระโจมฝั่งประเทศไทยกับบ้านห้วยมิ ฝั่งประเทศพม่า พร้อมกับนำสุนัขสงครามไปด้วย อาสาสมัครทหารพรานนายหนึ่งได้เดินไปสัมผัสกับทุระเบิดสังหารบุคคลส่งผลให้ขาขาดทันที และแรงระเบิดทำให้ทหารที่อยู่ใกล้เคียงได้รับบาดเจ็บอีกจำนวนสองนาย ส่วนสุนัขสงครามเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ³ และล่าสุดวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2544 อาสาสมัครทหารพรานนายหนึ่งสัมผัสกับทุระเบิดสังหารบุคคลส่งผลให้ขาซ้ายขาด ณ บริเวณช่องทางห้วยสุด อ.สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นต้น จากเหตุการณ์ตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่ามิใช่แต่เพียงทหารหาญของไทยเท่านั้นที่ได้รับบาดเจ็บอันเนื่องมาจากทุระเบิดสังหารบุคคล หากแต่สุนัขสงครามซึ่งถือเป็นกองกำลังที่สำคัญส่วนหนึ่งของกำลังทหารของประเทศไทยก็ต้องได้รับผลกระทบจากอาวุธเช่นว่านี้ตามไปด้วย⁴

นอกจากนี้แล้ว ประชาชนพลเรือนผู้บริสุทธิ์และไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสตรีและเด็กล้วนเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากทุระเบิดสังหารบุคคลด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากในภาวะสันติผู้ที่ประสบภัยจากทุระเบิดดังกล่าวมักจะเป็นประชาชนพลเรือน

²“กะเหรี่ยงก็อดอาร์มี,” ไทยรัฐ (23 มกราคม 2543): 15.

³“ล่าก็อดอาร์มี,” ไทยรัฐ (2 กุมภาพันธ์ 2543): 17.

⁴“เมืองโองป่วนอีกแก๊งค์บีมีวางระเบิดศาล,” ไทยรัฐ (3 กุมภาพันธ์ 2543): 14, 19.

เสียเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประเทศเป็นอย่างมาก เพราะเหตุว่าประชาชนพลเรือนผู้ประสบภัยจากทุระเบิดสังหารบุคคลนั้นจะต้องได้รับการพยาบาลดูแลและรักษาเยียวยาอย่างเร่งด่วน อีกทั้งต้องได้รับการดูแล เอาใจใส่และฟื้นฟูทั้งสภาพร่างกายและจิตใจอีกเป็นระยะเวลายาวนาน นอกจากนี้ยังต้องจัดหาหาเทียม แขนเทียม และอุปกรณ์ในการค้าขาย เพื่อช่วยให้ผู้ประสบภัยทุระเบิดเหล่านี้สามารถเคลื่อนไหวและเดินไปมาได้ อย่างเช่นคนปกติทั่วไป ซึ่งการดูแลรักษาเยียวยาผู้ประสบภัยทุระเบิดสังหารบุคคลในระยะเวลายาวนานเช่นนี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในด้านการสาธารณสุขเป็นอย่างมาก เพราะเหตุว่าประเทศไทยจะต้องจัดหางบประมาณจำนวนมากในการรองรับกับค่ารักษาพยาบาล และการจัดหาอวัยวะเทียมต่างๆ ให้แก่ผู้ประสบภัยเหล่านั้น ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วจะเป็นประชาชนพลเรือนที่มีฐานะยากจนและไม่สามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลเองได้ ฉะนั้นรัฐบาลจึงต้องเข้ามาให้การช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าวเป็นงบประมาณจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากผู้ประสบภัยจากทุระเบิดสังหารบุคคลนั้นเป็นเด็ก เพราะเหตุว่าเด็ก ๆ จะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่เพิ่มมากขึ้นกว่าผู้ประสบภัยที่เป็นผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็ทางด้านร่างกาย ในการรักษาบาดแผล ซึ่งเด็ก ๆ มักจะมีความอดทนต่อความเจ็บปวดได้น้อยกว่าผู้ใหญ่ อีกทั้งเด็กจะต้องมีการเจริญเติบโตขึ้นทุกวัน ฉะนั้นจึงประสบปัญหาในการใส่แขน ขาเทียมให้แก่เด็ก โดยเฉพาะขาเทียม เด็ก ๆ จะต้องได้รับการเปลี่ยนขาเทียมอันใหม่ทุกๆ หกเดือน เพื่อรองรับกับร่างกายที่มีการเจริญเติบโตขึ้นทุกวัน รวมทั้งการเยียวยาทางด้านจิตใจด้วย จึงต้องใช้งบประมาณจำนวนมากสำหรับค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการเยียวยารักษาผู้ประสบภัยทุระเบิดเหล่านี้ หากว่าประเทศไทยปราศจากทุระเบิดสังหารบุคคลอย่างสิ้นเชิงแล้ว ก็จะไม่มีประชาชนพลเรือนคนใดต้องได้รับบาดเจ็บและทุกข์ทรมานจากการเข้าไปสัมผัสกับทุระเบิดเหล่านี้ ประเทศไทยก็จะสามารถประหยัดงบประมาณในส่วนของ การเยียวยารักษาและจัดหาอวัยวะเทียมให้แก่ผู้ประสบภัยทุระเบิดสังหารบุคคล และสามารถนำงบประมาณดังกล่าวไปใช้จัดสรรสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนพลเรือน พัฒนาสังคมและประเทศชาติด้านอื่นๆ ได้ต่อไป

นอกจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลในการสงครามต่อประเทศไทยในสองประการข้างต้นดังกล่าวแล้ว ประเทศไทยยังได้รับผลกระทบด้านต่างๆ อีกหลายประการ กล่าวคือ ประเทศไทยจะต้องสูญเสียพื้นที่ประเทศไปเป็นจำนวนมากอย่างเปล่าประโยชน์ทั้งที่ไม่ควรจะเป็น หากพื้นที่เหล่านี้ปราศจากทุระเบิดสังหารบุคคลใต้พื้นดินแล้ว ก็จะสามารถจัดสรรที่ดินเหล่านี้ให้แก่ประชาชนได้มีที่ดินทำกินต่อไป เพราะเหตุว่าทุระเบิดเหล่านี้สามารถเคลื่อนที่ได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิประเทศ อีกทั้งมีอายุการใช้งานที่ยาวนานอีกด้วย ดังนั้นในบริเวณที่มีทุระเบิดสังหารบุคคลจึงกลายเป็นพื้นที่ที่มีความอันตราย

และไม่สามารถใช้ประโยชน์จากบริเวณเหล่านั้นได้เลย เพราะทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ มีได้
 ฝังอยู่แต่เฉพาะบริเวณชายแดนเท่านั้น หากแต่ยังถูกฝังไว้บริเวณเรือกสวน ไร่นา ป่าเขา และ
 ลำธาร เป็นต้น ซึ่งถือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพื้นที่บริเวณที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ให้
 เป็นที่ดินที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ อาทิเช่น ในบริเวณสามพื้นที่ล่อแหลม อันประกอบด้วย
 ตำบลนางาม บ้านเขาลูกช้าง อำเภอตาพระยา บ้านทัพเซียม หรือทับสยาม และบ้านเขาดิน
 บริเวณเขาช่องแคบ อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว ในพื้นที่ 142 ไร่ 69.27 ไร่ และ 128 ไร่
 ตามลำดับ ซึ่งทางราชการได้นำมาจัดสรรให้ประชาชนทำกิน แต่ปรากฏว่าเมื่อประชาชนเข้าไป
 หักร้างถางพงเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ประชาชนจำนวนหลายคนต้องเสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บ
 เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวยังเต็มไปด้วยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ยังไม่ได้ถูกกวาดล้างและทำลาย
 ออกจากพื้นที่แต่อย่างใด และมีใช้แค่สามพื้นที่นี้เท่านั้นที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ หากแต่
 ยังมีพื้นที่อื่นๆ อีกมากมาย ในเขตอำเภอตาพระยา อำเภอคลองหาด และอำเภออรัญประเทศ
 ในจังหวัดสระแก้ว ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดดังกล่าวในเขตจังหวัดอื่นๆ อีก ส่งผลให้
 ทางราชการไม่สามารถนำที่ดินเหล่านี้มาจัดสรรให้แก่ประชาชนได้ เป็นต้น⁵ นอกจากนี้ประชา
 ชนพลเรือนที่เข้าไปสัมผัสกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และสามารถมีชีวิตรอดกลับมาได้จะต้อง
 กลายเป็นผู้พิการและทุพพลภาพ ไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้ จึงอาจทำให้บางคนต้องหัน
 มาขอทานเพื่อหาเงินเลี้ยงชีพแทน อีกทั้งประชาชนไม่สามารถที่จะเข้าไปหาของป่ามาเพื่อขาย
 หรือบริโภคในการยังชีพได้ ฉะนั้นประชาชนพลเรือนซึ่งมีฐานะยากจนและลำบากอยู่ก่อนแล้ว
 ต้องลำบากและมีฐานะยากจนแร้นแค้นลงยิ่งกว่าเดิมจากที่เคยเป็นอยู่ ส่งผลให้ทางราชการต้อง
 เข้ามาให้การช่วยเหลือและดูแล ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองที่ถือว่าเป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบ
 เศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นกว่าในอดีตได้
 และจากการที่ประชาชนพลเรือนจำนวนมากต้องสูญเสียชีวิตและพิการทุพพลภาพไปนั้นยังถือ
 เป็นการสูญเสียแรงงาน ซึ่งถือเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในตลาดแรงงาน อันมีส่วนช่วยให้ระบบ
 การค้าและเศรษฐกิจของประเทศไทยเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้วการที่มีทุ่นระเบิด
 สังหารบุคคลได้พื้นดินเป็นจำนวนมากนั้นยังส่งผลกระทบต่อด้านการพัฒนาระบบสาธารณสุขโรค
 ต่างๆ รวมทั้งเป็นอุปสรรคต่อการติดต่อสื่อสารและการคมนาคมขนส่งอีกด้วย ผลกระทบต่างๆ
 ที่เกิดขึ้นต่อประเทศไทยดังกล่าวนี้ล้วนเป็นผลกระทบทางสังคมทั้งสิ้น นอกจากนี้แล้วประเทศ
 ไทยได้รับผลกระทบทางด้านกฎหมายอันเนื่องมาจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลด้วยเช่นกัน กล่าว
 คือ ประเทศไทยในฐานะภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการ

---

⁵ กิ่งอ้อ เล่าสง, “เขavnชีวิตบนเส้นตายเสี่ยงตายทุ่นระเบิด,” จุดประกาย กรุงเทพธุรกิจ
 (1 เมษายน 2542): 1.

ทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 ย่อมถูกผูกพันโดยพันธกรณีแห่งอนุสัญญา เพราะฉะนั้นเพื่อให้การปฏิบัติต่างๆ ของประเทศไทยเป็นไปตามอนุสัญญาได้อย่างสะดวก ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพิจารณาบทบัญญัติกฎหมายต่างๆ ที่มีอยู่ว่าบทบัญญัติใดบ้างที่สอดคล้องกับพันธกรณีแห่งอนุสัญญาดังกล่าว และมีความสอดคล้องเพียงใด และเพียงพอหรือไม่ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้อย่างบังเกิดผลจริงจัง และโดยสมบูรณ์ ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดในบทต่อไป แต่อย่างไรก็ดีการที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวนี้อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อเข้าเป็นภาคีแล้ว ประเทศไทยย่อมมีพันธกรณีที่ยุติการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสิ้นเชิงไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ ก็ตาม ส่งผลให้ประเทศไทยไม่สามารถใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวได้อีกต่อไป ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านของเราได้แก่ ประเทศเวียดนาม ประเทศพม่า และประเทศลาว มิได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาและยังคงใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่ต่อไป ฉะนั้นจึงอาจทำให้ประเทศไทยอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบกว่าประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้น ถ้าหากว่ามีการรุกร้าอาณาเขตของประเทศไทยเกิดขึ้น ประเทศไทยก็ไม่สามารถจะใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธในการป้องกันตนเองได้ แต่ถึงกระนั้นการเข้าเป็นภาคีดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติตามกระแสสังคมโลกของประเทศไทยในการห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคล อันจะนำมาซึ่งความชื่นชมยินดีตลอดจนความช่วยเหลือต่างๆ จากนานาประเทศแก่ประเทศไทยต่อไปในอนาคต

3.1.2 ผลกระทบต่อประชาชนพลเรือน

ในประเทศไทยนั้นดูเหมือนว่าปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะไม่ได้ได้รับความสนใจเท่าใดนัก เพราะเหตุว่าประชาชนชาวไทยในเมืองใหญ่ๆ อาจไม่ทราบว่าเป็นประเทศไทยมีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ใต้ดินเป็นจำนวนมาก ครอบคลุมพื้นที่กว่า 500,000 ไร่ หรือประมาณ 800 ตารางกิโลเมตร และผู้เคราะห์ร้ายส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนชาวไทยที่อาศัยอยู่ในบริเวณแนวชายแดน ซึ่งล้วนแต่เป็นประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีรายได้น้อยทั้งสิ้น ในประเทศไทยมีจำนวนประชาชนพลเรือนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและสรรพาวุธที่ยังไม่ระเบิดทั้งสิ้นรวม 399,350 คน ที่อาศัยอยู่ใน 148 หมู่บ้าน ในเขตอำเภอจำนวน 48 อำเภอ ในพื้นที่ 19 จังหวัด ดังต่อไปนี้⁶

⁶ ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ, “สรุปแผนแม่บทการปฏิบัติการทุ่นระเบิดด้านมนุษยธรรมของประเทศไทย ช่วงระยะเวลา 5 ปี ฉบับที่ 1 พ.ศ.2543-พ.ศ.2547” (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

ลำดับ	จังหวัด	อำเภอ	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)
1	สระแก้ว	4	23	28,900
2	จันทบุรี	2	9	8,100
3	ตราด	3	35	34,200
4	บุรีรัมย์	2	4	86,000
5	สุรินทร์	3	7	15,300
6	ศรีสะเกษ	3	5	9,200
7	อุบลราชธานี	1	2	2,600
8	พิษณุโลก	2	2	2,300
9	อุดรดิตถ์	2	9	22,000
10	น่าน	5	17	21,180
11	พะเยา	1	1	1,250
12	เชียงราย	3	6	13,000
13	แม่ฮ่องสอน	1	2	1,900
14	ตาก	4	5	12,000
15	นราธิวาส	5	6	14,000
16	ยะลา	4	10	9,700
17	ชุมพร	1	1	800
18	สงขลา	1	1	900
19	นครศรีธรรมราช	1	1	2,300
	รวม	48	148	399,350

ในช่วงระยะเวลาห้าปีที่ผ่านมานี้มีประชาชนพลเรือนทั้งเด็กและผู้ใหญ่จำนวนมากต้องตกเป็นเหยื่อของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอาวุธสงครามที่ร้ายแรง และทุกเดือน ยังคงมีผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิดเหล่านี้ซึ่งหากไม่สูญเสียชีวิต ก็จะสูญเสียแขนและขา หรือในบางรายอาจสูญเสียดวงตาด้วย ประชาชนพลเรือนผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้จะได้รับความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสจากบาดแผลที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากถูกแรงระเบิดและสะเก็ดระเบิดซึ่งจะทำให้เกิดบาดแผลฉกรรจ์ และจะทำให้สิ่งสกปรก เชื้อแบคทีเรีย เศษของเสื้อผ้า โลหะหรือพลาสติกซึ่งเป็นส่วนประกอบของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเข้าไปปะปนกับ

บาดแผลและเนื้อเยื่อ ส่งผลให้ผู้ประสบภัยทุกระเบิดเกิดการติดเชื้อที่บาดแผลได้ และแรงระเบิดจะสามารถทำลายเส้นโลหิตตั้งแต่บริเวณท่อนขาขึ้นไป ซึ่งส่งผลทำให้ต้องทำการตัดขา บริเวณส่วนนั้นทิ้งไปเสีย⁷ และในกรณีที่ทุกระเบิดสังหารบุคคลเกิดการระเบิดขึ้นในขณะที่ดำเนินการกวาดล้างและทำลาย หรือเมื่อเด็ก ๆ เกิดความสงสัยและอยากรู้ อยากเห็นหีบทุกระเบิดขึ้นมาหรือเล่นกับทุกระเบิดเหล่านั้น จะส่งผลให้เกิดบาดแผลรุนแรงขึ้นที่บริเวณใบหน้าและแขนทั้งสองข้าง⁸ ประชาชนพลเรือนผู้ประสบภัยจากทุกระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ล้วนต้องการการเยียวยารักษา และฟื้นฟูทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเป็นระยะเวลาที่ยาวนานทั้งสิ้น ซึ่งไม่แต่เฉพาะการใส่แว่นเทียม เพื่อให้สามารถเดินและเคลื่อนไหวได้แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการฟื้นฟูสภาพจิตใจซึ่งสูญเสียไปจากการได้รับบาดเจ็บหรือพิการจากการสัมผัสกับทุกระเบิดดังกล่าวด้วย แต่ในความเป็นจริงแล้ว ประชาชนพลเรือนที่ได้รับบาดเจ็บและทุพพลภาพอันเนื่องมาจากอาวุธเหล่านี้ จะมีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่ได้รับการเยียวยา รักษาและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน อันเนื่องมาจากประชาชนเหล่านี้มีฐานะยากจนและไม่มีเงินเพียงพอที่จะจัดหาแว่นเทียมมาใส่ได้ การที่ประชาชนพลเรือนต้องพิการและทุพพลภาพนี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อตรงต่อการดำเนินชีวิตและการทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นอย่างมาก เพราะเหตุว่าพวกเขาเหล่านี้จะไม่สามารถทำงานหรือช่วยเหลือตนเองได้ ไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงครอบครัวของเขา และต้องทนทุกข์ทรมานอยู่กับความเจ็บปวดและรอยแผลที่ไม่สามารถลบเลือนไปจากจิตใจได้ ต้องดำรงชีวิตอยู่ต่อไปด้วยความหวังอันน้อยนิดว่าสักวันพวกเขาเหล่านั้นจะสามารถกลับมาทำงานหาเลี้ยงชีพ และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอีกครั้ง

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของทุกระเบิดสังหารบุคคลที่เป็นประชาชนพลเรือนในประเทศไทยนี้ ส่วนหนึ่งก็คือเด็ก ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเศร้าใจอย่างยิ่ง เพราะเด็ก ๆ ควรจะเจริญเติบโตขึ้นด้วยความแจ่มใสและความแข็งแรง แต่หากเด็กคนใดต้องบาดเจ็บพิการและกลายเป็นผู้ทุพพลภาพไปตั้งแต่อายุน้อย ย่อมส่งผลให้เด็กเหล่านั้นเจริญเติบโตขึ้นมาพร้อมกับสภาพจิตใจที่ย่ำแย่ และอาจส่งผลให้กลายเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีคุณภาพในอนาคตได้ เด็ก ๆ ถือเป็นประชาชนพลเรือนที่มีความเสี่ยงภัยสูงจากการสัมผัสกับทุกระเบิดสังหารบุคคล เพราะเหตุว่าเด็ก ๆ จะมีความอยากรู้อยากเห็นและความซุกซนอย่างมาก รวมทั้งเด็ก ๆ อาจจะไม่สามารถเข้าใจเครื่องหมายหรือป้าย

⁷ Anita Pralow, "Banning Land Mines," Human Rights Quarterly 16 (1994): 719.

⁸ Department of Humanitarian Affairs, "Death Sleeps in the Earth," DHA News (July-August 1995): 6.

เตือนว่าพื้นที่ใดที่เป็นพื้นที่อันตรายอันเนื่องมาจากมีทุระเบิดเหล่านี้ฝังอยู่ จึงทำให้เด็กๆ เข้าไปเล่นในพื้นที่ดังกล่าวหรือเมื่อพบเห็นทุระเบิดเข้า ก็อยากรู้อยากเห็นว่าสิ่งนั้นคืออะไร และหยิบขึ้นมาเล่น เป็นเหตุให้เกิดการระเบิดขึ้น เด็กๆ อ่อนแอเกินไปกว่าที่จะทนรับความเจ็บปวดแสนสาหัสจากบาดแผลที่ฉกรรจ์ หรือการสูญเสียโลหิตจากการเกิดระเบิดได้ เมื่อเด็กๆ ต้องประสบภัยจากทุระเบิดการมีอนาคตที่สดใสของพวกเขาก็ดูจะลางเลือนและไกลออกไปทุกขณะ พวกเขาไม่สามารถจะไปเรียนหนังสือที่โรงเรียน ไม่สามารถมีครอบครัวหรือแต่งงาน และไม่สามารถหางานที่ดีทำได้ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว ถูกทอดทิ้งและรู้สึกไม่มีคุณค่า นอกจากนี้แล้วเด็กๆ ยังมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงไม่สามารถใส่อวัยวะเทียมได้อย่างถาวร ซึ่งจะต้องเปลี่ยนทุกๆ หกเดือน แต่เนื่องจากครอบครัวของเด็กผู้เคราะห์ร้ายส่วนมากมีฐานะยากจน ฉะนั้นจึงไม่สามารถจะทำการเปลี่ยนอวัยวะเทียมเหล่านี้ให้แก่เด็กได้ตามอัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย ประชาชน พลเรือนชาวไทยต้องสูญเสียชีวิต แขน ขา หรือดวงตา ต้องกลายเป็นคนพิการและทุพพลภาพไปตลอดชีวิต ส่งผลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และครอบครัวจากเหตุที่เขามิได้เป็นผู้ก่อ และยังคงต้องดิ้นรน ต่อสู้ด้วยร่างกายและสติปัญญาเพียงเท่าที่มีไปตามปกติ หากแต่สิ่งที่ยังเป็นฝันร้ายที่ยากจะลืมเลือนและไม่มีวันสิ้นสุดก็คือ รอยแผลและความทุกข์ทรมานของบุคคลเหล่านี้ที่จะยังคงอยู่ติดตัว トラบเท่าที่ชีวิตยังมีลมหายใจอยู่

3.1.3 ผลกระทบต่อผู้ลี้ภัย และผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

การใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลในการพิพาทด้วยอาวุธนี้ไม่ว่าจะเป็นในภาวะสงครามหรือในภาวะสันติ ล้วนแต่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ลี้ภัย (Refugee) และผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ (Internally Displaced Persons) เพราะเหตุว่าทุระเบิดเหล่านี้มิใช่ใช้เพื่อป้องกันการรุกรานจากประเทศอื่น หรือกลุ่มกองโจรและกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังใช้เพื่อเป็นการกำหนดเขตพื้นที่ที่ต้องการป้องกันมิให้ประชาชนพลเรือนเดินทางหลังไหลออกนอกประเทศ และในขณะเดียวกันก็เป็นการป้องกันประชาชนพลเรือนหรือผู้ลี้ภัย และผู้พลัดถิ่นภายในประเทศมิให้เดินทางกลับเข้าสู่ภูมิภาคเดิมนอกด้วย สำหรับประเทศไทยนั้นตามบริเวณชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชา และบริเวณชายแดนไทย-พม่า จะพบว่ามีการใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ใต้พื้นดินเป็นจำนวนมาก ซึ่งทุระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการขัดขวางมิให้ประชาชนพลเรือนในประเทศที่มีสงครามหรือการขัดแย้งภายในประเทศลี้ภัยออกนอกประเทศเพื่อแสวงหาความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย และทำให้ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศต้องได้รับอันตรายจากทุระเบิดดังกล่าวนี้ด้วย ประกอบกับความขัดสนและแร้นแค้นอันเนื่องมาจากระบบสังคมและ

เศรษฐกิจภายในประเทศ ล้วนส่งผลให้เกิดการลี้ภัยของประชาชนพลเรือนและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศเป็นจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันทุ่นระเบิดเหล่านี้ยังเป็นอันตรายและคุกคามต่อความปลอดภัยและยังเป็นอุปสรรค ขัดขวางต่อการเดินทางกลับสู่ถิ่นฐานเดิมของผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศในภายหลังเมื่อสงครามหรือความขัดแย้งภายในประเทศของตนสิ้นสุดลงแล้วอีกด้วย เมื่อผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศสามารถเดินทางกลับสู่ถิ่นฐานเดิมแล้ว พวกเขาเหล่านั้นอาจพบกับความจริงที่ว่าพื้นที่ที่ทำการเกษตรที่เคยอุดมสมบูรณ์ในอดีต ณ บัดนี้อาจไม่สามารถใช้ทำประโยชน์ได้อีกต่อไป อันเนื่องมาจากที่ดินเหล่านั้นอุดมไปด้วยทุ่นระเบิดสังหารบุคคล รวมทั้งในบริเวณลำธาร เรือกสวน ไร่นาและป่าไม้ก็ล้วนแต่มีทุ่นระเบิดเหล่านี้ทั้งสิ้น⁹ ฉะนั้นจึงอาจทำให้บุคคลเหล่านี้ต้องเดินทางเพื่อลี้ภัยและพลัดถิ่นจากถิ่นที่อยู่เดิมอีกครั้ง

ในแต่ละปีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้สังหารชีวิตและทำให้ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศได้รับบาดเจ็บและพิการหรือทุพพลภาพในประเทศต่างๆ ทั่วโลกเป็นจำนวนมากกว่า 100,000 คน ทั้งผู้ที่ลี้ภัยออกมายังประเทศเพื่อนบ้าน ผู้ที่พลัดถิ่นแต่ยังคงอยู่ภายในอาณาเขตของประเทศของตนเอง และการเดินทางกลับสู่ถิ่นฐานเดิมของบุคคลเหล่านี้ ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศยังคงอาศัยอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัย และสถานที่ที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมต่อไป ซึ่งมีความปลอดภัยในชีวิตมากกว่าที่จะออกไปเสี่ยงภัยโดยที่พวกเขาเหล่านั้นไม่สามารถจะทราบได้เลยว่ามีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่บริเวณใดบ้าง ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศนั้นเป็นบุคคลที่ประสบกับความทุกข์ยากและลำบากทำให้ต้องเดินทางออกนอกประเทศและภูมิภาคของตนเพื่อเข้าไปหาแหล่งที่พักพิงอื่นที่มีความสงบและปลอดภัย ดังนั้นจึงควรได้รับความคุ้มครองจากภัยอันตรายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล สำหรับประเทศไทยนั้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2512 จนถึง พ.ศ.2542 มีผู้ลี้ภัยชาวกัมพูชา กะเหรี่ยง และพม่าที่ลี้ภัยจากความขัดแย้งภายในประเทศของตนและเข้ามาประสบภัยจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย ตามบริเวณแนวชายแดนในเขตจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดตากจำนวนมากกว่า 100 คน ซึ่งเป็นสถิติที่ได้มาจากศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติแค่เพียงสองจังหวัดเท่านั้น เพราะฉะนั้นหากจะนับรวมจำนวนผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่ได้รับบาดเจ็บหรือสูญเสียชีวิตจากทุ่นระเบิดเหล่านี้ย่อมมีจำนวนมากมายหลายร้อยคนในแต่ละปี ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าการใช้

⁹Stuart Maslen, "The Implications of the 1996 Land-mines Protocol for Refugees and the Internally Displaced," International Journal of Refugee Law 8, 3 (1996): 383-384.

ทุกระเบิดสังหารบุคคลไม่ว่าจะในภาวะสงครามหรือภาวะสันติย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศอย่างแสนสาหัส

นอกจากทุกระเบิดสังหารบุคคลจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศ ประชาชนพลเรือน และต่อผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศแล้ว ทุกระเบิดเหล่านี้ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อทุกระเบิดสังหารบุคคลเกิดการระเบิดขึ้นทุกครั้ง การระเบิดนอกจากจะทำให้บุคคลผู้เข้ามาสัมผัสกับมันได้รับบาดเจ็บหรือสูญเสียชีวิตแล้ว แรงระเบิดดังกล่าวยังทำให้ต้นไม้และสิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่อยู่บริเวณที่ใกล้เคียงกับบริเวณที่เกิดการระเบิดต้องถูกทำลายหรือล้มตายลงด้วย อีกทั้งเมื่อเกิดการระเบิดขึ้น ย่อมมีสารเคมีและเขม่าดินระเบิดแพร่กระจายออกมาสู่พื้นดินและอากาศ ส่งผลให้พื้นดินในบริเวณนั้นเปราะเปื้อนไปด้วยสารเคมีและผิวดินถูกทำลายลงได้ด้วย นอกจากนี้แล้วสัตว์ป่าต่างๆ ก็เป็นอีกหนึ่งซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคล ภัยอันร้ายแรงที่ก่อขึ้นด้วยการกระทำของมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากการที่ช่างพังโมตالا อายุ 38 ปีได้เดินเข้าไปสัมผัสทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ชาวกะเหรี่ยงพุทธนำมาฝังดักข้าศึกไว้ ขณะที่ความถี่ช่างนำไปรับจ้างซักรอกไม้ในประเทศพม่า เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2542 ที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลให้ช่างพังโมตالاได้รับบาดเจ็บอยู่ในสภาพเท้าหน้าข้างขวาฉีกขาดเป็นแผลใหญ่ จะต้องทำการผ่าตัดขาตั้งแต่ช่วงข้อเท้าที่ใช้การไม่ได้ทั้งไป จากนั้นจึงจะทำขาเทียมสวมครอบเข้าไปแทน¹⁰ ต่อมาในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2542 ลูกช่างเพศผู้ อายุสองปี ชื่อพลายอุ้มบุญได้สัมผัสกับทุกระเบิดสังหารบุคคลในฝั่งพม่าลึกจากบริเวณชายแดนไทย-พม่าด้านอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จนขาทั้งสองข้างมองเห็นกระดูกและไข่มัน บริเวณใต้ท้องคอ และขาหน้ามีบาดแผลจากสะเก็ดระเบิด หรือช่างพังแม่กุลซึ่งสัมผัสกับทุกระเบิดสังหารบุคคลจำนวนถึงสองลูกในฝั่งประเทศพม่าลึกจากบริเวณชายแดนไทยประมาณ 50 เมตร ได้รับบาดเจ็บบริเวณเท้าขวาและเล็บฉีกขาด¹¹ เป็นต้น จากตัวอย่างที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าทุกระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธสงครามที่โหดร้ายอย่างมาก เพราะจะไม่เลือกว่าจะทำอันตรายต่อบุคคลใด หรือแม้กระทั่งสัตว์ป่า ซึ่งมีได้มีความผิดใดๆ และมีได้มีส่วนรับรู้ใดๆ ทั้งสิ้นกับความขัดแย้งหรือการพิพาทต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ ทุกระเบิดสังหารบุคคลจึงถือได้ว่าเป็นอาวุธสงครามที่มีโทษและผลร้ายมากกว่าประโยชน์ทางการทหารที่ได้รับ

¹⁰“สงสารช่างเหยียบระเบิด,” ไทยรัฐ (21 สิงหาคม 2542): 19.

¹¹“อนาถลูกช่างถูกระเบิด 2 ขาหวัดขาด,” มติชน (13 ตุลาคม 2542): 20

3.2 สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย

การที่ประเทศไทยมีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ในหลายจังหวัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ อีกมากมายดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น การที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่ในอาณาเขตประเทศไทยนี้สืบเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญสองประการ ดังต่อไปนี้

3.2.1 สาเหตุที่เกิดจากประเทศไทยเอง

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอันเนื่องมาจากผลกระทบจากการพิพาทด้วยอาวุธเป็นระยะเวลา 30 ปี ทุ่นระเบิดเหล่านี้สามารถใช้เพื่อเป็นอาวุธในการรบแบบใต้ดินก็ดี ในการรื้อถอนซากศึกศตวรรษก็ดี ตลอดจนป้องกันมิให้ข้าศึกศัตรูสามารถใช้ภูมิประเทศและอาคารสถานที่ต่างๆ ภายในประเทศได้ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองประเทศต่างๆ เริ่มหันมานิยมใช้ทุ่นระเบิดเช่นว่านี้กันอย่างแพร่หลายมาก ไม่ว่าจะเป็นสงครามระหว่างฝรั่งเศสกับเยอรมัน ในปีค.ศ.1939-1940 การสู้รบในแอฟริกาตั้งแต่ปี ค.ศ.1940 จนถึงปี ค.ศ.1942 ระหว่างประเทศเยอรมันและอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งตัวอย่างของการสู้รบต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้ประเทศที่ดำเนินการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้ใต้พื้นดินล้วนเป็นผู้ที่ได้รับชัยชนะในการสู้รบทั้งสิ้น¹² ฉะนั้นประเทศไทยจึงได้เริ่มที่จะเรียนรู้ถึงวิธีการใช้ทุ่นระเบิดเช่นว่านี้ และเล็งเห็นว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมีประสิทธิภาพในการต่อสู้ป้องกันตนเองแก่ประเทศไทยได้เป็นอย่างดี ประเทศไทยจึงเริ่มสั่งซื้อและดำเนินการจัดหาทุ่นระเบิดสังหารบุคคลชนิดต่างๆ มาเพื่อใช้ในการสู้รบหรือใช้ในการป้องกันตนเองจากการถูกรุกรานจากประเทศต่างๆ โดยดำเนินการฝังไว้ตามบริเวณรอยตะเข็บชายแดนที่สำคัญ อาทิเช่น บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในเขตจังหวัดสระแก้ว สุรินทร์ และตราด เป็นต้น หรือบริเวณชายแดนไทย-พม่า ในเขตจังหวัดตาก เป็นต้น¹³ ในช่วงปี พ.ศ.2518 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศกัมพูชามีการสู้รบอย่างหนักภายในประเทศ ประเทศไทยได้ดำเนินการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้ตามบริเวณแนวชายแดนและบริเวณป่าเต็ง-รัง และป่าดงเพ็ก เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อป้องกันกองกำลังของเขมรแดงลุกล้ำเข้ามาในเขตอธิปไตยของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันทุ่นระเบิดเหล่านั้นก็ยังคงฝังอยู่ใต้พื้นดินโดยได้รับการ

¹²วิชา จิตวัฒน์, สงครามทุ่นระเบิด (พระนคร: โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร, 2492), หน้า 127-135.

¹³“Thailand: Army to Show Renegades No Mercy,” Bangkok Post (February 9, 1996), Available from: <http://www.bangkokpost.com>

กวาดล้างและทำลายไปบ้างเพียงบางส่วนเท่านั้น การวางทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยนี้จะทำการวางทุ่นระเบิดในลักษณะ “ดาวล้อมเดือน” ซึ่งในภาษาราชการจะเรียกว่า “คัทเตอร์” ทั้งนี้ในหนึ่งคัทเตอร์จะประกอบด้วยทุ่นระเบิดทำลายรถถัง Mg A12 จำนวนหนึ่งลูก และทุ่นระเบิดสังหารบุคคล M14 อีกจำนวนสี่ลูก ซึ่งการวางในลักษณะดังกล่าวนี้จะสามารถกวาดล้างและทำลายได้โดยง่าย¹⁴ ในอดีตประเทศไทยมีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในหน่วยทหารและตำรวจ แต่ในปัจจุบันประเทศไทยมิได้ดำเนินการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว เพราะเหตุว่าสถานการณ์บริเวณแนวชายแดนไทยมีความสงบลงมาก ฉะนั้นการระแວดระวังและรักษาความปลอดภัยในบริเวณดังกล่าวจึงกระทำแค่เพียงการส่งกองกำลังทหารและตำรวจตระเวนชายแดนออกทำการเดินลาดตระเวนเท่านั้น ประกอบกับเพราะเมื่อภาวะสันติที่สงครามและความขัดแย้งต่างๆ สงบลงแล้วทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ก็กลับกลายมาเป็นอุปสรรคต่อประเทศไทยเองในการส่งกองกำลังทหารออกเดินลาดตระเวนเพื่อรักษาความปลอดภัยตามบริเวณแนวชายแดน และสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ประเทศไทยใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างแพร่หลายนั้นเนื่องมาจากประเทศไทยมิได้มีกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ใดๆ ที่ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อาวุธดังกล่าวแต่อย่างใดนั่นเอง ซึ่งรายละเอียดในประเด็นดังกล่าวนี้จะได้นำเสนอโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป นอกจากนี้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลายาวนานหลายสิบปีจะมีสาเหตุมาจากประเทศไทยเองแล้ว การใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศเพื่อนบ้านก็เป็นสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ดังจะกล่าวต่อไป

3.2.2 สาเหตุที่เกิดจากประเทศเพื่อนบ้าน

ดังที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ ของประเทศไทยล้วนประสบปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศแทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศพม่า ประเทศกัมพูชา และประเทศลาว ความแตกแยกและความขัดแย้งภายในประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ รวมทั้งการปราบปรามชนกลุ่มน้อย กลุ่มกองโจร กลุ่มกบฏ หรือกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ ภายในประเทศเพื่อนบ้านนี้ ล้วนเป็นสาเหตุให้เกิดการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างแพร่หลายตั้งแต่ครั้งอดีตสืบเนื่องมาจนกระทั่งถึงในปัจจุบัน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภายในอาณาเขตของประเทศเพื่อนบ้านเอง ซึ่งอาจฝังไว้ในเมืองหรือตามบริเวณแนวชายแดน ตลอดจนอาจเป็นการลักลอบนำมาฝังไว้ในอาณาเขตของประเทศไทยก็ตาม ล้วนส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งสิ้น

¹⁴ กิ่งอ้อ เล่าสง, “แขวนชีวิตบนเส้นด้ายเสี่ยงตายกับระเบิด,” จุดประกาย, กรุงเทพธุรกิจ (1 เมษายน 2542): 1.

ถือเป็นสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับทุระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย จากการสู้รบภายในประเทศที่ติดกับชายแดนประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่ดำเนินมาเป็นระยะเวลายาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ.2510 ประเทศที่ให้ความช่วยเหลือฝ่ายต่อต้านและฝ่ายรัฐบาลต่างสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการสู้รบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุระเบิดสังหารบุคคล ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย การสู้รบดำเนินอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนรัฐบาลของประเทศกัมพูชาก็หลายครั้งก็ตาม แต่ทุระเบิดสังหารบุคคลก็ยังคงถูกนำมาใช้และฝังไว้ใต้พื้นดินโดยมิได้ดำเนินการสับเปลี่ยนหรือถอดถอนแต่อย่างใด ตัวอย่างเช่นในเขตตำบลท่าข้าม ตำบลวังมน และตำบลโคกสะแบง ซึ่งเป็นบริเวณแนวชายแดนที่เรียกว่าแหลมหนองเอี่ยน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ระหว่างการสู้รบกันของกองกำลังฝ่ายเขมรแดงและกองกำลังฝ่ายเขมรแดงสัมรินในอดีต โดยบริเวณแหลมหนองเอี่ยนนี้จะมีคลอง ซึ่งถือเป็นแหล่งน้ำของประชาชนพลเรือนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น และเป็นแนวกันเขตแดนของประเทศเอาไว้ ในบริเวณดังกล่าวนี้เองมีการนำทุระเบิดสังหารบุคคลมาฝังไว้เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีประชาชนพลเรือนและทหารของประเทศไทยที่เข้าไปดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดเหล่านี้ต้องสูญเสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บไปเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังปีพ.ศ.2522 เมื่อกองกำลังทหารของประเทศเวียดนามทำการขับไล่กองกำลังเขมรแดงและดำเนินการฝังทุระเบิดสังหารบุคคลนับล้านลูกไว้ใกล้กับบริเวณแนวชายแดนไทย และทุระเบิดดังกล่าวจำนวนครึ่งหนึ่ง หรือมากกว่านั้นถูกฝังอยู่ใต้ผืนแผ่นดินไทยเพื่อป้องกันการกลับสู่ฐานที่มั่นของกองกำลังเขมรแดง และในระหว่างปี พ.ศ.2527 เพื่อต่อต้านกองกำลังเขมรแดง รัฐบาลกัมพูชาดำเนินการฝังทุระเบิดเหล่านี้ในพื้นที่จำนวน 600 ตารางกิโลเมตร ตามบริเวณแนวชายแดน ซึ่งมีทุระเบิดดังกล่าวฝังอยู่ใต้พื้นดินเป็นจำนวนถึงสองถึงสามล้านลูก และยังคงดำเนินการฝังทุระเบิดสังหารบุคคลต่อไปโดยรัฐบาลของนายฮุนเซนในปี พ.ศ.2532¹⁵ หรือประเทศลาวที่มีการสู้รบภายในประเทศเป็นระยะเวลายาวนานติดต่อกันถึงเก้าปีเต็ม นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2507 ถึงปี พ.ศ.2516 ซึ่งมีการใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลเป็นจำนวนมาก โดยการปล่อยลงมาจากเครื่องบินในหลายๆ แปรนาที่ ทั้งนี้จะทั้งเป็นบริเวณโดยทั่วไปในอาณาเขตของประเทศลาว รวมทั้งยังดำเนินการฝังไว้ใต้พื้นดินในบริเวณแนวชายแดนทุกด้านของประเทศลาวรวมทั้งบริเวณแนวชายแดนที่ติดต่อกับประเทศไทยด้วย¹⁶

¹⁵ <http://www.mines.gc.ca/english/banning/index.html>, p.12.

¹⁶ <http://www.un.org/Depts/landmine/index.html>, p. 3.

นอกจากนี้แล้วประเทศพม่าก็ถือเป็นอีกประเทศหนึ่งที่เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย กล่าวคือ ประเทศพม่าเป็นประเทศที่มีความขัดแย้งภายในระหว่างรัฐบาลทหารพม่าและชนกลุ่มน้อย กลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่าง ๆ ตลอดจนกลุ่มนักศึกษาที่มีแนวคิดทางการเมืองรุนแรงเป็นอย่างมาก และความขัดแย้งดังกล่าวนี้ยังคงดำเนินต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาหลายสิบปี สืบเนื่องจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง เกิดการสู้รบขึ้นในประเทศพม่า ในปี พ.ศ.2488 ระหว่างกองกำลังของประเทศญี่ปุ่นและกองกำลังของประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่นได้ใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจำนวนมากที่อาระขานเพื่อต่อสู้ทหารอังกฤษ หรือย้อนกลับไปในช่วงปี พ.ศ.2486 กองกำลังของประเทศอังกฤษได้ใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจำนวนมากฝังไว้ในบริเวณช่องแคบไกล์กับตำบลวงเดา ในประเทศพม่า เพื่อตัดกำลังของกองกำลังญี่ปุ่น โดยในครั้งนี้ประเทศอังกฤษได้สร้างสนามทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้เป็นจำนวนมากตามเส้นทางใหญ่ๆ ทุกสาย รวมทั้งตามบริเวณแนวชายแดนของประเทศพม่าที่ติดต่อกับประเทศไทยด้วย¹⁷ นอกจากนี้แล้วการต่อสู้ระหว่างกลุ่มกะเหรี่ยงพุทธ และกลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ในประเทศพม่าก็มีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน แต่สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย ที่มาจากความขัดแย้งภายในประเทศพม่าที่เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดในปัจจุบันคือการต่อสู้ระหว่างรัฐบาลทหารของพม่าในการกวาดล้างกองกำลังกะเหรี่ยงก๊อดอาร์มี ซึ่งกองกำลังกะเหรี่ยงก๊อดอาร์มีได้ทำการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้เป็นจำนวนมากในบริเวณแนวชายแดนประเทศพม่าที่ติดต่อกับประเทศไทย และยังได้ลักลอบเข้ามาฝังทุ่นระเบิดดังกล่าวไว้ในบริเวณแนวชายแดนในอาณาเขตของประเทศไทยด้วย อีกทั้งยังมีการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเอาไว้ในบริเวณชายฝั่งของแม่น้ำเมย เพื่อขัดขวางการต่อสู้ของกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธเป็นระยะทางทั้งสิ้น 22 กิโลเมตร จากอำเภอแม่สอดของประเทศไทยด้วย อย่างไรก็ตามตั้งแต่ในอดีตจนกระทั่งถึงในปัจจุบันประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ยังคงไม่มีกฎหมายภายในเกี่ยวกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้แต่อย่างใด จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้ทุ่นระเบิดดังกล่าวถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่องต่อไป

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 แล้ว แต่จะเห็นได้ว่าประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยนั้น มีจำนวนเพียงสองประเทศเท่านั้นที่เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับดังกล่าว ได้แก่ ประเทศกัมพูชา โดยลงนามในวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ.1997 และให้

¹⁷วิชา วิฑิตวัฒน์, สงครามทุ่นระเบิด, หน้า 139-140.

สัตยาบันเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ.1999 และประเทศมาเลเซียโดยลงนามในวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ.1997 และให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 22 เมษายน ค.ศ.1999 แต่ประเทศพม่า ประเทศเวียดนาม และประเทศลาวซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่มีความขัดแย้งภายในประเทศเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งยังมิได้มีการลงนามและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฉบับนี้แต่อย่างใด โดยให้เหตุผลว่าประเทศของตนยังมิมีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาในเรื่องดังกล่าว ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าการที่ประเทศทั้งสามปฏิเสธไม่เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญา ก็เพราะเหตุว่ายังคงมีความต้องการในการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่นั่นเอง ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวของประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ต่อไป ฉะนั้นประชาคมระหว่างประเทศและประเทศไทยจะต้องเร่งดำเนินการรณรงค์ให้ประเทศต่างๆ เหล่านี้เข้าร่วมลงนามและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฉบับดังกล่าวโดยเร็ว อันจะนำไปสู่การห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศต่างๆ เหล่านี้ และส่งผลให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้ของประเทศเพื่อนบ้านลดน้อยลงตามไปด้วย

3.3 สภาพปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย

ประเทศไทยได้รับผลกระทบและประสบปัญหาต่างๆ อันเนื่องมาจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งทำให้ประชาชนพลเรือนชาวไทยที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับบริเวณที่มีทุ่นระเบิดดังกล่าวฝังอยู่ได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก อาทิเช่น ทำให้สูญเสียชีวิตและพิการ ทุพพลภาพไปเป็นจำนวนมาก พื้นดินบริเวณตามแนวชายแดนไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ต้องปล่อยให้กลายเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า ประชาชนพลเรือนชาวไทยต้องอพยพโยกย้ายออกจากพื้นที่ เป็นต้น สภาพปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทยสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

3.3.1 สภาพปัญหาทั่วไป

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอย่างมาก โดยมีประชาชน พลเรือน และทหารจำนวนมากต้องได้รับอันตรายร้ายแรงอาจถึงสูญเสียชีวิต หรือพิการและทุพพลภาพเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ประชาชนพลเรือนของประเทศไทยในหลายพื้นที่จะต้องดำรงชีวิตประจำวันอยู่ด้วยความหวาดกลัวต่อการเสี่ยงกับการสูญเสียชีวิต สูญเสียแขนหรือขา ดวงตาบอด และต้องทุพพลภาพไปตลอดชั่วชีวิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านจิตใจ สังคม และครอบครัว อันเนื่องมาจากสาเหตุที่พวกเขาเหล่านี้มิได้เป็นผู้ก่อ และหากบุคคลใดตกเป็นเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายของทุ่นระเบิด

สังหารบุคคลเหล่านี้ ก็จะต้องถือว่าเป็นความโชคร้าย ต้องต่อสู้ดิ้นรนอยู่อย่างยากลำบาก โดยที่ความช่วยเหลือจากภาครัฐยังมีไม่ทั่วถึง และไม่ทันต่อเหตุการณ์ สำหรับสถานการณ์เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตามบริเวณแนวชายแดนไทยทางด้านตะวันออกติดกับประเทศกัมพูชา ในเขตเจ็ดจังหวัด คือ สระแก้ว อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ จันทบุรี และตราด เป็นพื้นที่ 532 ตารางกิโลเมตร บริเวณทางด้านตะวันตกติดกับประเทศพม่า ในเขตสี่จังหวัด คือ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก และชุมพร เป็นพื้นที่ 53 ตารางกิโลเมตร บริเวณชายแดนไทย มาเลเซีย ในเขตจังหวัดสงขลา ยะลา นราธิวาส นครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่ 87 ตารางกิโลเมตร และบริเวณชายแดนไทย-ลาว ในเขตจังหวัดน่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก พะเยา และเชียงราย เป็นพื้นที่ 124 ตารางกิโลเมตร ซึ่งมีจำนวนประชาชนพลเรือนชาวไทยต้องดำรงชีวิตประจำวัน อยู่บนความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้เป็นจำนวน 399,350 คน สำหรับสภาพปัญหาโดยทั่วไปที่เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่เห็นได้อย่างชัดเจน และเป็นปัญหาเรื้อรังของประเทศไทยมาตั้งแต่ในครั้งอดีตและสืบเนื่องมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันก็คือการได้รับบาดเจ็บ พิการหรือทุพพลภาพ และการสูญเสียชีวิตของเจ้าหน้าที่ทหารที่ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล รวมทั้งทหารที่ดำเนินการเดินลาดตระเวนตามบริเวณแนวชายแดนไทย เพื่อปกป้องและรักษาอำนาจอธิปไตยของประเทศไทย ซึ่งถือเป็นการสูญเสียกำลังพลที่สำคัญไปอย่างน่าเสียดายยิ่ง อีกทั้งยังต้องสูญเสียสุนัขสงครามไปในการดมกลิ่นเพื่อกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ไปหลายตัว ซึ่งโดยทั่วไปสุนัขสงครามที่ใช้สำหรับตรวจค้นหาอาวุธเช่นว่านี้ก็มิได้อยู่ในจำนวนที่ไม่มากนัก จึงถือเป็นการลดจำนวนกำลังพลสุนัขสงครามให้กลับยิ่งน้อยลงไปอีก นอกจากนี้แล้วประชาชน พลเรือน จำนวนมากที่ได้รับบาดเจ็บ พิการ ทุพพลภาพ หรือสูญเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่เพียงส่งผลกระทบต่อตัวของบุคคลผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั่นเอง หากแต่ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวของเขาเหล่านั้น รวมทั้งส่งผลกระทบต่อไปยังสังคมและประเทศชาติอย่างมากมายหลายประการดังที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อเบื้องต้นอีกด้วย

3.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติกฎหมายในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทยนั้น เนื่องจากยังคงมีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่บ้างในปัจจุบัน ซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้มิใช่เพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น หากแต่ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ หลายกลุ่ม ดังนั้นในการดำเนินการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นไปอย่างยากลำบาก และเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขโดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้สภาพปัญหา

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลสามารถบรรเทาและหมดสิ้นไปในอนาคต ปัญหาเกี่ยวกับบทบัญญัติกฎหมายในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้

3.3.2.1 ปัญหาบทบัญญัติกฎหมายในการห้ามหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

ประเทศไทยต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาเป็นระยะเวลา ยาวนาน ทั้งนี้เนื่องมาจากประเทศไทยสามารถใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อใช้เป็นอาวุธในการ ป้องกันประเทศได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพราะเหตุว่าหากเป็นการใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าว โดยมีหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการใช้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการใช้โดยทหารบก ทหารเรือ หรือตำรวจก็ตาม ล้วนแต่สามารถกระทำได้ทั้งสิ้น ซึ่งการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของหน่วย งานต่าง ๆ ของรัฐนี้จะดำเนินการใช้ได้โดยการปฏิบัติตามคำสั่งและคำอนุมัติของผู้บังคับบัญชาที่ มีอำนาจสั่งการในเรื่องดังกล่าวได้ในแต่ละหน่วยงาน ซึ่งคำสั่งและคำอนุมัติในการให้ดำเนินการ ใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไม่ว่าจะใช้ในบริเวณพื้นที่ใด และดำเนินการใช้โดยหน่วยงานใด ล้วนแต่เป็นความลับทางราชการทั้งสิ้น เพราะเหตุว่าเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวเนื่องโดยตรงต่อ ความมั่นคงของประเทศไทย แต่สำหรับการใช้อาวุธเช่นว่านี้โดยประชาชนพลเรือนทั่วไปแล้ว ย่อมไม่สามารถจะกระทำได้ทั้งสิ้น ไม่ว่าในกรณีใด หรือสถานการณ์ใดๆ ก็ตาม ทั้งนี้เนื่องมาจาก ประเทศไทยมีบทบัญญัติกฎหมายในการห้ามประชาชนทั่วไปใช้ทุ่นระเบิดซึ่งปรากฏอยู่ใน พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 โดยได้กำหนดความหมายของทุ่นระเบิดไว้ว่าอยู่ในความหมายหนึ่งของคำว่า “เครื่อง กระสุนปืน” ดังปรากฏอยู่ในมาตรา 4 (2) ดังต่อไปนี้

“มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

(1)...

(2) “เครื่องกระสุนปืน” หมายรวมตลอดถึงกระสุนโหด กระสุนปราย กระสุน แดก ลูกกระเบิด ตอร์ปิโด **ทุ่นระเบิด** และจรวดทั้งชนิดที่มีหรือไม่มีกรดแก๊ส เชื้อเพลิง เชื้อโรค ไอพิษ หมอกหรือควัน หรือกระสุน ลูกกระเบิด ตอร์ปิโด **ทุ่นระเบิด** และจรวด ที่มีคุณสมบัติ คล้ายคลึงกันหรือเครื่องหรือสิ่งสำหรับอัดหรือทำหรือใช้ประกอบเครื่องกระสุนปืน”

จากบทบัญญัติในมาตรา 4 (2) นี้จะเห็นได้ว่ามิได้มีการบัญญัติใช้คำว่า “ทุ่นระเบิด สังหารบุคคล” ไว้อย่างชัดเจน คงใช้แต่เพียงคำว่า “ทุ่นระเบิด” เท่านั้น ซึ่งจะสามารถอนุมานได้ ว่าวัตถุประสงค์ของการบัญญัติเช่นนั้น คงจะหมายรวมไปถึงทุ่นระเบิดทุกประเภท เพราะเหตุ

ว่าทุกระเบิดเป็นอาวุธสงครามที่มีอำนาจในการทำลายที่ร้ายแรงจึงไม่ต้องการให้ประชาชนพลเรือนทั่วไปสามารถนำมาใช้ได้อย่างแพร่หลาย เพราะอาจเกิดอันตราย และเกิดผลกระทบต่อ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของรัฐได้ แต่ทั้งนี้ส่วนใหญ่ของบทบัญญัติในพระราช บัญญัติฉบับดังกล่าวมิได้บัญญัติห้ามหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้ทุกระเบิดสังหาร บุคคลไว้แต่อย่างใด ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ปรากฏในมาตรา 5 ดังต่อไปนี้

“มาตรา 5 พระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่มาตรา 8 ทวิ มิให้ใช้บังคับ แก่

(1) อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ ปืนของ

(ก) ราชการทหารและตำรวจที่มีหรือใช้ในราชการ

(ข) หน่วยราชการที่มีหรือใช้เพื่อป้องกันประเทศหรือรักษาความสงบเรียบร้อย

ของประชาชน

(ค) หน่วยราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่มีและใช้ในการป้องกันและรักษาทรัพย์สิน อันสำคัญของรัฐ

(ง) ราชการทหารและตำรวจตาม (ก) หรือหน่วยราชการตาม (ข) ที่มอบให้ ประชาชนมีและใช้เพื่อช่วยเหลือราชการของทหารและตำรวจหรือของหน่วยราชการแล้วแต่ กรณี”

ฉะนั้นบทบัญญัติในมาตรา 5(1) ดังกล่าวนี้ย่อมเป็นสิ่งที่เน้นย้ำและแสดงให้เห็นว่า การใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลของหน่วยราชการทหารและตำรวจสามารถกระทำได้โดยถูกต้อง ตามกฎหมายซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้จะได้กล่าวโดยละเอียดในบทต่อไป แต่ในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกตาวา ค.ศ.1997 แล้ว ดังนั้นเพื่อให้การดำเนิ การของประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการเตรียมการปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาฉบับนี้ ประเทศไทยจึงเริ่มมีการดำเนินการในการห้ามหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ทุกระเบิด สังหารบุคคลอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ในความเป็นจริงแล้วในระยะหลายปีที่ ผ่านมาประเทศไทยก็ได้ดำเนินการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลแต่อย่างใด หากแต่ยังคงมีทุกระเบิดสังหารบุคคลเก็บสะสมไว้ในคลังสรรพาวุธ เพื่อวัตถุประสงค์ในการศึกษา ค้นคว้าเพื่อ ประโยชน์ในการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดเหล่านี้ต่อไปในอนาคต

3.3.2.2 ปัญหาบทบัญญัติกฎหมายในการห้ามกลุ่มบุคคลที่ไม่มีรัฐ (Non-state element) ใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคล

ในสภาพความเป็นจริงแล้ว จะพบว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ใช้ทุกระเบิดสังหาร บุคคลนั้นมิใช่มีแต่เพียงหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น หากแต่ยังมีกลุ่มบุคคลที่ไม่มีรัฐ

(Non-state element) ดังเช่นหน่วยรบแบบกองโจร กลุ่มกบฏ และกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ ที่นิยมใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลอย่างแพร่หลายอีกด้วย ทั้งนี้กลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐเหล่านี้จะใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธในการป้องกันและขัดขวางการต่อสู้และติดตามจากกองกำลังทหารฝ่ายรัฐบาลและปกป้องเส้นทางขนย้ายเสบียงอาหารและอาวุธของกองกำลังฝ่ายตนเอง เนื่องจากทุกระเบิดสังหารบุคคลมีราคาถูกมากเมื่อเปรียบเทียบกับอาวุธชนิดอื่น ซึ่งกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐต่างๆ ดังกล่าวนี้อยู่ในฐานะที่ด้อยและเสียเปรียบกว่ากองกำลังทหารของฝ่ายรัฐบาลในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านความรู้ ฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ และจำนวนกำลังพล เป็นต้น จึงทำให้ไม่สามารถมีรายได้หรืองบประมาณจำนวนมากในการจัดซื้อจัดหาอาวุธชนิดอื่นๆ ได้มากนัก แต่จะสามารถหาซื้อทุกระเบิดสังหารบุคคลได้ในปริมาณที่มากกว่า อีกทั้งยังเป็นอาวุธที่มีประสิทธิภาพในการทำลายสูงมาก นอกจากนี้แล้วสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลอย่างแพร่หลายของกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐนั้นสืบเนื่องมาจากกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐต่างๆ เหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นบุคคลที่อยู่ภายใต้การจำกัดและเงื่อนไขของกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ¹⁸ เพราะเหตุว่ากลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐเหล่านี้มิใช่บุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ กล่าวคือ ในระบบกฎหมายนั้น กฎหมายกำหนดให้บุคคลเป็นผู้มีบทบาท ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ทั้งนี้โดยพิจารณาจากสภาพความเป็นจริง โดยจะหมายความว่า เป็นผู้ที่มีสิทธิและหน้าที่โดยการรับรองแห่งกฎหมายกฎหมายระหว่างประเทศก็เช่นเดียวกัน ย่อมต้องมีบุคคล (person) ซึ่งหมายถึงสิ่งซึ่งสามารถมีและสามารถใช้สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายระหว่างประเทศได้ในนามของตนเองตามลำพัง บุคคลที่สำคัญและมีบทบาทอย่างมากในกฎหมายระหว่างประเทศก็คือรัฐนั่นเอง ซึ่งจะหมายถึงรัฐเอกราช หรือรัฐอธิปไตย โดยจะเป็นรัฐที่มีความสามารถเต็มที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศ เกณฑ์พิจารณาความเป็นรัฐนั้นมีปรากฏเป็นแนวทางไว้ใน Inter-American Convention หรือ Montevideo Convention on Rights and Duties of States, 1933 ข้อ 1 ว่ารัฐควรมีองค์ประกอบดังนี้ มีประชากรถาวร มีดินแดนที่กำหนดได้ มีการปกครองและมีความสามารถเข้าทำความสัมพันธ์กับรัฐอื่น¹⁹ ฉะนั้นเมื่อพิจารณาลักษณะของกลุ่มบุคคลต่างๆ ดังเช่นกลุ่มกองโจร กลุ่มกบฏ หรือกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ เหล่านี้อาจมีเป้าหมายเพื่อเป็นรัฐ หรือเพื่อปกครองรัฐในที่สุดก็ตาม และแม้ว่าบางกรณีกลุ่มดังกล่าวนี้อาจมีประชากรและมีดินแดนเป็น

¹⁸ Anita Parlow, "Toward a Global Ban on Landmines," International Review of the Red Cross 307 (July 1995): 401.

¹⁹ ดำรง ชรรมารักษ์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 49-51.

ของตนเอง หากแต่มีได้มีเอกราชหรืออำนาจอธิปไตยแต่อย่างใด จึงทำให้กลุ่มต่างๆ เหล่านี้มีลักษณะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐ ดังนั้นจึงมีใช้รัฐ และเมื่อมีใช้รัฐก็ย่อมจะไม่มีและไม่สามารถใช้สิทธิ หน้าที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศได้ ทั้งนี้ในทางกลับกัน กฎหมายระหว่างประเทศก็ไม่อาจบังคับใช้ครอบคลุมไปถึงกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐเหล่านี้ได้เช่นกัน

สำหรับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจะสามารถนำบทบัญญัติต่างๆ ของกฎหมายดังกล่าวนี้มาใช้ได้ในทันที หากเกิดกรณีที่มีการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ของรัฐหนึ่งเกิดขึ้นครั้งแรกซึ่งจะสามารถใช้ได้กับสถานการณ์ดังกล่าว แม้ว่าจะไม่มีประกาศสงครามเป็นทางการ หรือแม้ว่ารัฐฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในคู่กรณีที่ขัดแย้งกันจะไม่ยอมรับสภาพความขัดแย้งนั้นๆ ก็ตาม จะเห็นได้ว่ากฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนี้จะใช้บังคับกับรัฐเท่านั้น แม้ว่าจะมีพิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ค.ศ.1977 ของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 ซึ่งใช้กับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในดินแดนของรัฐที่ตกอยู่ระหว่างกองกำลังฝ่ายรัฐบาล และกองกำลังของฝ่ายที่ขัดแย้งหรือกลุ่มติดอาวุธอื่นๆ ภายใต้การบังคับบัญชาที่มีความรับผิดชอบ ส่งผลให้สามารถนำพิธีสารฉบับนี้มาใช้กับการพิพาทด้วยอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศได้ก็ตาม แต่เนื้อหาของพิธีสารดังกล่าวเน้นหนักในเรื่องหลักการมนุษยชนมูลฐาน และการประกันให้ความคุ้มครองที่ดีขึ้นสำหรับผู้ประสบภัยจากการพิพาทด้วยอาวุธเหล่านั้น มิได้มีเนื้อหาสาระห้ามการใช้อาวุธไว้แต่ประการใด เพราะฉะนั้นกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐ รวมทั้งการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของกลุ่มบุคคลเหล่านี้จึงอาจกล่าวอ้างได้ว่าตนไม่อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน สำหรับในประเทศไทยนั้นหากมีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐเหล่านี้ภายในอาณาเขตประเทศไทย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้อำนาจอธิปไตยเหนืออาณาเขตประเทศไทยในการจับกุมและปราบปรามกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐเหล่านี้ หากมีการตรวจพบว่ากลุ่มบุคคลดังกล่าวเข้ามาดำเนินการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในอาณาเขตของประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นการบรรเทาและยุติการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยกลุ่มบุคคลเหล่านี้ภายในประเทศได้ทางหนึ่ง โดยกระทำควบคู่ไปกับการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไปพลางก่อนในขณะที่กรอบกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศยังไม่สามารถใช้บังคับครอบคลุมไปถึงกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐ หรือ Non-state element ได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันประชาคมระหว่างประเทศก็ควรจะเร่งดำเนินการจัดหาหนทางในการพยายามขยายกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศให้สามารถนำมาปรับใช้กับกลุ่มบุคคลเช่นว่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์ได้อย่างจริงจังและสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต ซึ่ง

ถือได้ว่าเป็นการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ต้นเหตุและถูกต้องตรงจุดมากยิ่งขึ้นด้วย

3.3.3 ปัญหาด้านการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคล

ปัญหาในการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลถือเป็นปัญหาด้านมนุษยธรรมที่ตึงเครียดและมีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนความปลอดภัยของประชาชนพลเรือนที่อาศัยหรือสัญจรไปมาในบริเวณที่มีทุกระเบิดดังกล่าวฝังอยู่ การกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดดังกล่าวนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการสร้างสันติภาพ การบูรณะประเทศ และการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ หากแต่การกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้กระทำได้อย่างเชื่องช้าและต้องเผชิญหน้ากับความอันตรายเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงทำให้การกวาดล้างและการทำลายทุกระเบิดดังกล่าวมีความก้าวหน้าเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นทุกระเบิดสังหารบุคคลสมัยใหม่มีการพัฒนาก้าวไกลไปมากกว่าในอดีต ซึ่งในปัจจุบันจะพบว่ามีการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลที่มีส่วนประกอบของพลาสติกอย่างกว้างขวาง เนื่องจากจะมีขนาดเล็กและมีน้ำหนักเบากว่าทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ผลิตด้วยโลหะ ซึ่งทุกระเบิดสังหารบุคคลที่มีส่วนประกอบของพลาสติกเหล่านี้ถูกตรวจพบได้ยาก อีกทั้งการกวาดล้างและทำลายต้องกระทำอย่างช้าๆ และมีความอันตรายมาก จึงจำเป็นจะต้องอาศัยการปฏิบัติงานที่มีความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังคงต้องดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลต่อไป ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ทางด้านมนุษยธรรม ซึ่งหน่วยงานที่ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทยก็คือ ทหารหาญจากหน่วยต่างๆ ของกองทัพไทยนั่นเอง ความสามารถในการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลของกองทัพไทยนี้ถือได้ว่ามีขีดความสามารถที่สูง และมีประสบการณ์มากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลประเทศอื่น ฉะนั้นในหลายโอกาสจึงจะพบว่าทหารไทยที่ทำหน้าที่ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลได้เดินทางไปช่วยกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดเหล่านี้ให้กับประเทศอื่นๆ อาทิเช่น ประเทศอัฟกานิสถานและประเทศกัมพูชา เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังมีแนวโน้มว่าบริษัทรับจ้างกวาดล้างทุกระเบิดสังหารบุคคลชื่อดัง อย่างเช่น บริษัท LONGO ของประเทศสโลวาเนีย มีความสนใจที่จะจ้างให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการช่วยกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลในภูมิภาคเอเชีย ทั้งนี้

เพื่อเป็นไปตามเจตนารมณ์ของมูลนิธิเจ้าหญิงไดอาน่าอีกด้วย²⁰ แต่อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีความสามารถและประสบการณ์ที่สูงในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลก็ตาม หากแต่ประเทศไทยก็ยังคงประสบปัญหาอยู่บ้างบางประการ ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

3.3.3.1 ปัญหาด้านเทคนิค

ปัญหาในด้านเทคนิคในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทย ยังคงเป็นปัญหาที่พบมากอยู่ในปัจจุบัน เพราะเหตุว่าประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งขาดแคลนเงินทุน รวมทั้งบุคลากรผู้เชี่ยวชาญและอุปกรณ์ ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ที่ใช้ในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ด้วย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้ทำให้ทุ่นระเบิดเหล่านี้กลายมาเป็นอาวุธสงครามที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และมีระบบกลไกต่างๆ ที่ทำให้สามารถหลบพ้นจากอำนาจตรวจพบของเครื่องตรวจค้นทุ่นระเบิดได้เป็นอย่างดี สำหรับวิธีการในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้สามารถกระทำได้หลายวิธี อาทิเช่น การใช้เครื่องตรวจค้นทุ่นระเบิดตรวจไปบริเวณเหนือพื้นดินในบริเวณต่างๆ ซึ่งหากว่าบริเวณใดที่มีทุ่นระเบิดเช่นว่านี้ซุกซ่อนอยู่ เครื่องตรวจค้นทุ่นระเบิดก็จะส่งสัญญาณดังขึ้น เพื่อบอกให้ทราบว่าบริเวณดังกล่าวนี้มีทุ่นระเบิดฝังอยู่ จากนั้นทหารหรือผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ในการกวาดล้างทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะนำทุ่นระเบิดขึ้นมาจากพื้นดินและดำเนินการทำลายเสีย แต่วิธีการดังกล่าวนี้เป็นวิธีที่เสี่ยงและอันตรายมากสำหรับความปลอดภัยในชีวิตของทหารหรือผู้เชี่ยวชาญที่ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านั้น อีกทั้งยังใช้เวลานานมากซึ่งบางครั้งใช้เวลามากกว่าสิบถึงยี่สิบชั่วโมง แต่ถึงกระนั้นก็ยังคงเป็นวิธีการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่นิยมใช้กันอยู่อย่างแพร่หลายและเชื่อถือว่าเป็นวิธีที่ได้ผลดีมากวิธีหนึ่ง ทั้งนี้ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง เนื่องจากเครื่องตรวจค้นทุ่นระเบิดนี้จะสามารถตรวจค้นได้แต่เฉพาะทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีส่วนประกอบของโลหะเท่านั้น จึงทำให้ไม่สามารถตรวจพบทุ่นระเบิดดังกล่าวที่มีส่วนประกอบของพลาสติกได้ และบางครั้งต้องเสียเวลากับโลหะที่มีใช้ทุ่นระเบิด เพราะเมื่อเครื่องตรวจจับว่ามีโลหะฝังอยู่ที่ดิน จำต้องดำเนินการขุดตามวิธีการ และใช้เวลานานหลายชั่วโมงกว่าจะทราบว่า เป็นเศษเหล็กฝาเบียร์หรือตะปู หรือวิธีการใช้ยาน

---

²⁰“เบลเยี่ยมใช้หนูทุ่นระเบิด ทหารไทยใช้หมาดีกว่า,” สก๊อปหน้า 1 ไทยรัฐ (12 มกราคม 2543): 5.

พาหะขับไถเข้าไปในบริเวณที่ต้องสงสัยว่าจะมีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซุกซ่อนอยู่เพื่อให้ทุ่นระเบิดเหล่านั้นโผล่พ้นออกมาจากใต้พื้นดินและนำไปทำลายต่อไป วิธีการดังกล่าวนี้ดูเหมือนว่าจะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก แต่ถ้าหากใช้วิธีดังกล่าวนี้ในพื้นที่ที่พื้นดินขรุขระมาก หรือเปียกชุ่มไปด้วยน้ำ หรือบริเวณลำธาร บริเวณพื้นที่ที่ทำการเพาะปลูกหรือทำเกษตรกรรม และบริเวณทุ่งหญ้าแล้ว การกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเช่นนี้อาจไม่สามารถกระทำได้อีกทั้งยังมีความอันตรายมากอีกด้วย²¹

นอกจากนี้แล้วยังอาจใช้วิธีการให้สุนัขเป็นผู้ตรวจค้นทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยให้สุนัขออกดมกลิ่นตามพื้นดินในบริเวณพื้นที่ที่สงสัยว่าจะมีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ เมื่อสุนัขได้กลิ่นดินระเบิด สุนัขก็จะหยุดลงหนึ่งในบริเวณใกล้เคียงกับที่ได้กลิ่นดินระเบิดนั้น และทหารหรือผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะเป็นผู้ดำเนินการค้นหาและนำทุ่นระเบิดเหล่านั้นขึ้นมาเพื่อนำไปทำลายต่อไป วิธีการใช้สุนัขในการตรวจค้นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้มีประสิทธิภาพที่ดีในระดับหนึ่ง เพราะเหตุว่าสุนัขจะสามารถตรวจค้นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีส่วนประกอบของพลาสติกได้ อีกทั้งยังมีความสามารถดมกลิ่นได้ดีกว่ามนุษย์และสัตว์ชนิดอื่นๆ หากแต่ต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานในการฝึกให้สุนัขสามารถตรวจค้นทุ่นระเบิดเหล่านี้ได้²² หรือวิธีการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยการต้อนฝูงสัตว์ อาทิเช่น โค กระบือ และแกะ เป็นต้น ให้วิ่งเข้าไปในพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดดังกล่าวฝังอยู่ ด้วยน้ำหนักตัวและจำนวนของฝูงสัตว์เหล่านี้จะส่งผลให้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ฝังอยู่ใต้พื้นดินเกิดการระเบิดขึ้น และฝูงสัตว์เหล่านั้นก็จะเสียชีวิตลง วิธีดังกล่าวนี้อาจดูเหมือนเป็นวิธีการที่ดีและได้ผล ทั้งนี้โดยมีต้องสูญเสียชีวิตของมนุษย์เลยแม้แต่น้อย แต่เมื่อคำนึงถึงด้านมนุษยธรรมแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นวิธีการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่โหดร้ายทารุณเป็นอย่างมาก

สำหรับประเทศไทยมีหน่วยทหารที่ทำหน้าที่ในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่หลายหน่วยด้วยกัน อาทิเช่น หน่วยนาวิกโยธิน กองกำลังสุรนารี หน่วยทหารช่างสนาม กองกำลังบูรพา กองกำลังนเรศวร กองกำลังผาเมือง กองกำลังสุรสีห์ กองกำลังเทพสตรี และศูนย์การสุนัขทหาร อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

²¹Paddy Blagden, "New Technologies Needed," DHA News (July-August 1995): 15.

²²"Technologies: Old and New," Available from: <http://www.un.org>, p.1

ซึ่งหน่วยทหารต่างๆ เหล่านี้ได้ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลในบริเวณพื้นที่สำคัญๆ หลายพื้นที่มาเป็นระยะเวลาหลายปีแล้ว ดังจะเห็นได้จากการปฏิบัติการกิจของกองกำลังบูรพาซึ่งได้รับมอบหมายจากกองทัพบกให้ดำเนินการกวาดล้างทุระเบิดสังหารบุคคลตามบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ตั้งแต่ พ.ศ.2537 จนถึงปัจจุบัน สามารถกวาดล้างและทำลายทุระเบิดดังกล่าวได้จำนวน 1,664 ลูก²³ ในปัจจุบันทหารไทยดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลโดยวิธีการใช้เครื่องตรวจค้นทุระเบิดและใช้สุนัขทหารในการดมกลิ่นทุระเบิดดังกล่าว เมื่อตรวจพบว่าบริเวณใดที่สงสัยว่าจะมีทุระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ก็จะให้เจ้าหน้าที่ทหารดำเนินการกวาดล้างขึ้นมาและนำไปทำลายต่อไป จากขั้นตอนในการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลของหน่วยทหารของประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าประสบปัญหาอย่างมากเกี่ยวกับการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้สำหรับการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดเหล่านี้ เพราะเหตุว่าแต่ละพื้นที่ที่ดำเนินการกวาดล้างนั้นจะมีอุปกรณ์หรือเครื่องมือสำหรับตรวจค้นทุระเบิดอยู่เพียงเครื่องเดียวเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่มีอายุการใช้งานยาวนานมาเป็นระยะเวลาหลายปีแล้ว จึงไม่มีความทันสมัยเพียงพอและมีสภาพที่เก่าแก่อย่างมาก ประกอบกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการกวาดล้างทุระเบิดสังหารบุคคลขึ้นมาจากใต้พื้นดินแทนที่จะเป็นเครื่องมือที่ทันสมัยและมีความปลอดภัยต่อชีวิตของทหารผู้ดำเนินการกวาดล้างอย่างเพียงพอในระดับหนึ่ง ก็กลับกลายเป็นการใช้เสียม ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือหลักของหน่วยกวาดล้างทุระเบิดของประเทศไทย นอกจากนี้แล้วเครื่องแต่งกายของทหารผู้ทำหน้าที่ในการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคล อาทิเช่น เสื้อเกราะและรองเท้าผ้าใบก็มีส่วนสำคัญในการช่วยลดความเสี่ยงและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อชีวิตและร่างกายของผู้ดำเนินการกวาดล้างทุระเบิดเหล่านี้ด้วย เพราะเหตุว่าการใส่รองเท้าผ้าใบในการออกลาดตระเวนและดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดดังกล่าว นั้น จะช่วยลดแรงกดดันจากน้ำหนักตัวของผู้กวาดล้างทุระเบิดได้เป็นอย่างมาก เพราะหากเกิดการพลาดพลั้งไปสัมผัสทุระเบิดสังหารบุคคลเข้า จะช่วยลดอันตรายได้เป็นอย่างมาก จากที่อาจสูญเสียท่อนขาไปทันที แต่เมื่อใส่รองเท้าผ้าใบอาจช่วยลดความร้ายแรงลงได้ ทั้งนี้อาจจะได้รับบาดเจ็บแค่เพียงบริเวณข้อเท้า หรือสูญเสียนิ้วเท้าข้างใดข้างหนึ่งเท่านั้น ซึ่งรองเท้าผ้าใบนี้ทหารผู้ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดจะต้องจัดหามาใช้เอง ทั้งนี้เนื่องจากตามปกติเครื่องแบบทหารนั้น ทางราชการจะจัดหาให้แก่ทหารทุกคนอยู่แล้วโดยเฉพาะรองเท้าคอมแบท แต่ในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลนั้น รองเท้าคอมแบทกลับกลายเป็นอุปกรณ์ที่นอกจากจะก่อให้เกิดความรำคาญในขณะปฏิบัติหน้าที่แก่ทหารผู้สวมใส่แล้ว ยังจะทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย

²³ เหว็ชระ, “อาวุธสงคราม,” คนหลังข่าว ไทยรัฐ (9 ตุลาคม 2542): 3.

สูงกว่าด้วย หากมีความผิดพลาดเกิดขึ้น²⁴ สำหรับการใช้สุนัขทหารหรือสุนัขสงครามในการนำทางและดมกลิ่นตรวจค้นหาทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้น จำนวนสุนัขทหารที่มีใช้ปฏิบัติงานอยู่ในขณะนี้ยังไม่เพียงพอต่อสถานการณ์และจำนวนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ฝังอยู่ในอาณาเขตของประเทศไทยอีกเป็นจำนวนมากที่ยังคงรอการกวาดล้างและทำลายอยู่ต่อไป

นอกจากนี้แล้วปัญหาด้านเทคนิคในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและเจ้าหน้าที่ผู้มีความชำนาญในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการดำเนินการกวาดล้างและทำลายดังกล่าวของทหารแต่ละหน่วยในแต่ละครั้งนั้น จะมีจำนวนทหารที่ปฏิบัติหน้าที่เพียงจำนวนไม่กี่คนเท่านั้น กล่าวคืออยู่ในช่วงประมาณสามถึงห้าคน ซึ่งไม่เพียงพอต่อการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งมีจำนวนมากมายหลายร้อยลูกในแต่ละพื้นที่ ฉะนั้นจึงเป็นอุปสรรคที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ดำเนินไปอย่างล่าช้าและยากลำบาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดหาเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าและทันสมัยเพิ่มขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติการกิจเหล่านี้ได้อย่างมีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อาทิเช่น หุ่นยนต์เคลียร์ทุ่นระเบิดต้นแบบของประเทศญี่ปุ่นซึ่งประกอบไปด้วยท่อขนาดใหญ่ทำด้วยพลาสติกชนิดทนทาน และใช้รีโมตคอนโทรลควบคุมสำหรับขับเคลื่อนภายในล้อทั้งสี่ด้าน โดยจะทำการปล่อยหุ่นยนต์ดังกล่าวนี้ลงไปบนพื้นที่เสี่ยงภัย ทำให้สามารถลดความเสี่ยงภัยและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตและร่างกายของมนุษย์หรือแม้แต่สุนัขทหารได้อย่างดีเยี่ยม หรือ หุ่นยนต์แมงมุมทุ่นระเบิด ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นโดยทีมนักวิจัยคณะวิศวกรรมมหาวิทยาลัยชิบะ ประเทศญี่ปุ่น หุ่นยนต์ดังกล่าวจะถูกควบคุมด้วยระบบรีโมตคอนโทรลที่สามารถตรวจทุ่นระเบิดที่ฝังไว้ใต้ดินได้ โดยมีอุปกรณ์ตรวจจับโลหะความไวสูงอยู่บนขาทั้งหกข้างและกล้องถ่ายภาพที่เชื่อมต่อเข้ากับเครื่องคอมพิวเตอร์ หุ่นยนต์ตัวนี้จะมีน้ำหนักมาก ขาแต่ละข้างหนักประมาณ 120 กิโลกรัม ซึ่งเมื่อมันตรวจพบทุ่นระเบิด ก็จะมีการพ่นสีเป็นเครื่องหมายให้รู้เอาไว้²⁵ หรือเครื่องกวาดทุ่นระเบิดที่มีชื่อว่า บิ๊กฟุต ซึ่งบริษัทเรดบัสประเทศอังกฤษเป็นผู้ให้ความสนับสนุนทั้งทางด้านการเงินและการบริหาร เครื่องกวาดทุ่นระเบิดนี้จะควบคุมด้วยรีโมตคอนโทรล สามารถจะกวาดทำลายทุ่นระเบิดได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย²⁶ เป็นต้น ซึ่งการใช้หุ่นยนต์ต่างๆ เหล่านี้ใน

²⁴ กิ่งอ้อ เล่าสง, “แหวนชีวิตบนเส้นด้าย เสี่ยงตายกับระเบิด,” จุดประกาย กรุงเทพธุรกิจ (1 เมษายน 2543): 1.

²⁵ “ส่งหุ่นยนต์ลุยดงระเบิดกัมพูชา,” โลกาภิวัตน์ไทยรัฐ (31 มกราคม 2543): 7.

²⁶ “เครื่องกวาดทุ่นระเบิด,” ไทยรัฐ (4 กรกฎาคม 2543): 7.

การตรวจค้นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะสามารถช่วยให้การกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดกระทำได้อย่างรวดเร็วและมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้นกว่าที่กระทำกันอยู่ในปัจจุบัน การจัดหาทุ่นยนต์และอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีความทันสมัยและความปลอดภัยเหล่านี้ สำหรับประเทศไทยแล้วคงต้องใช้งบประมาณจำนวนมหาศาล ซึ่งในขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในเรื่องดังกล่าว จึงถือเป็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทย

3.3.3.2 ปัญหาด้านค่าใช้จ่าย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้น เป็นอาวุธที่มีราคาสูงมาก เพียงลูกละประมาณสามดอลลาร์สหรัฐเท่านั้น หากแต่ราคาในการกวาดล้างและทำลายนั้นมีมูลค่าสูงกว่าราคาทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมากมายหลายเท่าตัว ประกอบกับประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์ในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ เป็นผลให้การดำเนินการกวาดล้างและทำลายเป็นไปอย่างล่าช้า ค่าใช้จ่ายในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้นโดยทั่วไป นอกเหนือไปจากค่าเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการกวาดล้างและทำลายทางด้านเทคนิคแล้วยังรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ค่าใช้จ่ายด้านการจัดการ ค่าเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ค่าเวชภัณฑ์ต่างๆ ค่าดูแลรักษาผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิด ค่าประกันภัย และค่าสินไหมทดแทนหรือค่าชดเชยอีกด้วย ซึ่งค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้ โดยการคำนวณรวมกับเงินสนับสนุนและค่าใช้จ่ายในการส่งกำลังบำรุงในการทหารต่อการทำงานหนึ่งครั้งจะเป็นจำนวนประมาณ 300 ถึง 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ²⁷ หรือคิดเป็นเงินบาทไทยที่ 1 ดอลลาร์สหรัฐต่อ 40 บาท เป็นจำนวนประมาณ 12,000 ถึง 40,000 บาท ซึ่งหากจะดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าวภายในระยะเวลาต่อหนึ่งปีงบประมาณจะต้องใช้งบประมาณเป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ 20 กว่าล้านบาทต่อค่าใช้จ่ายของหนึ่งหน่วยปฏิบัติการ ซึ่งในการปฏิบัติจริงแล้ว ประเทศไทยจะต้องมีหน่วยปฏิบัติการมากกว่าจำนวนหนึ่งหน่วยอย่างแน่นอน ซึ่งอาจมีจำนวนประมาณเจ็ดถึงสิบหน่วยปฏิบัติการ และจะต้องใช้งบประมาณสูงถึงกว่า 220 ล้านบาท ถือเป็นจำนวนเงินที่สูงมากสำหรับประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากในปี พ.ศ.2535 กองทัพบกและกองทัพเรือได้ประสานความร่วมมือกันในการดำเนินการกวาดล้างทุ่นระเบิดสังหารบุคคลบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชา แต่เนื่องมาจากติดขัดปัญหาทางด้าน

²⁷ Boutros Boutros-Ghali, "The Land Mine Crisis," U.S. Department of State Dispatch 6, 6: 75.

งบประมาณ ซึ่งมีมูลค่าสูงถึง 40.36 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฉะนั้นในทางปฏิบัติจริงจึงไม่สามารถดำเนินไปได้ และในระหว่างปี พ.ศ.2536 ถึงพ.ศ.2537 ทางทหารได้ริเริ่มโครงการกวาดล้างทุระเบิดสังหารบุคคล โดยมีเป้าหมายว่าจะกวาดล้างทุระเบิดเหล่านี้ในพื้นที่ 44,450 ไร่ หรือประมาณ 71.1 ตารางกิโลเมตร แต่เนื่องจากประสบปัญหาด้านงบประมาณ ประกอบกับขาดแคลนอุปกรณ์ที่มีเทคโนโลยีสูง ส่งผลให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างล่าช้ากว่ากำหนดการที่วางไว้ จนกระทั่งปัจจุบันสามารถดำเนินการกวาดล้างได้เพียง 18,000 ไร่ หรือ 28.8 ตารางกิโลเมตร เท่านั้น²⁸

สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยที่ใช้จ่ายอยู่ในปัจจุบันนี้ สำหรับหน่วยกวาดล้างทุระเบิดของกองทัพบกเพียงหน่วยเดียว เดิมทีกองทัพบกมีงบประมาณในการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเอง บริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสระแก้วส่วนหนึ่ง แต่ก็ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจในการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดดังกล่าว นอกจากนี้แล้วค่าใช้จ่ายสำหรับนายทหารหาญผู้ต้องปฏิบัติหน้าที่ที่เสี่ยงภัยอยู่ตลอดเวลา ในปัจจุบันนี้ได้รับเพียงวันละ 147 บาทสำหรับนายทหารชั้นสัญญาบัตร และ 84 บาทสำหรับนายทหารชั้นประทวน ซึ่งเงินจำนวนนี้ถือเป็นอัตราค่าเสี่ยงภัยรายวันของทหารผู้ปฏิบัติหน้าที่เหล่านั้น นอกเหนือไปจากเงินเดือนราชการที่ได้รับในแต่ละเดือน²⁹ สำหรับในส่วนของการใช้สุนัขทหารเป็นผู้ช่วยในการตรวจค้นทุระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยนั้นต้องใช้งบประมาณที่สูงมากเช่นกัน ทั้งนี้ราคาสุนัขพ่อพันธุ์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ฝึก จะต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งมีต้นทุนนำเข้าตัวละ 500,000 บาท ซึ่งพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์สุนัขเหล่านี้จะสามารถผลิตลูกสุนัขไว้ใช้ปฏิบัติงานตรวจค้นทุระเบิดเหล่านี้เฉลี่ยปีละกว่า 200 ตัว โดยสุนัขแต่ละตัวจะต้องทานอาหารประมาณหนึ่ง กิโลกรัมต่อหนึ่งวัน นอกจากนี้ยังมีค่าเบี่ยงเลี้ยงและยารักษาโรคอีกด้วย จึงจะเห็นได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมาก³⁰ และถึงแม้ว่าในปัจจุบันได้มีนักวิทยาศาสตร์ชาวเบลเยียมทำการทดลองฝึกสุนัขยักษ์เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจค้นทุระเบิดสังหารบุคคลแทนสุนัข เพราะเหตุว่ามีต้นทุนในการ

²⁸ Thai Government's Efforts in Mine Action, Available from: <http://www.tmac.go.th/briefaccount.htm>, p.1

²⁹ กิ่งอ้อ เล่าสง, “แขวนชีวิตบนเส้นด้าย เสี่ยงตายกับระเบิด,” จุดประกาย กรุงเทพธุรกิจ (1 เมษายน 2542): 1.

³⁰ “เบลเยียมใช้สุนัขระเบิด ทหารไทยใช้หมาดีกว่า,” สัปดาห์ไทยรัฐ (12 มกราคม 2543): 5.

ผลิตที่น้อยกว่าสุนัขอย่างมากก็ตาม แต่หากมองในแง่ของความสามารถของสุนัขที่ทนกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยได้ดีกว่า อีกทั้งยังสามารถใช้งานได้ในหลายภารกิจ อาทิเช่น เข้าเวรยามเฝ้าฐานบิน ลาดตระเวนตรวจค้นทุ่นระเบิด หรือสะกดรอยข้าศึกเป็นต้น ฉะนั้นสำหรับประเทศไทยแล้วงบประมาณบาทต่อบาทที่ลงทุนไปกับสุนัขย่อมคุ้มค่ากว่า³¹

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เพื่อดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในแต่ละปี ประเทศไทยจึงประสบปัญหาเกี่ยวกับด้านค่าใช้จ่ายเป็นอย่างมาก ทั้งนี้จะเห็นได้จากการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติขึ้นเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้สะสม ผลิต และโอนและการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญา รัฐบาลมีงบประมาณในการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวเป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น 100,000 บาท เงินจำนวนดังกล่าวนี้ไม่เพียงพอสำหรับการจัดตั้งหน่วยงานด้านบริหารของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติเสียด้วยซ้ำ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติต้องอาศัยเงินเดือนจากเงินยืมของกองบัญชาการทหารสูงสุดไปพลางก่อน ในขณะที่แผนการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่เริ่มดำเนินการไปบ้างแล้วที่บ้านหนองแก้ว ตำบลโคกสูง กิ่งอำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้วก็ยังไม่มีความก้าวหน้ามากนัก อีกทั้งแผนปฏิบัติงานในหลายพื้นที่ เช่น บริเวณแนวชายแดนจันทบุรี-ตราด และด้านบุรีรัมย์-สุรินทร์ ต้องเลื่อนออกไป เนื่องจากไม่มีงบประมาณ ตลอดจนการดำเนินการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในคลังสรรพาวุธที่วางแผนไว้ว่าจะต้องทำลายภายในระยะเวลาสามปี โดยกำหนดงบประมาณไว้ปีละล้านกว่าบาท ก็ยังไม่สามารถกระทำได้เพราะเหตุว่าสำนักงบประมาณไม่จ่ายงบประมาณให้มา แต่ให้ใช้งบประมาณปกติของกองบัญชาการทหารสูงสุดซึ่งแทบจะไม่มีเหลืออยู่แล้ว และถึงแม้ว่าในปีพ.ศ.2543 ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติจะได้รับงบประมาณเพิ่มเติมจากรัฐบาลจากที่เคยได้รับในปี พ.ศ.2542 เพียง 1.6 ล้านบาท มาเป็นจำนวน 16 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2544 อีกเป็นจำนวน 40 ล้านบาท แต่ก็ยังคงไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติการกิจต่างๆ ของศูนย์ฯ ดังกล่าว ซึ่งงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้มานี้เป็นงบประมาณที่จัดสรรให้แก่กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหมและกองบัญชาการทหารสูงสุดจึงจะแบ่งจัดสรรให้แก่ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติต่อไป มีใช้งบประมาณที่จัดสรรให้แก่ศูนย์ดังกล่าวโดยตรง ทั้งนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือเป็นเงิน 5.5 แสนดอลลาร์สหรัฐ และประเทศอื่นได้ร่วมกันจัดสรรงบประมาณมาเพื่อใช้ในการฝึกอบรม ตลอดจนให้เครื่องมือบางอย่าง อาทิเช่น รถยนต์

³¹ เรื่องเดียวกัน.

บรรทุทุกขนาด 2.5 และ 5 ตัน รวมทั้งสิ้น 150 คัน เป็นต้น แต่เครื่องมือเหล่านี้ยังคงถูกทิ้งค้างไว้ที่ท่าเรือ เนื่องจากทางศูนย์ยังไม่มียงบประมาณที่จะนำเครื่องมือดังกล่าวออกมาใช้ได้³² ฉะนั้นสิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้โดยเร็วที่สุด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการขอรับความช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชนอื่นใดก็ตาม อันจะนำไปสู่การดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ภายในประเทศไทยได้อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

สำหรับการปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและงบประมาณในการจัดสรรแก่การปฏิบัติการต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ยังมีปัญหาที่สำคัญประการอื่นที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ ปัญหาประการแรก คือ ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาตินี้เป็นศูนย์อำนาจการร่วมหมายเลข 107 ซึ่งขึ้นตรงต่อศูนย์อำนาจการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งเป็นหน่วยเฉพาะกิจจะสามารถปฏิบัติงานได้โดยกำลังพลได้รับคำสั่งจากกองบัญชาการทหารสูงสุดทุกปีให้มาปฏิบัติงาน ทั้งนี้เป็นคำสั่งที่ออกมาแต่ละปีไป และจากการที่ศูนย์ฯ ดังกล่าวนี้ขึ้นตรงต่อกองบัญชาการทหารสูงสุด จึงทำให้ศูนย์ฯ ไม่มีนิติกรปฏิบัติงานประจำอยู่ ซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคเป็นอย่างมากเพราะเหตุว่าหากศูนย์ฯ ประสบปัญหาเรื่องใดๆ รวมทั้งปัญหาด้านกฎหมายศูนย์ฯ ดังกล่าวจะต้องส่งเรื่องหรือปัญหานั้นไปยังศูนย์อำนาจการร่วมกองบัญชาการทหารสูงสุด และศูนย์อำนาจการร่วม กองบัญชาการทหารสูงสุดจะส่งเรื่องดังกล่าวนี้ไปยังกรมสารบรรณทหาร (กองพระธรรมนูญ) กองบัญชาการทหารสูงสุดเพื่อเป็นผู้แก้ไขปัญหากฎหมายที่เกิดขึ้น จากขั้นตอนที่กล่าวมานี้ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ทำให้ศูนย์ฯ ปฏิบัติงานได้ช้าลง เนื่องมาจากต้องรอการอนุมัติจากกองบัญชาการทหารสูงสุดก่อนจึงจะสามารถดำเนินการต่างๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติงานด้านกฎหมายและด้านต่างประเทศ ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาด้านบุคลากร ซึ่งศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ จะต้องทำเรื่องขอยืมตัวมาจากหน่วยทหารต่างๆ และจะมีการต่ออายุทุกปีเป็นรายปีไป ส่งผลให้อาจมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรทุกปี ดังนั้นจึงอาจเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานซึ่งต้องหยุดชะงักลงและต้องมีการเรียนรู้งานใหม่ในทุกๆ ปี จากปัญหาดังกล่าวนี้เอง ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติจึงได้มีแนวความคิดในการจัดตั้งองค์กร

---

³²“สยอสมฤตยูได้อึ้งชาวบ้าน กั้ระเบิดล้านลูก,” สก๊ิปหน้า 1 เดลินิวส์ (18 พฤษภาคม 2543): 3.

กรปฏิบัติการทุกระเบิดแห่งชาติให้เป็นสากล ในลักษณะเดียวกันกับต่างประเทศ กล่าวคือ บริหารงานในรูปแบบขององค์กรมหาชน ซึ่งจะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างอิสระ และมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยในขณะนี้ศูนย์ปฏิบัติการทุกระเบิดแห่งชาติ กำลังศึกษาถึงความเป็นไปได้ในเรื่องดังกล่าวว่าศูนย์จะมีความพร้อมแค่ไหนและเป็นไปได้เพียงใด

3.3.4 ปัญหาด้านการเยียวยา รักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลให้กลับคืนสู่สังคม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าผู้ที่ประสบภัยจากการสัมผัสกับทุกระเบิดสังหารบุคคลจะต้องได้รับบาดเจ็บและทุกข์ทรมานทั้งทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจทุกครั้งที่ได้เข้าไปสัมผัสกับทุกระเบิดดังกล่าว เพราะเหตุว่าผู้ที่ประสบภัยจากทุกระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้หากไม่สูญเสียชีวิตจะต้องได้รับการเยียวยารักษาบาดแผลอย่างเร่งด่วนและโดยทันทีทันใด เพื่อบรรเทาอาการบาดเจ็บที่แสนสาหัสให้ทุเลาลงได้บ้างแม้เพียงเล็กน้อยก็ยังดีก่อนที่จะดำเนินการเยียวยารักษาขั้นต่อไปในโรงพยาบาลหรือหน่วยงานสาธารณสุขต่างๆ ซึ่งการเยียวยารักษาดังกล่าวนี้จะต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานมาก การเยียวยา รักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งต้องกลายเป็นผู้ทุพพลภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กๆ ซึ่งเป็นอนาคตของชาตินี้เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเหตุว่าบุคคลเหล่านี้ย่อมไม่สามารถช่วยเหลือตนเองหรือช่วยเหลือครอบครัวในการหาเลี้ยงชีพได้ ดังนั้นการบำบัดฟื้นฟูและการเยียวยารักษาผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ย่อมมีความจำเป็นและต้องกระทำโดยเร่งด่วน เพื่อให้ผู้บาดเจ็บสามารถกลับเข้าสู่ระบบสังคมและเศรษฐกิจได้ ทั้งนี้โดยช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจและให้กำลังใจแก่ผู้บาดเจ็บในการปรับสภาพจิตใจให้ยอมรับกับความทุพพลภาพของตนเองเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามปกติต่อไป

สำหรับปัญหาด้านการเยียวยา รักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลให้กลับคืนสู่สังคมนี้ สามารถแยกวิเคราะห์หรือออกได้ ดังนี้

3.3.4.1 ปัญหาด้านเทคนิคและค่าใช้จ่าย

การเยียวยารักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยจากทุกระเบิดสังหารบุคคลนี้ เป็นเรื่องที่ทำได้อย่างยากลำบากและมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะทางธรรมชาติของบาดแผลที่ได้รับการสัมผัสกับทุกระเบิดเช่นว่านี้จะได้รับการติดเชื้อ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่สะเก็ดระเบิดและชิ้นส่วนโลหะต่างๆ ที่เป็นส่วนประกอบของทุกระเบิดสังหารบุคคลจะกระเด็นไปตามแรงระเบิดและเข้าไปฝังตัวอยู่ในเนื้อเยื่อบริเวณขา และข้อเท้า หรือบริเวณท่อนแขน ซึ่งจะส่งผล

ให้บาดเจ็บเกิดการอักเสบและสกปรกได้³³ ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการสัมผัสกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลต้องการการให้โลหิตอย่างสม่ำเสมอ เช่นเดียวกันกับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการถูกกระสุนปืนหรือวัตถุระเบิดอื่นๆ ซึ่งปริมาณของโลหิตที่ใช้ในการผ่าตัดผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดเหล่านี้อยู่ในอัตราระหว่างสองถึงหกครั้ง ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการโลหิตของผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากสงครามหรือการต่อสู้อื่น อีกทั้งบาดเจ็บจากการผ่าตัดนี้จะสมานกันสนิทภายหลังจากการผ่าตัดเสร็จสิ้นเป็นเวลาสี่ถึงห้าวัน ค่าใช้จ่ายในการผ่าตัด เยียวการรักษา ตลอดจนการจัดการจัดหาอวัยวะเทียมเพื่อช่วยให้ผู้ประสบภัยเหล่านี้หลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานมีราคาสูงมาก โดยในประเทศกำลังพัฒนาจะเป็นจำนวนเงินถึงประมาณ 3,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 120,000 บาทไทยต่อผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจำนวนหนึ่งคน และถึงแม้ว่าผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดดังกล่าวจะต้องได้รับการเยียวรักษาอย่างทันที่ทั้งที่และทันทีทันใดก็ตาม แต่ในสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดโดยส่วนใหญ่จะไม่ได้รับการเยียวรักษาอย่างรวดเร็ว เพราะเหตุว่าจากการระเบิดที่เกิดขึ้นจะทำให้ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดผู้นั้นหมดสติไป หรือไม่สามารช่วยเหลือตัวเองในการนำพาร่างกายที่บอบช้ำและได้รับบาดเจ็บนั้นออกมาจากพื้นที่ที่เกิดการระเบิดขึ้นได้ ฉะนั้นการเยียวรักษาผู้ประสบภัยเหล่านี้จึงเป็นไปได้ไปอย่างเชื่องช้าเสมอ³⁴

สำหรับการเยียวรักษา และฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยนั้นมีการดำเนินการดังกล่าวทั้งจากโรงพยาบาลของรัฐ โรงพยาบาลเอกชน และหน่วยงานสาธารณสุขต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับชุมชน อาทิเช่น โรงพยาบาลอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นโรงพยาบาลขนาด 300 เตียง พบว่ามีผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเข้ารับการรักษาจำนวน 123 คน นับตั้งแต่วันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2540 จนถึงวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2541 โรงพยาบาลอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นโรงพยาบาลขนาด 120 เตียง มีผู้ได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิดดังกล่าว จำนวน 108 คน นับตั้งแต่วันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2540 ถึงวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2541 โรงพยาบาลอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เป็นโรงพยาบาลขนาด 60 เตียง และโรงพยาบาลแม่ฮ่องสอนศรีสังวาลย์ จังหวัด

³³ Kenneth Anderson and Monica Schurtman, "The United Nations Response to the Crisis of Landmines in the Developing World," Harvard International Law Journal 36, 2 (Spring 1995): 362.

³⁴"Land Mine Fact," Available from: <http://www.un.org>, p.1

แม่ฮ่องสอน เป็นโรงพยาบาลขนาด 120 เตียง เป็นต้น³⁵ แต่ทั้งนี้ยังคงขาดแคลนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในการทำหน้าที่เยียวรักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุกระเบิดเหล่านี้อยู่มาก เพราะเหตุว่าในเขตพื้นที่ที่มีทุกระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ใต้พื้นดินนี้จะเป็นพื้นที่ที่ห่างไกลและอยู่ในบริเวณแนวชายแดน ซึ่งมีโรงพยาบาลและหน่วยงานสาธารณสุขอยู่เพียงไม่กี่แห่ง และมีแพทย์พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ในจำนวนที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณความต้องการใช้บริการของผู้ป่วยไม่ว่าจากกรณีใดๆ ก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีทุกระเบิดฝังอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ทำการฟื้นฟูและบำบัดสภาพร่างกายและจิตใจแก่ผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลภายหลังจากได้รับการใส่ยาระเทียมแล้วที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ประสบภัยดังกล่าวด้วย ประกอบกับยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้สำหรับการเยียวรักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยจากทุกระเบิด รวมทั้งขาดแคลนยาระเทียมต่างๆ ได้แก่ แขนและขาเทียม ซึ่งมีจำนวนที่น้อยไม่สามารถรองรับกับผู้ประสบภัยเหล่านี้ได้อย่างทั่วถึง

ปัญหาที่สำคัญที่สุดในด้านการเยียวรักษาและฟื้นฟูดังกล่าวนี้ประการหนึ่งก็คือ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณที่ใช้สำหรับการเยียวรักษาเพราะเหตุว่าผู้ที่ประสบภัยจากทุกระเบิดสังหารบุคคลโดยส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนพลเรือนที่มีฐานะยากจน ซึ่งไม่สามารถหาเงินมาจ่ายค่ารักษาพยาบาล รวมทั้งค่ายาระเทียมซึ่งมีราคาแพงมากได้ โดยมีราคาประมาณ 125 ดอลลาร์สหรัฐ และหน่วยงานสาธารณสุขที่ได้ดำเนินการรักษาผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลเหล่านั้นก็มีงบประมาณที่จำกัด ดังนั้นในบางครั้งจึงไม่สามารถจัดหา ยาระเทียมให้แก่ผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลได้อย่างทั่วถึง เป็นเหตุให้ประชาชนพลเรือนผู้สัมผัสกับทุกระเบิดเช่นนี้ต้องกลายเป็นผู้ทุพพลภาพไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จึงต้องตกเป็นภาระของครอบครัว เด็กๆ ไม่สามารถเดินทางไปเรียนหนังสือได้ ต้องกลายมาเป็นขอทานและเป็นภาระแก่สังคมไทยในที่สุด การจัดหา ยาระเทียมสำหรับผู้ประสบภัยทุกระเบิดเหล่านี้ล้วนเป็นหน้าที่ของโรงพยาบาลที่ทำหน้าที่ในการรักษาผู้ประสบภัยทั้งสิ้น ทั้งนี้โดยได้รับงบประมาณจากกระทรวงสาธารณสุขแต่ก็มีงบประมาณที่จำกัด ดังนั้นบางโรงพยาบาลจึงจำเป็นต้องจัดทำขาเทียมขึ้นเองโดยใช้วิธีการอย่างง่าย ๆ โดยการใช้อวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประกอบขึ้นเป็นขาเทียมอย่างประหยัดไปพลางก่อน สำหรับการจัดทำ ยาระเทียมนี้ กระทรวงสาธารณสุขมีหน่วยงานในการผลิตที่สำคัญอยู่ที่โรงพยาบาลเลิศสิน หากแต่การผลิตดังกล่าวมิได้เป็นการผลิตขึ้นเพื่อรองรับแต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพจากการสัมผัสกับทุกระเบิดสังหารบุคคล

³⁵ <http://www.hrw.org/hrw/reports/1999/landmine/WEBAS1.html>, p.22.

เท่านั้น แต่เป็นการผลิตขึ้นสำหรับผู้ทุพพลภาพอันเนื่องมาจากสาเหตุอื่นใดก็ตาม ฉะนั้นจึงทำให้มีจำนวนอวัยวะเทียมไม่เพียงพอกับความต้องการประกอบกับจำนวนของผู้พิการและทุพพลภาพจากทุกระเบิดสังหารบุคคลที่มีเพิ่มมากขึ้นในแต่ละวัน และถึงแม้ว่าปัจจุบันมูลนิธิขาเทียมในสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนีได้ให้บริการทำขาเทียมแก่ผู้ป่วยโดยไม่คิดมูลค่า ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือไปแล้วทั้งสิ้นจำนวน 7,455 คน โดย 30% ของผู้เข้ารับบริการเป็นผู้พิการจากการสัมผัสทุกระเบิดสังหารบุคคล แต่กระนั้นก็ยังคงไม่เพียงพอต่อปริมาณของผู้ต้องการเข้ารับบริการซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี ดังนั้นจึงได้มีการรณรงค์ให้มีการดำเนินการผลิตขาเทียมภายในประเทศให้มากขึ้น เพราะเหตุว่าจะมีราคาถูกกว่าขาเทียมที่ผลิตจากต่างประเทศถึง 16 ถึง 20 เท่า โดยในขณะนี้ได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไปร่วมกันบริจาคตัวตั้งเปิดกระป๋องของเครื่องกระป๋องต่างๆ อาทิเช่น น้ำอัดลมกระป๋อง อาหารกระป๋อง หรือผลไม้กระป๋องต่างๆ รวมทั้ง ฝาขวดที่เป็นอลูมิเนียม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อนำกลับมาหลอมใหม่และนำไปใช้ประโยชน์เป็นแกนในขาเทียมได้เป็นอย่างดี ซึ่งการขอรับบริจาคดังกล่าวนี้จะทำให้สามารถลดต้นทุนในการผลิตขาเทียมแต่ละขาได้ถึงข้างละ 20 ถึง 30 เปอร์เซ็นต์³⁶ ส่งผลให้สามารถผลิตขาเทียมในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นและสามารถมอบถวายขาเทียมเหล่านี้บางส่วนไปใช้สำหรับรองรับผู้พิการและทุพพลภาพอันเนื่องมาจากสัมผัสกับทุกระเบิดสังหารบุคคลได้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

3.3.4.2 ปัญหาด้านบทบัญญัติกฎหมาย

นอกจากปัญหาด้านเทคนิคและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเย็บขา รักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว ปัญหาด้านกฎหมายก็เป็นประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเย็บขา รักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุกระเบิดดังกล่าวเช่นกัน ทั้งนี้แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 30 จะกำหนดไว้ว่า "บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือ สุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้" ก็ตาม แต่ในความเป็นจริง จะเห็นได้ว่ายังคงมีความเหลื่อมล้ำกันระหว่างบุคคลต่างๆ อยู่อย่างมากมายในสังคมไทยปัจจุบัน และยิ่งสำหรับผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลนั้น ภายหลังจากที่ประสบภัยดังกล่าวย่อมจะมีสภาพเป็นผู้ทุพพลภาพและพิการ กลายมาเป็นผู้

³⁶ "เส้นทางสายใหม่ของตัวตั้งเปิดกระป๋องต่อความหวังผู้พิการ," เดลินิวส์ (17 ตุลาคม 2542): 24.

ด้วยโอกาสและผู้เสียเปรียบในสังคม เมื่อเป็นผู้พิการและทุพพลภาพแล้ว ทศนคติของสังคมต่อบุคคลเหล่านี้ย่อมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยจะมองว่าผู้ประสพภัยทุทุระเบิดสังหารบุคคลที่ทุพพลภาพเป็นผู้นำสงสาร ไม่สามารถทำอะไรได้ จึงทำให้ผู้ประสพภัยดังกล่าวขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษา การฝึกอาชีพ และในบางครั้งอาจเป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกสังคมลืมนไป แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ในมาตรา 30 ดังกล่าวแล้วว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ฉะนั้นผู้ประสพภัยทุทุระเบิดสังหารบุคคลจึงถูกปกป้องและคุ้มครองโดยกฎหมายเฉพาะสำหรับผู้พิการด้วยอีกทางหนึ่ง กฎหมายดังกล่าวได้แก่ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2537 ซึ่งผู้พิการและทุพพลภาพอันเนื่องมาจากทุทุระเบิดสังหารบุคคลก็ถือว่าเป็นผู้พิการที่อยู่ภายใต้ความคุ้มครองของพระราชบัญญัติฉบับนี้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ทรัพยากรมนุษย์บางกลุ่ม ดังเช่น ผู้พิการและทุพพลภาพไม่ถูกทอดทิ้งให้ไร้ค่า สร้างปัญหาให้กับครอบครัวและสังคม ซึ่งถือเป็นการนำทรัพยากรที่เคยถูกทอดทิ้งมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ขจัดการจำกัดสิทธิและเลือกปฏิบัติ อีกทั้งส่งเสริมให้บุคคลทุกกลุ่มมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกันในสภาพความเป็นจริง แต่อย่างไรก็ดี เนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติดังกล่าวจะเป็นการมุ่งเน้นให้ผู้พิการเข้ารับการจดทะเบียนคนพิการเพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ทางการแพทย์สำหรับการฟื้นฟูสมรรถภาพจากสถานพยาบาลของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและค่าอุปกรณ์ สิทธิประโยชน์ทางการศึกษา การฝึกอาชีพและการประกอบอาชีพ รวมทั้งสิทธิประโยชน์ทางสังคมในการรับบริการจากรัฐในการเป็นคดีความ ติดต่อกับทางราชการและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งในอาคารสถานที่และบริเวณสาธารณะ แต่เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจประกอบกับงบประมาณที่ไม่พอเพียงต่อสภาพเงื่อนไขต่างๆ ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงทำให้การคุ้มครองต่างๆ ไม่สามารถกระทำได้อย่างจริงจังและเต็มที่มากนัก อีกทั้งการนำพระราชบัญญัติดังกล่าวไปใช้ในการปฏิบัติจริงเพื่อคุ้มครองคนพิการในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทยก็ยังคงมีความลักลั่นและไม่เท่าเทียมกันในแต่ละจังหวัด อำเภอ และตำบลด้วย ดังนั้นจึงส่งผลให้ผู้ประสพภัยทุทุระเบิดสังหารบุคคลอาจไม่ได้รับการคุ้มครองจากพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 นี้ได้อย่างเต็มที่ และเพียงพอต่อความต้องการ เพราะเหตุว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวคุ้มครองผู้พิการอันเนื่องมาจากทุกสาเหตุ มิใช่เฉพาะเจาะจงแต่เพียงผู้พิการจากการสัมผัสทุทุระเบิดสังหารบุคคล สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นนี้จะได้กล่าวโดยละเอียดในบทที่ 5 ต่อไป

3.4 แนวโน้มของสภาพปัญหาเกี่ยวกับทุพริเบดสังหารบุคคลของประเทศไทยใน อนาคต

ประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับทุพริเบดสังหารบุคคลมาเป็นระยะเวลาช้านานแล้ว จากสถิติที่ศูนย์ปฏิบัติการทุพริเบดแห่งชาติได้ดำเนินการสำรวจตั้งแต่ปี พ.ศ.2512 ถึงปี พ.ศ.2542 พบว่ามีจำนวนทหารและประชาชนพลเรือนที่ประสบภัยจากทุพริเบดสังหารบุคคลทั้งสิ้นจำนวน 1,849 คน โดยมีจำนวนผู้ที่สูญเสียชีวิต 56 คน ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจำนวน 741 คน และพิการทุพพลภาพอีกเป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,052 คน ฉะนั้นสถิติดังกล่าวนี้จึงเป็นเสมือนกระจกสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดจากทุพริเบดสังหารบุคคลในประเทศไทยว่ามีความรุนแรงเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นสภาพปัญหาอันเกิดจากผลกระทบของทุพริเบดสังหารบุคคลโดยตรงต่อประชาชนพลเรือนผู้ที่สูญเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ พิการและทุพพลภาพ หรือผลกระทบโดยข้างเคียงที่เกิดขึ้นต่อประเทศไทย อันเป็นผลมาจากการที่ทางราชการต้องรับภาระในการเยียวยา รักษา ฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจแก่ผู้ประสบภัยทุพริเบดเหล่านี้ซึ่งต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากในแต่ละปี แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประสบภัยจากทุพริเบดดังกล่าว หรือผลกระทบอื่นๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อเบื้องต้น ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาในประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานใดที่ระดมรงค์และให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทุพริเบดสังหารบุคคลโดยตรงและอย่างจริงจัง คงมีแต่เพียงหน่วยทหารต่างๆ และหน่วยแพทย์และพยาบาลในโรงพยาบาลที่สังกัดอยู่ตามจังหวัดที่มีทุพริเบดสังหารบุคคลฝังอยู่เท่านั้น โดยหน่วยทหารจะทำหน้าที่ในการกวาดล้างและทำลายทุพริเบดสังหารบุคคลในบริเวณที่เป็นพื้นที่ในการเดินลาดตระเวน และพื้นที่ที่ได้รับแจ้งว่ามีประชาชนพลเรือนประสบเหตุได้รับบาดเจ็บจากการเข้าไปสัมผัสกับอาวุธเช่นว่านี้เท่านั้น แต่การกวาดล้างและทำลายดังกล่าวก็มิได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอในด้านงบประมาณ สวัสดิการ บุคลากร ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการกวาดล้างและทำลาย ดังนั้นจึงทำให้การกวาดล้างและทำลายดำเนินการไปได้อย่างเชื่องช้าและมีความเสี่ยงอันตรายที่สูงมาก ประกอบกับแพทย์และพยาบาลในโรงพยาบาลหรือหน่วยอนามัยต่างๆ ในเขตพื้นที่ที่มีทุพริเบดสังหารบุคคลจะทำหน้าที่โดยประสานงานร่วมกับองค์กรเอกชน หรือองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือดูแล รักษาพยาบาล และเยียวยาฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้ประสบภัยทุพริเบดสังหารบุคคล ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วยังมีประชาชนชาวไทยที่อาศัยอยู่ตามบริเวณชายแดนที่ต้องตกเป็นเหยื่อของทุพริเบดสังหารบุคคลนี้อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้แล้วประเทศไทยยังต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับทุพริเบดสังหารบุคคลอยู่อย่างต่อเนื่อง และจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศตามธรรมชาติ ส่งผลให้ทุพริเบดดังกล่าวในประเทศข้างเคียงไหลและเคลื่อนเข้ามาในอาณาเขตของ

ประเทศไทย และกลายมาเป็นปัญหาต่อทหารและประชาชนพลเรือนชาวไทยที่มีฐานะและความ เป็นอยู่ที่ลำบากอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ให้ต้องทุกข์ทนและลำเค็ญยิ่งขึ้นไปอีกต่อไปอย่างไม่มีวัน สิ้นสุด ตราบเท่าที่ยังคงมีลมหายใจอยู่และตราบเท่าที่ทุกระเบิดสังหารบุคคลยังคงซ่อนตัวใต้พื้น ดินอยู่ต่อไป

ในปัจจุบันประชาคมระหว่างประเทศได้ตระหนักและให้ความสนใจเกี่ยวกับทุกระเบิด สังหารบุคคลมากขึ้น อีกทั้งรณรงค์ให้ประเทศต่างๆ เห็นความสำคัญในการแก้ไขและขจัดปัญหา ที่เกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลอย่างจริงจัง ประเทศไทยในฐานะที่เป็นสมาชิกประเทศหนึ่ง ของประชาคมระหว่างประเทศจึงเริ่มหันมาให้ความสนใจกับปัญหาดังกล่าวมากขึ้นตามไปด้วย ในความเป็นจริงประเทศไทยยุติการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว แต่ ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น ล้วนเป็นปัญหาที่สืบ เนื่องมาจากการใช้ทุกระเบิดตั้งแต่ในครั้งอดีต ทั้งจากประเทศไทยเอง จากประเทศเพื่อนบ้าน และจากชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ ที่ลักลอบนำทุกระเบิดเหล่านี้เข้ามาฝังไว้ ในอาณาเขตของประเทศไทย ฉะนั้นเมื่อประชาคมระหว่างประเทศได้ร่วมกันในการรณรงค์และ ผลักดันให้เกิดกระแสสังคมโลกเกี่ยวกับการห้ามการใช้ การสะสม การผลิตและการโอนทุกระเบิดสังหารบุคคลอย่างจริงจัง จนกระทั่งได้มีการจัดทำความตกลงระหว่างประเทศในเรื่องดัง กล่าวขึ้น ได้แก่ อนุสัญญาออกตาวา ค.ศ.1997 เพื่อนำมาบังคับใช้แก่ประเทศภาคีต่างๆ อย่าง จริงจังและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวนี้ได้รับความเห็นชอบจากประเทศ ต่างๆ อย่างมากมาย รวมทั้งจากประเทศไทยด้วย จึงส่งผลให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งจากภาครัฐ และภาคเอกชน หันมาให้ความสนใจและตระหนักถึงความอันตรายและความโหดร้ายทารุณที่ เกิดขึ้นจากอาวุธเช่นนี้ที่มีต่อประเทศไทยในภาพรวมได้ อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนร่วมมือกันในการพยายามแก้ไขและขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทุกๆ ด้านให้บรรเทาเบาบางลง ไม่ ว่าจะเป็นการเร่งดำเนินการกวาดล้าง และทำลายทุกระเบิดในพื้นที่ต่างๆ หลายพื้นที่ การจัดหา อวัยวะเทียมให้แก่ผู้ประสบภัยจากทุกระเบิดสังหารบุคคลเพิ่มมากขึ้น หรือการเยียวยารักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพด้านร่างกาย และจิตใจให้แก่ผู้ประสบภัยจากทุกระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานและใช้งบประมาณที่สูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบำบัดสภาพ จิตใจในการยอมรับกับสภาพความพิการหรือทุพพลภาพที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ ทั้งนี้เพื่อให้ บุคคลเหล่านั้นสามารถทำงานหาเลี้ยงชีพช่วยเหลือตนเองและครอบครัว มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคมต่อไปในอนาคต จากการศึกษาที่ประเทศไทยเข้าร่วมกับ ประชาคมระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลอาวุธสงครามที่ไม่ สามารถจำกัดเป้าหมายในการประหารชีวิตบุคคลต่างๆ ได้นี้ ถือเป็นนิมิตหมายอันดีใน

การแสดงให้เห็นถึงการแสดงบทบาทที่สำคัญของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศอีกทางหนึ่งด้วย

สภาพปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทยที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันนี้ หากเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว จะเห็นได้ว่าประเทศไทยประสบปัญหาดังกล่าวนี้รุนแรงน้อยกว่าประเทศอื่นๆ รวมทั้งในด้านความสามารถในการเยียวยาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ประเทศไทยก็ยังสามารถกระทำได้ในระดับที่สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้น แต่หากมองแต่เพียงเฉพาะภายในประเทศไทยเพียงประเทศเดียวเท่านั้น ย่อมจะเห็นได้ว่าประเทศไทยเองก็ต้องประสบกับอุปสรรคและความยากลำบากอย่างมากในการพยายามแก้ไขและขจัดปัญหาที่เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เพราะเหตุว่าประเทศไทยมีพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ใต้ดินเป็นจำนวนสูงถึงเกือบ 800 ตารางกิโลเมตร และในแต่ละวันจะมีจำนวนทหารและประชาชนพลเรือนจำนวนมากต้องประสบภัยและได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ ซึ่งการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ อาทิเช่น การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง บุคลากรและเจ้าหน้าที่ผู้มีความเชี่ยวชาญในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล งบประมาณสำหรับค่าใช้จ่ายต่างๆ ทั้งในด้านการกวาดล้างและทำลาย และด้านการเยียวยารักษาผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิด เป็นต้น ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ประเทศไทยไม่สามารถจัดหาได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องงบประมาณเพราะเหตุว่ารัฐบาลไทยและหน่วยงานต่างๆ ยังมีได้ให้ความสนใจหรือรับทราบปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมากนัก จึงทำให้ปัญหาเหล่านี้มิได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ และถูกทิ้งร้างไว้ให้แก่อนุชนรุ่นหลังและหน่วยแพทย์พยาบาลหรือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดดังกล่าวฝังอยู่เป็นผู้ดำเนินการแก้ไขปัญหาแต่เพียงลำพัง

แต่ในปัจจุบันนี้เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้สะสม ผลิต และโอนและทำการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 ฉะนั้นจึงทำให้รัฐบาลไทยหันมาให้ความสนใจต่อปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น รัฐบาลและกระทรวงการต่างประเทศจึงได้ดำเนินการประสานงานกับกระทรวงกลาโหมและสามเหล่าทัพ เพื่อให้มีการยุติการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างสิ้นเชิง รวมทั้งให้ปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ ของอนุสัญญานับนี้ตั้งจะได้กล่าวต่อไปในเบื้องหน้า ซึ่งในขณะนี้ได้พยายามดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าวในเขตพื้นที่ต่างๆ อย่างเร่งด่วน รวมทั้งการพยายามเพิ่มขีดความสามารถในการเยียวยารักษาผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดย

การขอการสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากรัฐบาล หน่วยงานระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชนต่าง ๆ มารองรับเพื่อให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้สามารถกระทำได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ฉะนั้นแนวโน้มทางด้านการใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยย่อมจะลดลงและปราศจากการใช้โดยสิ้นเชิงต่อไปในอนาคต หากแต่ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับทุนระเบิดเหล่านี้ในประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่ล้วนมีสาเหตุมาจากการใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคลของประเทศเพื่อนบ้านทั้งสิ้น รวมทั้งชนกลุ่มน้อยและกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ ที่กระจายกำลังอยู่บริเวณแนวชายแดนที่ติดกับประเทศไทย ซึ่งยังคงมีการใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคลอยู่เสมอจนถึงปัจจุบันและจะยังคงใช้สืบต่อไปในอนาคตด้วย ทั้งนี้เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่ยังมีได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาออกตาวา ค.ศ.1997 ประกอบกับยังคงมีความขัดแย้งภายในประเทศระหว่างรัฐบาลและกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ อยู่ จึงส่งผลให้ประเทศไทยต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับทุนระเบิดสังหารบุคคลอันเนื่องมาจากสาเหตุดังกล่าวอยู่เรื่อยๆ ไปจนกระทั่งถึงในอนาคต เพราะเหตุว่าในขณะที่ประเทศไทยดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุนระเบิดเหล่านี้ต่อไป ทุนระเบิดสังหารบุคคลชุดใหม่ก็จะถูกฝังใต้พื้นดินไม่ว่าจะเป็นในบริเวณประเทศเพื่อนบ้านแล้วทุนระเบิดดังกล่าวเคลื่อนที่ตามการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศเข้ามาในประเทศไทย หรือจะเป็นการลักลอบเข้ามาฝังไว้ในอาณาเขตประเทศไทยก็ตาม ย่อมทำให้ปัญหาเกี่ยวกับทุนระเบิดดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นต่อไปเรื่อยๆ トラบเท่าที่ประเทศเพื่อนบ้านและกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ ยังคงใช้ทุนระเบิดเช่นนี้ต่อไป

สำหรับสภาพปัญหาด้านการกวาดล้างและการทำลายทุนระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเทคนิค หรือปัญหาทางด้านค่าใช้จ่าย ในปัจจุบันนี้กำลังได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากทางราชการเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะต้องใช้เวลายาวนานกว่าที่จะได้รับการอนุมัติงบประมาณในการสนับสนุนและช่วยเหลือดังกล่าวก็ตาม รวมทั้งการช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ ตลอดจนหน่วยงานระหว่างประเทศและองค์กรเอกชนในจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นจากในอดีตอีกด้วย ดังนั้นสภาพปัญหาเหล่านี้จึงกำลังได้รับการเยียวยาและแก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้แนวโน้มของปัญหาด้านการกวาดล้างและทำลายทุนระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวของประเทศไทยในอนาคตจะบรรเทาเบาบางลง ทั้งนี้จะต้องกระทำควบคู่ไปกับการกระตุ้นให้รัฐบาลรวมทั้งภาคเอกชนหันมาให้ความสนใจและเห็นถึงความสำคัญในการเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มากและจริงจังยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เช่นเดียวกับสภาพปัญหาด้านการเยียวยารักษา และฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุนระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งกำลังได้รับความสนใจและเอาใจใส่จากภาครัฐเพิ่มมากขึ้นพอสมควร อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาฉบับดังกล่าว หากแต่การแก้ไขปัญหานี้จะต้องใช้ความอดทนและ

ระยะเวลายาวนานหลายสิบปี จึงจะสามารถสัมฤทธิ์ผลได้อย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามการพยายามให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาลไทยดังกล่าว ย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าสภาพปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะลดลงและประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหามากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต แต่ทั้งนี้การพยายามเช่นว่านี้จะต้องมีการกระทำที่จริงจัง สม่ำเสมอและต่อเนื่องต่อไปอย่างไม่หยุดชะงัก อีกทั้งต้องอาศัยกลไกทางกฎหมายมาเป็นตัวจักรสำคัญในการกระตุ้นให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังกล่าวดำเนินไปได้อย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมาย และคำสั่งต่างๆ เกี่ยวกับการห้ามทุบระเบิดสังหารบุคคลในทุกๆ ด้าน ตลอดจนจัดหามาตรการต่างๆ ในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย และคำสั่งต่างๆ ดังกล่าว รวมทั้งมาตรการหรือกฎเกณฑ์ใดๆ ในการเยียวยา รักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุบระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งกลไกทางกฎหมายเหล่านี้จะทำให้ปัญหาอันเกิดจากทุบระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทยสามารถบรรเทาเบาบางลงได้อย่างแท้จริง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

วิวัฒนาการของหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

เมื่อการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้กลายมาเป็นมรดกแห่งความร้ายแรงและคุกคามต่อชีวิตมนุษย์ตกทอดมาตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นผลให้นานาประเทศเริ่มมองหากฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวมิให้ลุกลามใหญ่โตมากขึ้นกว่าที่ประสบอยู่ในขณะนี้ ซึ่งกฎเกณฑ์หนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเยี่ยมก็คือ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่มีวิวัฒนาการของกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการห้ามใช้และจำกัดการใช้อาวุธ จนกลายมาเป็นการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลดังเช่นปัจจุบัน กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเป็นกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองแก่บุคคลจากผลกระทบของสงคราม ซึ่งแท้ที่จริงแล้วเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเราทุกคน อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าเสียดายยิ่งเพราะกฎหมายนี้ยังไม่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายนัก เช่น เราจะได้ความช่วยเหลือในโอกาสใด และจะได้รับความคุ้มครองในแง่ใด กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนี้ได้รับจุดดลบันดาลใจมาจากหลักการแห่งมนุษยธรรมและเน้นความสำคัญในการให้ความคุ้มครองแก่บุคคล¹ กล่าวคือเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ที่การให้มนุษย์ได้รับการคุ้มครองจากการคุกคามและจากภัยอันตรายต่าง ๆ ของการขัดกันทางกำลังทหารหรือจากสถานการณ์ต่าง ๆ ของการใช้ความรุนแรงของมนุษย์เพื่อที่จะคุ้มครองบูรณภาพของบุคคล และไปไกลถึงสิ่งแวดล้อมของบุคคลด้วย² กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนั้นปรากฏขึ้นเมื่อใดไม่เป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจนเนื่องจากไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรที่แน่ชัด และไม่ปรากฏว่าบุคคลใดเป็นผู้ริเริ่ม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อที่จะจำกัดผลลัพธ์ที่เกิดจากความโหดร้ายทารุณจากการสู้รบ ซึ่งยังคงพบเห็นได้ในทุกๆ วัฒนธรรม ผู้นำทางทหารในทวีปต่างๆ พยายามจำกัดผลกระทบที่เกิดจากสงครามและการสู้รบ โดยการสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาผูกพันให้ต้องปฏิบัติตาม ครั้นในศตวรรษที่ 19 จึงเริ่มมีการกล่าวถึงกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยผ่านทางงานเขียนของบุคคลสองท่านคือ Henry Dunant และ Francis Lieber ซึ่งเป็นการเขียนถึงประสบการณ์ความเจ็บปวด

---

¹ ฟร็องซัวส์ โบรี, กำเนิดและพัฒนาการของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ, แปลโดย จรรยาพร ธรณินทร์ (กรุงเทพมหานคร: สภาภาษาชาวไทย), หน้า 1.

² คริสตอฟ สวินนาร์สกี, “กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศกับสิทธิมนุษยชน” แปลโดย ประสิทธิ์ เอกบุตร, วารสารนิติศาสตร์ 27, 4 (ธันวาคม 2540): 1171.

จากสงคราม โดยได้รับแนวคิดมาจากงานเขียนชื่อ “สัญญาประชาคม” หรือ “The Social Contract” ของ Jean-Jacques Rousseau ซึ่งปรากฏในปี ค.ศ.1762 ดังนี้ “สงครามมิใช่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ หากแต่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ ซึ่งแต่ละบุคคลกลายเป็นศัตรูต่อกันโดยบังเอิญเท่านั้น ทั้งนี้มิใช่ในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือเป็นพลเมือง หากแต่ในฐานะของทหาร มิใช่ในฐานะเป็นสมาชิกของประเทศแต่เพราะเป็นผู้ปกป้องประเทศ และคงอยู่ในสถานภาพของทหารราบเท่าที่ยังมีการสู้รบและเมื่อทหารวางอาวุธ พวกเขาก็จะกลับมาเป็นประชาชนธรรมดาอีกครั้ง”³ จะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์ของการวิวัฒนาการทางด้านกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนั้นเป็นวิวัฒนาการของความสมดุลระหว่างความจำเป็นทางด้านการทหาร (Military Necessity) และความจำเป็นทางด้านมนุษยธรรม (Requirement of Humanity) ซึ่งเดิมทีเดียว ในช่วงกลางของศตวรรษที่ 19 กฎเกณฑ์ทางด้านมนุษยธรรมที่นำมาใช้ปฏิบัติต่อผู้ได้รับเคราะห์กรรมนั้น เป็นกฎเกณฑ์ทางด้านการจารีตประเพณีที่นำมาใช้แต่เฉพาะในกรณีของการพิพาทด้วยอาวุธระหว่างประเทศเท่านั้น⁴ ต่อมาจึงได้มีการพยายามพัฒนาและสร้างกฎเกณฑ์ทางด้านมนุษยธรรมใหม่ๆ ขึ้นเพื่อให้ตอบสนองกับสถานการณ์การพิพาทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งมีการสร้างกฎเกณฑ์ในส่วนที่เกี่ยวกับการห้ามใช้และการจำกัดการใช้อาวุธในการทำสงครามหรือการพิพาทด้วยอาวุธระหว่างประเทศรวมถึงการพิพาทด้วยอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศขึ้นอีกด้วย

4.1 ที่มาของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

แนวความคิดที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการทำสงครามหรือกฎ ขอบบังคับ ในการทำสงครามนั้นได้เกิดขึ้นในทุกสังคม โดยไม่จำกัดภูมิภาค การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาลักษณะของการทำสงครามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันล้วนมีส่วนช่วยในการก่อให้เกิดการพัฒนากฎหมายว่าด้วยสงครามทั้งสิ้น เมื่อการทำสงครามมีการพัฒนาขึ้นไปในรูปแบบต่างๆ การใช้อาวุธในการทำสงครามก็ย่อมมีการพัฒนาขึ้นไปด้วย และเมื่อมีการกำหนดกฎเกณฑ์ทางด้านมนุษยธรรมขึ้นซึ่งต่อมาได้พัฒนามาเป็นกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอันเป็นการผสมกลมกลืนกับกฎหมายว่าด้วยสงครามในอดีต จึงมีการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้อาวุธในการทำ

³ Hans-Peter Gasser, International Humanitarian Law (n.p., n.d.), pp.6-7.

⁴ Adam Roberts and Richard Guelff, Document on the Laws of War (Oxford: Clarendon, 1982), p.2.

สงครามซึ่งต่อมาได้พัฒนามาสู่การห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในปัจจุบัน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมีที่มาจากดังนี้

4.1.1 ความตกลงระหว่างประเทศ (International Agreement)

กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการใช้ทุ่นระเบิดนั้นปรากฏอยู่ในหลักเกณฑ์ต่างๆ ของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศโดยการประมวลไว้ในรูปของความตกลงพหุภาคีซึ่งได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายจากนานาประเทศ เป็นการพยายามสร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางทหารและการตระหนักถึงผลทางด้านมนุษยธรรม⁵ ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการห้ามใช้และการจำกัดการใช้อาวุธที่สำคัญ ซึ่งต่อมาได้วิวัฒนามาสู่การห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในปัจจุบัน ดังจะได้กล่าวถึงโดยสังเขปดังต่อไปนี้

1. ปฏิญญากรุงเซนต์ปีเตอ์สเบิร์กมิให้ใช้ในการสงคราม ซึ่งกระสุนการยิงที่สามารถระเบิดได้ ที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 400 กรัม ค.ศ.1868 (1868 St. Petesburg Declaration Renouncing the Use, in Time of War, of Explosive Projectiles Under 400 grammes Weight)

ปฏิญญาฉบับดังกล่าวนี้ถือเป็นความพยายามขั้นแรกของประชาคมระหว่างประเทศในการห้ามใช้อาวุธเฉพาะอย่างในการทำสงคราม เป็นการตระหนักถึงกฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรมในการจำกัดวิธีใช้อาวุธของคู่พิพาทในการพิพาทที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นอาวุธที่ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อมนุษย์อันถือได้ว่าขัดกับหลักกฎหมายว่าด้วยมนุษยธรรม⁶ สำหรับเนื้อหาสาระโดยสังเขปของปฏิญญาฉบับนี้เป็นการห้ามใช้วัตถุระเบิดหรือกระสุนการยิงที่สามารถระเบิดได้ ที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 400 กรัม ในการทำสงคราม ซึ่งจะเห็นได้ว่ามิได้มีการกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าวัตถุระเบิดหรือกระสุนการยิงดังกล่าวหมายรวมถึงทุ่นระเบิดสังหารบุคคลด้วยแต่อย่างใด

2. แถลงการณ์กรุงเฮก ค.ศ.1899 ฉบับที่ 2 ว่าด้วยการห้ามใช้แก๊สที่กั้นการหายใจหรือก่อให้เกิดผลร้ายต่อการหายใจ (1899 Hague Declaration 2 Concerning Asphyxiating Gases) เป็นการห้ามใช้แก๊สที่กั้นการหายใจหรือส่งผลทำให้ไม่สามารถหายใจได้ และแถลงการณ์กรุงเฮก ค.ศ.1899 ฉบับที่3 ว่าด้วยการห้ามใช้กระสุนปืนที่เมื่อยิงเข้าสู่ร่างกายมนุษย์แล้ว

⁵Paul J. Lightfool, "The Landmine Review Conference : Will the Revised Landmine Protocol Protect Civilians?," Fordham International Law Journal 18, 4 (April 1995): 1534-1535.

⁶Ibid., pp.1535-1536.

จะเกิดมีการขยายตัวขึ้น (1899 Hague Declaration 3 Concerning Expanding bullets) ซึ่งแถลงการณ์กรุงเฮก ค.ศ.1899 ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 นี้เป็นการยืนยันถึงหลักการห้ามคู่พิพาทใช้วิธีหรือวิธีการสงครามซึ่งก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือทุพพลภาพโดยไม่จำเป็น การประชุม ณ กรุงเฮกในปี ค.ศ.1899 นี้ถือเป็นความพยายามแรกที่ประสบความสำเร็จในการประมวลขอบเขตของกฎหมายว่าด้วยการสงครามภาคพื้นดิน (the laws of land warfare)⁷ และถือเป็นการพัฒนาการห้ามใช้อาวุธในการทำสงครามอีกขั้นหนึ่ง แต่ยังมีได้มีการระบุถึงการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้โดยแจ้งชัดแต่อย่างใด

3. อนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1907 ฉบับที่ 4 ว่าด้วยกฎหมายและจารีตประเพณีในการทำสงครามภาคพื้นดิน (1907 Hague Convention IV Respecting the Laws and Customs of War on Land) อนุสัญญาฉบับนี้เป็นการปรับปรุงแก้ไขใหม่ของอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1899 ฉบับที่ 2 โดยมีการประมวลกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ ในการทำสงครามภาคพื้นดินให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น แต่มิได้กล่าวถึงการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแต่อย่างใด

4. พิธีสารกรุงเจนีวา ค.ศ.1925 ว่าด้วย การห้ามใช้สารพิษ แก๊ส ที่กั้นการหายใจหรือแก๊สพิษอื่นๆ และแบคทีเรียในวิธีการสงคราม (1925 Geneva Protocol for the Prohibition of the Use in War of Asphyxiating, Poisonous or Other Gases, and of Bacteriological Methods of Warfare) พิธีสารฉบับนี้เป็นการประมวลกฎหมายเกณฑ์สืบต่อจากหลักเกณฑ์ของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศในการห้ามใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือทุพพลภาพโดยไม่จำเป็น และยังรวมถึงหลักเกณฑ์ในการห้ามใช้อาวุธ วิธีการสงครามที่ก่อให้เกิดผลกระทบโดยไม่จำกัดอีกด้วย⁸ พิธีสารฉบับนี้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการห้ามใช้สารพิษ แก๊สที่กั้นการหายใจหรือแก๊สพิษอื่นๆ รวมทั้งเชื้อแบคทีเรียในการทำสงคราม และยังเป็นความตกลงระหว่างประเทศฉบับแรกที่ไม่ห้ามแต่เฉพาะการใช้เท่านั้น แต่ยังห้ามการผลิต การสะสมและการโอนอาวุธเฉพาะอย่างอีกด้วย แต่ก็มีได้มีการกำหนดคำนิยามหรือความหมายของสารพิษแต่ละชนิดที่ระบุในพิธีสาร อีกทั้งยังไม่ครอบคลุมถึงการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลด้วย

5. พิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ.1977 ฉบับที่ 1 (1977 Additional Protocol I to the Geneva Conventions of August 12, 1949) อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อคุ้มครองผู้ที่ได้รับเคราะห์กรรมจากสงคราม ซึ่งพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ.1977 ฉบับที่ 1 นี้ มุ่งคุ้มครองผู้ที่ได้รับเคราะห์กรรมจากการพิพาทด้วยอาวุธระหว่างประเทศ และขยายขอบเขตไปสู่สงครามเรียกร้องอิสรภาพและการพิพาทเนื่อง

⁷ Ibid., p.1536.

⁸ Ibid., p.1537.

จากการแบ่งแยกสีผิวด้วย⁹ พิธีสารฉบับนี้กล่าวถึงการห้ามใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือทุพพลภาพโดยไม่จำเป็นและยังกล่าวถึงการห้ามใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่สามารถจำกัดเป้าหมายได้ แสดงให้เห็นว่าพิธีสารห้ามการใช้วิธีและวิธีการสงครามบางอย่างแต่ไม่ได้ห้ามเกี่ยวกับการใช้อาวุธเฉพาะอย่าง เพราะฉะนั้นจึงมิได้ระบุชนิดของอาวุธที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือทุพพลภาพโดยไม่จำเป็นรวมทั้งอาวุธที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่สามารถจำกัดเป้าหมายได้ว่าประกอบด้วยอาวุธชนิดใดบ้าง จึงถือได้ว่ามิได้มีการระบุถึงการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้โดยแจ้งชัด

6. อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบบางชนิดที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุ หรือก่อให้เกิดผลโดยไม่จำกัดเป้าหมาย ค.ศ.1980 (Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons which may be deemed to be Excessively Injurious or to have Indiscriminate Effects 1980) อนุสัญญาฉบับนี้เป็นการยืนยันถึงหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองประชาชนพลเรือนจากผลกระทบของสงครามและห้ามใช้วิธีและวิธีการสงครามที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บและทุพพลภาพโดยไม่จำเป็น หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม¹⁰ อีกทั้งยังเป็นอนุสัญญาที่ห้ามการใช้อาวุธตามแบบบางชนิดในการทำสงครามแต่ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับชนิดของอาวุธไว้มากนัก กล่าวแต่เพียงว่าประเทศใดที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาฉบับนี้ จะต้องรับรองและเข้าเป็นภาคีแห่งพิธีสารของอนุสัญญาฉบับนี้อย่างน้อย 2 พิธีสาร อย่างไรก็ตามอนุสัญญา ค.ศ. 1980 ฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นความพยายามในการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิด¹¹ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล แต่เป็นการห้ามไว้อย่างหลวมๆ ไม่เคร่งครัดมากนัก และได้ห้ามการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคล อีกทั้งยังไม่ครอบคลุมถึงการห้ามใช้ทุ่นระเบิดที่ส่งจากระยะไกล และทุ่นระเบิดแบบสามารถจำแนกชนิดของเป้าหมายได้ หรือ Smart mines ด้วย

7. พิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ค.ศ.1996 ว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิด กับระเบิดและอาวุธอื่นๆ (Amended Protocol on Prohibitions or Restrictions on

⁹ Ibid., p.1538.

¹⁰ Maurice Aubert, "The International committee of the Red Cross and the Problem of Excessively Injurious or Indiscriminate Weapons, International Review of the Red Cross 279 (November - December 1990): 484-485.

¹¹ Jody Williams, "Landmines and Measures to eliminate Them," International Review of the Red Cross 307 (July 1995): 378.

the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices 1996) พิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้เป็นพิธีสารที่ออกมาแก้ไขพิธีสารฉบับที่ 2 ผนวกอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบบางชนิด ค.ศ.1980 ซึ่งไม่สามารถนำมาใช้คุ้มครองประชาชนพลเรือนจากอันตรายของทุ่นระเบิดได้อย่างเต็มที่ ดังจะเห็นได้จากข้อ 4 ที่อนุญาตให้ทำการฝังทุ่นระเบิดไว้ในบริเวณที่เป็นเขตอาศัยของประชาชนพลเรือนได้ ถ้าหากบริเวณที่ฝังดังกล่าวอยู่ใกล้กับเป้าหมายทางทหาร กล่าวคือ เป้าหมายที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อการกระทำทางทหารและการเข้ายึดหรือทำลายเป็นประโยชน์ต่อทางการทหาร ซึ่งการอนุญาตดังกล่าวเป็นการเอื้อประโยชน์แก่ผลประโยชน์ทางการทหารมากกว่าด้านมนุษยธรรม เป็นต้น ดังนั้นพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ค.ศ.1996 จึงได้เกิดขึ้น พิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 นี้กล่าวถึงการห้ามใช้ทุ่นระเบิดกับระเบิดและอาวุธอื่นๆ ซึ่งมีการให้คำจำกัดความของอาวุธที่ต้องห้ามไว้ในข้อ 2 ซึ่งประกอบด้วย ทุ่นระเบิด (Mine) ทุ่นระเบิดที่ส่งจากระยะไกล (Remotely-delivered mine) ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล (Anti-personnel mine) กับระเบิด (Booby-trap) และอาวุธอื่นๆ (Other devices) พิธีสารฉบับนี้ห้ามการใช้ทุ่นระเบิดไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ ก็ตามต่อประชาชนพลเรือน ห้ามการใช้ทุ่นระเบิดโดยไม่จำกัดเป้าหมายในการใช้ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองประชาชนพลเรือนจากผลกระทบของทุ่นระเบิดเหล่านั้น และห้ามการใช้ทุ่นระเบิดที่ส่งจากระยะไกลเว้นแต่จะได้มีการทำแผนที่หรือบันทึกสถานที่ที่ฝังทุ่นระเบิดดังกล่าวไว้อย่างถูกต้องหรือมีกลไกในการทำลายตนเองแก่ทุ่นระเบิดอยู่ภายในทุ่นระเบิดเหล่านั้นแล้ว ถึงแม้ว่าในทางทฤษฎีการบันทึกสถานที่ที่ฝังทุ่นระเบิดได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริงนั้นเป็นสิ่งที่กำหนดไว้ในพิธีสารฉบับนี้หากแต่ในความเป็นจริงแล้วจะเห็นได้จากสงครามต่างๆ ในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งพบว่าการทำแผนที่หรือบันทึกที่ระบุตำแหน่งในการฝังทุ่นระเบิดเหล่านั้นไว้จะคลาดเคลื่อนและไม่ตรงกับความเป็นจริงนอกจากนี้แล้ว พิธีสารฉบับนี้ยังถือเป็นความพยายามในการกำหนดขอบเขตของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทุ่นระเบิดในการพิพาทด้วยอาวุธ อีกทั้งยังเป็นการขยายขอบเขตออกไปครอบคลุมถึงการห้ามใช้ทุ่นระเบิดในการพิพาทด้วยอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศหรือความขัดแย้งภายในประเทศด้วย¹² อย่างไรก็ตามพิธีสารฉบับนี้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือ สามารถคุ้มครองประชาชนพลเรือนได้มากยิ่งขึ้น สามารถทำให้มีการบันทึกตำแหน่งในการฝังทุ่นระเบิดและห้ามใช้ทุ่นระเบิดที่ส่งจากระยะไกลเว้นแต่จะได้ทำการบันทึกสถานที่ที่มี

---

¹²Michael J. Matheson, "Current Developments The Revision of the Mines Protocol," American Journal of International Law 91, 1(January 1997):160.

การฝังทุ่นระเบิดไว้อย่างถูกต้อง หรือสร้างระบบกลไกในการทำลายตนเองแก่ทุ่นระเบิด¹³ แต่ถึงแม้ว่าพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ค.ศ.1996 นี้จะสามารถครอบคลุมถึงการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลก็ตาม แต่มีการกล่าวห้ามไว้เฉพาะในข้อ 4 ซึ่งห้ามการใช้แต่เฉพาะทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ไม่สามารถถูกตรวจจับได้โดยเครื่องตรวจหาทุ่นระเบิดทั่วไปเท่านั้น ประกอบกับมีทุ่นระเบิดและกับระเบิดหลายชนิดที่ถูกห้ามใช้ภายใต้กรอบของพิธีสารฉบับนี้ ฉะนั้นจึงอาจทำให้หลายฝ่ายเกิดความสับสนในสาระสำคัญของตัวพิธีสารได้ นานาประเทศจึงเล็งเห็นความจำเป็นและความสำคัญในการจัดให้มีการตกลงระหว่างประเทศที่ห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ และเป็นการห้ามโดยสมบูรณ์เพื่อให้ประเทศต่างๆ สามารถเข้าใจสาระสำคัญของการห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้ง่ายมากยิ่งขึ้นกว่าพิธีสารฉบับนี้ ด้วยเหตุนี้เองอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 จึงได้ถือกำเนิดขึ้น

8. อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอนและการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 (Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction 1997) ถือเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการห้ามใช้และการจำกัดการใช้อาวุธฉบับแรกที่มีการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์ไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งจะทำให้ประชาชนพลเรือนได้รับการปกป้องคุ้มครองจากอันตรายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมากยิ่งขึ้นกว่าที่ได้รับจากความตกลงระหว่างประเทศอื่นๆ ที่ผ่านมาในอดีต สำหรับสาระสำคัญของอนุสัญญาฉบับนี้จะได้กล่าวโดยละเอียดในหัวข้อ 4.4 ต่อไป

4.1.2 กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (Customary International Law)

จารีตประเพณีระหว่างประเทศ หมายถึง การปฏิบัติหรือทำที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ ซึ่งรัฐยอมรับว่าผูกพันเป็นกฎหมายเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศเป็นสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาและมีการยอมรับว่าต้องปฏิบัติตาม ไม่จำเป็นต้องเกิดจากความตกลง หรือเกิดจากความสมัครใจโดยชัดแจ้ง แต่อาจมาจากความยินยอมโดยปริยายก็ได้ กล่าวคือ เมื่อพฤติการณ์ทำให้อนุมานได้ว่ารัฐยอมรับการปฏิบัติ ซึ่งกระทำกันอย่างกว้างขวาง

¹³ A.P.V. Rogers, "Mines, Booby-traps and Other Devices," International Review of the Red Cross 279 (November-December 1990) :525.

หรือสม่าเสมอ ว่ามีผลอย่างกฎหมายแล้ว ก็มีผลผูกพันได้¹⁴ จารีตประเพณีที่มีแรงบังคับแห่งกฎหมายแสดงถึงประเพณีซึ่งมีหน้าที่ประจำติดอยู่ ซึ่งหมายความว่า การเฉยเมยไม่แยแสต่อการปฏิบัติอันมีแรงบังคับดังกล่าว อาจมีผลถึงการถูกลงโทษ การกระทำตอบและการบังคับ ดังนั้นจารีตประเพณีระหว่างประเทศจึงเป็นความรับผิดชอบของรัฐหนึ่งซึ่งมีต่อรัฐอื่น ๆ¹⁵ กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศนับได้ว่าเป็นที่มาที่สำคัญอันหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศในหลายๆ เรื่อง รวมทั้งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการพัฒนามาจากหลักจารีตประเพณีในการปฏิบัติของรัฐต่างๆ แม้ว่าต่อมาในสมัยปลายศตวรรษที่ 19 จะได้มีการประมวลความตกลงระหว่างประเทศเกิดขึ้นมากมาย แต่กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศก็ยังคงมีบทบาทสำคัญอยู่เช่นเดิม แต่จากการที่กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศไม่ได้อยู่ในรูปของลายลักษณ์อักษร จึงทำให้กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศมีความไม่แน่นอน จึงได้เกิดการพัฒนากฎหมายที่สำคัญของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศขึ้น คือความพยายามรวบรวมกฎเกณฑ์จารีตประเพณีที่สำคัญแห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเข้ามาอยู่ในรูปของลายลักษณ์อักษร เช่น ในปี ค.ศ.1856 มีการรับเอาปฏิญญาปารีสว่าด้วยสงครามทางทะเล (Paris Declaration on Maritime War) เป็นต้น¹⁶

อย่างไรก็ตาม แม้จารีตประเพณีระหว่างประเทศของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจะถูกรวบรวมในรูปของสนธิสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศแล้ว ก็มิได้หมายความว่ากฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศในเรื่องนี้จะหมดความสำคัญลงไป เพราะสำหรับประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีของสนธิสัญญาก็จะถูกผูกพันให้ปฏิบัติตามพันธกรณีในฐานะที่เป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ นอกจากนี้ในกรณีที่มีใช้สนธิสัญญาที่เป็นการรวบรวมกฎหมายแต่หลักเกณฑ์ในสนธิสัญญาดังกล่าวกลายเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ จะทำให้ประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีในสนธิสัญญานั้น ย่อมถูกผูกพันในฐานะที่เป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศได้เช่นกัน ในกฎหมายระหว่างประเทศนั้น หลักเกณฑ์ที่มาจากบ่อเกิดที่แตกต่างกัน ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องศักดิ์ของกฎหมาย เพราะเหตุว่าถ้ามอง

¹⁴ ดำรง ชรรมารักษ์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 27-28.

¹⁵ นพนิติ สุริยะ, กฎหมายระหว่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ชรรมสาร จำกัด, 2537), หน้า 45.

¹⁶ R.S. Chavan, An Approach to International Law (New Delhi: Sterling Publishers, 1978), p.238.

ในด้านของรูปแบบแล้ว บ่อเกิดของกฎหมาย (ความตกลงระหว่างประเทศและจารีตประเพณีระหว่างประเทศ) มีความเท่าเทียมกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น ในกรณีที่สนธิสัญญาประมวลกฎหมายนำหลักกฎหมายจารีตประเพณีมาบัญญัติไว้ ความสัมพันธ์ของกฎหมายทั้งสองประเภทนี้ จึงเป็นไปในลักษณะของการทับซ้อนกันอยู่ กล่าวคือ มีผลควบคู่กันไป หาใช่การแทนที่กฎหมายจารีตประเพณีโดยกฎหมายลายลักษณ์อักษรไม่¹⁷ หลักเกณฑ์ต่างๆ ของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศนั้นโดยมากจะเป็นหลักทั่วไปในการวางหรือจำกัด พฤติการณ์ทางการทหาร และถึงแม้ว่าหลักทั่วไปเกี่ยวกับการใช้อาวุธจะมีความหมายน้อยมากเมื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง แต่กระนั้นหลักเกณฑ์ของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศก็ยังถือเป็นที่มาที่จำเป็นของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการใช้อาวุธในการสู้รบ หลักจารีตประเพณีนี้ใช้ในการแก้ไขเพิ่มเติมในลักษณะที่เป็นเสมือนกรอบสำหรับให้คำแนะนำในการประชุมระหว่างประเทศที่จัดให้มีขึ้นเพื่อพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ดังเช่น เมื่อประเทศต่างๆ ละเมิดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้อาวุธในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก จึงได้จัดให้มีการประชุมระหว่างประเทศขึ้นเพื่อหาข้อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้จารีตประเพณีระหว่างประเทศ มาเป็นหลักสำคัญในการพิจารณาหาข้อแก้ไขนั้น เป็นต้น หลักทั่วไปที่มีความสำคัญที่สุดซึ่งถือว่าเป็นหลักหนึ่งของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่นำมาใช้กับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ คือ หลักในการใช้อาวุธในการพิพาทด้วยอาวุธ โดยการจำกัดขอบเขตของวิธีหรือวิธีการสงคราม และห้ามคู่พิพาทในการใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น รวมทั้งห้ามใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตีและห้ามโจมตีต่อผู้ที่มีไร้พลรบ นอกจากนี้ยังให้คำนึงถึงผลประโยชน์ทางการทหารควบคู่ไปกับผลทางด้านมนุษยธรรมในการใช้อาวุธต่างๆ ด้วย และจากหลักต่างๆ ดังกล่าวนี้อาจได้พัฒนาไปสู่การห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในเวลาต่อมา ถึงแม้ว่าหลักเกณฑ์ในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้จะยังคงเป็นเพียงสิ่งซึ่งยังไม่เป็นกฎหมาย แม้ว่าจะเป็นที่ปรารถนาอย่างยิ่งว่าสมควรจะเป็นกฎหมาย (lex ferenda) ก็ตาม แต่ในปัจจุบันซึ่งประชาคมระหว่างประเทศให้ความสำคัญต่อการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอย่างมาก จึงทำให้หลักเกณฑ์ในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมีแนวโน้มที่จะชัดเจนที่กำลังพัฒนาไปสู่การเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ หรือเป็นสิ่งที่ซึ่งเป็นกฎหมายใช้บังคับอยู่แล้ว (lex lata) และจะต้องได้รับการพิสูจน์ ซึ่งข้อพิสูจน์ที่เห็นได้อย่างชัดเจนในปัจจุบันก็คือ หากประเทศใดยังคงใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่ ก็จะถูกประชาคมระหว่างประเทศประณามอย่าง

¹⁷ ศารทูล สันติวาสะ, “การประมวลกฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายระหว่างประเทศ,” วารสาร กฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 19, 1 (มกราคม 2542): 205.

หนัก ดังเช่นที่ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งยังไม่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสมผลิต และโอนและการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 และถูกทั่วโลกประณามอยู่อย่างมาก ในขณะนี้ ด้วยเหตุนี้เองจึงถือได้ว่าหลักเกณฑ์ในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งเป็น *lex ferenda* อยู่กำลังจะพัฒนาไปสู่การเป็น *lex lata* ในกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศในอนาคตอันใกล้นี้ ฉะนั้นหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากในการสร้างกรอบของการห้ามใช้หรือการจำกัดการใช้อาวุธในการพิพาทด้วยอาวุธในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และในทางกลับกันเมื่อใดที่กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ หรือความตกลงระหว่างประเทศใดๆ ไม่สามารถใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นขณะนั้นได้ ก็จะนำหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศในเรื่องของหลักของความเป็นมนุษย์และหลักในการปกป้องคุ้มครองประชาชนพลเรือนในการพิพาทด้วยอาวุธมาใช้ในการแก้ไขปัญหาแทน¹⁸ ดังนั้น หลักเกณฑ์ต่างๆ ของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศจึงสามารถนำมาปรับใช้แก่ทุกกรณีและใช้บังคับได้กับทุกประเทศ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าทุกประเทศจะต้องให้ความเคารพ และปฏิบัติตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศเสมอไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ ก็ตาม¹⁹

4.1.3 คำตัดสินของศาล (Judicial Decisions) และข้อคิดเห็นของนักกฎหมายระหว่างประเทศ (Writing of Publicists)

คำพิพากษาของศาลระหว่างประเทศ หรือศาลในประเทศที่เกี่ยวกับสงครามนั้นได้เป็นที่ยอมรับนับถือ และมีบทบาทที่สำคัญต่อกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสงครามตลอดมา อาทิเช่น คำพิพากษาของศาลทหารระหว่างประเทศ ณ เมืองนูแรมเบอร์ก และกรุงโตเกียว ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice) ศาลระหว่างประเทศแห่งอดีตุโกสลาเวีย (International tribunal for the former Yugoslavia) ศาลระหว่างประเทศแห่งรวันดา (International tribunal for Rwanda) เป็นต้น คำพิพากษาของศาลต่างๆ เหล่านี้ที่ตัดสินเกี่ยวกับการใช้อาวุธในวิธีการสงครามในอดีตที่ผ่านมา ล้วนเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนามาสู่การห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งสิ้น

¹⁸ Alicia H. Petrarca, "An Impetus of Human Wreckage? : The 1996 Amended Landmine Protocol," California Western International Law Journal 27, 1 (Fall 1996): 214-215.

¹⁹ Jean-Marie Henckaerts, "Study on Customary Rules of International Humanitarian Law : Purpose, Coverage and Methodology," International Review of the Red Cross 835 (September 1999): 661.

ดังเช่นคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีช่องแคบคอร์ฟู²⁰ (Corfu Channel case) ข้อเท็จจริงในคดีโดยย่อมีดังต่อไปนี้ ในปี ค.ศ.1946 เรือพิฆาตแห่งราชนาวีอังกฤษสองลำ คือ เรือ Saumarez และเรือ Volage ขณะแล่นอยู่ในช่องแคบคอร์ฟู ด้านเหนือได้ชนทุ่นระเบิด และได้รับความเสียหายอย่างหนัก ทำให้มีทหารประจำเรือเสียชีวิตถึง 44 นาย และบาดเจ็บอีก 42 นาย แม้ว่าในปี ค.ศ.1944 และ ค.ศ.1945 อังกฤษจะได้ออกกวาดล้างทุ่นระเบิดในบริเวณ ช่องแคบดังกล่าวแล้วก็ตามและไม่พบทุ่นระเบิดแต่อย่างใดหากแต่มีการวางทุ่นระเบิดใหม่ถึง กว่า 20 ลูก รัฐบาลอังกฤษได้ดำเนินการฝ่ายเดียวเพื่อกวาดทุ่นระเบิด โดยมีเงื่อนไขว่าการ กวาดทุ่นระเบิดดังกล่าวต้องได้รับความยินยอมจากรัฐบาลอัลบาเนียก่อน แต่รัฐบาลอัลบาเนียมิ ได้ยินยอมและจะถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดอธิปไตยของอัลบาเนีย²¹ ต่อมาข้อ พิพากษานี้ได้ถูกเสนอต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งได้ทำการตัดสินว่ารัฐบาลอัลบาเนียจะ ต้องรับผิดชอบต่อรัฐบาลอังกฤษในความเสียหายอันเป็นผลมาจากการวางทุ่นระเบิดในช่องแคบ คอร์ฟู ซึ่งเป็นการวางทุ่นระเบิดในภาวะสันติ จากคำพิพากษาในคดีช่องแคบคอร์ฟูนี้ถึงแม้ว่าจะ เป็นการใช้ทุ่นระเบิดที่ใช้ในทะเล หรือ sea mines มิใช่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลก็ตาม แต่ก็ถือได้ ว่าคำพิพากษาดังกล่าวได้วิวัฒนาการมาสู่การห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เพราะเหตุว่าผล ของการใช้ทุ่นระเบิดที่ใช้ในทะเลและผลของการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้นเป็นเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ทำให้บุคคลผู้บริสุทธิ์และไม่เกี่ยวข้องกับการพิพาทที่เกิดขึ้นต้องได้รับความเดือดร้อน และเสียหายจากทุ่นระเบิดเหล่านี้ไปด้วย เช่นเดียวกับกับคดีระหว่างนิการากัวและสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ในเดือนกันยายน ค.ศ.1981 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาพยายามที่จะทำให้รัฐบาลซาดินิส ต่ำสูญเสียดีรภาพทางการเมือง โดยการให้การสนับสนุนด้านอาวุธแก่กลุ่มกบฏคอนทราในปี ค.ศ.1983 สภาคองเกรสได้จัดหาเงินทุนให้แก่บริษัทอเมริกันซึ่งทำหน้าที่ให้การสนับสนุนการ ปฏิบัติการของกลุ่มกบฏคอนทรา และในเดือนมกราคม ค.ศ.1984 กลุ่มกบฏคอนทราได้ทำการ วางทุ่นระเบิดไว้ในเขตท่าเรือของประเทศนิการากัวเพื่อป้องกันการขนถ่ายอาวุธจากประเทศคิว บาและโซเวียต และประกาศเตือนเรือต่างๆ มิให้เข้าใกล้เขตท่าเรือดังกล่าว หากแต่คำเตือน เหล่านี้มิได้รับความสนใจแต่อย่างใด สองเดือนต่อมาเรือประมงขนาดเล็กของนิการากัวแล่นไป ชนทุ่นระเบิดได้รับความเสียหายและในเดือนถัดมาเรือพาณิชย์จำนวนหกลำจากห้าประเทศ แล่นไปชนทุ่นระเบิดในเขตน่านน้ำของนิการากัว ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตรวจพบว่า

---

²⁰Brian Olwsley, "Landmines and Human Rights: Holding Producers Accountable," Syracuse Journal of International Law & Commerce, 21(Spring 1995):205.

²¹จุมพต สายสุนทร, กฎหมายระหว่างประเทศ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2539), หน้า 331.

ประธานาธิบดีสหรัฐเป็นผู้ออกคำสั่งในการวางทุ่นระเบิดในเขตท่าเรือของนิคารากัวในปี ค.ศ.1984 รวมทั้งวางทุ่นระเบิดในเขตน่านน้ำภายในและทะเลอาณาเขตของนิคารากัวอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นสหรัฐอเมริกาได้ทำการประกาศเตือนว่ามีทุ่นระเบิดอยู่ในเขตดังกล่าวแต่อย่างไร การกระทำดังกล่าวนี้ถือเป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งอนุสัญญากรุงเฮก ฉบับที่ 8 ข้อ 3 วางหลักไว้ว่ารัฐจะต้องทำการประกาศเตือนรัฐอื่นๆ ให้ทราบว่ามีทุ่นระเบิดในบริเวณใดบ้างไม่ว่าในภาวะสันติหรือภาวะสงคราม นอกจากนี้แล้วสหรัฐอเมริกายังละเมิดต่อ บุรณภาพแห่งดินแดนและอำนาจอธิปไตยของนิคารากัวอีกด้วย ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินว่ารัฐบาลสหรัฐอเมริกจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่นิคารากัว²² เป็นต้น

สำหรับข้อคิดเห็นของนักกฎหมายระหว่างประเทศก็นับว่ามีความสำคัญในการ พัฒนากฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ การอ้างข้อคิดเห็น ของนักกฎหมายระหว่างประเทศมีขึ้นครั้งแรกในคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ²³ ส่วนใน เรื่องนำหน้าของข้อคิดเห็นนั้น ขึ้นอยู่กับความมีชื่อเสียงของนักกฎหมายระหว่างประเทศต่างๆ กับเหตุผลที่นำมาใช้สนับสนุนข้อคิดเห็นของตน ข้อคิดเห็นของนักกฎหมายระหว่างประเทศใน ส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนั้นจะถูกหยิบยกมาเป็นหลักฐานอ้างอิงอยู่ เสมอในประเด็นที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งความสำคัญของข้อคิดเห็นต่างๆ มิได้ลดน้อยลงแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าจะปรากฏการประมวลกฎหมายต่างๆ เพิ่มมากขึ้นก็ตาม ในความเป็นจริงความสำคัญ ของข้อคิดเห็นเช่นนี้บางครั้งจะเพิ่มมากขึ้นในการใช้เป็นหลักฐานในการอธิบายบทบัญญัติ กฎหมายต่างๆ มากมาย เป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างบทบัญญัติกฎหมายต่างๆ สู่กฎหมายอื่นๆ และต่อที่มาอื่นๆ ของกฎหมาย อีกทั้งมีส่วนช่วยในการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ด้วย²⁴ ข้อคิดเห็น ของนักกฎหมายระหว่างประเทศต่างๆ ในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ล้วนถือเป็นที่มาหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาและผลักดันให้เกิดการสร้างหลักเกณฑ์ในการ ห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งปรากฏอยู่ในอนุสัญญาออกติดตาม ค.ศ.1997 ด้วยเช่นกัน

²² http://www.icj-cij.org/icjwww/idecisions/isummaries/inussummary_86062/htm, p.16.

²³ โอสถ โกศิน, คดีอาชญากรรมสงครามไอล์มัน, (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 319.

²⁴ Adam Robert and Richard Guelff, Document on the Laws of war, pp.7-8.

4.1.4 บทบาทของหน่วยงานระหว่างประเทศต่าง ๆ (The Role of Various International Bodies)

สำหรับบทบาทของหน่วยงานระหว่างประเทศต่าง ๆ ในการพัฒนากฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการห้ามใช้และการจำกัดการใช้อาวุธในการสงครามนั้น คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (the International Committee of the Red Cross) หรือ ICRC ถือเป็นหน่วยงานระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญอย่างมาก กล่าวคือ ในปี ค.ศ.1969 คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้จัดการประชุมและวางหลักการให้ประเทศผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทละเว้นจากการใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตีโดยที่ไม่สามารถแบ่งแยกเป้าหมายระหว่างพลรบและประชาชนพลเรือนได้²⁵ และในอีกหลายปีต่อจากนั้นได้มีส่วนสำคัญในการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับการห้ามใช้หรือการจำกัดการใช้อาวุธต่างๆ ในการสงครามอีกมากมาย สำหรับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้น คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บและป่วยไข้ในสนามรบมาเป็นเวลาช้านาน ได้พบว่ามีพลรบและประชาชนพลเรือนจำนวนมากมายที่ต้องได้รับความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสจากการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในการสงครามในแต่ละวัน ซึ่งในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ได้ทำการรักษาเยียวยาผู้ป่วยที่ประสบภัยจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจำนวนมากกว่า 30,000 คนทั่วโลก โดยร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นในแต่ละประเทศตั้งนั้นในปี ค.ศ.1993 คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศจึงได้จัดให้มีการประชุมระหว่างผู้นำทางทหาร เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการทูต นักกฎหมายและผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ขึ้น และในช่วงต้นปี ค.ศ.1994 จึงมีข้อสรุปในการรณรงค์การห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล²⁶ ความเจ็บปวดความทุกข์ทรมานและความน่าสะพรึงกลัวที่เกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นหนทางนำไปสู่คำถามที่ว่าอาวุธสงครามขนาดเล็กเหล่านี้สร้างผลประโยชน์ให้กับทางการทหารคุ้มค่าจริงหรือไม่ เพราะฉะนั้นคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศจึงได้พยายามต่อไปในการรณรงค์ให้มีการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์ รวมทั้งการกวาดล้างและทำลายทุ่น

²⁵Yves Sandoz, Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons: Extract from International Review of the Red Cross (January-February 1981) (n.p., n.d.), p.5.

²⁶Cornelio Sommaruge, "Land-mines: From Global Negotiations to National and Regional Initiatives," Disarmament: A Periodic Review by the United Nation 19, 2 (1996): 20.

ระเบิดสังหารบุคคลและการให้ความช่วยเหลือต่อผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิดดังกล่าวด้วย²⁷ นอกจากคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศแล้วองค์กรสหประชาชาติก็มีบทบาทสำคัญในเรื่องดังกล่าวเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นในภาคทฤษฎีหรือการปฏิบัติงานภาคสนาม โดยได้จัดตั้งหน่วยงาน ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งสหประชาชาติ หรือ UN Mine Action Centres ขึ้นเพื่อประสานงานกับรัฐบาลประเทศต่างๆ ในการให้ความรู้และความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ประสบภัยจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติหรือ UNDP ให้การช่วยเหลือในเรื่องโครงการปฏิบัติการทุ่นระเบิด (mine action programmes) หรือข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ หรือ UNHCR ที่ให้ความช่วยเหลือในการหามาตรการในการลดความเสี่ยงภัยจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ นอกจากนี้แล้วองค์กรสหประชาชาติยังได้กำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม (International Humanitarian Standard for Mines Clearance) เป็นต้น รวมทั้งองค์กรเอกชน (NGOs) ต่างๆ ซึ่งร่วมรณรงค์ต่อการห้ามใช้ ผลิต สะสมและโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคล อาทิ เช่น องค์กร Vietnam Veterans of America และ International Campaign to Ban Landmine องค์กร Human Rights Watch เป็นต้น จากบทบาทของหน่วยงานระหว่างประเทศต่างๆ เหล่านี้เองที่มีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลขึ้นอย่างเป็นทางการในปัจจุบัน อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นและผลักดันให้รัฐบาลของประเทศต่างๆ เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอนและการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 รวมทั้งเสนอแนะและเรียกร้องให้หน่วยงานด้านมนุษยธรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกันในการปฏิบัติงานทางด้านมนุษยธรรมแก่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศต่างๆ ทั่วโลกอีกด้วย

4.1.5 อธิปไตยอื่นๆ

นอกจากที่มาต่างๆ ของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอันเป็นรากฐานของหลักการห้ามใช้และการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีอธิปไตยอื่นๆ ที่มีส่วนช่วยพัฒนาหลักการห้ามใช้และการจำกัดการใช้อาวุธที่มีในอดีตมาสู่หลักดังกล่าวในปัจจุบัน อธิปไตยที่สำคัญที่สุดได้แก่ มติขององค์กรสหประชาชาติ แต่เดิมนั้นมติขององค์กรสหประชาชาติโดยทฤษฎี จะถือว่าไม่มีผลบังคับในทางกฎหมายและไม่ถือว่าเป็นที่มา

²⁷ Peter Herby, "Arms transfers, Humanitarian Assistance and International Humanitarian Law," International Review of the Red Cross 325 (December 1998): 690.

ของกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ในทางปฏิบัติแล้วถือว่ามีน้ำหนักเป็นคำแนะนำ (Recommendation) ซึ่งเป็นการเชื้อเชิญหรือชักชวนหรือแนะนำให้กระทำการ ไม่มีค่าบังคับในตัวเอง แต่อาจช่วยก่อให้เกิดกฎเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศขึ้นได้ในลักษณะอื่น²⁸ ถึงแม้ว่าข้อมติจะไม่มีผลทางกฎหมาย แต่ข้อมติก็นับเป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดกฎหมายได้ในอนาคต โดยเป็นแนวทางให้รัฐสมาชิกไว้เป็นบรรทัดฐานในการทำข้อตกลงระหว่างกันและอาจเป็นแนวทางเพื่อให้รัฐสมาชิกยึดเป็นแนวทางปฏิบัติอันอาจก่อให้เกิดกฎหมายจารีตประเพณีได้ ถ้าหากรัฐได้ยึดถือปฏิบัติเป็นจำนวนมาก และเชื่อว่าเป็นกฎหมายที่จะต้องปฏิบัติตาม (opinio juris)²⁹ เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล จะเห็นได้ว่ามีลักษณะเป็นบทบัญญัติที่มีค่าบังคับอย่างอ่อน (soft-law) แทบทั้งสิ้นไม่ว่าจะอยู่ในรูปของข้อมติ คำแนะนำ ปฏิญญาหรืออื่นๆ ในลักษณะที่ใกล้เคียงกันซึ่งกระทำโดยองค์กรของรัฐบาล หรือองค์กรเอกชน³⁰ สำหรับปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไม่ว่าจะเป็นการกวาดล้างและทำลาย การห้ามใช้หรือการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดดังกล่าว สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้ให้ความสนใจอย่างมากในการเร่งแก้ไขและขจัดปัญหาเหล่านี้ ดังนั้นจึงได้มีการออกข้อมติต่างๆ ในเรื่องเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลขึ้น อาทิเช่น มติของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่ 1993/83 เกี่ยวกับผลกระทบจากการพิพาทด้วยอาวุธที่เกิดขึ้นต่อเด็กรวมทั้งอันตรายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีต่อเด็กด้วย มติของสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติที่ 48/7 เกี่ยวกับการช่วยเหลือในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ลงวันที่ 19 ตุลาคม 1993³¹ รวมทั้งมติที่ 49/215 ลงวันที่ 23 ธันวาคม 1994 มติที่ 50/82 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 1995 มติที่ 51/149 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 1996 มติที่ 52/173 ลงวันที่ 18 ธันวาคม 1997 และมติที่ 53/26 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 1998 ซึ่งมติเหล่านี้ล้วนแต่เป็นมติที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือในการกวาดล้างและทำลาย

²⁸ จตุรนต์ ธีระวัฒน์. “องค์การระหว่างประเทศกับการสร้างกฎเกณฑ์และการประกันการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในกฎหมายระหว่างประเทศ,” ใน รวมบทความทางวิชาการ เนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์ สัญญา ธรรมศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธินิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 260.

²⁹ สุขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย, เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันระหว่างประเทศหน่วยที่ 1-7 (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528), หน้า 191.

³⁰ Janet E. Lord, “Legal Restraints in the Use of Landmines: Humanitarian and Environmental Crisis,” California Western International Law Journal 25, 2 (Spring 1995): 338.

³¹ *Ibid.*, p.340.

ทุกระเบิดสังหารบุคคลทั้งสิ้น หรือมติของสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติที่ 48/75 K ลงวันที่ 16 ธันวาคม 1993 มติที่ 49/75 D ลงวันที่ 15 ธันวาคม 1994 และมติที่ 50/70 O ลงวันที่ 12 ธันวาคม 1995 ซึ่งเป็นมติที่เกี่ยวกับการจำหน่ายทุกระเบิดสังหารบุคคลข้ามประเทศหรือมติของสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติที่ A/RES/51/45 ลงวันที่ 10 มกราคม 1997 เกี่ยวกับความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยการห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคล เป็นต้น มติต่างๆ เหล่านี้ถือเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้เกิดหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ปรากฏในปัจจุบันทั้งสิ้น ข้อมติดังกล่าวจะนำไปสู่การสร้างกฎเกณฑ์ใหม่ๆ ในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เอื้อต่อการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสมกับความจำเป็นและแนวความคิดในเรื่องต่างๆ ที่มีการวิวัฒนาการอยู่เสมอ ซึ่งนับว่ามีผลดีและเป็นประโยชน์อย่างมากในการอำนวยความสะดวกและพัฒนาและสามารถค้นพบทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาความยุ่งยากทั้งปวงที่เกิดจากทุกระเบิดสังหารบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.2 หลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคล

4.2.1 ความทั่วไป

เมื่อพิจารณาจากปอเกิดหรือที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎเกณฑ์โดยทั่วไปในการสงคราม โดยเฉพาะการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคล มีความคาบเกี่ยวกับบรรทัดฐานที่จะต้องปฏิบัติตามโดยเด็ดขาด หรือหลักกฎหมายเด็ดขาด (peremptory norms) ในเรื่องของสิทธิมนุษยชน ซึ่งกฎหมายสิทธิมนุษยชนเป็นกฎหมายซึ่งตระหนักถึงความจำเป็นในการปกป้องคุ้มครองชีวิตมนุษย์ หมายความว่าถึงชีวิตมนุษย์ผู้บริสุทธิ์จะถูกปกป้องคุ้มครองมากกว่าที่จะถูกคุกคาม ดังนั้น หากการค้าทาสและโจรสลัดซึ่งการกระทำทั้งสองประเภทนี้ถือเป็นการกระทำที่เกิดผลอย่างร้ายแรงต่อชีวิตมนุษย์ เป็นการกระทำที่ละเมิดต่อบรรทัดฐานที่จะต้องปฏิบัติตามโดยเด็ดขาดของกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว ข้อถกเถียงหนึ่งที่ถูกหยิบยกมาพิจารณา คือการเปรียบเทียบว่าการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลนี้ ถือเป็นการคุกคามต่อชีวิตมนุษย์ด้วยหรือไม่³² การจะหาคำตอบในคำถามดังกล่าวนี้จะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

³²S.J. Araujo R.J., "Anti-Personnel Mines and Peremptory Norms of International Law: Argument and Catalyst," Vanderbilt Journal of Transnational Law 30, 1 (January 1997): 25.

ก) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948

ดังที่ทราบโดยทั่วไปว่าการค้าทาส โจรสลัด การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และการแบ่งแยกผิว ล้วนเป็นการกระทำที่อยุติธรรม และไม่สมควรกระทำในการแทรกแซงต่อชีวิตของมนุษย์ ซึ่งประชาชนพลเรือนทั่วโลกล้วนเห็นพ้องต้องกันว่าการไม่ถูกแทรกแซงต่อชีวิตของมนุษย์ดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์ โดยปรากฏครั้งแรกในคำปรารภของกฎบัตรสหประชาชาติที่ได้ประกาศยืนยันถึงการเคารพในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในศักดิ์ศรีและคุณค่าของชีวิตมนุษย์เพื่อที่จะธำรงให้สังคมดีขึ้น และมีมาตรฐานชีวิตที่ดีขึ้น หลักสำคัญที่ถือเป็นบรรทัดฐานนี้วิเคราะห์ได้ว่าชีวิตของแต่ละบุคคลจะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการรบกวนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร โดยไม่จำเป็นและโดยพลการ ซึ่งสิทธิในชีวิตของมนุษย์นี้เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่สุดของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และต่อมาหลักดังกล่าวนี้ยังปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 อีกด้วย ดังที่ปรากฏอยู่ในคำปรารภ ดังนี้ “สิทธิซึ่งเท่าเทียมกันและไม่อาจโอนแก่กันได้ของสมาชิกทั้งปวงแห่งครอบครัวมนุษย์”³³ และข้อ 3 ของปฏิญญาดังกล่าว ดังมีใจความว่า “บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิต ในเสรีภาพ และในความมั่นคงปลอดภัยแห่งร่างกาย” ฉะนั้นถ้าบุคคลใดๆ หรือรัฐใดๆ กระทำการซึ่งเป็นการรบกวน หรือแทรกแซงสิทธิต่างๆ เหล่านี้โดยปราศจากความถูกต้องและยุติธรรมแล้ว การกระทำเช่นว่านี้จะถือว่าเป็นการละเมิดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน³⁴ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ประกอบกับผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากทุกระเบิดสังหารบุคคลดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 จะเห็นได้ว่าการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลถือเป็นการแทรกแซงสิทธิในชีวิตของมนุษย์รวมทั้งสิทธิในการดำรงชีวิต ในเสรีภาพและความปลอดภัยแห่งร่างกายด้วย เพราะฉะนั้นย่อมถือได้ว่าการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลนี้เป็นการละเมิดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้วยเช่นกัน

ข) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966

หลักของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ถูกนำมายืนยัน และใช้บังคับอีกครั้งในเวลา 18 ปีต่อมา โดยปรากฏในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 ทั้งนี้ปรากฏอยู่ในคำปรารภ ดังนี้ “สิทธิซึ่งเท่าเทียมกันและไม่อาจโอนให้แก่กัน

³³ Universal Declaration of Human Rights, U.N. Doc A/810 (1948)

³⁴ S.J. Araujo R.J., “Anti-Personnel Mines and Peremptory Norms of International Law: Argument and Catalyst,” Vanderbilt Journal of Transnational Law 30, 1: 26.

ไว้ของสมาชิกทั้งปวงของครอบครัวมนุษย์”³⁵ กติกานี้เป็นผลสะท้อนให้เห็นถึงการคุ้มครองต่อสิทธิซึ่งเท่าเทียมกันของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิที่ปรากฏในข้อ 6(1) ดังนี้ “มนุษย์ทุกคนมีสิทธิมาแต่กำเนิดที่จะดำรงคงไว้ซึ่งชีวิต สิทธินี้จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ไม่มีใครสามารถล่วงเลยชีวิตของใครได้” และได้เน้นย้ำถึงข้อความดังกล่าวนี้ว่าไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงบทบัญญัติในข้อ 6(1) นี้ได้ ดังที่ปรากฏในข้อ 4(2) ดังนี้ “บทบัญญัตินี้ไม่ยินยอมให้มีการหลีกเลี่ยงพันธะข้อ 6, 7, 8(1) และ (2)...” นอกจากนี้แล้ว ข้อ 12 แห่งกติกานี้ยังได้ระบุว่า “บุคคลทั้งหลายที่อยู่ในดินแดนของประเทศใดก็ตามโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมจะต้องมีสิทธิในการโยกย้ายเลือกถิ่นที่อยู่ในอาณาเขตของประเทศนั้นๆ ได้อย่างเสรี” จากบทบัญญัติต่างๆ ข้างต้นที่ปรากฏในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 นี้ย่อมเห็นได้ว่าผลจากการเป็นอาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตีของทุกระเบิดสังหารบุคคลนี้เองทำให้การใช้ทุกระเบิดดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิซึ่งเท่าเทียมกันของชีวิตมนุษย์ และยังเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพและสิทธิในการโยกย้ายถิ่นที่อยู่ด้วย ซึ่งหลักการต่างๆ ในกติกานี้มีความสอดคล้องกับหลักจารีตประเพณีของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ต้องการปกป้องคุ้มครองประชาชนพลเรือนและผู้ที่มีใช้พลรบอีกด้วย³⁶

สำหรับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนั้นเป็นกฎหมายที่พัฒนามาจากกฎหมายว่าด้วยสงคราม ซึ่งจะแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะ กล่าวคือ *jus ad bellum* เป็นหลักการที่เกี่ยวกับสิทธิที่จะนำไปสู่การทำสงคราม และ *jus in bello* เป็นกฎเกณฑ์ว่าด้วยการทำสงคราม ซึ่งจะสามารถนำ *jus in bello* มาปรับใช้กับการห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลได้อย่างเหมาะสม กฎเกณฑ์ว่าด้วยการทำสงคราม หรือ *jus in bello* ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในภาวะสงครามซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาในลักษณะของจารีตประเพณีโดยคำนึงถึงหลักต่อไปนี้

1. ในการทำการสู้รบทุกครั้งจะต้องมีเป้าหมายที่แน่นอน เฉพาะเจาะจง
2. การที่คู่พิพาทมุ่งจะให้บรรลุสู่เป้าหมายนั้นควรจะก่อให้เกิดความสูญเสียต่อสิ่งที่แลกเปลี่ยนนั้นน้อยที่สุด และมีให้มีการกระทำทารุณต่อบุคคลในฝ่ายตรงข้ามกับฝ่ายตน

³⁵ International Covenant of Civil and Political Rights, 1966

³⁶ S.J. Araujo R.J., “Anti-Personnel Mines and Peremptory Norms of International Law: Argument and Catalyst,” Vanderbilt Journal of Transnational Law 30, 1: 27.

3. ในการทำการสู้รบ หากดำเนินการไปแล้ว ไม่คุ้มกับสิ่งที่จะต้องสูญเสียไปแล้ว ย่อมสมควรจะกระทำ³⁷

ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าหลักสำคัญหลักหนึ่งของกฎเกณฑ์ในการทำสงคราม (jus in bello) ก็คือผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทหรือคู่พิพาทจะต้องไม่ทำการโจมตีหรือคุกคามชีวิตของประชาชนพลเรือนหรือผู้ที่มีไร้พลรบ ซึ่งหลัก jus in bello ดังกล่าวนี้เองที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนบทบัญญัติต่างๆ ในอนุสัญญาออกติดตาม ค.ศ.1997 ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ การใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งถือเป็นอาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตีคือ ไม่สามารถเลือกที่จะระเบิดเฉพาะเมื่อพลรบเข้ามาสัมผัสกับทุ่นระเบิดได้ หากแต่ไม่ว่าเป็นบุคคลใดก็ตามเมื่อเข้ามาสัมผัสทุ่นระเบิดเหล่านี้แล้ว ย่อมเกิดการระเบิดขึ้นทั้งสิ้น จึงเป็นการฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อกฎเกณฑ์ในการทำสงคราม (jus in bello) ด้วย จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศถือเป็น ส่วนหนึ่งของการนำกฎหมายสิทธิมนุษยชนมาใช้ในการพิพาทด้วยอาวุธ ฉะนั้นกลไกของสิทธิมนุษยชนที่มีสิทธิประเภทที่ไม่อาจจะล่วงละเมิดได้นั้น จึงถือว่าเป็นแกนหลักของการปรับใช้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ความเหมือนกันของกลไกการคุ้มครองสิทธิในสถานการณ์ของการบังคับใช้สิทธิร่วมกัน ทำให้กฎหมายทั้งสองนี้มีลักษณะต่างเสริมกันและขึ้นตรงต่อกันมากกว่าที่จะเป็นการแข่งขัน เมื่อใดก็ตามที่ระดับของการให้ความเคารพในสิทธิมนุษยชนลดน้อยลง ความจำเป็นเพื่อการใช้บังคับกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศก็จะเพิ่มมากขึ้นตามสัดส่วน³⁸

³⁷ Major Sanit Tipayso, "An Analysis of Prisoner of War Policies and Legal Considerations," (Tutorial Programme U.S. Army Military Police School, 1968), p.172. อ้างถึงใน จาตุรนต์ วรรณนวล, "กฎหมายและการปฏิบัติต่อเชลยศึกของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคศึกษานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 14.

³⁸ คริสตอฟ สวินนาร์สกี, "กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศกับสิทธิมนุษยชน," แปลโดยประสิทธิ์ เอกบุตร, วารสารนิติศาสตร์ 27: 1173-1175.

4.2.2 หลักผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทด้วยอาวุธจะถูกจำกัดสิทธิที่จะเลือกวิธีและวิธีการสงคราม

หลักเกณฑ์ของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศได้กำหนดการจำกัดวิธีและวิธีการสงครามซึ่งสืบเนื่องมาจากหลักเกณฑ์ของจารีตประเพณีระหว่างประเทศและความตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น อนุสัญญากรุงเฮก เป็นต้น ซึ่งหลักในการจำกัดวิธีและวิธีการสงครามนี้ยังรวมไปถึงการจำกัดการใช้อาวุธในการสงครามด้วย สำหรับเหตุผลอันแท้จริงในการจำกัดวิธีและวิธีการสงครามนั้นทับซ้อนอยู่ในวัตถุประสงค์ของกฎหมายมนุษยธรรมและกฎหมายกรุงเจนีวา (Geneva law) ซึ่งโดยตัวของกฎหมายทั้งสองเองแล้วจะมีการกล่าวถึงหลักการจำกัดวิธีและวิธีการสงครามอยู่บ่อยครั้ง³⁹ อย่างไรก็ตามหลักดังกล่าวมิได้มีการทบทวนและปรับปรุงให้ทันต่อเหตุการณ์เลยเป็นเวลานานกว่าครึ่งศตวรรษ หลักการจำกัดวิธีและวิธีการสงครามถือเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศโดยปรากฏครั้งแรกในปฏิญญากรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก มิให้ใช้ในการสงครามซึ่งกระสุนการยิงที่สามารถระเบิดได้ ที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 400 กรัม ค.ศ.1868 โดยกล่าวไว้ในคำปรารภถึงกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมการสู้รบหรือการสงคราม ซึ่งห้ามการใช้กระสุนบางชนิดที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ ทุกข์ทรมานร้ายแรง ทำให้พิการ หรือทำให้สูญเสียชีวิตอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ดังนี้

“โปรดคำนึงถึง ว่าประเทศที่มีอารยะจะต้องพยายามบรรเทาความเสียหายจากสงครามให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้; โดยวิธีการจำกัดการได้รับชัยชนะในสงคราม โดยการทำให้กองกำลังทหารของคู่พิพาทอ่อนแอลง; โดยการใช้อาวุธที่ไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่ร้ายแรงยิ่งขึ้น หรือทำให้สูญเสียชีวิตอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้” ปฏิญญาดังกล่าวนี้ถือเป็นการประมวลมาตรการต่าง ๆ ในการจำกัดวิธีการปฏิบัติในสนามรบ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาหลักการจำกัดวิธีและวิธีการสงครามในกฎหมายว่าด้วยสงคราม กล่าวคือ ผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทจะถูกจำกัดวิธีในการใช้กำลังสู้รบทางการทหาร ต่อมาได้มีการเน้นย้ำถึงหลักดังกล่าวนี้ขึ้นอีกครั้งโดยปรากฏอย่างชัดเจนในอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1907 ฉบับที่ 4 ว่าด้วยกฎหมายและจารีตประเพณีในการทำสงครามภาคพื้นดิน และพิธีสารฉบับที่ 1 ค.ศ.1977 พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากการพิพาทด้วยอาวุธระหว่างประเทศ อนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1907 ฉบับที่ 4 กล่าวไว้ในข้อ 22 ดังนี้ “สิทธิของผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทด้วยอาวุธในการเลือกวิธีและวิธีการสงครามในการโจมตีข้าศึกศัตรูจักมิใช่ว่าไม่มีข้อจำกัด” และ

³⁹ H. Mc Coubrey, International Humanitarian Law: The Regulation of Armed Conflicts (Great Britain: Billing & Sons, 1990), p.145.

ถูกนำมากล่าวซ้ำอีกครั้งใน พิธีสารฉบับที่ 1 ค.ศ.1977 ในภาค 3 ข้อ 35(1) ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานดังนี้ “ในกรณีการพิพาทด้วยอาวุธใดๆ สิทธิของผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทที่จะเลือกวิธีและวิธีการสงครามจักมิใช่ว่าไม่มีข้อจำกัด” ซึ่งวิธีและวิธีการสงครามที่ถูกจำกัดนี้เป็นการจำกัดทั้งวิธีการปฏิบัติและจำกัดการใช้อาวุธด้วย⁴⁰ หลักดังกล่าวนี้ห้ามและจำกัดการใช้วิธีและวิธีการสงครามที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือทุกข์ทรมานเกินเหตุหรือโดยไม่จำเป็น ห้ามจับกุม หรือจับเป็นตัวประกัน โดยวิธีการหลอกลวง เช่น แกล้งยอมแพ้ แกล้งบาดเจ็บ ปลอมตัวเป็นพลเรือน หรือบุคคลอื่นที่มีใช้ทหาร เป็นต้น นอกจากนี้หลักผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทด้วยอาวุธจะถูกจำกัดสิทธิที่จะเลือกวิธีและวิธีการสงครามนี้ ยังเป็นหลักการพื้นฐานอันเป็นที่มาที่สำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้หรือการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบบางชนิดที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุ หรือก่อให้เกิดผลโดยไม่จำกัดเป้าหมาย ค.ศ.1980⁴¹ และอนุสัญญาออกติดตาม ค.ศ.1997 ซึ่งเป็นอนุสัญญาในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอีกด้วย หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ถือเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของประชาคมระหว่างประเทศ ในการจำกัดความเสียหายและความรุนแรงอันเกิดจากสงคราม และความพยายามในการปกป้องคุ้มครองประชาชนพลเรือนที่มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ประเทศต่างๆ ที่เป็นฝ่ายในการพิพาทด้วยอาวุธไม่สามารถใช้วิธีและวิธีการสงครามได้ตามอำเภอใจ ดังเช่นในอดีตอีกต่อไป

4.2.3 หลักการห้ามใช้อาวุธและวิธีการสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น

หลักการห้ามใช้อาวุธและวิธีการสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็นถือเป็นหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานหลักหนึ่งที่สำคัญมากของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่นำมาปรับใช้กับการพิพาทด้วยอาวุธและการห้ามใช้และการจำกัดการใช้อาวุธ การใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธในการสงครามได้ถูกประณามและคัดค้านอย่างมาก จนเป็นแรงผลักดันให้เกิดการรณรงค์การห้ามใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องมาจากการตกเถียงและโต้แย้งถึงผลกระทบที่ได้รับจากอาวุธชนิดนี้ ซึ่งจะทำอันตราย และสังหารชีวิตของพลรบและพลเรือนโดยปราศจากการแบ่งแยกเป้าหมายในการ

⁴⁰ Ibid., p.145.

⁴¹ Adam Roberts and Richard Guelff, Document on the Laws of War, p.469.

โจมตีได้เป็นเวลายาวนานหลังจากการพิพาทสิ้นสุดลง⁴² Jean-Jacques Rousseau นักปรัชญาและกฏหมายที่มีชื่อเสียงได้กล่าวสอนไว้ว่าหลักสำคัญในการได้รับชัยชนะเหนือศัตรูในการสงครามนั้น มิใช่ว่าจะต้องกระทำโดยการทำให้ได้รับความทรมาน การทำให้ได้รับบาดเจ็บ และการทำให้ได้รับความเสียหายหรือการทำลายเสมอไป การเลือกใช้วิธีการที่ทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางการทหารมีหลายวิธีที่จะทำให้ได้รับความทรมาน การบาดเจ็บ การทำลายและความเสียหายน้อยที่สุด อาทิเช่น เมื่อฝ่ายศัตรูวางอาวุธและพ้นจากการเป็นพลรบ กลายมาเป็นเชลยศึกแล้ว เขาเหล่านั้นสมควรได้รับการบาดเจ็บ เมื่อเขาได้รับบาดเจ็บก็สมควรถูกสังหาร หรือเมื่อเขาได้รับบาดเจ็บเพียงเล็กน้อยก็สมควรทำให้เขาบาดเจ็บมากยิ่งขึ้น เป็นต้น จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้มีการห้ามใช้วิธีและวิธีการสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือการทรมานโดยไม่จำเป็น⁴³ สำหรับความหมายหรือคำจำกัดความของคำว่า “การบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุ” (Superfluous injury) และคำว่า “การทรมานโดยไม่จำเป็น” (Unnecessary Suffering) มีที่มาจากแนวคิดพื้นฐานที่ว่า สงครามมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อความหายนะและมีได้รับอนุญาตให้กระทำเกินกว่าความจำเป็นเพื่อชัยชนะ ความจริงแล้วจุดมุ่งหมายหลักของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอาจมุ่งที่จะจำกัดการทรมานโดยไม่จำเป็น ซึ่งจะหมายถึงความไม่จำเป็นในการทำสงคราม แต่เมื่อเกิดสงครามย่อมหมายถึงความเสียหายและความโหดร้ายทารุณซึ่งไม่อาจควบคุมหรือยับยั้งได้ ด้วยเหตุนี้เองเมื่อเกิดสงครามขึ้นครั้งใด ความหมายของคำดังกล่าวจึงถูกเลื่อนไป ดังจะเห็นได้จากการสังหารประชาชนพลเรือนหรือเชลยศึก การข่มขืนหรือการทรมาน เป็นต้น ดังนั้นการจำกัดมิให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือการทรมานโดยไม่จำเป็นในภาวะสงครามนั้น สิ่งหนึ่งที่สามารถกระทำได้ และเห็นได้ชัดเจนคือการจำกัดการใช้อาวุธในการสู้รบ กล่าวคืออาวุธที่ใช้จะต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบที่มากเกินไปกว่าวัตถุประสงค์ทางการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดการบาดเจ็บและทรมานที่ร้ายแรงต่อประชาชนพลเรือน⁴⁴

⁴² Robin M. Coupland and Peter Herby, “Review of The Legality of Weapons: A New Approach The SirUS Project,” International Review of the Red Cross 835 (September 1999): 584.

⁴³ Henry Dunant Institute, International Dimensions of Humanitarian Law (Geneva: UNESCO, 1998), p.137.

⁴⁴ Yves Sandoz, "Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons," International Review of the Red Cross 220: 94-95.

แนวความคิดเกี่ยวกับการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุ หรือการทรมานโดยไม่จำเป็นทำให้เกิดการทบทวนกฎหมายในการจำกัดการใช้อาวุธในการสงครามขึ้น เพื่อนำมาปรับใช้กับอาวุธใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งกฎหมายในอดีตอาจไม่สามารถครอบคลุมถึงได้ โดยจะเริ่มพิจารณาจากต้นกำเนิดและการพัฒนาของหลักดังกล่าว หลักเกี่ยวกับการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุ หรือการทรมานโดยไม่จำเป็น ปรากฏอย่างไม่ชัดเจนนักในปฏิญญากรุงเซนต์ปีเตอ์สเบิร์ก มิให้ใช้ในการสงครามซึ่งกระสุนการยิงที่สามารถระเบิดได้ที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 400 กรัม ค.ศ.1868 ถึงแม้ว่าปฏิญญานี้จะล้าสมัยไปแล้วในปัจจุบัน แต่ในคำปรารภยังคงมีคุณค่าอยู่ในถ้อยคำซึ่งใช้ได้ตลอดมาดังนี้ “ประเทศที่มีอารยะจะต้องพยายามบรรเทาความเสียหายจากสงครามให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้; โดยการใช้อาวุธที่ไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่ร้ายแรงยิ่งขึ้น หรือทำให้สูญเสียชีวิตอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้” อย่างไรก็ตามในคำปรารภดังกล่าวก็ได้มีการอธิบายหรือให้ความหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวความคิดในเรื่องของการสูญเสียชีวิตที่ไม่จำเป็น หรือการทรมานโดยไม่จำเป็นไว้แต่อย่างใด คงปรากฏแต่เพียงประโยคสองประโยคในพิธีสารแนบท้ายฉบับที่ 1 ของปฏิญญานี้เท่านั้น โดยมีความว่า “คู่พิพาทในการสงครามจะต้องอดทนยอมรับต่อความเสียหายซึ่งเกิดจากสงครามอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น ความทรมานหรือความเสียหายใดๆ ที่เป็นผลมาจากการทำให้ศัตรูอ่อนแอลงโดยไม่ยุติธรรมและโหดร้ายจะถูกห้ามกระทำ” จากประโยคแรกทำให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ว่าความจำเป็นในการทำสงครามนั้นหมายถึงการกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นในการทำให้ศัตรูอ่อนแอลง ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย และประโยคที่สองขยายความหมายของคำว่าทรมานโดยไม่จำเป็นให้หมายรวมถึงความเสียหายด้วย⁴⁵ จากหลักการในคำปรารภของปฏิญญากรุงเซนต์ปีเตอ์สเบิร์กนี้เองได้กลายมาเป็นหลักการห้ามใช้อาวุธ วิธีและวิธีการสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือการทรมานโดยไม่จำเป็นในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ โดยหลักการดังกล่าวได้ปรากฏอีกครั้งในอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1899 ภาคผนวกของอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1907 ฉบับที่ 4 ว่าด้วยกฎหมายและจารีตประเพณีในการทำสงครามภาคพื้นดิน ในข้อ 23(e) ดังนี้ “ห้ามใช้อาวุธ กระสุนหรือวัตถุใดๆ ที่คาดคะเนได้ว่าจะก่อให้เกิดการทรมานโดยไม่จำเป็น” ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าหากอาวุธใดที่ไม่มีความจำเป็นแล้วก็ไม่ควรจะนำมาใช้ ถือเป็นการห้ามใช้อาวุธเช่นเดียวกับที่ปรากฏในปฏิญญากรุงเซนต์ปีเตอ์สเบิร์ก ค.ศ.1868⁴⁶

⁴⁵Henri Meyrowitz, “The Principle of Superfluous Injury of Unnecessary Suffering,” International Review of the Red Cross 220 (January-February 1981): 99-100.

⁴⁶Ibid., p.101.

นอกจากนี้แล้วหลักการดังกล่าวยังถือเป็นหลักการพื้นฐานในการกำเนิดพิธีสารกรุงเจนีวา ค.ศ.1925 ว่าด้วยการห้ามใช้สารพิษ แก๊สที่กั้นการหายใจหรือแก๊สพิษอื่นๆ และแบบที่เรียในวิธีการสงครามด้วย ต่อมาหลักการห้ามใช้อาวุธและวิธีการสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือการการทุพพลภาพโดยไม่จำเป็นได้รับการยืนยันอีกครั้ง ทั้งนี้โดยปรากฏในพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญากรุงเจนีวาฉบับที่ 1 ค.ศ.1977 ในข้อ 35 (2) ความว่า “ห้ามใช้อาวุธ กระสุนและวัตถุและวิธีการสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือการการทุพพลภาพโดยไม่จำเป็น”⁴⁷ ความหมายของคำว่า การบาดเจ็บหรือการการทุพพลภาพนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการคุ้มครองประชาชน พลเรือน และทรัพย์สินของพลเรือนและหลักการที่ต้องแยกพลรบและพลเรือนออกจากกัน⁴⁸ ครั้นหวนมาพิจารณาถึงความหมายของคำว่า ความจำเป็น จะหมายความถึงความสำเร็จที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการทหารซึ่งต้องอาศัยการใช้อาวุธเป็นเครื่องช่วย ดังนั้น คำว่า โดยไม่จำเป็น ย่อมให้ความหมายที่ชัดเจนกว่ากล่าวคือ หมายความว่าจะต้องไม่กระทำการใดๆ มากเกินไปกว่าความจำเป็นทางการทหาร⁴⁹ นอกจากนี้แล้วหลักการดังกล่าวนี้ยังได้ปรากฏอีกครั้งในคำปรารภของอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบบางชนิดที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุ หรือก่อให้เกิดผลโดยไม่จำกัดเป้าหมาย ค.ศ.1980 ด้วย ต่อมาในปี ค.ศ.1996 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ตัดสินว่าหลักการดังกล่าวซึ่งถือว่าเป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ถือเป็นหลักการพื้นฐานที่ทุกรัฐจะต้องปฏิบัติตาม การใช้อาวุธที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือการการทุพพลภาพโดยไม่จำเป็นนี้ จะถูกห้ามใช้โดยกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองประชาชนพลเรือนจากผลกระทบของการพิพาทด้วยอาวุธ อีกทั้งยังมุ่งที่จะคุ้มครองพลรบจากการใช้อาวุธตามแบบบางชนิด ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลร้ายหรือการบาดเจ็บ ทุพพลภาพมากเกินไปกว่าความต้องการหรือวัตถุประสงค์ทางการทหาร⁵⁰

⁴⁷ A.P.V. Rogers, “Mines, Booby-traps and Other Devices,” International Review of the Red Cross 279: 521.

⁴⁸ Henri Meyrowitz, “The Principle of Superfluous Injury or Unnecessary Suffering,” International Review of the Red Cross 220: 140.

⁴⁹ Antonio Cassese, The New Humanitarian Law of Armed Conflict (Napoli: Editoriale Scientific S.R.L., 1980), p.78.

⁵⁰ Robin M. Coupland and Peter Herby, “Review of the Legality of Weapons: A New Approach The SirUS Project,” International Review of the Red Cross 835: 586.

ดังนั้นหลักการดังกล่าวนี้จึงถือเป็นหลักการที่สำคัญมากหลักการหนึ่งอันเป็นรากฐานของการห้ามใช้และการจำกัดการใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลในอนุสัญญาออกอตตาวา ค.ศ.1997 ในปัจจุบัน

4.2.4 หลักการที่ต้องแยกพลเรือนและพลรบออกจากกัน

เมื่อเกิดการพิพาทด้วยอาวุธขึ้นไม่ว่าที่ใดก็ตาม สิ่งที่พบเห็นได้เสมอควบคู่ไปกับความเสียหายของทรัพย์สิน การบาดเจ็บและเสียชีวิตของพลรบและการที่สภาพแวดล้อมต่างๆ ถูกทำลายก็คือ การบาดเจ็บและเสียชีวิตของประชาชนพลเรือนผู้ซึ่งมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิพาทดังกล่าวแต่อย่างใด วัตถุประสงค์ที่สำคัญของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศคือ เพื่อลดความทารุณโหดร้ายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เมื่อเกิดการพิพาทด้วยอาวุธให้น้อยที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ และมุ่งที่จะคุ้มครองประชาชนพลเรือนผู้บริสุทธิ์ ซึ่งมิได้มีส่วนร่วมในการพิพาทกันจากผลกระทบของการพิพาทด้วยอาวุธที่เกิดขึ้น ดังนั้นกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการที่ว่า การใช้กำลังต่อสู้นั้นจะต้องกระทำต่อบุคคลผู้ซึ่งมีส่วนร่วมและเป็นผู้ใช้กำลังต่อสู้หรือใช้กำลังเข้าคุกคามเท่านั้น ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าทหารและพลรบเท่านั้นที่เป็นเป้าหมายในการต่อสู้โจมตี ในขณะที่ประชาชนพลเรือนจะได้รับการปกป้องคุ้มครอง ฉะนั้นพลเรือนจึงเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ คำว่า “พลเรือน” หมายความว่าประชาชนพลเรือน บุคคลผู้ที่มีใช้ทหารหรือพลรบ ซึ่งมิได้ถืออาวุธและเข้าร่วมในการสงครามหรือมิได้ให้ความช่วยเหลือในการต่อสู้ใช้กำลังกับฝ่ายศัตรู⁵¹ หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า พลเรือนคือบุคคลผู้ซึ่งมิใช่สมาชิกของกองกำลังทหาร และมีใช้สมาชิกของกองทหารอาสาสมัคร เหล่าอาสาสมัครต่างๆ หรือหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในการสู้รบกับกองกำลังฝ่ายศัตรู การปฏิบัติการทางทหารที่กระทำต่อประชาชนพลเรือนไม่เป็นและไม่เคยเป็นวิธีการสงครามที่ได้รับอนุญาตให้กระทำได้เพื่อนำมาซึ่งชัยชนะในการทำสงคราม ประชาชนพลเรือน จะต้องไม่ถูกผนวกเข้ากับการสู้รบ หากแต่จะต้องได้รับการคุ้มครองเสมอไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ ก็ตาม⁵² ผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทด้วยอาวุธจะต้องแบ่งแยกระหว่างพลเรือนและพลรบออกจากกัน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการพิพาทด้วยอาวุธระหว่างประเทศหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นหลักการขั้นพื้นฐานที่สำคัญข้อหนึ่งของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศก็คือ หลักการที่ผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทไม่ว่าเวลาใดก็ตามจะต้องทำ

⁵¹ Henry Dunant Institute, International Dimensions of Humanitarian Law, pp.103-104.

⁵² Hans-Peter Gasser, International Humanitarian Law, p.40.

การแบ่งแยกระหว่างประชาชนพลเรือนและพลรบออกจากกัน เพื่อที่จะปกป้องคุ้มครองชีวิตของประชาชนพลเรือนไว้

หลักการดังกล่าวปรากฏครั้งแรกในปฏิญญากรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก ค.ศ.1868 โดยมีความว่า ห้ามการใช้กระสุนการยิงที่สามารถระเบิดได้ต่อประชาชนพลเรือนในภาวะสงคราม การห้ามดังกล่าวถือเป็นการห้ามโจมตีโดยไม่เลือกเป้าหมาย ซึ่งมุ่งคุ้มครองประชาชนพลเรือนมิให้ตกเป็นเป้าหมายและได้รับอันตรายจากการโจมตีและหลักการเช่นนี้ยังปรากฏอีกครั้งในอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1907 ฉบับที่ 4 โดยปรากฏในข้อ 25 ดังนี้ “การโจมตีหรือการระดมยิงและการทิ้งระเบิดไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีใดก็ตามต่อเมือง หมู่บ้าน ที่อยู่อาศัยหรือเคหสถานหรือตึกที่มีได้เป็นเป้าหมายทางทหารจะถูกห้ามมิให้กระทำ” ซึ่งเป็นการเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการแบ่งแยกระหว่างพลเรือนและพลรบออกจากกัน เพื่อปกป้องคุ้มครองพลเรือนจากการถูกโจมตีด้วยอาวุธ⁵³ ต่อมาในเดือนกันยายน ค.ศ.1956 คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้ประชุมเพื่อเตรียมร่างกฎเกณฑ์ในการจำกัดอันตรายที่เกิดขึ้นต่อประชาชนพลเรือนในภาวะสงครามขึ้นซึ่งเป็นการห้ามใช้อาวุธที่มีผลกระทบร้ายแรงและไม่สามารถควบคุมได้ต่อประชาชนพลเรือน และได้มีการกล่าวถึงเรื่องดังกล่าวอีกครั้งในการประชุมกาชาดระหว่างประเทศ ครั้งที่ 20 ในปี ค.ศ. 1965 ณ กรุงเวียนนา ซึ่งมีการรับเอามติที่ 28 เกี่ยวกับอันตรายที่เกิดต่อประชาชนพลเรือนในภาวะสงครามอันเนื่องมาจากการโจมตีโดยไม่เลือกเป้าหมาย อีกทั้งในการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในปี ค.ศ.1968 ณ กรุงเตหะราน ได้แสดงให้เห็นถึงหลักการเดียวกันนี้ไว้ในมติที่ 2444 และปรากฏชัดเจนอีกครั้งในการประชุมกาชาดระหว่างประเทศ ครั้งที่ 21 ในปี ค.ศ.1969 มีใจความโดยสรุปดังนี้ “ภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทด้วยอาวุธจะถูกจำกัดจากการใช้อาวุธซึ่งส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อประชาชนพลเรือนและพลรบโดยปราศจากการแบ่งแยก”⁵⁴ ในช่วงปี ค.ศ.1974-1977 ได้ประสบผลสำเร็จอย่างมากในการประชุมทางการทูต ซึ่งมีการปรับปรุงหลักการที่ว่าผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทจะต้องแบ่งแยกระหว่างพลเรือนและพลรบให้มีความชัดเจนและรัดกุมมากยิ่งขึ้น ดังที่ปรากฏในพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ.1977 ฉบับที่ 1 ข้อ 48 ความว่า “เพื่อที่

⁵³ H. Mc. Coubrey, International Humanitarian Law: The Regulation of Armed Conflicts, p. 148.

⁵⁴ Maurice Aubert, “The International Committee of the Red Cross and the Problem of Excessively Injurious or Indiscriminate Weapons,” International Review of the Red Cross 279: 479.

จะทำให้เกิดการเคารพและเป็นการป้องกันประชาชนพลเรือนและทรัพย์สินของพลเรือน ผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทจะแยกประชากรที่เป็นพลเรือนออกจากพลรบ ตลอดจนแยกทรัพย์สินที่เป็นของพลเรือนออกจากเป้าหมายทางทหารให้เห็นอย่างเด่นชัดตลอดเวลา” ดังนั้น ในการปฏิบัติการกักก็จะมุ่งกระทำต่อเป้าหมายทางทหารเท่านั้น บทบัญญัติในข้อ 48 นี้ แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะให้มีการแบ่งแยกระหว่างพลเรือนและพลรบระหว่างเป้าหมายทางพลเรือนและเป้าหมายทางทหารไม่ว่าจะในเวลาใดก็ตาม และการโจมตีจะต้องมุ่งกระทำต่อเป้าหมายทางทหารเท่านั้น กล่าวคือ ผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทจะสามารถได้รับชัยชนะเหนือศัตรูก็แต่โดยวิธีการกระทำต่อเป้าหมายทางทหาร ฉะนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกระทำต่อประชาชนพลเรือนหรือกระทำต่อเป้าหมายทางพลเรือน⁵⁵ สำหรับความหมายของคำว่า “เป้าหมายทางทหาร” นั้นได้มีการให้คำนิยามไว้เพื่อป้องกันการถกเถียงหรือโต้แย้งของผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทในการไม่ปฏิบัติตามหลักการดังกล่าว ทั้งนี้โดยปรากฏอยู่ในข้อ 52(2) ของพิธีสารฉบับเดียวกันนี้ โดยมีใจความว่า “การโจมตีใดๆ จักต้องจำกัดอยู่ต่อเป้าหมายทางทหารเท่านั้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินเป้าหมายทางทหารจะจำกัดอยู่เพียงแต่ทรัพย์สินโดยสภาพ สถานที่ตั้ง วัตถุประสงค์หรือการใช้ทรัพย์สินนั้นๆ ก็เพื่อเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร ซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้ทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ถูกทำลาย ยึด หรือทำให้ใช้การไม่ได้ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ทางทหารอย่างชัดเจนในสถานการณ์ที่กำลังดำเนินไปในขณะนั้น”

บทบัญญัติในมาตรานี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงการจำกัดทางการทหารโดยมุ่งจำกัดพื้นที่ก่อนที่จะทำการโจมตีหรือเป็นการบอกกล่าวให้ฝ่ายศัตรูทราบล่วงหน้าว่าพื้นที่ใดเป็นพื้นที่ทางการทหาร นอกจากนี้แล้วในข้อ 57(2a) ของพิธีสารฉบับนี้เกี่ยวกับการระมัดระวังในการโจมตี ยังได้บัญญัติไว้ ดังนี้ ผู้ที่วางแผนหรือผู้ที่ตัดสินใจใช้วิธีการโจมตีจะต้อง “กระทำทุกวิถีทางเท่าที่จะทำได้เพื่อตรวจว่าเป้าหมายที่จะโจมตีไม่ใช่พลเรือนหรือทรัพย์สินของพลเรือน....แต่เป็นเป้าหมายทางทหาร และไม่ตกอยู่ภายใต้ข้อห้ามไม่ให้โจมตีตามบทบัญญัติแห่งพิธีสารฉบับนี้” ถือเป็นการเน้นย้ำอีกครั้งถึงหลักการแยกพลเรือนและพลรบออกจากกัน ซึ่งประชาชนพลเรือนจะต้องถูกละเว้นจากการโจมตี⁵⁶ เมื่อเวลาผ่านไปการใช้อาวุธในการสงครามมีการพัฒนาขึ้น ทูระเบิดสังหารบุคคลจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ประเทศต่างๆ เลือกใช้ ผู้บัญชาการทางทหารจะให้ความสนใจต่อสถานที่ที่ฝังทุ่นระเบิดไว้เสมอ โดยจะทำการบันทึกและทำแผนที่จุดที่ฝังทุ่นระเบิด

⁵⁵ Henry Dunant Institute, International Dimensions of Humanitarian Law, p.137.

⁵⁶ Ibid., pp.146-147.

ไว้ ทั้งนี้เพื่อที่จะปกป้องคุ้มครองพลรบหรือกองทัพทหารในการเดินทางผ่านสถานที่ที่ฝั่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้ แต่เมื่อเวลาผ่านไปบันทึกและแผนที่เหล่านั้นได้สูญหายไปในขณะที่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลยังคงถูกฝังอยู่และเป็นอันตรายต่อประชาชนพลเรือนเมื่อสงครามสิ้นสุดลง การใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการโจมตีโดยปราศจากการแบ่งแยกระหว่างพลเรือนและพลรบออกจากกัน พิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ค.ศ.1996 ว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิด กับระเบิดและอาวุธอื่นๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องคุ้มครองพลเรือนและต้องการลดความเสียหายและความร้ายแรงที่เกิดขึ้นกับประชาชนพลเรือนให้น้อยที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ในภาวะสงครามและหลังจากสงครามสิ้นสุด เพราะเหตุว่าประชาชนจำนวนมากยังคงได้รับบาดเจ็บและทุกข์ทรมานจากทุ่นระเบิดเหล่านี้อยู่ ดังนั้นในข้อ 3(7) จึงห้ามใช้ทุ่นระเบิดหรือกับระเบิดโดยตรงต่อประชาชนพลเรือน⁵⁷ และในข้อ 9 ได้กำหนดให้มีความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิด กับระเบิด และให้มีการกล่าวเตือนประชาชนพลเรือนให้ทราบว่าบริเวณใดมีทุ่นระเบิดฝังอยู่⁵⁸ ซึ่งถือเป็นการคุ้มครองพลเรือนตามหลักการแบ่งแยกพลเรือนและพลรบออกจากกันด้วย นอกจากนี้แล้วหลักการดังกล่าวยังถือเป็นหลักการที่สำคัญอันเป็นหลักการพื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 หรืออนุสัญญาออกติดตามดังที่ปรากฏในอารัมภบทของอนุสัญญาฉบับดังกล่าวนี้อีกด้วย

4.2.5 หลักการห้ามใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตี

วิธีและวิธีการสงครามแบบใหม่มากมายหลายวิธีล้วนก่อให้เกิดการบาดเจ็บและสูญเสียชีวิตของประชาชนพลเรือนเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากการพิพาทด้วยอาวุธสมัยใหม่ เมื่อเทคโนโลยีมีการพัฒนาก้าวไกลมากยิ่งขึ้น มนุษย์จึงคิดค้นอาวุธที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพในการโจมตีเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างแสนยานุภาพทางการทหารของตนให้เป็นที่ยำเกรงแก่ฝ่ายศัตรูจะนั้นจะเห็นได้ว่าในระยะหลังๆ จะมีการคิดค้นประดิษฐ์อาวุธที่ก่อให้เกิดการทำลายในวงกว้างและอาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตีขึ้นมากมายหลายชนิด อาทิเช่น อาวุธเคมี อาวุธชีวภาพ อาวุธนิวเคลียร์ รวมทั้งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เป็นต้น ซึ่งอาวุธต่างๆ เหล่านี้จะ

⁵⁷W.J. Fenrick, "The Conventional Weapons Convention: A Modest but Useful Treaty," International Review of the Red Cross 279: 504.

⁵⁸Yves Sandoz, Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons: Extract from International Review of the Red Cross (January - February 1981), p.12.

ไม่สามารถจำกัดเป้าหมายในการโจมตีเฉพาะเป้าหมายทางทหารและพลรบแต่เพียงอย่างเดียวได้ จึงจะเห็นได้ว่าอาวุธดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุให้ประชาชนพลเรือนจำนวนมากต้องได้รับการบาดเจ็บและทุกข์ทรมานอยู่เสมอในประเทศที่มีการพิพาทด้วยอาวุธเกิดขึ้น การใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในการพิพาทด้วยอาวุธนี้ได้ถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงเป็นอย่างมากเพราะเหตุว่าทุ่นระเบิดจะสังหารชีวิตหรือก่อให้เกิดการบาดเจ็บแก่ทั้งทหาร พลรบและประชาชนพลเรือนโดยปราศจากการแบ่งแยก และไม่สามารถจำกัดเป้าหมายในการโจมตีได้จึงถือว่าเป็นอาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตี แม้การพิพาทด้วยอาวุธสิ้นสุดลงแล้ว แต่ทุ่นระเบิดเหล่านี้ยังคงทำหน้าที่ของมันต่อไป และผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน บาดเจ็บและสูญเสียชีวิตจากอาวุธสงครามดังกล่าวก็คือประชาชนพลเรือนผู้บริสุทธิ์นั่นเอง ตรงจุดนี้เองที่มีความสำคัญและจะต้องคำนึงถึงเป็นอย่างมากเพราะเหตุว่า ถ้าหากการบาดเจ็บหรือการทุกข์ทรมานนั้นมีสาเหตุมาจากลักษณะทางกายภาพหรือจากเทคโนโลยีของอาวุธ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนั้นมากมายเกินกว่าความจำเป็นหรือผลประโยชน์ทางการทหารที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับจากการใช้อาวุธเหล่านี้ ย่อมถือได้ว่าการใช้อาวุธดังกล่าวเป็นการละเมิดต่อกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ทั้งนี้ไม่ว่าผู้เคราะห์ร้ายหรือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจะเป็นพลรบหรือประชาชนพลเรือนก็ตาม⁵⁹

หลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการสงครามหรือการพิพาทด้วยอาวุธกล่าวห้ามการใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตี ทั้งนี้เพื่อความปกป้องคุ้มครองต่อประชาชนพลเรือน ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ห้ามประเทศต่างๆ ใช้อาวุธที่ไม่สามารถจำกัดเป้าหมายในการโจมตีได้ (blind weapons) หรืออาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตี (indiscriminate weapons) ซึ่งไม่สามารถแบ่งแยกระหว่างพลรบและพลเรือนได้ อีกทั้งจะต้องไม่ใช้อาวุธหรือการโจมตีในทางที่จะก่อให้เกิดการทำลายที่เกินสัดส่วนแห่งวัตถุประสงค์ของสงคราม ซึ่งหมายถึงการทำให้ศักยภาพทางทหารของศัตรูอ่อนกำลังลงหรือถูกทำลายลง⁶⁰ กล่าวคือผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทจะต้องใช้อาวุธที่สามารถจำกัดเป้าหมายในการโจมตีได้ ซึ่งจะต้องโจมตีเฉพาะเป้าหมายทางทหารเท่านั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อาวุธที่ใช้ในการพิพาทจะต้องมีความแม่นยำในการโจมตี มิใช่เป็นอาวุธที่โจมตีโดยปราศจากความแม่นยำในการแบ่งแยกระหว่างพลเรือนและพลรบนั่นเอง หลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อจำกัดในการเลือกใช้วิธีและวิธีการสงคราม การห้ามโจมตีต่อประชาชนพลเรือน และการห้ามใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการ

⁵⁹ Robin M. Coupland and Perter Herby, "Review of the Legality of Weapons: a new approach The SIrUS Project," International Review of the Red Cross 835: 584.

⁶⁰ Antonio Cassese, The New Humanitarian Law of Armed Conflict, p.79.

โจมตีและไม่สามารถควบคุมผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้อาวุธดังกล่าวได้นั้น ได้มีการกล่าวถึงในการประชุมคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศครั้งที่ 19 ในปี ค.ศ.1957⁶¹ และได้ปรากฏต่อมาในหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานของกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อาวุธในการพิพาทด้วยอาวุธ ซึ่งจะห้ามใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตี โดยที่ไม่สามารถจำกัดเป้าหมายหรือไม่สามารถจำกัดผลได้นั้นคือ การห้ามใช้อาวุธที่เป็นการโจมตีโดยไม่เลือก ดังที่ปรากฏในพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1977 ฉบับที่ 1 ในข้อ 51(4) ดังต่อไปนี้

“การโจมตีโดยไม่เลือกเป็นการกระทำที่ต้องห้ามมิให้กระทำ การโจมตีโดยไม่เลือกคือ

- (ก) การโจมตีที่ไม่ได้กระทำโดยตรงต่อเป้าหมายทางทหารโดยเฉพาะ
- (ข) การโจมตีที่ใช้วิธีหรือวิธีการสงครามซึ่งไม่สามารถกระทำต่อเป้าหมายทางทหารได้โดยเฉพาะเจาะจง หรือ
- (ค) การโจมตีที่ใช้วิธีหรือวิธีการรบ ซึ่งไม่สามารถจำกัดผลดังที่พิธีสารฉบับนี้ และในการโจมตีแต่ละครั้งมีลักษณะเป็นการทำลายเป้าหมายทางทหารและพลเรือน หรือทรัพย์สินของพลเรือนโดยไม่แบ่งแยก”

จากข้อ 51(4) ซึ่งเกี่ยวกับการห้ามการโจมตีโดยไม่เลือกนี้ย่อมสันนิษฐานได้ว่าการใช้อาวุธซึ่งก่อให้เกิดการโจมตีโดยไม่เลือกนี้ เป็นการห้ามการใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตีด้วยเช่นกัน เพราะเหตุว่าอาวุธดังกล่าวนี้ไม่สามารถกระทำโดยตรงต่อเป้าหมายทางทหารโดยเฉพาะ อีกทั้งยังไม่สามารถจำกัดผลได้ตามหลักเกณฑ์การได้สัดส่วนกัน (principle of proportionality) กล่าวคือ ไม่สามารถจำกัดผลมิให้เกินสัดส่วนแห่งวัตถุประสงค์ของสงครามได้ อาทิเช่น การยิง missiles หรือการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เป็นต้น⁶² และภายใต้บทบัญญัติข้อ 51 นี้ จะต้องหลีกเลี่ยงการโจมตีซึ่งคาดได้ว่าจะพลอยก่อให้เกิดการเสียชีวิตหรือการบาดเจ็บของพลเรือนหรือการเสียหายของทรัพย์สินพลเรือนหรือความเสียหายข้างต้นรวมกันไป ซึ่งเป็นการก่อความเสียหายที่เกินส่วนสำหรับผลได้ทางทหารโดยตรงที่จริงจึงซึ่งคาดหมายได้ ดังนั้นผู้บัญชาการทหารจะต้องคำนึงถึงข้อจำกัด เรื่องการได้สัดส่วนกันเสมอในการโจมตีแต่ละครั้ง ทั้งนี้จะต้องคำนวณเปรียบเทียบระหว่างความเสียหายของพลเรือนกับผลประโยชน์หรือผลได้

⁶¹Henry Dunant Institute, International Dimensions of Humanitarian Law, p.115.

⁶²Ibid., p.144.

ทางทหาร⁶³ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าหากผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทฝ่ายใดจะใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำ จะต้องมีการคำนึงถึงหลักของการได้สัดส่วนกัน โดยเปรียบเทียบระหว่างความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับพลเรือน และผลประโยชน์ที่ทางทหารจะได้รับรวมทั้งน้ำหนักของผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น จากความสำเร็จของการปฏิบัติงานต่อการปกป้องคุ้มครองประชาชนพลเรือนจากผลกระทบที่ร้ายแรงของการปฏิบัติงานนั้น ซึ่งจะต้องสามารถรับได้ในความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายที่ยอมให้มีได้ตามกฎหมายและผลกระทบข้างเคียงที่ไม่พึงปรารถนา⁶⁴ ซึ่งถ้าหากเปรียบเทียบแล้ว คาดคะเนได้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อพลเรือนมากเกินความจำเป็นและความต้องการทางทหารแล้วจะต้องทำการยกเลิกการโจมตีดังกล่าวโดยทันที แต่จะเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติจริงนั้น เมื่อมีการใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตี ดังเช่น การใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้น ในภาวะสงครามการใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลได้ทางทหารมากกว่าความเสียหายที่จะเกิดกับประชาชน พลเรือน หากแต่เมื่อสงครามสิ้นสุดลง ทุ่นระเบิดเหล่านี้สร้างความเสียหายให้แก่ประชาชน พลเรือนอย่างใหญ่หลวงและเป็นระยะเวลายาวนานนับสิบปี ซึ่งถือได้ว่ามากกว่าผลได้ทางทหารมากมายหลายเท่าตัว

นอกจากนี้แล้วหลักการห้ามใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตียังปรากฏอยู่ในพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 ค.ศ.1996 ว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิดกับระเบิด และอาวุธอื่นๆ ในข้อ 3(8) ความว่า

“การใช้อาวุธโดยไม่เลือกซึ่งกล่าวถึงในข้อนี้รวมไปถึงการห้ามใช้โดยไม่เลือกในการวางหรือฝังอาวุธ; ซึ่งมีได้กระทำโดยตรงต่อเป้าหมายทางทหาร; ซึ่งวิธีหรือวิธีการส่งที่ไม่สามารถกระทำโดยตรงต่อเป้าหมายทางทหาร; ซึ่งสามารถคาดได้ว่าจะก่อให้เกิดการเสียชีวิตหรือการบาดเจ็บของพลเรือน หรือการเสียหายของทรัพย์สินพลเรือน”

⁶³ Hans-Peter Gasser, International Humanitarian Law, p. 63.

⁶⁴ Janet E. Lord, “Legal Restraints in the Use of Landmines: Humanitarian and Environmental Crisis,” California Western International Law Journal 25, 2: 324.

คำจำกัดความของคำว่า “โดยไม่เลือก” ในข้อ 3(8) นี้จะมีความหมายเช่นเดียวกับในพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1977 ฉบับที่ 1⁶⁵ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเป็นการยากมากที่จะใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลในการโจมตีได้โดยตรงต่อเป้าหมายหรือสิ่งใด ๆ ก็ตาม เนื่องจากทุกระเบิดจะถูกฝังหรือวางไว้บนพื้นดินซึ่งอาจมีบุคคลใด หรือสิ่งใดเข้ามากระทบและก่อให้เกิดการระเบิดขึ้นได้ เพราะฉะนั้นจึงมีเคยตั้งอยู่บนหลักการได้สัดส่วนกันแต่อย่างใด เพราะเหตุว่าผลลัพธ์ของการใช้ดังกล่าวสร้างความเสียหายแก่ประชาชนพลเรือนอย่างมากทั้งในภาวะสงครามและภาวะสันติ ด้วยเหตุนี้เองหลักการนี้จึงถือเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการนำไปสู่การห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลในอนุสัญญาออกตาวา ค.ศ.1997 ในปัจจุบัน

4.3 ความพยายามในการแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคล

ประชาคมระหว่างประเทศได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการพิพาทด้วยอาวุธระหว่างประเทศมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ดังจะเห็นได้จากการห้ามใช้อาวุธ กระสุนหรือวัตถุอื่นใดที่สามารถก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาวุธเคมี อาวุธชีวภาพ และแก๊สพิษในการสงคราม ซึ่งปรากฏอยู่ในอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ.1907 ฉบับที่ 4 และพิธีสารกรุงเจนีวา ค.ศ.1925 และจากการห้ามใช้อาวุธดังกล่าวนี้เอง จึงนำไปสู่การกล่าวถึงการใช้อาวุธที่ป่าเถื่อนและปราศจากศีลธรรมเพราะเหตุว่าผลกระทบที่เกิดจากการใช้อาวุธเหล่านี้จะเกิดขึ้นต่อประชาชนพลเรือนโดยไม่สามารถแบ่งแยกระหว่างพลเรือนและพลรบได้ การใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลก็เช่นกัน ดังนั้นจึงนับได้ว่าเป็นความสำเร็จของประชาคมระหว่างประเทศในการปกป้องคุ้มครองประชาชนพลเรือนจากผลร้ายของสงคราม ดังจะเห็นได้จากกฎเกณฑ์ต่างๆ ในเรื่องดังกล่าวในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศและกฎหมายสิทธิมนุษยชน ความพยายามระดับสากลในการห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลนี้ถือเป็นการพยายามลดผลประโยชน์ทางด้านการทหารในการปกป้องประเทศชาติลงส่วนหนึ่ง โดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างองค์การ สหประชาชาติ องค์กรเอกชน (NGOs) และประเทศต่างๆ เป็นต้น เนื่องจากหลายประเทศในภูมิภาคต่างๆ ของโลกยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลอยู่อย่างต่อเนื่อง ประชาคมระหว่างประเทศได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงดำเนินความพยายามต่างๆ เพื่อแก้ไขและขจัดปัญหาเหล่านี้ ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

---

⁶⁵ H. McCoubrey, International Humanitarian Law: The Regulation of Armed Conflicts, p.16.

4.3.1 การกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อมนุษยธรรม

(Humanitarian Mine Clearance)

สืบเนื่องมาจากจำนวนของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ฝังอยู่ในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 100 ล้านลูก และยังคงมีการฝังทุ่นระเบิดดังกล่าวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังเช่นในประเทศกัมพูชา อัฟกานิสถาน และองโกลา เป็นต้น ขณะที่การพิพาทด้วยอาวุธยังคงดำเนินต่อไปเรื่อยๆ จึงเป็นการยากที่จะดำเนินการกวาดล้างทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ให้หมดไป เพราะเหตุว่าพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดดังกล่าวมีบริเวณหลายล้านตารางกิโลเมตรทั่วโลก อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้มีมูลค่าที่สูงมาก และการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลยังคงเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายทหารและพลรบอยู่อย่างมาก แต่ถึงกระนั้นเมื่อคำนึงถึงมนุษยธรรมแล้ว ย่อมจำเป็นที่จะต้องพยายามดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลต่อไป

การพยายามกำจัดภัยคุกคามจากการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาจากประเทศต่างๆ มากมาย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นจากภาครัฐบาล ภาคเอกชน และกลุ่มองค์กรระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างประเทศต่างๆ องค์กรสหประชาชาติ องค์กรระหว่างประเทศอื่นๆ และองค์กรเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อมนุษยธรรม หรือ Humanitarian Mine Clearance ในอดีตนั้นจะเห็นได้ว่าประเทศต่างๆ ที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ได้ดำเนินการกวาดล้างทุ่นระเบิดเหล่านี้เสมอมา หากแต่การกวาดล้างดังกล่าวล้วนเป็นการกวาดล้างทางการทหารเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีใช้เป็นการกวาดล้างและทำลายเพื่อมนุษยธรรมแต่อย่างใด การกวาดล้างทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทางการทหารจะเป็นการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของประเทศที่มีทุ่นระเบิดฝังอยู่ดำเนินการกวาดล้างทุ่นระเบิดในอาณาเขตประเทศของตนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการนำทุ่นระเบิดที่ได้เหล่านั้นกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง กล่าวคือ เมื่อดำเนินการกวาดล้างทุ่นระเบิดขึ้นมาแล้ว จะไม่มีการทำลายแต่อย่างใด หากแต่จะนำกลับไปเก็บไว้ในคลังสรรพาวุธ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ได้ใหม่ต่อไปในอนาคต ดังนั้น จึงมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงจากการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อมนุษยธรรม ทั้งนี้เนื่องจากการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมนั้นจะเป็นการดำเนินการกวาดล้างทุ่นระเบิดขึ้นมาเพื่อนำไปทำลายทิ้งทันที เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมนี้มีส่วนสำคัญในการแก้ไขและขจัดปัญหาที่เกิดจากการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมากกว่าการกวาดล้างทางการทหาร เพราะถือเป็นอีกทางหนึ่งที่จะสามารถช่วยลดปริมาณของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในโลกลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการกวาดล้างทุระเบิดสังหารบุคคลเพื่อมนุษยธรรมจะต้องประสบกับความยุ่งยากซับซ้อนและอุปสรรคต่างๆ อย่างมากมาย ทั้งนี้เนื่องจากทุระเบิดสังหารบุคคลที่ถูกฝังไว้เป็นเวลายาวนานหลายปีอาจเกิดเป็นสนิม เปียกชื้นจากการโดนน้ำ หรือมีความชื้นเนื่องจากถูกฝังอยู่ในโคลน ส่งผลให้ไม่สามารถมองเห็นหรือตรวจพบได้โดยง่าย อีกทั้งทุระเบิดที่ถูกผูกติดกับแท่งเหล็กหรือหลักไม้และนำไปปักไว้ในพุ่มไม้ หรือกอหญ้า อาจเกิดระเบิดขึ้นได้จากกระแสลมที่พัดแรงพอที่จะทำให้สายชนวนถูกกระตุกและกลไกของทุระเบิดทำงาน นอกจากนี้ทุระเบิดสังหารบุคคลที่ถูกฝังอยู่ใต้พื้นดินในระยะที่มีความลึกยังสามารถหลีกเลี่ยงจากการตรวจหาทุระเบิดอีกด้วย ซึ่งทุระเบิดที่ถูกฝังในดินที่ลึกลงไปนี้จะไม่สามารถระเบิดได้ในสภาพผิวดินที่แห้งและแข็ง หากแต่จะเกิดระเบิดขึ้นเมื่อฝนตกและทำให้ผิวดินอ่อนตัวลง⁶⁶ ประชาคมระหว่างประเทศจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขภัยอันตรายที่เกิดจากการใช้ทุระเบิดสังหารบุคคล โดยการเน้นในด้านการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน สร้างองค์การระหว่างประเทศในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดเพื่อมนุษยธรรมให้เพิ่มมากขึ้น และเพิ่มศักยภาพในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายให้สูงขึ้นและมีมาตรฐานใกล้เคียงกันในทุกประเทศ ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าองค์การสหประชาชาติถือเป็นศูนย์กลางและมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลเพื่อมนุษยธรรม อีกทั้งยังได้กำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศในการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดเพื่อมนุษยธรรมสำหรับเป็นแนวทางให้แก่ประเทศต่างๆ ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชนในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดอีกด้วย อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลเพื่อมนุษยธรรมจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากประเทศต่างๆ องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรเอกชน และฝ่ายอื่นๆ เป็นอย่างมาก อีกทั้งต้องใช้เวลาที่ยาวนานหลายปี จึงจะสามารถขจัดปัญหาที่เกิดจากทุระเบิดเหล่านี้ได้อย่างสมบูรณ์ แต่ก็ถือได้ว่าการกวาดล้างและทำลายดังกล่าว เป็นความพยายามก้าวแรกที่นำไปสู่ความพยายามอื่นๆ ในการขจัดปัญหาที่เกิดจากทุระเบิดสังหารบุคคล และจะนำไปสู่การห้ามใช้และการทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์ในอนาคต

---

⁶⁶ James Trevelyan, "Landmines-Problems and Solutions," Available from: <http://www.mech.uwa.edu.au/ipt/deming/dminel.htm>, p.5.

4.3.2 การจำกัดการใช้ทุ่นระเบิดในพิธีสารทุ่นระเบิด

สืบเนื่องมาจากความพยายามในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อมนุษยธรรมของประชาคมระหว่างประเทศ ทำให้นานาประเทศเริ่มหันมาให้ความสนใจในปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นองค์การสหประชาชาติจึงได้จัดการประชุมว่าด้วยอาวุธตามแบบขึ้นโดยมีการรับเอาพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนสามฉบับของอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบบางชนิด ค.ศ.1980 มาใช้ ซึ่งหนึ่งในสามของพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว คือ พิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ค.ศ.1996 ว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิด กับระเบิดและอาวุธอื่นๆ (Amended Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices 1996) พิธีสารฉบับดังกล่าวนี้ถือเป็นความพยายามขั้นแรกในการกำหนดกรอบของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทุ่นระเบิดในการพิพาทด้วยอาวุธไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอดีตหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ทุ่นระเบิดนั้น ยังคลุมเครือและไม่ชัดเจน โดยจะกล่าวถึง ความจำเป็นทางการทหาร และหลักเกณฑ์การได้สัดส่วนกัน รวมทั้งการห้ามใช้อาวุธที่มีผลกระทบโดยไม่สามารถแบ่งแยกระหว่างพลเรือนและพลรบได้เท่านั้น หลักเกณฑ์ต่างๆ ของพิธีสารฉบับนี้สืบต่อมาจากปฏิญญากรุงเฮกปีเตอร์สเบิร์ก ค.ศ.1868 อนุสัญญากรุงเฮกและพิธีสารกรุงเจนีวา ค.ศ.1925 แต่พิธีสารทุ่นระเบิดจะมีความแตกต่างจากความตกลงระหว่างประเทศอื่นๆ ในอดีตที่ผ่านมา กล่าวคือ พิธีสารฉบับนี้มุ่งที่จะคุ้มครองประชาชนพลเรือนมากกว่าคุ้มครองทหารหรือพลรบ และเป็นพิธีสารที่ห้ามการใช้ทุ่นระเบิดบนพื้นดินเป็นฉบับแรก รวมไปถึงบริเวณชายหาดและทางน้ำที่ใช้เดินเรืออีกด้วย⁶⁷ นอกจากนี้แล้วพิธีสารดังกล่าวยังสามารถนำมาบังคับใช้กับการพิพาทด้วยอาวุธระหว่างประเทศ สงครามปลดปล่อยอิสราเอล และสงครามแบ่งแยกสีผิว แต่ไม่รวมถึงความตึงเครียดภายในประเทศเช่น จลาจลหรือลักษณะอื่นที่มีใช้การพิพาทด้วยอาวุธ อีกทั้งยังขยายไปถึงการห้ามใช้กับระเบิดและอาวุธอื่นด้วย⁶⁸

พิธีสารทุ่นระเบิดนี้มีขอบเขตของการบังคับใช้เกี่ยวกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดกับระเบิดและอาวุธอื่นๆ บนพื้นดิน โดยข้อ 2(1) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ทุ่นระเบิด” (mine) ไว้โดยหมายถึง กระสุนระเบิดหรืออาวุธที่ฝังไว้ใต้พื้นดิน บนพื้นดินหรือใกล้พื้นดินหรือ

⁶⁷ Paul J. Lightfool, “The Landmine Review Conference: Will The Revised Landmine Protocol Protect Civilians?,” Fordham International Law Journal 18, 4: 1539.

⁶⁸ Amended Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices 1996, Art. 1.

ใกล้พื้นผิวอื่นใดที่ได้รับการออกแบบให้เกิดการระเบิดเมื่อมีการสัมผัส หรือปรากฏเข้าใกล้โดยบุคคลหรือยานพาหนะ นอกจากนี้แล้วยังขยายรวมไปถึงทุ่นระเบิดแบบโปรยหว่าน หรือ “Scatterable mines” ซึ่งอาจถูกส่งหรือปล่อยลงมาจากเครื่องบิน ปืนใหญ่ จรวด หรือวิธีอื่นใดที่ใกล้เคียงกัน คำจำกัดความในข้อ 2(1) นี้ถือเป็นการให้คำจำกัดความโดยคำนึงถึงความหลากหลายในการใช้เทคนิคต่างๆ ในการฝังทุ่นระเบิดและรูปแบบของการระเบิดของทุ่นระเบิดสมัยใหม่ ให้หมายรวมอยู่ในขอบเขตของการฝังทุ่นระเบิดใต้พื้นดิน บนพื้นดินหรือใกล้พื้นดินหรือใกล้พื้นผิวอื่นใด และถูกออกแบบให้เกิดการระเบิดเมื่อมีการสัมผัส หรือปรากฏเข้าใกล้โดยบุคคลหรือยานพาหนะ⁶⁹ หัวใจสำคัญของพิธีสารฉบับนี้ปรากฏอยู่ในการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิดโดยทั่วไป ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อปกป้องคุ้มครองประชาชนพลเรือนและผู้ที่มีใช้พลรบ รวมทั้งห้ามการใช้โดยไม่แบ่งแยกเป้าหมายด้วยดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในข้อ 3 ที่ห้ามการใช้ทุ่นระเบิดโดยตรงต่อประชาชนพลเรือนไม่ว่าสถานการณ์ใดๆ ก็ตาม และห้ามการใช้โดยไม่แบ่งแยกเป้าหมาย กล่าวคือ ให้ใช้โดยตรงต่อเป้าหมายทางทหารเท่านั้นไม่ว่าจะใช้โดยวิธีการใดก็ตาม อย่างไรก็ตามพิธีสารทุ่นระเบิดถือเป็นการสร้างความสมดุลในการพิจารณาว่า การใช้โดยไม่เลือกเป้าหมายที่ได้รับอนุญาตให้สามารถกระทำได้นั้นจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องไม่มากเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ทางการทหารที่คาดหมายว่าจะได้รับ นอกจากนี้แล้วพิธีสารฉบับนี้ยังบัญญัติห้ามการใช้ทุ่นระเบิดชนิดส่งจากระยะไกล หรือ remotely-delivered mines ไว้ในข้อ 6 อีกด้วย ทุ่นระเบิดชนิดส่งจากระยะไกลนี้ อาทิ เช่น ทุ่นระเบิดผีเสื้อ (butterfly mines) เป็นต้น ซึ่งจะถูกส่งจากเครื่องบินและลอยตกลงมาสู่พื้นดินเพื่อรอเวลาที่ระเบิด บทบัญญัติข้อ 6 ห้ามใช้ทุ่นระเบิดชนิดส่งจากระยะไกล เว้นแต่จะสามารถใช้ได้ในพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายทางทหารหรือบริเวณที่อยู่ในเขตของเป้าหมายทางทหารเท่านั้น ประกอบกับสถานที่ที่ปล่อยทุ่นระเบิดชนิดดังกล่าวนี้จะต้องมีการจดบันทึกไว้อย่างถูกต้องแม่นยำ หรือจะต้องมีกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดที่มีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้วการบันทึกสถานที่ที่ปล่อยทุ่นระเบิดชนิดส่งจากระยะไกลอย่างถูกต้องแม่นยำนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก เพราะเหตุว่าทุ่นระเบิดชนิดดังกล่าวนี้มีน้ำหนักเบา จึงทำให้สามารถปลิวไปตามกระแสลมและสายฝนได้ ดังนั้นทุ่นระเบิดเหล่านี้อาจเคลื่อนย้ายไปจากสถานที่ที่ปล่อยลงไปได้ อีกทั้งยังสามารถลอยหรือจมหายไปในหิมะได้ นอกจากนี้แล้วหากปล่อยทุ่นระเบิดชนิดส่งจากระยะไกลในบริเวณทะเลทราย หรือพื้นที่หาดทราย อาจส่งผลให้ทุ่นระเบิดถูกฝังลึกลงไปในพื้นที่ทรายและคลาดเคลื่อนจากจุดที่ทำการปล่อยลงไปได้ หรือหากปล่อย

---

⁶⁹ Janet E. Lord, “Legal Restraints in the Use of Landmines: Humanitarian and Environment Crisis,” California Western International Law Journal 25, 2: 333.

ทุกระเบิดลงไปในพื้นที่ป่าไม้ ภูเขาหรือพุ่มไม้ ย่อมเป็นการยากลำบากอย่างยิ่งในการ บันทึกลงสถานที่ที่ปล่อยทุกระเบิดได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ⁷⁰ และบทบัญญัติข้อ 7 กล่าวห้ามการใช้ ทุกระเบิดและอาวุธอื่นๆ ไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ ก็ตามที่มีลักษณะที่ไม่สามารถบ่งชี้ถึง อันตรายจากการระเบิดได้ อาทิเช่น ในรูปแบบของของเล่นเด็ก อุปกรณ์เวชภัณฑ์ และตรา สัญลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น อีกทั้งยังกำหนดให้มีการบันทึกสถานที่ที่ฝังทุกระเบิดเหล่านี้ไว้ รวมทั้ง จัดหามาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองประชาชนพลเรือนให้พ้นจากอันตรายของทุกระเบิด และทุกระเบิดที่นำมาใช้ด้วย

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 นี้จะถือเป็นความพยายามหนึ่ง ในการแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลที่เกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก แต่พิธีสารฉบับนี้ก็มิได้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางมากนัก เป็นผลให้พิธีสารฉบับนี้กลายเป็น เอกสารที่มีน้ำหนักน้อยในการนำมาใช้แก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคล และได้รับการ วิพากษ์วิจารณ์ว่ามาตรการทางกฎหมายเหล่านี้มีความเหมาะสมหรือไม่ต่อการห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลในปัจจุบัน เพราะเหตุว่าพิธีสารฉบับดังกล่าวยังคงมีจุดอ่อนอยู่บ้างบาง ประการ กล่าวคือ มิได้มีการบัญญัติการห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลไว้อย่างเด็ดขาดและ ชัดเจน ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติข้อ 4 ซึ่งกล่าวห้ามการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลที่มิได้ผลิต จากโลหะหรือวัตถุอื่นใดที่ไม่สามารถทำการตรวจพบได้ด้วยอุปกรณ์หรือเครื่องตรวจหาทุกระเบิด อีกทั้งยังอนุญาตให้สามารถใช้ทุกระเบิดชนิดส่งจากระยะไกลได้หากมีการจดบันทึก สถานที่ที่ทำการปล่อยทุกระเบิดดังกล่าวไว้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้แล้วพิธีสารฉบับนี้ยังมีได้มี บทบัญญัติที่ห้ามการผลิตทุกระเบิดไว้แต่อย่างใด คงมีแต่เพียงบทบัญญัติในการห้ามการโอนทุกระเบิดที่ปรากฏในข้อ 8 เท่านั้น และได้มีการบัญญัติถึงระบบการตรวจตราระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามพิธีสารฉบับนี้ โดยจะเห็นได้จากข้อ 14 ที่บัญญัติไว้แต่เพียงให้รัฐภาคีแห่งพิธีสารฉบับนี้ดำเนินการป้องกันมิให้มีการละเมิดบทบัญญัติในพิธีสาร ซึ่งเป็นการลงโทษแต่เพียงภายในรัฐภาคีแต่ละรัฐเท่านั้น แต่กระนั้นการห้ามการใช้ทุกระเบิดโดยตรงต่อเป้าหมายที่มีไซเป้าหมายทางทหารในพิธีสารดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นความพยายามในการ ปกป้องคุ้มครองประชาชนพลเรือนซึ่งเป็นการคำนึงถึงมนุษยธรรมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังถือได้ว่าเป็นการยับยั้งการแพร่กระจายของสงครามทุกระเบิดได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะแก้ไขและขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งปกป้องคุ้มครองประชาชนพลเรือนจากผลกระทบของ ทุกระเบิดได้อย่างสมบูรณ์

⁷⁰ Ibid., p.335.

4.3.3 การสร้างกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิด

เนื่องจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้ทำอันตรายแก่ประชาชนพลเรือนผู้บริสุทธิ์อย่างมากมายในหลายประเทศทั่วโลกมาเป็นระยะเวลายาวนานแล้ว และได้มีการพยายามที่จะแก้ไขและขจัดปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับทุ่นระเบิดดังกล่าวหลายหนทางด้วยกัน หากแต่ยังไม่สามารถค้นหาและดำเนินการในการยุติปัญหาดังกล่าวได้อย่างเด็ดขาดและมีประสิทธิภาพมากนัก ดังนั้นนักเทคโนโลยีทางการทหารผู้ซึ่งต้องการมีส่วนช่วยในการแก้ไขและขจัดปัญหาวิกฤตการณ์ที่เกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่เกิดขึ้นทั่วโลกอย่างเร่งด่วน เพราะเหตุว่า กองกำลังทหารและกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มกบฏ กลุ่มกองโจรและกลุ่มกองกำลังติดอาวุธอื่นๆ ยังคงต้องการใช้ทุ่นระเบิดต่อไป และยังไม่มีความก้าวหน้าที่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการควบคุมการใช้ทุ่นระเบิดที่ผิดกฎหมายเหล่านั้น เพราะฉะนั้นวิธีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดดังกล่าวที่ดีที่สุด在这个时候ก็คือการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขเทคโนโลยีทางกายภาพที่เป็นหลักที่สำคัญของทุ่นระเบิดเหล่านี้ ถ้าหากว่าปัญหาหลักที่สุดของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่ที่สามารถมีอายุการใช้งานที่ยาวนานนับสิบปีภายหลังจากที่ฝังไว้ใต้พื้นดิน ฉะนั้นจึงพยายามที่จะสร้างกลไกในการทำลายตัวเอง (Self-destruction mechanism) หรือกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิด (Self-neutralization mechanism) ให้แก่ทุ่นระเบิดเหล่านี้ เพื่อจำกัดมิให้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมีอายุการใช้งานยาวนานมากดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา⁷¹ ดังนั้นเมื่อมีการประชุมทบทวนเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมพิธีสารฉบับที่ 2 ของอนุสัญญาว่าด้วยการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบบางชนิด ค.ศ.1980 จึงได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวกับกลไกในการทำลายตัวเองและกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดไว้ในข้อ 2 ได้ให้คำจำกัดความของกลไกทั้งสองไว้ดังต่อไปนี้

“กลไกในการทำลายตัวเอง (Self-destruction mechanism) หมายถึงกลไกที่ถูกประกอบเข้าด้วยกันไว้ภายนอก และติดตั้งเข้ากับยุทธโศปกรณ์ เพื่อให้แน่ใจว่ายุทธโศปกรณ์นั้นจะทำลายตัวเองตามที่กำหนดไว้ ซึ่งกลไกนี้จะทำงานโดยอัตโนมัติ”

⁷¹ Kenneth Anderson and Monica Schurtman, “The United Nations Response to the Crisis of Landmines in the Developing World,” Harvard International Law Journal 36, 2 (Spring 1995): 367.

“กลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิด (Self-neutralization mechanism) หมายถึงกลไกที่ประกอบขึ้นและติดตั้งเข้ากับทุ่นระเบิดซึ่งกลไกนี้จะทำงานโดยอัตโนมัติเพื่อที่จะทำให้ทุ่นระเบิดนั้นไม่สามารถทำงานได้”

นอกจากนี้แล้วในพิธีสารฉบับนี้ยังได้บัญญัติห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีได้ติดตั้งกลไกในการทำลายตัวเอง⁷² ตามที่ได้บัญญัติไว้ในภาคผนวก ข้อ 3 ดังนี้ “ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ส่งจากระยะไกลจะต้องได้รับการออกแบบและสร้างให้ทุ่นระเบิดเหล่านี้ติดตั้งกลไกในการทำลายตัวเอง ทั้งนี้จะต้องทำลายตัวเองภายหลังจาก 30 วันที่ถูกฝังลงใต้พื้นดิน และทุ่นระเบิดสังหารบุคคลชนิดที่มีได้ถูกส่งจากระยะไกลและใช้นอกพื้นที่ทุ่นระเบิดจะต้องติดตั้งกลไกในการทำลายตัวเองด้วยเช่นกัน” และในข้อ 6 ก็เช่นเดียวกันบัญญัติถึงการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ส่งจากระยะไกลที่มีได้ติดตั้งกลไกในการทำลายตนเองดังที่กำหนดไว้ในภาคผนวก รวมทั้งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีได้ติดตั้งกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดด้วย ดังนั้นทหารและพลรบจะต้องปฏิบัติตามโดยจะต้องใช้แต่เฉพาะทุ่นระเบิดที่ติดตั้งกลไกดังกล่าวที่มีประสิทธิภาพเท่านั้น

จากบทบัญญัติเหล่านี้จะเห็นได้ว่าส่งผลให้ประชาคมระหว่างประเทศประสบปัญหาที่เกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลลดน้อยลงถ้าหากว่ามีการสร้างกลไกดังกล่าวให้แก่ทุ่นระเบิด แต่ในทางกลับกันนั้นลำพังแต่เพียงการสร้างกลไกทั้งสองให้แก่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลก็ยังไม่สามารถจะแก้ไขวิกฤตการณ์เกี่ยวกับทุ่นระเบิดเหล่านี้ได้ เนื่องจากมิได้มีการประชาสัมพันธ์และชี้ให้เห็นถึงการทำงานที่มีประสิทธิภาพของกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดและกลไกในการทำลายตัวเองว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดีเพียงไร ซึ่งประเด็นนี้ยังคงเป็นข้อถกเถียงกันระหว่างนักเทคโนโลยีทางการทหารและผู้เชี่ยวชาญในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดอยู่ นอกจากนี้แล้วสิ่งที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นก็คือ ไม่สามารถยืนยันได้ว่าประเทศกำลังพัฒนาจะหันมาสนใจที่จะใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ติดตั้งกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดและกลไกในการทำลายตัวเองทั้งสองดังกล่าว เพราะเหตุว่าประเทศกำลังพัฒนาที่มีความต้องการที่จะใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีอายุการใช้งานที่ยาวนานมากอันเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการทางการทหาร อาทิเช่น การทำสงครามที่มีระยะเวลาติดต่อกันยาวนานหลายปี เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้นก็คือประเทศกำลังพัฒนายังนิยมใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นเกราะในการ

⁷² Amended Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use Mines, Booby-Traps and Other Devices 1996, Art. 5(1).

ป้องกันเป้าหมายทางทหารของประเทศ และสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือทุ่นระเบิดที่ติดตั้งกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดและกลไกในการทำลายตัวเองนี้มีราคาแพงมากกว่าราคาของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลธรรมดาทั่วไป อันเนื่องมาจากต้องใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อน จึงทำให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องคำนึงถึงราคาที่สูงขึ้น การสร้างกลไกดังกล่าวถือเป็นหนทางหนึ่งของประเทศพัฒนาแล้วในการตัดราคาในตลาดการค้าอาวุธทั้งนี้ประเทศพัฒนาแล้วพยายามที่จะใช้มาตรฐานใหม่ในการได้รับส่วนแบ่งตลาดเพิ่มมากขึ้นเพื่อแข่งขันกับประเทศกำลังพัฒนาที่มีข้อได้เปรียบกว่าในด้านของค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่าในตลาดการค้าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั่นเอง⁷³

ถึงแม้ว่าบริษัทและประเทศที่ดำเนินการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะหันมาผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีกลไกในการทำลายตัวเองและกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดแทนที่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแบบธรรมดาก็ตาม แต่ภายหลังจากสงครามสิ้นสุดลง กองกำลังทหารก็ยังคงมิได้ทำการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ที่ฝังอยู่ใต้พื้นดินแต่อย่างใด ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีกลไกในการทำลายตัวเองจะถูกออกแบบให้เกิดการระเบิดโดยอัตโนมัติภายหลังจากถึงเวลาที่ได้กำหนดและติดตั้งไว้ ปัญหาที่เกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ติดตั้งกลไกดังกล่าวนี้จึงอยู่ที่กองกำลังทหารมิได้ทำการเตือนหรือบอกกล่าวไว้ว่าทุ่นระเบิดเหล่านี้จะเกิดระเบิดขึ้นเมื่อใด ซึ่งอาจทำให้ประชาชนพลเรือนที่ล่องล่ำเข้าไปยังบริเวณที่ฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้รับบาดเจ็บหรือสูญเสียชีวิตได้ ในขณะที่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดจะไม่สามารถทำงานได้เมื่อแบตเตอรี่หมดลงหรือเมื่อได้รับสัญญาณกระแสไฟฟ้าหรือปฏิกิริยาทางเคมีที่เกิดขึ้นตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ แต่กระนั้นทุ่นระเบิดดังกล่าวที่มีกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดก็ยังคงเป็นปัญหาอยู่ เนื่องจากทุ่นระเบิดเหล่านี้จะยังคงถูกฝังอยู่ใต้พื้นดินต่อไปแม้ว่าจะไม่สามารถเกิดการระเบิดขึ้นได้แล้วก็ตาม ซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวนี้อาจทำอันตรายต่อประชาชนพลเรือนได้ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อจะดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ ผู้ที่ดำเนินการกวาดล้างและทำลายจะไม่สามารถบ่งชี้หรือบอกได้ว่าทุ่นระเบิดที่กวาดล้างนั้นเป็นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดหรือไม่⁷⁴ อย่างไรก็ตามจะเห็น

---

⁷³ Kenneth Anderson and Monica Schurtman, "The United Nations Response to the Crisis of Landmines in the Developing World," Harvard International Law Journal 36, 2: 368.

⁷⁴ Brian Owsley, "Landmines and Human Rights: Holding Producers Accountable," Syracuse Journal of International Law & Commerce 21: 227.

ได้ว่าการสร้างกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุ่นระเบิดและกลไกในการทำลายตัวเองให้แก่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลถือเป็นความพยายามหนึ่งในการแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งได้ผลในระดับหนึ่ง แต่กระนั้นองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ดังเช่น องค์การสิทธิมนุษยชน ยังคงมีความเห็นว่าควรมีการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ติดตั้งกลไกทั้งสองดังกล่าวด้วย เพราะเหตุว่าเมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งกลุ่มบุคคลที่ใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้จะสามารถเรียนรู้และค้นคว้าหาวิธีที่จะทำลายกลไกดังกล่าวได้ เนื่องจากทหารหรือกลุ่มกองโจร และกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ ยังคงต้องการที่จะให้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมีระยะเวลาการทำงานที่ยาวนานมากภายหลังจากที่ทำการฝังทุ่นระเบิดไว้ใต้พื้นดิน ดังนั้นหากจะดำเนินการแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้หมดสิ้นไปโดยสมบูรณ์จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดหามาตรการอื่นๆ ที่จำเป็นเพื่อให้การแก้ไขและขจัดปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.3.4 การรณรงค์ต่อการห้ามดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

การแพร่กระจายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจำนวนมากที่กระจัดกระจายอยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกนี้ล้วนเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมีราคาถูก ประกอบกับทุ่นระเบิดเหล่านี้สามารถผลิตได้โดยง่ายและยังคงได้รับผลกำไรเป็นจำนวนมากจากการลงทุนผลิตดังกล่าว บริษัทต่างๆ ที่ดำเนินการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั่วโลกล้วนได้รับกำไรจำนวนมากจากการผลิตและจำหน่ายทุ่นระเบิดเหล่านี้ในตลาดระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประชาคมระหว่างประเทศ ทั้งนี้มีการประมาณกันว่ามีประเทศต่างๆ จำนวนมากกว่า 50 ประเทศที่ดำเนินการผลิตทุ่นระเบิดดังกล่าว ซึ่งในจำนวนนี้มีประเทศที่ดำเนินการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศถึงจำนวนมากกว่า 35 ประเทศ และผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างน้อยที่สุดจำนวน 350 แบบให้แก่กองทัพรัฐบาล กลุ่มกองโจร กลุ่มกบฏ และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่มีใช้รัฐทั่วโลก⁷⁵ ในระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงต้นทศวรรษ 1990 มีการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจำนวนมากกว่า 5,000,000 ลูกในแต่ละปี ซึ่งไม่รวมถึงการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีกลไกในการทำลายตัวเองหรือการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ติดตั้งร่วมกับทุ่นระเบิดทำลายรถถัง (anti-tank mines) หรือทุ่นระเบิดทำลายรถถัง ทุ่นระเบิดต่อต้านเฮลิคอปเตอร์ (anti-helicopter mines) และทุ่นระเบิดอื่นๆ ที่มีใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งจำนวนการผลิตทุ่นระเบิด

⁷⁵ Gino Strada, "The Horror of Land Mines," Scientific American (May 1996):

ระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวสามารถทำรายได้ประมาณ 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐในแต่ละปี ซึ่งถือเป็นจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณด้านอาวุธของประชาคมระหว่างประเทศที่มีจำนวนสูงถึง 600,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หากแต่ความต้องการใช้ทุระเบิดดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับทุระเบิดสังหารบุคคลจึงเติบโตและแผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น⁷⁶ อีกทั้งมีบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับทุระเบิดสังหารบุคคลเป็นจำนวนมากกว่า 100 บริษัททั่วโลก ทั้งนี้ยังมีได้รวมถึงจำนวนบริษัทที่ดำเนินการผลิตโดยปราศจากใบอนุญาตและที่ผลิตขึ้นโดยลอกเลียนแบบทุระเบิดสังหารบุคคลของบริษัทหรือประเทศอื่นๆ หรือผลิตเป็นการลับ นอกจากนี้แล้วเมื่อประเทศที่ดำเนินการจำหน่ายทุระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศถูกสั่งห้ามการจำหน่ายในประเทศใดประเทศหนึ่ง บริษัทผู้ดำเนินการผลิตก็จะหันไปร่วมมือกับบริษัทในประเทศอื่นดำเนินการผลิตและจำหน่ายต่อไป หรือย้ายฐานการผลิตไปดำเนินการผลิตในประเทศที่สามแทน ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงจากการคัดค้านและต่อต้านจากสาธารณชนภายในประเทศของตนเอง ดังนั้นการแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุระเบิดสังหารบุคคลนี้จึงต้องอาศัยความพยายามในการรณรงค์ต่อการห้ามดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับทุระเบิดสังหารบุคคลควบคู่ไปกับความพยายามอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ความพยายามในการรณรงค์ต่อการห้ามดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับทุระเบิดสังหารบุคคลนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

4.3.4.1 การห้ามผลิตและจำหน่ายทุระเบิดสังหารบุคคลภายในประเทศ

ประชาคมระหว่างประเทศต้องประสบปัญหาอย่างมากจากทุระเบิดสังหารบุคคลที่มีจำนวนหลายล้านลูกใต้พื้นดิน ถ้าหากว่าไม่มีการผลิตหรือฝังทุระเบิดดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นอีกจะต้องใช้เวลาหลายสิบปีที่จะสามารถแก้ไขและขจัดปัญหาเหล่านี้ให้หมดไป แต่ในความเป็นจริงที่เกิดขึ้นนั้นการผลิตทุระเบิดสังหารบุคคลยังคงดำเนินอยู่ต่อไป และประเทศที่พบว่าทุระเบิดเหล่านี้ฝังอยู่ ทุระเบิดที่ฝังอยู่นั้นก็มีใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลที่ผลิตขึ้นภายในประเทศนั่นเอง โดยการประมาณว่าทุระเบิดสังหารบุคคลจำนวน 85 เปอร์เซ็นต์ ถูกซื้อหรือโอนมาจากประเทศผู้ผลิตทุระเบิดสังหารบุคคลหลายประเทศ ค่าใช้จ่ายในการซื้อทุระเบิดเหล่านี้ในแต่ละปีมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีประเทศจีน สหภาพโซเวียต และอิตาลีเป็นประเทศผู้ผลิตและจำหน่ายทุระเบิดสังหารบุคคลรายใหญ่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังมีประเทศเช็กโกสโลวาเกียและประเทศยูโกสลาเวีย ตลอดจนประเทศอียิปต์

⁷⁶ Anita Parlow, "Toward a Global Ban on Landmines," International Review of the Red Cross 307 (July - August 1995): 402.

ปากีสถานและประเทศต่างๆ ในทวีปอเมริกาใต้ที่ดำเนินการผลิตทุระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ อีกด้วย ในช่วงต้นและช่วงกลางของทศวรรษ 1980 ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และ เบลเยียมเป็นประเทศผู้ผลิตและจำหน่ายทุระเบิดสังหารบุคคลในปริมาณสูงที่สุด รวมทั้ง ประเทศบัลแกเรีย ฝรั่งเศส และฮังการีด้วย⁷⁷ นอกจากประเทศตะวันตกหรือประเทศที่พัฒนา แล้วจะเป็นผู้ดำเนินการผลิตและจำหน่ายทุระเบิดสังหารบุคคลรายใหญ่ของโลกแล้ว ประเทศ ตะวันตกเหล่านี้ยังดำเนินการถ่ายโอนเทคโนโลยีในการผลิตทุระเบิดสังหารบุคคลแพร่หลาย มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อาทิเช่น ประเทศฝรั่งเศส และอิตาลี ดำเนินการถ่ายโอนเทคโนโลยีใน การระเบิดให้แก่ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งประเทศสิงคโปร์ก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีการผลิตทุระเบิด สังหารบุคคลภายในประเทศอยู่แล้ว เป็นต้น อัตราการเพิ่มของการผลิตทุระเบิดสังหารบุคคลที่ เพิ่มขึ้นนี้ นำไปสู่การถ่ายโอนเทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตทุระเบิดเหล่านี้ในอัตราที่เพิ่ม มากขึ้นด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากทุระเบิดสังหารบุคคลมี ราคาถูก จึงทำให้บริษัทที่ดำเนินการผลิตทุระเบิดเหล่านี้ได้รับกำไรอย่างมากมาย ฉะนั้นบริษัท ที่ดำเนินการผลิตต่างๆ จึงพยายามที่จะเพิ่มการผลิตให้มีจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะสามารถ กระทำได้ ประกอบกับค้นคว้าและพัฒนาทุระเบิดสังหารบุคคลต่อไปเพื่อประโยชน์แก่กองทัพ ของประเทศตนเอง และเมื่อตลาดการซื้อขายทุระเบิดสังหารบุคคลภายในประเทศอิ่มตัว บริษัทเหล่านี้ก็จะหันไปสู่ตลาดระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อสร้างผลกำไรให้แก่ตนเองต่อไป นอกจากนี้แล้วยังมีบริษัทอื่นๆ อีกจำนวนมากที่ดำเนินการผลิตทุระเบิดสังหารบุคคลอย่างไม่ เปิดเผย ซึ่งจะผลิตทุระเบิดที่ลอกเลียนแบบทุระเบิดสังหารบุคคลอื่นๆ จากบริษัทที่ทำการ ผลิตทุระเบิดสังหารบุคคลโดยได้รับใบอนุญาต⁷⁸

การที่จำนวนของประเทศผู้ผลิตและจำหน่ายทุระเบิดสังหารบุคคลเพิ่มมากขึ้น เรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้กระบวนการในการห้ามผลิต และห้ามจำหน่ายทุระเบิดเหล่านี้ เป็นไปอย่างเชื่องช้า ไม่ว่าจะเป็นด้านของการห้ามผลิตทุระเบิดสังหารบุคคล การห้ามจำหน่าย ทุระเบิดสังหารบุคคล หรือการห้ามทั้งผลิตและจำหน่ายควบคู่กันไปด้วย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วน สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทุระเบิดสังหารบุคคลโดยการยุติการ ผลิตและจำหน่าย ควบคู่ไปกับการห้ามใช้ทุระเบิดเหล่านี้ด้วย ดังนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่ง ถือเป็นประเทศหนึ่งที่มีการผลิตทุระเบิดสังหารบุคคลเป็นจำนวนมาก และองค์กรเอกชนต่างๆ

⁷⁷ Jody Williams, "Landmines and Measures to Eliminate Them," International Review of the Red Cross 307 (July 1995): 381-382.

⁷⁸ <http://www.un.org>, p.14.

ในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าวและได้รวมตัวกันขึ้นเพื่อประณามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและเพื่อสร้างความกดดันให้แก่บริษัทที่ดำเนินการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ส่วนประกอบต่างๆ ของทุ่นระเบิดหรือระบบกลไกต่างๆ ของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยตั้งขึ้นเป็นการรณรงค์ต่อต้านทุ่นระเบิดแห่งสหรัฐอเมริกา (U.S. Campaign to Ban Landmines) ซึ่งได้รับความร่วมมือจากบริษัทที่ดำเนินการผลิตทุ่นระเบิดจำนวน 17 บริษัททั่วประเทศสหรัฐอเมริกา ในการยุติการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลต่อไปในอนาคต ทั้งนี้บริษัทโมโตโรรา เป็นบริษัทแรกที่ให้ความร่วมมือ รวมทั้ง บริษัท Hughes Aircraft, บริษัท Olin Ordnance, บริษัท Kemet, บริษัท Microsemi, บริษัท AVX และบริษัท Dyno Nobel เป็นต้น อย่างไรก็ตามมีบริษัทที่ปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือทั้งสิ้นจำนวน 17 บริษัท รวมทั้งบริษัท Lockheed Martin, บริษัท General Electric และบริษัท Ensign Bickford Industries Inc. ด้วย อีกทั้งบริษัทที่นิ่งเฉยไม่แสดงเจตนาใดๆ จำนวนทั้งสิ้น 13 บริษัท นอกจากนี้ประเทศสหรัฐอเมริกายังได้ร่วมกับประเทศต่างๆ ในการรณรงค์ห้ามการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคล อาทิเช่น ประเทศแคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมันและอิตาลี เป็นต้น รวมทั้งประเทศอื่นๆ ที่เข้าร่วมในการห้ามการผลิต หรือระงับการผลิตทุ่นระเบิดเหล่านี้ซึ่งได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย เบลเยียม เดนมาร์ค ฟินแลนด์ เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ โปรตุเกส อัฟริกาใต้ สวีเดนและสวิตเซอร์แลนด์⁷⁹ แต่ถึงกระนั้นประเทศสหรัฐอเมริกายังคงไม่เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกตาวาจนกว่าจะถึงปี ค.ศ.2006 การรณรงค์ในระดับชาติในการห้ามการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลภายในประเทศนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งในการระงับการแพร่กระจายของทุ่นระเบิดเหล่านี้มิให้เพิ่มมากขึ้นต่อไป

4.3.4.2 การควบคุมและการห้ามการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศ

นอกเหนือจากการผลิตและจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลภายในประเทศผู้ผลิตเองแล้ว การแสวงหาตลาดระหว่างประเทศก็เป็นแนวทางหนึ่งของประเทศผู้ผลิตและจำหน่ายทุ่นระเบิดเหล่านี้ในการเพิ่มผลกำไรให้แก่ประเทศของตน บริษัทต่างๆ จำนวนหลายบริษัทใน 50 กว่าประเทศทั่วโลกสามารถสร้างผลกำไรจำนวนมหาศาลจากการส่งออก หรือจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศ แก่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ประเทศที่เป็นผู้จำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศที่ใหญ่ที่สุด ได้แก่ ประเทศอิตาลี รัสเซีย ยูเครน เบลารุส และจีน อีกทั้งยังเป็นกลุ่มประเทศที่ส่งออกหรือจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศที่สำคัญในบรรดาบริษัทตะวันตกซึ่งดำเนินการผลิตเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัทุ่นระเบิด

⁷⁹ <http://www.peacenet.org/disarm/landmine.htm>, p.6.

ดังกล่าว นอกจากนี้แล้วประเทศที่ถือว่าเป็นผู้ค้าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลรายใหม่ที่น่าจับตามอง ทั้งนี้โดยมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีการถ่ายโอนเทคโนโลยีในการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ได้แก่ ประเทศจีน อียิปต์ ปากีสถาน และอัฟริกาใต้ เป็นต้น⁸⁰ นอกจากนี้แล้วบริษัทต่างๆ ที่มีชื่อเสียงในภูมิภาคยุโรปตะวันตก ดังเช่น บริษัท Daimler-Benz บริษัท Fiat บริษัทBofors และบริษัทThorn EMI ยังได้ริเริ่มดำเนินการผลิตกลไกในการทำลายตัวเองที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นให้แก่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ทั้งนี้เพื่อเป็นการเข้าร่วมในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลธรรมดาที่มีได้ติดตั้งกลไกในการทำลายตัวเองไว้ แต่กระนั้นบริษัทเหล่านี้ก็ยังคงได้รับผลกำไรจากการจำหน่ายทุ่นระเบิดเหล่านี้อยู่แม้ว่าจะได้เข้าร่วมในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลก็ตาม

ในขณะที่มีการตระหนักถึงภัยอันตรายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแผ่ขยายไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเป็นประเทศแรกๆ ที่ริเริ่มการรณรงค์การห้ามการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศขึ้นในปี ค.ศ.1992 แก่ประเทศต่างๆ ที่มีการผลิตทุ่นระเบิดเหล่านี้ โดยมีประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำในการสนับสนุนให้มีการห้ามการจำหน่าย การส่งออกและการโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไปยังต่างประเทศ ทั้งนี้ในปี ค.ศ.1993 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการขยายระยะเวลาในการห้ามการจำหน่าย การส่งออก และการโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลออกไปจากระยะเวลาหนึ่งปีเป็นระยะเวลาสามปี และมีการออกบทบัญญัติชื่อ Landmine Moratorium Act. ขึ้นเพื่อใช้ในการห้ามจำหน่าย การสนับสนุนทางการเงิน การส่งออก และการโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไปยังต่างประเทศ อีกทั้งยังห้ามการออกไปอนุญาตในการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศด้วย⁸¹ และเพื่อเป็นการจำกัดการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ที่ดำเนินการผลิตและจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศเข้าร่วมการยุติการจำหน่ายดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ประเทศแรกที่ตอบรับการเข้าร่วมในการห้ามการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศคือประเทศฝรั่งเศส โดยตอบรับในปี ค.ศ.1993 นอกจากนี้แล้วประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นประเทศที่มีการจำหน่ายทุ่นระเบิดดังกล่าวให้แก่ประเทศอิรักเป็นจำนวนมากก็ได้ยินยอมในการจำกัดการจำหน่ายทุ่นระเบิดในปริมาณที่

---

⁸⁰ Anita Parlow, "Banning Land Mines," Human Rights Quarterly 16 (1994): 732.

⁸¹ Janet E. Lord, "Legal Restraints in the Use of Landmines: Humanitarian and Environmental Crisis," California western International Law Journal 25, 2: 352.

ลดน้อยลง ในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1994 ประเทศสวีเดนและเม็กซิโกเข้าร่วมในการห้ามจำหน่ายทุ่นระเบิดดังกล่าว รวมทั้งห้ามการผลิตและการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลด้วย⁸²

นอกจากนี้แล้วในวันที่ 11 พฤศจิกายน ค.ศ.1993 องค์การสหประชาชาติได้เรียกร้องให้รัฐสมาชิกมีมติในการห้ามการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างถาวร ต่อมาในปี ค.ศ.1995 สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้มีการดำเนินการห้ามจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแก่ประเทศสมาชิก โดยมีประเทศที่ให้ความร่วมมือในการห้ามการจำหน่ายดังกล่าว จำนวน 15 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา เบลเยียม แคนาดา สาธารณรัฐเชค ฝรั่งเศส เยอรมัน กรีซ อิสราเอล อิตาลี โปแลนด์ สาธารณรัฐสวีเดน อิตาลี สเปน สวีเดนและประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ประเทศเนเธอร์แลนด์ และสวิตเซอร์แลนด์ได้เข้าร่วมในการจำกัดปริมาณการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศให้ลดน้อยลง ในขณะที่ประเทศอังกฤษและรัสเซียคัดค้านการห้ามจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศโดยสมบูรณ์ แต่เข้าร่วมในการห้ามการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีได้ติดตั้งกลไกในการทำลายตัวเองหรือมิได้ติดตั้งกลไกในการทำให้อายุการใช้งานเป็นทุ่นระเบิด และในปี ค.ศ.1995 นี้เองได้มีการห้ามการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีได้ติดตั้งกลไกในการทำลายตัวเองระหว่างประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป⁸³ อีกทั้งคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศยังได้ร่วมรณรงค์ให้ประเทศต่างๆ จำนวนมากกว่า 30 ประเทศทั่วโลกเข้าร่วมในการห้ามการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศด้วย แต่กระนั้นการควบคุมและการห้ามการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศนี้เป็นไปด้วยความยากลำบากและประสบผลสำเร็จน้อยมาก เนื่องจากหลายประเทศในภูมิภาคต่างๆ ของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนายังคงมีความต้องการในการหาซื้อทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาใช้เป็นอาวุธในการป้องกันตนเองอยู่มาก ส่งผลให้ยังคงมีการจำหน่ายทุ่นระเบิดดังกล่าวข้ามประเทศอยู่ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องขอความร่วมมือจากประเทศผู้ผลิตและจำหน่ายทุ่นระเบิดเหล่านี้ในการพยายามควบคุมและห้ามการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศให้ลดน้อยลงและหมดสิ้นไปโดยเร็ว แต่อย่างไรก็ตามความพยายามในการรณรงค์ต่อการห้ามผลิตและจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

---

⁸²Brian Owsley, "Landmines and Human Rights: Holding Producers Accountable," Syracuse Journal of International Law & Commerce 21: 221-222.

⁸³Jody Williams, "Landmines and Measures to Eliminate Them," International Review of the Red Cross 307: 387.

ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศนี้เป็นหนทางหนึ่งในการนำไปสู่การห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์ต่อไปในอนาคต

4.3.5 การรณรงค์และการเตรียมการในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในอนุสัญญาออตตาวา ค.ศ.1997(The Ottawa Process)

สืบเนื่องมาจากการที่คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในโรงพยาบาลในประเทศต่างๆ ที่มีทุ่นระเบิดเหล่านี้ฝังอยู่ใต้พื้นดินมาเป็นเวลานาน ได้ตระหนักถึงความเป็นจริงที่โหดร้ายว่าบุคคลที่ได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีชีพิตักษัยและพลรบ หากแต่เป็นประชาชน พลเรือนผู้บริสุทธิ์ตลอดจนผู้หญิงและเด็ก จากความเป็นจริงดังกล่าวนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้หมดสิ้นไป แต่จะเห็นได้ว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ ของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศยังไม่สามารถคุ้มครองประชาชนพลเรือนซึ่งเป็นบุคคลที่สมควรจะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากภัยของสงครามเป็นอย่างยิ่งได้มากเท่าใดนัก การจำกัดในการเลือกวิธีและวิธีการสงครามแก่ผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทและกองกำลังทหารนั้น เป็นการพยายามปกป้องคุ้มครองประชาชนพลเรือนได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น แต่ไม่สามารถปกป้องคุ้มครองประชาชน พลเรือนจากภัยอันตรายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้โดยตรง ดังนั้นเพื่อให้ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลบรรเทาลงและหมดสิ้นไปอย่างแท้จริงจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการพยายามห้ามและจำกัดการใช้ทุ่นระเบิด ดังกล่าวแก่กองกำลังทหาร ทั้งนี้เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชนพลเรือน อันเนื่องมาจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ โดยการห้ามการใช้ การผลิต การเก็บสะสม และการโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลควบคู่ไปกับการมีระบบตรวจตราที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งกลไกในการให้ประเทศต่างๆ ยินยอมที่จะปฏิบัติตามด้วย ดังนั้นองค์กรเอกชนต่างๆ จึงร่วมกันในการผลักดันให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกทำการยุติการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในอนุสัญญาเจนีวาซึ่งกำหนดให้ผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทจะต้องโจมตีแต่เพียงเป้าหมายทางทหารเท่านั้น โดยการชักชวนและแนะนำให้ประชาชนและรัฐบาลในระดับชาติได้ทราบและตระหนักถึงภัยอันตรายและความน่าสะพรึงกลัวของการใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้ ซึ่งการพยายาม ดังกล่าวถือเป็นความพยายามทางด้านมนุษยธรรม

ความพยายามในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้ริเริ่มโดยองค์กรเอกชนในปี ค.ศ.1992 ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันระหว่างองค์กรเอกชนที่ดำเนินการทางด้านมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชน รวมทั้งองค์กร Handicap International (ประเทศฝรั่งเศส)

องค์กร Human Rights Watch (ประเทศสหรัฐอเมริกา) องค์กร Physicians for Human Rights (ประเทศสหรัฐอเมริกา) และ Vietnam Veterans of America Foundation (ประเทศสหรัฐอเมริกา) เพื่อดำเนินโครงการรณรงค์ระหว่างประเทศในการห้ามการผลิต การใช้ และการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชักชวนให้นานาประเทศหันมาสนับสนุน การห้ามการผลิต การใช้ และการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและตอบรับกับบทบาทของ องค์กรเอกชนในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอีกด้วย⁸⁴ อีกทั้งการรณรงค์เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวนี้มีความก้าวหน้าขึ้นอย่างมากโดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรเอกชนต่างๆ เป็นจำนวนประมาณ 350 องค์กรในการปฏิบัติงานในประเทศต่างๆ อย่างน้อยจำนวน 20 ประเทศทั่วโลกในการห้ามการใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้ อาทิเช่น ในประเทศออสเตรเลีย เบลเยียม กัมพูชา แคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมัน ไอร์แลนด์ อิตาลี โมซัมบิก เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ ฟิลิปปีนส์ สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากองค์กรเอกชนในประเทศที่มีการใช้ ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างแพร่หลายด้วย ดังเช่น ประเทศอัฟกานิสถาน คอสตาริกา อินเดีย เนปาลและอัฟริกาใต้ การรวมกลุ่มกันขององค์กรเอกชนต่างๆ จากทั่วโลกนี้เป็นการรณรงค์เกี่ยวกับ ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลสองทางด้วยกัน กล่าวคือ ทางหนึ่งเป็นการรณรงค์ระหว่างประเทศในการห้ามใช้ ห้ามผลิต ห้ามเก็บสะสมและจำหน่าย ห้ามการโอนหรือการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศ และอีกทางหนึ่งเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประเทศต่างๆ ในการห้ามการผลิตและการแพร่กระจายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ประกอบกับให้การสนับสนุน ทางด้านการเงินแก่กองทุนระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นโดยองค์การสหประชาชาติและโครงการ อื่นๆ ในการประชาสัมพันธ์และให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิด เผยแพร่ ให้ทราบถึงภัยอันตรายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ตลอดจนการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิด เหล่านี้ให้หมดสิ้นไปจากโลกโดยสมบูรณ์⁸⁵ ซึ่งในขณะนี้การรณรงค์ระหว่างประเทศในการห้าม ใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปีค.ศ.1992 หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “International Campaign to Ban Landmines (ICBL)” ได้รับความร่วมมือจากองค์กรเอกชนต่างๆ เพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมากกว่า 1,100 องค์กรในกว่า 75 ประเทศทั่วโลกโดยมีคณะกรรมการประสาน ความร่วมมือจากองค์กรเอกชนจำนวน 15 องค์กรเป็นผู้ประสานงานต่างๆ ของ ICBL ทั้งนี้ในปี

---

⁸⁴ Anita Parlow, “Toward a Global Ban on Landmines,” International Review of the Red Cross 307: 395-396.

⁸⁵ Jody Williams, “Landmines and Measures to Eliminate them,” International Review of the Red Cross 307: 382.

ค.ศ.1997 เจ้าหน้าที่ของ ICBL คือ Miss Jody Williams ยังได้รับรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ อีกด้วย⁸⁶

นอกจากการรวมกลุ่มกันขององค์กรเอกชนเพื่อจัดตั้ง ICBL แล้ว คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศก็เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดกับ ICBL ซึ่งถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการรณรงค์การห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้จัดตั้งโครงการในการรณรงค์ให้สาธารณชนตระหนักถึงความจำเป็นในการร่วมมือกันเพื่อห้ามใช้อาวุธต่างๆ มาตั้งแต่ในอดีต ต่อมาในเดือนเมษายน ค.ศ.1993 ได้จัดให้มีการประชุมเพื่ออภิปรายปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลขึ้นเป็นครั้งแรกที่เมือง Montreux ซึ่งได้รับความร่วมมือจากองค์กรเอกชนต่างๆ และประเทศที่ดำเนินการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจำนวน 18 ประเทศในการเข้าร่วมประชุมดังกล่าว และในเดือนมกราคม ค.ศ.1994 ได้จัดการประชุมขึ้น ณ กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เพื่อเรียกร้องให้ตัวแทนจากกองกำลังทหารของประเทศต่างๆ ทั่วโลกตระหนักถึงประโยชน์ทางการทหารที่ได้รับจากการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล จากการประชุมครั้งนี้ทำให้ได้บทสรุปว่า กองกำลังทหารของประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่เข้าร่วมในการประชุมดังกล่าวยังคงมีความเห็นว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมีความสำคัญต่อการปฏิบัติการทางทหารมากกว่าที่จะคำนึงถึงหลักมนุษยธรรม ครั้นต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1994 ได้จัดการประชุมขึ้นอีกครั้งในเรื่องเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลและการดำเนินการผ่าตัดผู้ที่ประสบภัยจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่เกิดขึ้นของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ และในเดือนธันวาคมปีเดียวกัน สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติได้จัดการประชุมครั้งที่ 49 ขึ้นเพื่อกระตุ้นให้ประเทศต่างๆ เข้าเป็นภาคีพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ค.ศ.1996 ผนวกอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้หรือการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบบางชนิด ค.ศ. 1980 ให้มากขึ้น รวมทั้งชักชวนให้ประเทศต่างๆ เข้าร่วมในการห้ามการจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศเพื่อเหตุผลทางด้านมนุษยธรรม⁸⁷

อย่างไรก็ตามคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศยังคงเชื่อว่าวิธีการที่จะยุติความโหดร้ายทารุณและอันตรายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องกำหนดให้มีการห้ามการผลิต การโอนและการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเท่านั้น ดังนั้นคณะกรรมการ

⁸⁶“First Annual Report (as of December 1998),” Available from: <http://www.icbl.org>, p.2.

⁸⁷Anita Parlow, “Toward a Global Ban on Landmines,” International Review of the Red Cross 307: 398.

กาชาดระหว่างประเทศจึงได้สนับสนุนให้มีมาตรการระดับชาติและระดับภูมิภาคในการยุติการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนอกเหนือไปจากมาตรการระหว่างประเทศ ทั้งนี้โดยประเทศต่างๆ จะต้องมีความรับผิดชอบทั้งทางด้านศีลธรรมและทางการเมืองในการยุติความโหดร้ายของทุ่นระเบิดเหล่านี้ด้วยการควบคุมและบังคับภายในอาณาเขตประเทศของตนและประสานความร่วมมือกันในระดับภูมิภาคต่างๆ ของโลก และนอกเหนือไปจากการห้ามการผลิต การโอนและการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแล้ว จะต้องดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าวในพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดฝังอยู่ใต้พื้นดินควบคู่ไปกับการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่เก็บสะสมอยู่ในคลังสรรพาวุธด้วย ซึ่งหากประเทศต่างๆ กระทำตามวิธีการดังกล่าวนี้จะสามารถปกป้องคุ้มครองประชาชนพลเรือนจากผลกระทบอันร้ายแรงของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ในวันที่ 22 พฤศจิกายน ค.ศ.1995 คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้จัดให้มีการรณรงค์ระหว่างประเทศขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมมติมหาชน และประณามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยการแพร่ภาพทางโทรทัศน์ กระจายเสียงทางวิทยุและปิดป้ายโฆษณาให้สาธารณชนตระหนักถึงอันตรายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ และเพื่อที่จะสร้างพลังกดดันทางการเมือง เพื่อให้ยุติการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและเพื่อผลักดันให้เกิดมติมหาชนสนับสนุนการรณรงค์ครั้งนี้ ทั้งยังมุ่งที่จะหาทางช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิด และหาทุนเพื่อใช้ในการตรวจสอบการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ยังตกค้างอยู่ ตั้งแต่นั้นมาจึงเกิดกระแสต่อต้านการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลขึ้นทั่วโลก ซึ่งถือเป็นการผลักดันรัฐบาลให้หันมาใส่ใจกับปัญหานี้มากยิ่งขึ้น⁸⁸

อย่างไรก็ตามการรณรงค์ในระดับระหว่างประเทศในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้ ในระยะเริ่มแรก ถูกวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากว่าเป็นสิ่งเพ้อฝันและเป็นไปไม่ได้ยาก เนื่องจากประเทศผู้ผลิตและจำหน่ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลยังคงได้รับผลกำไรที่ดี ประกอบกับความต้องการของประเทศต่างๆ ในการใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้ยังคงมีปริมาณที่สูงมากอยู่ แม้ว่าจะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าว แต่ก็ยังคงมีความพยายามในการรณรงค์ต่อไปด้วยความมุ่งมั่นในการยุติการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นและปลุกจิตสำนึกทางด้านมนุษยธรรมให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้หันมาสนใจถึงความร้ายแรงของอาวุธสงครามขนาดเล็กที่ถูกมองข้ามไปว่า กำลังคุกคามความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตของประชาชนพลเรือนผู้บริสุทธิ์และไม่สามารถป้องกันตนเองได้ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ และต้องการที่จะแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ

⁸⁸“Success on Blinding Laser Weapons but Deadlock on Landmines,” International Review of the Red Cross 309 (November-December 1995): 675.

มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศยังได้จัดการประชุมในระดับภูมิภาคขึ้นในหลายประเทศ อาทิเช่น ประเทศฟิลิปปินส์ เดอร์กเมนิสถาน และประเทศอินเดีย เพื่อให้ผู้แทนทางการทหาร ผู้แทนจากรัฐบาลและองค์กรเอกชนต่างๆ ได้ประสานงานร่วมกันในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล แต่กระนั้นก็ยังได้รับการคัดค้านจากผู้แทนทางการทหารหลายประเทศ ได้แก่ ประเทศอินเดีย ปากีสถานและจีน รวมทั้งผู้แทนทางการทหารของประเทศที่เห็นสมควรให้มีการห้ามใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวบางประเทศด้วย

ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1996 คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศจึงได้จัดทำรายงานขึ้นหนึ่งฉบับซึ่งถือเป็นเอกสารที่มีความสำคัญยิ่ง ชื่อว่า “ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล: มิตร หรือศัตรู?” ทั้งนี้โดยได้รับการสนับสนุนข้อมูลต่างๆ จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางทหาร⁸⁹ หลังจากนั้นจึงได้มีการประชุมหารือกันเพื่อดำเนินการผลักดันให้เกิดการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วย องค์กรสหประชาชาติ ประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศ แคนาดา คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ และ ICBL ต่อมาในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1996 ประเทศแคนาดาประกาศการเป็นเจ้าภาพในการประชุมระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาแผนงานในการผลักดันให้เกิดการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์ และในวันที่ 3-5 เดือนตุลาคม ปีเดียวกันประเทศแคนาดาเชิญชวนให้ประชาคมระหว่างประเทศประสานงานร่วมกับประเทศแคนาดาในการจัดเตรียมอนุสัญญาห้ามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และกลับมาประชุมร่วมกันอีกครั้งเพื่อลงนามในอนุสัญญา ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1997 ซึ่งจะเป็นการสร้างบรรทัดฐานระหว่างประเทศขึ้นใหม่เพื่อต่อต้านการใช้อาวุธดังกล่าว ต่อมาในเดือนธันวาคม ค.ศ.1996 สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติได้เรียกประเทศต่างๆ จำนวน 156 ประเทศ เข้าร่วมหารือกันเพื่อดำเนินการจัดทำอนุสัญญาห้ามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้รวดเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ และได้มีมติของสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติที่ A/51/45S เพื่อสนับสนุนให้ประเทศต่างๆ ดำเนินการอย่างจริงจัง และมีประสิทธิภาพในการจัดทำความตกลงระหว่างประเทศในการห้ามการใช้ การผลิต การเก็บสะสมและการโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้มีผลผูกพันเช่นกฎหมาย ผลการประชุมครั้งนี้ปรากฏว่าไม่มีประเทศที่คัดค้านแต่อย่างใด คงมีแต่เพียงจำนวน 10 ประเทศที่งดการออกเสียง⁹⁰

---

⁸⁹ John English, “The Ottawa Process: Paths Followed, Paths Ahead,” *Australian Journal of International Affairs* 52, 2 (July 1998): 127.

⁹⁰ Peter Herby, “1997: The Year of a Treaty Banning Anti-Personnel Mines?,” *International Review of the Red Cross* 317 (March 1997): 193.

ในปี ค.ศ.1997 คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการผลักดันให้มีการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเพื่อสนับสนุนให้มีการห้ามใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้ในระดับภูมิภาค ในช่วงปลายเดือนมกราคม ค.ศ.1997 คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศได้จัดการรวบรวมรายชื่อประเทศต่างๆ จำนวน 53 ประเทศที่แสดงความจำนงในการสนับสนุนการห้ามใช้ การเก็บสะสม และการโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ได้มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดเตรียมร่างอนุสัญญาในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลขึ้นใน วันที่ 12-14 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1997 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย โดยมีผู้แทนจากประเทศต่างๆ จำนวน 111 ประเทศ องค์การสหประชาชาติ คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ และ ICBL เข้าร่วมการประชุมก่อนที่จะมีการประชุมผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศขึ้นเพื่อจัดทำมาตรการในการห้ามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในวันที่ 24-25 เมษายน ณ กรุงบอนน์ ต่อมาในวันที่ 24-27 มิถุนายน ปีเดียวกัน รัฐบาลเบลเยียมได้เป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมระหว่างประเทศเพื่อการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั่วโลก ณ กรุงบรัสเซล ในการประชุมครั้งนี้ ประเทศต่างๆ จำนวน 97 ประเทศ รับรองและออกแถลงการณ์กรุงบรัสเซล (Brussels Declaration) เพื่อประกาศว่ายอมรับเอาร่างอนุสัญญาฉบับที่ 3 ซึ่งเป็นฉบับล่าสุดมาใช้เป็นพื้นฐานในการประชุมทางการทูต ซึ่งจะจัดขึ้น ณ กรุงออสโล ประเทศนอร์เวย์ โดยจัดขึ้นในวันที่ 18 กันยายน ค.ศ.1997 ซึ่งจัดขึ้นเป็นระยะเวลาทั้งสิ้นสามสัปดาห์ ในการประชุมครั้งนี้ได้รับเอาอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมาใช้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่มีการจัดทำอนุสัญญาห้ามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล นับตั้งแต่ที่มีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างแพร่หลายและถูกห้ามการใช้ภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ⁹¹ ผู้แทนของรัฐบาลจากประเทศต่างๆ จำนวน 150 ประเทศได้เข้าร่วมประชุมกับผู้แทนขององค์กรเอกชนจำนวนหลายร้อยองค์กร ในการประชุมเพื่อเปิดให้ประเทศต่างๆ เข้าร่วมลงนามอนุสัญญา ณ กรุงออตตาวา ประเทศแคนาดา ในวันที่ 2 ถึง 4 ธันวาคม ค.ศ.1997 ปรากฏว่าในครั้งนี้มีประเทศที่เข้าร่วมลงนามทั้งสิ้นจำนวน 122 ประเทศ และในขณะเดียวกัน ICBL ได้ดำเนินการเปิดให้ประเทศต่างๆ เข้าร่วมลงนามในอนุสัญญาฉบับดังกล่าวทั่วโลก และยังคงเปิดให้ประเทศต่างๆ เข้าร่วมลงนามได้ต่อไปเพื่อสนับสนุนให้มีการห้ามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น⁹²

⁹¹Stuart Maslen and Peter Herby, "An International Ban on Anti-Personnel Mines History and Negotiation of the "Ottawa Treaty", International Review of the Red Cross 325 (November - December 1998): 696.

⁹²<http://www.geocities.com/CollegePark/3188/firstpage.htm>, p.2.

นอกจากนี้แล้วนับตั้งแต่มีการเข้าร่วมลงนามในอนุสัญญาออกติดตาม รัฐบาลจากประเทศต่างๆ และองค์กรเอกชนยังคงประสานงานร่วมกันเพื่อที่จะผลักดันให้ประเทศที่เข้าร่วมลงนามดำเนินการให้สัตยาบันต่ออนุสัญญา อันจะนำไปสู่การบังคับใช้อนุสัญญาฉบับดังกล่าวนี้ได้ในระดับสากลต่อไป โดยมีประเทศแคนาดาเป็นแกนนำ⁹³ ต่อมาได้มีการพยายามที่จะขยายความร่วมมือระหว่างประเทศในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล การให้ความช่วยเหลือเยียวยาการศึกษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงเห็นสมควรให้มีการจัดการประชุมระหว่างผู้เชี่ยวชาญจากภาครัฐบาลของประเทศต่างๆ และองค์กรเอกชนรวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทางด้านนโยบายต่างประเทศและการป้องกันประเทศ เพื่อจัดทำแผนงานระหว่างประเทศสืบต่อจากการประชุมเพื่อลงนามอนุสัญญาออกติดตามเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ.1997 ที่ผ่านมา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติระหว่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามอนุสัญญา การประชุมดังกล่าวได้จัดขึ้นเป็นครั้งแรกในวันที่ 23 ถึง 24 มีนาคม ค.ศ.1998 โดยมีประเด็นในการประชุมเพื่อชี้ให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างแน่นแฟ้นจะนำไปสู่การห้ามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่สัมฤทธิ์ผลและสามารถบังคับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาออกติดตามรวมทั้งการกวาดล้างทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อมนุษยธรรมและการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดดังกล่าวด้วย อีกทั้งเพื่อชี้ให้เห็นช่องโหว่และขอบเขตที่ซ้ำซ้อนกันในการขยายการขานรับต่อวิกฤตการณ์เกี่ยวกับทุ่นระเบิดเหล่านี้ รวมทั้งสร้างการพัฒนาเครือข่ายในการสนับสนุนและร่วมมือต่อการปฏิบัติการต่างๆ เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอีกด้วย⁹⁴ อย่างไรก็ตามการรณรงค์และการเตรียมการในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในอนุสัญญาออกติดตาม หรือ the Ottawa Process นี้ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะของการเมืองระหว่างประเทศในประเด็นที่แตกต่างออกไปจากเดิม กล่าวคือ องค์การระหว่างประเทศและองค์กรเอกชนต่างๆ ก้าวเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในเวทีทางการเมืองระหว่างประเทศ รวมทั้งด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีการคำนึงถึงและให้ความสำคัญต่อการปกป้องคุ้มครองชีวิตมนุษย์โดยคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งประสบผลสำเร็จในการสร้างพลังอำนาจอย่างอ่อนในการกำหนดให้มีบรรทัดฐานทางกฎหมายระหว่างประเทศในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าจะต้องมีการกำหนดขอบเขตเสียใหม่ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาวุธภายใต้กรอบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ดังเช่นขอบเขตในการห้ามใช้สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ดังที่ปรากฏในอนุสัญญาออกติดตาม ค.ศ.1997 เป็นต้น

⁹³ <http://www.mines.gc.ca/english/banning/index.html>, p.4.

⁹⁴ Ibid., p.6.

4.4 อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิด สังหารบุคคล ค.ศ.1997

อนุสัญญาออกติดตาม ค.ศ.1997 นี้ถือได้ว่าเป็นอนุสัญญาที่ห้ามการใช้อาวุธภายใต้กรอบของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศฉบับแรกในประวัติศาสตร์ที่สามารถบังคับใช้เป็นกฎหมายได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็วมากกว่าอนุสัญญาฉบับใดๆ ที่ผ่านมาในอดีต ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการสนองตอบของประชาคมระหว่างประเทศที่มีต่อวิกฤตการณ์เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ส่งผลให้ประชาชนพลเรือนในประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้รับอันตรายบาดเจ็บและสูญเสียชีวิตจากทุ่นระเบิดเหล่านี้เป็นจำนวนมากมายาวนานนับหลายสิบปี และเพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล อนุสัญญาออกติดตามจึงได้กำหนดให้มีการห้ามใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้อย่างสิ้นเชิง ไม่ว่าจะในกรณีใดๆ หรือสถานการณ์ใดๆ ก็ตาม รวมทั้งให้ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้หมดสิ้นไปในอนาคตด้วย อย่างไรก็ตามอนุสัญญาฉบับนี้มิได้จัดทำขึ้นเพื่อต้องการประณามประเทศใดๆ หรือบุคคลใดๆ ทั้งสิ้น หากแต่ต้องการที่จะสร้างกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายนี้ เพื่อให้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากทุ่นระเบิดเหล่านี้ได้รับการแก้ไขเยียวยาอย่างจริงจังและสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น เพราะเหตุว่าเมื่อประเทศต่างๆ ได้ลงนามและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาแล้ว จะส่งผลให้อนุสัญญามีน้ำหนักในการบังคับให้เกิดการปฏิบัติตามได้ และยิ่งช่วยให้เกิดเป็นบรรทัดฐานระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งบรรทัดฐานในการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะมีผลผูกพันต่อประชาคมระหว่างประเทศ ครอบคลุมไปถึงประเทศต่างๆ ที่ยังมีได้เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกติดตามด้วย อนุสัญญาฉบับนี้ได้ถูกรับเพื่อนำมาใช้เมื่อวันที่ 18 กันยายน ค.ศ.1997 ณ กรุงออสโล ประเทศนอร์เวย์ ซึ่งจะมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศในวันแรกของเดือนที่ 6 ภายหลังจากเดือนที่มีการส่งมอบสัตยาบันสาร สารการยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารฉบับที่ 40 ซึ่งประเทศที่ส่งมอบสัตยาบันสารเป็นประเทศที่ 40 ได้แก่ ประเทศ Burkina Faso ทั้งนี้ วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ.1999 คือวันแรกของเดือนที่ 6 ภายหลังจากเดือนที่มีการส่งมอบสัตยาบันสารฉบับที่ 40 ดังนั้น นับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป อนุสัญญาออกติดตามก็จะมีผลผูกพันต่อประเทศต่างๆ ที่ได้ให้สัตยาบันไว้ ทั้งนี้ความสำเร็จในการยอมรับอนุสัญญาออกติดตาม เป็นผลสืบเนื่องมาจากการร่วมมือกันของประเทศต่างๆ องค์การระหว่างประเทศและองค์กรเอกชนจำนวนมาก หากแต่ประเทศที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในความสำเร็จครั้งนี้ ประกอบไปด้วยประเทศต่างๆ จำนวนสี่ประเทศ ได้แก่ ประเทศออสเตรเลียซึ่งเป็นผู้จัดทำร่างอนุสัญญาฉบับนี้ ประเทศนอร์เวย์ซึ่งเป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมเพื่อยอมรับร่างอนุสัญญาในเดือน

กันยายน ค.ศ.1997 ประเทศอัฟริกาใต้ร่วมเสนอร่างอนุสัญญา ณ กรุงออสโล และประเทศแคนาดา ซึ่งเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมเพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมลงนามในอนุสัญญาออกติดตามในเดือนธันวาคม ค.ศ.1997

อนุสัญญาออกติดตามนี้ตั้งอยู่บนหลักการของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ว่า ผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทด้วยอาวุธจะถูกจำกัดสิทธิที่จะเลือกวิธีหรือวิธีการสงคราม บนหลักการที่ว่าในระหว่างการพิพาทด้วยอาวุธ ห้ามการใช้อาวุธและวิธีการสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่เกินเหตุ หรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น และหลักการที่ต้องแยกพลเรือนและพลรบออกจากกันเป็นสำคัญ ดังนั้นอนุสัญญานี้จึงจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะยุติความทุกข์ทรมานและการสูญเสียที่เกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งทำให้ประชาชนพลเรือนผู้บริสุทธิ์และไม่สามารถป้องกันตนเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก ๆ ต้องเสียชีวิตหรือทุพพลภาพเป็นจำนวนมากในทุกสัปดาห์ และยังขัดขวางต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการบูรณะประเทศ อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการเดินทางกลับถิ่นฐานเดิมของผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และส่งผลร้ายแรงอื่นๆ นานนับปีหลังจากการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ดังนั้นเพื่อขจัดปัญหาเหล่านี้ อนุสัญญานี้ได้กำหนดพันธกรณีและหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการห้ามใช้สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเอาไว้ ดังต่อไปนี้

4.4.1 สาระสำคัญของอนุสัญญา

การยุติการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลถือเป็นความพยายามที่สำคัญอย่างยิ่งในการปกป้องลูกหลานและชนรุ่นหลังให้พ้นจากภัยอันตรายของทุ่นระเบิดเหล่านี้ อนุสัญญาออกติดตามจึงถือเป็นก้าวสำคัญในการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายดังกล่าว เนื่องจากอนุสัญญานี้เป็นการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างกว้างขวาง กล่าวคือไม่เพียงแต่ห้ามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ ก็ตามเท่านั้น หากแต่ยังห้ามการพัฒนาทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ห้ามการผลิต การสะสมและการโอนทุ่นระเบิดเหล่านี้อีกด้วย สำหรับสาระสำคัญของอนุสัญญาออกติดตาม ค.ศ.1997 มีดังต่อไปนี้

4.4.1.1 ขอบเขตอนุสัญญา

อนุสัญญาออกติดตามนี้เป็นอนุสัญญาที่จัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขและขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ดังนั้นขอบเขตของอนุสัญญาจึงมุ่งที่จะใช้บังคับแต่เฉพาะกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเท่านั้น ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างทุ่นระเบิดที่ถูกออกแบบเพื่อทำอันตรายหรือทำให้ทหาร พลรบ ตลอดจนประชาชนพลเรือนสูญเสีย

ชีวิต ซึ่งก็คือทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และทุ่นระเบิดที่ถูกออกแบบเพื่อทำลายหรือต่อต้านรถถังหรือยานพาหนะ ที่เรียกว่า ทุ่นระเบิดทำลายรถถัง (anti-tank mines) โดยทั่วไปทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจะมีขนาดเล็ก มีน้ำหนักระหว่าง 10 ถึง 250 กรัม และจะเกิดการระเบิดขึ้นเมื่อได้รับแรงกดที่มีน้ำหนัก 0.5 ถึง 50 กิโลกรัม อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาฉบับนี้ได้ให้คำจำกัดความของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้ในข้อ 2 วรรค 1 ซึ่งครอบคลุมถึงบุคคลทุกคน ทั้งนี้โดยไม่คำนึงว่าทุ่นระเบิดเหล่านี้จะถูกฝังไว้ใต้พื้นดินในเขตพื้นที่ทุ่นระเบิดหรือจะเป็นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ส่งจากระยะไกลลงในพื้นที่ใดก็ตาม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเทคโนโลยีเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและมีความก้าวหน้ามาก ฉะนั้น การแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและทุ่นระเบิดทำลายรถถังที่ใช้กันมาในอดีตจึงไม่สามารถนำมาใช้แบ่งแยกทุ่นระเบิดทั้งสองออกจากกันได้อย่างชัดเจนเช่นเดิม ทุ่นระเบิดหลายชนิดได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้ใช้ได้ทั้งสองวัตถุประสงค์ ซึ่งจะถูกออกแบบให้สามารถเกิดระเบิดได้ทั้งจากแรงกดของร่างกายมนุษย์และแรงกดจากรถถังหรือยานพาหนะ ดังนั้นอนุสัญญาฉบับนี้จึงครอบคลุมไปถึงทุ่นระเบิดที่ใช้ได้ทั้งสองวัตถุประสงค์ หรือทุ่นระเบิดทำลายรถถังชนิดที่มีกลไกการทำงานที่สามารถเกิดการระเบิดได้โดยแรงกดจากบุคคล⁹⁵ แต่กระนั้นอนุสัญญานี้จะไม่ครอบคลุมถึงทุ่นระเบิดซึ่งได้รับการออกแบบให้เกิดระเบิดเมื่อมีการปรากฏเข้าใกล้ หรือสัมผัสโดยยานพาหนะมิใช่บุคคล และติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันการเก็บกู้ ซึ่งอุปกรณ์ป้องกันการเก็บกู้นี้เป็นกลไกที่จะทำงานและจะระเบิดขึ้นเมื่อมีการพยายามจะถอดชนวน หรือเคลื่อนย้ายทุ่นระเบิดเหล่านี้⁹⁶ ด้วยเหตุนี้เองอุปกรณ์ป้องกันการเก็บกู้จึงถือเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อทหาร พลรบ และผู้ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และจากคำจำกัดความที่ชัดเจนของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในอนุสัญญาออกตาวานี้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการนำไปสู่การห้ามการใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้โดยสมบูรณ์

4.4.1.2 การห้ามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

อนุสัญญาออกตาวานี้เป็นอนุสัญญาที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากอนุสัญญาฉบับอื่นๆ เนื่องจากเป็นการพยายามกำจัดทุ่นระเบิดสังหารบุคคลออกจากคลังสรรพาวุธของกองกำลังทหาร ดังนั้นอนุสัญญาฉบับนี้จึงได้กำหนดขอบเขตในการห้ามไว้อย่างกว้างขวาง โดย

⁹⁵“Banning Anti-Personnel Mines: The Ottawa Treaty Explained,” Available from: <http://www.icrc.org>, p.10.

⁹⁶Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction 1997, Art. 2(3).

เฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการพัฒนา การผลิต การสะสม การโอนและการใช้อาวุธสงคราม เช่นว่านี้ ซึ่งอนุสัญญาบัญญัติไว้ในข้อ 1 ดังต่อไปนี้

“พันธกรณีโดยทั่วไป

1. ไม่ว่าในพฤติการณ์ใด รัฐภาคีแต่ละรัฐรับผูกพันที่จะไม่
  - a) ใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล
  - b) พัฒนา ผลิต หรือได้มาด้วยวิธีอื่นใด สะสม จัดเก็บหรือโอนไปสู่ผู้ใด ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล
  - c) ช่วยเหลือ สนับสนุน หรือชักจูงผู้ใดให้เข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ต้องห้าม แก่รัฐภาคีภายใต้อนุสัญญานี้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม
2. รัฐภาคีแต่ละรัฐรับผูกพันที่จะทำลายหรือดำเนินการให้แน่ใจว่ามีการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดโดยสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญานี้”

จากบทบัญญัติข้างต้นนี้จะแบ่งพันธกรณีออกได้ ดังนี้

ก. การยุติการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

แต่ละประเทศที่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาออกตาวามีพันธกรณีไม่ว่าในพฤติการณ์ใดๆ ที่จะไม่ใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งหมายถึงในทุกสถานการณ์ของการพิพาทด้วยอาวุธไม่ว่าจะเป็นการพิพาทด้วยอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศ หรือสงครามกลางเมือง (การพิพาทด้วยอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ ซึ่งก็คือการพิพาทหรือความขัดแย้งภายในประเทศนั่นเอง) และไม่ว่าจะเป็นการใช้เพื่อป้องกันตนเองหรือใช้เป็นอาวุธในการรุกรานก็ตาม ยิ่งไปกว่านั้นยังรวมไปถึงการห้ามการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในภาวะสันติด้วย ประเทศภาคีจะต้องไม่ทำการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อป้องกันข้าศึก ศัตรูตามแนวชายแดนเพื่อใช้เป็นแนวป้องกันมิให้บุคคลที่มีขอบก้าวล่วงเข้ามาในอาณาเขตประเทศของตน หรือเพื่อปกป้องฐานที่มั่นทางทหาร หรือสถานที่สำคัญอื่นๆ และไม่ว่าในกรณีใดๆ ก็ตามจะไม่มีข้อยกเว้นในการใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวทั้งสิ้น

ข. การห้ามการพัฒนาและห้ามการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

อนุสัญญาออกตาวามีบัญญัติห้ามประเทศภาคีในการพัฒนาและผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งจะต้องไม่ดำเนินการผลิตตัวทุ่นระเบิดหรือส่วนประกอบอื่นใดของทุ่นระเบิดดังกล่าว และไม่เริ่มโครงการใดๆ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงรูปแบบ พัฒนารูปแบบใหม่ๆ หรือคิดค้นอาวุธเช่นว่านี้ต่อไปในอนาคต นอกจากนี้แล้วประเทศภาคีจะต้องเข้มงวดกวดขันอย่างยิ่ง

ในการตรวจตราและดูแลโครงการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาทางทหาร ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจและมั่นใจว่าประเทศของตนยังคงให้ความเคารพและปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าวอย่างเคร่งครัด อีกทั้งจะต้องตรวจสอบเป็นพิเศษในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีสองประสงค์และอุปกรณ์ป้องกันการเก็บกู้ ซึ่งจะทำให้ทุ่นระเบิดทำลายรถถังมีการทำงานเช่นเดียวกันกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล⁹⁷

ค. การห้ามการเก็บสะสมทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

นอกจากการห้ามการพัฒนา การผลิตและการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแล้ว อนุสัญญาออกตาวายังบัญญัติห้ามประเทศภาคีในการสะสมทุ่นระเบิดเหล่านี้อีกด้วย ทั้งนี้จะถูกห้ามการซื้อ การเก็บรักษา หรือการเก็บไว้ใช้ด้วยวิธีอื่นใดก็ตาม ยิ่งไปกว่านั้นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ประเทศภาคีเก็บสะสมไว้ในคลังสรรพาวุธจะต้องถูกทำลายไปภายในระยะเวลาสี่ปีภายหลังจากที่อนุสัญญาฉบับนี้มีผลบังคับใช้สำหรับประเทศภาคีนั้น⁹⁸ และหากว่าประเทศภาคีใดต้องการความช่วยเหลือในการทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่อนุสัญญากำหนดไว้ก็สามารถขอความช่วยเหลือไปยังประเทศภาคีอื่นๆ ได้⁹⁹ อย่างไรก็ตามอนุสัญญาออกตาวายังได้กำหนดข้อยกเว้นสำหรับการห้ามการเก็บสะสมทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้ด้วย กล่าวคือประเทศภาคีได้รับอนุญาตให้จัดเก็บหรือโอนทุ่นระเบิดดังกล่าวได้จำนวนหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อการพัฒนา การฝึกอบรมในการตรวจค้นทุ่นระเบิด การกวาดล้างทุ่นระเบิด หรือวิธีการทำลายทุ่นระเบิด ซึ่งจำนวนของทุ่นระเบิดดังกล่าวจะต้องไม่เกินจำนวนต่ำสุดที่จำเป็นอย่างที่สุดเพื่อวัตถุประสงค์ข้างต้น¹⁰⁰ แต่การเก็บสะสมเช่นนี้จะต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นการคุกคามต่อความปลอดภัยของประชาชนพลเรือน เพราะเหตุว่าจะไม่มีบุคคลใดต้องสูญเสียแขนขา หรือชีวิตจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ถูกเก็บสะสมไว้แต่อย่างใด

⁹⁷ Stuart Maslen and Peter Herby, “An International Ban on Anti-Personnel Mines History and Negotiation of the “Ottawa Treaty,” International Review of the Red Cross 325: 702.

⁹⁸ Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction 1997, Art.4.

⁹⁹ Ibid., Art.6.

¹⁰⁰ Ibid., Art.3.

ง. การห้ามการโอนทุระเบิดสังหารบุคคล

องค์ประกอบท้ายสุดของการห้ามทุระเบิดสังหารบุคคลตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาออกตาวากีคือ การห้ามการโอนทุระเบิดสังหารบุคคล ประเทศภาคีจะถูกห้ามมิให้ดำเนินการโอนทุระเบิดเช่นว่านี้ไปสู่ผู้ใดไม่ว่าในพฤติการณ์ใดๆ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม คำว่า “การโอน” จะหมายรวมไปถึงการย้ายทุระเบิดสังหารบุคคลทางกายภาพเข้ามาหรือออกจากอาณาเขตของประเทศ และการโอนกรรมสิทธิ์และการควบคุมทุระเบิดดังกล่าวด้วย แต่ทั้งนี้ไม่รวมไปถึงการโอนดินแดนที่มีการฝังทุระเบิดสังหารบุคคลไว้¹⁰¹ จะเห็นได้ว่าในอนุสัญญาจะกำหนดว่าห้ามมิให้ดำเนินการโอนทุระเบิดสังหารบุคคลไปสู่ผู้ใด คำว่า “ผู้ใด” ในที่นี้หมายถึงความถึงประเทศภาคีทุกประเทศนั่นเอง นอกจากนี้แล้วการห้ามการโอนทุระเบิดดังกล่าวนี้ยังรวมไปถึงการห้ามนำทุระเบิดสังหารบุคคลจากประเทศอื่นเข้ามาในอาณาเขตประเทศของตน และห้ามจำหน่ายทุระเบิดสังหารบุคคลระหว่างประเทศด้วย และเพื่อความจำเป็นในการตรวจค้นทุระเบิด การกวาดล้างทุระเบิดและการทำลายทุระเบิดเหล่านี้ อนุสัญญาได้กำหนดข้อยกเว้นอย่างแคบไว้ดังนี้ ประเทศภาคีจะได้รับอนุญาตให้ดำเนินการโอนทุระเบิดสังหารบุคคลได้เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำลาย และจะดำเนินการโอนได้เพียงเท่าที่จำกัดไว้สำหรับวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมเพื่อการทำลาย เท่านั้น การโอนและการแลกเปลี่ยนทุระเบิดสังหารบุคคลใดๆ นอกเหนือจากข้อยกเว้นดังกล่าวนี้จะไม่สามารถกระทำได้

จ. การห้ามกิจกรรมอื่นๆ

ไม่ว่าในพฤติการณ์ใดๆ ประเทศภาคีจะถูกห้ามในการช่วยเหลือ สนับสนุนหรือชักจูงผู้ใดไม่ว่าผู้ใดจะถูกผูกพันโดยอนุสัญญาฉบับดังกล่าวนี้หรือไม่ก็ตามให้เข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ต้องห้ามภายใต้อนุสัญญานี้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม¹⁰² การห้ามในการช่วยเหลือ สนับสนุนหรือชักจูงให้เข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ต้องห้ามดังกล่าวนี้ มิได้เป็นการบัญญัติห้ามแต่เฉพาะการให้การช่วยเหลือ สนับสนุน หรือชักจูงประเทศอื่นๆ ซึ่งหมายความว่าฝ่ายรัฐบาลในการให้ได้มาซึ่งทุระเบิดสังหารบุคคลหรือใช้ทุระเบิดเหล่านี้เท่านั้น หากแต่ยังบัญญัติห้ามรวมไปถึงการช่วยเหลือกองกำลังฝ่ายกบฏและกองกำลังติดอาวุธอื่นๆ ด้วย อันจะนำไปสู่การห้ามใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น¹⁰³

¹⁰¹ Ibid., Art.2(4).

¹⁰² Ibid., Art.1(C).

¹⁰³ Ryszard Piotrowicz, “Anti-Personnel Landmines-the Political Time Bomb Under The Superpowers’ Table,” The Australian Law Journal 73,2 (February 1999):101.

4.4.1.3 การแก้ไขปัญหาในการกวาดล้างและทำลายและการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคล

ปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการแก้ไขก็คือ ทุกระเบิดสังหารบุคคลจำนวนมากกว่าหนึ่งล้านลูกที่ยังคงถูกฝังอยู่ใต้พื้นดินซึ่งยังคงเป็นอันตรายและคุกคามชีวิตประชาชนพลเรือนต่อไปอย่างไม่มีความสิ้นสุด แบ่งออกได้ดังนี้

ก. การทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลในพื้นที่ทุระเบิด

ก่อนที่จะดำเนินการทำลายทุระเบิดเหล่านี้ได้ สิ่งแรกที่จะต้องดำเนินการก็คือ การตรวจค้นทุระเบิดสังหารบุคคลซึ่งต้องการความรู้ความชำนาญและเงินทุนจำนวนมาก แต่ประเทศที่มีทุระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ล้นขนาดแคลนสิ่งเหล่านี้ทั้งสิ้น อนุสัญญาออกติดตามกำหนดให้ประเทศภาคีผูกพันที่จะทำลายหรือทำให้แน่ใจว่ามีการทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลที่ถูกฝังไว้ในพื้นที่ทุระเบิดภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศภาคีนั้นภายในระยะเวลาสิบปี นับแต่ที่อนุสัญญามีผลบังคับใช้กับประเทศภาคีนั้น ในอนุสัญญาเลือกใช้คำว่า "ภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุม" มากกว่าที่จะใช้คำว่า "อาณาเขต" เพราะเหตุว่าประเทศทุกประเทศเชื่อว่าจะมีอำนาจควบคุมเหนืออาณาเขตประเทศของตนทั้งหมด ในกรณีนี้จึงไม่มีเหตุผลอันสมควรในการกำหนดให้ใช้คำว่า "อาณาเขต" ทั้งที่บางพื้นที่ภายในประเทศไม่สามารถมีอำนาจควบคุมเหนือพื้นที่นั้นได้ ประกอบกับการใช้คำว่า "เขตอำนาจ" และ "การควบคุม" นั้นมีความเป็นไปได้ในความจริงมากกว่าสำหรับประเทศที่ยังมีข้อโต้แย้งกันในเรื่องอาณาเขต ดังเช่นประเทศอิสราเอล เป็นต้น ซึ่งการบัญญัติเช่นนี้จะทำให้ประเทศที่มีปัญหาเหล่านี้สามารถเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาได้โดยปราศจากการเสื่อมเสียสิทธิในการโต้แย้งเรื่องอำนาจอธิปไตย อีกทั้งยังครอบคลุมไปถึงไม่แต่เฉพาะพื้นที่ของประเทศภาคีเท่านั้น หากแต่ยังหมายรวมไปถึงดินแดนในความยึดครองของประเทศภาคีด้วย¹⁰⁴ คำว่า "พื้นที่ทุระเบิด" ในอนุสัญญาออกติดตามข้อ 5 วรรค 1 จะหมายความถึงพื้นที่ซึ่งเป็นอันตรายอันเนื่องมาจากการมีทุระเบิดหรือสงสัยว่ามีทุระเบิดสังหารบุคคล อันได้แก่ บริเวณตามแนวชายแดน บริเวณรอบๆ ฐานที่มั่นทางทหาร รวมทั้งพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ของเอกชน ซึ่งทราบหรือเชื่อว่ามีทุระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ด้วย

อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงประเทศที่มีทุระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่บางประเทศไม่สามารถที่จะดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดเหล่านี้ในพื้นที่ทุระเบิดภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศตนเองได้ภายในระยะเวลาสิบปี ดังนั้นอนุสัญญาจึงกำหนด

¹⁰⁴ Ibid.

ให้ประเทศเช่นว่านี้สามารถร้องขอต่อประเทศภาคีอื่นๆ ในการขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสิบปี ซึ่งคำร้องขอดังกล่าวนี้อาจทำได้โดยการประชุมประเทศภาคีเพื่อประเมินคำร้องขอและวินิจฉัยโดยคะแนนเสียงข้างมากของประเทศภาคีที่มาเข้าร่วมประชุมว่าจะอนุมัติคำร้องขอหรือไม่ตามที่ปรากฏในข้อ 5 วรรค 5 อีกทั้งยังอนุญาตให้มีการร้องขอความช่วยเหลือและแสวงหาความช่วยเหลืออื่นๆ ที่เหมาะสม อาทิเช่น ความช่วยเหลือทางการเงิน บุคลากร หรือเทคโนโลยีต่างๆ ในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการแสวงหาและขอรับความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาข้อ 6 นั้นเอง นอกจากนี้แล้วประเทศภาคีจะต้องใช้ความพยายามทุกอย่างที่จะแสดงตำแหน่งพื้นที่ภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศตนเอง ซึ่งทราบหรือสงสัยว่ามีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่ โดยการแสดงเขตบริเวณมีการเฝ้าตรวจและป้องกันโดยการล้อมรั้วหรือวิธีอื่นใด เพื่อป้องกันประชาชนพลเรือนมิให้เข้ามาในเขตบริเวณดังกล่าว ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้มีค่าใช้จ่ายการปิดกั้นพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่เท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงการดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่ารั้วที่ล้อมนั้นยังคงอยู่ในสภาพที่ดีมั่นคงและแข็งแรง ไม่เสื่อมสภาพ ถูกทำลายหรือแตกแยกออกเป็นส่วนตัว ด้วย ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะต้องดำเนินต่อไปทราบเท่าที่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลยังมีได้ถูกทำลายไป อย่างไรก็ตามเครื่องหมายแสดงตำแหน่งเหล่านี้ อย่างน้อยที่สุดจะต้องได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิด กับระเบิดและอาวุธอื่น ค.ศ.1996 ด้วย

ข. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

ปัญหาที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งที่ประชาคมระหว่างประเทศกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ที่เกี่ยวข้องกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลก็คือ การให้ความช่วยเหลือต่อผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดอย่างเพียงพอ ดังนั้นอนุสัญญาออกต่อดาวาข้อ 6 วรรค 3 จึงกำหนดให้ประเทศภาคีที่อยู่ในฐานะที่สามารถกระทำได้ ดำเนินการต่างๆ เพื่อให้แน่ใจว่าจะให้ความช่วยเหลือในการเอาใจใส่ดูแลและฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิม รวมทั้งการกลับเข้าร่วมระบบสังคมและเศรษฐกิจของผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดดังกล่าว และจัดให้มีโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยขอรับความช่วยเหลือเหล่านี้ได้โดยผ่านระบบขององค์การสหประชาชาติ องค์การระหว่างประเทศระดับภูมิภาคหรือระดับชาติ คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ สภากาชาด และสภาซีกวงเดือนแดงในระดับประเทศและระหว่างประเทศ องค์การเอกชนหรือในระดับทวิภาคี เป็นต้น

4.4.1.4 การตรวจตราหรือควบคุมกำกับในการดำเนินการให้สอดคล้องต่อ อนุสัญญา

การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญานี้ยังคงไม่เพียงพอต่อการรับรองว่าบทบัญญัติทุกข้อในอนุสัญญาจะได้รับการปฏิบัติตามเสมอไป ด้วยเหตุนี้เองอนุสัญญาออกตาวาจึงได้กำหนดให้มีกลไกต่างๆ ขึ้นเพื่อรองรับกับปัญหาดังกล่าวและเพื่อให้มีการปฏิบัติตามอนุสัญญาอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น ซึ่งกลไกต่างๆ นั้นมีดังต่อไปนี้

ก. การรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ตามอนุสัญญา

เพื่อที่จะแสดงให้เห็นและให้มั่นใจว่าประเทศภาคีได้ดำเนินการตามอนุสัญญา ประเทศภาคีจะต้องรายงานต่อเลขาธิการสหประชาชาติโดยจัดทำเป็นรายงานประจำปีเกี่ยวกับการดำเนินการและการปฏิบัติต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องต่อบทบัญญัติของอนุสัญญานี้ โดยอนุสัญญา ข้อ 7 วรรค 1 ได้กำหนดให้รายงานที่จัดทำขึ้นนั้นจะต้องประกอบไปด้วยเรื่องดังต่อไปนี้

- จำนวนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดและชนิดของทุ่นระเบิดที่เก็บสะสมไว้
- ความก้าวหน้าของโครงการในการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล รวมทั้งจำนวนและชนิดของทุ่นระเบิดที่ถูกทำลายไป
- จำนวนทั้งหมดและชนิดของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่เก็บสะสมไว้สำหรับการพัฒนาและฝึกอบรม
- คุณลักษณะทางด้านเทคนิคของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแต่ละชนิดที่ถูกผลิตขึ้นในอดีต
- ที่ตั้งของพื้นที่ทุ่นระเบิดทั้งหมดที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุม โดยให้รวมถึงรายละเอียดของชนิด ปริมาณ และอายุของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ฝังอยู่ และมาตรการในการเตือนประชาชนพลเรือน
- มาตรการปฏิบัติระดับชาติ อาทิเช่น การออกกฎหมาย หรือกฎระเบียบต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดหรือฝ่าฝืนอนุสัญญา

ซึ่งการรายงานดังกล่าวจะต้องจัดทำขึ้นเป็นครั้งแรกโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ ทั้งนี้จะต้องกระทำภายในระยะเวลาไม่เกิน 180 วัน ภายหลังจากการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญานี้สำหรับประเทศภาคีนั้นๆ

ข. การให้ความกระจ่างต่อการปฏิบัติตามอนุสัญญา

อนุสัญญาออกตราว่า ข้อ 8 วรรค 2 กำหนดให้มีการปฏิบัติในระดับทวิภาคี หรืออย่างน้อยที่สุดเป็นการปฏิบัติของประเทศภาคีหนึ่งต่อประเทศภาคีอื่นๆ ในเรื่องเกี่ยวกับการร้องขอความกระจ่างและขอให้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอนุสัญญา โดยผ่านเลขาธิการสหประชาชาติหรือประเทศภาคีอื่น ในความเป็นจริงแล้วจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวนี้เป็นบทบัญญัติที่มีความซับซ้อนมากที่สุดในอนุสัญญาออกตราว่านี้ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้นถึง 19 วรรค ทั้งนี้เพื่อให้แต่ละประเทศสามารถที่จะทำการไต่สวนเพื่อตรวจตราและตรวจสอบประเทศภาคีอื่นๆ ในการปฏิบัติตามอนุสัญญารวมทั้งกำหนดข้อจำกัดต่างๆ ในการทำให้ระบบการตรวจตราดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการที่จะลดความเสี่ยงในการใช้เหตุผลทางการเมืองที่อาจแอบแฝงมาในการร้องขอความกระจ่างของประเทศภาคีหนึ่งให้น้อยที่สุด ทั้งนี้ในการร้องขอความกระจ่างดังกล่าว จะต้องกระทำไปโดยยึดถือหลักสุจริตเป็นสำคัญ ดังนั้น ข้อ 8 วรรค 8 จึงกำหนดให้ประเทศภาคีต่างๆ ที่ร้องขอความกระจ่างนั้นจะต้องดำเนินการโดยผ่านเลขาธิการสหประชาชาติหรือการประชุมประเทศภาคีสมาชิกพิเศษ และหากมีความจำเป็น คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงจะถูกแต่งตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติตามอนุสัญญาของประเทศที่ได้รับการร้องขอความกระจ่างมา ซึ่งข้อกำหนดต่างๆ เหล่านี้ถือเป็นความพยายามในการตรวจตราและยุติการละเมิดหรือการฝ่าฝืนอนุสัญญาโดยผ่านกลไกในการตรวจสอบและร้องขอความกระจ่างดังกล่าว อย่างไรก็ตามการร้องขอความกระจ่างนี้อนุสัญญา ข้อ 8 วรรค 3 ได้กำหนดให้ประเทศที่ได้รับการร้องขอความกระจ่างจะต้องให้ความกระจ่างในเรื่องนี้แก่ประเทศภาคีที่ร้องขอภายในระยะเวลา 28 วัน และหากมิได้รับคำตอบภายในระยะเวลาดังกล่าว หรือเห็นว่าคำตอบต่อการร้องขอความกระจ่างยังไม่เป็นที่พอใจ ประเทศภาคีนั้นอาจเสนอเรื่องเข้าสู่การประชุมประเทศภาคีอีกครั้ง

ค. ความพยายามในระดับชาติในการป้องกันการละเมิดต่ออนุสัญญา

อนุสัญญาออกตราว่า ข้อ 9 กำหนดให้ประเทศภาคีจัดหามาตรการการปฏิบัติตามในระดับชาติเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามอนุสัญญา ทั้งนี้ประเทศภาคีจะต้องดำเนินการป้องกันและยุติการละเมิดหรือฝ่าฝืนอนุสัญญาที่กระทำภายในอาณาเขตที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศภาคีหรือที่กระทำโดยบุคคลที่อยู่ในอาณาเขตภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศภาคี ซึ่งไม่จำกัดแต่เฉพาะพลเมืองหรือคนชาติของประเทศภาคีเท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงคนชาติของประเทศอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตของประเทศภาคีด้วย นอกจากนี้แล้วยังกำหนดให้ประเทศภาคีดำเนินมาตรการทางด้านกฎหมายโดยการอนุวัติการกฎหมายภายในหรือออกบทบัญญัติหรือกฎระเบียบต่างๆ ทั้งด้านกฎหมายและด้านอื่นๆ ที่เหมาะสมในการป้อง

กันและปราบปรามการกระทำที่ฝ่าฝืนต่ออนุสัญญานั้น รวมทั้งการกำหนดบทลงโทษทางอาญา ต่อการกระทำเช่นว่านั้นด้วย ซึ่งมาตรการในการกำหนดบทลงโทษทางอาญาต่อการละเมิดหรือ ฝ่าฝืนต่ออนุสัญญาภายในระดับชาตินี้ถือเป็นมาตรการใหม่ที่น่าสนใจยิ่งในการสนับสนุนให้เกิด การปฏิบัติตามอนุสัญญาอย่างจริงจัง ซึ่งจะส่งผลให้อนุสัญญาออกตาวาสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

ง. การประชุมทบทวนอนุสัญญา

อนุสัญญาออกตาวากำหนดให้ประเทศภาคีดำเนินการประชุมโดยสม่ำเสมอเพื่อ พิจารณาเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการใช้หรือการปฏิบัติตามอนุสัญญา ซึ่งจะแบ่งการประชุมออกได้ เป็นสี่เรื่องดังนี้ การประชุมประเทศภาคีเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอนุสัญญา การ ประชุมประเทศภาคีสัมัยพิเศษ การประชุมทบทวนอนุสัญญา และการประชุมเพื่อแก้ไข อนุสัญญาโดยกำหนดไว้ในข้อ 11 ข้อ 8 วรรค 5 ข้อ 12 และข้อ 13 ตามลำดับ กล่าวโดยสรุป ก็คือการประชุมประเทศภาคีที่จัดให้มีขึ้นตามอนุสัญญานี้จะเป็นการพิจารณาทบทวนสถานะของ การปฏิบัติตามและการกระทำต่างๆ ที่เป็นการสนับสนุนต่ออนุสัญญาออกตาวา การประชุมเช่น ว่าจะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีเป็นระยะเวลาอย่างน้อยที่สุดสี่ปีติดต่อกันภายหลังจากที่อนุสัญญา มีผลบังคับใช้ และระยะเวลาห่างกันแต่ละครั้งไม่น้อยกว่าห้าปีไม่ว่าในกรณีใดๆ สำหรับการ ประชุมทบทวนอนุสัญญา

4.4.1.5 การตั้งข้อสงวน

อนุสัญญาข้อ 19 กำหนดให้บทบัญญัติต่างๆ ของอนุสัญญาออกตาวานี้จะไม่อยู่ภาย ใต้บังคับของข้อสงวนใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้นจึงหมายความว่าภายหลังจากที่ประเทศใดๆ ลงนามและ เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับนี้แล้ว ประเทศภาคีจะไม่สามารถใช้สิทธิในการประกาศฝ่ายเดียวว่า จะไม่ยอมรับและไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติหนึ่งบทบัญญัติใดหรือมากกว่าหนึ่งบทบัญญัติ ในการ ประชุมเจรจาจัดทำอนุสัญญาออกตาวานั้น ประเทศต่างๆ มีความคิดเห็นตรงกันว่าหากอนุญาต ให้มีการจัดทำข้อสงวนใดๆ ขึ้นย่อมไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความสับสนและเป็นการ ทำลายวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของอนุสัญญา ซึ่งกำหนดให้มีการห้ามทุบระเบิดสังหาร บุคคลโดยสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามการห้ามในการตั้งข้อสงวนนี้มีใช้พฤติการณ์ปกติโดยทั่วไปใน กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ รวมทั้งในความตกลงในการห้ามใช้หรือจำกัดการใช้อาวุธ บางความตกลงด้วย

4.4.1.6 การถอนตัว

อนุสัญญาออกติดตามข้อ 20 ได้ให้สิทธิแก่ประเทศภาคีในการใช้อำนาจอธิปไตยของชาติในการใช้สิทธิที่จะถอนตัวจากอนุสัญญา ทั้งนี้โดยดำเนินการแจ้งการถอนตัวดังกล่าวไปยังประเทศภาคีอื่นๆทั้งหมด ไปยังผู้เก็บรักษาอนุสัญญาและไปยังคณะกรรมการความมั่นคงแห่งสหประชาชาติพร้อมแจ้งเหตุผลของการถอนตัวดังกล่าวและการถอนตัวนี้จะมีผลต่อเมื่อภายหลังจากระยะเวลา 6 เดือนที่ผู้เก็บรักษาอนุสัญญาได้รับสารการถอนตัว อย่างไรก็ตามหากเมื่อครบกำหนดระยะเวลา 6 เดือนดังกล่าวแล้ว ประเทศภาคีผู้ถอนตัวกำลังอยู่ระหว่างการพิพาทด้วยอาวุธ การถอนตัวก็จะมีผลก่อนการสิ้นสุดของการพิพาทด้วยอาวุธนั้น

4.4.2 ข้อดีและข้อเสียของอนุสัญญา

อนุสัญญาออกติดตาม ค.ศ.1997 ถือได้ว่าเป็นความสำเร็จหนึ่งของประชาคมระหว่างประเทศอย่างมากในการร่วมมือกันแก้ไขและขจัดปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างจริงจังและถือเป็นการพัฒนากฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการห้ามใช้และการจำกัดการใช้อาวุธอย่างมาก ฉะนั้น อนุสัญญานับนี้จึงมีข้อดีอยู่หลายประการ แต่ทั้งนี้ก็ยังต้องมีข้อเสียอยู่บ้างบางประการดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

4.4.2.1 ข้อดีของอนุสัญญา

1. เนื่องจากอนุสัญญานับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะยุติความทุกข์ทรมานและการสูญเสียที่เกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งสังหารหรือทำให้ประชาชนนับร้อยคน ซึ่งส่วนมากเป็นพลเรือนผู้บริสุทธิ์และไม่สามารถป้องกันตนเองได้ โดยเฉพาะเด็ก ๆ ต้องทุพพลภาพ ฉะนั้น อนุสัญญาจึงกำหนดให้มีการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอนซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล จึงถือได้ว่าเป็นการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์และเป็นมาตรการสร้างความไว้วางใจที่สำคัญประการหนึ่งด้วยเช่นกัน

2. อนุสัญญานับนี้เป็นอนุสัญญาที่มีความชัดเจนในเรื่องของการห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมากยิ่งขึ้นกว่าในอนุสัญญานับอื่นๆ กล่าวคือมีการระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นอนุสัญญาที่เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยเฉพาะ และมีคำจำกัดความของคำว่า “ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล” ไว้อย่างชัดเจน ทำให้ประเทศต่างๆ สามารถเข้าใจขอบเขตของอนุสัญญาได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังไม่มี การตั้งเงื่อนไขต่างๆ ที่ทำให้นานาประเทศปฏิเสธไม่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังเช่นอนุสัญญานับอื่นๆ ในอดีต ฉะนั้นจึงทำให้อนุสัญญาออกติดตามเป็นอนุสัญญาที่ได้รับความร่วมมือจากประเทศต่างๆ อย่างกว้างขวางในการลงนามและเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ถือได้ว่าเป็นอนุสัญญาที่ประสบผลสำเร็จอย่างมากฉบับหนึ่ง

3. อนุสัญญาฉบับนี้เป็นอนุสัญญาที่มีลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ เป็นอนุสัญญาที่ไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงเขตแดน อาณาเขต หรือเขตอำนาจของประเทศที่เข้าเป็นภาคีแต่อย่างใด อีกทั้งยังเป็นอนุสัญญาที่คำนึงถึงหลักมนุษยธรรมอย่างชัดเจนและมีการเรียกร้องในเรื่องหลักมนุษยธรรมเพิ่มมากขึ้นด้วย

4. การกำหนดให้ประเทศภาคีจะต้องดำเนินมาตรการปฏิบัติตามในระดับชาติ โดยการกำหนดบทลงโทษทางอาญาเพื่อป้องกันและปราบปรามกิจกรรมใดๆ ซึ่งต้องห้ามภายใต้อนุสัญญาฉบับนี้ ถือได้ว่าเป็นการช่วยเสริมให้อนุสัญญามีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น โดยการกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประเทศภาคีในการเข้ามาช่วยสอดส่องดูแลกิจการภายในของประเทศตนเอง

5. เป็นอนุสัญญาที่มีระบบการตรวจตราการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา โดยกำหนดให้มีการอำนวยความสะดวกและการให้ความกระจ่างต่อการปฏิบัติตามอนุสัญญาฉบับนี้ ซึ่งเป็นการกำหนดไว้อย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำเนินการตรวจสอบพฤติกรรมของประเทศภาคีต่างๆ ภายในอาณาเขตที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศภาคีนั้นๆ ได้อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้อนุสัญญาฉบับนี้ได้รับการเคารพและปฏิบัติตามพันธกรณีที่กำหนดไว้อย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่ความสำเร็จของประชาคมระหว่างประเทศในการแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้อย่างแท้จริงในอนาคต

6. อนุสัญญาออกตาวานี้เป็นอนุสัญญาที่มีบทบัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้ประเทศภาคีที่มีขีดความสามารถไม่เพียงพอในการปฏิบัติตามอนุสัญญาได้โดยลำพังสามารถขอรับความช่วยเหลือและความร่วมมือจากประเทศต่างๆ องค์การระหว่างประเทศ องค์การเอกชนและอื่นๆ จึงถือเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันดีแก่ประชาคมระหว่างประเทศ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติตามอนุสัญญาของประเทศภาคีต่างๆ สามารถดำเนินไปได้ อย่างเต็มประสิทธิภาพ

7. เป็นอนุสัญญาที่มีบทบัญญัติในเรื่องการระงับข้อพิพาท ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการใช้หรือการตีความตามอนุสัญญา ซึ่งถือเป็นข้อดีข้อหนึ่งของอนุสัญญาออกตาวานี้ เพราะเหตุว่าในการนำอนุสัญญาดังกล่าวไปใช้ปฏิบัตินั้น ประเทศภาคีต่างๆ อาจมีการตีความที่แตกต่างกันออกไป และอาจทำให้เกิดข้อพิพาทขึ้นได้ ดังนั้นการที่อนุสัญญาออกตาวานี้กำหนดไว้เกี่ยวกับเรื่องการระงับข้อพิพาท จึงเป็นการจัดหาทางออกไว้สำหรับประเทศภาคีในการระงับข้อพิพาทต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นการพยายามสร้างกรอบในการจัดหาวิธีในการใช้ระงับข้อพิพาทให้แก่ประเทศภาคีนั่นเอง

8. อนุสัญญาฉบับนี้มีบทบัญญัติในการห้ามประเทศภาคีในการตั้งข้อสงวนใดๆ ที่จะไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติต่างๆ ของอนุสัญญา ซึ่งถือเป็นกลไกหนึ่งในการส่งเสริมให้สามารถบังคับใช้อนุสัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาในการห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลได้โดยสมบูรณ์

9. อนุสัญญาออกตาวานี้สามารถบังคับใช้แก่ประเทศภาคีได้โดยไม่จำกัดระยะเวลา ซึ่งจะหมายความว่าอนุสัญญาฉบับนี้สามารถบังคับใช้แก่ประเทศภาคีได้โดยไม่มีระยะเวลาสิ้นสุดทราบเท่าที่ประเทศภาคียังคงเป็นภาคีแห่งอนุสัญญานี้ การที่อนุสัญญาฉบับนี้ไม่จำกัดระยะเวลาในการบังคับใช้ จะส่งผลดีต่อประชาคมระหว่างประเทศในการแก้ไขและขจัดปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลได้อย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การยุติปัญหาดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ในอนาคต

10. อนุสัญญาฉบับนี้ถือเป็นอนุสัญญาที่ใช้ในการกระตุ้นให้สาธารณชนและประชาคมระหว่างประเทศตระหนักถึงภัยอันตรายของทุกระเบิดสังหารบุคคล และหันมาให้ความสนใจในการร่วมมือกันในการยุติการใช้ทุกระเบิดเหล่านี้ อีกทั้งร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ อันเกิดจากทุกระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว

4.4.2.2 ข้อเสียของอนุสัญญา

ถึงแม้ว่าอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 หรืออนุสัญญาออกตาวามีวัตถุประสงค์ในการห้ามใช้และทำลายทุกระเบิดดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะ อีกทั้งยังถือเป็นอนุสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ทางด้านมนุษยธรรมอย่างชัดเจน ซึ่งจะสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาฉบับนี้ยังคงมีข้อบกพร่องอยู่บางประการซึ่งถือเป็นข้อเสียของอนุสัญญาอันจะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลของอนุสัญญาลดน้อยลงไปยัง ข้อเสียดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากอนุสัญญาฉบับนี้ห้ามประเทศภาคีใช้ สะสม ผลิตและโอนซึ่งทุกระเบิดสังหารบุคคล อีกทั้งยังให้ทำลายทุกระเบิดดังกล่าวให้หมดสิ้นไปด้วย ส่งผลให้ประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาฉบับนี้ไม่สามารถที่จะใช้และมีไว้ในครอบครองซึ่งทุกระเบิดสังหารบุคคลอย่างสิ้นเชิง ฉะนั้นหากประเทศเพื่อนบ้านของประเทศภาคียังคงใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลอยู่ต่อไป และหากประเทศภาคีหรือทหารของประเทศภาคีตกอยู่ในวงล้อมของทหารฝ่ายศัตรู ย่อมทำให้ประเทศภาคีไม่สามารถใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธในการป้องกันตนเองได้อีกต่อไป

2. การที่อนุสัญญาฉบับนี้ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ในข้อ 3 ซึ่งถือเป็นการยกเว้นในการปฏิบัติตามพันธกรณีทั่วไปภายใต้ข้อ 1 โดยอนุญาตให้ประเทศภาคีสามารถเก็บสะสมหรือ

โอนทุนระเบิดสังหารบุคคลไว้ได้จำนวนหนึ่งเพื่อใช้ในการพัฒนาการฝึกอบรมในการตรวจค้นทุนระเบิดสังหารบุคคล การกวาดล้างและการทำลายทุนระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งจำนวนของทุนระเบิดดังกล่าวจะต้องไม่เกินจำนวนต่ำสุดที่จำเป็นอย่างที่สุดเพื่อวัตถุประสงค์ข้างต้น จึงอาจทำให้เกิดปัญหาขึ้นว่าจำนวนเท่าใดจึงจะถือว่าเป็นจำนวนที่ต่ำสุดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ซึ่งอาจส่งผลให้ประเทศต่างๆ สามารถหยิบยกข้อยกเว้นดังกล่าวนี้ขึ้นมาใช้อ้างในการเก็บสะสมทุนระเบิดสังหารบุคคลไว้ใช้ โดยกล่าวอ้างว่าเป็นการเก็บสะสมไว้สำหรับการพัฒนาและฝึกฝนตามอนุสัญญา โดยเก็บสะสมไว้เป็นจำนวนมากได้

3. อนุสัญญาออกตาวาจะผูกพันและมีพันธกรณีต่อผู้ที่เข้าเป็นภาคีเท่านั้น ซึ่งในอนุสัญญาจะใช้คำว่า ประเทศภาคีหรือรัฐภาคี เป็นการแสดงให้เห็นว่าอนุสัญญานี้จะผูกพันและบังคับใช้ได้แต่เฉพาะกับประเทศหรือรัฐเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วผู้ที่ใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคลมิได้มีแต่เฉพาะรัฐเท่านั้น แต่ยังมีกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐ หรือ non-state element อาทิเช่น กลุ่มกบฏ กลุ่มกองโจร ชนกลุ่มน้อยและกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ เป็นต้น ดังนั้น อนุสัญญานี้จึงไม่สามารถครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐได้โดยตรง จึงอาจทำให้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการห้ามทุนระเบิดสังหารบุคคลไม่สามารถบรรลุได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการพยายามนำบทบัญญัติของอนุสัญญามาปรับใช้ให้เข้ากับกลุ่มบุคคลดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น

4. อนุสัญญานี้ถือเป็นอนุสัญญาที่สนับสนุนต่อท่าทีของประชาคมระหว่างประเทศที่แข็งกร้าวต่อการใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากพันธกรณีของอนุสัญญาในการห้ามใช้ ผลิต สะสม โอน พัฒนาและให้ทำลายทุนระเบิดเหล่านี้เสีย จึงถือได้ว่าเป็นการห้ามใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์ และจากบทบัญญัติของอนุสัญญาดังกล่าวนี้ อาจส่งผลให้เกิดการใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคลโดยผิดกฎหมายหรือเป็นการใช้อย่างลับๆ เป็นการแพร่หลายมากยิ่งขึ้น อนุสัญญานี้มิได้บัญญัติทางเลือกใดๆ ไว้สำหรับการใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคลเลย ดังนั้นจึงหมายความว่าไม่ว่าอย่างไรก็ตามจะไม่มีการใช้ทุนระเบิดเหล่านี้ในการพิพาทด้วยอาวุธใดๆ ทั้งสิ้น อนุสัญญาออกตาวานี้จึงเป็นอนุสัญญาที่แสดงให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของตัวอนุสัญญาไปพร้อมๆ กัน เพราะเหตุว่าอนุสัญญาไม่เพียงแต่ต้องการการปฏิบัติตามแต่เพียงเท่านั้น หากแต่ยังต้องการความเชื่อมั่นต่ออนุสัญญาด้วยการยุติการใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคลตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ อาจส่งผลให้บางประเทศขาดความเชื่อมั่นว่าการยุติการใช้ดังกล่าวจะไม่ทำให้ประเทศของตนต้องตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบกว่าฝ่ายกองกำลังของศัตรูไม่ว่าจะภายในประเทศของตน หรือระหว่างประเทศก็ตาม และเมื่อไม่มีความเชื่อมั่นต่ออนุสัญญาดังนี้แล้ว จะทำให้อนุสัญญานี้ไม่สามารถบังคับใช้ได้เต็มที่ประสิทธิผลมากเท่าที่ควรจะเป็น

5. การที่อนุสัญญาฉบับนี้อุญดาให้ประเทศภาคีมีสิทธิที่จะถอนตัวจากอนุสัญญานี้ได้อาจส่งผลให้อนุสัญญามีได้รับการปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพราะเหตุว่าเมื่อเข้าเป็นภาคีได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว ประเทศภาคีสามารถที่จะถอนตัวจากอนุสัญญาได้ในภายหลัง แม้ในขณะที่ยังปฏิบัติไม่ลุล่วงตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาก็ตาม ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถยุติการใช้และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลได้อย่างแท้จริง

อนุสัญญาออกตาวานี้ ณ วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2544 มีจำนวนประเทศที่ร่วมลงนามทั้งสิ้น 133 ประเทศ ทั้งนี้โดยให้สัตยาบันจำนวนทั้งสิ้น 105 ประเทศ และมีประเทศที่มิได้ร่วม ลงนามแต่ได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาอีกจำนวน 6 ประเทศ ฉะนั้นจึงมีประเทศที่ให้สัตยาบัน ทั้งหมดเป็นจำนวนทั้งสิ้น 111 ประเทศ จึงถือได้ว่าเป็นอนุสัญญาที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศต่างๆ ได้ตระหนักถึงภัยอันตรายของทุกระเบิดสังหารบุคคลและเข้าร่วมลงนามและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญา เพื่อร่วมมือกันในการยุติการใช้ทุกระเบิดเหล่านี้โดยสมบูรณ์ แต่ถึงแม้ว่าประเทศต่างๆ จากทุกภูมิภาคทั่วโลกเข้าร่วมในการสนับสนุนอนุสัญญาฉบับนี้เป็นจำนวนมากมาโดยตลอด แต่ก็ยังมีประเทศที่เป็นผู้ดำเนินการผลิต และจำหน่ายทุกระเบิดสังหารบุคคลภายในประเทศและระหว่างประเทศและเป็นผู้ที่ยังคงใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลรายใหญ่มิได้เข้าร่วมในการประชุมเจรจาเพื่อจัดทำอนุสัญญาออกตาวา รวมทั้งมิได้ร่วมลงนามและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฉบับนี้แต่อย่างใด อาทิเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา จีน รัสเซีย อินเดีย ปากีสถาน อิหร่าน อิรัก คิวบา เกาหลีใต้ อียิปต์ ซีเรีย ลิเบีย คูเวต อิสราเอล ลาว พม่า และเวียดนาม เป็นต้น ฉะนั้น ประชาคมระหว่างประเทศจะต้องพยายามดำเนินการทุกวิถีทางในการสนับสนุนให้ประเทศต่างๆ เหล่านี้เข้าร่วมกับประชาคมระหว่างประเทศในการห้ามทุกระเบิดสังหารบุคคลทั้งนี้เพื่อให้อนุสัญญาออกตาวาได้รับการเคารพและปฏิบัติตามอย่างเป็นสากลในอนาคตอันใกล้นี้ อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าอนุสัญญาฉบับนี้มิใช่เป็นแต่เพียงกระดาษชิ้นหนึ่งเท่านั้น หากแต่จะได้พัฒนาและกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศอย่างถาวรต่อไป

อย่างไรก็ตามอนุสัญญาออกตาวาเป็นเพียงมาตรการที่จำเป็น มาตรการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลเท่านั้น ประชาชนพลเรือนจำนวนมากทั่วโลกยังคงอาศัยอยู่ในบริเวณที่มีทุกระเบิดเหล่านี้ฝังอยู่และยังคงเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากอาวุธเช่นว่านี้ทุกๆ วัน ผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลจำนวนมากยังคงมิได้รับการเยียวยา รักษาทั้งทางด้านกายภาพ การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ตลอดจนด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างเพียงพอ ซึ่งจะต้องเร่งจัดการเยียวยารักษาดังกล่าวอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น

ต่อไป ทุกระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นภัย อันตรายที่เกิดขึ้นจากการกระทำด้วยน้ำมือ มนุษย์ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามการพยายามกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดเช่นนี้จะปราศจากความ สำคัญอย่างสิ้นเชิง ถ้าหากว่ายังคงมีการฝังทุกระเบิดสังหารบุคคลใหม่ต่อไป ฉะนั้นอนุสัญญา ออตตาวาจึงเป็นก้าวสำคัญในการยุติและแก้ไขปัญหาดังกล่าว หากแต่เป็นเพียงก้าวแรกเท่านั้น แต่กระนั้นแม้ว่าการห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลในอนุสัญญาฉบับนี้จะเป็นการปกป้องคุ้มครอง ที่ดูเหมือนว่าจะล่าช้าเกินไปสำหรับประชาชนพลเรือนจำนวนมากทั่วโลก ผู้ซึ่งต้อง ดำรงชีวิตที่เหลืออยู่อย่างยากลำบากอันเนื่องมาจากการได้รับอันตรายจากทุกระเบิดเหล่านี้ หากแต่ความพยายามที่จะยุติปัญหาดังกล่าวโดยการห้ามใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ดำเนินอยู่ ในขณะนี้ จะถือเป็นการปกป้องคุ้มครองชีวิตของประชาชนพลเรือนรุ่นหลังได้ต่อไปในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

การนำอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลาย ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 มาบังคับใช้ในประเทศไทย

ดังที่กล่าวแล้วว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้น วิวัฒนาการมาจากหลักเกณฑ์ต่างๆ ในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ จนกำเนิดเป็นอนุสัญญาออกตามมาขึ้นเพื่อห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และทำลายซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหให้กับประเทศต่างๆ ในประชาคมระหว่างประเทศที่ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากทุ่นระเบิดเหล่านี้ สำหรับประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาดังกล่าวเช่นกัน เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องนำอนุสัญญาฉบับนี้มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากทุ่นระเบิดเช่นว่านี้ให้บรรเทาลง อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 นี้ ถือว่ามีลักษณะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ เมื่อได้ดำเนินการถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว ก็จะสามารถใช้บังคับได้ในแควตงของสิ่งแวดล้อมของผู้ทรงสิทธิในระหว่างประเทศ จะสามารถนำมาบังคับใช้ภายในประเทศต่างๆ ได้ก็ต่อเมื่อประเทศภาคีแสดงการยืนยันยอมรับพันธกรณีอนุสัญญาโดยการลงนาม และให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาซึ่งย่อมมีผลบังคับใช้ผูกพันภาคีและภาคีต้องปฏิบัติตามโดยสุจริต ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปในลักษณะที่ว่า พันธกรณีตามสนธิสัญญาต้องได้รับการเคารพและถือปฏิบัติตาม หรือที่เรียกกันในภาษาละตินว่า *pacta sunt servanda* การให้สัตยาบัน (*ratification*) นั้นหมายถึง การยืนยันภายหลังจากการลงนามโดยผู้แทนรัฐ รับรองความถูกต้องแท้จริงของอนุสัญญาหรือสนธิสัญญาไว้ก่อนแล้ว อย่างเป็นทางการโดยรัฐว่ายินยอมให้ถูกผูกพันโดยสนธิสัญญา ใช้เพื่อให้รัฐสามารถตรวจสอบอนุสัญญาที่ผู้แทนรัฐทำไป รวมทั้งเพื่อเปิดโอกาสให้องค์กรภายในของรัฐที่มีหน้าที่อนุมัติหรืออนุมัติตามอนุสัญญา ตามกระบวนการออกกฎหมายภายในประเทศ ก่อนที่อนุสัญญาจะมีผลผูกพันรัฐในระดับระหว่างประเทศ¹ ในกรณีที่ต้องการให้มีผลบังคับได้ภายในประเทศนั้น จะต้องพิจารณาดูว่าประเทศที่ต้องการจะให้ผลบังคับนั้นถือทฤษฎีความสัมพันธ์แห่งกฎหมายชนิดใด ถ้าเป็นประเทศที่ยึดถือทฤษฎีเอกนิยมแบบเน้นความสำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศ (*Classical Monism*) อนุสัญญาก็จะมีผลบังคับได้เสมือนหนึ่งว่าเป็นกฎหมายภายใน แต่ถ้าหากประเทศนั้น

---

¹ สมปอง สุจริตกุล, “สัตยาบันและผลบังคับของสนธิสัญญา,” บทบัญญัติ 20, 3 (2505): 562.

ยึดถือทฤษฎีทวินิยม (Dualism) อนุสัญญานั้นก็ต้องผ่านกลไกตามที่ประเทศนั้นกำหนดไว้ซึ่งเงื่อนไขอันแต่ละประเทศจะวางไว้อย่างไรก็แล้วแต่ทัศนคติการมองกฎหมายระหว่างประเทศว่าจะอยู่ในระดับความเกี่ยวข้องกับกฎหมายภายในของตนอย่างไร² ดังนั้นการนำอนุสัญญาออกติดตามมาใช้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทยได้นั้นจะต้องศึกษาถึงสถานะทางกฎหมายของอนุสัญญาดังกล่าวที่มีต่อประเทศไทยว่าเป็นอย่างไร ดังต่อไปนี้

5.1 สถานะทางกฎหมายของอนุสัญญาสำหรับประเทศไทย

ก่อนที่ประเทศไทยจะได้ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลหรืออนุสัญญาออกติดตาม ค.ศ.1997 ประเทศไทยได้จัดการดำเนินการเกี่ยวกับอนุสัญญาออกติดตาม โดยมีขั้นตอนโดยสรุปดังต่อไปนี้ กระทรวงการต่างประเทศได้สอบถามและได้รับความเห็นชอบอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และกระทรวงมหาดไทย และได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้ประเทศไทยเข้าร่วมลงนามในอนุสัญญาดังกล่าวได้ ต่อจากนั้นกระทรวงการต่างประเทศโดยกรมองค์การระหว่างประเทศ ได้จัดการประชุมคณะทำงานขึ้นเพื่อดำเนินการพิจารณา รายละเอียดต่างๆ ของอนุสัญญาออกติดตาม ซึ่งคณะทำงานดังกล่าวประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาแง่มุมทางด้านกฎหมายภายใน การเตรียมการในการให้สัตยาบันต่ออนุสัญญา และจัดทำแผนปฏิบัติการของประเทศไทยเพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาดังกล่าวนี้ พร้อมทั้งได้ดำเนินการจัดทำคำแปลฉบับภาษาไทยที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น และได้นำส่งร่างคำแปลและความเห็นทางกฎหมายของผู้แทนจากกรมพระธรรมนูญให้แก่ส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการพิจารณาอีกครั้ง ก่อนที่จะเข้าร่วมในพิธีลงนามอนุสัญญาออกติดตาม อย่างเป็นทางการในเวลาต่อมา สำหรับพิธีลงนามอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 ที่จัดให้มีขึ้น ณ กรุงออกติดตาม ประเทศแคนาดา ระหว่างวันที่ 3-4 ธันวาคม พ.ศ.2540 นั้น ประเทศไทยได้เข้าร่วมลงนามเป็นลำดับที่ 33 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ.2540 และได้ให้สัตยาบันในวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ.2541 โดยประเทศไทยเป็นประเทศลำดับที่ 55 ของโลกในการให้สัตยาบันอนุสัญญาดังกล่าว ทั้งนี้ประเทศไทยเป็น

² นพนิติ สุริยะ, กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2537), หน้า 119.

ประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาต่อต้านทុณระเบิด สंहารบุคคล ซึ่งการดำเนินการของประเทศไทยนี้จะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความเคลื่อนไหวที่ เข้มแข็งของประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป³ โดยที่อนุสัญญาฉบับนี้จะมี ผลบังคับใช้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ในวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2541 ซึ่งเป็นวันแรกของเดือน ที่ 6 ที่มีการส่งมอบสัตยาบันสาร สารการยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสาร ฉบับที่ 40 มีความตามอนุสัญญาข้อ 17 วรรค 2 ว่า “สำหรับรัฐใดที่ส่งมอบสัตยาบันสาร สารการ ยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารของรัฐนั้นภายหลังจากวันที่ส่งมอบสัตยาบัน สาร สารการยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารฉบับที่ 40 อนุสัญญานี้จะมีผลใช้ บังคับในวันแรกของเดือนที่ 6 หลังจากวันที่รัฐนั้นได้ส่งมอบสัตยาบันสาร สารการยอมรับ สารให้ ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารของรัฐนั้น” และโดยที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่อ อนุสัญญาฉบับดังกล่าว เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ.2541 ดังนั้นอนุสัญญาจึงมีผลใช้บังคับ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในข้อ 17 วรรค 2 ดังกล่าวต่อประเทศไทย ในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2542 สำหรับการจะพิจารณาว่าอนุสัญญา หรือสนธิสัญญาฉบับใดจะต้องมีการออก กฎหมายรองรับเพื่อที่จะให้กฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งในกรณีนี้ได้แก่อนุสัญญาซึ่งมีผลผูกพัน เฉพาะกับรัฐบาลในฐานะผู้แทนของประเทศกับประเทศภาคีอื่นๆ ให้มีสภาพเป็นกฎหมายภายใน อันจะมีผลให้มีอำนาจบังคับเสมือนเป็นกฎหมายภายในฉบับหนึ่งนั้นโดยทั่วไปถ้าเป็นเรื่องที่ ผูกพันเฉพาะรัฐบาลในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ ซึ่งรัฐบาลหรือฝ่ายบริหารมีอำนาจอยู่แล้วก็ไม่ ต้องมีกฎหมายอนุวัติ ถ้าบทบัญญัติของอนุสัญญาหรือสนธิสัญญาใดมีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน หรือก่อให้เกิดภาระหน้าที่แก่ประชาชน หรือขัดต่อกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก็ จะต้องมีการกฎหมายรับรองหรือแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ แต่ถึงกระนั้นจะต้องพิจารณาทฤษฎีความ สัมพันธ์แห่งกฎหมาย ประกอบด้วย สำหรับประเทศไทยนั้นยึดถือตามทฤษฎีทวินิยม (Dualism) โดยพิจารณาจากหลักที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 224 กล่าวคือ จะต้องดูว่าเข้าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน มาตรา 224 วรรค 2 หรือไม่ หากไม่เข้าหลักเกณฑ์ ดังกล่าวก็สามารถนำไปประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาได้เลย ซึ่งมาตรา 224 วรรค 2 บัญญัติไว้ดังนี้ “หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจ แห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้เป็นไปตามสัญญาต้องได้รับความเห็นชอบจาก รัฐสภา” จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวนี้ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ว่ามีหนังสือสัญญาอยู่สาม ลักษณะด้วยกันที่เข้าข่ายจะต้องปฏิบัติการให้เป็นไปตามกลไกของกฎหมาย ซึ่งลักษณะของ หนังสือสัญญาดังกล่าว กำหนดไว้ดังนี้

³ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 1333/2541.

1. หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย
2. หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอำนาจแห่งรัฐ
3. หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา

สำหรับ “หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย” นั้นหมายถึง ความตกลงที่ประเทศไทยทำกับประเทศอื่น อันมีผลทำให้อาณาเขตของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำ หรือทางอากาศ แตกต่างไปจากที่มีอยู่เดิมก่อนหน้าที่จะทำสนธิสัญญาฉบับใหม่นั้น⁴ และ “หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐ” คำว่าเขตอำนาจแห่งรัฐ น่าจะหมายถึงบริเวณใดๆ ซึ่งประเทศไทยสามารถจะใช้สิทธิอธิปไตยได้ ดังนั้น ถ้าหากประเทศไทยได้ไปตกลงทำหนังสือสัญญากับบุคคลระหว่างประเทศใดๆ เกี่ยวกับการใช้สิทธิอธิปไตย อันเป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงเขตอธิปไตย ความตกลงดังกล่าวนี้จึงน่าจะถือได้ว่าเป็นหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐ⁵

สำหรับการพิจารณาถึงเงื่อนไขต่างๆ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐบาลไทยได้มอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศ โดยกรมองค์การระหว่างประเทศจัดการประชุมคณะทำงานครั้งที่สี่ขึ้น เพื่อดำเนินการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว เมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ.2541 ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบว่ากฎหมายภายในของประเทศไทยในเรื่องเกี่ยวกับการห้ามใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมีเพียงพออยู่แล้ว ดังนั้นการจะนำอนุสัญญาออกติดตามมาใช้บังคับในประเทศไทยจึงไม่ต้องดำเนินการออกกฎหมายหรือพระราชบัญญัติใหม่เพื่อให้การเป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามสำหรับการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาและไม่ต้องได้รับความเห็นชอบหรือขออนุมัติจากรัฐสภา เพราะเหตุว่าเมื่อพิจารณาถึงสาระสำคัญของอนุสัญญาดังกล่าวนี้ ไม่ต้องด้วยเงื่อนไขทั้งสามประการตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ เพราะจะเห็นได้ว่าอนุสัญญานี้มิได้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นอนุสัญญาที่มุ่งประสงค์ถึงหลักการมนุษยธรรมอย่างแท้จริง จึงทำให้สามารถประกาศในราชกิจจานุเบกษาแต่เพียงอย่างเดียว ก็จะมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายไทยได้ ฉะนั้นตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2542 เป็นต้นไป ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และต้องทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

⁴พนนธิ สุริยะ, กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2, หน้า 136-137.

⁵สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายระหว่างประเทศ หน่วยที่ 1-6 (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538), หน้า 196.

ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันในราชกิจจานุเบกษาถึงการมีผลใช้บังคับอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ประกาศ ณ วันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นปีที่ 54 ในรัชกาลปัจจุบัน⁶ อนุสัญญาออกตาวาจึงมีผลใช้บังคับเสมือนหนึ่งเป็นกฎหมายภายในประเทศไทยที่ประชาชนชาวไทยทุกคนจะต้องปฏิบัติตามแล้วในปัจจุบัน

5.2 พันธกรณีของอนุสัญญาต่อประเทศไทย

เมื่อประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแล้วประเทศไทยจะต้องให้ความเคารพและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาฉบับนี้ ตามหลักเกณฑ์ในการที่ประเทศภาคีแห่งสนธิสัญญาจะต้องให้ความเคารพแก่สนธิสัญญา หรือ *pacta sunt servanda* ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์เดียวกันกับที่บุคคลจะต้องเคารพต่อสัญญา ซึ่งตนกระทำตามกฎหมายภายในของรัฐ และจะต้องปฏิบัติตามสัญญานั้นด้วยความสุจริต (good faith) อีกด้วย กล่าวคือ ประเทศไทยจะต้องกระทำการหรือปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาด้วยความสุจริต ทั้งนี้ประเทศไทยจะอ้างบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในประเทศมาเป็นข้ออ้างในการไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญามีได้ เว้นแต่กฎหมายภายในซึ่งประเทศไทยยกขึ้นกล่าวอ้างนั้นจะเป็นกฎหมายภายในเกี่ยวกับเรื่องความสามารถของผู้แทนของประเทศในการให้ความยินยอมเพื่อผูกพันตามอนุสัญญา ซึ่งในกรณีเช่นว่านี้ กฎหมายภายในที่จะยกขึ้นกล่าวอ้างเช่นว่านั้นต้องเป็นกฎหมายภายในที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง⁷ แต่สำหรับประเทศไทยมิได้มีการกล่าวอ้างบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในขึ้นมาเพื่อเป็นข้ออ้างในการไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวาแต่อย่างใด ฉะนั้นประเทศไทยจะต้องให้ความเคารพและปฏิบัติตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฉบับดังกล่าวนี้ด้วยความสุจริต ซึ่งเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกตาวา ค.ศ.1997 โดยสมบูรณ์แล้วย่อมผูกพันโดยพันธกรณีแห่งอนุสัญญา ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

1. ไม่ใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญา ข้อ 1 วรรค 1(a)
2. ไม่พัฒนา ผลิต ได้มาโดยวิธีอื่นใด สะสม จัดเก็บ โอนทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาข้อ 1 วรรค 1 (b)

⁶ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 53 ง

⁷จุมพต สายสุนทร, กฎหมายระหว่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2539), หน้า 538-539.

3. ไม่ชักชวน สนับสนุน ชักจูงผู้ใดให้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ต้องห้ามตามอนุสัญญา ตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาข้อ 1 วรรค 1 (c)

4. ทำลาย ดำเนินการให้แน่ใจว่ามีการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่สะสมภายในระยะเวลาสี่ปี ซึ่งตรงกับวันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2546 ในพื้นที่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลภายในระยะเวลาสิบปี ซึ่งตรงกับวันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2552 ตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาข้อ 1 วรรค 2 ข้อ 4 และข้อ 5 วรรค 1

5. แสดงเขตบริเวณซึ่งทราบหรือต้องสงสัยว่ามีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ โดยเฝ้าตรวจและป้องกัน (ล้อมรั้ว) เพื่อแยกพลเรือนออกไปจากบริเวณดังกล่าว และเครื่องหมายแสดงตำแหน่งต้องได้มาตรฐานตามที่กำหนด ตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาข้อ 5 วรรค 2

6. ประเทศไทยมีสิทธิที่จะแสวงหาหรือขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ทั้งจากประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาและประเทศอื่นๆ ในการช่วยให้ประเทศไทยสามารถปฏิบัติ ตามพันธกรณีต่างๆ แห่งอนุสัญญาออกติดตามได้อย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาข้อ 6 วรรค 1

7. อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนอุปกรณ์ วัสดุ ข้อเสนอเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา ซึ่งได้ระบุไว้ในอนุสัญญาข้อ 6 วรรค 2

8. ให้ความช่วยเหลือ เอาใจใส่ ฟื้นฟูให้ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลกลับสู่สภาพปกติ สามารถเข้าร่วมระบบสังคมและเศรษฐกิจของผู้ประสบภัยทุ่นระเบิด และจัดทำโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับภัยของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยอาจให้ความช่วยเหลือผ่านระบบขององค์การสหประชาชาติ องค์การระหว่างประเทศ หรือองค์กรเอกชน (NGOs) อื่นๆ ดังที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 6 วรรค 3 แห่งอนุสัญญาออกติดตาม

9. ให้ความช่วยเหลือประเทศอื่นๆ ในการกวาดล้าง และทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาข้อ 6 วรรค 4

10. ประเทศไทยจะต้องจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ภายในระยะเวลาไม่เกิน 180 วัน ซึ่งตรงกับวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ.2542 โดยรายงานดังกล่าวจะต้องประกอบด้วย

10.1 มาตรการปฏิบัติด้านกฎหมาย ด้านบริหารและด้านอื่นๆ ตลอดจนบทลงโทษทางอาญา ซึ่งถือเป็นการรายงานมาตรการปฏิบัติตามอนุสัญญาในระดับชาติ ทั้งนี้เป็นไปตามพันธกรณีที่ระบุไว้ในข้อ 7 วรรค 1 (a)

10.2 จำนวนทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ประเทศไทยมีอยู่ในครอบครอง โดยให้รายงานถึงแบบปริมาณ และหมายเลขควบคุมของทุกระเบิดสังหารบุคคลที่มีอยู่เหล่านั้น ตามที่อนุสัญญากำหนดไว้ในข้อ 7 วรรค 1 (b)

10.3 ที่ตั้งของพื้นที่ทุกระเบิดสังหารบุคคลที่มี หรือสงสัยว่าจะมีทุกระเบิดสังหารบุคคลภายในเขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศไทย ดังข้อ 7 วรรค 1(c) บัญญัติไว้

10.4 แบบ ปริมาณ และหมายเลขควบคุมของทุกระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดที่ประเทศไทยจัดเก็บ หรือโอนสำหรับการพัฒนาและการฝึกอบรมเทคนิคในการตรวจค้น การกวาดล้าง การทำลายและการโอนตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาข้อ 7 วรรค 1 (d)

10.5 สถานะของโครงการทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคล กรรมวิธีซึ่งจะใช้ในการทำลายและมาตรฐาน ด้านความปลอดภัยของสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ตามที่ได้รับไว้ในอนุสัญญาข้อ 7 วรรค 1 (e) และ (f)

10.6 แบบและปริมาณของทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ถูกทำลายภายหลังจากวันที่มีผลบังคับใช้ของอนุสัญญาสำหรับประเทศไทย ซึ่งตรงกับวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2542 ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาออตตาวา ข้อ 7 วรรค 1(g)

10.7 คุณลักษณะทางด้านเทคนิคของทุกระเบิดสังหารบุคคลที่มีอยู่ในความครอบครองของประเทศไทย ซึ่งระบุไว้ในข้อ 7 วรรค 1 (h)

10.8 มาตรการที่กำหนดสำหรับการแจ้งเตือนภัยต่อประชาชนพลเรือนในพื้นที่ที่แสดงตำแหน่งของทุกระเบิดสังหารบุคคลไว้ โดยทั้งนี้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาข้อ 7 วรรค 1 (i)

10.9 ปรับปรุงข้อสนเทศให้ทันสมัยขึ้นทุกปี แล้วรายงานต่อเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ไม่เกินวันที่ 30 เมษายนของแต่ละปี ดังข้อ 7 วรรค 2 ของอนุสัญญาได้ระบุไว้

11. อำนวยความสะดวกต่อคณะตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งรวมไปถึงการรับ การเดินทาง การจัดหาที่พัก การประกันความปลอดภัย การพบปะกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ตลอดจนการอนุญาตให้คณะตรวจสอบข้อเท็จจริงเข้าถึงพื้นที่และที่ตั้งทุกแห่งที่อยู่ภายใต้การควบคุมของประเทศไทย ทั้งนี้เป็นไปตามพันธกรณีในข้อ 8 วรรค 11 วรรค 13 และวรรค 14

12. ประเทศไทยจะต้องดำเนินมาตรการทางด้านกฎหมาย ด้านบริหาร และด้านอื่นๆ ที่เหมาะสม และการกำหนดบทลงโทษทางอาญาเพื่อป้องกันและปราบปรามกิจกรรมต้องห้ามภายใต้อนุสัญญานับนี้ที่กระทำในอาณาเขตของประเทศไทย ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 9

13. รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการประชุมประเทศภาคี ค่าใช้จ่ายในการประชุมทบทวน และค่าใช้จ่ายในการประชุมเพื่อแก้ไขอนุสัญญา ดังข้อ 14 แห่งอนุสัญญาออตตาวา ได้กำหนดไว้

นอกจากพันธกรณีต่างๆ ดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้แล้ว อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 ยังได้กำหนดข้อยกเว้นแก่ประเทศภาคีต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามที่อนุสัญญาได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

1. อนุญาตให้สามารถดำเนินการจัดเก็บหรือโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้จำนวนหนึ่งเพื่อใช้ในการพัฒนา การฝึกอบรมในการตรวจค้น การกวาดล้างทุ่นระเบิด หรือวิธีการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตามที่กำหนดไว้ในข้อ 3 วรรค 1 ฉะนั้นประเทศไทยจึงสามารถจัดเก็บหรือโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้ได้เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้

2. อนุญาตให้สามารถดำเนินการโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อความมุ่งประสงค์ในการทำลาย ทั้งนี้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อ 3 วรรค 2

3. กรณีที่ไม่สามารถทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ทุ่นระเบิดได้ตามระยะเวลาที่อนุสัญญากำหนดไว้ คือไม่เกินสิบปีภายหลังจากที่อนุสัญญามีผลใช้บังคับสำหรับประเทศภาคี ซึ่งสำหรับประเทศไทยจะตรงกับวันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2552 ประเทศไทยอาจดำเนินการร้องขอขยายระยะเวลาในการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวออกไปได้อีกเป็นระยะเวลาไม่เกินสิบปี หากประเทศภาคีเสียงข้างมากให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในข้อ 5 วรรค 3

4. การถอนตัว หากประเทศไทยมีความประสงค์ที่จะถอนตัวออกจากการเป็นภาคีแห่งอนุสัญญา ประเทศไทยจะต้องดำเนินการแจ้งการถอนตัวดังกล่าวไปยังประเทศภาคีอื่นๆ ทั้งหมด เลขานุการองค์การสหประชาชาติ และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งองค์การสหประชาชาติ ซึ่งการถอนตัวดังกล่าวนี้จะมีผลภายในระยะเวลาหกเดือน หลังจากที่เลขานุการองค์การสหประชาชาติได้รับสารการถอนตัวนั้น แต่หากประเทศไทยยังคงอยู่ระหว่างการพิพาทด้วยอาวุธ การถอนตัวดังกล่าวก็จะมีผลก่อนการสิ้นสุดของการพิพาทด้วยอาวุธนั้น ทั้งนี้เป็นไปตามที่อนุสัญญาได้กำหนดไว้ในข้อ 20 วรรค 2 และวรรค 3

เมื่อพิจารณาพันธกรณีหลักของอนุสัญญาออกดตาว่าซึ่งมุ่งเน้นในการห้ามประเทศภาคีในการใช้ การเก็บสะสม การผลิต การโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ประกอบกับสภาพความเป็นจริงในประเทศไทย จะสามารถแบ่งออกพิจารณาได้เป็นข้อย่อย ดังต่อไปนี้

ก. การผลิต

ในอดีตประเทศไทยดำเนินการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่ 3 ชนิดด้วยกัน ได้แก่ ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลชนิด Claymore 123 ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแบบใช้แรงระเบิด Blast mine U/I TH (AP.1) และทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแบบใช้แรงระเบิด Blast mine U/I TH

(AP.2) แต่ทั้งนี้ประเทศไทยดำเนินการผลิตทุระเบิดสังหารบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกฝนและการค้นคว้าวิจัยเท่านั้น มิใช่ผลิตไว้เพื่อใช้เป็นอาวุธป้องกันตนเองในการสงคราม หรือการสู้รบแต่อย่างใด อีกทั้งในปัจจุบันนี้ประเทศไทยยุติการผลิตทุระเบิดเหล่านี้แล้วอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตามกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ ที่อาศัยอยู่บริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า ยังคงผลิตทุระเบิดสังหารบุคคลอยู่ รวมทั้งยังคงใช้และเก็บสะสมไว้เพื่อนำไปใช้ต่อไปอีกในอนาคต⁸

ข. การโอน

ประเทศไทยมิได้ดำเนินการจำหน่ายและโอนทุระเบิดสังหารบุคคลไปยังต่างประเทศแต่อย่างใด ทั้งนี้ประเทศไทยซื้อทุระเบิดสังหารบุคคลจากประเทศผู้ค้าทุระเบิดสังหารบุคคลรายใหญ่ของโลก ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศจีน ประเทศยูโกสลาเวีย และประเทศอื่นๆ โดยตั้งแต่ปี ค.ศ.1969 – ค.ศ.1992 ประเทศสหรัฐอเมริกาจำหน่ายทุระเบิดสังหารบุคคลมายังประเทศไทยเป็นจำนวน 437,166 ลูก ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นทุระเบิดสังหารบุคคลชนิด Claymore M-18A1 ซึ่งทุระเบิดชนิดดังกล่าวนี้ไม่อยู่ภายใต้ขอบเขตการห้ามของอนุสัญญาออกติดตามว่าหากว่าสามารถควบคุมการเกิดระเบิดได้ หรือหากมีการต่อสายชนวนเพื่อบังคับการระเบิดได้ แต่กระนั้นก็ยังคงมีทุระเบิดสังหารบุคคลชนิด M-14 และ M-16 ซึ่งเป็นทุระเบิดสังหารบุคคลที่ต้องห้ามภายใต้อนุสัญญานับนี้รวมอยู่ด้วยเช่นกัน⁹

ค. การเก็บสะสม และการทำลาย

ประเทศไทยเก็บสะสมทุระเบิดสังหารบุคคลไว้ในคลังสรรพาวุธทั้งสิ้น จำนวน 14 คลัง ภายใต้การดูแลของกรมสรรพาวุธ และกรมการทหารช่าง กองทัพบก นอกจากนี้แล้วเหล่าทัพอื่นๆ ยังมีทุระเบิดสังหารบุคคลเก็บสะสมไว้ในคลังสรรพาวุธอีกส่วนหนึ่ง สำหรับการทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลนี้ กระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทย วางโครงการที่จะทำลายทุระเบิดดังกล่าวที่เก็บสะสมไว้ในคลังสรรพาวุธ ภายในระยะเวลา 4-5 ปี ภายหลังจากการทำลายตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามว่าได้เริ่มขึ้น อย่างไรก็ตามประเทศไทยจะยังคงเก็บสะสมทุระเบิดสังหารบุคคลไว้จำนวนหนึ่ง เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกฝนและค้นคว้าเพื่อการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดเหล่านี้ต่อไปในอนาคต¹⁰

⁸ <http://www.hrw.org/hrw/reports/1999/landmine/WEBAS1.html>, p.19.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid., p.20.

ง. การใช้

ในอดีตทหารไทยจะฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อป้องกันบริเวณแนวชายแดนไทยกัมพูชาเพื่อป้องกันการรุกรานของกองทัพเวียดนาม บริเวณแนวชายแดนไทยที่ติดต่อกับประเทศพม่า ประเทศลาว และประเทศมาเลเซียก็มีการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้เช่นกัน สำหรับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่นิยมใช้ในประเทศไทยจะเป็นทุ่นระเบิดที่ผลิตในประเทศโซเวียต ประเทศจีน และประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้แล้วผู้ลี้ภัยที่ทำการลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทยก็ใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในการป้องกันตนเองและปกป้องคุ้มครองพวกเขาจากการถูกตามล่าโดยกองกำลังจากภายนอกประเทศไทยด้วย ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยยุติการใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้แล้ว แต่กระนั้นก็ยังคงพบว่ามีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจำนวนใหม่ถูกฝังไว้ใต้พื้นดินตามบริเวณแนวชายแดนไทย-พม่าด้านตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งทุ่นระเบิดดังกล่าวนี้ถูกฝังโดยกลุ่มบุคคลที่มิใช่รัฐ รวมทั้งผู้ลี้ภัยจากประเทศพม่าที่ลี้ภัยเข้ามาในประเทศไทยนั่นเอง¹¹

จากการที่ประเทศไทยได้ลงนามและให้สัตยาบันในอนุสัญญาออกติดตามเกี่ยวกับการห้ามใช้ สะสม ผลิต โอนและการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้หมดไป ประเทศไทยได้ดำริโครงการจัดตั้งศูนย์กวาดล้างทุ่นระเบิดและโรงเรียนกวาดล้างทุ่นระเบิด ซึ่งเป็นโครงการร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเพื่อปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ลงนามไว้ในอนุสัญญาออกติดตาม ซึ่งในครั้งนั้นประเทศไทยได้แจ้งความประสงค์ที่จะดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ตามแนวชายแดนไทยให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว แต่ด้วยเหตุที่ต้องประสบกับความขาดแคลน ทั้งบุคลากร อุปกรณ์ และงบประมาณ จึงทำให้การกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิด ดังกล่าวกระทำได้เพียงเล็กน้อย ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้จัดส่งเจ้าหน้าที่มาเจรจาเพื่อให้ความช่วยเหลือ ในการจัดตั้งศูนย์กวาดล้างทุ่นระเบิด และโรงเรียนกวาดล้างทุ่นระเบิดดังกล่าว โดยประเทศไทยจะเป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับความช่วยเหลือ ซึ่งประเทศไทยจะมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศอื่นๆ ใน ภูมิภาคต่อไปด้วย โครงการดังกล่าว เป็นโครงการระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี ทั้งนี้เริ่มจากปี พ.ศ.2541 ถึง พ.ศ.2545 ประเทศสหรัฐอเมริกา จะได้จัดตั้งโรงเรียนเพื่อผลิตกำลังพล ให้มีความสามารถในการกวาดล้าง และทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้ประมาณ 350 คนต่อปี โดยในการเรียนการสอนนั้น จะใช้เวลาประมาณ 7-11 สัปดาห์ สำหรับหลักสูตรการฝึกทั่วไป และใช้เวลา 6 เดือน ถึง 1 ปี สำหรับหลักสูตรการฝึกเจ้าหน้าที่ซึ่งจะเป็นครู รวมทั้งจะมีการเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนทั่วไปอีกด้วย ปัจจุบันโครงการดังกล่าวได้ดำเนินการสำเร็จอย่างเป็น

¹¹ Ibid.

รูปธรรมแล้ว นั่นคือการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ (Thailand Mine Action Centre: TMAC) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และประสานงานขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศหรือองค์กรต่างๆ ในด้านอื่นๆ โดยศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติจะมีภารกิจในการดำเนินการเกี่ยวกับการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมในประเทศไทย รวมทั้งการดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงภัยอันตรายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และในการปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศไทยที่มีตามอนุสัญญาออกดอกว่า รวมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากทุ่นระเบิดเหล่านี้ อีกทั้งประสานและร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศด้วย โดยได้มีพิธีเปิดศูนย์ดังกล่าว เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2542 ณ ที่ตั้งชั่วคราวของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ ภายในกรมการสื่อสารทหาร ถนนสรองประภาดอนเมือง กรุงเทพมหานคร โดยมีพลโท ดร.วสุ ชนะรัตน์ ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ ดังกล่าวนี้¹²

สำหรับการปฏิบัติตามอนุสัญญาออกดอกว่าเกี่ยวกับการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติที่ผ่านมา ได้มีการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไปแล้ว ซึ่งเป็นการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในคลังสรรพาวุธ ครั้งที่ 1 จำนวน 10,000 ลูก ที่บริเวณเชิงเขาฟูโลน ศูนย์การทหารปืนใหญ่ จังหวัดลพบุรี เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2542 ในโอกาสที่อนุสัญญาห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคลหรืออนุสัญญาออกดอกว่ามีผลบังคับใช้ต่อประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2542 เป็นต้นไป และในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 ถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2543 ได้ทำลายทุ่นระเบิดในคลังสรรพาวุธ อีกครั้งเป็นจำนวนทั้งสิ้น 113 ลูก และในวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2544 ที่ผ่านมาก ได้ทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในคลังสรรพาวุธอีกครั้งเป็นจำนวน 20,000 ลูก ที่จังหวัดลพบุรี นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการแบ่งมอบความรับผิดชอบในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในพื้นที่บริเวณแนวชายแดนทุกแห่งและจากผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมดังกล่าวนี้เองทำให้ประเทศไทยได้รับคำชมเชยจากประชาคมระหว่างประเทศและนานาชาติ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ Ms.Carol Bellamy ผู้อำนวยการกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Funds: UNICEF) ณ นครนิวยอร์กได้รับทราบข่าวดังกล่าวด้วยความยินดีและมีหนังสือผ่านกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อแสดงความชื่นชมยินดีต่อประเทศไทยที่จัดให้มีการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในคลังสรรพาวุธ ซึ่งนับเป็นประเทศแรก

¹²ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 28/2542.

ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา อันแสดงให้เห็นถึงความ มุ่งมั่นของประเทศไทยในการปฏิบัติตาม อนุสัญญาอย่างแท้จริง และประเทศไทยจะดำเนินการต่อไปในลักษณะเช่นนี้ จนกว่าจะบรรลุ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ตามอนุสัญญาอตดาวา ซึ่งจะทำให้ประชาชนชาวไทยมีความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยทุกด้าน เพื่อให้ ประชาชนสามารถใช้พื้นที่ดังกล่าวในการประกอบอาชีพได้มากยิ่งขึ้น¹³ นอกจากนี้ยังมีข้อตกลง ในความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา ในการปฏิบัติกรร่วมกันในการกวาด ล้างและทำลายทุ่นระเบิดบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด โดยจะเริ่มจากพื้นที่ บริเวณตรงข้ามเขาพระวิหาร จังหวัดศรีสะเกษ เป็นพื้นที่แรก ทั้งนี้จะดำเนินการกวาดล้างและ ทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในพื้นที่ของประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ซึ่งความร่วมมือดัง ก่อหน้านี้ไม่เพียงแต่จะช่วยฟื้นฟูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศให้ดีขึ้น หากแต่จะ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาการชลประทาน การเกษตร การสาธารณสุข การศึกษาศิลปะและ วัฒนธรรม ตลอดจนการปักปันเขตแดนที่แน่ชัดของทั้งสองประเทศ เป็นต้น ซึ่งการพัฒนา ดังกล่าวจะสามารถช่วยให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่บริเวณแนวชายแดน อีกทั้ง ยังนำมาซึ่งความสุขของประชาชนพลเรือนที่อาศัยอยู่บริเวณแนวชายแดน และก่อให้เกิดความ สามัคคีปรองดองกันระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชาด้วย

สำหรับพันธกรณีเกี่ยวกับการประชุมประเทศภาคีเพื่อพิจารณาเรื่องใดๆ เกี่ยวกับ การใช้หรือการปฏิบัติตามอนุสัญญาอตดาวา ตามที่ได้กำหนดไว้ใน ข้อ 11 นั้น ประเทศไทยได้ เข้าร่วมการประชุมดังกล่าว ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งแรก ณ กรุงมาปูโต ประเทศโมซัมบิก ระหว่างวันที่ 3-7 พฤษภาคม พ.ศ.2542 การประชุมครั้งนี้ประเทศไทยโดยหม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประเทศไทยได้ กล่าวถ้อยแถลงต่อที่ประชุมในวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2542 มีสาระสำคัญคือ ย้ำความมุ่งมั่น และเจตนาของประเทศไทยในการปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีต่ออนุสัญญา โดยเห็นว่าการแก้ ปัญหาทุ่นระเบิดสังหารบุคคลต้องครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ การกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิด สังหารบุคคล การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุ่นระเบิด การให้ความรู้ความเข้าใจต่อสาธารณ

¹³“ความก้าวหน้าในการดำเนินการของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ,” สรุปบทความรายการใจถึงใจ บทความออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง กรมการพลังงานทหาร ประจำวันที่ 20 กรกฎาคม 2542, Available from: http://www.schq.mi.th/civil_aff/heart/jj_20_july_99.htm.

ชนเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลและการฟื้นฟูพื้นที่ทุกระเบิดให้กลับไปใช้ประโยชน์ได้ อีกทั้งยังได้เรียกร้องให้ประเทศที่มีศักยภาพในการให้ความช่วยเหลือในเรื่องปฏิบัติการทุกระเบิดให้ความช่วยเหลือต่อประเทศไทยด้วย¹⁴ และเช่นเดียวกันประเทศไทยได้เข้าร่วมการประชุมประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาออกตาวาครั้งที่ 2 ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 11 ถึงวันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2543 ณ กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์เช่นกัน การประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมทบทวนสถานะทั่วไปและการปฏิบัติงานของอนุสัญญาว่าดำเนินไปอย่างไรแล้วบ้าง ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากพบว่าประเทศภาคีจำนวน 107 ประเทศ ได้ยอมรับพันธกรณีแห่งอนุสัญญา โดยที่ประเทศภาคี 22ประเทศ ได้ทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลที่เก็บสะสมไว้โดยสมบูรณ์แล้ว และอีก 23 ประเทศ กำลังอยู่ในระหว่างขั้นตอนดำเนินการทำลายทุกระเบิดที่เก็บสะสมไว้ อีกทั้งสถิติจำนวนผู้ประสบภัยทุกระเบิดดังกล่าวในหลายประเทศก็ลดลง และยังมี การให้ความช่วยเหลือต่อผู้ประสบภัยเหล่านั้นเพิ่มมากขึ้นด้วย นอกจากนี้แล้วที่ประชุมยังได้พิจารณาคำร้องขอตามทีอนุสัญญา ข้อ 5 กำหนดไว้เกี่ยวกับการขยายกำหนดเวลาในการดำเนินการทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลในพื้นที่ทุกระเบิด และคำร้องขอตามข้อ 8 เกี่ยวกับการให้ความกระจ่างต่อการปฏิบัติตามพันธกรณี แต่มีได้มีประเทศภาคีใดๆ แสดงเจตจำนงในการร้องขอดังกล่าวแต่อย่างใด รวมทั้งได้พิจารณาถึงกรอบของความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 6 โดยจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคล การช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุกระเบิดดังกล่าว บุรณะสังคมและเศรษฐกิจ การเตือนภัยเกี่ยวกับทุกระเบิดการทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลที่เก็บสะสมไว้ และการพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติการทุกระเบิด อีกทั้งที่ประชุมยังได้เสนอแนะให้จัดให้มีประเทศภาคีทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการร่วมกัน และผู้จัดทำรายงานด้านต่างๆ เกี่ยวกับพันธกรณีแห่งอนุสัญญา จนกว่าจะถึงการประชุมประเทศภาคีครั้งที่ 3 ซึ่งจะกำหนดให้มีขึ้นระหว่างวันที่ 18 ถึงวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2544 ณ กรุง Managua ประเทศนิการากัว ซึ่งประเทศไทยได้รับหน้าที่เป็นผู้จัดทำรายงานด้านสถานการณ์ทั่วไปและการปฏิบัติงานของอนุสัญญาร่วมกับประเทศนอร์เวย์ อันเป็นการแสดงให้เห็นนาาประเทศเห็นว่าประเทศไทยมีเจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาอย่างเต็มใจและจริงจัง สำหรับการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลตามอนุสัญญาข้อ 5 นั้น ประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างขั้นตอนในการศึกษาและกำหนดโครงการทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลอยู่ แต่ได้ปฏิบัติการกวาดล้างทุกระเบิดดังกล่าวไปตามสถานการณ์ กล่าวคือ เมื่อได้รับแจ้งเหตุว่ามีประชาชนพลเรือน หรือบุคคลใดๆ เข้าไปสัมผัสกับทุกระเบิด ดังกล่าวในพื้นที่ใดก็จะส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปดำเนินการกวาด

¹⁴ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 356/2542.

ล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านั้นไปพลางก่อน ทั้งนี้เพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายและอันตรายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นต่อทหารและประชาชนพลเรือนในบริเวณเหล่านั้น

นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้ปฏิบัติตามพันธกรณี ข้อ 7 แห่งอนุสัญญาในเรื่องของมาตรการด้านความโปร่งใส โดยประเทศไทยได้ส่งรายงานครั้งที่ 1 ให้แก่เลขาธิการสหประชาชาติ ในวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 ทั้งนี้เป็นการรายงานในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2542 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ.2542 และส่งรายงานครั้งที่ 2 ในวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ.2543 ซึ่งเป็นการรายงานช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 ถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2543 สำหรับสถานะของโครงการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติได้จัดทำขึ้นเพื่อเสนอต่อเลขาธิการสหประชาชาตินั้น ได้มีการกำหนดที่ตั้งสถานที่ที่จะใช้ในการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้ ณ สนามทำลาย ศป. (เขาพุดา) อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี, สนามทำลายแผนก 6 กคส.สพ.ทบ. (เขาโป่งอีแก้ง) ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, สนามทำลายแผนก 3 กคส.สพ.ทบ. ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ และสนามทำลาย ค่ายฝึกรบพิเศษปากช่อง (คสพ.) ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา รวมทั้งจัดทำโครงการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ในบริเวณพื้นที่ทุ่นระเบิด ซึ่งประกอบด้วย กองทัพเรือ โดยกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด (กปช.จต.) ได้จัดทำแผนการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าว ในพื้นที่ที่คาดว่าจะมีทุ่นระเบิด และจะใช้กำลังพลทหารช่างจำนวน 216 นาย ในการทำลายดังกล่าว โดยจะใช้สนามฝึกใช้อาวุธหมายเลข 12 บ้านพังพอน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี และสนามฝึกใช้อาวุธหมายเลข 16 บ้านจันทรม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี เป็นสถานที่ที่ใช้ในการทำลาย โดยจะใช้กรรมวิธีในการทำลายตามหลักเกณฑ์การทำลายอมภัณฑ์ของกรมสรรพาวุธ และยังสามารถกำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมที่ใช้อยู่และที่ยึดถือต่อไป อีกทั้งได้ดำเนินการจัดตั้งแผนการฝึกอบรมและแผนปฏิบัติการของหน่วยปฏิบัติการทุ่นระเบิดด้านมนุษยธรรมของประเทศไทย ซึ่งในขณะนี้ได้จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมที่ 1 จังหวัดสระแก้วเป็นแห่งแรกและกำลังจะจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมที่ 2 ขึ้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยได้รับความช่วยเหลือในการจัดตั้งจากประเทศสหรัฐอเมริกา ตลอดจนจัดทำโครงการนำร่องในสี่จังหวัดชายแดนของไทยด้วย¹⁵ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญาออกตราของประเทศไทยมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

¹⁵ ข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ

5.3 ใครจะเป็นผู้ตัดสินว่าการสะสมทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตามข้อ 3 แห่งอนุสัญญา อยู่ในปริมาณที่เป็นจำนวนขั้นต่ำสุดและเป็นจำนวนเท่าใด

ดังที่กล่าวแล้วว่าอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลาย ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ในข้อ 3 ดังต่อไปนี้

“1. นอกเหนือจากพันธกรณีทั่วไปภายใต้ข้อ 1 แล้ว อนุญาตให้จัดเก็บหรือโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้จำนวนหนึ่งเพื่อการพัฒนา การฝึกอบรมในการตรวจค้นทุ่นระเบิด การกวาดล้างทุ่นระเบิด หรือวิธีการทำลายทุ่นระเบิด จำนวนของทุ่นระเบิดดังกล่าวจะต้องไม่เกินจำนวนต่ำสุดที่จำเป็นอย่างที่สุดเพื่อวัตถุประสงค์ข้างต้น

2. อนุญาตให้โอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อความมุ่งประสงค์ในการทำลาย”

ถึงแม้ว่าอนุสัญญาฉบับนี้จะมีวัตถุประสงค์และสาระสำคัญในการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และให้ทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้หมดไปอย่างสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีสะสมไว้ในคลังสรรพาวุธหรืออยู่ในเขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศภาคี และทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ทุ่นระเบิดภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศภาคีก็ตาม แต่อนุสัญญาดังกล่าวได้เล็งเห็นถึงสภาพปัญหาในทางปฏิบัติจริงของแต่ละประเทศที่มีศักยภาพและขีดความสามารถในการปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาไม่เท่าเทียมกัน จึงได้บัญญัติข้อยกเว้นในการอนุญาตให้ประเทศภาคีจัดเก็บหรือโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้จำนวนหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมในการตรวจค้นทุ่นระเบิด การกวาดล้างทุ่นระเบิดหรือวิธีการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล แต่มิได้มีกรอบหรือกฎเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนขั้นต่ำในการจัดเก็บทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้แต่อย่างใด ฉะนั้นการที่ข้อ 3 ของอนุสัญญาฉบับนี้มิได้บัญญัติถึงจำนวนที่แน่นอนที่เป็นจำนวนขั้นต่ำที่สุดว่าเป็นจำนวนเท่าใด จึงอาจเกิดปัญหาขึ้นว่า หากแต่ละประเทศอ้างว่าเป็นการเก็บสะสมทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเอาไว้เพื่อการศึกษ การฝึกฝนในการกวาดล้างและทำลายในปริมาณที่มากจะมีวิธีการจำกัดจำนวนทุ่นระเบิดเหล่านั้นอย่างไร ถึงแม้ว่าอนุสัญญาจะได้เล็งเห็นถึงทางปฏิบัติในความเป็นจริงว่าแต่ละประเทศมีขีดความสามารถและศักยภาพในการดำเนินการให้เป็นไปตามพันธกรณีไม่เท่าเทียมกันก็ตาม ทำให้ไม่สามารถระบุหรือกำหนดเป็นจำนวนที่แน่นอนตายตัวไว้ได้ แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอนุสัญญาฉบับนี้น่าจะกำหนดกรอบและกฎเกณฑ์กว้างๆ เอาไว้เพื่อใช้เป็นพาดานของจำนวนขั้นต่ำสุดสำหรับประเทศที่เข้าหลักเกณฑ์ใด จะต้องมิจำนวนขั้นต่ำของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่จัดเก็บหรือโอน เพื่อการฝึกฝนและพัฒนาในเรื่องดังกล่าวเป็นจำนวนเท่าใด อาทิเช่น

ก. สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาและประสบปัญหาหรือได้รับผลกระทบอย่างร้ายแรงจากทุกระเบิดสังหารบุคคล โดยมีพื้นที่ที่มีทุกระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่เป็นจำนวนมากกว่าสองในสามของจำนวนพื้นที่ประเทศทั้งหมด หรือมีจำนวนประชาชนพลเรือนและพลรบที่ได้รับผลกระทบจากทุกระเบิดดังกล่าวเป็นจำนวนมากกว่าสองในสามของจำนวนประชาชนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีทุกระเบิดหรือสงสัยว่าจะมีทุกระเบิดสังหารบุคคล ให้สามารถจัดเก็บทุกระเบิดสังหารบุคคลไว้ได้เป็นจำนวนขั้นต่ำไม่เกินจำนวนเท่าใด

ข. สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาและประสบปัญหาหรือได้รับผลกระทบจากทุกระเบิดสังหารบุคคลในระดับปานกลาง โดยมีพื้นที่ที่มีทุกระเบิดสังหารบุคคลมากกว่าหนึ่งในสามแต่ไม่เกินจำนวนสองในสามของพื้นที่ประเทศทั้งหมด หรือมีจำนวนประชาชนพลเรือนและพลรบที่ได้รับผลกระทบจากทุกระเบิดดังกล่าวเป็นจำนวนมากกว่าหนึ่งในสามแต่ไม่เกินจำนวนสองในสามของจำนวนประชาชนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีทุกระเบิด หรือสงสัยว่าจะมีทุกระเบิดสังหารบุคคล ให้สามารถเก็บทุกระเบิดดังกล่าวไว้เป็นจำนวนขั้นต่ำสุดไม่เกินจำนวนเท่าใด

ค. สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งประสบปัญหาและได้รับผลกระทบจากทุกระเบิดสังหารบุคคล สามารถจัดเก็บทุกระเบิดสังหารบุคคลไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกฝนดังกล่าวเป็นจำนวนขั้นต่ำสุดไม่เกินจำนวนเท่าใด ทั้งนี้โดยพิจารณาจากขีดความสามารถและความเชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ได้กระทำในอดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีขีดความสามารถเพียงใด เป็นต้น เพื่อเป็นการจำกัดปริมาณของทุกระเบิดสังหารบุคคลและเพื่อเป็นการป้องกันประเทศต่างๆ ใช้อ้อยกเว้นในข้อ 3 ของอนุสัญญาออกติดตามฉบับนี้มาเป็นข้ออ้างในการเก็บสะสมทุกระเบิดสังหารบุคคลเอาไว้ในปริมาณมากกว่าความเป็นจริงในการเก็บสะสมไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกฝนและพัฒนาในการตรวจค้นทุกระเบิด การกวาดล้างทุกระเบิดหรือวิธีการทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคล

นอกจากนี้แล้วข้อ 3 ของอนุสัญญา ดังกล่าวยังมิได้มีการบัญญัติถึงองค์กรหรือหน่วยงานที่มีอำนาจในการตัดสินใจว่าจำนวนทุกระเบิดสังหารบุคคลเท่าใดที่จะถือว่าเป็นจำนวนขั้นต่ำที่สุดในการสะสมไว้เพื่อการศึกษาการกวาดล้างและทำลาย ซึ่งยังคงต้องการองค์กรที่เป็นผู้ตัดสินใจและจะต้องเป็นองค์กรที่มีลักษณะเป็นองค์กรเพื่อมนุษยธรรมโดยเฉพาะและอย่างเคร่งครัด ไม่ลำเอียงแก่ฝ่ายใด ไม่เกี่ยวข้องกับทางด้านการเมือง และผลประโยชน์ต่างๆ แต่ในทางปฏิบัติจริงที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันนี้ ประเทศภาคีต่างๆ จะต้องดำเนินการกำหนดจำนวนขั้นต่ำสุดตามที่ข้อ 3 ของอนุสัญญาออกติดตามกำหนดไว้ว่าเป็นจำนวนเท่าใด จากนั้นก็จะทำการจัดส่งรายงานบันทึกจำนวนทุกระเบิดสังหารบุคคลขั้นต่ำดังกล่าวไปยังองค์การสหประชาชาติ เพื่อให้

องค์การ สหประชาชาติเป็นผู้รับทราบถึงจำนวนทุระเบิดสังหารบุคคลขั้นต่ำของประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาแต่ละประเทศว่ามีจำนวนเท่าใด และจะจัดเก็บรายงานบันทึกจำนวนทุระเบิดสังหารบุคคลขั้นต่ำของประเทศภาคีต่าง ๆ ไว้ที่องค์การสหประชาชาติ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าองค์การสหประชาชาติมิได้ทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจหรืออนุมัติจำนวนขั้นต่ำดังกล่าวแต่อย่างใด คงเป็นแต่เพียงผู้ที่ทำหน้าที่ในการรับทราบถึงจำนวนขั้นต่ำดังกล่าวของประเทศภาคีแต่ละประเทศเท่านั้น ซึ่งทางปฏิบัติในการกำหนดจำนวนขั้นต่ำของทุระเบิดสังหารบุคคลที่กำหนดไว้ในข้อ 3 ของอนุสัญญาออกต่อดาวดังกล่าวมานี้ ถือได้ว่าเป็นกลไกหนึ่งในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาของประเทศภาคีต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าน่าจะมีการกำหนดองค์กรในการกำหนดจำนวนขั้นต่ำดังกล่าวเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามพันธกรณีอย่างเคร่งครัดและจริงจังมากยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศไทย ในเรื่องการกำหนดจำนวนขั้นต่ำของทุระเบิดสังหารบุคคลไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมและพัฒนาในการตรวจค้นทุระเบิด การกวาดล้างทุระเบิด หรือวิธีการทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลนั้น ศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติได้จัดทำหนังสือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ของประเทศไทยที่มีการใช้ทุระเบิดสังหารบุคคล เพื่อสอบถามถึงความจำเป็นในการเก็บสะสมทุระเบิดสังหารบุคคลไว้เพื่อวัตถุประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 3 ของอนุสัญญาว่าแต่ละหน่วยงาน หรือแต่ละเหล่าทัพมีความจำเป็นจะต้องเก็บทุระเบิดสังหารบุคคลไว้เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวสำหรับหน่วยงานนั้นๆ เป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็จะดำเนินการพิจารณาโดยผ่านคณะกรรมการของหน่วยงานนั้นๆ เมื่อมีมติเห็นชอบถึงจำนวนขั้นต่ำสุดดังกล่าวแล้ว แต่ละหน่วยงานก็จะดำเนินการส่งหนังสือตอบกลับมายังศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติ ซึ่งจะทำหน้าที่ในการรวบรวมจำนวนขั้นต่ำสุดออกมาเป็นยอดจำนวนสุทธิทั้งหมด เพื่อดำเนินการทำหนังสือเสนอรายงานจำนวนขั้นต่ำสุดดังกล่าวไปยังผู้บัญชาการทหารสูงสุด เพื่อเป็นผู้พิจารณาตัดสินและอนุมัติจำนวนขั้นต่ำของทุระเบิดสังหารบุคคลที่ประเทศไทยมีความประสงค์จะจัดเก็บหรือโอนเพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกฝน และพัฒนาในการตรวจค้นทุระเบิด การกวาดล้างทุระเบิดหรือวิธีการทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลไว้ว่าเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งในปัจจุบันนี้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้พิจารณาอนุมัติ จำนวนขั้นต่ำสุดของทุระเบิดสังหารบุคคลที่ศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติได้จัดทำหนังสือเสนอไปแล้วเป็นจำนวนทั้งสิ้น 15,604 ลูก¹⁶ และศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติได้ทำหนังสือรายงานจำนวนดังกล่าวไปยังองค์การสหประชาชาติเพื่อรับทราบแล้ว

¹⁶ <http://www.hrw.org/reports/2000/landmines/LMWeb-17.htm>

5.4 ปัญหาเกี่ยวกับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงในการปฏิบัติหน้าที่ตามอนุสัญญา

ความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐ (immunity from jurisdiction of states) เป็นหลักหนึ่งในกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศยอมรับให้บุคคลบางประเภทสามารถอ้างความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐได้ โดยบุคคลแต่ละประเภทเช่นว่านั้น อาจมีความคุ้มกันไม่เท่ากันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานะทางกฎหมายและหน้าที่การงานของบุคคลเหล่านั้นเป็นหลัก¹⁷ องค์การระหว่างประเทศก็เป็นบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศประเภทหนึ่ง ซึ่งได้รับความคุ้มกันดังกล่าวด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อบรรลุตามเป้าหมายขององค์การระหว่างประเทศ¹⁸ สำหรับการพิจารณาให้ความคุ้มกันแก่องค์การระหว่างประเทศนั้นจะแยกออกเป็น 2 ระดับ คือ ความคุ้มกันที่ให้อ่องค์การระหว่างประเทศเอง และความคุ้มกันที่ให้แก่บุคคลซึ่งเกี่ยวเนื่องกับองค์การระหว่างประเทศ คำว่าความคุ้มกันนั้น เราแปลจากคำภาษาอังกฤษว่า immunities ซึ่งมาจากคำละตินว่า immunis (in+muneris=charge) และมีความหมายทั่วไปคือ ความปลอดพ้นจากภาระหน้าที่และข้อผูกพันซึ่งกฎหมายได้ให้เป็นการเฉพาะแก่บุคคลคนหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่ง หรืออีกประการหนึ่งอาจจะหมายความว่า ความยกเว้นจากการที่จะต้องเข้ารับตำแหน่งหรือหน้าที่ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้คนทั่วไปต้องกระทำ สำหรับความคุ้มกันนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า “ปลอดพ้นจากภัยหรือภาระติดพัน” ซึ่งย่อมาหมายถึงการได้รับความยกเว้นไม่ต้องตกอยู่ในบังคับของกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่ต้องปฏิบัติตามการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย โดยทั่วไปแล้วในเรื่องของกฎหมายระหว่างประเทศนั้น มักจะพบว่ามีการใช้คำว่าความคุ้มกันควบคู่ไปกับคำว่าเอกสิทธิ์ อยู่เสมอ แต่ตามความหมายจริงๆ แล้วคำทั้งสองมีความหมายแตกต่างกันอยู่บ้าง คือ ในความหมายทั่วไปนั้น เอกสิทธิ์ หรือ privilege ซึ่งมีรากศัพท์คำละตินว่า privus = private และ lege = lex = law หมายความว่า เป็นกฎหมายที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ของบุคคลหนึ่งบุคคลใด เพื่อทำให้บุคคลนั้นอยู่ภายนอกหรืออยู่เหนือกฎหมายธรรมดาทั่วไป เช่น ทำให้ไม่ต้องเสียภาษีบางอย่างหรือไม่ต้องรับราชการทหาร เป็นต้น การให้ความหมายข้างต้นนั้นก็สอดคล้องกับความหมายของคำว่า เอกสิทธิ์ ที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้โดยหมายความถึง สิทธิที่จะได้รับสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือสิทธิที่จะได้รับความยกเว้นไม่

¹⁷ จุมพต สายสุนทร, กฎหมายระหว่างประเทศ, หน้า 403-404.

¹⁸ สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, เอกสารการสอนชุดวิชา สถาบันระหว่างประเทศ หน่วยที่ 1-7 (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538): 227.

ต้องตกอยู่ในบังคับของกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือไม่ต้องปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นพิเศษกว่าสิทธิที่ได้รับกันอยู่โดยทั่วไป¹⁹ เอกสิทธิ์ เป็นสิทธิของผู้ให้หรือเกิดขึ้นทางด้านผู้ให้ เมื่อผู้ให้ให้สิทธิพิเศษ ผู้ได้รับจึงจะได้รับสิทธิพิเศษนั้น สิทธิพิเศษเช่นนี้อาจเป็นการให้ประโยชน์หรือให้ผลปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพิเศษ หรืออาจเป็นการยกเว้นให้ไม่ต้องปฏิบัติการ หรือไม่ต้องมีภาระอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ แต่ความคุ้มกันเป็นสิทธิของผู้ได้รับ หรือเกิดขึ้นทางด้านของผู้ได้รับ ผู้ให้จำต้องให้ความคุ้มกันแก่ผู้ได้รับ เพราะผู้ได้รับสิทธิที่จะได้รับความคุ้มกันนั้นอยู่ในตัวของตัวเอง ผู้ให้จะไม่ให้ไม่ได้ ความคุ้มกันเป็นการยกเว้นให้ผู้ได้รับปลอดหรือหลุดพ้นจากอำนาจหรือภาระหรือภัยอย่างใดอย่างหนึ่ง²⁰

สำหรับอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิด สंहاربุคคล ค.ศ.1997 ได้มีการบัญญัติถึงเรื่องเกี่ยวกับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันไว้เช่นกัน กล่าวคือเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของคณะตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยบัญญัติไว้ในข้อ 8 ซึ่งเป็นเรื่องของการอำนวยความสะดวก และการให้ความกระจ่างต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา คณะตรวจสอบข้อเท็จจริงจะถูกแต่งตั้งขึ้นมาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นการปฏิบัติตามอนุสัญญา โดยได้รับการร้องขอจากประเทศภาคีประเทศหนึ่งหรือมากกว่า ในการขอความกระจ่างและขอให้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญานับนี้ของประเทศภาคีอีกประเทศหนึ่ง และหากจำเป็นต้องได้รับความกระจ่างเพิ่มเติม ที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมรัฐภาคีสถียพิเศษจะอนุมัติให้ส่งคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงและกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว โดยมีเลขาธิการสหประชาชาติเป็นผู้แต่งตั้งสมาชิกของคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงภายหลังจากที่ได้ปรึกษารื้อกับรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอ ซึ่งคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงนี้จะได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันภายใต้ข้อ 6 ของอนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสหประชาชาติ รับเอาเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1946 ซึ่งข้อ 6 ของอนุสัญญานับดังกล่าวเป็นการบัญญัติไว้เกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติการกิจเพื่อสหประชาชาติ ซึ่งมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

¹⁹ อรชา ธนากร, “ความคุ้มกันขององค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 4-5.

²⁰ สุขุทัยธรรมมาราช, มหาวิทยาลัย, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ หน่วยที่ 7-15 (นนทบุรี, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาราช, 2538): 233-234.

“มาตรา 22 ผู้เชี่ยวชาญ (นอกจากพนักงานที่อยู่ภายในขอบข่ายของข้อ 5) ที่ปฏิบัติภารกิจเพื่อสหประชาชาติ จะได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน เช่นที่จำเป็น เพื่อการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระในระหว่างระยะเวลาแห่งการปฏิบัติภารกิจของตนรวมทั้งเวลาที่ได้ใช้ในการเดินทางเกี่ยวกับการปฏิบัติภารกิจของตนนั้นด้วย โดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้จะได้รับ

- (ก) ความคุ้มกันจากการจับกุม หรือการกักขัง และจากการยึดหรืออายัดทรัพย์สินส่วนตัว
- (ข) ความคุ้มกันจากกระบวนการทางกฎหมายทุกชนิด ในส่วนที่เกี่ยวกับถ้อยคำด้วยวาจา หรือเป็นลายลักษณ์อักษร และการกระทำของผู้เชี่ยวชาญในระหว่างระยะเวลาการปฏิบัติภารกิจของตน ความคุ้มกันจากกระบวนการทางกฎหมายนี้ให้คงอำนาจให้สืบต่อไป แม้ว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องจะมีได้รับหน้าที่ให้ปฏิบัติภารกิจ เพื่อสหประชาชาติอีกต่อไปแล้ว
- (ค) ความละเมิดมิได้ต่อกระดาดเอกสารและเอกสารทั้งปวง
- (ง) เพื่อประโยชน์แก่การคมนาคมระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับสหประชาชาติ สิทธิที่จะใช้รหัส และที่จะรับกระดาดเอกสารหรือหนังสือโต้ตอบ โดยทางผู้ส่งหนังสือ หรือถุงประทับตรา
- (จ) ความสะดวกในส่วนที่เกี่ยวกับข้อจำกัดทางเงินตรา หรือการแลกเปลี่ยนอย่างเดียวกันกับที่ให้แก่ผู้แทนของรัฐบาลต่างประเทศ ในการปฏิบัติภารกิจเป็นทางการชั่วคราว
- (ฉ) ความคุ้มกัน และความสะดวกในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนตัวอย่างเดียวกันกับที่ให้แก่ผู้แทนทางการทูต

มาตรา 23 เอกสิทธิ์ และความคุ้มกันนั้น ให้แก่ผู้เชี่ยวชาญเพื่อประโยชน์ของสหประชาชาติ หาใช่เพื่อคุณประโยชน์ส่วนตัวของเอกชนเองไม่ เลขานุการจะมีสิทธิและหน้าที่ที่จะเพิกถอนความคุ้มกันของผู้เชี่ยวชาญผู้ใดคนหนึ่ง ในกรณีใดที่ตนเห็นว่าความคุ้มกันนั้นจะขัดขวางต่อกระบวนการยุติธรรม และอาจเพิกถอนเสียได้โดยไม่เสื่อมเสียแก่ประโยชน์ของสหประชาชาติ”

การให้ความคุ้มกันจากกระบวนการทางกฎหมาย เป็นการให้ความคุ้มกันจากกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ไม่ว่าจะเป็นความคุ้มกันจากการจับกุม ฟ้องร้องพิจารณาคดี การไปปรากฏตัวเป็นพยานในศาลยึด आयัตทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติภารกิจเพื่อสหประชาชาติ การให้ความคุ้มกันดังกล่าวนี้ไม่ได้หมายความว่า จะมีการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลเหล่านี้ที่จะละเมิดกฎหมาย หากแต่มีจุดมุ่งหมายที่จะรับรองถึงการมีอิสรภาพอย่างสมบูรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยปราศจากการแทรก

แขงของอำนาจภายในรัฐ* จากเนื้อหาของอนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสหประชาชาติในข้อ 6 ซึ่งประกอบไปด้วยมาตรา 22 และ 23 ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่ให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกันแก่ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติการกิจเพื่อสหประชาชาติ จากการที่อนุสัญญาออกตาวาข้อ 8 ได้บัญญัติให้นำเอกสิทธิ์และความคุ้มกันภายใต้ข้อ 6 ของอนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสหประชาชาติดังกล่าวมาใช้ในการคุ้มครองคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ได้รับการแต่งตั้งจากเลขาธิการสหประชาชาติตามคำร้องขอของประเทศภาคีนั้นจึงมีประเด็นที่น่าพิจารณากล่าวคือ คณะตรวจสอบข้อเท็จจริงที่แต่งตั้งขึ้นตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาออกตาวานี้ จะถือได้ว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติการกิจเพื่อสหประชาชาติหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงจะเห็นได้ว่า คณะตรวจสอบข้อเท็จจริงจะได้รับแต่งตั้งขึ้นเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศภาคีที่ถูกร้องขอจากประเทศภาคีหนึ่งประเทศหรือมากกว่า ในการขอความกระจ่างในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะได้รับแต่งตั้งโดยเลขาธิการสหประชาชาติ ทั้งนี้โดยมีประเทศภาคีเป็นผู้จัดทำบัญชีรายชื่อสัญชาติ และข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวจะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญไม่เกินห้าคน และการที่คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวนี้ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติการกิจในการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากเลขาธิการสหประชาชาติย่อมอนุมานได้ว่าคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเหล่านี้จะปฏิบัติการกิจต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายเป็นลักษณะงานเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง มิได้ขึ้นอยู่กับกฎพนักงานหรือกฎเกณฑ์ขององค์การ

---

* ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติการกิจเพื่อองค์การระหว่างประเทศแตกต่างจากพนักงานองค์การระหว่างประเทศ กล่าวคือในขณะที่พนักงานมีสัญญาจ้างกับองค์การระหว่างประเทศ และอยู่ภายใต้กฎพนักงานหรือกฎเกณฑ์ขององค์การระหว่างประเทศ แต่การปฏิบัติงานของผู้เชี่ยวชาญขึ้นอยู่กับลักษณะงานเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง สัญญาที่ผู้เชี่ยวชาญทำกับองค์การเป็นสัญญาเฉพาะกับงานประเภทนั้นๆ ผู้เชี่ยวชาญไม่ขึ้นอยู่กับกฎพนักงานขององค์การระหว่างประเทศ ฐานะของผู้เชี่ยวชาญเป็นคู่สัญญาอิสระ ความคุ้มกันที่ให้แก่ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติการกิจเพื่อองค์การระหว่างประเทศ มีส่วนที่แตกต่างกับความคุ้มกันที่ให้แก่พนักงานก็คือ ผู้เชี่ยวชาญได้รับความคุ้มกันจากการจับกุม กักขัง และยึดหีบห่อส่วนตัวในขณะที่พนักงานไม่ได้รับความคุ้มกันนี้ เหตุผลที่ได้ให้ความคุ้มกันในส่วนนี้แก่ผู้เชี่ยวชาญ ก็เนื่องมาจากความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญนั่นเอง นอกจากผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติการกิจเพื่อองค์การระหว่างประเทศ จะได้รับความคุ้มกันเป็นพิเศษแตกต่างจากพนักงานองค์การระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจับกุม กักขังแล้ว เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยความมั่นใจมากขึ้น ผู้เชี่ยวชาญจึงได้รับความคุ้มกันในส่วนของความละเมิดมิได้ในบรรณสารและเอกสารอีกด้วย

สหประชาชาติ หากแต่เป็นการปฏิบัติภารกิจเฉพาะอย่าง กล่าวคือ ภารกิจในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อองค์การสหประชาชาติ ทั้งนี้โดยเป็นการปฏิบัติภารกิจเพื่อให้บรรลุและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การสหประชาชาติในการทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุม ดูแล การปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวาของประเทศภาคีต่างๆ เพราะฉะนั้นจึงย่อมถือได้ว่า คณะตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวนไม่เกินเก้าคนดังกล่าวเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติภารกิจเพื่อองค์การสหประชาชาติ ดังนั้นคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงจึงได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันเช่นเดียวกับที่ผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติภารกิจเพื่อองค์การสหประชาชาติจะพึงได้รับ ทั้งนี้ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 6 ของอนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสหประชาชาติ ค.ศ.1946 ดังกล่าว

และเนื่องจากประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันขององค์การสหประชาชาติ จึงถือได้ว่าประเทศไทยยอมรับและผูกพันตนที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศตามอนุสัญญาดังกล่าวคือ การยอมรับที่จะให้ความคุ้มกันแก่องค์การสหประชาชาติ และพนักงานขององค์การซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ และเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญา ประเทศไทยจึงได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของสหประชาชาติ และทบวงการชำนัญพิเศษในประเทศไทย พ.ศ.2504 ขึ้น เพื่อรับรองถึงการให้ความคุ้มกันตามกฎหมายภายในประเทศ ดังนั้นโดยหลักแล้วรัฐบาลไทยจะต้องเคารพต่อหลักการในการที่จะให้ความคุ้มกันแก่องค์การระหว่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศภายในประเทศไทย เพราะฉะนั้นในอนาคตหากประเทศไทยได้รับการร้องขอจากประเทศภาคีประเทศหนึ่งหรือมากกว่าให้ดำเนินการให้ความกระจ่างและขอให้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญาออกตาวานี้ และได้รับการร้องขอจากที่ประชุมประเทศภาคีหรือที่ประชุมประเทศภาคีสมาชิกพิเศษ และเลขาธิการสหประชาชาติแต่งตั้งคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงให้เข้ามาปฏิบัติภารกิจในประเทศไทย ประเทศไทยจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบการประกันความปลอดภัยแก่คณะตรวจสอบข้อเท็จจริงในขอบเขตที่กว้างที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ในระหว่างที่คณะดังกล่าวอยู่ในอาณาเขตที่อยู่ภายใต้การควบคุมของประเทศไทย อีกทั้งจะต้องให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกันแก่คณะตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวเช่นเดียวกับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่ให้แก่ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติภารกิจเพื่อองค์การสหประชาชาติตามอนุสัญญาออกตาวาได้กำหนดไว้ในข้อ 8 ทั้งนี้โดยเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของสหประชาชาติและทบวงการชำนัญพิเศษในประเทศไทย พ.ศ.2504 ในมาตรา 4 วรรค 2 ดังนี้

“ให้สหประชาชาติและองค์กรของสหประชาชาติ สถานที่ ทรัพย์สิน สิทธิ และบรรณสารของสหประชาชาติ และหรือองค์กรของสหประชาชาติ และให้ผู้แทนสมาชิกและพนักงานของสหประชาชาติและหรือองค์กรของสหประชาชาติและผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติการกิจเพื่อสหประชาชาติและหรือองค์กรของสหประชาชาติ ทั้งนี้ในระหว่างที่ปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทย หรือเข้ามาในประเทศไทยเพื่อปฏิบัติหน้าที่ หรือในการปฏิบัติการกิจเกี่ยวกับสหประชาชาติ และหรือองค์กรของสหประชาชาติ ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสหประชาชาติฉบับที่สมัชชาแห่งสหประชาชาติได้ลงมติรับเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2498 เพียงเท่าที่รัฐบาล ได้รับใช้บทแห่งอนุสัญญานั้น หรือความตกลงที่รัฐบาลได้ทำไว้ หรือจะทำได้ทำต่อไปกับสหประชาชาติหรือองค์กรของสหประชาชาติ”

เพราะฉะนั้นเอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่ประเทศไทยจะต้องให้แก่คณะตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งถือเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติการกิจเพื่อสหประชาชาติตามมาตรา 4 อนุ 2 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้บัญญัติไว้ก็คือเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติการกิจเพื่อสหประชาชาติ ตามข้อ 6 ของอนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสหประชาชาติ ค.ศ.1946 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง

5.5 กฎหมายภายในและการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา

จากหลักทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้กำหนดไว้ว่าเมื่อรัฐเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาใดๆแล้ว นอกจากจะต้องดำเนินการดำเนินนิติบัญญัติในการดำเนินการออกกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาแล้ว ย่อมต้องมีการดำเนินการด้านบริหารอีกด้วย ทั้งนี้ฝ่ายบริหารจะต้องดำเนินการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เสนอร่างกฎหมายภายในที่อนุวัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา ประกาศหรือลงพิมพ์ในหนังสือราชการกำหนดนโยบายระเบียบข้อบังคับต่างๆ เป็นต้น²¹ ฉะนั้นเมื่อประเทศไทยเข้าร่วมลงนามและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ. 1997 แล้ว ประเทศไทยในฐานะประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาฉบับดังกล่าวนี้จะต้องดำเนินการตรวจสอบว่ามีกฎหมายภายในของประเทศไทยที่รองรับต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามอยู่

²¹ สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศหน่วยที่ 1-6, หน้า 270.

แล้วหรือไม่ ถ้าหากตรวจสอบแล้วพบว่ามีความหมายภายในรองรับอยู่อย่างเพียงพอแล้วก็จะต้องมี การดำเนินการทางด้านบริหารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีเหล่านั้น ในทางกลับกันถ้าหากดำเนินการตรวจสอบแล้วพบว่าประเทศไทยในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมาย ภายในรองรับหรือสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาแล้ว ประเทศไทยย่อมต้องมีการปรับ ประงหรือแก้ไขกฎหมายภายในเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติตามพันธกรณี จากการประชุม ส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่างเห็นพ้องต้องกันว่าประเทศไทยมีความหมายภายในที่สามารถ รองรับและ สอดคล้องต่อพันธกรณีที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาออกคราวอย่างเพียงพออยู่แล้ว เพราะฉะนั้นจึงสามารถเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวได้โดยมิต้องผ่านความเห็นชอบจาก รัฐสภา และประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีผลใช้บังคับภายในประเทศเพื่อให้ประชาชนทั่วไป ทราบ ส่งผลให้ประเทศไทยมิต้องดำเนินการด้านนิติบัญญัติเพื่อออกกฎหมายใหม่หรือแก้ไข เปลี่ยนแปลงกฎหมายภายในที่มีอยู่แล้วในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาแต่อย่างใด เพียงแต่ ดำเนินการด้านบริหารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกคราวก็ถือว่าเป็นการ เพียงพอที่จะทำให้อนุสัญญาดังกล่าวมีผลใช้บังคับภายในประเทศไทยแล้ว ซึ่งกฎหมายภายใน และการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาของประเทศไทยนั้น จะแบ่งศึกษาได้ดังต่อไปนี้

5.5.1 กฎหมายภายในต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกฎหมายภายในของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ เมื่อพิจารณาอย่าง ถี่ถ้วนแล้ว จะเห็นได้ว่ามีความหมายภายในที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องต่อพันธกรณีที่บัญญัติไว้ใน อนุสัญญาออกคราวอยู่ด้วยกันสามฉบับ ดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2495 ลงวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2495 (Act on the Export Control of Armaments and Materials of the B.E. 2495)
2. พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่ง เทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ลงวันที่ 3 กันยายน พ.ศ.2490 (Act on Firearms and Munitions Explosive Articles and Fireworks of the B.E. 2490)
3. พระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2535 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2535 (Decree on the Export Control of Armaments and Materials of the B.E. 2535)

กฎหมายภายในทั้งสามฉบับดังกล่าวนี้มีเนื้อหาสาระและบทบัญญัติที่สอดคล้องต่อบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาออกติดตาม ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2495 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยของประเทศ และสร้างไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ จึงบัญญัติห้ามการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม สิ่งที่ใช้ในการสงครามนี้หมายรวมถึงตลอดถึงสัมภาระพลิงสงคราม อุปกรณ์การลำเลียงที่มีคุณค่าในทางยุทธศาสตร์ และวัตถุที่มีประโยชน์ในการผลิตอาวุธ กระสุน และสิ่งที่ใช้ในการสงครามด้วย ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 ดังต่อไปนี้ “เมื่อเห็นเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความปลอดภัยของประเทศ หรือเพื่อสร้างไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ จะให้มีการควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามก็ได้ โดยตราขึ้นเป็นพระราชกฤษฎีกา” ประกอบกับบทบัญญัติ มาตรา 4 ที่กำหนดให้ในพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในมาตรา 3 ให้ระบุชนิดและประเภทของอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามอันถูกควบคุม จะนั้นหากประสงค์จะให้มีการควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม จะต้องดำเนินการตรากฎหมายดังกล่าวเป็นพระราชกฤษฎีกา ดังนั้นจึงได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามขึ้นในปี พ.ศ.2496 ซึ่งถูกยกเลิกโดยพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2506 พระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2531 ซึ่งพระราชกฤษฎีกา 2 ฉบับนี้ ถูกยกเลิกโดยพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2535 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ได้กำหนดอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามที่จะต้องถูกควบคุมไว้ในมาตรา 4 ดังต่อไปนี้ “ให้อาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกานี้เป็นสิ่งอันพึงควบคุมตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2495” ซึ่งเมื่อพิจารณาบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้แล้ว จะเห็นได้ว่ามีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการห้ามทุกระเบิดสังหารบุคคลตามที่ปรากฏในอนุสัญญาออกติดตาม ดังต่อไปนี้

บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกา

2. ประเภทกระสุน วัตถุระเบิด และส่วนประกอบ

2.1 ดินระเบิด และดินส่งกระสุน

2.2 กระสุนปืนทางทหาร

2.3 จรวดทางทหาร

2.4 ตอร์ปิโด

2.5 ลูกระเบิด

2.6 ทุ่นระเบิด

⋮

2.11 ...

นอกจากนี้แล้ว มาตรา 5 ของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ยังได้บัญญัติห้ามการส่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงครามตามมาตรา 4 ออกไปหรือผ่านไปนอกราชอาณาจักร เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้น 3 ประการดังนี้

1) เมื่อรัฐบาลต่างประเทศร้องขอให้มีการส่งออกไปหรือส่งผ่านไปนอกราชอาณาจักรตามข้อตกลงซึ่งได้ทำไว้กับรัฐบาล

2) อาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามของทางราชการ ซึ่งได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

3) เป็นการกระทำโดยเปิดเผยในธุรกิจเพื่อการค้าตามปกติซึ่งได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติเหล่านี้ประกอบกับพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวาแล้ว จะเห็นได้ว่าอนุสัญญาออกตาวาข้อ 1 กำหนดพันธกรณีทั่วไปในการห้ามประเทศภาคีไม่ว่าในพฤติการณ์ใดๆ ดำเนินการโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไปสู่ผู้ใด ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม จากบทบัญญัติข้อ 1 นี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าอนุสัญญามีได้เปิดช่องไว้สำหรับการโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเลยไม่ว่าในกรณีใดๆ ก็ตาม เว้นแต่จะเป็นการโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เพื่อการพัฒนา การฝึกอบรมในการตรวจค้นทุ่นระเบิด การกวาดล้างทุ่นระเบิดหรือวิธีการทำลายทุ่นระเบิดตามที่กำหนดไว้ในข้อ 3 แห่งอนุสัญญาเท่านั้น แต่ในพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2535 มาตรา 4 นั้น อนุญาตให้มีการส่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามตามมาตรา 4 ออกไปหรือผ่านไปนอกราชอาณาจักรได้หากเข้าข้อยกเว้น 3 ประการดังกล่าว ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์

และสิ่งที่ใช้ในการสงครามตามความหมายของพระราชกฤษฎีกานี้ จะหมายรวมถึงสิ่งที่ระบุไว้ใน บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกา ซึ่งหมายถึงทุกระเบิดด้วย ดังที่ปรากฏอยู่ในบัญชีท้ายพระราช กฤษฎีกาข้อ 2.6 ถึงแม้ว่าจะมิได้ระบุชัดเจนไปถึงทุกระเบิดสังหารบุคคล แต่ก็สามารถอนุมานได้ ว่าหมายถึงทุกระเบิดทุกประเภท ฉะนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นผู้รักษาการตาม พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ซึ่งมีอำนาจในการอนุมัติให้ส่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม ออกไปหรือผ่านไปนอกราชอาณาจักร ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 5 จะต้องคำนึงว่าการอนุมัติ เช่นนั้นจะไม่เป็นการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวาด้วย แต่เนื่องจากอนุสัญญาไม่ อนุญาตให้ดำเนินการโอนทุกระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้นข้อยกเว้นในพระราช กฤษฎีกา สำหรับการโอนทุกระเบิดสังหารบุคคลจึงไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากบทบัญญัติดัง กกล่าวนี้ไม่สอดคล้องต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญา เมื่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในขัดหรือไม่ สอดคล้องต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญา ย่อมต้องมีการแก้ไขกฎหมายภายในให้รองรับกับ อนุสัญญา เพราะฉะนั้นจะต้องดำเนินการแก้ไขพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกไปนอกราช อาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2535 ในเรื่องของข้อยกเว้นที่ ปรากฏในมาตรา 5 โดยการออกพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการ ควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม โดยให้ พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ ยกเลิกความในมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกไป นอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2535 และให้ใช้ความต่อ ไปนี้แทน “มาตรา 5 การส่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามตามมาตรา 4 ออกไปหรือ ผ่านไปนอกราชอาณาจักรจะกระทำมิได้ เว้นแต่

- (1) เมื่อรัฐบาลต่างประเทศร้องขอให้มีการส่งออกไปหรือส่งผ่านไปนอกราชอาณาจักรตามข้อตกลงซึ่งได้ทำไว้กับรัฐบาล
- (2) อาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามของทางราชการซึ่งได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
- (3) เป็นการกระทำโดยเปิดเผยในธุรกิจเพื่อการค้าตามปกติซึ่งได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ทั้งนี้ข้อยกเว้นดังกล่าวมิให้ใช้บังคับแก่ทุกระเบิดสังหารบุคคล เว้นแต่จะเป็น การส่งออกไปหรือส่งผ่านไปนอกราชอาณาจักรเพื่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในข้อ 3 แห่งอนุสัญญาออกตาวา

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีมติคณะรัฐมนตรีไว้เช่นใดก็ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของมติคณะรัฐมนตรีนั้นด้วย

การส่งออกหรือส่งผ่านไปนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงครามตามวรรคหนึ่งจะต้องมีหนังสือของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมอบหมายกำกับไปด้วยทุกราว”

นอกจากนี้อนุสัญญาออกตาวายังได้บัญญัติความหมายของคำว่า “การโอน” ไว้ในข้อ 2 วรรค 4 ความว่า “นอกจากการขนย้ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทางกายภาพเข้ามาหรือออกจากอาณาเขตของชาติแล้วยังเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์และการควบคุมทุ่นระเบิดสังหารบุคคลด้วย” ในขณะที่บทบัญญัติของพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2495 และพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามอำนาจแห่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ พ.ศ.2535 ก็กล่าวถึงการห้ามการส่งออกไปหรือการส่งผ่านไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกา ดังกล่าวจะมีได้ให้คำจำกัดความหรือความหมายของการส่งออกไป หรือการส่งผ่านไปนอกราชอาณาจักรไว้ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ประกอบแล้ว คำว่า “ส่ง” หมายถึงทำให้สิ่งหนึ่งเคลื่อนพ้นจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเพื่อให้ถึงผู้รับหรือเป้าหมายด้วยอาการต่าง ๆ กัน คำว่า “ออกไป” มีความหมายว่า อาการเคลื่อนไปข้างนอกหรือพ้นจากที่ปิดบัง และคำว่า “ผ่าน” หมายถึง ล่วงจุดใดจุดหนึ่งไป เพราะฉะนั้นคำว่า **ส่งออก** **ไปนอกราชอาณาจักร** จึงหมายความว่า ทำให้สิ่งหนึ่งเคลื่อนพ้นจากภายในราชอาณาจักรออกไปยังภายนอกราชอาณาจักร และคำว่า **ส่งผ่านไปนอกราชอาณาจักร** หมายถึง ทำให้สิ่งหนึ่งล่วงพ้นจากภายในราชอาณาจักรไปนั่นเอง เพราะฉะนั้นการส่งออกไปหรือการส่งผ่านไปนอกราชอาณาจักรที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ และพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวนี้น่าจะหมายความคล้ายคลึงกับคำว่า “การโอน” ตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาออกตาวาดังกล่าวมาแล้ว ฉะนั้นจึงถือได้ว่าพระราชบัญญัติและพระราชกฤษฎีกาฉบับดังกล่าวนี้ มีบทบัญญัติที่สอดคล้องต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวาในส่วนของบทบัญญัติเรื่องการห้ามโอนซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

สำหรับพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวายู่บ้าง ทั้งนี้โดยพิจารณาประกอบกับพันธกรณีทั่วไปที่บัญญัติไว้ในข้อ 1 แห่งอนุสัญญาซึ่งห้ามประเทศ

ภาคีใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ห้ามการพัฒนา ผลิตหรือได้มาด้วยวิธีอื่น สะสม จัดเก็บ หรือโอน ไปสู่ผู้ใดซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ทั้งนี้ไม่ว่าจะในพฤติการณ์ใดๆ ก็ตาม ซึ่งจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ.2490 นี้ได้กำหนดให้ทุ่นระเบิดเป็นความหมายหนึ่งของคำว่า เครื่องกระสุนปืน ดังที่ปรากฏในมาตรา 4(2) ความว่า

“เครื่องกระสุนปืน หมายรวมถึงตลอดถึงกระสุนโดด กระสุนปราย กระสุนแตก ลูกกระเบิด ตอร์ปิโด **ทุ่นระเบิด** และจรวด ทั้งชนิดที่มีหรือไม่มีกรดแก๊ส เชื้อเพลิง เชื้อโรค ไอพิษ หมอกหรือควัน หรือกระสุน ลูกกระเบิด ตอร์ปิโด ทุ่นระเบิดและจรวดที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน หรือเครื่องหรือสิ่งสำหรับอัดหรือทำ หรือใช้ประกอบเครื่องกระสุนปืน”

สำหรับการห้ามใช้ ผลิต สะสม และการโอนซึ่งทุ่นระเบิดนั้น พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้บัญญัติไว้มีเนื้อความใกล้เคียงกับพันธกรณีของอนุสัญญาออกตาวา ทั้งนี้โดยปรากฏ ในส่วนของอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนส่วนบุคคลในมาตรา 7 ความว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดทำ ซื้อมี ใช้ ส่ง หรือนำเข้า ซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่” และมาตรา 8 ความว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดมีเครื่องกระสุนปืนซึ่งมิใช่สำหรับใช้กับอาวุธปืนที่ตนได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้” และในส่วนของอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนสำหรับการค้า ในมาตรา 24 ความว่า “ห้ามมิให้ผู้ใด ทำ ประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ ส่ง นำเข้า มี หรือจำหน่าย ซึ่งอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนสำหรับการค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่” จากมาตราต่างๆ ที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่ากฎหมายห้ามผู้ใดทำ มี ใช้ ส่ง หรือนำเข้ามาซึ่งเครื่องกระสุนปืน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ให้มีและใช้ รวมทั้งห้ามมิให้ประกอบ ทำ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ ส่ง นำเข้า มี หรือจำหน่ายซึ่งเครื่องกระสุนปืนสำหรับการค้า และทุ่นระเบิดก็ถือเป็นความหมายหนึ่งของเครื่องกระสุนปืน ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้จะบัญญัติเงื่อนไขไว้ว่ายกเว้นว่าจะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ก็ตามแต่ทั้งนี้คง หมายความว่าถึงเครื่องกระสุนปืนที่ใช้กับอาวุธปืนโดยทั่วไปเท่านั้น มิใช่หมายความรวมถึงทุ่นระเบิดด้วย ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อการค้าก็ตาม เพราะเหตุว่าทุ่นระเบิดถือเป็นอาวุธร้ายแรงและเป็นอาวุธสงครามชนิดหนึ่ง ฉะนั้นกฎหมายจึงมิให้อำนาจผู้ใดมี ใช้ ทำ ซื้อมี หรือนำเข้ามาได้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดๆ ก็ตาม และสำหรับเงื่อนไขที่ว่า เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่นั้นคงเป็นข้อยกเว้นเฉพาะสำหรับอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่ใช้กับอาวุธปืนเท่านั้น หากได้หมายความรวมถึงทุ่นระเบิดด้วยไม่ นอกจากนี้แล้วพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ ยังได้บัญญัติความหมายของคำว่า “มี” และคำว่า “นำเข้า” ไว้ในมาตรา 4 ดังต่อไปนี้

มาตรา 4(6) “มี หมายความว่า มีกรรมสิทธิ์หรือมีไว้ในครอบครองแต่ไม่หมายความถึงการที่อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดที่มีไว้โดยชอบด้วยกฎหมายและตกอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นซึ่งไม่ต้องห้ามตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัตินี้เท่าที่จำเป็นเพื่อรักษาสິงที่ว่ามีให้สูญหาย”

มาตรา 4(8) “นำเข้า หมายความว่า นำเข้ามาจากภายนอกราชอาณาจักร ไม่ว่าโดยวิธีใดๆ”

ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติของอนุสัญญาออกตาวาเกี่ยวกับพันธกรณีทั่วไปที่ปรากฏอยู่ในข้อ 1 แล้ว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ ห้ามการผลิต การใช้ การมี การนำเข้า การจำหน่าย ซึ่งเครื่องกระสุนปืน ซึ่งมีความหมายรวมไปถึงทุ่นระเบิดด้วยตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4(2) ดังกล่าวแล้ว จึงเป็นการสอดคล้องต่อพันธกรณีในการห้ามใช้ ห้ามผลิต และห้ามโอน ซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาออกตาวาได้ในระดับหนึ่งเช่นเดียวกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีกฎหมายภายในต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติให้ เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวาอยู่บ้าง หากแต่ส่วนใหญ่ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนี้เป็นการห้ามแต่เฉพาะประชาชน พลเรือน และบุคคลธรรมดาทั่วไปเท่านั้น มิได้บังคับใช้กับหน่วยราชการทหาร เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและตำรวจที่มีหรือใช้ในราชการ หรือหน่วยราชการที่มีหรือใช้เพื่อป้องกันประเทศหรือรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน²² ดังที่กล่าวมาแล้วว่าหน่วยราชการต่างๆ ของประเทศไทยที่ใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้น ได้แก่ ทหาร และตำรวจ ฉะนั้นเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกตาวาแล้ว ประเทศไทยย่อมถูกผูกพันโดยพันธกรณีแห่งอนุสัญญา ดังนั้นหน่วยราชการต่างๆ ย่อมต้องยุติการใช้ สะสม ผลิตและโอนซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้หน่วยราชการเหล่านั้นจะต้องมีคำสั่งห้ามการใช้ สะสม ผลิตและโอนซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งถ้าหากเกิดการฝ่าฝืนคำสั่งหรือยังคงมีการใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวอยู่ต่อไป สำหรับหน่วยราชการทหาร จะถือว่าผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งนั้น กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 30 ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้ “ผู้ใดเป็นทหารและมันขัดขึ้นหรือละ

²²พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490, มาตรา 5.

เลยมีกระทำตามคำสั่งอย่างใด ๆ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุ ดังจะว่าต่อไปนี่คือ

1) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญามันเป็นสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้ประหารชีวิตเสีย สถานหนึ่งให้จำคุกจนตลอดชีวิตสถานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

2) ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในภาวะสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฏอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

3) ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่ว่ามีมาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าห้าปี”

สำหรับตำรวจก็เช่นเดียวกัน ถ้าหากข้าราชการตำรวจผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งหรือใช้ทู่ทุระเบิดสังหารบุคคล ย่อมถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 5 ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้ “การกระทำความผิดวินัยตำรวจนั้น ท่านให้หมายความรวมถึงการกระทำดังจะกล่าวต่อไปนี่

1) คือ ชัดขึ้น หลีกเลียงหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนที่ชอบด้วยกฎหมาย

2) ...

⋮

12) ...” ซึ่งจะได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ดังนี้ “ตำรวจผู้ใดกระทำความผิดต่อวินัยตำรวจ จะต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏในหมวด 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้”

เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีกฎหมายภายในที่สอดคล้องต่อการห้ามใช้สะสม ผลิต และโอนซึ่งทุระเบิดสังหารบุคคล กล่าวคือ หากประชาชนพลเรือนกระทำการฝ่าฝืนต่อพันธกรณีดังกล่าว จะถือว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 และพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2495 และพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2535 สำหรับหน่วยราชการทหารและตำรวจ หากกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งในการห้ามใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลก็จะถือว่ากระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร และพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ.2477 ตามลำดับ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีเจตนารมณ์ที่ชัดเจนในการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาอย่างแท้จริง อันจะ

นำมาซึ่งการขอรับความช่วยเหลือในระดับระหว่างประเทศในด้านต่างๆ แก่ประเทศไทยมากยิ่งขึ้นด้วย

5.5.2 การใช้อำนาจตามกฎหมายในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในพื้นที่ทุ่นระเบิดของประเทศไทย

ประเทศไทยมีพันธกรณีตามอนุสัญญาออกดอกดา ค.ศ.1997 ที่จะต้องดำเนินการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่สะสม ให้หมดไปภายในสี่ปี และในพื้นที่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้หมดไปภายในสิบปี ซึ่งการที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าวให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดได้นั้น นอกจากจะต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ในภาคปฏิบัติแล้ว ยังต้องอาศัยปัจจัยทางด้านกฎหมายเข้ามาช่วยสนับสนุนในการปฏิบัติเหล่านั้นด้วย จึงจะส่งผลให้การกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

5.5.2.1 บริเวณชายแดนที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศไทยของเรามีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ คือ ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศกัมพูชา และประเทศพม่า และเนื่องจากที่ประเทศไทยมีดินแดนอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึงสี่ประเทศด้วยกันนี้เอง จึงทำให้ต้องระมัดระวังต่อความมั่นคงตามบริเวณแนวชายแดน เพราะเหตุว่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในดินแดนของประเทศเพื่อนบ้าน อาจส่งผลกระทบต่อมายังอาณาเขตดินแดนของประเทศไทยได้ อาทิเช่น กรณีบริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า จะมีปัญหาของชนกลุ่มน้อยเกิดขึ้น ซึ่งได้แก่ ชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า และปัญหาจีนฮ่ออพยพ เป็นต้น ซึ่งบุคคลต่างๆ เหล่านี้ได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทย และบางพวกได้ก่อการเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลพม่า โดยถือเอาประเทศไทยเป็นฐานที่ตั้งหรือบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชาก็ประสบปัญหาดังกล่าวเช่นกัน ซึ่งเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงตามบริเวณแนวชายแดนทั้งสิ้น ประกอบกับประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่ยังมีได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาออกดอกดา ค.ศ.1997 มากนัก และจากสาเหตุดังกล่าวนี้เองที่ส่งผลทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างมาก และบ่อยครั้งที่มีการลักลอบเข้ามาฝังทุ่นระเบิดดังกล่าวไว้ในอาณาเขตของประเทศไทย ฉะนั้นประเทศไทยจึงต้องดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้้อย่างต่อเนื่องเรื่อยมา ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยในการเดินลาดตระเวนรักษาความมั่นคงในบริเวณแนวชายแดนไทยและเพื่อความปลอดภัยของประชาชนพลเรือนที่เข้าไปทำมาหากิน และหาของป่าเพื่อใช้ในการดำรงชีพอยู่ในชีวิตประจำวัน

ในบริเวณแนวชายแดนไทยที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านนี้มีพื้นที่ที่สงสัยว่ามีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ ประมาณ 796 ตารางกิโลเมตร ประเทศไทยจะต้องเร่งดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้อย่างต่อเนื่องต่อไป ซึ่งถือเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยเหนืออาณาเขตประเทศไทยเอง ทั้งนี้โดยเป็นไปตามหลักอำนาจอธิปไตยของรัฐภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศซึ่งยอมรับความมีอำนาจอธิปไตยของรัฐ ผลจากการที่รัฐมีอำนาจอธิปไตยนี้เอง ทำให้รัฐเกิดมีความสามารถในการใช้อำนาจรัฐ (Jurisdiction) ซึ่งรัฐสามารถใช้อำนาจรัฐเหนือบุคคลและเหนือดินแดน แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายในขอบเขตดินแดนของตนเท่านั้น จะใช้นอกขอบเขตดินแดนของตนหาได้ไม่ การใช้อำนาจดังกล่าวของรัฐเป็นการใช้อำนาจแต่เพียงผู้เดียวปราศจากเงื่อนไขและเป็นการทั่วไป และจากการที่เขตแดนเป็นเสมือนเส้นแบ่งเขตการใช้อำนาจของรัฐ เขตแดนจึงมีความสำคัญต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของชาติ เขตแดนจึงเป็นเรื่องวิกฤตที่รัฐทุกรัฐจะต้องพึงรักษาไว้เพื่อบูรณภาพแห่งดินแดน อีกทั้งจะต้องไม่ใช้อำนาจอธิปไตยของประเทศตนรุกล้ำเข้าไปในอาณาเขตดินแดนของประเทศอื่นด้วย เพราะฉะนั้นหากประเทศไทยจะป้องกันการเคลื่อนที่ของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ฝังอยู่ในอาณาเขตประเทศเพื่อนบ้านมิให้เข้ามาในอาณาเขตของประเทศไทยในบางพื้นที่ที่มีความสำคัญในการปกป้องและรักษาความมั่นคงของประเทศไทยโดยการเข้าไปดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านั้น ย่อมไม่สามารถกระทำได้ เพราะเหตุว่าจะถือเป็นการรุกล้ำอาณาเขตและอำนาจอธิปไตยของประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นประเทศไทยจึงสามารถทำได้แต่เพียงการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ฝังอยู่ภายในอาณาเขตดินแดนของประเทศไทยเท่านั้น สำหรับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ฝังอยู่ในอาณาเขตของประเทศเพื่อนบ้านนั้น ประเทศไทยจะดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านั้นได้แต่เพียงเท่าที่มีการเคลื่อนที่ของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตามธรรมชาติ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศ เข้ามายังอาณาเขตของประเทศไทยแล้วเท่านั้น เว้นเสียแต่ประเทศไทยจะได้ดำเนินการตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ตกค้างอยู่ตามบริเวณแนวชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้านดังเช่น ความร่วมมือในเรื่องดังกล่าวที่ได้ทำการตกลงร่วมกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา โดยการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในกรอบของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติของประเทศไทยและประเทศกัมพูชา²³ ซึ่งการตกลงดังกล่าวถือเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยร่วมกันของรัฐกล่าวคือ รัฐต่าง ๆ อาจทำความตกลงระหว่างประเทศจำกัดหรือเพื่อขยายขอบเขตอำนาจอธิปไตยของคู่สัญญาออกไปนอกดินแดนของตน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งโดยปกติแล้วรัฐใดรัฐหนึ่งอาจ

²³ ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศที่ 66/2543.

ไม่มีขอบเขตอำนาจเด็ดขาด²⁴ ทั้งนี้เพื่อเป็นการปฏิบัติตามและเคารพต่อหลักอำนาจอธิปไตยของรัฐภายใต้กรอบของกฎหมายระหว่างประเทศ และเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาทางด้านกฎหมาย ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ อีกทั้งยังสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในบริเวณดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.5.2.2 บริเวณชายแดนที่ยังมิได้ปักปันเขตแดน

คำว่า“เขตแดน” (Boundary) หมายความว่า เส้นผสมที่แบ่งดินแดนออกเป็นสองส่วน อาจหมายความว่าเส้นที่จำกัดขอบเขตหรือสิ่งใดๆ อันมุ่งประสงค์ที่จะจำกัด หรือกำหนดขอบเขต เมื่อเขตแดนเป็นเส้นสำหรับแบ่งดินแดนของรัฐตั้งแต่สองรัฐ หรือมากกว่านั้น เขตแดนดังกล่าวจึงเป็นเขตแดนระหว่างประเทศ (International boundaries) โดยปกติแล้วเขตแดนระหว่างประเทศจะถูกกำหนดเป็นจุดเป็นจุดไป เพื่อมุ่งประสงค์ที่จะกำหนดให้ตายตัวลงไปถึงเขตแดนที่แน่นอน ซึ่งการกำหนดเส้นเขตแดนนี้จะปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาก็ได้ อาจถือเอาคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการก็ได้ หรือรับเอารายงานของคณะกรรมการเส้นเขตแดนก็ได้ (Boundary commission's report)²⁵ ในปัจจุบันเส้นเขตแดนมีความหมายถึงแนวเส้นต่อเนื่องที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อชี้แสดงดินแดนซึ่งอยู่ภายใต้เขตอำนาจอธิปไตยของรัฐแต่ละรัฐ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่ารัฐที่ยังมิได้ทำการกำหนดเส้นเขตแดนให้แล้วเสร็จสมบูรณ์ตลอดแนวพรมแดนของตนจะขาดองค์ประกอบของความเป็นรัฐ เพราะเหตุว่ารัฐอาจมีขึ้นมาจากการใช้อำนาจอธิปไตยที่แท้จริงของรัฐเหนือดินแดนซึ่งสามารถกำหนดได้ แม้ว่าจะยังมิได้มีการกำหนดเส้นเขตแดนที่แน่นอนให้สมบูรณ์ก็ตาม²⁶ และจากการที่มีการกำหนดเขตแดนนี้เองย่อมทำให้แต่ละประเทศมีบูรณภาพแห่งดินแดนของตนเองซึ่งประเทศอื่นๆ ไม่สามารถจะล่วงละเมิดได้ ซึ่งบูรณภาพแห่งดินแดนกับความมั่นคงของชาตินั้นล้วนมีความเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออก สิ่งใดที่จะเป็นมูลเหตุให้กระทบกระเทือนต่อบูรณภาพแห่งดินแดนก็ย่อมที่จะกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศชาติด้วย ฉะนั้นจึงทำให้ปัญหาเรื่องเส้นเขตแดนเป็นปัญหาที่มีความเรื้อรังระหว่างประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมี

²⁴ สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ หน่วยที่ 1-6, หน้า 150.

²⁵ ชุมพร บัจจุสานนท์, ทฤษฎีและกระบวนการวิธีของกฎหมายระหว่างประเทศ (กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 2.

²⁶ สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายระหว่างประเทศ หน่วยที่ 1-6, หน้า 120.

ผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างประเทศ คักดีศรี ตลอดจนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งการปักปันกำหนดเส้นเขตแดนในปัจจุบันจะกระทำโดยคณะกรรมการปักปันเส้นเขตแดน (Delimitation commission) คณะกรรมการกำหนดจุดพิกัด (Demarcation Commission) และคณะกรรมการปักหลักเขต คณะกรรมการเหล่านี้โดยทั่วไปจะเป็นคณะกรรมการผสมระหว่างผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคของประเทศภาคีสัญญา โดยกรรมการแต่ละฝ่ายมีหน้าที่ที่จะประสานงานกันเพื่อทำเส้นเขตแดนถาวรตามที่รัฐบาลของตนได้ทำความตกลงแม่บทเพื่อระบุหลักการใหญ่ๆ ของการปักปันเขตแดนเอาไว้²⁷

สำหรับประเทศไทยนั้นในปัจจุบันยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับการปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นการปักปันเขตแดนทางบก และการปักปันเขตแดนทางน้ำ แต่ที่เห็นได้ชัดเจนว่าเขตแดนที่ยังคงมีปัญหาในเรื่องการปักปันเขตแดนก็คือ การปักปันเขตแดนในบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณแนวชายแดนไทย-พม่า และบริเวณแนวชายแดนไทย-ลาว ซึ่งในบริเวณชายแดนที่ยังมิได้ปักปันนี้ จะถือว่าเป็นพื้นที่ที่ยังคลุมเครือและไม่มีความชัดเจนอยู่ จะเรียกว่าเป็นบริเวณที่มีอาณาเขตทับซ้อน หรือ Grey area สำหรับเขตแดนทางบกระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชามีความยาวประมาณ 800 กิโลเมตร โดยเริ่มจากฝั่งตะวันออกของอ่าวไทยทอดไปทางเหนือแล้ววกไปทางตะวันออกจนถึงจุดร่วมของพรมแดนของทั้งสามประเทศคือ ไทย-ลาว-กัมพูชา ณ ตำบลช่องบก ไกลแม่น้ำโขง ในจำนวนความยาวทั้งหมดนั้น มีตอนที่อาศัยสันปันน้ำเป็นแนวเขตแดนเสียประมาณ 520 กิโลเมตร เป็นตอนที่อาศัยแนวลำน้ำประมาณ 200 กิโลเมตร ส่วนที่เหลืออีกประมาณ 70 กิโลเมตร กำหนดไว้เป็นแนวเส้นตรงได้มีการปักปันเขตแดนกันไว้แล้วเป็นบางตอนโดยกระทำกันในระหว่างปี พ.ศ.2450-2451 จากช่องเกล (หลักหมุดที่หนึ่ง) บนเทือกเขาพนมดงรัก ลงมาทางใต้จนถึงสุดแนวพรมแดนบริเวณชายทะเล ณ แหลมสารพัดพิษ (หลักหมุดที่ 72) ด้วยวิธีทำเครื่องหมายหลักเขตแดนไว้ตามต้นไม้ใหญ่รวม 73 หลัก และมีเอกสารบันทึกที่กวาจาประกอบแผนที่สังเขปแสดงบริเวณที่กำหนดหลักเขตแดนไว้ด้วย ต่อมาในระหว่างปี พ.ศ.2461-2462 ได้มีการปักปันเขตแดนอีกครั้งหนึ่งเพื่อเปลี่ยนหลักเขตแดนให้เป็นหลักซีเมนต์ถาวรทั้ง 73 หลัก และมีการบันทึกที่กวาจาพร้อมทั้งแผนที่สังเขปไว้ด้วยเช่นเดียวกัน ส่วนแนวเขตแดนส่วนที่ต่อออกไปจากช่องเกลทอดไปตามสันปันน้ำบนเทือกเขาพนมดงรักจนถึงช่องบก จุดบรรจบเขตแดนไทย

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 128-129.

ลาวและกัมพูชานั้น ยังมีได้มีการปักปันเขตแดนให้แล้วเสร็จ²⁸ สำหรับแนวเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาวเริ่มจากจุดร่วมแนวเขตแดนไทย-พม่า-ลาว ไปจนบรรลุจุดร่วมแนวเขตแดน ไทย-กัมพูชา-ลาว ซึ่งคิดเป็นระยะทางทั้งสิ้น 1,750 กิโลเมตร แนวเขตแดนที่ทอดไปตามร่องน้ำลึกของลำน้ำยาวประมาณ 1,100 กิโลเมตร โดยแยกเป็นส่วนที่ทอดตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำโขงประมาณ 960 กิโลเมตร และส่วนที่เหลืออีกประมาณ 650 กิโลเมตรนั้นทอดไปตามสันปันน้ำของภูเขาต่างๆ การกำหนดเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาวนั้นส่วนใหญ่เป็นไปตามหนังสือสัญญาที่ตกลงกำหนดแนวเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส²⁹ และคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-ลาว ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นตามความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลลาวเกี่ยวกับการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนตลอดแนวร่วมกัน ฉบับลงวันที่ 8 กันยายน พ.ศ.2539 ซึ่งในขณะนี้สามารถร่วมกันจัดทำหลักเขตแดนทางบกได้แล้วจำนวน 111 หลัก เป็นระยะทางประมาณ 460 กิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 65 ของเขตแดนทางบก³⁰ แต่ก็มีบางบริเวณที่เป็นแนวเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาวที่ยังถือว่าเป็นดินแดนที่เป็นเขตทับซ้อน หรือ Grey area อยู่

ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตามที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาออกอตาวา และจากการสำรวจพื้นที่ที่สงสัยว่าจะมีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย ของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ จะพบว่า มีพื้นที่ที่อยู่ในเขตทับซ้อนหรือบริเวณ Grey area รวมอยู่ในพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวด้วย อาทิเช่น บ้านร่มเกล้า อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีพื้นที่ที่สงสัยว่าจะมีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งสิ้นสี่ตารางกิโลเมตร เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในบริเวณพื้นที่เขตทับซ้อนเช่นนี้แก่ประเทศไทย เพราะเหตุว่าบริเวณเหล่านี้ยังมิได้ทำการปักปันเขตแดนที่แน่ชัดว่าจะอยู่ในอาณาเขตของประเทศใด และถ้าหากว่าเจ้าหน้าที่ของประเทศไทยเข้าไปดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในพื้นที่เช่นนี้จะทำได้หรือไม่ เพียงใด เพราะเหตุว่าหากประเทศลาวอ้างว่าพื้นที่บริเวณบ้านร่มเกล้าอยู่ในอาณาเขตของประเทศลาว ก็จะเท่ากับว่า

²⁸นิพนธ์ จิตะสมบัติ, “ปัญหาเขตแดนกับความมั่นคงของชาติระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา,” วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์ 9, 1 (มิถุนายน 2527): 43-44.

²⁹นิพนธ์ จิตะสมบัติ, “ปัญหาเขตแดนกับความมั่นคงของชาติระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว,” วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์ 9, 2 (ตุลาคม 2527): 12.

³⁰ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศที่ 743/2543.

ประเทศไทยกระทำการละเมิดต่ออำนาจอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศลาว ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหากเป็นการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในบริเวณที่เป็นเขตทับซ้อน ประเทศเพื่อนบ้านที่อ้างความเป็นเจ้าของและมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนเหล่านั้นร่วมกับประเทศไทย คงไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการขัดขวางหรือระงับการปฏิบัติการในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าวนี้เป็นกรปฏิบัติการทางด้านมนุษยธรรม ถึงแม้ว่าประเทศลาวจะมีได้เข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกตาวาก็ตาม แต่ถ้าหากว่าประเทศลาวมองว่าตนต้องสูญเสียผลประโยชน์จากการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ประเทศไทยกระทำการไปนั้น ประเทศไทยก็สามารถที่จะดำเนินการเจรจาและขอความร่วมมือไปยังประเทศลาวเพื่อแจ้งให้ทราบว่าประเทศไทยจะดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ประกอบกับการที่พื้นที่ในบริเวณที่เป็นเขตทับซ้อนเช่นว่านี้ย่อมถือว่าเป็นดินแดนที่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของประเทศไทยด้วยเช่นกัน เพราะเหตุว่าประเทศไทยมีการใช้อำนาจในการปกครองพื้นที่ดังกล่าวอยู่อย่างเปิดเผยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้วและประเทศลาวก็ทราบถึงเรื่องดังกล่าว แต่หนทางที่ดีที่สุดสำหรับการปฏิบัติการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวาของประเทศไทยนั้น ประเทศไทยควรจะเปิดการประชุมคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย-ลาวขึ้นเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นชอบต่อการดำเนินงานสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบกไทย-ลาว ในบริเวณที่เป็นเขตทับซ้อนที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ พร้อมทั้งแจ้งถึงการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยควบคู่ไปกับการจัดทำหลักเขตดังกล่าวด้วย ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและปลอดภัยแก่ทั้งสองประเทศในการดำเนินการเข้าปักปันเขตแดนในบริเวณพื้นที่เหล่านี้ และสำหรับบริเวณเขตทับซ้อนในแนวชายแดนไทยกับประเทศอื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน เพราะเหตุว่าถ้าหากจะรอให้การปักปันเขตแดนสำเร็จเสร็จสิ้นลงก่อน แล้วจึงค่อยใช้อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของประเทศไทยได้อย่างสมบูรณ์ในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ผู้วิจัยมีความเห็นว่าคงจะไม่ทันต่อการปกป้องและคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของประชาชนพลเรือนชาวไทย ตลอดจนทหารและตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งอาจได้รับอันตรายอันเนื่องมาจากการสัมผัสกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะเร่งดำเนินการเจรจากับประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ เกี่ยวกับการปักปันเขตแดนในพื้นที่ที่เป็นเขตทับซ้อนโดยกระทำควบคู่ไปกับการปฏิบัติการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อมนุษยธรรม เช่นเดียวกันกับที่ประเทศไทยกำลังดำเนินการหรือเกี่ยวกับการปักปันเขตแดนไทย-กัมพูชาอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้เป็นไปตามมติคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา (JBC) ครั้งที่ 1 ซึ่งได้ร่วมลงนามความตกลงระหว่างกันว่าในขณะที่

ทั้งสองฝ่ายยังมีได้สำรวจและดำเนินการปักปันเขตแดนให้แล้วเสร็จทั้งสองฝ่ายจะไม่กระทำการใดๆ ที่กระทบกระเทือนหรือละเมิดแนวเขตแดนปัจจุบันระหว่างกัน และหากเกิดความขัดแย้งขึ้นก็จะใช้กลไกหรือมาตรการท้องถิ่นแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งโดยสงบ³¹ และยังเจรจากันในเรื่องกรอบทางกฎหมายสำหรับการสำรวจและปักปันเขตแดนทางบกระหว่างกัน ความมั่นใจและความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับการปักปันเขตแดนทางบกของทั้งสองประเทศ ซึ่งในขณะนี้กำลังดำเนินการร่างกรอบทางกฎหมายดังกล่าวอยู่ รวมทั้งได้ดำเนินการขอความร่วมมือจากกองกำลังบูรพาในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่อยู่ในบริเวณดังกล่าวด้วย³² อันจะนำไปสู่ความสะดวกในการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาออกตราวาของประเทศไทยให้ดำเนินไปอย่างสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้นในอนาคต

5.5.2.3 บริเวณที่ดินของเอกชน

ปัญหาที่เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้นมิได้พบแต่บริเวณแนวชายแดนเท่านั้นในสภาพความเป็นจริงจะพบว่า มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ในบริเวณที่ดินของเอกชนด้วย อาทิ เช่น บริเวณเรือกสวน ไร่ นา เป็นต้น ดังนั้นในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ในบริเวณที่ดินของเอกชนย่อมไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้โดยพลการ เพราะเหตุว่าที่ดินดังกล่าวนี้มีใช้ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้ “สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้นรวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดิน ซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น (1) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน (2)... (3) ...” ฉะนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะเข้าไปกระทำการใดๆ ก็ตามโดยปราศจากการยินยอมหรือการอนุญาตจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองหรือปราศจากอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในที่ดินผืนดังกล่าว เพราะเหตุว่าการเข้าไปกระทำการใดๆ ในที่ดินของเอกชน ย่อมถือว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 48 ความว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” อีกทั้งยังเสี่ยงต่อการที่จะถูกเอกชนฟ้องว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการละเมิดและบุกรุกเข้าไปในที่ดินของเอกชนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ถึงแม้ว่าการเข้าไปในเขตบริเวณที่ดินของเอกชนจะเป็นการเข้าไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการกวาดล้างและ

³¹ ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 270/2543.

³² ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 164/2543.

ทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ฝังอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อมนุษยธรรม และยังเป็นการป้องกันอันตรายอันอาจเกิดขึ้นแก่ประชาชนพลเรือนที่มีทราบว่ามีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ และมีทราบว่าเป็นที่ดินที่มีเจ้าของ จึงอาจใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปมาและได้รับอันตรายจากการสัมผัสกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านั้นก็ตาม จึงอาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการกวาดล้างทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในบริเวณที่ดินเอกชนที่มีทุ่นระเบิดเช่นว่านี้ ฝังอยู่ว่าจะสามารถดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าวได้อย่างไร

โดยปกติแล้วเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชนนั้นจะเห็นได้ว่าอยู่ในลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ รัฐจะมีฐานะอยู่เหนือเอกชน ดังนั้นรัฐจึงมีอำนาจที่จะบังคับเอกชนตามกฎหมายที่ให้อำนาจไว้และอำนาจก่อให้เกิดภาระหน้าที่แก่เอกชนได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมก่อน เพราะเป็นอำนาจที่ฝ่ายรัฐได้รับมาจากกฎหมาย ซึ่งเป็นอำนาจรัฐที่มีเหนือพลเมือง เอกชนจึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตามในรัฐที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย เอกชนมีสิทธิต่อรัฐด้วยมิใช่มีหน้าที่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะฐานะของเอกชนในระบอบประชาธิปไตยมิได้เป็นเพียงผู้ถูกปกครองซึ่งจะต้องคอยฟังคำสั่งและปฏิบัติตามผู้ปกครองแต่ฝ่ายเดียวดังเช่นในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งถือว่าเอกชนเป็นข้าแผ่นดิน ไม่มีสิทธิมีเสียงในการปกครอง เป็นเพียงวัตถุที่ถูกกระทำเท่านั้น แต่ในระบอบประชาธิปไตยเอกชนมีฐานะเป็นพลเมือง มีสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการประกันไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งทุกองค์กรของรัฐจะต้องเคารพและจะละเมิดมิได้³³ สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินไว้ในมาตรา 48 ซึ่งสามารถแยกวิเคราะห์ออกได้เป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนแรกบัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง...” อันเป็นการรับรองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และตอนที่สองบัญญัติว่า “...ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” อันเป็นการวางเงื่อนไขว่า สิทธิเช่นนั้นก็อาจถูกจำกัดได้เช่นกัน กรณีจะเห็นได้ว่าโดยหลักแล้ว บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สิน ซึ่งสามารถใช้อำนาจกรรมสิทธิ์เหนือทรัพย์สินของตนเองได้อย่างเต็มที่ การจะวางขอบเขตและจำกัดอำนาจกรรมสิทธิ์จึงถือเป็นเพียงข้อยกเว้นจากหลักทั่วไป และจะกระทำได้ก็แต่เพียงกรณีเดียวเท่านั้น คือ มีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดแจ้งตามหลักการปกครองในรัฐเสรีประชาธิปไตย ที่ถือกันว่า

³³ สมยศ เชื้อไทย, หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น (กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี, 2536), หน้า 65, อ้างถึงใน สุภเชษฐ์ คุสุวรรณ, “ความชอบธรรมทางกฎหมายของการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในระบบกฎหมายไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 191-192.

ผู้ปกครองที่แท้จริงคือกฎหมายมิใช่มนุษย์ (government of laws, not of men)³⁴ จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 48 ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญได้มอบอำนาจให้ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้สร้างระบบการควบคุมและกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจกรรมสิทธิ์ของบุคคลตามที่เห็นสมควรโดยการตราเป็นกฎหมายแม่บท หรือพระราชบัญญัติต่างๆ ซึ่งมีผลเป็นการกำหนดภาระเหนือทรัพย์สินนั้น

สำหรับการเข้าไปดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลในบริเวณที่ดินของเอกชนนี้ จะถือว่าเป็นภาระเหนือทรัพย์สินที่เป็นการยินยอมให้ผู้อื่นใช้สิทธิบางประการในทรัพย์สินของตน (obligation in patiendo) และภาระที่เป็นการยอมให้ผู้อื่นเข้ายึดถือทรัพย์สินของตนชั่วคราวเมื่อมีเหตุจำเป็น (servitudes d' occupation)³⁵ เพราะเหตุว่าเป็นการที่เจ้าของที่ดินที่มีหรือสงสัยว่ามีทุกระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่มีภาระที่เป็นการยินยอมให้เจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญเข้ายึดถือหรือใช้สิทธิในการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดดังกล่าวในบริเวณที่ดินของตนชั่วคราว ดังเช่น กรณีตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ.2511 ซึ่งถูกยกเลิกโดยมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 5 พ.ศ.2535 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “เพื่อประโยชน์ในการสำรวจ เพื่อหาแหล่งพลังงานตามมาตรา6(2) หรือเพื่อหาสถานที่สำหรับใช้ในกิจการตามมาตรา9(4) หรือเพื่อสร้างและบำรุงรักษาระบบไฟฟ้า ให้พนักงานหรือลูกจ้างมีอำนาจที่จะใช้สอยหรือเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ในความครอบครองของบุคคลใดๆ ซึ่งมีใช้เคหะสถานเป็นการชั่วคราวได้ โดยในการใช้สอยหรือเข้าครอบครองนั้นเป็นการจำเป็นสำหรับการสำรวจระบบไฟฟ้าหรือการป้องกันอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดแก่ระบบไฟฟ้า การสำรวจเพื่อหาแหล่งพลังงานตามมาตรา 6(2) หรือเพื่อหาสถานที่สำหรับใช้ในกิจการตามมาตรา 9(4) หรือการบำรุงรักษาระบบไฟฟ้า แต่ทั้งนี้ต้องได้แจ้งหรือประกาศให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ หรือผู้ทรงสิทธิอื่นทราบล่วงหน้า และถ้าหากมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์

³⁴ศุภเชษฐ์ คุสุวรรณ, “ความชอบธรรมทางกฎหมายของการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในระบบกฎหมายไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 197.

³⁵ประเสริฐศุภมาตรา, กฎหมายปกครอง (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง, 2478), หน้า 137, อ้างถึงใน ศุภเชษฐ์ คุสุวรรณ, “ความชอบธรรมทางกฎหมายของการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในระบบกฎหมายไทย” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 198.

หรือผู้ทรงสิทธิอื่นเนื่องจากการกระทำของพนักงานหรือลูกจ้าง บุคคลนั้นย่อมเรียกค่าทดแทนจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้” และมาตรา 29 ซึ่งบัญญัติ “ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิต มีอำนาจเดินสายส่งไฟฟ้าหรือจำหน่ายไฟฟ้าไปได้ เหนือ ตามหรือข้ามพื้นดินของบุคคลใด บั๊กหรือตั้งเสา สถานีไฟฟ้าย่อย หรืออุปกรณ์อื่นลงในหรือบนพื้นดินของบุคคลใดซึ่งมิใช่ที่ตั้งโรงเรือน หรือรีอถอนโรงเรือน หรือทำลายสิ่งอื่นที่สร้างขึ้น หรือทำลาย หรือตัดฟัน ตัด ต้น กิ่งหรือรากของต้นไม้หรือพืชผล ในเขตเดินสายไฟฟ้า แต่ก่อนที่จะดำเนินการดังกล่าวให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้เกี่ยวของทราบ” จากบทบัญญัติ มาตรา 28 และมาตรา 29 ดังกล่าวข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า ถือเป็นการกระทำของรัฐในกรณีที่รัฐได้ล่วงล้ำเข้าไปในกรรมสิทธิ์ในที่ดินของเอกชนโดยมิได้มีความตั้งใจที่จะเวนคืนทรัพย์สิน แต่เป็นการที่เอกชนจะต้องยอมให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินของตน ซึ่งจะเห็นได้ว่าที่ดินยังคงเป็นของเอกชนอยู่ ทั้งนี้ในการเข้าไปใช้ประโยชน์ดังกล่าวจะต้องดำเนินการแจ้งให้เอกชนทราบเสียก่อนถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเป็นข้อกำหนดที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้อำนาจกระทำได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ³⁶ แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมิได้จำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลมากจนเกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

จากตัวอย่างภาระเหนือทรัพย์สินที่เป็นการยินยอมให้ผู้อื่นใช้สิทธิบางประการในทรัพย์สินของตนและภาระที่เป็นการยินยอมให้ผู้อื่นเข้ายึดถือทรัพย์สินของตนชั่วคราวเมื่อมีเหตุจำเป็นดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ.2511 มาตรา 28 และมาตรา 29 นี้สามารถเทียบเคียงกับกรณีการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในบริเวณที่ดินของเอกชน เนื่องจากการที่รัฐได้ล่วงล้ำเข้าไปในกรรมสิทธิ์ในที่ดินของเอกชน โดยที่มิได้มีความตั้งใจที่จะเวนคืนทรัพย์สิน แต่เป็นการที่เอกชนจะต้องยินยอมให้รัฐเข้าดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในบริเวณที่ดินของตน ซึ่งจะเห็นว่าที่ดินยังคงเป็นของเอกชนอยู่เช่นเดิม แต่ทั้งนี้การที่รัฐจะเข้าไปดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าวในบริเวณที่ดินของเอกชนได้นั้นจะต้องมีบทบัญญัติกฎหมายให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะ ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดไว้ในมาตรา 48

³⁶รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 29 วรรคแรก บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

ดังกล่าวมาแล้ว เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการที่จะให้รัฐสามารถเข้าไปดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลในบริเวณที่ดินของเอกชนได้ จะต้องมีการออกบทบัญญัติกฎหมายเพื่อให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญในการเข้าดำเนินการดังกล่าวในบริเวณที่ดินของเอกชนไว้เป็นการเฉพาะ โดยบทบัญญัติดังกล่าวควรมีเนื้อหาสาระในการให้อำนาจแก่ศูนย์ปฏิบัติการทุกระเบิดแห่งชาติ มีอำนาจที่จะใช้สอยหรือเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ในความครอบครองของบุคคลใดๆ ซึ่งมีใช้เคหะสถานได้ เพื่อประโยชน์ในการเข้าสำรวจ ตรวจสอบ ทุกระเบิดสังหารบุคคลและให้เจ้าหน้าที่ หรือผู้เชี่ยวชาญมีอำนาจในการรื้อถอนหรือทำลายสิ่งอื่นที่สร้างขึ้น หรือทำลาย หรือตัด ฟัน ตัดต้น กิ่งหรือรากของต้นไม้หรือพืชผลในเขตที่จะดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคล แต่ทั้งนี้จะต้องดำเนินการแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า โดยจะต้องแจ้งเป็นหนังสือและกำหนดระยะเวลาในการแจ้งดังกล่าวให้ชัดเจน อาทิเช่น จะต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายทราบล่วงหน้าภายในเวลาอันควร แต่ต้องไม่น้อยกว่ากึ่งวัน และควรมีการกำหนดกรณีที่ไม่อาจติดต่อกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายได้ ให้ประกาศให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่ากึ่งวัน โดยประกาศไว้ตามที่กฎหมายกำหนด และอาจกำหนดวัน เวลาในการเข้าดำเนินการสำรวจและกวาดล้างทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลไว้ด้วย เป็นต้น ซึ่งการกำหนดระยะเวลาในการแจ้งล่วงหน้าแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายทราบนี้ ถือเป็นจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในทรัพย์สิน โดยคำนึงถึงหลักแห่งความจำเป็น (principle of necessity) ที่ว่าถ้าหากเป็นคำสั่งที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน องค์การของรัฐฝ่ายปกครองจะต้องเลือกออกคำสั่งที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุด³⁷

สำหรับการออกบทบัญญัติกฎหมายในการให้อำนาจแก่ศูนย์ปฏิบัติการทุกระเบิดแห่งชาติเข้าสำรวจและดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลในบริเวณที่ดินของเอกชนดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการให้อำนาจแก่รัฐในการเข้าใช้ประโยชน์ในอสังหาริมทรัพย์ของเอกชนเช่นว่านี้ไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าตอบแทนหรือค่าทดแทนในการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์นั้นแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแต่อย่างใด เพราะเหตุว่าการเข้าดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลของรัฐนี้มีได้เป็นการล่วงล้ำกรรมสิทธิ์ที่ก่อให้เกิดผลข้างเคียงที่กระทบกระเทือนอย่างร้ายแรง และเอกชนมิได้สูญเสียอำนาจกรรมสิทธิ์จากการเข้าใช้

³⁷ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, หลักพื้นฐานของกฎหมายปกครอง (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, 2538), หน้า 38.

อสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวจนถึงขนาดที่ทำลายสารัตถะของอำนาจกรรมสิทธิ์เหนืออสังหาริมทรัพย์นั้น ประกอบกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวนี้เป็นผู้ได้รับประโยชน์คุ่มค่าในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลด้วย ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นจะต้องจ่ายค่าตอบแทนหรือค่าทดแทนให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินที่มีทุ่นระเบิดเหล่านี้ฝังอยู่จากการที่รัฐเข้าใช้แดนกรรมสิทธิ์นั้น นอกจากนั้นแล้วควรมีการบัญญัติถึงกรณีที่หากมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่เอกชนอันเนื่องมาจากการเข้าใช้ประโยชน์ที่ดินในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล แต่ความเสียหายดังกล่าวมิได้เกิดจากการจงใจและประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ผู้ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าวย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญที่ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ที่มีความเสี่ยงอันตรายสูงอยู่แล้วให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องหวงพะวงว่าตนจะถูกฟ้องเรียกค่าเสียหายจากความเสียหายใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นโดยมิได้เกิดจากการจงใจและประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตนเอง แต่ทั้งนี้หากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุมาจากการจงใจและประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแล้ว ผู้ดำเนินการกวาดล้างและทำลายดังกล่าวย่อมต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้น สำหรับการที่กำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการเป็นผู้ออกคำสั่งเองไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการในแดนกรรมสิทธิ์ หรือบนพื้นดินของบุคคลใดๆ นี้ หากมองผิวเผินแล้วอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม เนื่องจากไม่มีหน่วยงานอื่นๆ ในระดับที่สูงกว่าพิจารณาหรือคานอำนาจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ กรณีเช่นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสำหรับการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในบริเวณที่ดินเอกชนนี้ ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงภายหลังจากที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออตตาวาแล้ว ประกอบกับการดำเนินการต่างๆ ของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติล้วนเป็นการดำเนินการเพื่อมนุษยธรรมทั้งสิ้น ดังนั้นการให้อำนาจแก่ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติเป็นผู้ออกคำสั่งในการดำเนินการใดๆ ในบริเวณที่ดินของเอกชนจึงไม่อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เอกชนได้ เนื่องจากเป็นการดำเนินการเพื่อมนุษยธรรม และเพื่อประโยชน์ของเอกชนเองในการสามารถเข้าใช้ประโยชน์จากที่ดินซึ่งปราศจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้นั่นเอง การปฏิบัติทางด้านนิติบัญญัติดังกล่าวทั้งหมดนี้ถือเป็นการกระทำที่สอดคล้องต่อการปกครองตามหลักนิติรัฐ ซึ่งเป็นการที่รัฐปกครองโดยกฎหมาย ทั้งนี้หมายความว่าหากรัฐจะเข้าไปกระทำการใดๆ อันเป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิของประชาชน การกระทำดังกล่าวย่อมต้องมีกฎหมายบัญญัติให้สิทธิและให้อำนาจรัฐไว้ รัฐจึงจะสามารถกระทำการเช่นนั้นได้

หากแต่เมื่อพิจารณาถึงความเป็นจริงที่เป็นอยู่ในขณะนี้นั้น หากประชาชนที่เป็นเจ้าของหรือครอบครองที่ดินบริเวณที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ ประชาชนเหล่านี้จะทำการแจ้งความประสงค์มายังหน่วยงานของรัฐในระดับท้องถิ่น หรือแจ้งมายังศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ เพื่อขอให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตลอดจนคณะปฏิบัติการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเข้าไปดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าวในบริเวณที่ดินของตน ซึ่งการแจ้งความประสงค์ดังกล่าวจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเข้าไปปฏิบัติการกิจในบริเวณที่ดินของเอกชนได้โดยปราศจากความเสียดใจใดๆ แต่ถ้าหากประชาชนผู้เป็นเจ้าของหรือครอบครองที่ดินที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ มิได้ดำเนินการแจ้งความประสงค์เช่นนี้มายังเจ้าหน้าที่ของรัฐและศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ หากศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติตรวจพบว่าในบริเวณที่ดินของเอกชนในพื้นที่ใดเป็นพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติจะดำเนินการประสานความร่วมมือไปยังจังหวัดที่มีที่ดินของเอกชนเช่นนั้นตั้งอยู่ เพื่อให้ทางจังหวัดดำเนินการประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานท้องถิ่นที่บริเวณที่ดินดังกล่าวนี้สังกัดอยู่ เพื่อดำเนินการแจ้งไปยังประชาชนผู้เป็นเจ้าของหรือครอบครองที่ดินดังกล่าวโดยอาจประสานความร่วมมือผ่านทางกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ทราบว่าศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติมีความประสงค์ที่จะเข้าไปปฏิบัติการกิจเกี่ยวกับการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเช่นนี้ ในบริเวณที่ดินของเอกชนดังกล่าว และเมื่อประชาชนผู้เป็นเจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินดังกล่าวรับทราบและไม่ขัดข้องในการปฏิบัติการกิจของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ ก็จะสามารถทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปปฏิบัติการกิจเช่นนี้ในบริเวณที่ดินของเอกชนได้อย่างสะดวก อันจะนำไปสู่การปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามาวของประเทศไทยดำเนินไปอย่างสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

5.6 บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

สำหรับการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งประเทศไทยได้กระทำมาเป็นระยะเวลาหลายปีก่อนที่จะเข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกติดตามานั้น ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดเหล่านี้ได้รับการดูแล เยียวยาและฟื้นฟูจากหน่วยแพทย์ทหารบก หน่วยแพทย์ทหารเรือที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับบริเวณที่มีผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โรงพยาบาลของรัฐที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงแนวชายแดน และจากองค์กรเอกชน และองค์การระหว่างประเทศ อาทิเช่น จังหวัดสระแก้วซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาเป็นระยะทางยาวกว่า 165 กิโลเมตร ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมาโรงพยาบาลอรัญประเทศ

ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาระยะยาว โดยการจัดตั้งหน่วยให้บริการทำขาเทียมโดยไม่คิดมูลค่าขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 เป็นต้นมา แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมกับจำนวนผู้มาขอรับบริการ ซึ่งเป็นผู้ประสบภัยทุพพลภาพสังหารบุคคลจำนวน 169 คน จากจำนวนผู้มาขอรับบริการทั้งหมด 216 คน³⁸ จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุพพลภาพสังหารบุคคลยังไม่เพียงพอในการรองรับกับความต้องการของผู้ประสบภัยเหล่านี้ สำหรับด้านการฝึกอาชีพและการแก้ปัญหาความยากจนให้แก่ผู้ประสบภัยทุพพลภาพสังหารบุคคลนั้น กรมประชาสงเคราะห์ร่วมมือกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นโดยจัดโครงการเงินทุนประกอบอาชีพสำหรับผู้พิการเป็นโครงการให้เงินกู้ปลอดดอกเบี้ยแก่ผู้พิการที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจขนาดเล็กจำนวนไม่เกิน 20,000 บาทต่อคน³⁹ ทั้งนี้ความช่วยเหลือดังกล่าวได้จัดทำขึ้นเพื่อผู้พิการและด้อยโอกาสทุกคนโดยไม่จัดว่ามีความพิการอันเนื่องมาจากสาเหตุใด เพราะฉะนั้นโครงการดังกล่าวอาจไม่เพียงพอในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุพพลภาพสังหารบุคคล ดังนั้นจึงมีการจัดการรณรงค์ระยะไกลด้วยจักรยานเป็นระยะทาง 249 กิโลเมตร ในวันที่ 26 เมษายน พ.ศ.2543 เพื่อเรียกร้องให้ประชาคมโลกยุติทุพพลภาพสังหารบุคคล ซึ่งการรณรงค์ด้วยจักรยานครั้งนี้เป็นการรณรงค์ครั้งที่ 2 หลังจากเคยจัดมาครั้งหนึ่งระหว่างวันที่ 25 เมษายน - วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2542 ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งภายหลังความพยายามรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเครือข่ายผู้พิการจากทุพพลภาพสังหารบุคคล และจากการรวมตัวนี้เองส่งผลให้สังคมยอมรับปัญหาและธนาคารออมสินเข้ามามีส่วนร่วมจัดสรรเงินกู้เพื่อสังคมโดยให้กู้เพื่อการประกอบอาชีพรายละ 10,000 บาท ให้ไปเป็นทุนเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู เป็ด และไก่ แต่จากที่ผ่านมามีปรากฏว่าผู้พิการเหล่านี้จะต้องเผชิญกับต้นทุนอาหารสัตว์ที่ราคาสูง ในขณะที่สถานการณ์ราคาเนื้อสัตว์ตกต่ำลงเรื่อย ๆ⁴⁰

จากปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุพพลภาพสังหารบุคคลยังคงดำเนินไปได้อย่างยากลำบาก ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 80 วรรค 2 จะได้บัญญัติว่า “รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเอง” และมาตรา 55 บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ

³⁸ “มูลนิธิขาเทียมออกหน่วยช่วยเหลือคนพิการ,” เดลินิวส์ (3 กรกฎาคม 2543): 24.

³⁹ <http://www.infonews.co.th/DPW/home8/p.1htm,p.1>.

⁴⁰ วีระพันธ์ โดมิบุญ, “29 คน 29 ขา ปั่นมาราธอน 249 กม. วอนโลกยุติทุพพลภาพ,” เดลินิวส์ (6 พฤษภาคม 2543): 5.

และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติจริงแล้วรัฐยังไม่สามารถสงเคราะห์กลุ่มบุคคลตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญได้อย่างทั่วถึงและพอเพียง และสำหรับกรณีของผู้พิการอันเนื่องมาจากทุพพลภาพซึ่งเคยเป็นบุคคลปกติทั่วไปมาก่อน แต่ต้องมาพิการในภายหลัง จึงประสบปัญหาทางด้านจิตใจมากเป็นพิเศษ ซึ่งจะต้องได้รับคำแนะนำปรึกษาจากจิตแพทย์ หรือนักจิตวิทยาซึ่งจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาที่ให้บริการนั้นก็ล้วนแต่เป็นบุคลากรที่มีไว้สำหรับให้คำปรึกษาแนะนำแก่บุคคลปกติทั่วไปมิได้จัดไว้แก่ผู้พิการโดยเฉพาะ หรือมีความเชี่ยวชาญในด้านของผู้พิการโดยเฉพาะ อีกทั้งเป็นการให้บริการแต่เฉพาะผู้พิการที่เข้ามาขอรับคำปรึกษา และเฉพาะปัญหาที่ต้องการจะให้ช่วยเหลือเป็นครั้งคราวไปเสียเป็นส่วนใหญ่⁴¹ จึงเห็นได้ว่ายังขาดแคลนการให้การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านจิตใจให้แก่ผู้ประสบภัยทุพพลภาพซึ่งเคยเป็นปกติให้มีความมั่นใจที่จะต่อสู้กับชีวิตและมีความเชื่อมั่นในตนเองพร้อมที่จะออกไปต่อสู้กับโลกภายนอกได้อย่างภาคภูมิใจ ดังนั้นผู้ประสบภัยทุพพลภาพจึงกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ถูกทอดทิ้งให้ไร้ค่า ถูกมองว่าเป็นผู้พิการน่าสงสาร ไม่สามารถทำอะไรได้ จึงทำให้ขาดการศึกษาและการฝึกอาชีพ ไม่มีงานทำ ต้องตกเป็นภาระของสังคมและครอบครัวและอาจถูกกลืนเลือนไปในที่สุด

แต่อย่างไรก็ดีดังที่กล่าวแล้วว่า ผู้ประสบภัยทุพพลภาพซึ่งเคยเป็นปกติ เมื่อกลายมาเป็นผู้พิการและทุพพลภาพแล้ว จะได้รับความคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ซึ่งใช้บังคับมาตั้งแต่ พ.ศ.2537 กำหนดให้ผู้พิการมีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การศึกษา การฝึกอาชีพและสังคม จัดตั้งกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จัดตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพื่อประสานงานให้การฟื้นฟูสมรรถภาพบรรลุผลตามเป้าหมาย กำหนดมาตรการที่เพิ่มโอกาสให้ผู้พิการได้งานทำ และมีโอกาสเข้ายานพาหนะและอาคารสถานที่สาธารณะ ตลอดจนแก้ไขปัญหาและขจัดอุปสรรคต่างๆ ทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้ผู้พิการได้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข แต่ทั้งนี้ผู้พิการที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวต้องเข้าลักษณะที่กำหนด ซึ่งมาตรา 4 ของพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ “คนพิการ” หมายความว่า คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท คือ คนพิการทางการมองเห็น คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย คนพิการทางการเคลื่อนไหว คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม และคนพิการทางสติ

⁴¹วริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, กฎหมายและนโยบายของรัฐเกี่ยวกับคนพิการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2539), หน้า 61.

ปัญญาหรือการเรียนรู้⁴² ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ประสพภัยทุระเบิดสังหารบุคคล จัดอยู่ในประเภทของผู้พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว จึงสามารถรับความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ได้ตามกฎหมาย แต่จะต้องมาจดทะเบียนต่อนายทะเบียนกลาง ณ สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแล้วเท่านั้น⁴³ และจากการที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมาจดทะเบียนดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติจริงผู้พิการที่จะมาจดทะเบียนส่วนใหญ่จะเป็นผู้พิการที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้พิการที่จดทะเบียนแล้วยังไปไม่ถึงโดยเฉพาะผู้พิการในชนบท อีกทั้งยังต้องได้รับการออกหนังสือรับรองความพิการจากแพทย์ด้วยจึงจะสามารถเข้ารับการจดทะเบียนได้ นอกจากนี้ผู้พิการยังต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนหรือใบสูติบัตร และต้องมีทะเบียนบ้านด้วย ซึ่งในความเป็นจริงผู้พิการจำนวนมากไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนหรือ/และมีชื่อในทะเบียนบ้าน เนื่องมาจากถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ห่างไกลกับสถานที่ที่ออกบัตรประจำตัวประชาชน หรือไม่มีที่อยู่อาศัยถาวรเป็นหลักแหล่ง เป็นต้น⁴⁴ อีกทั้งการที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ นี้จะได้รับก็ต่อเมื่อสิ้นสุดการรักษาพยาบาลตามปกติแล้ว แต่ความผิดปกติหรือความบกพร่องนั้น เช่น ความพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวยังคงมีอยู่ ดังนั้นจึงทำให้ผู้ประสพภัยทุระเบิดสังหารบุคคลซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเยียวยารักษาให้อาการบาดเจ็บหายเป็นปกติ ประกอบกับผู้ประสพภัยทุระเบิดสังหารบุคคลส่วนใหญ่ล้วนมีถิ่นอาศัยอยู่ตามบริเวณแนวชายแดน ซึ่งมีความห่างไกลจากสถานที่รับการจดทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เหตุนี้เองจึงทำให้ผู้ประสพภัยทุระเบิดสังหารบุคคลจำนวนมากมิได้เข้ารับการจดทะเบียนหรือออกบัตรประจำตัวผู้พิการ ส่งผลให้ไม่สามารถรับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 15 ของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ได้

และสำหรับผู้ประสพภัยทุระเบิดสังหารบุคคลที่ยังเป็นเด็กนั้น ย่อมจะมีปัญหาเพิ่มมากขึ้นกว่าผู้ประสพภัยทุระเบิดที่เป็นผู้ใหญ่ กล่าวคือ เด็กๆ ที่ประสพภัยทุระเบิดดังกล่าว จะไม่สามารถเดินทางไปโรงเรียนได้ อันเนื่องมาจากความพิการและกลัวถูกเพื่อนๆ ร่วมชั้นเรียนล้อ จึงทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 มาตรา 15 จะได้กำหนดนโยบายการฟื้นฟูทางการศึกษาให้แก่ผู้พิการ

⁴²กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2537 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

⁴³พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534, มาตรา 14.

⁴⁴วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, กฎหมายและนโยบายของรัฐเกี่ยวกับคนพิการ, หน้า 56.

โดยกำหนดให้ผู้พิการมีสิทธิได้รับการศึกษาไปจนถึงขั้นอุดมศึกษาประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 10 ซึ่งกำหนดให้ “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย” แต่กระนั้นยังพบเห็นได้ว่าผู้พิการที่ได้รับการศึกษายังมีจำนวนน้อยอยู่มาก รวมทั้งเด็กที่พิการเนื่องจากทุบระเบิดสังหารบุคคลและได้รับการศึกษาก็มีจำนวนน้อยมากเช่นเดียวกัน ทั้งที่การศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญมากและควรลงมือกระทำอย่างเร่งด่วน เพราะเหตุว่าการศึกษาจะทำให้ผู้พิการที่เป็นเด็กมีความสามารถและความรู้ ซึ่งจะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่เป็นภาระให้กับครอบครัวและสังคมต่อไปในอนาคต นอกจากนี้แล้วพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 มาตรา15 ยังได้กำหนดให้ผู้พิการที่ได้จดทะเบียน มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ซึ่งได้แก่กฎกระทรวงฉบับที่ 3 พ.ศ.2537 ออกโดยกระทรวงสาธารณสุข ข้อ 2 ได้กำหนดให้ผู้พิการมีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ซึ่งรวมถึงได้รับอวัยวะเทียมและเครื่องช่วยความพิการโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แต่ดังที่กล่าวแล้วว่าเป็นความจริง ผู้พิการจากทุบระเบิดสังหารบุคคลที่เข้ารับการจดทะเบียนมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ประสพภัยทุบระเบิดดังกล่าวทั้งหมด และแม้ว่าจะมีโรงพยาบาลและมูลนิธิที่เยี่ยมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องการบริการแขนหรือขาเทียมโดยไม่คิดมูลค่าอยู่บ้างแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อผู้ประสพภัยทุบระเบิดเหล่านั้น ประกอบกับกฎกระทรวงฉบับที่ 3 นี้มีปัญหาอยู่ว่าจะสามารถนำไปใช้บังคับกับโรงพยาบาล สังกัดกระทรวง ทบวง กรม และองค์กรส่วนท้องถิ่นที่ไม่ยอมปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ได้หรือไม่ ในระหว่างที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าใจว่ากฎกระทรวงดังกล่าวมีผลใช้บังคับได้แต่เฉพาะโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเท่านั้น ส่วนโรงพยาบาลที่สังกัดหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรส่วนท้องถิ่นจะบังคับได้ก็แต่เฉพาะโรงพยาบาลที่ยินยอมปฏิบัติตามเท่านั้น⁴⁵

ด้านการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ประสพภัยทุบระเบิดสังหารบุคคลนั้น แม้ว่าตามพระราชบัญญัติดังกล่าวจะกำหนดให้ต้องมีการให้คำแนะนำชี้แจงและปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วผู้ประสพภัยทุบระเบิดเหล่านี้ได้รับคำแนะนำ

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 62.

และการฝึกอาชีพนอຍมาก และต้องเข้ารับการฝึกอาชีพที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานซึ่งมีอยู่หลายแห่งทั่วประเทศ ซึ่งได้เริ่มแผนงานฝึกอาชีพให้แก่ผู้พิการมาตั้งแต่ พ.ศ.2538 แต่ก็ยังขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีได้ดัดแปลงให้เหมาะสมกับผู้พิการ รวมทั้งบุคลากรผู้ดำเนินการฝึกฝนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้พิการ และมีได้ให้ความสำคัญในด้านจิตใจ กล่าวคือไม่มีหลักสูตรฟื้นฟู จิตใจให้แก่ผู้พิการและผู้ประสพภัยทุ้ระเบิดสังหารบุคคลให้มีจิตใจเข้มแข็งต่อสู้และมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันจะทำให้ผู้ประสพภัยดังกล่าวมีกำลังใจสามารถฝึกฝนอาชีพได้อย่างมั่นใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้วพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 มาตรา 17(1) ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีที่จะออกกฎกระทรวง กำหนดประเภทอาคารสถานที่สาธารณะที่ต้องจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ และกำหนดมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการประเภทต่างๆ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ยังมิได้ดำเนินการออกกฎกระทรวงดังกล่าวในปัจจุบัน และถึงแม้ว่าจะประกาศใช้กฎกระทรวงแล้วก็ตาม ก็คงมีผลใช้แต่เฉพาะอาคารสถานที่ที่จะปลูกสร้างในอนาคตเท่านั้น อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กำหนดให้ประโยชน์ในทางภาษีอากรแก่ เจ้าของอาคารสถานที่เหล่านั้นที่จะจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ โดยกำหนดให้เจ้าของอาคารสถานที่เหล่านั้นมีสิทธิหักค่าใช้จ่ายในทางภาษีได้ 2 เท่าของค่าใช้จ่ายจริงที่ใช้ไปในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการไว้ในมาตรา 18 วรรค 1 โดยหวังว่ามาตรการนี้จะช่วยจูงใจให้เจ้าของอาคารสาธารณะต่างๆ ที่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ได้จัดทำหรือดัดแปลงอาคารสถานที่ให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวมากขึ้นก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วดูเหมือนว่าเจ้าของอาคารสาธารณะต่างๆ จะมีได้ให้ความสนใจประโยชน์ในทางภาษีนี้มากนัก⁴⁶ ซึ่งการที่มาตรา 17(1) และมาตรา 18 วรรค 1 กำหนดไว้เช่นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวอาจเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้พิการโดยทั่วไปได้บ้าง แต่สำหรับผู้ประสพภัยทุ้ระเบิดสังหารบุคคลบทบัญญัติเหล่านี้อาจไม่เอื้อประโยชน์ต่อพวกเขาเท่าใดนัก เพราะเหตุว่า ผู้ประสพภัยทุ้ระเบิดสังหารบุคคลส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณแนวชายแดนซึ่งห่างไกลจากความเจริญในเมือง ฉะนั้นจึงอาจไม่พบว่ามีอาคาร สถานที่สาธารณะใดๆ ไปปลูกสร้างอยู่ในบริเวณดังกล่าวมากนัก แต่กระนั้นก็ยังถือได้ว่าเป็นมาตรการหนึ่งที่แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ในการช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้แล้วกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมยังได้จัดให้มีบริการเงินเบี้ยยังชีพคนพิการให้บริการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้แก่ผู้พิการที่มีความพิการมากจนไม่สามารถฟื้นฟูใดๆ ได้ มีฐานะยากจน ตามความจำเป็นพื้นฐาน ที่อาศัยอยู่กับครอบครัวและได้รับการจดทะเบียนเป็นผู้พิการโดยผ่านการประเมินความพิการจากแพทย์

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 93.

โรงพยาบาลของรัฐ ผู้พิการที่มีคุณสมบัติครบถ้วนจะได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาเงินเบี้ยยังชีพสำหรับผู้พิการ โดยจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท ซึ่งเงื่อนไขในการให้เงินเบี้ยยังชีพนี้จะเป็นไปตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพคนพิการ พ.ศ.2539 โดยมีฝ่ายสวัสดิการคนพิการทำหน้าที่เป็นหน่วยงานในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้พิการ⁴⁷ เพราะฉะนั้นหากผู้ประสพภัยทุพพลภาพได้รับการจดทะเบียนเป็นผู้พิการแล้วย่อมสามารถขอรับบริการเงินเบี้ยยังชีพคนพิการจากกรมประชาสงเคราะห์ได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือให้ผู้ประสพภัยทุพพลภาพเหล่านี้สามารถมีรายได้เลี้ยงตนเองไม่เป็นภาระให้แก่ครอบครัวมากเกินไป

อย่างไรก็ดี เมื่อประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกตาวา ค.ศ.1997 ซึ่งกำหนดไว้ในข้อ 6 วรรค 3 ให้ประเทศภาคีจะต้องให้ความช่วยเหลือในการเอาใจใส่และฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิมแก่ผู้ประสพภัยทุพพลภาพบุคคล ศูนย์ปฏิบัติการทุพพลภาพแห่งชาติได้ดำเนินโครงการต่างๆ ในการเยียวยา รักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกายและจิตใจแก่ผู้ประสพภัยทุพพลภาพบุคคล ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสพภัยจากทุพพลภาพเหล่านี้ให้มีสภาพความเป็นอยู่ดียิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาโดยได้เสนอจัดทำโครงการช่วยเหลือผู้ประสพภัยทุพพลภาพบุคคลและวัตถุประสงค์โดยย่อดังนี้ เพื่อให้ผู้ประสพภัยมีขวัญและกำลังใจในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ และเพื่อให้ผู้ประสพภัยเหล่านี้มีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์พร้อมในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ และส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องเพื่อเพิ่มรายได้และสร้างฐานะให้ทัดเทียมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม ทั้งนี้จะได้ดำเนินการประสานความช่วยเหลือกับโรงพยาบาลจังหวัดที่ทำการสำรวจหรือโรงพยาบาลอำเภอ ตำบล หรือหน่วยงานมัชที่มีอยู่ในจังหวัดนั้นๆ จัดหาเจ้าหน้าที่เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสพภัยและครอบครัว รวมทั้งอวัยวะเทียมทุกประเภทที่ผู้ประสพภัยจะมีได้และประสานงานด้านการฝึกอาชีพและอื่นๆ รวมทั้งการฝึกกายภาพบำบัดให้แก่ผู้ประสพภัยเหล่านั้น ศูนย์ปฏิบัติการทุพพลภาพแห่งชาติจะทำหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการด้านการช่วยเหลือผู้ประสพภัยจากทุพพลภาพบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวิทยาศาสตร์

⁴⁷ ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ สภาอากาศไทย เป็นต้น สำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิด สังกักรบุคคลนี้มีแนวทางในการดำเนินการช่วยเหลือเบื้องต้นโดยย่อ ดังต่อไปนี้

1. กระทรวงสาธารณสุข จะดำเนินการช่วยเหลือในการรักษาผู้บาดเจ็บและได้รับอันตรายจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ฝึกกายภาพบำบัดให้แก่ผู้ประสบภัยเพื่อให้สามารถปรับตัวกับสภาพร่างกายใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นอกจากนี้ยังจะได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจให้แก่ผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิดเหล่านี้ เพื่อให้มีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งสามารถยอมรับกับความพิการและทุพพลภาพที่เกิดขึ้น รวมทั้งจัดหาอวัยวะเทียม อาทิเช่น แขนและขาเทียม ให้แก่ผู้ประสบภัยดังกล่าว ให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น และถ้าอวัยวะเทียมเสื่อมสภาพไม่สามารถใช้งานต่อได้ สามารถเปลี่ยนได้ตลอดจนกว่าจะเสียชีวิต

2. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยกระทรวงมหาดไทยจะทำหน้าที่ในการสำรวจจำนวนประชากรในแต่ละท้องถิ่นภายในเขตจังหวัดว่ามีจำนวนเท่าใด และจำนวนประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลว่ามีจำนวนเท่าใด รวมทั้งจำนวนของประชาชนที่ได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมด โดยแบ่งออกเป็นจำนวนผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดดังกล่าวที่พิการและทุพพลภาพ และจำนวนผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดที่สูญเสียชีวิต เพื่อความชัดเจนและเป็นการอำนวยความสะดวกต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเยียวยา รักษา และฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดเหล่านั้นต่อไป โดยมีหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงมหาดไทยที่ร่วมให้การช่วยเหลือ ได้แก่ กรมการปกครอง (ฝ่ายกิจการพิเศษ) กรมการพัฒนาชุมชน เป็นต้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะดำเนินการสำรวจและแจ้งถึงจำนวนพื้นที่ที่มีการทำเกษตรกรรมในแต่ละท้องถิ่นที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล รวมทั้งพื้นที่ที่มีการทำเกษตรกรรม โดยผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดดังกล่าวและครอบครัวดำเนินการทำเกษตรกรรมอยู่ว่ามีพื้นที่เท่าใด ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงพื้นที่ต้องเสียประโยชน์ไปจากการที่มีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่จะได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและทั่วถึง สำหรับกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จะดำเนินการสำรวจพื้นที่ที่มีสารพิษตกค้างอยู่ ในพื้นดินอันเนื่องมาจากการระเบิดของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เพื่อดำเนินการแก้ไขและปรับสภาพพื้นดินในบริเวณดังกล่าวให้สามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไม่มีอันตรายต่อประชาชนพลเรือน

3. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้โดยประสานงานร่วมกันในการส่งเสริมอาชีพในแต่ละพื้นที่ และจัดฝึกอบรมวิชาชีพในสาขาต่างๆ ตามที่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและครอบครัวมีความประสงค์ อาทิเช่น เกษตรกรรม หัตถกรรม และอุตสาหกรรม เป็นต้น ให้เหมาะสมที่สุดในแต่ละท้องถิ่น ประกอบกับดำเนินการ

สำรวจความต้องการอาชีพของผู้พิการและทุพพลภาพอันเนื่องมาจากการสัมผัสกับทุกระเบิดสังหารบุคคล รวมทั้งกำหนดความเร่งด่วนในการฝึกอาชีพ โดยเน้นระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว นอกจากนี้แล้วยังจะได้ดำเนินการช่วยเหลือในด้านของการให้การศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา แก่ผู้ใหญ่และเด็กที่ประสบภัยจากทุกระเบิดสังหารบุคคล และให้แก่บุตรของผู้ประสบภัยจากทุกระเบิดเหล่านี้ด้วยเช่นกัน⁴⁸

นอกจากนี้แล้วยังได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือด้านการเยียวยา รักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยจากทุกระเบิดสังหารบุคคลจากหน่วยงานอื่นๆ อีก อาทิเช่น สภากาชาดไทย คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ และ Jesuit Refugee Service (JRS) เป็นต้น

5.7 ความร่วมมือและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าทุกระเบิดสังหารบุคคลนี้ มีราคาถูกเพียงลูกละสามดอลลาร์สหรัฐเท่านั้น แต่ทว่ามูลค่าในการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดเหล่านี้มีมูลค่าสูงกว่าราคาของทุกระเบิดสังหารบุคคลหลายเท่าตัว สำหรับประเทศไทยเมื่อเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกตาวา ค.ศ.1997 แล้ว จึงมีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลให้หมดสิ้นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา แต่การกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดเหล่านี้จะต้องอาศัยความรู้ความชำนาญ อุปกรณ์ในการตรวจค้นที่ทันสมัย ตลอดจนต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการดำเนินการดังกล่าว ดังนั้นประเทศไทยซึ่งถือเป็นประเทศกำลังพัฒนาจึงประสบปัญหาทางด้านการขาดแคลนงบประมาณ ตลอดจนอุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัย เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลที่อยู่ภายใต้อาณาเขตหรือการควบคุมของประเทศไทย อีกทั้งทางด้านการให้ความช่วยเหลือ เยียวยา รักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุกระเบิดเหล่านี้ ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ มากมาย อาทิเช่น งบประมาณสำหรับการดำเนินงานรักษาพยาบาล บุคลากรผู้ดำเนินการผ่าตัด ดูแลรักษา เยียวยาและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ที่มีประสบการณ์และความรู้ความชำนาญในการรักษาผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคล อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินการรักษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องมือผ่าตัดที่ทันสมัย ซึ่งจะช่วยให้การผ่าตัดบาดแผลของผู้ประสบภัยทุกระเบิดดังกล่าวดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรืออวัยวะเทียมต่างๆ ที่จะ

⁴⁸ ข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการทุกระเบิดแห่งชาติ

นำมาสวมใส่ให้แก่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดเพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และอื่นๆ เป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินการขอความร่วมมือ และขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศและองค์กรเอกชนต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติ ตามพันธกรณีของประเทศไทยเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ในกรอบของ อนุสัญญาออกตัวว่าได้กำหนดไว้เกี่ยวกับความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศไว้ใน ข้อ 6 ไม่ว่าจะเป็นความช่วยเหลือทางการเงิน การปฏิบัติ และด้านวิชาการ ซึ่งกำหนดให้ ประเทศภาคีสมาคมมีสิทธิแสวงหาหรือขอรับความช่วยเหลือในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ความช่วยเหลือในการเอาใจใส่และฟื้นฟูให้ ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลกลับสู่สภาพเดิม และสามารถกลับเข้าร่วมระบบเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการแลกเปลี่ยนอุปกรณ์ วัสดุ และข้อเสนอเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ที่ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญา ทั้งนี้โดยสามารถขอความร่วมมือและขอรับ ความช่วยเหลือจากประเทศภาคีอื่น องค์กรสหประชาชาติ ตลอดจนองค์กรหรือสถาบัน ระหว่างประเทศระดับภูมิภาค หรือระดับชาติ องค์กรเอกชนหรือในระดับทวิภาคี ฉะนั้นประเทศไทยซึ่งประสบปัญหาในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา อันเนื่อง มาจากเหตุปัจจัยหลายประการดังกล่าวมาแล้ว ย่อมสามารถมีสิทธิที่จะขอรับความร่วมมือและ ความช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ รวมทั้งองค์กรหรือสถาบันระหว่างประเทศและองค์กรเอกชน ต่างๆ ได้

ปัจจุบันนี้ประชาคมระหว่างประเทศได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่างๆ ที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ถือเป็นภาระสนับสนุน พันธกรณีข้อ 6 ของอนุสัญญาออกตัวว่าเป็นรูปธรรมมากขึ้น การให้ความช่วยเหลือส่วนใหญ่ นั้นจะเป็นการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน ซึ่งได้รับการบริจาคจากประเทศต่างๆ มากมาย อาทิเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา นอร์เวย์ เบลเยียม ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป นอกจากนี้แล้วองค์กรสหประชาชาติได้จัดตั้งกองทุนเพื่อใจสมัครแห่งสหประชาชาติในการ กวาดล้างทุ่นระเบิดสังหารบุคคล หรือ UN Voluntary Trust Fund for Assistance in Mine Clearance มา ตั้งแต่ปี ค.ศ.1994 เพื่อรับบริจาคเงินจากประเทศต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไข ปัญหาต่างๆ อันเกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และยังมีหน่วยงานในระบบขององค์กร สหประชาชาติจำนวนหลายหน่วยงานที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหาร บุคคลดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วย⁴⁹

⁴⁹ <http://www.un.org/Depts/Landmine/index.htm>

- United Nations peacekeeper มีหน้าที่ในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็นสามระดับ กล่าวคือ ระดับที่หนึ่ง ปฏิบัติการในการดูแลความปลอดภัยในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดในพื้นที่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของเจ้าหน้าที่ขององค์การสหประชาชาติ ระดับที่สอง สร้างเสริมและสนับสนุนทางด้านการความสามารถในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ในระดับท้องถิ่นให้แก่ท้องถิ่นต่างๆ ที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยการฝึกฝนและให้ความรู้เกี่ยวกับการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าว และเอื้อเพื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินการกวาดล้างและทำลาย และระดับที่สาม ส่งเสริมให้เกิดสันติภาพ หรือบูรณะสภาพพื้นที่ที่ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างระบบสาธารณสุขปกเกล้าให้แก่พื้นที่ดังกล่าว

- โครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme หรือ UNDP) ซึ่งจะทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการจัดตั้งโครงการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของแต่ละประเทศที่ได้รับผลกระทบจากทุ่นระเบิดเหล่านี้เพื่อให้สามารถดำเนินการกวาดล้างและทำลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- องค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund หรือ UNICEF) ทำหน้าที่ในการรณรงค์และให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการการแจ้งเตือนภัยและอันตรายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และพยายามจำกัดผลกระทบอันเกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีต่อเด็กและสตรี การเยียวยาและฟื้นฟูทางด้านร่างกายและจิตใจให้แก่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ตลอดจนให้ความคุ้มครองและพัฒนาสิทธิเด็กและสตรี รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดดังกล่าวที่เป็นเด็ก และร่วมรณรงค์ในระดับระหว่างประเทศในการต่อต้านการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอีกด้วย

- ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (United Nations High Commissioner for Refugee หรือ UNHCR) จะทำหน้าที่ในการจัดหามาตรการที่จะลดความเสี่ยงภัยในการได้รับบาดเจ็บ อันมีสาเหตุมาจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่จะเกิดขึ้นกับผู้ลี้ภัย (refugee) และผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ (internally displaced persons) โดยให้ความรู้ผ่านโครงการแจ้งเตือนภัยของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและจัดตั้งกองทุนสำหรับการปักปันเขตพื้นที่ที่มีทุ่นระเบิดฝังอยู่ และสำหรับการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ฝังอยู่ในบริเวณที่คุกคามโดยตรงต่อผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ

- โครงการอาหารโลก (World Food Programme หรือ WFP) ทำหน้าที่ในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจากบริเวณถนนและพื้นที่ทำเกษตรกรรม

รวมทั้งจัดหาอาหารและให้การสนับสนุนในการจัดเตรียมการส่งกำลังบำรุงสำหรับการดำเนินกิจกรรมกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลแก่ประเทศต่างๆ

- ศูนย์บริการปฏิบัติการทุระเบิดแห่งสหประชาชาติ (United Nations Mine Action Service) หรือ (UNMAS) ดำเนินการภายใต้ระบบขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับทุระเบิดสังหารบุคคล รวมทั้งรับผิดชอบในการทำให้การกวาดล้างและทำลายทุระเบิดเหล่านี้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนา รักษา และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเทคนิคต่างๆ ในการกวาดล้างและทำลายทุระเบิด และจัดทำมาตรฐานทางด้านความปลอดภัยในการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคล รวมทั้งให้การสนับสนุนต่อการรณรงค์ในการห้ามใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลในระดับระหว่างประเทศอีกด้วย

สำหรับองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ ทั้งในระดับภูมิภาคหรือในระดับระหว่างประเทศที่เข้ามามีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือในการเยียวยา รักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยจากทุระเบิดสังหารบุคคลเป็นอย่างมาก ได้แก่ คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ สภาช็อกวงเดือนแดง สมาพันธ์ระหว่างประเทศของสภาช็อกวงเดือนแดง เป็นต้น และองค์กรเอกชนต่างๆ ทั้งในระดับภูมิภาคหรือในระดับระหว่างประเทศ อาทิเช่น องค์กร CARE เป็นต้น สำหรับประเทศไทยได้ทาบตามขอความร่วมมือจากประเทศผู้บริจาคและองค์การระหว่างประเทศ และหลายฝ่ายแสดงความสนใจที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยในด้านการฝึกอบรมการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคล การให้การศึกษาแก่ประชาชนถึงอันตรายของทุระเบิดดังกล่าว และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยทุระเบิดเหล่านี้ ได้แก่

- ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แสดงความสนใจที่จะให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่กวาดล้างและทำลายทุระเบิด โดยกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกา จะให้ความช่วยเหลือในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่กวาดล้างและทำลายทุระเบิดของประเทศไทย เท่ากับมูลค่า 3 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี เป็นระยะเวลา 5 ปี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติอนุมัติให้กระทรวงกลาโหมรับความช่วยเหลือดังกล่าวจากประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แล้ว ตั้งแต่วันที่ 25 เมษายน พ.ศ.2541 และรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้อนุมัติให้ประเทศไทยเข้าร่วมในโครงการด้านมนุษยธรรมเพื่อการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่ 24 ที่ได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าวนับตั้งแต่มีการก่อตั้งโครงการนี้เมื่อปี พ.ศ.2536 ตามโครงการนี้รัฐบาลสหรัฐอเมริกา โดยทางกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงกลาโหมสหรัฐอเมริกาจะช่วยฝึกอบรมเจ้าหน้าที่กวาดล้างและทำลายทุระเบิดของประเทศไทยในการตรวจหาทุระเบิด เทคนิคการกำจัดทุระเบิด การให้ความช่วยเหลือ

เหลือทางการแพทย์ในภาวะฉุกเฉินและการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติ⁵⁰ และศูนย์ฝึกอบรมจำนวนสามศูนย์ ทั้งนี้ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือในการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวเป็นสิ่งอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกประจำหน่วยงาน อาทิเช่น โต๊ะ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์สำนักงานอื่นๆ เป็นต้น รวมทั้งการจัดหาเครื่องมือ ยานพาหนะ และสิ่งอุปกรณ์ถาวรให้แก่หน่วยปฏิบัติการทุระเบิดสังหารบุคคลทางด้านมนุษยธรรมที่รัฐบาลไทยจัดตั้งขึ้นด้วย โดยให้ความช่วยเหลือผ่านทาง JUSMAGTHAI และ Department of Defence (DOD) ซึ่งจะเน้นทางด้านการจัดตั้งสำนักงานใหญ่ของศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติ และการปรับปรุงโรงเรียนฝึกการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลที่จังหวัดราชบุรี และจังหวัดลพบุรี

- ประเทศแคนาดาได้แสดงความสนใจที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยเช่นกัน โดยประเทศแคนาดาขอให้ประเทศไทยจัดทำแผนเพื่อรองรับความช่วยเหลือต่อไป อนึ่งนาง Jill Sinclair เอกอัครราชทูตด้านปฏิบัติการด้านทุระเบิด (Mine Action Ambassador) ของประเทศแคนาดา กับคณะจากกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม และองค์การให้ความช่วยเหลือต่างประเทศของแคนาดา (CIDA) ได้มาเยือนประเทศไทยในวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2541 เพื่อหารือในเรื่องความช่วยเหลือที่ประเทศแคนาดาจะให้แก่ประเทศไทย โดยประเทศแคนาดามีความสนใจเป็นพิเศษในด้านการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุระเบิดสังหารบุคคล (Mine Victim Assistance) และการศึกษาและการแจ้งเตือนภัยทุระเบิด หรือ Mine Awareness Education

- ประเทศนอร์เวย์ นายชวณ หลีกภัย นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ขอความช่วยเหลือจากนายกรัฐมนตรีของประเทศนอร์เวย์เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2541 และประเทศนอร์เวย์ยินดีจะให้ความช่วยเหลือในการฝึกอบรมการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดแก่ประเทศไทย และขอรับรายละเอียดโครงการคำขอจากประเทศไทยต่อไป ทั้งนี้ในการเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศนอร์เวย์ ระหว่างวันที่ 6-7 มกราคม พ.ศ.2543 นั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศนอร์เวย์ แจ้งว่าประเทศนอร์เวย์ยินดีที่จะให้เงินสนับสนุนเป็นจำนวน 30,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี เป็นระยะเวลาสามปีแก่ศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติของประเทศไทย เพื่อสนับสนุนการดำเนินการทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลที่สะสมอยู่ในคลังสรรพาวุธของประเทศไทย โดยให้การสนับสนุนทางการเงินแก่โครงการจัดทำการสำรวจระดับหนึ่ง (Level 1 Survey) ของศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติของประเทศไทย เป็นจำนวน 400,000 ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติได้รับเป็นอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคล อาทิเช่น

⁵⁰ ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 1270/2541.

อุปกรณ์ในการจุดชนวนระเบิด เช่น ฝักแค และยานพาหนะในการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เป็นต้น และประเทศนอร์เวย์ได้ประกาศว่า มีความยินดีที่จะเป็นหุ้นส่วนและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในเรื่องดังกล่าวกับประเทศไทยต่อไป

- ประเทศเบลเยียม ระหว่างการเยือนประเทศไทยของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเบลเยียม ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2541 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเบลเยียมได้แสดงความพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยในด้านการกวาดล้างและทำลายและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2542 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทยได้แจ้งให้ประเทศเบลเยียมทราบว่า ประเทศไทยมีความตั้งใจจะช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตามบริเวณแนวชายแดน และประสงค์จะรับความช่วยเหลือจากประเทศเบลเยียมด้วย เนื่องจากทราบว่าประเทศเบลเยียมมีสถาบันฝึกการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งประเทศเบลเยียมจะพิจารณาจัดส่งผู้เชี่ยวชาญมายังประเทศไทย และให้ทุนฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ของไทยเพื่อศึกษาในเรื่องนี้ ล่าสุดประเทศเบลเยียมจะให้ความช่วยเหลือด้านการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสรรพาวุธที่ยังไม่ระเบิดหรือ Unexploded Ordnance (UXO) แก่ประเทศไทยด้วย

- ประเทศสหราชอาณาจักร กระทรวงการต่างประเทศได้รับหนังสือจากสถานเอกอัครราชทูตสหราชอาณาจักรประจำประเทศไทยแจ้งว่ารัฐบาลสหราชอาณาจักรได้ตกลงที่จะจัดสรรงบประมาณจำนวน 300,000 ปอนด์ ให้แก่โครงการจัดทำการศึกษาระดับหนึ่ง (Level 1 Survey) ของประเทศไทย โดยจะจัดสรรให้ประมาณเดือนเมษายน พ.ศ.2543 ทั้งนี้ การสำรวจระดับหนึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยและศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติในการนำข้อมูลต่างๆ มาจัดทำเป็นฐานข้อมูลระดับชาติเกี่ยวกับปัญหาทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อประชาชนอันเกิดจากปัญหาทุ่นระเบิดสังหารบุคคล และนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการทุ่นระเบิดของประเทศไทยต่อไป⁵¹

- ประเทศญี่ปุ่น จะให้ความช่วยเหลือในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติและแผนปฏิบัติการย่อย การปฏิบัติการทุ่นระเบิดด้านมนุษยธรรมตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งประเทศญี่ปุ่นจะให้ความช่วยเหลือดังกล่าวแก่ประเทศไทยโดยผ่านทางโครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ UNDP ทั้งนี้เพื่อให้ UNDP เข้ามาปฏิบัติและประสานงานกับศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติของประเทศไทย

⁵¹ ข้อมูลจากกองการเมือง กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

นอกจากนี้ประเทศไทยได้เริ่มหารือกับประเทศกัมพูชาถึงความเป็นไปได้และสู่ทางความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งสองในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งผู้ลี้ภัยจากการสู้รบกลับคืนถิ่นฐาน และลงนามในเอกสารแถลงข่าวร่วมเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาด้านทุ่นระเบิด (Joint Press Statement on Cooperation on Mine Action between Thailand and Cambodia) ซึ่งถือเป็นการแสดงเจตจำนงของทั้งสองประเทศที่จะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดเพื่อแก้ไขปัญหาทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ตกค้างอยู่เป็นจำนวนมากที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนของทั้งสองประเทศสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกสบาย อันจะนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่บริเวณดังกล่าวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว อีกทั้งเรียกร้องให้นานาประเทศให้ความช่วยเหลือทั้งด้านวิชาการและการเงินต่อศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ (Thailand Mine Action Centre - TMAC) ของประเทศไทย และประเทศกัมพูชา (Cambodian Mine Action Centre - CMAC) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประเทศไทยและกัมพูชาที่จะพยายามกำจัดทุ่นระเบิดบริเวณดังกล่าวให้หมดไปภายในระยะเวลา 3 ปี⁵² สำหรับความร่วมมือและความช่วยเหลือต่อประเทศไทยขององค์การระหว่างประเทศและองค์กรเอกชนนี้ ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้⁵³

- โครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติหรือ UNDP ซึ่งมีความประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย แต่จะขอรับทราบรายละเอียดโครงการต่างๆ จากประเทศไทยก่อน ซึ่ง UNDP ได้จัดทำเอกสาร UNDP Preparatory Assistance Project on Capacity Building Support in Mine Action for Thailand และได้เสนอให้ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ และกรมวิเทศสหการพิจารณา และในขณะเดียวกันได้มอบให้ประเทศผู้ให้ต่างๆ พิจารณาด้วย ซึ่งในปัจจุบันนี้ UNDP ประจำประเทศไทยได้ร่วมประสานงานกับศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติของประเทศไทย โดยได้จัดส่งคณะทำงานเข้ามาร่วมทำงานที่ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติเพื่อสามารถรับทราบถึงการปฏิบัติงานของศูนย์ดังกล่าว เพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลืออื่นๆ ต่อไปในอนาคต⁵⁴

- องค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF มีความประสงค์จะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย แต่ทั้งนี้ขอรับรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการต่างๆ ของ

⁵² ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศที่ 157/2542.

⁵³ ข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ

⁵⁴ http://www.tmac.go.th/thai_cambodian/thai_camb7.html, p.2.

ประเทศไทย ซึ่งในขณะนี้กระทรวงการต่างประเทศได้แจ้งข้อมูลทั้งหมดข้างต้นต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้องแล้ว เพื่อจะได้เร่งรัดจัดทำโครงการคำขอที่มีรายละเอียดต่อไป

นอกจากนี้แล้วประเทศไทยยังได้รับความช่วยเหลือจากคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศในประเทศไทยและองค์กรเอกชนในประเทศไทยชื่อ Jesuit Refugee Service หรือ JRS โดยคุณเอมีลี เกตุทัต ในการให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษา รักษา ฟื้นฟูและให้ความช่วยเหลือต่อผู้ประสบภัยทุระเบิดสังหารบุคคล โดยประสานงานร่วมกันกับคณะทำงานไทย รณรงค์เพื่อยุติทุระเบิดสังหารบุคคลแห่งประเทศไทย หรือ Thailand Campaign to Ban Landmines ในการให้ความช่วยเหลือดังกล่าว รวมทั้งความช่วยเหลือจากองค์กรการ Operation Handicap International หรือ OHI ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยทุระเบิดสังหารบุคคล และการแจ้งเตือนภัยและให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของทุระเบิดสังหารบุคคล ทั้งนี้โดยผู้อำนวยการขององค์กร Operation Handicap International จะเป็นผู้ดำเนินการบริหารทางการเงินและงบประมาณต่างๆ เอง และประสานงานในการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวผ่านทางศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติของประเทศไทย อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือต่างๆ ทางด้านการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคล และการให้ความช่วยเหลือเยียวยาการรักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยจากทุระเบิดสังหารบุคคลจากนานาประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชนดังกล่าวมาแล้วนั้น ก็ยังไม่พอเพียงต่อการแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุระเบิดสังหารบุคคลภายในประเทศไทย และการปฏิบัติการกิจต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาออกตราของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่นัก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องที่รัฐบาลไทยจะต้องเร่งจัดหาและขอรับความร่วมมือและความช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าวจากต่างประเทศ องค์กรหรือสถาบันระหว่างประเทศและองค์กรเอกชนเพิ่มมากขึ้น โดยอาศัยกลไกในกรอบของอนุสัญญาออกตราข้อ 6 อันจะนำไปสู่การแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุระเบิดสังหารบุคคล ตลอดจนสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญานี้ได้อย่างสมบูรณ์และสัมฤทธิ์ผลอย่างจริงจัง

5.8 การดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้ละเมิดอนุสัญญาของประเทศไทย

ดังที่กล่าวแล้วว่าเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกตรา ค.ศ.1997 แล้ว ประเทศไทยย่อมต้องปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ ที่อนุสัญญานี้ได้กำหนดไว้ และเพราะเหตุที่ประเทศไทยมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีตามกฎหมายระหว่าง

ประเทศนี้เอง ส่งผลให้หากเกิดการฝ่าฝืนหรือละเมิดต่ออนุสัญญาดังกล่าวนี้ขึ้นในประเทศไทย อาจทำให้ประเทศต่าง ๆ ในประชาคมระหว่างประเทศซึ่งได้รับผลกระทบจากการฝ่าฝืนหรือละเมิดดังกล่าว ตลอดจนประเทศภาคีอื่นๆ แห่งอนุสัญญาดำเนินการเรียกร้องให้ประเทศไทยรับผิดชอบในระดับระหว่างประเทศได้ ด้วยเหตุนี้เอง เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น ประเทศไทยจึงต้องดำเนินการควบคุมและดูแลการปฏิบัติตามพันธกรณีภายในประเทศอย่างเคร่งครัดและจริงจัง ประกอบกับพันธกรณี ข้อ 9 ของอนุสัญญาฉบับนี้ กำหนดให้ประเทศภาคีแต่ละประเทศดำเนินการมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามกิจกรรมใดๆ ซึ่งต้องห้ามสำหรับประเทศภาคีภายใต้อนุสัญญานี้ที่ได้กระทำโดยบุคคลหรือภายในอาณาเขตภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศภาคีนั้น ฉะนั้นหากเกิดการฝ่าฝืนหรือละเมิดต่ออนุสัญญาในประเทศไทย ประเทศไทยจะต้องเร่งดำเนินการมาตรการต่างๆ ต่อผู้ละเมิดดังกล่าว ซึ่งจะได้แบ่งการศึกษา วิเคราะห์การดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้ละเมิดอนุสัญญาในประเทศไทยออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.8.1 ระดับระหว่างประเทศ

เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำที่ต้องห้ามภายใต้พันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตาม ค.ศ.1997 เกิดขึ้น ไม่ว่าจะการกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นภายในอาณาเขต ภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศไทย หรือได้กระทำนอกอาณาเขตของประเทศไทย แต่การกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประเทศไทยแล้ว ประเทศไทยย่อมต้องดำเนินการต่อการกระทำอันละเมิดต่ออนุสัญญาออกติดตามนี้ในระดับระหว่างประเทศ ซึ่งจะแบ่งออกได้เป็น 4 วิธี ดังจะกล่าวต่อไปนี้

5.8.1.1 ความรับผิดชอบของรัฐ (State Responsibility)

เมื่อรัฐในฐานะที่เป็นบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศสามารถมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศได้ รัฐก็ย่อมมีความรับผิดชอบในทางระหว่างประเทศได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อรัฐมีพันธกรณีในทางระหว่างประเทศ และการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของรัฐนั้นเป็นการฝ่าฝืนพันธกรณีเช่นนั้น ซึ่งทำให้รัฐอื่นได้รับความเสียหาย รัฐที่ทำให้รัฐอื่นได้รับความเสียหายจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายหรือเยียวยาต่อรัฐที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งถือเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป⁵⁵ ความรับผิดชอบของรัฐ ได้แก่ ภาระหน้าที่ที่รัฐพึงปฏิบัติเพื่อแก้ไขสถานการณ์อันเนื่องมาจากการที่รัฐละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ และ

⁵⁵ Ian Brownlie, Principle of Public International Law (Oxford: Clarendon Press, 1979), p.431.

เกิดความเสียหายขึ้น⁵⁶ ความรับผิดชอบของรัฐ มีลักษณะคล้ายสนธิสัญญาในแง่เป็นรูปแบบหนึ่งของการติดต่อระหว่างรัฐและก่อกำเนิดพันธกรณีแก่รัฐเช่นกัน แต่แตกต่างกับพันธกรณีซึ่งเกิดจากสนธิสัญญาในสาระสำคัญ คือ ไม่ได้เกิดจากความตกลงและยินยอมพร้อมใจกัน หากเกิดจากการกระทำฝ่ายเดียว และไม่ใช่เรื่องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ เกิดจากการฝ่าฝืนกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพราะเรื่องความรับผิดชอบของรัฐ เป็นการก่อกำเนิดพันธกรณีระหว่างประเทศขึ้นใหม่ อันเป็นผลเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีทางกฎหมายที่มีอยู่เดิม⁵⁷ โดยทั่วไปการกระทำใดๆ ของรัฐจะก่อให้เกิดความรับผิดชอบขึ้นได้นั้นจะต้องเข้าองค์ประกอบสำคัญทั้ง 4 ประการ ดังต่อไปนี้

ก. เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย หมายความว่า เป็นการกระทำที่ผู้กระทำไม่มีอำนาจที่จะทำได้ตามกฎหมาย คำว่ากฎหมายในที่นี้หมายถึงกฎหมายระหว่างประเทศทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ สนธิสัญญา หรือหลักกฎหมายทั่วไป และการกระทำยังหมายรวมถึงการงดเว้นที่จะกระทำการใดๆ ในสถานการณ์ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำด้วย

ข. เป็นการกระทำที่ละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศ (breach of international obligation) คือ ขัดต่อพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งประชาคมระหว่างประเทศได้กำหนดขึ้นและถือว่าเป็นมาตรฐานกลางอันรัฐพึงปฏิบัติ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายในรูปสนธิสัญญา จารีตประเพณีระหว่างประเทศ หรือหลักกฎหมายทั่วไป โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าพันธกรณีระหว่างประเทศนั้นจะมีที่มาจากแหล่งใด

ค. เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งความเสียหายนั้นอาจจะเป็นความเสียหายทางด้านวัตถุที่ตีราคาเป็นเงินตรา หรือความเสียหายทางจิตใจ ทางศีลธรรม ซึ่งไม่อาจตีราคาเป็นเงินตราก็ได้ ความเสียหายที่จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบของรัฐต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำที่ผิดกฎหมาย ประกอบกับความเสียหายนั้นจะต้องปรากฏว่ามี การละเมิดพันธกรณีด้วย

ง. เป็นการกระทำที่ถือได้ว่าเป็นการกระทำของรัฐ เพราะเหตุว่ากฎหมายระหว่างประเทศแต่เดิมมาถือว่าเฉพาะรัฐเท่านั้นที่มีสถานะทางกฎหมายอันจะมีบทบาทได้ ดังนั้นในการพิจารณาว่าการกระทำใดๆ จะเข้าข่ายที่รัฐต้องรับผิดชอบหรือไม่ จึงจะต้องปรากฏแน่ชัดว่า

⁵⁶ นพนิติ สุริยะ, กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2, หน้า 56.

⁵⁷ ดำรง ธรรมารักษ์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 153.

การกระทำดังกล่าวนั้นสามารถที่จะถ่ายทอดหรือถือได้ว่าเป็นการกระทำของรัฐในฐานะที่เป็นบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศ⁵⁸

สำหรับผลของความรับผิดชอบของรัฐในทางระหว่างประเทศนั้น รัฐที่มีความรับผิดชอบเกิดขึ้นจะต้องชดใช้ต่อความเสียหายซึ่งรัฐนั้นก่อให้เกิดขึ้น ซึ่งการชดใช้ความเสียหายเช่นว่านี้อาจมีได้หลายลักษณะ เช่น การทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม (Restitution) ซึ่งอาจทำได้โดยการเลิกการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนพันธกรณีระหว่างประเทศ หรือการคืนทรัพย์สินให้แก่รัฐเจ้าของทรัพย์สินตลอดจนการละเว้นจากการฝ่าฝืนพันธกรณีระหว่างประเทศอีกต่อไป หรือการชดใช้ค่าเสียหายเป็นตัวเงิน (Indemity) ซึ่งค่าเสียหายดังกล่าวจะต้องครอบคลุมถึงความเสียหายทั้งปวงซึ่งรัฐที่ได้รับ ความเสียหายได้รับ รวมตลอดถึงความเสียหายที่เป็นผลสืบเนื่องด้วย หรือการทำให้พอใจ (Satisfaction) การเยียวยาในกรณีนี้ส่วนใหญ่จะใช้สำหรับกรณีของความเสียหายซึ่งไม่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ หรือเป็นความเสียหายต่อศักดิ์ศรีหรือชื่อเสียงของรัฐ เช่น การขอโทษ หรือการยอมรับอย่างเป็นทางการว่าการกระทำของรัฐนั้นเป็นความผิดในทางระหว่างประเทศ เป็นต้น⁵⁹

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 3.2 เกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ก่อปัญหาในเรื่องดังกล่าวแก่ประเทศไทยก็คือ สาเหตุที่เกิดจากประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะมาจากการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของฝ่ายรัฐบาลทหารของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น รัฐบาลทหารพม่า เป็นต้น หรือมาจากกลุ่มกองกำลังติดอาวุธและชนกลุ่มน้อยต่างๆ ในประเทศเหล่านั้น เมื่อลักษณะทางภูมิประเทศเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติเป็นเหตุให้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจำนวนมากหลังไหลเข้ามาในพื้นที่บริเวณแนวชายแดนไทย ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศไทย และยังได้รับผลกระทบอื่นๆ อันเนื่องมาจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้นตามมาอีกหลายประการ สาเหตุที่กล่าวว่าการใช้อาวุธเช่นว่านี้เป็นกรก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศไทยก็เนื่องมาจากความเป็นจริงที่พบได้จากการดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ผ่านมาเป็นระยะเวลาหลายปีของหน่วยทหารไทย ดังเช่น กองกำลังบูรพา เป็นต้น จะเห็นได้ว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ถูกกวาดล้างขึ้นมาได้ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นทุ่น

⁵⁸ นพนิติ สุริยะ, กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2, หน้า 61-65.

⁵⁹ จุมพต สายสุนทร, กฎหมายระหว่างประเทศ, หน้า 748-749.

ระเบิดสังหารบุคคลจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้สังเกตได้จากรูปแบบในการจัดวางทุ่นระเบิดเหล่านั้น ซึ่งมีรูปแบบการจัดวางที่มีใช้รูปแบบที่ประเทศไทยใช้ในการฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ประกอบกับเป็นทุ่นระเบิดที่ผลิตมาจากประเทศที่มีใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ประเทศไทยดำเนินการสั่งซื้อในอดีตที่ผ่านมา เพราะฉะนั้นจึงถือได้ว่าความเสียหายต่างๆ ที่เกิดขึ้นแก่ประเทศไทยสืบเนื่องมาจากการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของประเทศเพื่อนบ้าน เพราะฉะนั้นประเทศเพื่อนบ้านที่สร้างความเสียหายดังกล่าวให้แก่ประเทศไทย ย่อมจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นต่อประเทศไทย

ในกฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบของรัฐนั้น การกระทำใดๆ ของรัฐที่จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบขึ้นได้ จะต้องเข้าองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธในการป้องกันตนเอง (defensive weapons) หรือเป็นอาวุธในการรุกราน (offensive weapons) ก็ตามถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อหลักการห้ามใช้อาวุธและวิธีการสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุ หรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น หลักการที่ต้องแยกพลเรือนและพลรบออกจากกัน และหลักการห้ามใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตีในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ อีกทั้งยังเป็นการฝ่าฝืนและละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกอตตาวา ค.ศ.1997 ด้วย เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าการที่ประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ เหล่านี้ยังคงใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่ต่อไป ย่อมเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะเหตุว่าหลักการต่างๆ ที่กล่าวข้างต้นในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนี้ได้รับการยึดถือปฏิบัติมาเสมือนหนึ่งเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ประกอบกับหลักการดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นมาตรฐานกลางอันรัฐต่างๆ พึงปฏิบัติตามในฐานะที่เป็นพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประชาคมระหว่างประเทศได้ร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อสร้างกรอบและจำกัดการใช้วิธีหรือวิธีการสงคราม ตลอดจนการจำกัดการใช้อาวุธในการสงครามแก่ประเทศต่างๆ ครั้นเมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบในการที่จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบของรัฐในกฎหมายระหว่างประเทศประการสุดท้าย กล่าวคือ จะต้องเป็นการกระทำที่ถือได้ว่าเป็นการกระทำของรัฐ เนื่องจากรัฐไม่มีชีวิตจิตใจและไม่สามารถกระทำการต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ฉะนั้นจึงต้องอาศัยปัจเจกบุคคลทำหน้าที่ต่างๆ แทนรัฐ หากว่าเป็นการกระทำขององค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็ถือว่าเป็นความประพฤติของรัฐได้ แม้ว่าจะกระทำโดยเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อย กระทำเกินขอบอำนาจ (Ultra vires) หรือขัดคำสั่ง แต่ถ้าเห็นได้ชัดเจนว่า เป็นการ

กระทำในกิจการหรืออาชีพเครื่องมือของรัฐ ย่อมถือเป็นความประพฤติของรัฐเช่นกัน⁶⁰ ฉะนั้น การที่ทหารหรือเจ้าหน้าที่ของประเทศเพื่อนบ้านดำเนินการฝึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าว จึงเป็นความประพฤติของประเทศเพื่อนบ้านนั้นๆ อันจะก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อประเทศไทยใน ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้

สำหรับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ถูกฝึ่งโดยกลุ่มกบฏ กลุ่มกองโจร และกลุ่มกองกำลัง ติดอาวุธต่างๆ นั้น กลุ่มกบฏ กลุ่มกองโจรและกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ เป็นความพยายาม ของกลุ่มบุคคลถืออาวุธซึ่งมุ่งโค่นล้มรัฐบาลที่ครองอำนาจอยู่โดยใช้กำลัง การดำเนินการเช่นนี้ อาจก่อความเสียหายแก่บุคคลในประเทศอื่นๆ หรือประเทศข้างเคียงได้ ถึงแม้ว่ากลุ่มบุคคลดังกล่าวจะกระทำการในลักษณะที่เป็นกลุ่มเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจรัฐอันมีลักษณะเป็นองค์กร หรือกลุ่มบุคคลซึ่งมีการจัดองค์กรภายในของตนเองและกระทำการต่างๆ ในนามของตนเองก็ตาม ก็ยังถือว่าเป็นการกระทำของกลุ่มเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจรัฐในทำนองเดียวกันกับที่เป็น การกระทำของปัจเจกชน โดยยังไม่ถือว่าเป็นการกระทำของรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศ⁶¹ แต่ในสถานการณ์ข้างต้นรัฐจะต้องรับผิดชอบหากมิได้ใช้ความระมัดระวังที่สมเหตุสมผลกล่าวคือ ทุกรัฐบาลจะต้องใช้ทุกวิถีการที่มีอยู่เพื่อป้องกันการเกิดการเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจรัฐ และ หากเกิดสถานการณ์ดังกล่าว รัฐก็ต้องปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะ สามารถกระทำได้ รวมทั้งมีการลงโทษฝ่ายที่ก่อความเสียหาย หากสามารถแสดงได้ว่าการ ป้องกันอย่างสมเหตุสมผลเพื่อปราบปรามและลงโทษแล้วรัฐก็ไม่ต้องรับผิดชอบ⁶² เพราะฉะนั้น หากพิจารณาถึงความเสียหายที่ประเทศไทยได้รับจากการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของกลุ่ม กบฏ กลุ่มกองโจรและกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ ตามหลักเกณฑ์ในกฎหมายระหว่างประเทศ ข้างต้น ประเทศเพื่อนบ้านย่อมไม่ต้องรับผิดชอบต่อประเทศไทยในความเสียหายที่เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ ประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้นได้กระทำการปราบปรามและพยายามยึดอาวุธต่างๆ รวมทั้งทุ่น ระเบิดสังหารบุคคลของกลุ่มต่างๆ ดังกล่าวแล้ว แต่ถ้าปรากฏว่ามีได้มีการดำเนินการปราบ ปรามตามข้างต้นแล้ว ประเทศเพื่อนบ้านจะต้องมีความรับผิดชอบต่อประเทศไทยด้วย ซึ่งความรับ ผิดของประเทศเพื่อนบ้านไม่ว่าจะเป็นในการกระทำที่ถือได้ว่าเป็นการกระทำของประเทศเพื่อน บ้าน หรือความรับผิดชอบอันเกิดจากการกระทำของกลุ่มกบฏ กลุ่มกองโจรและกลุ่มกองกำลังติด อาวุธต่างๆ นั้น ประเทศที่สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศไทยจะต้องดำเนินการชดใช้ความ

⁶⁰ ดำรง ธรรมารักษ์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ, หน้า 155.

⁶¹ จุมพต สายสุนทร, กฎหมายระหว่างประเทศ, หน้า 699.

⁶² นพนิติ สุริยะ, กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2, หน้า 73.

เสียหายโดยชดใช้ค่าเสียหายเป็นตัวเงิน ซึ่งครอบคลุมถึงความเสียหายทั้งปวงซึ่งประเทศไทยได้รับ อันเนื่องมาจากการใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวให้แก่ประเทศไทย ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเรื่องความรับผิดชอบของรัฐในกฎหมายระหว่างประเทศนั่นเอง

5.8.1.2 การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย (Sanction)

ระบบกฎหมายระหว่างประเทศแตกต่างจากระบบกฎหมายภายในอยู่หลายประการ นอกจากจะไม่มีศูนย์กลางอำนาจซึ่งทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติแล้ว ยังไม่มีหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบในการประกันให้กฎเกณฑ์ได้รับการถือปฏิบัติอย่างถูกต้องเคร่งครัด หรือในเรื่องของการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือละเมิดกฎหมายอีกด้วย โดยปกติแล้วหากมีการไม่เคารพปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือพันธกรณีในกฎหมายระหว่างประเทศรัฐผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้มีการชดใช้จากรัฐผู้ละเมิดโดยอาศัยกลไกความรับผิดชอบระหว่างประเทศของรัฐ (State Responsibility) อย่างไรก็ตามในกรณีดังกล่าวนี้ตามความเป็นจริง บางครั้งไม่อาจบรรลุผลตามเป้าหมายที่คาดไว้เพราะเหตุว่าต้องผ่านกระบวนการซับซ้อน และมีเงื่อนไขที่จำกัด อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับข้อพิจารณาและผลประโยชน์ทางการเมืองของรัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งมีดุลพินิจในการตัดสินใจดำเนินการ เพราะอาจมีผลกระทบโดยตรงต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐดังกล่าว นอกจากนี้หากรัฐเห็นว่าจำเป็นและไม่มีวิธีการสันติวิธีใด รัฐอาจเลือกใช้วิธีการรุนแรงเพื่อโต้ตอบ ซึ่งรวมไปถึงการใช้กำลังทหารกับผู้ละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้หันกลับมาเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ดังเดิม แต่วิธีการดังกล่าวนี้จะสามารถกระทำได้เฉพาะในกรณีและในเงื่อนไขซึ่งกฎหมายระหว่างประเทศอนุญาตไว้เป็นพิเศษเท่านั้น แต่มาตรการเหล่านี้มักจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันเสื่อมทรามระหว่างรัฐ⁶³ เพราะฉะนั้นรัฐต่างๆ จึงอาจใช้มาตรการลงโทษเพื่อประกันการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในกฎหมายระหว่างประเทศ หรือการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย (sanction) แทนการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายในที่นี้หมายถึงสภาพบังคับทางนิติศาสตร์ คือ เป็นการบังคับกดดัน โดยกำลังกายภาพจากภายนอกตัวผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ไม่ใช่บังคับภายในตัวผู้ฝ่าฝืนนั่นเอง หรือโดยมโนธรรมดังเช่นสภาพบังคับของศีลธรรม ดังนั้นจึงหมายถึงการบังคับให้ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือการทำให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ โดยมีมูลฐานมาจากการละเมิดพันธกรณี

⁶³ จตุรนต์ ธิระวัฒน์, “องค์การระหว่างประเทศกับการสร้างกฎเกณฑ์และการประกันการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในกฎหมายระหว่างประเทศ,” ในรวมบทความทางวิชาการ เนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธินิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 264.

และมีเป้าหมายที่จะยุติการละเมิดนั้น⁶⁴ มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายนี้ มีระดับที่แตกต่างกัน กล่าวคือ อาจเป็นเพียงมาตรการลงโทษทางการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ หรือทางจิตใจ ซึ่งแม้จะไม่มีค่าบังคับทางกฎหมายแต่ก็อาจมีประสิทธิภาพดีกว่า นอกจากนี้แล้วการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายนี้ยังมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการอื่นอีก กล่าวคือ เป็นการประณามและจำกัดการกระทำของรัฐที่ฝ่าฝืนหรือละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ และเป็นเครื่องมือในการป้องกันและยับยั้งการฝ่าฝืนหรือละเมิดดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต⁶⁵ แต่อย่างไรก็ตามคงต้องยอมรับความเป็นจริงว่าการบังคับกับรัฐในทางระหว่างประเทศให้ได้ผลจริงจังทุกกรณีเป็นสิ่งที่ทำได้ยากเพราะรัฐมีอิทธิพลมากกว่าปัจเจกบุคคล และถึงแม้ว่าการบังคับตามกฎหมายระหว่างประเทศจะยังมีปัญหามากกว่าการบังคับตามกฎหมายภายในของรัฐ แต่กรณีซึ่งกฎหมายระหว่างประเทศได้รับการปฏิบัติตามยังมีมากกว่ากรณีที่ล้มเหลว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกี่ยวกับกรณีซึ่งรัฐที่เกี่ยวข้องต่างได้รับผลประโยชน์ร่วมกันจากการปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ⁶⁶

เนื่องจากอนุสัญญาออกตาวา ค.ศ.1997 นี้เป็นอนุสัญญาที่ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการลงโทษประเทศภาคีที่ละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญา จึงอาจทำให้ประเทศภาคีบางประเทศไม่เคารพต่อการปฏิบัติตามอนุสัญญาอย่างเคร่งครัดมากนัก แต่กระนั้นอนุสัญญานับนี้ได้กำหนดให้มีการอำนวยความสะดวกและการให้ความกระจ่างต่อการปฏิบัติตามพันธกรณี ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการในการตรวจตราการปฏิบัติตามอนุสัญญาของประเทศภาคีมาตรการหนึ่ง ซึ่งหากมีการละเมิดอนุสัญญาเกิดขึ้นโดยประเทศภาคีใดประเทศภาคีหนึ่ง ประเทศภาคีอื่นๆสามารถร้องขอความกระจ่างในเรื่องดังกล่าวไปยังประเทศภาคีนั้น โดยผ่านเลขาธิการสหประชาชาติ เพื่อให้ประเทศภาคีดังกล่าวให้ความกระจ่างกลับมา และอาจเสนอเรื่องเข้าสู่การประชุมประเทศภาคีครั้งต่อไปหรือเสนอให้มีการจัดประชุมประเทศภาคีสัมัยพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาบทวนในเรื่องดังกล่าวร่วมกับคณะตรวจสอบข้อเท็จจริง พร้อมทั้งดำเนินมาตรการเพื่อแก้ไขประเด็นการละเมิดหรือการไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีนั้นภายในกำหนดเวลาที่วางไว้โดยที่ประชุมซึ่งตั้งแต่อนุสัญญาออกตาวามีผลใช้บังคับจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ได้มีการจัดประชุมประเทศภาคี

⁶⁴ ดำรง ชรรนารักษ์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ, หน้า 6-7.

⁶⁵ Margaret P. Doxey, "Sanctions Through the Looking Glass," International Journal 55, 2 (Spring 2000): 211.

⁶⁶ Wolfgang Friedmann, The Changing Structure of International Law (New York: Columbia University Press, 1964), p.88.

ขึ้น 2 ครั้ง แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีคำร้องขอให้ประเทศภาคีใดให้ความกระจ่างต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีแต่อย่างใด แต่ถ้าวหากในอนาคตมีการจัดประชุมประเทศภาคีเพื่อพิจารณาและดำเนินการหามาตรการในการแก้ไขการละเมิดต่อพันธกรณีของประเทศภาคีใดเกิดขึ้น มาตรการหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าจะสามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ก็คือ มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย (Sanction) นั้นเอง เพราะเหตุว่าการ sanction เป็นมาตรการหนึ่งที่เป็นเครื่องบ่งชี้แสดงถึงการสนับสนุนบรรทัดฐานระหว่างประเทศในเรื่องการห้ามทุบระเบิดสังหารบุคคลให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น และยังสามารถช่วยให้เกิดการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและจริงจัง

อย่างไรก็ตามแม้ว่าระบบมาตรการตรวจตราที่ปรากฏอยู่ในอนุสัญญาออกติดตามนี้สามารถนำมาใช้ตรวจตราได้แต่เฉพาะประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาเท่านั้นจึงอาจไม่ครอบคลุมถึงประเทศอื่นๆ ที่ยังมีใช้ภาคี รวมทั้งกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐ (non-state element) อีกด้วย แต่เนื่องจากการห้ามทุบระเบิดสังหารบุคคลนี้ ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์การทำสงครามในกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นหลักจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่นานาประเทศจะต้องเคารพและปฏิบัติตาม แม้ว่าจะมิได้เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกติดตามก็ตาม ฉะนั้นหากประเทศที่มีใช้ภาคียังคงใช้ทุบระเบิดสังหารบุคคลอยู่นานาประเทศจึงสามารถร่วมกันใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อพยายามยุติการใช้อาวุธดังกล่าวแก่ประเทศที่ฝ่าฝืนเหล่านั้นได้ สำหรับกรณีการใช้ทุบระเบิดสังหารบุคคลของกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าประชาคมระหว่างประเทศสามารถใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายต่อประเทศที่เป็นเจ้าของพื้นที่หรืออาณาเขตที่มีกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐอยู่ในอาณาเขตประเทศของตน ให้พยายามเร่งจัดหามาตรการใดๆ ภายในประเทศเพื่อปราบปรามและยุติการใช้ทุบระเบิดสังหารบุคคลของกลุ่มบุคคลเหล่านั้นโดยเร็ว ทั้งนี้ถือได้ว่าเป็นการบังคับให้กลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐหันมาปฏิบัติตามจารีตประเพณีระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในเรื่องดังกล่าวโดยทางอ้อมนั่นเอง ดังนั้นในการประชุมประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาออกติดตามเพื่อตรวจตราประเทศภาคีต่างๆ ในการปฏิบัติตามพันธกรณี หากมีผู้ละเมิดต่ออนุสัญญาเกิดขึ้นประเทศไทยในฐานะที่เป็นภาคีประเทศหนึ่งจึงควรดำเนินบทบาทร่วมกับนานาประเทศในการใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายต่อประเทศภาคีอื่นใดที่ละเมิดต่ออนุสัญญาออกติดตามนี้ รวมทั้งดำเนินมาตรการเดียวกันนี้กับประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทยที่ยังมิได้เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาฉบับดังกล่าวที่ใช้ สะสม ผลิต จำหน่ายหรือโอน ซึ่งทุบระเบิดสังหารบุคคลโดยใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการบังคับทางเศรษฐกิจ อาทิเช่น ไม่ดำเนินการส่งสินค้าและนำเข้าสินค้าจากประเทศเหล่านั้น การปิดด่านที่อนุญาตให้ดำเนินการค้าขายระหว่างประเทศต่อกันตามบริเวณแนวชายแดน การไม่ให้ความ

ช่วยเหลือระหว่างประเทศในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเงินแก่ประเทศนั้นๆ เป็นต้น รวมทั้งการร่วมกันกดดันในระดับระหว่างประเทศ เพื่อให้ประเทศต่างๆ ยุติการใช้ สะสม ผลิตและจำหน่าย หรือโอนซึ่งทุนระเบิดสังหารบุคคลโดยสิ้นเชิง เพราะเหตุว่ามาตรการบังคับทางเศรษฐกิจนี้สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ของประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ โดยมุ่งหวังที่จะบังคับให้ประเทศที่ละเมิดนั้น กลับไปปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือแนวทางที่ประเทศของตนได้กำหนดไว้ ดีกว่าที่จะใช้มาตรการทางการทหาร หรือทางการเมือง และสำหรับประเทศไทยเองก็เช่นเดียวกัน จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวาอย่างเคร่งครัด มิฉะนั้น ประเทศไทยอาจได้รับการร้องขอให้ให้ความกระจ่ายต่อการปฏิบัติตามพันธกรณี และอาจถูกนานาประเทศใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายต่อประเทศไทยได้ อันเป็นผลมาจากมาตรการตรวจตราภายใต้กรอบของอนุสัญญานี้เอง

อย่างไรก็ตามในขณะที่เกิดการพิพาทด้วยอาวุธขึ้นไม่ว่าจะเป็นการพิพาทด้วยอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศหรือไม่มีลักษณะระหว่างประเทศก็ตาม หากพบว่ามีการใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคลในการพิพาทนั้น และนานาประเทศใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายแก่ประเทศที่ใช้ทุนระเบิดดังกล่าว สิ่งหนึ่งที่สำคัญ และต้องคำนึงถึงอยู่เสมอก็คือ หลักมนุษยธรรม กล่าวคือการใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายไม่ว่าจะโดยวิธีใดๆ จะต้องคำนึงว่าวิธีการดังกล่าวที่ใช้นั้นกระทบต่อประชาชนพลเรือนหรือไม่และมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุว่าหากการใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายกระทบต่อประชาชนพลเรือนในลักษณะที่ขัดกับหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศแล้วย่อมไม่สามารถกระทำได้ อาทิเช่น การใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายโดยการไม่ให้ความช่วยเหลือในการรักษาพยาบาลแก่ประชาชนพลเรือนตลอดจนพลรบที่วางอาวุธแล้ว ผู้ซึ่งได้รับบาดเจ็บจากการพิพาทที่เกิดขึ้น หรือการไม่ส่งหรือขัดขวางมิให้นำอาหารเข้าไปช่วยเหลือประชาชนพลเรือน เป็นต้น นอกจากนี้แล้วหากพบว่ามีการใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคลในภาวะสันติ การใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายต่อประเทศที่ใช้อาวุธดังกล่าว จะต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนด้วย อันได้แก่ สิทธิในการมีชีวิต สิทธิในการดำรงชีวิต รวมทั้งอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และการได้รับการรักษาทางการแพทย์ และอิสระจากการทรมาน เป็นต้น เพราะฉะนั้นในการใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายจะต้องกระทำโดยไม่ขัดหรือละเมิดต่อหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศและหลักสิทธิมนุษยชนด้วย

5.8.1.3 ศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court)

ในปัจจุบันความพยายามในการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาระหว่างประเทศได้ดำเนินการสำเร็จไปได้ในระดับหนึ่งแล้ว กล่าวคือได้มีการประชุมระหว่างประเทศเพื่อดำเนินการร่างธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศขึ้นและมีการรับเอาร่างดังกล่าวขึ้นเป็นธรรมนูญก่อตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศอย่างถาวร เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ.2541 ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี (Rome Statute of the International Criminal Court) โดยมีประเทศออกเสียงสนับสนุนธรรมนูญศาลดังกล่าว จำนวน 120 ประเทศ ประเทศที่คัดค้าน จำนวน 7 ประเทศ และประเทศที่งดออกเสียง จำนวน 21 ประเทศ ทั้งนี้ประเทศไทยได้ร่วมออกเสียงสนับสนุนธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศนี้ด้วย ซึ่งจะมีผลใช้บังคับเมื่อมีรัฐเข้าเป็นภาคีธรรมนูญศาลครบจำนวน 60 ประเทศ และจะไม่มีผลย้อนหลังเพื่อลงโทษความผิดที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ ซึ่ง ณ วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2544 มีประเทศที่ลงนามธรรมนูญศาลดังกล่าวนี้แล้ว จำนวน 139 ประเทศ และมีประเทศที่ให้สัตยาบันแล้วจำนวน 29 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา ออสเตรีย เบลเยียม Belize บอสวานา แคนาดา โดมินีกา ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส กาบอง เยอรมัน ไอซ์แลนด์ ฟิจิ กานา อิตาลี Lesotho ลักเซมเบิร์ก Mali มาแชล ไอซ์แลนด์ นิวซีแลนด์ เซียร์ราเลออน นอร์เวย์ ซานมาริโน สเปน อัฟริกาใต้ เซเนกัล ตาจิกิสถาน เวเนซุเอล่า ตรินิแดด และโตเบโก⁶⁷ ดังนั้นในขณะนี้ธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศจึงยังไม่มีผลบังคับใช้ สำหรับประเทศไทยได้ร่วมลงนามในธรรมนูญศาลดังกล่าว เมื่อ วันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ.2543 ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ลงนามในธรรมนูญศาลนี้ ศาลอาญาระหว่างประเทศจะมีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีแก่ปัจเจกชนซึ่งกระทำความผิดอันเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ ฐานต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญศาล และมีอำนาจกำหนดโทษในทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดนั้นได้ตั้งแต่สิ่งปรับ ริบทรัพย์สินหรือสินทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด ลงโทษจำคุกโดยมีกำหนดได้ถึง 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต แต่ไม่อาจลงโทษผู้กระทำความผิดถึงขั้นประหารชีวิตได้ เนื่องจากการละเมิดมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ⁶⁸ สำหรับเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศนั้น เมื่อรัฐได้แสดงความยินยอมที่จะเข้าเป็นภาคีของธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศโดยการให้สัตยาบันก็ถือว่ารัฐภาคีให้การยอมรับเขตอำนาจ

⁶⁷Rome Statute of the International Criminal Court: Ratification Status, Available from: <http://www.un.org/law/icc/statute/status.htm>

⁶⁸จิตรา เพียร์ล้าเลิศ, "ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับศาลอาญาระหว่างประเทศ", วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมราช 12, 1 (1 มิถุนายน 2543): 74.

ของศาลดังกล่าวทันที ทั้งนี้ศาลอาจใช้อำนาจของตนในกรณีที่รัฐเจ้าของดินแดนซึ่งมีการกระทำ ความผิดหรือรัฐซึ่งคนชาติของตนถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดนั้นเป็นรัฐภาคีของธรรมนูญศาล หรือ ในกรณีที่รัฐซึ่งมิใช่ภาคีได้ยอมรับเขตอำนาจของศาลเป็นกรณีๆ ไป⁶⁹ โดยที่ศาลอาญาระหว่าง ประเทศจะใช้อำนาจของตนได้ก็ต่อเมื่อศาลภายในของรัฐไม่สามารถดำเนินคดี หรือไม่เต็มใจที่จะ ดำเนินคดีแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด⁷⁰ เมื่อพิจารณาเนื้อหาของสาระของธรรมนูญศาลอาญา ระหว่างประเทศแล้วจะเห็นได้ว่าศาลอาญาระหว่างประเทศนี้จะมีเขตอำนาจศาล (jurisdiction) ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของธรรมนูญศาลฉบับนี้เหนือการก่ออาชญากรรมที่ร้ายแรงทั้งหมดที่ เกี่ยวข้องกับประชาคมระหว่างประเทศ เขตอำนาจศาลดังกล่าวตามธรรมนูญศาล ได้แก่ เขต อำนาจศาลเหนือ อาชญากรรมที่เป็นการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (crime of genocide) อาชญากรรม ต่อมวลมนุษยชาติ (crimes against humanity) อาชญากรรมสงคราม (war crimes) และอาชญา กรรมการรุกราน (crime of aggression)⁷¹ และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของการใช้ทุ่นระเบิด สंहามบุคคลซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อกฎเกณฑ์ที่สำคัญของกฎหมาย มนุษยธรรมระหว่างประเทศแล้วจะเห็นได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ทุ่นระเบิดเช่นว่านี้ที่ เกิดต่อประชาชนพลเรือนผู้บริสุทธิ์ ทำให้ได้รับบาดเจ็บ พิการ ทูพพลภาพ และสูญเสียชีวิต โดย พิจารณาประกอบกับเขตอำนาจศาลเหนืออาชญากรรมที่ร้ายแรงทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับประชา คมระหว่างประเทศของศาลอาญาระหว่างประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่าการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล อาจเข้าข่ายอาชญากรรมที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศอยู่สองประการ ด้วยกัน ดังจะได้ทำการวิเคราะห์ต่อไปนี้

ก. อาชญากรรมสงคราม (war crimes)

ธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศข้อ 8 ได้กำหนดเขตอำนาจศาลเหนือ อาชญากรรมสงคราม และการกระทำที่ถือว่าเป็นอาชญากรรมสงครามไว้อย่างละเอียดลออ โดย แยกออกเป็นอาชญากรรมสงครามที่กระทำระหว่างการพิพาทด้วยอาวุธที่มีลักษณะระหว่าง ประเทศซึ่งระบุไว้จำนวน 34 อาชญากรรม และการพิพาทด้วยอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่าง ประเทศจำนวน 16 อาชญากรรม ซึ่งอาชญากรรมที่ระบุไว้ส่วนใหญ่จะรวมถึงการกระทำที่ละเมิด ต่อบทบัญญัติแห่งอนุสัญญากรุงเฮก หรือการละเมิดอย่างร้ายแรง (grave breaches) ต่อ อนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ.1949 และพิธีสารเพิ่มเติมทั้งสองฉบับ ซึ่งเป็นการกระทำที่กระทำต่อ

⁶⁹ Rome Statute of the International Criminal Court 1998, Art. 12.

⁷⁰ Ibid., Art. 17.

⁷¹ Ibid., Art. 5.

บุคคลหรือทรัพย์สินซึ่งอนุสัญญากรุงเจนีวาให้ความคุ้มครอง ได้แก่ การฆ่าโดยเจตนา การทรมานหรือการปฏิบัติอย่างโหดร้ายทารุณ รวมทั้งการทดลองทางชีววิทยา การกระทำให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส หรือทำอันตรายแก่ร่างกายหรืออนามัยอย่างร้ายแรงโดยเจตนา การจับเป็นตัวประกัน เป็นต้น และยังรวมไปถึงหลักการเป็นปฏิภาคหรือการได้สัดส่วนกัน (principle of proportionality) ซึ่งศาลอาญาระหว่างประเทศจะมีเขตอำนาจศาลเหนือการกระทำใดๆ ที่กระทบต่อประชาชนพลเรือนซึ่งเป็นผลที่มากกว่าผลประโยชน์ทางการทหารที่ได้รับจากการกระทำนั้น นอกจากนี้แล้วยังกำหนดให้อาชญากรรมสงครามภายใต้เขตอำนาจศาลนี้รวมไปถึงการห้ามการใช้อาวุธด้วย แต่ได้ระบุไว้อย่างสั้นๆ ได้แก่ การใช้ยาพิษ หรืออาวุธที่มีพิษ การใช้แก๊สพิษหรือของเหลวใดๆ ที่กั้นการหายใจ กระสุนปืนที่ผ่าหัวเพื่อให้บานได้หรือกระสุนลูกปราย (dum-dum bullets) การใช้อาวุธ โปรแฉ็คโต้ล วัสดุและวิธีการสงครามในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่ร้ายแรงเกินเหตุ หรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น หรืออาวุธที่ไม่สามารถจำกัดเป้าหมายในการโจมตีได้ ทั้งนี้ศาลอาญาระหว่างประเทศจะมีเขตอำนาจเหนือการกระทำข้างต้นเฉพาะที่เป็นการกระทำในการพิพาทด้วยอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศเท่านั้น สำหรับการพิพาทด้วยอาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ ธรรมนูญศาลได้กำหนดไว้ว่าเป็นการกระทำใดๆ ที่ฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อข้อ 3 รวมแห่งอนุสัญญากรุงเจนีวาทั้งสี่ฉบับและที่อยู่ในหลักเกณฑ์ของพิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ค.ศ.1977 แต่ข้อความที่ระบุไว้ในธรรมนูญศาลนี้ มิใช่การกระทำทั้งหมดที่ต้องห้ามซึ่งระบุไว้ในพิธีสารเพิ่มเติมฉบับที่ 2⁷²

เมื่อพิจารณาถึงความหมายและการกระทำต่างๆ ที่ถือว่าเป็นอาชญากรรมสงครามตามที่ปรากฏในธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่าการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในการสงครามนั้นเป็นการใช้อาวุธในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่ร้ายแรงเกินเหตุหรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น อีกทั้งยังเป็นอาวุธที่ไม่สามารถจำกัดเป้าหมายในการโจมตีระหว่างพลรบและพลเรือนได้ เพราะฉะนั้นในขณะที่สงครามดำเนินไป และมีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลร่วมในการสงครามนั้น จะถือได้ว่าการใช้ทุ่นระเบิดเช่นว่านี้เป็นอาชญากรรมสงครามภายใต้เขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญศาลข้อ 8(2) ซึ่งจะสามารถนำผู้นำทางทหารหรือผู้มีอำนาจบัญชาการในการใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวมารับการพิจารณาคดียังศาลอาญาระหว่างประเทศได้ แต่หากว่ามีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลก่อนหรือหลังสงคราม ย่อมไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษในฐานอาชญากรรมสงครามได้ เพราะ

---

⁷²“Summary of the key Provisions of the ICC Statue”, Available from: <http://www.hrw.org/campaigns/icc/icc-stature.htm>, pp.8-10.

เหตุว่าอาชญากรรมสงครามไม่สามารถเกิดขึ้นได้ก่อนหรือหลังการทำสงคราม แต่จะต้องเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นเมื่ออยู่ในระหว่างสงครามเท่านั้น

ข. อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ (crimes against humanity)

ธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ 7 ได้ให้คำจำกัดความของอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติไว้ ดังนี้

“อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ หมายถึง การกระทำใดๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ เมื่อกระทำแม้เพียงบางส่วนของกระทำทั้งหมดที่ได้กระทำโดยตรงต่อประชาชน พลเรือน ซึ่งเป็นการกระทำ : ฆาตกรรม การกำจัดพันธุ์ การบังคับให้เป็นทาส การเนรเทศหรือการบังคับให้ส่งตัวประชาชนพลเรือน การคุมขังหรือการกีดกันเสรีภาพทางด้านร่างกาย ซึ่งเป็นการละเมิดต่อกฎเกณฑ์ขั้นพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ การทรมาน การข่มขืน การบังคับให้ร่วมประเวณี การบังคับให้ตั้งครรภ์... การกระทำอื่นๆ ที่ไร้มนุษยธรรมโดยจงใจหรือเจตนาก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานแสนสาหัส หรือการบาดเจ็บอย่างร้ายแรงต่อร่างกายหรือจิตใจหรือสุขภาพทางกาย...”

เมื่อพิจารณาความหมายและคำจำกัดความของคำว่าอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติที่ปรากฏในธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ ประกอบกับลักษณะการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและผลกระทบของการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าผลกระทบที่เกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้ ไม่สามารถแบ่งแยกได้ว่าจะเกิดต่อพลรบหรือประชาชนพลเรือน เพราะฉะนั้นผู้ที่ใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวย่อมต้องรับรู้ได้ถึงการไม่สามารถแบ่งแยกเป้าหมายในการเกิดระเบิด และการขาดความแม่นยำในการโจมตีของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ดังนั้น เมื่อยังคงใช้ทุ่นระเบิดเช่นนี้ต่อไป ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้มีเจตนาในการก่อให้เกิดการบาดเจ็บต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากการระเบิดของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ไร้มนุษยธรรมอย่างยิ่ง ฉะนั้นจึงถือได้ว่าการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เป็นการกระทำที่เข้าข่ายอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ ตามความหมายที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ ข้อ 7 (k) กล่าวคือ การกระทำอื่นๆ ที่ไร้มนุษยธรรมโดยจงใจหรือเจตนาให้เกิดความทุกข์ทรมานแสนสาหัสหรือการบาดเจ็บอย่างร้ายแรงต่อร่างกายหรือจิตใจ หรือสุขภาพทางกาย ซึ่งได้กระทำต่อประชาชนพลเรือน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าเมื่อใดที่ประเทศไทยให้สัตยาบันแก่ธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศและธรรมนูญศาลดังกล่าวมีผลใช้บังคับแล้ว หากพบว่ามีกรณีลักลอบเข้ามาฝังทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทยในอาณาเขตประเทศไทย หรือมีทหารหรือประชาชนชาวไทยได้รับบาดเจ็บจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของ

ประเทศเพื่อนบ้านแล้ว ประเทศไทยสามารถร้องขอให้ศาลอาญาระหว่างประเทศนำตัวผู้ที่ใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวมาพิจารณาเพื่อลงโทษต่อการกระทำความผิดในฐานะที่ก่ออาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติได้ ซึ่งการร้องขอให้ศาลอาญาระหว่างประเทศพิจารณาเช่นว่านี้ถือเป็นการดำเนินการต่อผู้ละเมิดอนุสัญญาออกตาวาและหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในระดับระหว่างประเทศของประเทศไทยได้วิธีหนึ่ง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในภาวะสงครามหรือภาวะสันติก็ตามย่อมสามารถร้องขอให้นำตัวผู้กระทำความผิดต่ออนุสัญญาออกตาวามาลงโทษในความผิดฐานอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติได้ทั้งสิ้น

5.8.1.4 การส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Extradition)

การที่จะให้การละเมิดต่ออนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 หรืออนุสัญญาออกตาวาลดน้อยลงนั้น ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในการลงโทษผู้กระทำความผิดต่ออนุสัญญา ประเทศที่ผู้กระทำความผิดปรากฏตัวจะมีบทบาทสำคัญยิ่งในการที่จะดำเนินการฟ้องร้องนำตัวผู้กระทำการละเมิดต่ออนุสัญญามาลงโทษ ถึงแม้ว่าการละเมิดต่ออนุสัญญาจะมีได้เกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับประเทศนั้นก็ตาม ทั้งนี้โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญา อันได้แก่ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Extradition) หลักอันเป็นรากฐานของกฎหมายระหว่างประเทศนั้นมีอยู่ว่า แต่ละประเทศจะต้องยอมรับรองเอกราชและความเสมอภาคในทางศาลซึ่งกันและกัน ซึ่งผลของหลักดังกล่าวนี้ส่งผลให้รัฐแต่ละรัฐจะต้องใช้กฎหมายของตนบังคับแก่การกระทำความผิดทุกอย่างที่เกิดขึ้นในเขตแดนโดยไม่คำนึงว่าผู้เสียหายหรือผู้กระทำความผิดเป็นคนสัญชาติใด ซึ่งถือเป็นการใช้อำนาจบังคับโดยกฎหมายในทางบังคับของรัฐ⁷³ อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจบังคับโดยกฎหมายในทางบังคับของรัฐเหนือบุคคลภายในอาณาเขตและสิทธิที่จะลงโทษผู้ละเมิดกฎหมายมักไม่ได้ผลเต็มที่บริบูรณ์ เนื่องจากผู้กระทำผิดหลบหนีเข้าไปอยู่ในเขตอำนาจของรัฐอื่น รัฐไม่อาจที่จะใช้อำนาจในอาณาเขตของรัฐอื่น เพราะการเคารพเอกราชและอธิปไตยของรัฐอื่นจะต้องเป็นไปโดยเคร่งครัดอย่างยิ่ง เนื่องจากพฤติการณ์เช่นนี้จึงมีการร่วมมือเพื่อรักษากฎหมาย ความเรียบร้อย และการประสานความยุติธรรม โดยจัดส่งผู้กระทำผิดกฎหมายที่หลบหนีคืนไปยังรัฐที่ความผิดได้เกิดขึ้น การส่งตัวคืนโดยการขอร้องของรัฐตลอดจนเงื่อนไขต่างๆ ย่อมปรากฏอยู่ตามข้อตกลง

⁷³โปรดดู สุผานิต มั่นสุข, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา (กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 12-13.

ซึ่งเรียกว่า “สัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน” (Extradition)⁷⁴ แต่ถึงแม้ว่าจะไม่มีสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างกัน รัฐต่าง ๆ จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กันโดยความสมัครใจ โดยอาศัยหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกัน (reciprocity) ซึ่งไม่ใช่หน้าที่ตามกฎหมาย หากแต่เป็นไมตรีจิตระหว่างประเทศ (comity)* กล่าวคือ แม้จะไม่มีสนธิสัญญาต่อกัน ประเทศหนึ่งก็มีสิทธิหรือใช้ดุลพินิจส่งผู้ร้ายข้ามแดนไปได้ แต่การที่ประเทศนั้นจะใช้สิทธิส่งหรือไม่ยอมจะขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของประเทศของตน ประเทศอีกฝ่ายหนึ่งที่ร้องขอมาและได้รับตัวผู้กระทำความผิดไปแล้วย่อมมีพันธะด้วยหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติของกฎหมายระหว่างประเทศ ที่จะต้องส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนไปให้กับประเทศที่ได้ปฏิบัติต่อกันมาก่อนหากมีกรณีเกิดขึ้นเป็นการตอบแทนบ้าง⁷⁵ สำหรับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยสนธิสัญญานั้นหมายความว่า ประเทศที่เกี่ยวข้องได้มาตกลงกันว่าประเทศคู่สัญญาแต่ละฝ่ายต่างมีหน้าที่พึงจะต้องส่งบุคคลข้ามแดนไปตามคำเรียกร้องของประเทศคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เหตุที่ต้องทำสนธิสัญญานี้ก็ด้วยความจำเป็นประการหนึ่งคือ โดยประเพณีระหว่างประเทศแม้ว่านานาประเทศเห็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการร่วมกันปราบปรามผู้กระทำความผิด ก็ถือว่าคงเป็นสิทธิหรือดุลพินิจของประเทศที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการอย่างไรก็ได้ หรือไม่ก็ได้ จะส่งตัวหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุว่าหลักนี้ไปคาบเกี่ยวกับจารีตประเพณีระหว่างประเทศอีกหลักหนึ่งว่า รัฐมีหน้าที่จะต้องให้ความคุ้มครองกับบุคคลที่อยู่ในประเทศของตนไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีสัญชาติของตนหรือมีสัญชาติต่างประเทศด้วยความจำเป็นในเรื่องนี้เองสนธิสัญญาจึงเกิดขึ้นผลของสนธิสัญญาก็คือ รัฐมีพันธะที่จะต้องดำเนินการตามที่กำหนดในสนธิสัญญาที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่ประเทศคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง⁷⁶ อย่างไรก็ตามการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะต้องคำนึงถึงสิทธิของปัจเจกชนตามที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนดไว้ด้วย ดังที่ปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ข้อ 6 ความว่า “ทุกๆ คนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลในกฎหมายไม่ว่า ณ ที่ใดก็ตาม” และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966 ดังปรากฏในข้อ 16 ความว่า “ทุกๆ คนจะต้องมีสิทธิได้รับการยอมรับ

⁷⁴ สุข เปรุณาวิน, คำสอนชั้นปริญญาตรีกฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 1 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513), หน้า 182.

* คำว่าไมตรีจิตระหว่างประเทศ (comity) นี้ตามนิตินัยมิใช่หน้าที่โดยเด็ดขาด และมีใช้เพียงแต่ความเอื้อเฟื้อ หากแต่เป็นการรับรู้ของรัฐที่จะยอมให้ใช้อำนาจอธิปไตยตุลาการและบริหารของต่างประเทศในประเทศของตนได้ เพื่อประโยชน์แก่บุคคลทั้งหลายที่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายของตน

⁷⁵ สุผานิต มั่นสุข, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา, หน้า 163.

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 160.

รับนับถือว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายในทุกแห่งทุกที่” ซึ่งถือเป็นการรับรองสิทธิของปัจเจกชนอันจะถูกล่วงละเมิดมิได้นั้นเอง⁷⁷

เมื่อพิจารณาและเปรียบเทียบอนุสัญญา สนธิสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่น่าสนใจจะเห็นได้ว่าแบ่งเป็นสองรูปแบบใหญ่ๆ กล่าวคือ 1) อนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนผนวกหรือเสริมสนธิสัญญาสองฝ่าย เช่น ความตกลงว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งสันนิบาตอาหรับ (Arab League Extradition Agreement 1952) และอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรป (European Extradition Convention 1957) หรือ 2) อนุสัญญาซึ่งรัฐต่างๆ ทำขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันในการรับเอาหลักเกณฑ์เดียวกันมาใช้ในบรรดารัฐสมาชิกทั้งหลาย เช่น the Commonwealth Scheme 1966 และ the Nordic States Scheme 1962 เป็นต้น ซึ่งจะได้อธิบายถึงอนุสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามหลักเกณฑ์ทั่วไปซึ่งเป็นเงื่อนไขในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ดังต่อไปนี้

ก. ข้อผูกพันที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดน ในเรื่องดังกล่าวนี้ Commonwealth Scheme 1966 (Scheme Relating to the Rendition of Fugitive offenders within the Commonwealth) ได้กำหนดให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างรัฐสมาชิกโดยตั้งอยู่บนหลักต่างตอบแทนหรือหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติระหว่างประเทศ โดยบัญญัติไว้ดังนี้ “ประเทศภาคีรับว่าจะส่งซึ่งกันและกันซึ่งบุคคลใดๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของภาคีฝ่ายที่ร้องขอกำลังดำเนินคดีต่อบุคคลนั้นๆ ในความผิดอาญาความผิดหนึ่งความผิดใด หรือซึ่งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวต้องการตัวเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษา ภายใต้บทบัญญัติและเงื่อนไขที่ได้วางไว้ในความตกลงนี้” และอนุสัญญาอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ได้บัญญัติในเรื่องดังกล่าวนี้ไว้คล้ายคลึงกัน ดังเช่น ข้อ 1 ของอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรป ค.ศ.1957 และสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux (Benelux Treaty on Extradition and Judicial Assistance in Criminal Matters 1962) ข้อ 1 ของ Inter-American Convention on Extradition และ The Bilateral Treaties of the Socialist States of Eastern Europe ก็ได้กำหนดไว้ในลักษณะดังกล่าว เป็นต้น หลักต่างตอบแทนหรือหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติระหว่าง

---

⁷⁷ Kai I. Rebane, “Extradition and Individual Rights: the Need for an International Criminal Court to Safeguard Individual Rights” Fordham International Law Journal 19, 4 (April, 1996): 1636-1637.

ประเทศในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนี้ประเทศไทยก็ได้รับมาใช้เช่นเดียวกันดังที่ปรากฏในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยทำกับอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เบลเยียม อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

ข. ความผิดที่สามารถส่งข้ามแดนได้ (Extraditable Offenses) ความผิดที่จะส่งข้ามแดนได้นั้นจะต้องเป็นความผิดที่ร้ายแรง ซึ่งอาจจะบุความผิดไว้ในอนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่ทำขึ้น ดังเช่น สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยได้ทำกับประเทศต่างๆ จะมีการระบุความผิดที่ให้ส่งข้ามแดนไว้ทุกฉบับ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในอนุสัญญาของประเทศหรือกลุ่มประเทศอื่นๆ มิได้มีการระบุความผิดที่ให้ส่งข้ามแดนไว้แต่อย่างใด แต่จะนิยมกำหนดโทษขั้นต่ำไว้สำหรับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งโดยทั่วไปจะกำหนดโทษจำคุกไว้ไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ดังเช่น ข้อ 2(1) ของอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรป และข้อ 2(1) ของอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux ส่วน Inter-American Convention on Extradition กำหนดโทษจำคุกหรือทำให้ปราศจากเสรีภาพขั้นต่ำอย่างน้อยเป็นระยะเวลาสองปี ดังปรากฏในข้อ 3 (1) ของอนุสัญญา สำหรับประเทศไทยนั้นได้บัญญัติไว้เกี่ยวกับโทษขั้นต่ำสำหรับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ในสนธิสัญญาที่ทำกับฟิลิปปินส์เพียงฉบับเดียวเท่านั้นโดยกำหนดไว้ในข้อ 2(1) ความว่า “...และความผิดที่มีโทษตามกฎหมายของภาคีทั้งสองฝ่ายซึ่งอาจเป็นโทษจำคุก หรือทำให้ปราศจากเสรีภาพเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปี”

ค. หลักความผิดอาญาของทั้งสองประเทศ (Principle of double criminality) ซึ่งเป็นหลักที่ใช้กันมากที่สุด การส่งผู้ร้ายข้ามแดนย่อมกระทำได้ ถ้าการกระทำนั้นเป็นความผิดต่อกฎหมายของทั้งสองประเทศกล่าวคือ ประเทศผู้ร้องขอและประเทศผู้รับคำขอ ดังปรากฏในข้อ 2 ของอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรป และข้อ 2 ของสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux ความว่า “การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะกระทำได้อีกต่อเมื่อการกระทำนั้นเป็นความผิดที่มีโทษตามกฎหมายของประเทศผู้ร้องขอและประเทศผู้รับคำขอ” แต่สำหรับ Inter-American Convention on Extradition นั้นบัญญัติไว้ในข้อ 3(1) โดยมีถ้อยคำเพิ่มเติมว่า “...การกระทำความผิดนั้นถือเป็นความผิดที่มีโทษตามกฎหมายในขณะที่ได้กระทำความผิด” ซึ่งทำให้หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในส่วนของสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่างๆ นั้น มีการกำหนดหลักความผิดอาญาของทั้งสองประเทศไว้เช่นกัน โดยปรากฏในสนธิสัญญาที่ทำกับประเทศฟิลิปปินส์ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ในข้อ 2 และที่ทำกับเบลเยียมในข้อ 1

ง. ข้อจำกัดในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (restriction on extradition) การส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจมีข้อจำกัดดังต่อไปนี้

1. จำกัดโดยลักษณะของความผิด การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะกระทำไม่ได้ถ้าผู้กระทำความผิด

- ความผิดทางการเมือง (political offenses) ในอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยทั่วไปมักจะกำหนดให้ประเทศที่ได้รับการร้องขอมิสิทธิที่จะปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีความผิดอาญาเกี่ยวกับการเมือง โดยกำหนดไว้เป็นหัวเรื่องใหญ่ในหนึ่งข้อของอนุสัญญา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องดังกล่าวนี้ ดังเช่น อนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรป ข้อ 3 สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux ข้อ 3 ในส่วนของความผิดทางการเมืองนั้น พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทย พ.ศ.2472 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 12(3) และ 13(2) มีใจความว่า เมื่อจับตัวผู้กระทำผิดได้ต้องนำตัวขึ้นสู่ศาลและศาลต้องพอใจว่า ความผิดนั้นอยู่ในประเภทที่จะส่งข้ามแดนได้ และไม่ใช่ว่าความผิดอันมีลักษณะในทางการเมือง และศาลก็จะไม่ฟังพยานข้อต่อสู้ของจำเลย นอกจากความผิดนั้นไม่อยู่ในประเภทที่จะส่งข้ามแดนได้ หรือว่าเป็นความผิดอันมีลักษณะทางการเมือง และในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยได้ทำไว้กับอังกฤษ เบลเยียมและฟิลิปปินส์ ข้อ 5 สหรัฐอเมริกาและอินโดนีเซีย ข้อ 3 ก็มีใจความที่จะไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดทางการเมืองให้แก่กัน แต่สำหรับ Inter-American Convention on Extradition มิได้ให้ความสำคัญกับความผิดอาญาทางการเมืองมากนัก เพราะเหตุว่ามีการบัญญัติให้ปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามที่ได้รับร้องขอไว้ใน ข้อ 4 (4) รวมกับข้อจำกัดอื่นๆ ในการปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

- ความผิดเกี่ยวกับการทหาร (military offenses) โดยทั่วไปแล้วความผิดเกี่ยวกับการทหารที่เป็นข้อจำกัดในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นจะเป็นความผิดเกี่ยวกับการทหารบก แต่สำหรับทหารเรือนั้นยังคงมีการอนุญาตให้ส่งตัวข้ามแดนได้ ดังเช่นอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรปข้อ 4 และสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยทำกับฟิลิปปินส์ ข้อ 7(ค). เป็นต้น แต่สำหรับสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux และ Inter-American Convention on Extradition ไม่มีบัญญัติเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับการทหารแต่อย่างใด

- ความผิดเกี่ยวกับภาษี (fiscal offenses) ปรากฏในข้อ 5 ของอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรป และข้อ 4 ของสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux

2. ข้อจำกัดซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคลผู้ถูกร้องขอ ซึ่งได้แก่การปฏิเสธไม่ส่งบุคคลที่มีสัญชาติของรัฐนั้นไปให้รัฐอื่นลงโทษ ใน Bilateral Treaties of the Socialist States of Eastern Europe ก็มีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวนี้อยู่เช่นกัน และอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux บัญญัติไว้ในข้อ 5 ว่าประเทศภาคีจะไม่ส่งบุคคลที่มีสัญชาติของตนข้ามแดน ซึ่งถือเป็นการไม่ส่งข้ามแดนอย่างชัดเจนและโดยเด็ดขาด แต่สำหรับอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรป ข้อ 6 และ Inter-American Convention on Extradition ข้อ 7 กำหนดไว้ให้เป็นสิทธิของประเทศผู้ได้รับการร้องขอที่จะปฏิเสธไม่ส่งบุคคลที่มีสัญชาติของตนข้ามแดน ซึ่งอาจอนุมานได้ว่าอาจมีการส่งบุคคลที่มีสัญชาติของประเทศผู้ได้รับการร้องขอข้ามแดนได้ ทั้งนี้เป็นสิทธิในการพิจารณาของประเทศผู้ได้รับคำขอนั้นๆ สำหรับสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และอังกฤษ ที่บัญญัติให้เป็นสิทธิของประเทศผู้ได้รับการร้องขอในการปฏิเสธไม่ส่งบุคคลที่มีสัญชาติของตนข้ามแดนเช่นเดียวกัน จะมีก็แต่เพียงสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับเบลเยียมเท่านั้น ที่บัญญัติว่าจะไม่ส่งบุคคลที่มีสัญชาติของตนให้แก่กันและกันตามพฤติการณ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ทั้งนี้กำหนดไว้ในข้อ 1 วรรค 1

3. จำกัดโดยลักษณะของการลงโทษ ซึ่งจะไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไปให้ ถ้าปรากฏว่าความผิดนั้นมีโทษถึงประหารชีวิตในกฎหมายของประเทศที่ร้องขอหรือเป็นโทษที่มีการเขียนตี กักขังตลอดจนฆ่าให้ถึงแก่ชีวิต ดังที่ปรากฏในข้อ 2 ของอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรป และข้อ 10 ของสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux ซึ่งกำหนดว่าจะไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากว่าการกระทำความผิดนั้นมีโทษประหารชีวิตในกฎหมายของประเทศผู้ร้องขอและโทษประหารชีวิตนั้นมีได้มีอยู่ในกฎหมายของประเทศผู้ได้รับการร้องขอสำหรับความผิดนั้น สำหรับ Inter-American Convention on Extradition ในข้อ 9 นั้น กำหนดไว้คล้ายคลึงกันในเรื่องของการไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนสำหรับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตในประเทศผู้ร้องขอ แต่ยังรวมไปถึงความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตอีกด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่าสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่างๆ นั้น มิได้มีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวนี้อยู่เลย มีเพียงสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ทำกับสหรัฐอเมริกาฉบับเดียวเท่านั้นที่บัญญัติให้ปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ หากกฎหมายของรัฐผู้ร้องขอกำหนดโทษในความผิดที่ขอให้ส่งตัวถึงขั้นประหารชีวิต และกฎหมายของประเทศผู้ได้รับการร้องขอไม่มีโทษประหารชีวิต ทั้งนี้มีข้อยกเว้นในเรื่องดังกล่าว หากเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามกฎหมายของประเทศที่ได้รับการร้องขอหรือเจ้าหน้าที่ของประเทศที่ได้ร้องขอให้หลักประกันว่า ในกรณีที่มีคำพิพากษาให้ประหารชีวิตจะเสนอแนะต่อผู้มีอำนาจภัยโทษให้พิจารณางดโทษประหารชีวิต จึงจะยอมให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดนั้นได้

4. จำกัดโดยลักษณะของการพิจารณาคดี สามารถปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ถ้าหาก

- การไม่พิจารณาซ้ำในความผิดเดียวกัน (double jeopardy) อนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรป ข้อ 9 และสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux ข้อ 8 ได้กำหนดไว้คล้ายคลึงกันในเรื่องการไม่พิจารณาซ้ำในความผิดเดียวกัน กล่าวคือ จะไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของประเทศผู้ได้รับการร้องขอได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วต่อบุคคลซึ่งถูกขอให้ส่งตัวเกี่ยวกับความผิดซึ่งปรากฏอยู่ในอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรปและสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux ข้อ 8 และ 7 ตามลำดับ ซึ่งได้รับการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน และถ้าหากบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวกำลังถูกดำเนินคดี หรือถูกพิจารณาคดีและได้รับการพิพากษาให้ปล่อยตัวโดยประเทศผู้ได้รับการร้องขอสำหรับความผิดที่มีการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ส่วน Inter-American Convention on Extradition บัญญัติไว้ในเรื่องดังกล่าวนี้อยู่ในข้อ 4 ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์สำหรับการปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยปรากฏใน ข้อ 4(1) และ (4) นอกจากนี้แล้วอนุสัญญามบับนี้ยังบัญญัติให้สามารถปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ หากปรากฏว่าการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นมีสาเหตุอันเนื่องมาจากการลงโทษด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ ศาสนาหรือสัญชาติของบุคคลนั้น ทั้งนี้ปรากฏอยู่ในข้อ 4(5) สำหรับสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่างๆ ทุกฉบับล้วนมีเรื่องดังกล่าวบัญญัติไว้ทั้งสิ้น

- การพิจารณาเฉพาะความผิดที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเท่านั้น ซึ่งหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวนี้ได้ถูกบัญญัติไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรป ข้อ 14 สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux ข้อ 13 และ Inter-American Convention on Extradition ข้อ 13 โดยมีสาระสำคัญของบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกันดังนี้ “บุคคลผู้ถูกส่งตัวข้ามแดนจะไม่ถูกฟ้องคดีถูกพิพากษาลงโทษหรือถูกควบคุมหรือขังสำหรับความผิดใดๆ ซึ่งได้กระทำก่อนการส่งตัวบุคคลนั้น นอกเหนือจากความผิดที่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นถูกส่งข้ามแดน...” นอกจากนี้แล้วยังบัญญัติข้อยกเว้นในการพิจารณาเฉพาะความผิดที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ด้วย หากเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เช่นเดียวกับสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวนี้ทั้งสิ้น

จ. วิธีการของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นจะต้องมีวิธีการตามที่แต่ละประเทศได้กำหนดขึ้น อาจโดยวิธีทางการทูต ดังเช่น อนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรป ข้อ 12 (1) Inter-American Convention on Extradition ข้อ 10 และสนธิ

สัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่าง ๆ ก็กำหนดให้ส่งโดยวิธีการ ทูตเช่นกัน หรือการส่งโดยวิธีส่งเอกสารจากกระทรวงของประเทศหนึ่งไปถึงประเทศหนึ่ง โดยตรง ดังเช่น บทบัญญัติข้อ 11 ของสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux เป็นต้น นอกจากนี้แล้วมีข้อสังเกตประการหนึ่งจากการเปรียบเทียบอนุสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าในอนุสัญญาและความตกลงระหว่างประเทศอื่น ๆ ล้วนมีบทบัญญัติ เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้กับประเทศที่สามทั้งสิ้น ดังปรากฏในอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ ร้ายข้ามแดนแห่งยุโรป สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแห่งกลุ่มประเทศ Benelux และ Intern-American Convention on Extradition ข้อ 15 ข้อ 14 และ ข้อ 10 ตามลำดับ ในขณะที่ สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่าง ๆ หลายฉบับ มิได้มีบท บัญญัติในเรื่องดังกล่าวนี้แต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุว่าสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับ ประเทศต่าง ๆ ล้วนเป็นสนธิสัญญาสองฝ่ายทั้งสิ้น มิใช่เป็นสนธิสัญญาพหุภาคีดังตัวอย่างที่ได้ ยกมาพิจารณานั้นเอง

สำหรับการดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้ละเมิดอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ ผลิต สะสมและโอน และการทำลายทุนระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 ในระดับระหว่างประเทศของ ประเทศไทยนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาปรับ ใช้ได้ถ้าหากผู้ละเมิดอนุสัญญาดังกล่าวอยู่ในประเทศที่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับ ประเทศไทย และในสนธิสัญญามีการระบุหรือกำหนดความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ไว้ก็ จะต้องมาพิจารณาความผิดต่างๆที่ได้ระบุไว้ว่า การละเมิดต่ออนุสัญญาดังกล่าวถือเป็นการ กระทำความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้หรือไม่ สำหรับการละเมิดต่ออนุสัญญาออตตาวา นั้น ได้แก่ การที่มีผู้ใช้ สะสม ผลิต จำหน่ายและโอนซึ่งทุนระเบิดสังหารบุคคลนั่นเอง จากการ พิจารณาความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตามบทบัญญัติของสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และเบลเยียม จะเห็นได้ว่าไม่มีความผิดที่ เกี่ยวข้องหรือถือได้ว่าเป็นความผิดที่ละเมิดต่ออนุสัญญาออตตาวาแต่อย่างใด ซึ่งถ้าพิจารณาแต่ เพียงผิวเผินอาจทำให้ประเทศไทยไม่สามารถร้องขอให้ส่งตัวบุคคลผู้กระทำการละเมิดต่อ อนุสัญญาออตตาวาข้ามแดนมาได้ แต่สำหรับความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตามสนธิ สัญญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ จะเห็นได้ว่าการระบุความผิด ฐานมีไว้ในครอบครองหรือค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดโดยไม่ชอบด้วย กฎหมาย ซึ่งเป็นความผิดที่ 22 ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยและอินโดนีเซีย และความผิด ตามกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืน วัตถุระเบิดหรือเครื่องมือในการวางเพลิง ซึ่งเป็นความผิดที่ ค)

ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับฟิลิปปินส์ ดังที่กล่าวอธิบายมาแล้วข้างต้นในหัวข้อ 5.5.1 ว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลถือเป็นความหมายหนึ่งของเครื่องกระสุนปืนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 เพราะฉะนั้น ผู้ที่ละเมิดสนธิสัญญาออกตาวาจึงถือว่ามีคามผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน พ.ศ.2490 ดังกล่าว ซึ่งถือเป็นความผิดตามที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยและอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ในข้อ 22 และ ค. ตามลำดับ ดังนั้น หากผู้ละเมิดสนธิสัญญาออกตาวาอยู่ในประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ประเทศไทยย่อมร้องขอให้ประเทศดังกล่าวส่งตัวผู้ละเมิดสนธิสัญญาออกตาวาข้ามแดนมาลงโทษในประเทศไทยได้

สำหรับกรณีที่มีได้มีสนธิสัญญากับประเทศไทย ถ้าหากประเทศไทยต้องการให้มีการส่งผู้ละเมิดสนธิสัญญาออกตาวาข้ามแดน จะสามารถทำได้โดยอาศัยหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติระหว่างประเทศต่อกัน ทั้งนี้โดยต้องพิจารณาว่าการละเมิดดังกล่าวถือเป็นความผิดอาญาในกฎหมายของประเทศผู้ได้รับคำขอหรือไม่ ประเด็นนี้จะไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด ถ้าหากว่าประเทศผู้ได้รับการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นเป็นภาคีแห่งสนธิสัญญาออกตาวา เพราะเหตุว่าเมื่อเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาแล้วย่อมต้องอนุวัติการให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งสนธิสัญญา ฉะนั้น การละเมิดต่อสนธิสัญญาออกตาวา ย่อมจะต้องเป็นการกระทำความผิดอาญาในประเทศภาคีผู้ได้รับการร้องขอด้วย จึงทำให้สามารถตกลงเจรจาในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกัน แต่ถ้าหากประเทศผู้ได้รับการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนมิได้เป็นภาคีสนธิสัญญาออกตาวาแต่มีกฎหมายภายในที่สอดคล้องกับพันธกรณีแห่งสนธิสัญญาว่า การใช้ สะสม ผลิต จำหน่ายหรือโอนซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีความผิดอาญา ก็จะสามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันได้ สำหรับกรณีที่ประเทศผู้ได้รับการร้องขอให้ส่งตัวผู้ละเมิดสนธิสัญญาออกตาวามีได้เป็นภาคีแห่งสนธิสัญญาและการละเมิดต่อพันธกรณีของสนธิสัญญามีได้เป็นการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของประเทศผู้ได้รับการร้องขอ อาจทำให้ไม่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ แต่ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้นถือเป็นการกระทำความผิดที่ทำลายล้างระเบียบของประชาคมระหว่างประเทศ ซึ่งได้วางไว้ในกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการทำสงคราม (jus in bello) และยังถือได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ ดังนั้น ประเทศผู้ได้รับคำร้องขอจึงสามารถ ส่งตัวผู้กระทำความผิดสนธิสัญญาข้ามแดนมายังประเทศไทยได้ แต่ในทางปฏิบัติจริงไม่ว่าจะเป็นกรณีใดๆ ที่กล่าวมาข้างต้นก็ตาม ผู้กระทำความผิดต่อสนธิสัญญาออกตาวาและประเทศผู้ได้รับการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจอ้างว่าการกระทำละเมิดดังกล่าวนี้เป็นความผิดทางการเมืองอันเป็นเหตุให้สามารถปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ เพราะฉะนั้นจะต้องวิเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วนว่าการละเมิดต่อสนธิสัญญาออกตาวาจะถือ

เป็นความผิดทางการเมืองหรือไม่ การจะพิจารณาว่าความผิดใดเป็นความผิดทางการเมืองจะต้องพิจารณาถึงมูลเหตุจูงใจและวัตถุประสงค์ทางการเมืองเป็นสำคัญ รวมทั้งพิจารณาว่าการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดทางการเมืองโดยแท้ และเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางการเมืองหรือไม่ ซึ่งจะพบเห็นอยู่บ่อยครั้งว่าผู้กระทำความผิดมักจะอ้างว่าความผิดอาญาที่ตนกระทำให้ไปนั้นเป็นความผิดทางการเมือง ดังเช่น กรณีกลุ่มพวกล็อบประชาชนไปเรียกค่าไถ่เพื่อต้องการนำเงินค่าไถ่นั้นไปซื้ออาวุธเพื่อใช้ต่อสู้หรือต่อต้านรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งถ้าหากเป็นความผิดทางการเมืองก็จะต้องถูกส่งตัวข้ามแดนไป

เมื่อพิจารณาถึงการละเมิดอนุสัญญาออกตาวาไม่ว่าจะเป็นการใช้ สะสมผลิต จำหน่าย หรือโอนซึ่งทุนระเบิดสังหารบุคคลก็ตาม จะเห็นได้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วไม่ว่าจะเป็นการใช้การสะสมไว้เพื่อใช้หรือการผลิตไว้เพื่อใช้โดยบุคคลใด ย่อมมีเป้าหมายในการใช้ทุนระเบิดดังกล่าวเพื่อเป็นอาวุธในการป้องกันตนเองทั้งสิ้น กล่าวคือ ถ้าหากเป็นการใช้โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันการรุกรานจากประเทศเพื่อนบ้าน หรือจากกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่าง ๆ เข้ามายังสถานที่ที่สำคัญ ๆ ได้ หรือหากเป็นการใช้โดยกลุ่มกบฏ กลุ่มกองโจร และกลุ่มกองกำลังติดอาวุธก็จะเป็นการใช้เพื่อป้องกันและขัดขวางการติดตามจับกุมของรัฐบาล หรืออาจใช้เป็นอาวุธในการโจมตีและทำลายกองกำลังของฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายตรงข้าม จึงจะเห็นได้ว่าผลของทุนระเบิดสังหารบุคคลทำให้ทั้งพลรบและประชาชนพลเรือนที่เข้าไปสัมผัสกับมันได้รับบาดเจ็บหรือสูญเสียชีวิต ซึ่งเป็นความผิดอาญาธรรมดา แต่บางครั้งเหตุผลในการใช้ทุนระเบิดเหล่านี้อาจมุ่งประสงค์ให้เกิดผลในทางการเมือง กล่าวคือต้องการสร้างความเสียหายให้แก่ฝ่ายตรงข้ามหรือเพื่อล้มล้างรัฐบาลหรือกองกำลังฝ่ายตรงข้าม แต่เนื่องจากการระเบิดของทุนระเบิดสังหารบุคคลที่ไม่สามารถแบ่งแยกระหว่างพลรบและประชาชนพลเรือนได้ ฉะนั้นจึงไม่อาจถือได้ว่าการใช้ทุนระเบิดดังกล่าวเป็นความผิดทางการเมืองโดยแท้ที่มุ่งกระทำต่อรัฐบาล เพราะเหตุว่าผู้ใช้ไม่สามารถจะแน่ใจได้ว่าทุนระเบิดสังหารบุคคลที่ตนฝังไว้จะเกิดผลโดยตรงต่อเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้ จึงต้องพิจารณาถึงความผิดประชานคือ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นหรือทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายอย่างแสนสาหัสเป็นหลัก ดังนั้นการใช้ทุนระเบิดสังหารบุคคลไม่ว่าโดยฝ่ายใดหรือบุคคลใดก็ตามย่อมไม่ถือเป็นการกระทำความผิดทางการเมือง อันเป็นเหตุให้ไม่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

สำหรับการผลิตหรือการสะสมเพื่อจำหน่ายซึ่งทุนระเบิดสังหารบุคคลนั้นถ้าพิจารณาเพียงผิวเผินอาจเห็นได้ว่าเป็นการจำหน่ายเพื่อหวังผลทางเศรษฐกิจซึ่งมิใช่ความผิดทางการเมืองแต่อย่างใด แต่ในความเป็นจริงแล้วการจำหน่ายทุนระเบิดเช่นนี้อาจมีเหตุผลทางการเมือง

เมืองแอมสเตอร์ดัมอยู่ด้วย กล่าวคือ ประเทศหรือบุคคลผู้ดำเนินการจำหน่ายทุกระเบิดสังหารบุคคล อาจมุ่งประสงค์ในการสนับสนุนกลุ่มบุคคลใดๆ ในการลี้ภัย หรือต่อต้านรัฐบาล หรือฝ่ายตรงข้าม เพื่อให้กลุ่มบุคคลที่ตนสนับสนุนก้าวเข้ามาเป็นรัฐบาลแทน เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติการจำหน่ายและการซื้อทุกระเบิดดังกล่าวโดยเอกชนหรือกลุ่มกองโจร กลุ่มกบฏและกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ ถือเป็นกระทำความผิดอาญาธรรมดา แต่หากมีเหตุผลแอมสเตอร์ดัมกล่าวข้างต้น ย่อมถือได้ว่าผู้จำหน่ายมุ่งประสงค์ให้เกิดผลทางการเมือง ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ แต่ในทางกฎหมายระหว่างประเทศการจะพิจารณาว่าเป็นความผิดทางการเมืองหรือไม่นั้น จะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการทำสงคราม (jus in bello) ร่วมด้วยเสมอ ซึ่งหลักหนึ่งที่สำคัญของกฎเกณฑ์การทำสงครามก็คือ การแบ่งแยกเป้าหมายในการโจมตีระหว่างพลรบและประชาชนพลเรือน ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่สำคัญประกอบกับการห้ามจำหน่ายทุกระเบิดสังหารบุคคลในอนุสัญญาออกติดตามถือเป็นการสร้างระเบียบและบรรทัดฐานให้แก่ประชาคมระหว่างประเทศ เพราะฉะนั้นจึงถือได้ว่าการจำหน่ายทุกระเบิดเหล่านี้ เป็นการกระทำความผิดที่ทำลายล้างระเบียบของประชาคมระหว่างประเทศอย่างรุนแรง จึงไม่ถือว่าเป็นความผิดทางการเมืองแต่อย่างใด ดังนั้นจึงสามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

อย่างไรก็ตามการส่งผู้ร้ายข้ามแดนอันเนื่องมาจากการละเมิดต่ออนุสัญญาออกติดตาม อาจประสบปัญหาได้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นประมุขของรัฐ กล่าวคือ ในทางปฏิบัติแล้วอาจไม่สามารถส่งตัวข้ามแดนได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากติดขัดในเรื่องของความคุ้มกันของรัฐ (State Immunity) จากหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ว่ารัฐมีอำนาจอธิปไตย (sovereignty) มีเอกราช และมีความเสมอภาคกัน ไม่ว่ารัฐนั้นจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่เพียงใดก็ตาม ดังนั้นผลของการที่รัฐมีอำนาจอธิปไตยก็คือ การที่รัฐนั้นมีความคุ้มกันควบคู่ไปกับการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐ ซึ่งความคุ้มกันเช่นว่านั้นก็คือความคุ้มกันของรัฐจากเขตอำนาจทางตุลาการและบริหารของรัฐอื่นนั่นเอง ความคุ้มกันของรัฐนั้นรวมถึงประมุขของรัฐด้วยย่อมมีความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางตุลาการและบริหารของรัฐอื่นโดยสิ้นเชิง โดยไม่ต้องพิจารณาว่าการกระทำที่รัฐหรือประมุขของรัฐได้กระทำอยู่นั้นจะมีลักษณะอย่างไร⁷⁸ จากผลทางกฎหมายของความคุ้มกันของรัฐนี้เองส่งผลให้หากประมุขของรัฐกระทำละเมิดต่ออนุสัญญาออกติดตามไม่ว่าจะเป็นการละเมิดด้าน

⁷⁸ จุมพต สายสุนทร, คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยเขตอำนาจของรัฐและความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), หน้า 86-87.

ใดก็ตามย่อมอ้างถึงความคุ้มกันของรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อให้หลุดพ้นจากเขตอำนาจทางตุลาการของประเทศผู้ร้องขอให้ส่งตัวผู้กระทำละเมิดต่ออนุสัญญาข้ามแดนได้ เพราะเหตุว่าไม่มีรัฐใดที่จะบังคับให้รัฐอื่นต้องยอมรับเขตอำนาจทางตุลาการหรือทางบริหารของตนได้ เว้นแต่รัฐจะยอมสละความคุ้มกันของตน อย่างไรก็ตามในระดัประหว่างประเทศนั้น ร่างข้อบทของสนาคมกฎหมายระหว่างประเทศสำหรับอนุสัญญาว่าด้วยความคุ้มกันของรัฐ ค.ศ.1982 และร่างข้อบทของคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยความคุ้มกันของรัฐและทรัพย์สินของรัฐจากเขตอำนาจ ค.ศ.1987 ได้จำกัดขอบเขตการอ้างความคุ้มกันของรัฐในลักษณะที่ชัดเจนขึ้นโดยกำหนดประเภทของกิจการหรือการกระทำที่รัฐไม่สามารถอ้างความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางตุลาการและบริหารของรัฐอื่นได้ ซึ่งรวมไปถึงการกระทำละเมิดอันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยเจตนาหรือโดยประมาทก็ตาม หากความเสียหายเช่นนั้นเกิดขึ้นในดินแดนของรัฐผู้ใช้เขตอำนาจทางตุลาการ ในกรณีเช่นว่านี้รัฐผู้กระทำละเมิดจะอ้างความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางตุลาการของรัฐที่ความเสียหายเกิดขึ้นมิได้⁷⁹ เพราะฉะนั้นการที่ประเทศไทยได้รับความเสียหายจากการละเมิดต่ออนุสัญญาออกติดตามอันเนื่องมาจากการกระทำของประมุขของประเทศผู้ได้รับการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ประเทศผู้ได้รับการร้องขอย่อมยกเรื่องความคุ้มกันของรัฐขึ้นอ้างหาได้ไม่ ประกอบกับการใช้ทู่ระเบิดสังหารบุคคลนั้นถือเป็นการกระทำความผิดต่อมวลมนุษยชาติ (crimes against humanity) ดังได้กล่าวอธิบายมาแล้วในเบื้องต้น ซึ่งถือว่าการกระทำที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อประชาคมระหว่างประเทศ ฉะนั้นทุกๆ ประเทศจึงมีเขตอำนาจของรัฐที่จะลงโทษการกระทำความผิดได้แม้ว่าการกระทำมิได้เกิดขึ้นในประเทศของตนก็ตาม ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเขตอำนาจศาลในหลักสากล อีกทั้งความผิดต่อมวลมนุษยชาติไม่ถือว่าเป็นความผิดทางการเมือง ดังนั้นประเทศผู้รับคำร้องขอจึงต้องส่งตัวผู้กระทำละเมิดต่ออนุสัญญาออกติดตามข้ามแดนมายังประเทศผู้ร้องขอตามที่ได้รับการร้องนั่นเอง จากมาตรการต่างๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้ละเมิดอนุสัญญาออกติดตามในระดับระหว่างประเทศที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอมาข้างต้นนี้ จะสามารถช่วยให้การปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาดังกล่าวดำเนินไปได้อย่างสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้นได้ทางหนึ่ง แต่ทั้งนี้จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้ละเมิดอนุสัญญาออกติดตามในระดับภายในประเทศด้วย อีกทางหนึ่งจึงจะสามารถช่วยให้การฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาดังกล่าวลดน้อยลงได้อย่างแท้จริงต่อไปในอนาคต

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 96.

5.8.2 ระดับภายในประเทศ

เนื่องจากอนุสัญญาออกติดตาม ข้อ 9 ได้กำหนดให้ประเทศภาคีต่างๆ มีพันธกรณีที่จะดำเนินมาตรการด้านกฎหมาย ด้านบริหารและด้านอื่นๆ ที่เหมาะสมในระดับชาติเพื่อป้องกันและปราบปรามการละเมิดต่ออนุสัญญาฉบับนี้ ดังนั้นจึงหมายความว่า การผลิต การสะสม การโอนหรือการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยบุคคลภายใต้อาณาเขตหรือการควบคุมของประเทศภาคี ซึ่งในทางทฤษฎีจะรวมไปถึงกองกำลังของกบฏด้วย ฉะนั้นเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกติดตาม จึงมีข้อผูกพันในการจัดหาหรือจัดตั้งมาตรการปฏิบัติตามในระดับชาติตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญา ข้อ 9 ดังกล่าว ถ้าหากพบว่ามีกรณีการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาไม่ว่าจะเป็นการใช้ การสะสม การผลิต การจำหน่ายหรือการโอนซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในอาณาเขตหรือภายใต้การควบคุมของประเทศไทย ประเทศไทยจะต้องดำเนินมาตรการทางกฎหมายต่อผู้กระทำละเมิดต่ออนุสัญญาในระดับภายในประเทศ ดังต่อไปนี้

5.8.2.1 มาตรการทางด้านกฎหมายแพ่ง

จะเห็นได้ว่าผลร้ายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้นทำให้ประชาชนพลเรือนหรือพลรบที่เข้าไปสัมผัสกับทุ่นระเบิดเหล่านี้ได้รับบาดเจ็บ แขน ขา ขาด ดวงตาบอดหรือหากโชคร้ายอาจมีอันตรายถึงขั้นสูญเสียชีวิต ซึ่งอันตรายที่เกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากการใช้ สะสมไว้เพื่อใช้หรือเพื่อจำหน่าย จ่ายโอน หรือผลิตทุ่นระเบิดเช่นว่านี้ ฉะนั้นบุคคลที่เป็นผู้ใช้ สะสม ผลิต จำหน่ายและโอนซึ่งทุ่นระเบิดดังกล่าวย่อมต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายและผลร้ายที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการกระทำของตน ฉะนั้นผู้ละเมิดต่ออนุสัญญาออกติดตามจึงต้องมีความรับผิดชอบในทางแพ่งต่อบุคคลผู้เสียหายหรือได้รับอันตรายจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในความผิดฐานกระทำละเมิดต่อบุคคลเช่นว่านั้น ซึ่งความรับผิดชอบในทางแพ่งนี้ หมายถึง การที่ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกบังคับให้ชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนในเมื่อตนทำให้ผู้อื่นเสียหาย เพราะเหตุใดจึงกล่าวว่าผู้ละเมิดต่ออนุสัญญาออกติดตามจะมีความรับผิดชอบทางละเมิดจะได้พิจารณา ดังนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” ความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่า “ละเมิด” คือ (1) การกระทำผิดกฎหมายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือ (2) การก่อให้เกิดเหตุการณ์ใดอันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย และ (3) เหตุการณ์นั้น

ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นอาจกำหนดจำนวนได้แน่นอนหรือไม่แน่นอน หรือความเสียหายนั้นจะเป็นตัวเงินหรือไม่ก็ได้ผู้ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายหรือผู้ซึ่งต้องรับผิดชอบในการกระทำหรือเหตุการณ์นั้น จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ซึ่งได้รับความเสียหายโดยไม่คำนึงถึงว่าผู้กระทำจะได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อที่จะให้การกระทำนั้นเกิดผลในกฎหมายหรือไม่⁸⁰ สำหรับคำว่า “ผู้ใด” ในมาตรา 420 หมายถึงบุคคลผู้ซึ่งลงมือกระทำละเมิดเอง “ผู้ใด” ในส่วนที่หมายถึงบุคคลธรรมดา นั้นย่อมหมายถึงบุคคลทุกคนไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้บรรลุนิติภาวะหรือไม่ จะเป็นผู้มีจิตปกติหรือไม่ จะมีร่างกายสมประกอบหรือไม่ย่อมรวมอยู่ในความหมายของคำว่า “ผู้ใด” ทั้งสิ้น ส่วนคำว่า “ประมาทเลินเล่อ” นั้นตามประมวลแพ่งและพาณิชย์มีบัญญัติอยู่หลายมาตราแต่ก็ได้บัญญัติถึงความหมายเอาไว้ แต่ทั้งนี้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 ได้บัญญัติคำจำกัดความของคำว่าประมาทไว้จึงน่าจะนำมาใช้แปลความหมายของคำว่า “ประมาทเลินเล่อ” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้ได้ ดังนั้น “ประมาทเลินเล่อ” จึงหมายถึงการกระทำโดยมิได้ตั้งใจแต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลอื่นในภาวะเช่นนั้น จักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นก็ไม่ได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ ส่วนคำว่า “ผิดกฎหมาย” มิได้หมายความถึงการที่มีได้ ทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้หรือทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น แต่คำว่า “ผิดกฎหมาย” ที่จะเป็นละเมิดนั้นยังหมายถึงเป็นการกระทำที่เป็นการล่วงสิทธิของผู้อื่น ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นนั้นและผู้กระทำไม่มีสิทธิที่จะกระทำได้หรือไม่มีข้อที่จะแก้ตัวตามกฎหมายได้ ทั้งได้กระทำโดยปราศจากความยินยอมของผู้เสียหาย นอกจากนี้แล้ว ความเสียหายต้องเป็นความเสียหายที่เกี่ยวข้องแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินและสิทธิ คำว่า “เสียหายแก่ชีวิต” หมายถึงการกระทำต่อบุคคลอื่นอันทำให้บุคคลนั้นถึงแก่ความตายโดยตรง คำว่า “เสียหายแก่ร่างกาย” หมายถึงการกระทำที่ทำให้ร่างกายของบุคคลอื่นนั้นได้รับความเจ็บปวด หรือทำให้บุคคลอื่นนั้นเสียอวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายไปปรวมตลอดถึงการทำให้ประสาทซึ่งนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายได้รับอันตราย ทั้งนี้ไม่ว่าอันตรายนั้นจะสาหัสหรือไม่ก็ตาม คำว่า “เสียหายแก่อนามัย” หมายถึงการที่ทำให้ร่างกายของผู้อื่นเสื่อมสุขภาพไป หรืออาจเป็นการบั่นทอนสุขภาพจิตก็ได้⁸¹

⁸⁰ วารี นาสกุล, คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากม็ควรไต้ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525), หน้า 8.

⁸¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 61.

เมื่อพิจารณาถึงหลักเกณฑ์และองค์ประกอบต่างๆ ที่จะเป็นการกระทำความผิด ลักษณะละเมิดประกอบกับการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวาแล้ว ย่อมเห็นได้ว่าการที่บุคคลใดใช้ทุระเบิดสังหารบุคคล หรือแม้แต่การผลิต การสะสม การจำหน่าย และการโอน ซึ่งทุระเบิดดังกล่าว ผู้ผลิต สะสม จำหน่ายและโอนเช่นว่านั้นย่อมสามารถทราบได้ว่าทุระเบิดสังหารบุคคลเหล่านั้นจะถูกนำไปใช้อย่างแน่นอนและผลจากการนำไปใช้นี้เองย่อมทำให้มีผู้เคราะห์ร้ายซึ่งจะได้รับบาดเจ็บอันเนื่องมาจากการระเบิดของอาวุธเช่นว่านี้ อีกทั้งการละเมิดต่ออนุสัญญาออกตาวาดังกล่าวยังเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายกล่าวคือเป็นการกระทำที่เป็น การล่วงสิทธิของบุคคลอื่น ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น และผู้กระทำไม่มีสิทธิจะทำได้ หรือไม่มีข้อที่จะแก้ตัวตามกฎหมายได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวยังถือได้ว่าผู้กระทำกระทำไปโดย ประมาทเลินเล่อ เพราะเหตุว่าในหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายว่าด้วยกฎเกณฑ์การทำสงคราม (jus in bello) ให้อำนาจภาคีคู่พิพาทในการโจมตีต่อพลรบได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎ เณฑ์การทำสงครามแต่อย่างใด แต่จะห้ามโดยเด็ดขาดไม่ให้มีการโจมตีต่อประชาชนพลเรือน ไม่ว่าในพฤติการณ์ใดๆ ก็ตาม แต่เนื่องมาจากผลของทุระเบิดสังหารบุคคลที่เป็นอาวุธที่ไม่ สามารถแบ่งแยกเป้าหมายในการโจมตีระหว่างพลเรือนและพลรบได้ จึงทำให้พบเห็นอยู่เสมอว่า ประชาชนพลเรือนจำนวนมากมายต้องได้รับบาดเจ็บหรือสูญเสียชีวิตจากทุระเบิดเหล่านี้ เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าผู้ละเมิดต่ออนุสัญญาออกตาวากระทำโดยมิได้ตั้งใจจะให้เกิดผลร้ายต่อ ประชาชนพลเรือน แต่กระทำไปโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งสามารถจะคาดหมายได้ว่าการใช้ทุระเบิดสังหารบุคคลอาจทำร้ายและทำอันตรายต่อประชาชนพลเรือนได้ แต่ผู้ละเมิด อนุสัญญาหาได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอไม่ นอกจากนี้แล้วการละเมิดอนุสัญญาดังกล่าว ยังก่อให้เกิดความเสียหายที่เกี่ยวข้องแก่ชีวิต กล่าวคือทำให้ประชาชนพลเรือนสูญเสียชีวิต เสียหาย แก่ร่างกาย กล่าวคือทำให้ร่างกายของผู้ประสบภัยทุระเบิดสังหารบุคคลได้รับความเจ็บปวด หรือสูญเสียอวัยวะส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายไปทั้งนี้ไม่ว่าอันตรายนั้นจะสาหัสหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งยังก่อให้เกิดความเสียหายต่ออนามัยอันหมายถึง การทำให้ร่างกายของผู้ประสบภัยทุระเบิดสังหารบุคคลเสื่อมสภาพไป อีกทั้งยังเป็นการบั่นทอนสุขภาพจิตและสภาพจิตใจของผู้ ประสบภัยดังกล่าวด้วย จากที่กล่าวอธิบายมาแล้วทั้งหมดนี้ จึงถือได้ว่าการละเมิดต่ออนุสัญญา ฉบับนี้เข้าข่ายเป็นการกระทำละเมิดตามองค์ประกอบความผิดลักษณะละเมิดที่กำหนดไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ดังนั้นผู้ละเมิดต่ออนุสัญญาจึงต้องมีความรับผิดชอบ ในทางแพ่งลักษณะละเมิด ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ประสบภัยทุระเบิดสังหารบุคคลตาม ที่กฎหมายกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 ว่า “ค่าสินไหมทดแทน จะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่ง ละเมิด” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้น เป็นดุลพินิจของศาลว่าจะ

เห็นสมควรประการใด* จากหลักเกณฑ์ในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะเห็นได้ว่าผู้ประสบภัยทุระเบิดสังหารบุคคลอันเป็นผลมาจากการละเมิดต่ออนุสัญญาออกตาวาโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ตาม ย่อมสามารถเรียกให้ผู้กระทำละเมิดดังกล่าวชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตนได้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นในกรณีที่ผู้ประสบภัยทุระเบิดสังหารบุคคลสูญเสียชีวิตลง หรือเป็นกรณีที่ได้รับบาดเจ็บแก่ร่างกาย จิตใจ และอนามัยก็ตาม อนึ่งในเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดต่อผู้ประสบภัยทุระเบิดสังหารบุคคลอันเนื่องมาจากการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวานี้ ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่พอจะนำมาเทียบเคียงเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว ดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 379/2518 ค่าเสียหายฐานละเมิดเพราะต้องตัดขาพิการตลอดชีวิต เป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินคือโจทก์ต้องเสียขาไป โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกร้องได้ตามมาตรา 446 ไม่ซ้ำกับค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกรงานตามมาตรา 444

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1418/2534 ค่าเสียหายที่โจทก์ต้องสูญเสียขาเทียมเพื่อสามารถเดินและประกอบอาชีพได้ เป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามมาตรา 446 วรรคแรก โจทก์มีสิทธิเรียกร้องเอาจากผู้ต้องรับผิดชอบในผลแห่งการละเมิดได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 67/2539 ค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสและทุพพลภาพ ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าเช่าเตียง ค่าเสียความสามารถในการประกอบกรงานทั้งในปัจจุบันและอนาคตตามมาตรา 444 และค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามมาตรา 446 วรรคหนึ่ง ได้แก่ ค่าที่ต้องทุพพลภาพพิการตลอดชีวิต ต้องทรมาณร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ หากทรัพย์สินเสียหายจากการกระทำละเมิดก็มีสิทธิได้รับชดเชยอีกต่างหาก

---

* นอกจากนี้แล้วประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังบัญญัติถึงค่าสินไหมทดแทนในความผิดฐานละเมิดต่อชีวิตไว้ในมาตรา 443 ความผิดฐานละเมิดต่อร่างกาย มาตรา 444 ถึงมาตรา 446

อย่างไรก็ตามการที่จะบังคับให้ผู้ละเมิดต่ออนุสัญญาออกตาวามีความรับผิดชอบในทางแพ่งลักษณะละเมิดต่อผู้ประสพภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงประการหนึ่งก็คืออายุความในการเรียกค่าสินไหมทดแทน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 กำหนดให้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่ง นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด เพราะฉะนั้นถ้าหากผู้ประสพภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลทราบถึงตัวผู้ละเมิดต่ออนุสัญญาออกตาวา และรู้ถึงการละเมิดนั้นจะต้องดำเนินการเรียกร้องภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันทำละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าหากไม่ทราบถึงตัวผู้ละเมิดต่ออนุสัญญาก็จะมีอายุความสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

5.8.2.2 มาตรการทางด้านกฎหมายอาญา

มาตรการทางด้านกฎหมายอาญานั้น กฎหมายมุ่งจะบำบัดความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนเป็นส่วนรวม เพราะเมื่อเกิดการกระทำความผิดอาญาขึ้นมาครั้งใดชุมชนย่อมไม่ได้รับการกระทบกระเทือนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเหตุนี้กฎหมายจึงต้องลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาเพื่อให้ผู้กระทำเข็ดหลาบ และเป็นการยับยั้งบุคคลอื่นไม่ให้เอาอย่าง แต่การที่จะรู้ว่าการกระทำใดเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ จึงต้องดูว่ามีบทบัญญัติของกฎหมายว่าเป็นความผิดหรือไม่และได้กำหนดโทษไว้หรือไม่ ดังที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายที่ว่า “ไม่มีความผิดหรือการลงโทษ ถ้าปราศจากกฎหมาย” หลักนี้เรียกในภาษาละตินว่า “Nullum crimen nulla poena sine lege” และหลักในมาตรา 2 นี้ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 32 ความว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” นอกจากนี้หลักดังกล่าวยังเป็นหลักสากลอันเป็นที่ยอมรับกันมานานอารยประเทศ โดยปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ข้อ 11(2) ดังนี้ “จะถือบุคคลใดๆ ว่ามีความผิดทางอาญาเนื่องด้วยการกระทำหรือละเว้นใดๆ อันมิให้จัดเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายแห่งชาติ หรือกฎหมายระหว่างประเทศในขณะได้กระทำการนั้นขึ้นไม่ได้ และจะลงโทษอันหนักกว่าที่ใช้อยู่ในขณะที่ได้กระทำความผิดทางอาญานั้นไม่ได้”⁸² แต่การที่บุคคลใดจะมีความรับผิดชอบในทางอาญาย่อมต้อง

⁸² เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 16-17.

เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อกระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาทหรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา” ซึ่งการกระทำโดยเจตนาจะต้องประกอบด้วยลักษณะสองประการ กล่าวคือ กระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น และในกรณีที่กระทำโดยประมาท ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท ถ้าหากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ สำหรับโครงสร้างความผิดในทางอาญานั้น บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาเมื่อการกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ หมายความว่า จะต้องมีการกระทำ ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนไหวร่างกายหรือการไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก กล่าวคือ อยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ⁸³ และการกระทำนั้นครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดในเรื่องนั้นๆ ทั้งนี้จะต้องพิจารณาจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เพราะเหตุว่าองค์ประกอบภายนอก คือ สิ่งที่อยู่ภายนอกซึ่งสามารถมองเห็นหรือสัมผัสได้ อันได้แก่ ผู้กระทำ การกระทำและวัตถุแห่งการกระทำซึ่งหมายถึงสิ่งที่ผู้กระทำมุ่งกระทำ รวมทั้งจะต้องมีการกระทำที่ครบองค์ประกอบภายในของความผิดในเรื่องนั้นๆ ด้วย โดยหลักแล้วองค์ประกอบภายในของความผิดอาญา คือ เจตนา และยิ่งรวมถึงประมาท* ซึ่งถือว่าเป็นข้อยกเว้นอีกด้วย

เมื่อพิจารณาผลร้ายของการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล จะเห็นได้ว่าแรงระเบิดของทุ่นระเบิดเช่นนี้จะส่งผลให้ผู้เข้าไปสัมผัสได้รับบาดเจ็บสาหัส แขน ขาขาด ดวงตาบอด และในบางครั้งอาจทำให้สูญเสียชีวิตได้ เพราะฉะนั้นผู้ทุ่นระเบิดดังกล่าวนี้ย่อมมีความรับผิดชอบต่อผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านั้น ซึ่งจะพิจารณาว่าเป็นความรับผิดชอบในทางอาญาหรือไม่ ตามหลักต่อไปนี้ กล่าวคือ จะต้องพิจารณาว่าการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและผลของการใช้นั้นเป็นการกระทำอันกฎหมายที่ใช้ในขณะที่กระทำนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้หรือไม่ ซึ่งอาจแบ่งแยกออกเป็นสองกรณี กล่าวคือ กรณีผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลสูญเสียชีวิต และกรณีผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้รับบาดเจ็บ แขน ขาขาด หรือ

⁸³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66.

* ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ บัญญัติให้การกระทำโดยประมาทคือ กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นว่านั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

ดวงตาบอด สำหรับกรณีผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลสูญเสียชีวิตนั้น เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวเพื่อใช้เป็นอาวุธในการป้องกันตนเองและต่อสู้ขัดขวางและสกัดกั้นการเคลื่อนพลของกองกำลังฝ่ายตรงข้าม โดยมุ่งประสงค์ให้แรงระเบิดของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทำให้กองกำลังฝ่ายตรงข้ามได้รับบาดเจ็บเป็นผลให้ไม่สามารถเคลื่อนพลรุกกล้าเข้ามาในดินแดนหรืออาณาเขตของผู้ใช้ทุ่นระเบิดเช่นนั้นได้ ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าผู้ใช้ทุ่นระเบิดดังกล่าวมิได้มีเจตนาที่จะสังหารชีวิตของผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแต่อย่างใด จึงถือได้ว่าผู้ใช้อาวุธเช่นว่านี้ มิได้มีเจตนาฆ่า หากแต่เจตนาเพียงทำร้ายผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเท่านั้นและเมื่อผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดดังกล่าวเป็นประชาชนพลเรือนมิใช่พลรบ ย่อมเป็นการละเมิดต่อกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการทำสงคราม (jus in bello) และยังเป็นการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกอตตาวา อีกทั้งยังเป็นการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาก็ด้วย กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรา 290 ความว่า “ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี” สิ่งที่จะต้องพิจารณาก็คือ การใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้นถือเป็นการกระทำความผิดที่ครบองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 290 หรือไม่ จะเห็นได้ว่าการกระทำที่เกิดขึ้น กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวย่างกายโดยรู้สำนึกอยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ นั่นคือในขณะที่ฝังกูทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้ย่อมถือว่ามี การกระทำเกิดขึ้นแล้ว และการกระทำนั้นมุ่งกระทำต่อบุคคลอื่นที่มีชีวิตต่อตัวผู้ฝังกูทุ่นระเบิดเอง ฉะนั้นการที่ดำเนินการฝังกูทุ่นระเบิดเช่นว่านี้ย่อมถือว่ามีเจตนาในการกระทำความผิดแล้ว เพียงแต่ผลที่เกิดขึ้นนั้นเกินกว่าเจตนาที่ตั้งใจไว้ เพราะฉะนั้นการที่ประชาชนพลเรือนเข้ามาสัมผัสกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลและแรงระเบิดส่งผลให้บุคคลผู้นั้นสูญเสียชีวิต ดังนั้นผู้ที่ดำเนินการฝังกูทุ่นระเบิดดังกล่าวจึงมีความรับผิดชอบในทางอาญา ตามมาตรา 290

สำหรับกรณีที่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้รับบาดเจ็บ แขน ขาขาดหรือดวงตาบอดนั้น ย่อมจะเห็นได้ว่าผลจากการระเบิดของทุ่นระเบิดเช่นว่านี้เป็น การกระทำให้ผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้รับอันตรายแก่ร่างกาย และยังรวมไปถึงแก่จิตใจของผู้ประสบภัยดังกล่าวในอันที่จะทุกข์ทรมานและปรับสภาพจิตใจให้ยอมรับความพิการ ทุพพลภาพของตนเองไม่ได้อีกด้วย ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจของผู้นั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติในมาตรา 295 นี้รับเข้ากับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล จะเห็นได้ว่าเจตนาในการฝังกูทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้นก็เพื่อจะทำร้ายร่างกายบุคคลซึ่งเข้ามาสัมผัสกับทุ่นระเบิดดังกล่าว จึงถือได้ว่าผู้ใช้ทุ่นระเบิดเหล่านี้มีเจตนาในการทำร้ายร่างกายบุคคลอื่น และ

มีผลเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการกระทำนั้น ฉะนั้นจึงมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งถือว่าครบองค์ประกอบความผิดตามที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญากำหนดไว้ ดังนั้นผู้ใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลจึงมีความรับผิดชอบในทางอาญารายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่น ตามบทบัญญัติมาตรา 295 แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาผลที่เกิดขึ้นจากการระเบิดของทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ผู้ประสพภัยทุกระเบิดเช่นว่านั้นได้รับ จะเห็นได้ว่าการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นนี้ถือว่าเป็นการบาดเจ็บอย่างแสนสาหัส เพราะเหตุว่าผู้ประสพภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลต้องสูญเสียแขน ขา หรือดวงตาอันเนื่องมาจากแรงระเบิดที่ได้รับ และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 297 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ประกอบกับข้อเท็จจริงข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่าการบาดเจ็บอย่างแสนสาหัสที่เกิดขึ้นนั้น ถือเป็นเหตุเพิ่มโทษของความผิดในมาตรา 295 ดังมีความต่อไปนี้ “ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี อันตรายสาหัสนั้นคือ (1) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาดหรือเสียขาประสาท (2)...(3) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้ว หรืออวัยวะอื่นใด (4)...(8)” ดังนั้นการที่ผู้ประสพภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลได้รับบาดเจ็บสูญเสียแขน ขา หรือดวงตานั้น จึงถือว่าเป็นอันตรายสาหัสตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 297(1) และ (3) เพราะฉะนั้นผู้ใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลย่อมมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายได้รับอันตรายสาหัส ตามมาตรา 297 ด้วย

อนึ่ง ดังที่ได้พิจารณามาแล้วข้างต้นว่าการดำเนินการต่อผู้ละเมิดอนุสัญญาออกติดตามของประเทศไทยในระดับภายในประเทศโดยมาตรการทางด้านกฎหมายแพ่งและมาตรการทางด้านกฎหมายอาญานั้น อาจเป็นเพียงมาตรการในทางทฤษฎีเท่านั้น เพราะเหตุว่าในทางปฏิบัติจริงแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นการยากมากหรืออาจไม่มีความเป็นไปได้เลย ในการที่ประเทศไทยจะดำเนินการจับกุมตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้ใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลโดยเฉพาะหากผู้ใช้ทุกระเบิดเช่นว่านั้นเป็นทหารและกลุ่มบุคคลที่มีรัฐที่อาศัยอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทย อาทิ กลุ่มกองกำลังติดอาวุธ กลุ่มกบฏต่างๆ เป็นต้น เพราะเหตุว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวนี้ย่อมมีความระมัดระวังเป็นอย่างมากในขณะที่ดำเนินการฝังทุกระเบิดสังหารบุคคล จึงทำให้ประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการจับกุมในขณะที่ดำเนินการฝังอาวุธเช่นว่านี้ได้ รวมทั้งยังมีปัญหาในเรื่องอำนาจอธิปไตยตามกฎหมายระหว่างประเทศอีกด้วย และแม้ว่าหากต่อมามีการจับกุมบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้ ก็ไม่สามารถมีหลักฐานยืนยันได้ว่าทุกระเบิดสังหารบุคคลเหล่านั้นถูกฝังหรือวางโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ถูกจับกุมได้ ซึ่งการแก้ไขปัญหาตรงจุดนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จะต้องใช้วิธีการดำเนินการต่อผู้ละเมิดอนุสัญญาออกติดตามในระดับระหว่างประเทศมาช่วยรองรับอันได้แก่ การร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนมายังประเทศไทย เพื่อให้

ประเทศไทยสามารถลงโทษบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นตามมาตรการระดับภายในประเทศดังกล่าวแล้วได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

5.8.2.3 มาตรการทางด้านกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา

ดังที่กล่าวแล้วว่า ข้อ 9 ของอนุสัญญาออกตาวา บัญญัติให้ประเทศภาคีดำเนินมาตรการปฏิบัติตามในระดับชาติ รวมทั้งการกำหนดบทลงโทษทางอาญาด้วย ประเทศไทยมีบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพันธุกรรมแห่งอนุสัญญาออกตาวาอยู่บ้างแล้ว ซึ่งเป็นมาตรการทางด้านกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา ดังต่อไปนี้

ก. พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 ดังได้กล่าวอธิบายแล้วในหัวข้อ 5.5.1 ว่า ทุกระเบิดสังหารบุคคลนั้นตีความได้ว่าเป็นความหมายหนึ่งของคำว่า เครื่องกระสุนปืน ประกอบกับมีบทบัญญัติห้ามผู้ใดซึ่งในที่นี้จะหมายถึงแต่เฉพาะประชาชนพลเรือนเท่านั้น ทำ ชื้อ มี ไซ้ สั่ง หรือนำเข้าซึ่งอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนซึ่งมีไซ้สำหรับใช้กับอาวุธปืนที่ตนได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้ โดยปรากฏอยู่ใน มาตรา 7 ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติมาตรา 7 ดังกล่าวนี มีความสอดคล้องกับพันธุกรรมแห่งอนุสัญญาออกตาวาที่ห้ามประเทศภาคีใช้ ผลิต สะสม จำหน่าย และโอนซึ่งทุกระเบิดสังหารบุคคล ทั้งนี้พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ ฉบับ พ.ศ.2490 นี้ได้กำหนดบทลงโทษในทางอาญา ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ ฉบับที่ 5 พ.ศ 2517 ยกเลิกในเรื่องบทกำหนดโทษเดิมและให้ใช้ความใหม่แทน ดังต่อไปนี้

มาตรา 72 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 7 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งเป็นเพียงกรณีเกี่ยวกับส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธปืนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือเป็นกรณีมีเครื่องกระสุนปืน ผู้ฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งเป็นเพียงกรณีมีอาวุธปืนของผู้อื่นซึ่งได้รับใบอนุญาตให้มีและใช้ตามกฎหมาย ผู้ฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่งเป็นการทำเครื่องกระสุนปืนที่ทำด้วยดินปืน มีควันสำหรับใช้เอง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท” เพราะฉะนั้นถ้าหากบุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรา 7 ของพระราช

บัญญัติฉบับนี้ ย่อมต้องระวางโทษในทางอาญาตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 72 ดังกล่าวแล้ว
นั่นเอง

ข. พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์ และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2495 และพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2535 โดยกำหนดใน มาตรา 3 ซึ่งห้ามมิให้ส่งออก และส่งผ่านไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม ดังที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกา ซึ่งบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกา พ.ศ.2535 นั้น รวมถึงทุกระเบิดด้วย และในพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกนอกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2495 ยังได้กำหนดบทลงโทษทางอาญาไว้สำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้โดยกำหนดไว้ใน มาตรา 6 ความว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัตินี้มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” เพราะฉะนั้นหากมีบุคคลใดฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ พ.ศ.2495 และพระราชกฤษฎีกา พ.ศ.2535 ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามว่าด้วยนั้นจะต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้

5.8.2.4 การนิรโทษกรรม

กฎหมายนิรโทษกรรมเป็นกฎหมายที่มีผลกระทบต่อการลงโทษผู้กระทำความผิด กล่าวคือ การนิรโทษกรรมจะเป็นเหตุให้ไม่ใช้กฎหมายในขณะที่กระทำความผิดบังคับแก่ตัวผู้กระทำความผิด โดยกฎหมายนิรโทษกรรมเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นภายหลังการกระทำความผิด ซึ่งจะมีผลย้อนหลังไปในเวลาที่มีการกระทำความผิด และทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ถูกดำเนินคดีในความผิดที่กระทำลง⁸⁴ ฉะนั้น จึงมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาพิจารณา กล่าวคือ หากมีเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลหรือกระทำละเมิดประการอื่นใดต่ออนุสัญญาออกติดตามแล้วดำเนินการออกกฎหมายนิรโทษกรรมเพื่อมิให้ตนเอง ถูกดำเนินการตามกฎหมาย อันเนื่องมาจากการใช้หรือการละเมิดต่ออนุสัญญาออกติดตาม ดังนี้จะทำได้หรือไม่ และจะดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้อย่างไร ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องศึกษาถึงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆ เกี่ยวกับ

⁸⁴ สุรพล คงลาภ, “นิรโทษกรรม: ศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขและผลทางกฎหมาย” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), หน้า 1.

การนิรโทษกรรมตลอดจนผลของการนิรโทษกรรม เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ดังกล่าวได้อย่างละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การนิรโทษกรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิดโดยการกำหนดให้ลืมการกระทำผิดที่ผ่านมาแล้ว ทั้งนี้เนื่องจาก คำว่า “การนิรโทษกรรม” หรือ “Amnesty” มาจากภาษากรีกว่า Amnestia หมายถึง การลืม (forgetting) การนิรโทษกรรมจึงเป็นการกำหนดให้ลืมการกระทำนั้นเสียถือเสมือนว่ามีได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเลยและการตรากฎหมายนิรโทษกรรมนั้นมีวัตถุประสงค์พื้นฐานคือการขจัดความผิดออกจากการกระทำ ซึ่งกฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิด⁸⁵ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายนิรโทษกรรม หมายถึง กฎหมายที่ออกมาภายหลังการกระทำความผิดและมีผลย้อนหลังถึงการกระทำความผิดเพื่อให้ลืมการกระทำนั้น และผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับผิดตามกฎหมายสำหรับความผิดที่ได้กระทำลง ซึ่งกฎหมายนั้นอาจจะมีลักษณะเป็นกฎหมายยกเว้นความผิดหรือกฎหมายยกเว้นโทษก็ได้ ทั้งนี้โดยกฎหมายนิรโทษกรรมจะกำหนดเงื่อนไขเรื่องระยะเวลาที่กระทำความผิดตัวผู้กระทำความผิดและลักษณะของความผิดที่จะได้รับนิรโทษกรรมไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายด้วย อย่างไรก็ตามการกระทำที่จะนิรโทษกรรมนั้นต้องผ่านโครงสร้างความรับผิดชอบในทางอาญามาแล้วซึ่งได้แก่ การกระทำนั้นจะต้องครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ ไม่มีเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจจะกระทำได้ และไม่มีเหตุยกเว้นโทษแก่ผู้กระทำความผิด จึงกล่าวได้ว่าการนิรโทษกรรมเป็นเรื่องที่อยู่นอกโครงสร้างความรับผิดชอบในทางอาญา⁸⁶

สำหรับผลของกฎหมายนิรโทษกรรม อาจแยกพิจารณาเป็น 3 ประการ ดังต่อไปนี้⁸⁷

1. ผลต่อการกระทำความผิดทางอาญา การนิรโทษกรรม อาจจะเป็นการยกเว้นความผิดเพื่อเป็นการลบล้างความผิดอาญาที่ได้กระทำก็ได้หรืออาจจะเพียงทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดโดยไม่พิจารณาว่าการกระทำความผิดนั้นจะถูกลบล้างไปหรือไม่ก็ได้ ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของกฎหมายนิรโทษกรรมแต่ละฉบับ อย่างไรก็ตามสามารถแยกการพิจารณากฎหมายนิรโทษกรรมออกเป็นสองกรณี กล่าวคือ ก. กรณีที่เป็นกฎหมายยกเว้นความผิด พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่ประกาศใช้เป็นระยะๆ ในประเทศไทย

⁸⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

⁸⁶ สุรพล คงลาภ, “ลักษณะของกฎหมายนิรโทษกรรมในประเทศไทย,” วารสารนิติศาสตร์ 21, 3 (กันยายน 2534): 419-420.

⁸⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 425-427.

นั้นจัดได้ว่าเป็นกฎหมายนิรโทษกรรมที่มีผลเป็นการยกเว้นความผิดทั้งสิ้น เนื่องจากมีผลให้การกระทำความผิดที่กระทำลงไปแล้วถูกลบล้างไปเสมือนหนึ่งว่าไม่เคยมีการกระทำความผิดนั้นเลย และ ข. กรณีที่เป็นกฎหมายยกเว้นโทษ ได้แก่ กรณีที่กฎหมายมิได้บัญญัติถึงความผิดที่ได้กระทำว่าถูกลบล้างหรือไม่ เพียงแต่ให้ยกเว้นโทษแก่การกระทำความผิดนั้น

2. ผลต่อกระบวนการพิจารณาคดีอาญา กฎหมายนิรโทษกรรมถือเป็นเงื่อนไขระดับคดีตามมาตรา 39(7) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้ มาตรา 39 “สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไว้ ดังต่อไปนี้... (7) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ” ฉะนั้นหากผู้ที่ได้รับนิรโทษกรรมยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาลในวันที่กฎหมายนิรโทษกรรมใช้บังคับ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องระงับการสอบสวนหรือการฟ้องร้องแล้วแต่กรณี ในกรณีที่มีการประกาศใช้กฎหมายนิรโทษกรรมภายหลังมีคำพิพากษาแล้วและผู้นั้นกำลังรับโทษอยู่ การลงโทษนั้นต้องสิ้นสุดลง นอกจากนี้ หากมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษและผู้นั้นพ้นโทษแล้ว โดยปกติจะถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิด ยกเว้นในกรณีที่กฎหมายนิรโทษกรรมมิได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งให้ลบล้างคำพิพากษาด้วย

3. ผลในประการอื่น ได้แก่ ผลต่อความรับผิดชอบทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ซึ่งปรากฏในทางปฏิบัติของประเทศไทยว่าพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมจะมีบทบัญญัติที่ให้ยกเว้นความรับผิดชอบทางแพ่งด้วย และผลต่อความผิดทางวินัย โดยเหตุที่การนิรโทษกรรมมิได้ลบล้างข้อเท็จจริงว่าได้มีการกระทำความผิด ดังนั้น แม้ผู้ที่ได้รับนิรโทษกรรมจะพ้นจากโทษอาญา แต่ผู้กระทำความผิดไม่อาจอ้างกฎหมายนิรโทษกรรมเพื่อให้ตนพ้นจากการถูกลงโทษทางวินัยหรือถูกดำเนินการเพื่อลงโทษทางวินัยได้ นอกจากนี้ยังไม่อาจเรียกร้องสิทธิและประโยชน์ที่สูญเสียไปเนื่องจากการถูกลงโทษไปแล้วได้ ไม่มีผลให้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์คืน รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญอีกด้วย

จากความหมาย หลักเกณฑ์และเงื่อนไขตลอดจนผลของการนิรโทษกรรมที่กล่าวอธิบายมาแล้วข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าสำหรับประเทศไทยแล้วการบัญญัติกฎหมายนิรโทษกรรมกลายเป็นเรื่องนโยบายทางการเมืองว่าจะนิรโทษกรรมหรือไม่ ซึ่งอาจเกิดกรณีที่ผู้มีอำนาจในการพิจารณาออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเพื่อประโยชน์ในการทำให้ตนเองหรือพรรคพวกของตนไม่ต้องรับผลตามกฎหมายสำหรับความผิดที่ตนเองหรือพรรคพวกของตนได้กระทำลงได้ เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าเนื่องจากกฎหมายนิรโทษกรรมเป็นข้อยกเว้นของหลักกฎหมายทั่วไป ดังนั้น หากมีการนำกฎหมายนิรโทษกรรมมาใช้บ่อยครั้งจะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือกฎหมายได้ สำหรับกรณีการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามเกี่ยวกับ

ทุกระเบิดสังหารบุคคลที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทยนั้น หากจะพิจารณาประกอบกับเรื่องของ การนิรโทษกรรมแล้ว สามารถแบ่งพิจารณาออกได้เป็นสองกรณี ดังต่อไปนี้

ก. การนิรโทษกรรมตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน ซึ่งถือว่าเป็นการนิรโทษกรรมให้แก่ประชาชนพลเรือนทั่วไป พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ มีการแก้ไขหลายครั้งโดยจะเป็นเรื่องเพิ่มเติมอัตราโทษให้หนักยิ่งขึ้น เพื่อข่มขู่ให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว และในการเพิ่มเติมโทษนั้นก็อาจจะมีบทบัญญัติ ยกเว้นโทษ เพื่อจูงใจให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายโดยให้ประชาชนที่มีอาวุธปืน เครื่อง กระสุนปืน วัตถุระเบิดโดยไม่ได้รับอนุญาต นำเอาอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด ดังกล่าวมาขอรับอนุญาตจากนายทะเบียน หรือโดยให้ประชาชนนำอาวุธที่ใช้ในการสงคราม มามอบให้แก่ทางราชการ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ.2490 มาตรา 36 พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2491 ฉบับที่ 3 พ.ศ.2501 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2510 ฉบับที่ 6 พ.ศ.2518 และ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2530 เมื่อผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข ของกฎหมายแล้ว พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ บัญญัติว่า “ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ” ซึ่งหมายความว่า ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษในความผิดที่ได้กระทำไปแล้ว นอกจากนี้แล้วยังมีพระราช บัญญัติยกเว้นความผิดทางอาญาให้แก่ผู้นำอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนหรือวัตถุระเบิดที่ กฎหมายห้ามออกใบอนุญาตนำมามอบให้แก่ทางราชการ พ.ศ.2535 โดยกำหนดยกเว้นความผิด ทางอาญาให้แก่ผู้ที่มีอาวุธดังกล่าวไว้ในครอบครองและได้นำอาวุธนั้นๆ มามอบให้แก่ นายทะเบียนท้องที่ภายในระยะเวลาที่กำหนดและโดยที่พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ และพระราช บัญญัติยกเว้นความผิดทางอาญาให้แก่ผู้นำอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่ กฎหมายห้ามออกใบอนุญาตนำมามอบให้แก่ทางราชการ พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายที่ออกมาภายหลัง การกระทำความผิด และมีผลย้อนหลังให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องถูกดำเนินคดีหรือรับโทษ พระ ราชบัญญัติอาวุธปืนฯ และพระราชบัญญัติยกเว้นความผิดดังกล่าว ซึ่งมีบทบัญญัติยกเว้นโทษ จึงถือว่าเป็นกฎหมายนิรโทษกรรมเช่นเดียวกัน แต่เป็นในกรณีที่ไม่เกี่ยวกับความผิดทางการ เมือง ซึ่งเป็นเครื่องมือของรัฐในการจัดระเบียบซึ่งจะก่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายในภาย หน้าด้วยการสมการกระทำความผิดและไม่เอาโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำมาก่อนนั้น เพื่อ ชักจูงให้ผู้กระทำความผิดได้เริ่มต้นการกระทำโดยถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

กรณีเช่นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญา ออตตาวาแล้ว และพันธกรณีในข้อ 9 แห่งอนุสัญญาฉบับนี้กำหนดให้ประเทศภาคีดำเนิน มาตรการต่างๆ รวมทั้งการกำหนดบทลงโทษทางอาญา เพื่อป้องกันและปราบปรามกิจกรรม

ใด ๆ ซึ่งต้องห้ามสำหรับประเทศภาคีภายใต้อนุสัญญานี้ เพราะฉะนั้นหากพิจารณาอย่างผิวเผิน การออกพระราชบัญญัติยกเว้นความผิดทางอาญาและการกำหนดให้เมื่อผู้กระทำความผิดได้ ปฏิบัติตามเงื่อนไขของกฎหมายแล้วผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัติอาวุธ ปืนข นั้น กรณีอาจเป็นไปได้ว่าประเทศไทยกระทำการฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อพันธกรณีข้อ 9 แห่ง อนุสัญญาออกติดตาม แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถึงแม้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ หรือยกเว้นความผิดทางอาญาให้แก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดตามพระราช บัญญัติอาวุธปืนข นี้ย่อมถือได้ว่าเป็นผู้กระทำการละเมิดต่ออนุสัญญาออกติดตามเช่นเดียวกัน แต่ หากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของพันธกรณี ข้อ 9 แห่งอนุสัญญาออกติดตาม แล้ว ย่อมเห็นได้ว่าพันธกรณี ข้อ 9 มุ่งให้ประเทศภาคีดำเนินมาตรการต่าง ๆ ก็เพื่อวัตถุประสงค์ ในการป้องกันและปราบปรามกิจกรรมใด ๆ ที่เป็นการฝ่าฝืนหรือละเมิดต่ออนุสัญญา ซึ่งถือได้ว่า วัตถุประสงค์ในการไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดตามที่ พระราชบัญญัติอาวุธปืนข และพระราช บัญญัติยกเว้นความผิดทางอาญาดังกล่าวซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันการนำอาวุธเช่นว่านี้ ไปใช้ในทางผิดกฎหมาย และยังเป็น การช่วยปราบปรามอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนหรือวัตถุ ระเบิดที่ผิดกฎหมายให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ สามารถปราบปรามอาวุธเหล่านี้ได้อย่างจริงจังและทันทั่วถึง เพราะฉะนั้นการที่ประเทศไทยออก พระราชบัญญัติดังกล่าวนี้มา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีข้อ 9 แห่ง อนุสัญญาออกติดตามแต่อย่างใด เพราะเหตุว่าผลลัพธ์ที่ได้ออกมาเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ทำให้มี การละเมิดต่อพันธกรณีที่เกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลของอนุสัญญาระดับดังกล่าวนี้ลดลง และอาจนำไปสู่การยุติการละเมิดต่อพันธกรณีเช่นว่านั้นโดยสิ้นเชิงต่อไปในอนาคต หากแต่มี ความแตกต่างกันแค่เพียงวิธีการในการดำเนินการยุติการละเมิดต่ออนุสัญญาออกติดตามเท่านั้น

ข. การนิรโทษกรรมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิดต่ออนุสัญญาออกติดตาม ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าในประเทศไทยนั้น การออกกฎหมายหรือพระราชบัญญัตินิรโทษ กรรมเป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ เว้นแต่กรณีเร่งด่วนฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลจึงจะตราเป็น พระราชกำหนดนิรโทษกรรมขึ้นใช้บังคับ ซึ่งจะต้องผ่านการเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติด้วย แต่โดยส่วนใหญ่แล้วทางปฏิบัตินั้นจะเป็นว่าฝ่ายบริหารเป็นผู้ริเริ่มในการเสนอให้มีกฎหมาย นิรโทษกรรม เพราะฉะนั้นอาจเป็นการสะดวกที่ถ้าหากฝ่ายบริหารตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มี อำนาจกระทำการใด ๆ อันถือว่าเป็นความผิดแล้วจะใช้อำนาจหน้าที่ที่ตนมีอยู่ในการออก กฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่ตนเองหรือพรรคพวกของตนเพื่อให้ไม่ต้องมีการรับโทษตาม กฎหมาย ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ถือว่ามีสำคัญในการพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเหตุว่าหาก ประชาชนพลเรือนทั่วไปกระทำการเช่นนั้นบ้าง ประชาชนพลเรือนจะต้องมีความรับผิดชอบ

โทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจเป็นผู้กระทำอาจไม่ต้องรับโทษอันเนื่องมาจากนิรโทษกรรม ฉะนั้นจะมีวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้อย่างไร หากการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการออกกฎหมายนิรโทษกรรมและผู้มีอำนาจในการกำหนดให้มีการนิรโทษกรรมเกิดขึ้นประกอบกับพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามที่กำหนดห้ามประเทศภาคีในการใช้ สะสม ผลิต จำหน่ายและโอนซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแล้ว จะเห็นได้ว่าถึงแม้ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลจะมีอำนาจในการเสนอให้มีการนิรโทษกรรมขึ้นในกรณีต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสม ดังเช่นกรณีการนิรโทษกรรมสำหรับประชาชนพลเรือนตามที่ปรากฏในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 และพระราชบัญญัติยกเว้นความผิดทางอาญาให้แก่ผู้นำอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดที่กฎหมายห้ามออกใบอนุญาตนำมามอบให้แก่ทางราชการ พ.ศ.2535 ดังที่กล่าวมาแล้ว หากฝ่ายบริหารประสงค์ที่จะดำเนินการนิรโทษกรรมให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไม่ว่าในประการใดๆ ก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าย่อมไม่สามารถกระทำได้ เพราะเหตุว่ากรณีดังกล่าวนี้มีความแตกต่างไปจากการนิรโทษกรรมแก่ประชาชนพลเรือนข้างต้น ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุหลายประการ กล่าวคือ วัตถุประสงค์ในการนิรโทษกรรมแก่ประชาชนพลเรือนดังกล่าวเพื่อป้องกันและปราบปรามต่อการกระทำละเมิดหรือฝ่าฝืนพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามให้บังเกิดผลอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น แต่สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เมื่อเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้ประชาชนต้องปฏิบัติตามแล้ว ตนเองไม่ว่าจะอยู่ในฐานะของผู้ออกกฎเกณฑ์ หรือฐานะที่จะต้องรักษาระเบียบกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ เหล่านั้นให้มีความศักดิ์สิทธิ์และให้ได้รับการปฏิบัติตามอย่างจริงจังอยู่เสมอก็ย่อมต้องปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ ที่มีอยู่เช่นเดียวกันเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนทั่วไป ถ้าหากมีการนิรโทษกรรมในกรณีนี้ขึ้นย่อมไม่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการนิรโทษกรรมต่อประชาชนพลเรือน เพราะเหตุว่ามีใช้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแต่อย่างใด เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามดังกล่าวย่อมไม่สมควรที่จะกระทำความผิดเสียเอง สาเหตุอีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อประเทศไทยยอมตนเข้าผูกพันในการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามแล้ว ประเทศไทยย่อมต้องปฏิบัติตามพันธกรณีนั้นอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เป็นไปตามหลักสัญญาต้องได้รับการปฏิบัติตาม (pacta sunt servanda) ในหลักกฎหมายระหว่างประเทศนั่นเอง เพราะฉะนั้นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำเนินการนิรโทษกรรมให้แก่ตนในการไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาฉบับดังกล่าวนี้ย่อมไม่สามารถจะกระทำได้นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังมีความเห็นว่าบทบัญญัตินิรโทษกรรมซึ่งเป็นเนื้อหาอันเกิดจากผลงานนิติบัญญัติแห่ง

ชาติควรมีความสอดคล้องกับแนวปฏิบัติระหว่างประเทศ และเพื่อให้เป็นไปตามหลักความ ยุติธรรมจึงไม่ควรรวมผู้ซึ่งได้กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกระทำที่กฎหมายระหว่างประเทศถือว่าเป็นความผิดต่อมนุษยธรรม ซึ่งรวมไปถึงการใช้ ทุกระเบิดสังหารบุคคลด้วย เพราะเหตุว่ากรณีการละเมิดอนุสัญญาโดยประชาชนพลเรือนใน ประเทศไทยโดยทั่วไปแล้วจะเป็นการละเมิดในลักษณะของการจำหน่าย การโอนหรือการผลิต เพื่อจำหน่ายเพียงเพื่อหวังผลกำไรในทางเศรษฐกิจเท่านั้น มิได้มีไว้เพื่อนำไปใช้แต่อย่างใด แต่ หากเป็นการละเมิดอนุสัญญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยทั่วไปแล้วจะเป็นการละเมิดในเรื่องของ การนำไปใช้ในการสงครามเสียมากกว่า ดังนั้นจึงถือว่าเป็นการกระทำอาชญากรรมต่อมวล มนุษยชาติได้ทางหนึ่งและเป็นการกระทำความผิดต่อมนุษยธรรม จึงจะนำประโยชน์ที่ได้รับจาก การนิรโทษกรรมมาใช้หาได้ไม่ อีกทั้งการนิรโทษกรรมนี้จะมีผลใช้บังคับได้แต่เพียงภายใน ประเทศไทยเท่านั้น กล่าวคือ การนิรโทษกรรมหาได้มีผลเป็นการยกเว้นความรับผิดชอบตาม กฎหมายระหว่างประเทศไม่ เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าจะมีการนิรโทษกรรมให้แก่ผู้กระทำละเมิดต่อ อนุสัญญาออกติดตามก็ตาม แต่เมื่อผู้กระทำละเมิดนั้นเดินทางออกไปพ้นอาณาเขตประเทศไทย ผู้กระทำละเมิดดังกล่าวย่อมจะต้องมีความรับผิดชอบในทางระหว่างประเทศอยู่เช่นเดิม อย่างไรก็ตาม เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกติดตามแล้ว ประเทศไทยโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมสมควรที่จะปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาอย่างเคร่งครัด และผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่ง ว่าเจ้าหน้าที่ของประเทศไทยจะยุติการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลและปฏิบัติตามพันธกรณีแห่ง อนุสัญญาฉบับนี้อย่างเคร่งครัดและจริงจังดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ตลอดไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการทำสงคราม (jus in bello) ได้วางหลักสำคัญไว้อันเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 หรืออนุสัญญาออกติดตาม ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ประกอบไปด้วย หลักผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทด้วยอาวุธจะถูกจำกัดสิทธิ ที่จะเลือกวิธีหรือวิธีการสงคราม หลักการห้ามใช้อาวุธ โปรเจกไทล์ วัสดุและวิธีการสงครามใน ลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุ หรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น และหลัก การที่ต้องแยกพลเรือนและพลรบออกจากกัน และนอกจากหลักเกณฑ์สามประการดังกล่าวแล้ว ยังสามารถนำหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ว่า ห้ามผู้เป็นฝ่ายในการพิพาทด้วย อาวุธใช้อาวุธที่ขาดความแม่นยำในการโจมตีมาปรับใช้ร่วมกับหลักเกณฑ์พื้นฐานของอนุสัญญา ออกติดตามได้อีกด้วย อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่กล่าวมานี้ได้รับการยอมรับและ ปฏิบัติตามจากนานาอารยประเทศมาเป็นระยะเวลาช้านานแล้ว ตั้งแต่ในอดีตจนกระทั่งถึง ปัจจุบัน จนอาจกล่าวได้ว่าหลักเกณฑ์เหล่านี้ถือเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่ สำคัญที่นำมาปรับใช้ในการพิพาทด้วยอาวุธที่มีลักษณะระหว่างประเทศ และการพิพาทด้วย อาวุธที่ไม่มีลักษณะระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศต่างๆ ในประชาคมระหว่างประเทศจะต้อง ปฏิบัติตาม เพราะถ้าหากว่าประเทศใดไม่ปฏิบัติตามแล้ว ประเทศนั้นย่อมถูก ประณาม หรือถูก ประเทศต่างๆ ร่วมกันใช้มาตรการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือ sanction ได้ แต่ถึง กระนั้นก็ตาม ยังคงปรากฏอยู่บ่อยครั้งว่าหลายประเทศที่มีความขัดแย้งภายในประเทศ หรือการ ขัดแย้งกับประเทศใกล้เคียงยังคงกระทำการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ในการทำสงครามและหลัก กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอยู่บ้าง ทั้งนี้เพราะเหตุว่า กฎหมายระหว่างประเทศไม่มี สภากบังคับที่เด็ดขาดเพียงพอ และแต่ละประเทศย่อมมีอำนาจอธิปไตยในการตัดสินใจว่าจะ กระทำการใดๆ และอย่างไร ภายในประเทศของตน แต่จากการที่อนุสัญญาออกติดตามซึ่งมี ประเทศที่ร่วมลงนามแล้วทั้งสิ้นจำนวน 139 ประเทศ และมีประเทศที่ให้สัตยาบันเข้าร่วมเป็น ภาคีแห่งอนุสัญญาทั้งสิ้น จำนวน 111 ประเทศ จึงถือได้ว่าเป็นอนุสัญญาที่ประสบผลสำเร็จ อย่างมากภายในระยะเวลาอันรวดเร็วฉบับหนึ่ง และจากจำนวนประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมและ ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญานี้เองที่จะส่งผลให้เกิดกระแสสังคมโลกขึ้นมาใหม่อย่างชัดเจนในเรื่องที่

เกี่ยวกับการห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ฉะนั้นจึงอาจเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถกระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ หันมาให้ความสนใจและเคารพในหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างจริงจังมากขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการแพร่หลายของข้อมูล ข่าวสารอย่างรวดเร็วดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าอนุสัญญาออกตาวาจะมีประเทศต่าง ๆ หันมาให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นภาคีเป็นจำนวนมากในระดับหนึ่ง แต่กระนั้นอนุสัญญาฉบับนี้ยังคงมีจุดอ่อนที่ทำให้ไม่สามารถนำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในอนุสัญญาไปใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนัก อันเนื่องมาจากปัญหาด้านบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และปัญหาในการนำหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาไปใช้ในทางปฏิบัติจริงบางประการ สำหรับปัญหาทางด้านกฎหมายที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาออกตาวาที่สามารถมองเห็นได้อย่างเด่นชัดก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับการเก็บสะสมทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้เพื่อการพัฒนาและการฝึกอบรมในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดเหล่านี้ที่กำหนดไว้ในข้อ 3 นั้น ใครจะเป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจในการกำหนดจำนวนขั้นต่ำดังกล่าว และทุ่นระเบิดสังหารบุคคลจำนวนเท่าใดจึงจะถือว่าเป็นจำนวนขั้นต่ำตามที่อนุสัญญากำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากบทบัญญัติในข้อ 3 มิได้มีการกล่าวถึงประเด็นดังกล่าวนี้แต่อย่างใด ซึ่งบัญญัติไว้ ดังนี้ “อนุญาตให้จัดเก็บหรือโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้จำนวนหนึ่งเพื่อการพัฒนา การฝึกอบรมในการตรวจค้นทุ่นระเบิด การกวาดล้างทุ่นระเบิด หรือวิธีการทำลายทุ่นระเบิด จำนวนขั้นต่ำจะต้องไม่เกินจำนวนต่ำสุดที่จำเป็นอย่างที่สุดเพื่อวัตถุประสงค์ข้างต้น” เพราะฉะนั้นจึงอาจเกิดปัญหาขึ้นในทางปฏิบัติจริงว่า ใครจะทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินจำนวนขั้นต่ำและจำนวนขั้นต่ำเช่นว่านี้สมควรจะเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งหากพิจารณาถึงปัญหาประการดังกล่าวนี้ให้ลึกซึ้ง จะเห็นได้ว่า การที่อนุสัญญาออกตาวา ข้อ 3 มิได้กำหนดรายละเอียดในเรื่องนี้ไว้ อาจถือว่าเป็นช่องโหว่ของอนุสัญญาในการเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ ที่ยังคงต้องการสงวนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้ เพื่อใช้ในภาวะฉุกเฉิน ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต สามารถใช้ช่องโหว่ดังกล่าวเพื่อเป็นประโยชน์แก่ประเทศของตนในการเก็บสะสมทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้ในปริมาณที่สูงมากเกินกว่าความจำเป็นที่แท้จริง แต่ก็กล่าวอ้างว่าจำนวนดังกล่าวนี้เป็นจำนวนขั้นต่ำที่จำเป็นสำหรับประเทศของตนแล้ว ซึ่งหากเกิดกรณีเช่นว่านี้ขึ้น จะมีวิธีการป้องกันและดำเนินการอย่างไร สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นสมควรที่จะจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ไขบทบัญญัติของอนุสัญญา ข้อ 3 ทั้งนี้โดยเป็นไปตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในข้อ 13 เรื่องการแก้ไขอนุสัญญา ซึ่งได้บัญญัติไว้ดังนี้ “เมื่อใดก็ตามหลังจากการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญานี้ ประเทศภาคีใด ๆ อาจเสนอการแก้ไขอนุสัญญานี้ได้ให้แจ้งข้อเสนอใด ๆ เพื่อแก้ไขแก่ผู้เก็บรักษา ซึ่งจะเวียนข้อเสนอดังกล่าวไปยังประเทศภาคี

ทั้งหมด และขอความเห็นของประเทศภาคีทั้งหมดว่าควรจะมีการประชุมเพื่อแก้ไขอนุสัญญาขึ้นเพื่อพิจารณาข้อเสนอหรือไม่” ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขอนุสัญญาออกติดตามในข้อ 3 นี้ ให้มีความรัดกุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ปัญหาประการต่อมานั้นเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับมาตรการด้านความโปร่งใสที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ข้อ 7 โดยกำหนดให้ประเทศภาคีมีพันธกรณีในการรายงานต่อเลขาธิการสหประชาชาติโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ และไม่ว่าในกรณีใดๆ ภายในเวลาไม่เกิน 180 วัน ภายหลังจากการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญาฉบับนี้สำหรับประเทศภาคีนั้น ในเรื่องเกี่ยวกับมาตรการปฏิบัติตามอนุสัญญาในระดับชาติ จำนวนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดที่ประเทศภาคีเป็นเจ้าของหรือครอบครอง หรือภายในเขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศภาคีนั้น รวมทั้งแบบและปริมาณ และหากเป็นไปได้ให้ระบุหมายเลขควบคุมของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแต่ละแบบที่สะสมไว้ นอกจากนี้ยังให้รายงานเกี่ยวกับรายละเอียดของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดที่จัดเก็บหรือโอนสำหรับการพัฒนาและการฝึกอบรมเทคนิคในการตรวจค้นทุ่นระเบิดกวาดล้างทุ่นระเบิดหรือทำลายทุ่นระเบิดอีกด้วย หากพิจารณาในแง่ของหลักการแล้วมาตรการทางด้านความโปร่งใสนี้ถือเป็นมาตรการหนึ่งที่จะเป็นหลักประกันความจริงใจและการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาของประเทศภาคีได้อย่างดี เพื่อป้องกันการบิดเบือนความจริงและข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศภาคีนั้นๆ แต่เนื่องจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธที่ใช้ในการสงคราม โดยใช้เป็นทั้งอาวุธในการป้องกันตนเองและอาวุธในการรุกราน ฉะนั้นจึงถือได้ว่าทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอาวุธที่มีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์การรบและมีความเกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงของประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่มีการใช้ทุ่นระเบิดเช่นว่านี้เป็นอย่างมาก ดังนั้นในทางปฏิบัติจริงแล้วประเทศภาคีบางประเทศ อาจไม่รายงานต่อเลขาธิการสหประชาชาติถึงรายละเอียดทั้งหมดที่กำหนดไว้ในข้อ 7 แห่งอนุสัญญาออกติดตาม หรืออาจรายงานแต่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ประเทศของตนมีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่ในครอบครอง เพราะแต่ละประเทศย่อมมีความระมัดระวังและหวงแหนข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติและยุทธศาสตร์ในการรบทั้งสิ้น ฉะนั้นจึงอาจเกิดปัญหาในประการดังกล่าวนี้ขึ้นได้ ถึงแม้ว่าอนุสัญญาออกติดตามจะได้บัญญัติพันธกรณีในการอำนวยความสะดวกและการให้ความกระจ่างต่อการปฏิบัติตามพันธกรณี โดยให้ประเทศภาคีต่างๆ สามารถขอความกระจ่างและขอให้แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญานี้ของประเทศภาคีอีกประเทศหนึ่งไว้ในข้อ 8 ก็ตาม

สำหรับปัญหาประการต่อมานั้น จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันประเทศต่างๆ พยายามดำเนินการในการพัฒนาทุกระเบิดสังหารบุคคลให้มีกลไกในการทำลายตนเอง และกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทุกระเบิด เพื่อให้มีข้ออ้างในการสามารถนำทุกระเบิดสังหารบุคคลที่มีกลไกดังกล่าวมาใช้ได้ ประกอบกับความพยายามในการคิดประดิษฐ์ทุกระเบิดสังหารบุคคลชนิดใหม่ออกมาเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการใช้ที่ดียิ่งขึ้นโดยกล่าวอ้างว่าไม่อยู่ในขอบเขตของอนุสัญญา ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วทุกระเบิดสังหารบุคคลนั้นๆ ก็ยังคงเป็นอาวุธที่ไม่สามารถจำกัดเป้าหมายในการโจมตีระหว่างพลเรือนและพลรบได้ดังเดิม เพราะฉะนั้นทุกระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวจึงยังคงต้องห้ามภายใต้อนุสัญญาออกดอกตาว่าเช่นเดียวกัน แต่กระนั้นประเทศที่ดำเนินการประดิษฐ์คิดค้นทุกระเบิดเหล่านี้ล้วนอ้างว่าทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ตนผลิตขึ้นนั้นมีระยะเวลาในการทำงานที่สั้นลงส่งผลให้สามารถทำอันตรายต่อบุคคลได้น้อยลง จึงยังคงเป็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายภายในประเทศที่ใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคล เมื่อปรากฏรูปการณ์เช่นนี้แล้ว ย่อมประสบปัญหาในการปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกดอกตาว่า อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ในการห้ามทุกระเบิดสังหารบุคคลของประชาคมระหว่างประเทศอีกด้วย นอกจากนี้ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ปัญหาประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการช่วยให้อนุสัญญาออกดอกตาว่าสามารถนำไปใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่ปัญหาในการรณรงค์ให้ประเทศต่างๆ ที่ยังมีได้ร่วมลงนาม หรือยังมีได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญานับนี้เข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาโดยเร็ว ถึงแม้ว่าจะมีประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกดอกตาว่าแล้ว เป็นจำนวนถึง 111 ประเทศ แต่หากพิจารณาจากรายชื่อประเทศที่ให้สัตยาบันไว้จะเห็นได้ว่าประเทศที่เป็นผู้ดำเนินการผลิตทุกระเบิดสังหารบุคคลรายใหญ่ของโลกหลายประเทศที่ยังมิได้ลงนามและให้สัตยาบันแก่อนุสัญญานับนี้ อาทิเช่น ประเทศจีน เกาหลีเหนือ เกาหลีใต้ รัสเซีย เซ็กโกสโลวาเกีย ปากีสถาน อียิปต์ สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญซึ่งถือได้ว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาออกดอกตาว่าให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นั่นก็คือ การผลิตและการจำหน่ายทุกระเบิดสังหารบุคคล เพราะเหตุว่าการผลิตและการจำหน่ายทุกระเบิดสังหารบุคคลนี้เป็นต้นเหตุหลักที่ก่อให้เกิดการใช้ทุกระเบิดดังกล่าว ถ้าหากว่าไม่มีผู้ใดดำเนินการผลิตและจำหน่าย อาวุธเช่นว่านี้ก็ย่อมไม่มีผู้ใดสามารถนำทุกระเบิดสังหารบุคคลเหล่านี้มาใช้ได้นั่นเอง ดังนั้นจะมีวิธีการอย่างไรที่จะเร่งแก้ไขปัญหาในการรณรงค์ให้ประเทศต่างๆ ที่ยังมีได้เข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกดอกตาว่า ร่วมลงนามและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญานับดังกล่าวต่อไปในอนาคตอันใกล้

สำหรับประเทศไทยได้เข้าร่วมลงนามในอนุสัญญาออกดอกตาว่า เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ.2540 และได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ.2541 เพราะฉะนั้นประเทศไทยย่อม

ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาฉบับดังกล่าวนี้ กล่าวคือ ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะไม่ใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคล ไม่พัฒนา ผลิต หรือได้มาด้วยวิธีอื่นใด สะสม จัดเก็บ หรือโอนไปสู่ผู้ใด ไม่ว่าจะโดยทางตรง และทางอ้อมซึ่งทุกระเบิดสังหารบุคคล และพันธกรณีในการดำเนินมาตรการทางด้านกฎหมาย ด้านบริหารและด้านอื่นๆ ที่เหมาะสม รวมทั้งการกำหนดบทลงโทษทางอาญา เพื่อป้องกันและปราบปรามกิจกรรมใดๆ ก็ตามที่ต้องห้ามภายใต้อนุสัญญาฉบับนี้ที่กระทำโดยบุคคลหรือในอาณาเขตภายใต้เขตอำนาจ หรือการควบคุมของประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยได้ดำเนินการต่างๆ ภายในประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าวข้างต้นนับตั้งแต่วันที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาออกตาวานี้ แต่ถึงกระนั้นประเทศไทยก็ยังคงได้รับผลกระทบอยู่บ้างบางประการในการปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญา ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้านกฎหมายและผลกระทบทางด้านปฏิบัติจริงสำหรับผลกระทบทางด้านกฎหมายที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ในขณะนี้ที่เห็นได้อย่างเด่นชัดก็คือ ปัญหาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและปราบปราม รวมทั้งการนำตัวผู้กระทำการใดๆ อันถือว่าเป็นกิจกรรมที่ต้องห้ามภายใต้พันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวามาลงโทษ จะเห็นได้ว่าประเทศไทยนั้นมีกฎหมายที่ห้ามการผลิต การสะสม การจำหน่ายและการโอนซึ่งทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ใช้บังคับสำหรับประชาชนพลเรือนทั่วไปอยู่แล้ว กล่าวคือ พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2495 พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 และพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2535 เพราะฉะนั้นหากประชาชนพลเรือนคนใดกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นนี้ ย่อมจะถูกนำตัวมาลงโทษตามที่กำหนดโทษไว้ในกฎหมาย แต่เนื่องจากส่วนใหญ่ของบทบัญญัติเหล่านี้ห้ามมิให้ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะฉะนั้นจึงอาจเกิดปัญหาขึ้นว่า หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำการใดๆ ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวานี้ จะมีวิธีการดำเนินการทางกฎหมายต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำการดังกล่าวได้อย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาซึ่งบัญญัติห้ามบุคคลใดๆ ก็ตาม กระทำการอันละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญา

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าการที่ประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคล สาเหตุที่สำคัญสืบเนื่องมาจากความขัดแย้งภายในของประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นประเทศพม่า ประเทศลาว เป็นต้น จึงทำให้ประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ยังคงใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลอยู่ และจากเหตุผลดังกล่าวนี้เองทำให้ประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศดังเช่นที่ประเทศลาวและประเทศเวียดนามใช้เป็นข้อกล่าวอ้างในการปฏิเสธการเข้าร่วมเป็นภาคี

แห่งอนุสัญญาออกติดตาม ประกอบกับความขัดแย้งภายในประเทศเพื่อนบ้านซึ่งส่งผลให้มีกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐ (non-state element) เช่น กลุ่มกบฏ กลุ่มกองโจร ชนกลุ่มน้อย และกลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ ที่ใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลร่วมอยู่ด้วย จากสาเหตุสองประการที่กล่าวมานี้ ล้วนก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากแก่ประเทศไทย เพราะเหตุว่าประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาฉบับนี้แล้ว ย่อมต้องมีพันธกรณีในการยุติการใช้ การสะสม การผลิต และการโอน ซึ่งทุกระเบิดสังหารบุคคล เว้นแต่ในกรณีการเก็บสะสมไว้เพื่อการศึกษา ค้นคว้า ในการตรวจค้น และทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคล อีกทั้งยังต้องดำเนินมาตรการด้านต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำใดๆ อันเป็นกิจกรรมที่ต้องห้ามภายใต้อนุสัญญาออกติดตาม เพราะฉะนั้น ประเทศไทยจึงอยู่ในสถานะที่ค่อนข้างลำบากในการปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา เนื่องจากในสภาพความเป็นจริง จะเห็นได้ว่าบางครั้งกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐจะลักลอบเข้ามาฝังทุกระเบิดสังหารบุคคลไว้ในอาณาเขตของประเทศไทยในบริเวณแนวชายแดน ซึ่งถือว่าการละเมิดต่ออำนาจอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศไทย ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องดำเนินการในการจัดหามาตรการต่างๆ เพื่อแก้ไขและขจัดปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งการตรวจสอบและนำตัวบุคคลผู้กระทำละเมิดต่อพันธกรณีที่กำหนดไว้ในอนุสัญญามาลงโทษด้วย แต่การดำเนินการดังกล่าว อาจติดขัดปัญหาทางด้านกฎหมายบางประการเพราะเหตุว่าอนุสัญญาออกติดตาม บัญญัติคำว่า “ประเทศหรือรัฐภาคี” ฉะนั้นเมื่อพิจารณาในทางทฤษฎีอาจไม่สามารถนำอนุสัญญาดังกล่าวมาใช้บังคับกับกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มบุคคลเช่นว่านี้มีใช้รัฐหรือประเทศ อนุสัญญาออกติดตามจึงไม่สามารถครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้ นอกจากนี้แล้วการที่ประเทศเพื่อนบ้านยังคงใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลอยู่และจากการใช้ดังกล่าวนี้เองได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนพลเรือนหรือแม้แต่ทหารหาญของประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากเมื่อประเทศไทยดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลตามบริเวณชายแดนซึ่งทุกระเบิดที่กวาดล้างและทำลายได้นั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ถูกฝังโดยประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นประเทศไทยจะต้องดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลที่อยู่ในอาณาเขตหรืออยู่ภายใต้ความควบคุมของประเทศไทย รวมทั้งการพยายามนำตัวผู้กระทำการละเมิดต่ออนุสัญญาฉบับดังกล่าวนี้มาลงโทษอีกด้วย

มาตรการด้านต่างๆ ที่เหมาะสมมาตรการหนึ่งที่ประเทศไทยดำเนินการขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีแห่งอนุสัญญาในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดให้ประเทศภาคีทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลที่มีสะสมไว้ทั้งหมดซึ่งประเทศภาคีนั้นเป็นเจ้าของหรือครอบครองหรืออยู่ในเขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศภาคี และการกวาดล้างและทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคลในพื้นที่ที่มีทุกระเบิดดังกล่าวฝังอยู่ซึ่งอยู่ภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของประเทศ

ภาคีก็คือการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติ หรือ Thailand Mine Action Centre (TMAC) ขึ้น เพื่อดำเนินภารกิจเกี่ยวกับการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลในประเทศไทย รวมทั้งการดำเนินการด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงภัยอันตรายของทุระเบิดสังหารบุคคลและการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยจากทุระเบิดดังกล่าว ทั้งนี้ อนุสัญญาออกดอกกำหนดระยะเวลาในการให้ประเทศภาคีทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลที่มีสะสมไว้ภายในระยะเวลาไม่เกินสี่ปี การทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลในพื้นที่ทุระเบิดภายในระยะเวลาไม่เกินสิบปี จากระยะเวลาที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้เองส่งผลให้ประเทศไทยประสบปัญหาในด้านการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่อนุสัญญากำหนดไว้ ถึงแม้ว่าอนุสัญญาจะอนุญาตให้ประเทศภาคีสามารถร้องขอต่อที่ประชุมประเทศภาคี เพื่อขยายกำหนดเวลาในการดำเนินการทำลายทุระเบิดดังกล่าวให้เสร็จสิ้นออกไปเป็นระยะเวลาไม่เกินสิบปีก็ตาม แต่ถึงกระนั้นประเทศไทยก็ยังคงประสบปัญหาในเรื่องดังกล่าวอยู่ ดังจะเห็นได้จากการปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติของประเทศไทย ซึ่งประสบกับอุปสรรคหลายประการ ถึงแม้ว่าศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติจะดำเนินการจัดทำสรุปแผนแม่บทในการปฏิบัติการทุระเบิดด้านมนุษยธรรมของประเทศไทยเป็นช่วงระยะเวลาห้าปี ฉบับที่ 1 พ.ศ.2543-พ.ศ.2547 ซึ่งในสรุปแผนแม่บทดังกล่าวนี้ได้กำหนดแผนการฝึกอบรมและแผนปฏิบัติการของหน่วยปฏิบัติการทุระเบิดด้านมนุษยธรรม และยังได้กำหนดโครงการทำลายทุระเบิดสังหารบุคคลไว้อีกด้วย แต่สำหรับการลงมือปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนแม่บทต่างๆ และโครงการที่ได้กำหนดไว้เป็นไปได้อย่างแข็งแกร่งและยากลำบาก อันเนื่องมาจากสาเหตุใหญ่คือ การขาดแคลนงบประมาณที่จะนำมาใช้จัดสรรแก่โครงการต่างๆ ซึ่งถือเป็นตัวจักรสำคัญในการทำให้บรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่วางไว้ทั้งสิ้น อาทิเช่น ค่าอุปกรณ์สำนักงานที่ใช้ในการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติ ค่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการกวาดล้างและทำลายทุระเบิดสังหารบุคคล ค่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการป้องกันความปลอดภัยให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการกวาดล้าง ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงและดูแลรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้กวาดล้างและทำลายทุระเบิดดังกล่าว ค่าใช้จ่ายในส่วนของเงินเดือนเบี้ยเลี้ยง รวมทั้งค่าเสี่ยงภัยของเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการกวาดล้าง เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวมานี้ยังมีได้รวมถึงค่าใช้จ่ายในการเยียวยารักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุระเบิดสังหารบุคคลแต่อย่างใด เพราะฉะนั้นในการปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติให้ลุล่วงไปตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาจึงจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณจำนวนมาก แต่จนกระทั่งถึงปัจจุบันศูนย์ปฏิบัติการทุระเบิดแห่งชาติยังคงได้รับงบประมาณจากรัฐบาลในจำนวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันตลอดระยะเวลาการดำเนินงานของศูนย์

ปฏิบัติการทุกระเบิดแห่งชาติ เพราะฉะนั้นปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนงบประมาณดังกล่าวนี้ จึงเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนต่อไป

นอกจากนี้แล้วประเทศไทยยังได้รับผลกระทบอันเกิดจากการปฏิบัติให้เป็นไปตาม พันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวาอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ ผลกระทบด้านการเยียวยา รักษา และฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคล ในปัจจุบันหากพิจารณาจากสถิติของศูนย์ปฏิบัติการทุกระเบิดแห่งชาติ จะเห็นได้ว่ามีประชาชนพลเรือนจำนวนมากที่ได้รับอันตรายอันเนื่องมาจากการสัมผัสกับทุกระเบิดสังหารบุคคล และรอรับการใส่อวัยวะเทียมจากโรงพยาบาล เพราะเหตุว่าทางโรงพยาบาล หรือสถานเอนามัยต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับบริเวณที่มีทุกระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่มีอวัยวะเทียมในปริมาณที่ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ที่ประสบภัยทุกระเบิดสังหารบุคคล เพราะฉะนั้นการเยียวยารักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุกระเบิดเช่นว่านี้จึง ดำเนินไปอย่างล่าช้าและไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ถึงแม้ว่าศูนย์ปฏิบัติการทุกระเบิดแห่งชาติจะได้เร่งให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างใกล้ชิด แต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุตามเป้าประสงค์ตลอดจนโครงการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ ที่กำหนดไว้ได้ เพราะติดขัดปัญหาทางด้านงบประมาณดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้แล้ว ปัญหาอีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นก็คือ ปัญหาในการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ ประชาชนพลเรือนทั่วไปได้รับรู้และตระหนักถึงภัยอันตรายและความร้ายแรงของทุกระเบิดสังหารบุคคลที่ถือเป็นภัยเงียบใต้พื้นดินที่คอยคุกคามความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของ ประชาชนพลเรือนที่อาศัยอยู่ตามบริเวณแนวชายแดน เพราะเหตุว่าประชาชนทั่วไปมักจะมองข้ามปัญหาที่เกิดจากทุกระเบิดสังหารบุคคลไปโดยอาจมองว่าเป็นปัญหาที่ไกลตัวและตนเองมิได้เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากทุกระเบิดเช่นว่านี้ จึงมิได้ให้ความสนใจในปัญหาดังกล่าวเท่าใดนัก ดังนั้นจึงทำให้การดำเนินการต่างๆ ในโครงการที่ศูนย์ปฏิบัติการทุกระเบิดแห่งชาติจัดให้มีขึ้น มิได้รับความสนใจและความช่วยเหลือจากภาคเอกชนและจากประชาชนทั่วไปเท่าใดนัก ซึ่งถือได้ว่าเป็นการขาดการสนับสนุนจากภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปในการมีส่วนช่วยทางด้านของ งบประมาณสนับสนุน นอกเหนือไปจากงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรมาให้แก่ศูนย์ปฏิบัติการทุกระเบิดแห่งชาติ อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานและการดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวาเป็นไปอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้นทางหนึ่งด้วย ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาการขาดมาตรการในการแสดงตำแหน่งพื้นที่ภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของ ประเทศไทย ซึ่งทราบหรือสงสัยว่ามีทุกระเบิดสังหารบุคคล เพื่อดำเนินการแยกประชาชนพลเรือนออกไปจากบริเวณพื้นที่ดังกล่าว จนกว่าทุกระเบิดสังหารบุคคลที่มีอยู่ในพื้นที่เหล่านั้นจะถูกทำลายทั้งหมด ทั้งนี้โดยเป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา ข้อ 5 วรรค 2 ดังจะเห็นได้จาก

ในบริเวณแนวชายแดนที่สงสัยว่าอาจมีทุ่นระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่จำนวนหลายพื้นที่ได้มีการติดตั้งเครื่องหมายแสดงตำแหน่งของพื้นที่ทุ่นระเบิด หรือมีการเฝ้าตรวจ และป้องกันโดยการใช้รั้วล้อมหรือวิธีการอื่นใดเพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ประชาชนทั่วไปทราบว่าเป็นพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นเขตพื้นที่อันตราย ปัญหาการขาดมาตรการในการแสดงตำแหน่งพื้นที่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนี้ ส่งผลให้มีประชาชนพลเรือนจำนวนมากได้รับอันตรายหรืออาจได้รับอันตรายจากการสัมผัสกับทุ่นระเบิดเช่นว่านี้เพิ่มมากขึ้นทุกวันเป็นเหตุให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของประเทศไทยต้องดำเนินไปอย่างไม่มีวันจบสิ้นหรือไม่อาจบรรเทาลงได้อย่างรวดเร็ว จากผลกระทบและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้ล้วนเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการเยียวยาแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาออตตาวา ซึ่งประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญา

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปดังกล่าวประกอบกับการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ทั้งทางด้านกฎหมายและทางด้านการปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออตตาวานี้ ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว โดยแบ่งออกเป็นสองส่วน กล่าวคือ ส่วนที่เกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 และส่วนที่เกี่ยวกับการนำอนุสัญญานับดังกล่าวนี้มาบังคับใช้ในประเทศไทย ดังนี้

6.2.1 ข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997

1. เนื่องจากอนุสัญญาออตตาวาฉบับนี้ ถือเป็นความตกลงระหว่างรัฐ ที่ยอมสมัครใจสร้างพันธกรณีทางกฎหมายระหว่างประเทศตามหลัก *pacta sunt servanda* ซึ่งโดยปกติแล้วอนุสัญญาย่อมไม่มีผลผูกพัน ไม่ให้ทั้งคุณและทั้งโทษแก่ประเทศที่สาม ซึ่งมีใช้ภาคีแห่งอนุสัญญา ทั้งนี้เป็นไปตาม หลัก *pacta tertiis nec nocent nec prosunt* ฉะนั้นอนุสัญญานับนี้จึงไม่สามารถนำไปใช้บังคับต่อประเทศที่มีใช้ภาคีแห่งอนุสัญญาได้ และถึงแม้ว่าอนุสัญญาออตตาวาจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการทำสงคราม (*jus in bello*) ซึ่งถือว่าเป็นหลักกฎหมายที่ได้รับการยอมรับและได้รับการปฏิบัติตามจนกลายเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศในการทำสงคราม อันเป็นผลทำให้นานาอารยประเทศต้องปฏิบัติตาม แต่ถึงกระนั้นผู้วิจัยก็ยังมีความเห็นว่าการบังคับใช้เพียงจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่เป็นหลักของกฎหมายมนุษยธรรมดังกล่าวเพียงอย่างเดียว

ยังไม่สามารถทำให้ประเทศต่าง ๆ ที่ยังมีได้เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกตาวานี้ยอมรับและปฏิบัติตามในการยุติการใช้ การสะสม การผลิตและการโอนซึ่งทุกระเบิดสังหารบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการแก้ไขตลอดจนยุติปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลได้ ดังนั้นจึงเห็นสมควรที่จะนำหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนมาปรับใช้ร่วมด้วย เพราะเหตุว่าการใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลถือเป็นการละเมิดต่อสิทธิในชีวิต ร่างกาย และสิทธิในการดำรงชีวิตของประชาชนพลเรือนซึ่งเป็นหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ฉะนั้นในยามที่กฎหมายมนุษยธรรมไม่สามารถนำมาปรับใช้ในการแก้ไขและเยียวยาปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลได้แล้ว จึงควรรนำหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนมาปรับใช้ร่วมกัน เพื่อเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันในการแก้ไขและขจัดปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. สำหรับปัญหาบทบัญญัติ ข้อ 3 แห่งอนุสัญญาออกตาวานี้ประเด็นที่ว่าใครจะเป็นผู้ตัดสินว่าการสะสมทุกระเบิดสังหารบุคคลไว้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา การฝึกอบรมในการตรวจค้นทุกระเบิด การกวาดล้างทุกระเบิด หรือวิธีการทำลายทุกระเบิดดังกล่าวนั้นอยู่ในปริมาณที่เป็นจำนวนขั้นต่ำสุดที่จำเป็นอย่างที่สุดเพื่อวัตถุประสงค์ข้างต้น และเป็นจำนวนเท่าใดนั้น แม้ว่าในทางปฏิบัติจริงผู้มีอำนาจสูงสุดทางการทหารของประเทศภาคีแต่ละประเทศอาจเป็นผู้พิจารณาตัดสินในกรณีดังกล่าว ดังเช่นที่ประเทศไทยกระทำอยู่ก็ตาม แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิธีปฏิบัติดังกล่าวไม่อาจเป็นไปได้ด้วยความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวานี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าประเทศภาคีแห่งอนุสัญญา ควรจะเร่งดำเนินการประชุมประเทศภาคีต่าง ๆ เพื่อเสนอแก้ไขบทบัญญัติของอนุสัญญาในข้อ 3 โดยการกำหนดให้มีองค์กรใดองค์กรหนึ่งซึ่งเป็นองค์กรทางด้านมนุษยธรรมอย่างแท้จริง ดังเช่น คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ หรือองค์การสหประชาชาติ เป็นต้น เป็นผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาตัดสินจำนวนขั้นต่ำสุดของทุกระเบิดสังหารบุคคลที่เก็บสะสมไว้เพื่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในข้อ 3 แห่งอนุสัญญานี้โดยจะทำหน้าที่ในการกลั่นกรองจำนวนขั้นต่ำสุดที่ประเทศภาคีแต่ละประเทศยื่นเสนอมาอีกชั้นหนึ่ง เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ ยุติธรรมและความจริงใจในการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวานี้อย่างแท้จริง

3. สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับมาตรการด้านความโปร่งใสในการกำหนดให้ประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาต้องรายงานต่อเลขาธิการสหประชาชาติถึงจำนวนทุกระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดที่ประเทศภาคีเป็นเจ้าของ หรือครอบครอง หรืออยู่ภายใต้อำนาจหรือการควบคุมของประเทศภาคี โดยกำหนดให้ระบุถึงแบบ ปริมาณ ชนิด และประเภทรวมทั้งหมายเลขควบคุมของทุกระเบิดสังหารบุคคลแต่ละแบบที่สะสมไว้ พร้อมด้วยรายละเอียดของทุกระเบิดสังหารบุคคลที่จัดเก็บไว้เพื่อวัตถุประสงค์สำหรับการพัฒนาและการฝึกอบรมเทคนิคในการตรวจค้นทุกระเบิดกวาดล้างทุกระเบิดหรือการทำลายทุกระเบิด ซึ่งประเทศภาคีอาจบิดเบือนข้อเท็จจริงต่าง ๆ

ที่อนุสัญญากำหนดให้ต้องรายงานได้ ถึงแม้ว่าอนุสัญญาจะได้กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้ให้ประเทศภาคีใดๆ สามารถร้องขอความกระจ่างในการปฏิบัติตามพันธกรณีไปยังประเทศภาคีอีกประเทศหนึ่ง และจัดให้มีการแต่งตั้งคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงขึ้นเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าวภายในประเทศภาคีที่ได้รับการร้องขอก็ตาม แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่ายังไม่เพียงพอต่อการใช้บังคับอนุสัญญาภายในประเทศภาคีแต่ละประเทศ ดังนั้นจึงควรจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตาม โดยจัดตั้งเป็นองค์กรในระดับภูมิภาค เพื่อประสานงานร่วมกับคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีที่คณะดังกล่าวได้รับการแต่งตั้งขึ้น ซึ่งการจัดตั้งองค์กรในระดับภูมิภาคนี้ จะทำให้สามารถสอดส่อง ดูแลและควบคุมการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาของภาคีแต่ละประเทศในภูมิภาคเดียวกันได้อย่างใกล้ชิดอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการใช้บังคับอนุสัญญานับนี้ต่อประเทศภาคีสมาชิกมากยิ่งขึ้น

4. ในส่วนของการนำทฤษฎีระเบิดสังหารบุคคลที่ติดตั้งกลไกในการทำให้หมดสภาพความเป็นทฤษฎีระเบิดและกลไกในการทำลายตัวเองมาใช้อย่างแพร่หลาย โดยอ้างว่ากลไกดังกล่าวจะสามารถทำให้ลดภัยอันตรายของทฤษฎีระเบิดสังหารบุคคลที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชนพลเรือนได้นั้น จะเห็นได้ว่าถึงอย่างไรก็ตามการใช้ทฤษฎีระเบิดสังหารบุคคลที่ติดตั้ง กลไกดังกล่าวก็ยังคงถือว่าการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามอยู่เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นหนทางหนึ่งในการพยายามยุติการใช้ทฤษฎีระเบิดสังหารบุคคลที่ติดตั้งกลไกเช่นนี้รวมไปถึงการยุติการใช้ทฤษฎีระเบิดสังหารบุคคลประเภทอื่นๆ ทุกประเภท ประชาคมระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศต่างๆ องค์กรระหว่างประเทศ ตลอดจนองค์กรเอกชนต่างๆ จะต้องร่วมมือกันในการจัดประชุมทางด้านเทคนิคเกี่ยวกับทฤษฎีระเบิดสังหารบุคคลขึ้นหลายครั้งและอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้โดยเป็นการประชุมระดับโลกหรือระดับภูมิภาค เพื่อชี้ให้เห็นถึงอันตรายของทฤษฎีระเบิดสังหารบุคคลที่ติดตั้งกลไกดังกล่าวที่มีต่อประชาชนพลเรือนแก่นานาอารยประเทศ ซึ่งแม้ว่าจะได้มีการจัดประชุมดังกล่าวมาแล้วบ้างในระยะเวลาที่ผ่านมา แต่จะต้องมีการเชิญชวนให้นานาประเทศส่งผู้เชี่ยวชาญหรือตัวแทนเข้าร่วมประชุมมากยิ่งขึ้น และเร่งหาบทสรุปในการลดผลประโยชน์ทางการทหารในการใช้ทฤษฎีระเบิดสังหารบุคคลลง ทั้งนี้อาจจัดให้มีการประชุมเพื่อแก้ไขบทบัญญัติของอนุสัญญาออกติดตาม ในส่วนของคำจำกัดความของทฤษฎีระเบิดสังหารบุคคลให้มีการบัญญัติถึงทฤษฎีระเบิดดังกล่าวที่มีการติดตั้งกลไกเหล่านี้ว่าเป็นความหมายหนึ่งของทฤษฎีระเบิดสังหารบุคคลซึ่งต้องห้ามภายใต้บทบัญญัติแห่งอนุสัญญานับนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและรัดกุมมากยิ่งขึ้น

5. การที่จะแก้ไขและขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากทุกระเบิดสังหารบุคคลให้หมดสิ้นไปจากประชาคมระหว่างประเทศอย่างสมบูรณ์โดยเร็วนั้น ย่อมต้องอาศัยความร่วมมือจากนานาประเทศ ดังนั้นเพื่อให้การแก้ไขและขจัดปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผล ย่อมต้องเร่งดำเนินการรณรงค์ให้ประเทศต่างๆ ที่ยังมีได้เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกตาวานี้ หันมาสนใจและให้ความร่วมมือในการแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลโดยการเข้าร่วมลงนามและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฉบับนี้โดยเร็ว และหากแม้ว่าประเทศต่างๆ ยังคงปฏิเสธที่จะเข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกตาวานี้ ประชาคมระหว่างประเทศจะต้องหันมารณรงค์ให้ประเทศต่างๆ เหล่านี้ยุติการผลิตและการจำหน่ายทุกระเบิดสังหารบุคคลในเบื้องต้นแรกก่อน ก็ถือได้ว่าเป็นการระงับปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตได้ในระดับหนึ่ง เพราะเหตุว่าเมื่อไม่มีการผลิตและจำหน่ายทุกระเบิดสังหารบุคคลเพิ่มขึ้น จำนวนทุกระเบิดสังหารบุคคลในประชาคมระหว่างประเทศที่จะถูกนำไปใช้ก็จะไม่เพิ่มปริมาณมากขึ้นด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุได้ทางหนึ่งไปพลางก่อน แต่ถึงกระนั้นวิธีการที่จะยุติปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลในประชาคมระหว่างประเทศได้อย่างสัมฤทธิ์ผลที่สุดก็คือการเร่งรณรงค์ให้นานาประเทศเข้าร่วมเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาออกตาวานี้เพิ่มมากขึ้นและโดยรวดเร็ว

6.2.2 ข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวกับการนำอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุกระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 มาบังคับใช้ในประเทศไทย

1. การนำอนุสัญญาออกตาวามาใช้บังคับในประเทศไทยนั้น สำหรับกรณีที่หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ใช้ทุกระเบิดสังหารบุคคลหรือกระทำการอย่างอื่นใดอันถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาฉบับนี้ ซึ่งกฎหมายภายในของประเทศไทยที่สอดคล้องต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญานั้นส่วนใหญ่ของบทบัญญัติมิให้ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่เนื่องจากเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแล้วย่อมต้องปฏิบัติตามพันธกรณีเหล่านั้น ดังนั้นหากพบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐคนใดกระทำการฝ่าฝืนและละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญานี้ ย่อมจะต้องนำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นมาลงโทษ แต่ดังที่กล่าวแล้วว่ากฎหมายภายในของประเทศไทยที่มีอยู่ไม่สามารถใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตาวานี้เกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลไว้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคนใดไม่ว่าจากหน่วยงานใดก็ตาม กระทำการละเมิดต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญา ซึ่งการกำหนดกฎเกณฑ์ดังกล่าวจะทำให้สามารถลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐเหล่านั้นได้

สำหรับในกรณีของการดำเนินการต่อผู้ละเมิดพันธกรณีแห่งอนุสัญญาและการกระทำละเมิดนั้นส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ดังเช่นกรณีการใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทย หรือโดยกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐ (non-state element) ซึ่งไม่ถูกผูกพันโดยอนุสัญญา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถ้าเป็นกรณีเจ้าหน้าที่ของประเทศเพื่อนบ้านหรือบุคคลที่มีสัญชาติของประเทศเพื่อนบ้านเป็นผู้กระทำละเมิดต่ออนุสัญญาดังกล่าวประเทศไทยอาจร้องขอไปยังประเทศเพื่อนบ้านนั้นๆ ให้นำตัวบุคคลผู้กระทำละเมิดมาลงโทษภายใต้อาณาเขตของประเทศเพื่อนบ้านนั้นเอง แต่วิธีดังกล่าวนี้อาจไม่บังเกิดผลอย่างจริงจังในทางปฏิบัติ เพราะเหตุว่าเมื่อประเทศเพื่อนบ้านยังคงใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการใช้โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นประเทศเพื่อนบ้านจึงอาจไม่ยินยอมปฏิบัติตามคำร้องขอของประเทศไทยได้ กรณีเช่นว่านี้ประเทศไทยจะต้องแก้ไขปัญหาโดยการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือ sanction ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมืองหรือเศรษฐกิจก็ตาม เพื่อกดดันให้ประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้นปฏิบัติตามหรือกระทำการใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามคำร้องขอของประเทศไทยในการนำตัวบุคคลผู้กระทำการละเมิดต่ออนุสัญญามาลงโทษ แต่ถ้าหากว่าผู้กระทำการละเมิดเช่นว่านี้ คือ กลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่างๆ หรือกลุ่มบุคคลที่มีใช้รัฐ และบุคคลดังกล่าวเข้ามาอยู่ภายในอาณาเขตประเทศไทย ประเทศไทยย่อมสามารถนำตัวบุคคลนั้นมาลงโทษได้โดยอาศัยหลักอำนาจศาลเหนือคดีอาญาในเรื่องอำนาจศาลเหนือดินแดน แต่หากกรณีเป็นว่าบุคคลผู้นั้นอยู่ภายใต้อาณาเขตของประเทศเพื่อนบ้าน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรนำหลักกฎหมายอาญาระหว่างประเทศในเรื่องของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนมาใช้ โดยประเทศไทยจะต้องร้องขอไปยังประเทศเพื่อนบ้านนั้นๆ เพื่อให้ส่งตัวผู้กระทำการละเมิดต่ออนุสัญญาข้ามแดนมายังประเทศไทย เพื่อรับการลงโทษ ทั้งนี้จะสามารถทำให้การปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกตรวจของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. สำหรับปัญหาในการขาดแคลนงบประมาณ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการตรวจค้น กวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตลอดจนเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติที่กำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะกระตุ้นให้รัฐบาลหันมาเอาใจใส่และให้ความช่วยเหลือในการอนุมัติงบประมาณต่างๆ ที่ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติเสนอขออนุมัติไป ทั้งนี้เพื่อให้แผนงานและโครงการต่างๆ ที่ทางศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติกำหนดไว้สามารถเริ่มต้นลงมือกระทำได้ นอกจากนี้รัฐบาลควรขอประสานความร่วมมือและความช่วยเหลือจากประเทศต่างๆ รวมทั้งจากองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ และองค์กรเอกชนให้ได้รับการตอบรับในการช่วยเหลือประเทศไทยอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้งทางด้านงบประมาณ การฝึกอบรมเทคนิคต่างๆ ในการกวาดล้าง

และทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ที่ทันสมัย และปลอดภัยในการดำเนินการตรวจค้น การกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าว ดังเช่น การเปลี่ยนมาใช้หุ่นยนต์ในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดแทนการใช้กำลังทหารและสุนัขสงคราม ทั้งนี้เพื่อเป็นการสงวนรักษาชีวิตอันมีค่าของทหารและสุนัขสงครามไว้ เพื่อจะได้สามารถทำหน้าที่อื่นๆ ในการปกป้องอธิปไตยในผืนแผ่นดินไทยในด้านอื่นต่อไป เป็นต้น เพราะถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีศักยภาพในการตรวจค้น การกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่สูงกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อเปรียบเทียบกับกันแล้วก็ตาม แต่ประเทศไทยก็ยังคงประสบปัญหาอย่างมากทางด้านงบประมาณ ซึ่งถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกดอกให้ลุ่ล่งไปด้วยดีและบังเกิดผลอย่างจริงจัง นอกจากนี้ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติควรจะประชาสัมพันธ์ให้ภาคเอกชนต่างๆ และประชาชนทั่วไป หันมาให้ความสนใจต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของทางศูนย์ฯ และจัดรายการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อขอรับบริจาค และหารายได้เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ ทั้งนี้ อาจทำได้โดยการจัดการเดิน-วิ่งการกุศลเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคล การจัดคอนเสิร์ตการกุศล ตลอดจนการจัดการแข่งขันกีฬาต่างๆ โดยศิลปินดาราค่ายต่างๆ เช่น บาสเกตบอล ฟุตบอลหรือวอลเลย์บอล เป็นต้น เพื่อนำรายได้จากการจำหน่ายบัตรเข้าชมมอบให้แก่ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาตินำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

3. ในส่วนของการเยียวยา รักษาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลนั้น รัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านงบประมาณและการจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็น อาทิ เช่น อวัยวะเทียม ให้แก่โรงพยาบาลและสถานเอนามัยต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในหรือใกล้เคียงกับบริเวณพื้นที่ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เพื่อให้สามารถรองรับกับความต้องการของผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้อย่างเพียงพอ และจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์เข้าไปพบปะพูดคุยกับผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดเหล่านั้นถึงถิ่นที่พักอาศัยของพวกเขาในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำต่างๆ ทางด้านจิตใจเพื่อช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจแก่ผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็วมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งจัดให้มีการขึ้นทะเบียนให้แก่ผู้ประสบภัยจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เพื่อเป็นการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประสบภัยดังกล่าวไว้สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาให้ความช่วยเหลือทางด้านต่างๆ ประกอบกับจัดให้มีการฝึกอาชีพและทักษะในการประกอบการงานต่างๆ ที่มีคุณภาพขึ้นสำหรับผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดเช่นว่านี้ โดยจัดให้มีเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับผู้พิการเพื่อใช้ในการฝึกอาชีพดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคล อันจะทำให้พวกเขาสามารถมีความรู้ ความชำนาญ ในการนำไปประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง ภายหลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้นลง รวมทั้งการจัดหาตลาดเพื่อมารองรับ

กับผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เป็นผลงานของผู้ประสพภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าว ให้สามารถมีแหล่งจำหน่ายและรายได้ที่แน่นอน นอกจากนี้แล้วยังควรให้ความช่วยเหลือแก่บุตรของผู้ประสพภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลด้วย เพราะเหตุว่าเมื่อผู้ประสพภัยจากทุกระเบิดสังหารบุคคลต้องกลายเป็นผู้ทุพพลภาพแล้ว ย่อมไม่สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวได้อย่างเต็มที่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ดังเช่นขณะก่อนประสบเหตุ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า รัฐบาลควรจะให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษาแก่บุตรของผู้ประสพภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าว อาทิเช่น ให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาโดยปราศจากดอกเบี้ย หรือมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุตรของผู้ประสพภัยเหล่านั้นขาดการศึกษาและต้องกลายมาเป็นภาระของสังคมต่อไปในอนาคต

4. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในบริเวณใดของประเทศไทยก็ตามให้มีความสนใจและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยอันตรายของทุกระเบิดสังหารบุคคล เพื่อสร้างกระแสและพลังกดดันทางสังคมให้รัฐบาลหันมาสนใจในการแก้ไขและขจัดปัญหาเกี่ยวกับทุกระเบิดสังหารบุคคลอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ประกอบกับการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนพลเรือนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงหรือพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการได้รับอันตรายจากทุกระเบิดสังหารบุคคล ให้ตระหนักถึงภัยและอันตรายอันร้ายแรงของทุกระเบิดดังกล่าว เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการเข้าไปภายในพื้นที่ที่มีหรือสงสัยว่ามีทุกระเบิดสังหารบุคคลฝังอยู่ รวมทั้งดำเนินการจัดตั้งป้ายแสดงตำแหน่งว่าในบริเวณใดบ้างที่เป็นพื้นที่ทุกระเบิดสังหารบุคคลทั้งนี้เพื่อดำเนินการแยกประชาชนพลเรือน ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยออกจากพื้นที่ดังกล่าว หรืออาจทำการล้อมรั้วบริเวณที่เป็นพื้นที่ทุกระเบิดสังหารบุคคลเพื่อป้องกันมิให้ประชาชนพลเรือนสามารถผ่านเข้าไปในพื้นที่ดังกล่าวได้ โดยการกระทำเหล่านี้จะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจังและภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว เพื่อเป็นการยุติปัญหาต่างๆ อันเนื่องมาจากการได้รับบาดเจ็บและอันตรายของประชาชนพลเรือนจากการสัมผัสกับทุกระเบิดเช่นว่านี้ มิให้เกิดขึ้นเพิ่มเติมจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ ประกอบกับเร่งจัดสรรที่ดินทำกินที่ปราศจากทุกระเบิดสังหารบุคคลให้แก่ราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ทุกระเบิด เพื่อช่วยให้มีที่ดินทำกิน ซึ่งจะส่งผลให้ราษฎรเหล่านั้นมิต้องเข้าไปเสี่ยงภัยในพื้นที่ทุกระเบิด อีกทั้งยังถือเป็นการป้องกันมิให้มีจำนวนผู้ประสพภัยทุกระเบิดสังหารบุคคลเพิ่มมากขึ้นได้อีกทางหนึ่งด้วย

ดังที่กล่าวแล้วว่าประเทศไทยมีกฎหมายภายในที่เกี่ยวกับการห้ามใช้ทุกระเบิดอยู่ ได้แก่ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน

พ.ศ.2490 พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป่นนกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2495 และพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกป่นนกราชอาณาจักรซึ่งอาวุธยุทธภัณฑ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2535 แต่ส่วนใหญ่ของบทบัญญัติในกฎหมายดังกล่าวทั้ง 3 ฉบับนี้มีให้ใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่และหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ และมีได้กล่าวถึงทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้โดยแจ้งชัด กล่าวแต่เพียงว่า “ทุ่นระเบิด” เท่านั้น อีกทั้งมิได้ให้คำจำกัดความของคำว่าทุ่นระเบิดแต่อย่างใด สำหรับในส่วนของพันธกรณีเกี่ยวกับการเยียวยาผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลก็มีกฎหมายภายในรองรับอยู่ กล่าวคือ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ในมาตรา 15 มาตรา 17 และมาตรา 18 ซึ่งเนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้มุ่งคุ้มครองเฉพาะผู้พิการที่เข้ารับการจดทะเบียนและเป็นการคุ้มครองผู้พิการอันเนื่องมาจากทุกสาเหตุ มิได้เจาะจงถึงผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ จึงทำให้ไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดได้อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากฎหมายภายในดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจน และไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามของประเทศไทยมากนัก ฉะนั้นเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาดำเนินไปได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการปฏิบัติตามพันธกรณี ข้อ 9 แห่งอนุสัญญาออกติดตามที่ให้ประเทศภาคีดำเนินมาตรการปฏิบัติตามในระดับชาติด้านกฎหมายด้านบริหารและด้านอื่นๆ ที่เหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะให้รัฐบาลเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เพื่อผ่านร่างกฎหมายดังกล่าวนี้มาใช้บังคับเพื่อเอื้ออำนวยให้สามารถปฏิบัติให้สอดคล้องต่อพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอร่างกฎหมายที่มาจากความคิดเห็นของผู้วิจัยเอง โดยประมวลจากการศึกษา ค้นคว้าและวิเคราะห์เกี่ยวกับกฎหมายภายในต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องประกอบกับพันธกรณีแห่งอนุสัญญาฉบับดังกล่าว เพื่อเป็นทางเลือกประการหนึ่งในการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาตามที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติบังคับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาออกตาวา
เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาออกตาวาเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี

เหตุผล

เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ค.ศ.1997 หรืออนุสัญญาออกตาวาแล้ว ประเทศไทยย่อมต้องปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา ประกอบกับประเทศไทยประสบปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นอย่างมาก อีกทั้งประชากรของประเทศส่วนหนึ่งได้ประสบอันตรายอันเนื่องมาจากการสัมผัสกับทุ่นระเบิดดังกล่าว ส่งผลให้ได้รับบาดเจ็บ พิการ และทุพพลภาพ หรือสูญเสียชีวิต ซึ่งผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเหล่านั้นจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ เยียวยาและฟื้นฟูอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่อง ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมให้ดำเนินการช่วยเหลือและดูแลผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างจริงจัง รวมทั้งเสริมสร้างโอกาสให้แก่กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้รับความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม อีกทั้งมีนโยบายในการยุติการใช้และให้ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลอย่างจริงจัง ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้รัฐให้ความคุ้มครองและความช่วยเหลือแก่เด็ก เยาวชน คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ แต่โดยขณะนี้การปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญารวมทั้งการให้ความช่วยเหลือ เยียวยาและฟื้นฟูผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของภาครัฐยังขาดกลไกที่จะเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติและการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากบทบัญญัติกฎหมายภายในที่ใช้บังคับอยู่ยังไม่มี ความชัดเจนและขาดความเป็นเอกภาพ ซึ่งอาจสร้างความยุ่งยากและสับสนแก่เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา สมควรกำหนดให้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนและเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติฉบับนี้

“ทุ่นระเบิด” หมายความว่า อาวุธที่ได้รับการออกแบบให้ติดตั้งอยู่ใต้ บน หรือ ใกล้พื้นดิน หรือบริเวณพื้นผิวใด และเพื่อให้ระเบิดเมื่อบุคคลหรือยานพาหนะปรากฏตัวเข้าใกล้ หรือสัมผัส

“อุปกรณ์ป้องกันการเก็บกู้” หมายความว่า อุปกรณ์ที่ตั้งใจทำขึ้นเพื่อปกป้องทุ่นระเบิดและที่เป็นส่วนหนึ่งของทุ่นระเบิด ซึ่งเชื่อมติดอยู่หรือติดตั้งอยู่ใต้ทุ่นระเบิด และจะทำงานเมื่อมีความพยายามจะถอดชนวนหรือยุ่งเกี่ยวกับทุ่นระเบิดโดยตั้งใจ

“พื้นที่ทุ่นระเบิด” หมายความว่า พื้นที่ซึ่งเป็นอันตรายอันเนื่องมาจากการมีทุ่นระเบิดหรือสงสัยว่ามีทุ่นระเบิด

“ผู้ประสพภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคล” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับบาดเจ็บหรือทุพพลภาพ ไม่สามารถใช้กำลังกายหรือความคิดประกอบอาชีพได้ตามปกติหรือเสียชีวิตอันเนื่องมาจากการปรากฏตัวเข้าใกล้ หรือสัมผัสกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

“มี” หมายความว่า มีกรรมสิทธิ์ หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

“สะสม” หมายความว่า มีกรรมสิทธิ์หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยรวบรวมให้เพิ่มจำนวนมากขึ้น

“ผลิต” หมายความว่า ทำ ประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ ผสม แปรสภาพ ปรับแต่งหรือแบ่งบรรจุซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

“พัฒนา” หมายความว่า ทำ ประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ ผสม แปรสภาพหรือวิธีอื่นใดในการทำให้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

“โอน” หมายความว่า การขนย้ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทางกายภาพเข้ามาหรือออกจากอาณาเขตของประเทศไทย รวมถึงการโอนกรรมสิทธิ์ และการควบคุมทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

“กระทำโดยจงใจ” ได้แก่ กระทำโดยเจตนาโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

“กระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง” ได้แก่ การกระทำมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำ อาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ ทั้งนี้พิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและความร้ายแรงของผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเช่นนั้น

“การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ประสพภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคล” หมายความว่า การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือการเสริมสร้างความสามารถของผู้ประสพภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้มีสภาพที่ดีขึ้น โดยอาศัยวิธีการทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคมและการฝึกอาชีพ เพื่อให้

ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลได้มีโอกาสกลับสู่สภาพเดิม สามารถกลับเข้าสู่สังคม และทำมาหาเลี้ยงชีพได้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ พัฒนา ผลิตหรือได้มาด้วยวิธีอื่น ชื่อ มี ใช้ สะสม จัดเก็บ หรือโอน ทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล เว้นแต่ที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 3 แห่งอนุสัญญา

มาตรา 6 ห้ามมิให้ผู้ใดช่วยเหลือ สนับสนุน หรือชักจูงผู้ใดให้เข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ไม่ว่าด้วยวิธีใดก็ตาม

มาตรา 7 หน่วยราชการทหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยประสานงานกับศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติในการแสดงตำแหน่งพื้นที่ทุ่นระเบิด ซึ่งทราบหรือสงสัยว่ามีทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยการแสดงเขตบริเวณ และป้องกันโดยการใช้อ้อมรั้วหรือวิธีอื่นใด เพื่อดำเนินการให้แน่ใจว่ามีการแยกกันประชาชนออกไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา 8 เพื่อประโยชน์และความสะดวกในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้เจ้าหน้าที่ หรือผู้เชี่ยวชาญของศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอำนาจที่จะใช้สอยหรือเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ในความครอบครองของบุคคลใดๆ ซึ่งมีใช้เคหะสถานเป็นการชั่วคราวได้ ภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(1) การใช้สอยหรือเข้าครอบครองนั้นเป็นการจำเป็นสำหรับสำรวจและตรวจค้นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีหรือสงสัยว่าจะมีอยู่ในอสังหาริมทรัพย์นั้น

(2) ใต้แจ้งหรือประกาศให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ทราบล่วงหน้า ดังต่อไปนี้

(ก) ในการสำรวจและตรวจค้นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้แจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ทราบล่วงหน้าเป็นการเฉพาะรายภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่น้อยกว่า 7 วัน

(ข) ในการสำรวจและตรวจค้นตาม (ก) หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นมิได้อาศัยอยู่ในเขตตำบลที่กำลังสำรวจอยู่ ให้ประกาศให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามสิบวัน การประกาศให้ทำเป็นหนังสือปิดไว้ ณ ที่ซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ และ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ หรือที่ทำการกำนันและที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ทั้งนี้ให้แจ้งกำหนด วัน เวลา และการที่จะกระทำนั้นไว้ด้วย

ในการปฏิบัติตามมาตรานี้ ให้เจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญนั้นแสดงบัตรประจำตัวเมื่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องร้องขอ

มาตรา 9 ในการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลให้ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีอำนาจ

(1) ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลภายในบริเวณอสังหาริมทรัพย์ของบุคคลใดซึ่งมิใช่เป็นที่ตั้งโรงเรียน

(2) ประกาศกำหนดเขตที่จะดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยประกาศไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือตำบลแห่งท้องที่ซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ และจัดทำเครื่องหมายแสดงไว้ในที่ที่ประกาศกำหนดเขตนั้นตามสมควร

(3) รื้อถอน หรือทำลายสิ่งอื่นที่สร้างขึ้นหรือทำขึ้น หรือทำลาย หรือตัด ฟัน ตัดต้น กิ่ง หรือรากของต้นไม้ หรือพืชผลในเขตที่ดำเนินการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

ก่อนที่จะดำเนินการตาม (1) หรือ (3) ให้ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่เกี่ยวข้องทราบโดยปิดไว้ ณ ที่ที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่และ ณ ที่ว่าการอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ หรือที่ทำการกำนัน และที่ทำการผู้ใหญ่บ้านแห่งท้องที่ที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ทั้งนี้ให้แจ้งกำหนด วัน เวลา และการที่จะกระทำนั้นไว้ด้วย และให้ถือว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้นได้รับแจ้งเมื่อล่วงพ้นกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันประกาศ

มาตรา 10 ในการดำเนินการตาม มาตรา 8 และมาตรา 9 นั้น ถ้าความเสียหายเกิดแก่เจ้าของ ผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ หรือผู้ทรงสิทธิอื่น เนื่องจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญในการสำรวจและตรวจค้น หรือการกวาดล้างและทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล หากแต่มิได้เกิดจากการกระทำโดยจงใจและประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้ว เจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการกระทำนั้นไม่

มาตรา 11 ในกรณีที่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเป็นประชาชนพลเรือน ให้ผู้ประสบภัยดังกล่าวเข้ารับการจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ณ สถานพยาบาลที่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลเข้ารับการรักษายาบาลนั้น และให้สถานพยาบาลดังกล่าวเป็นสำนักงานทะเบียนสำหรับผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

มาตรา 12 ให้การจดทะเบียนของผู้ประสบภัยทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตามความในมาตรา 13 เป็นการจดทะเบียนเพื่อขอได้รับสิทธิตามความในมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการ

ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 เพื่อให้สามารถได้รับสิทธิตามความในมาตรา 15 มาตรา 17 และมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

ถ้าผู้ประสพภัยทุพพลภาพเปิดสังหารบุคคลเป็นผู้เยาว์ ให้มีผู้ปกครองหรือบุคคลที่ดูแลเป็นผู้ยื่นขอจดทะเบียนดังกล่าว

มาตรา 13 นอกจากสิทธิประโยชน์และการคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัตินี้ และพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 แล้ว ให้ผู้ประสพภัยทุพพลภาพเปิดสังหารบุคคลได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้ (ร่าง) พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. .... ด้วย

มาตรา 14 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น กฎกระทรวงและระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 15 ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 5 และ 6 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่.....ปี ถึง.....ปี และปรับตั้งแต่.....บาท ถึง.....บาท

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อพิจารณาเนื้อหา สาระของร่างพระราชบัญญัติบังคับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาออกติดตามเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล พ.ศ. .... ที่ผู้วิจัยนำเสนอตั้งกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าทำให้เกิดความชัดเจนและเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนในการออกกฎหมายหรือพระราชบัญญัติต่างๆ ของประเทศไทยแล้ว อาจทำให้การเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวประสบอุปสรรคและความล่าช้าในการทำให้บรรลุผลได้ เพราะเหตุว่าการจะออกกฎหมายหรือพระราชบัญญัติใดๆ จะต้องมีความเห็นชอบจากรัฐสภาที่รับผิดชอบดำเนินการร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว จากนั้นจะนำเสนอไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาลงมติรับหลักการ เมื่อรับหลักการแล้วร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะถูกนำเข้าสู่วิธีพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับ และเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยและเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ เมื่อพิจารณาขั้นตอนต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วนี้ ย่อมเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติจะต้องผ่านการพิจารณาและเห็นชอบจากทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งมีขั้นตอนมากมาย และมีการประชุมหลายวาระ ซึ่งในบางครั้งอาจมีข้อถกเถียง ข้อโต้แย้ง และมีการแปรญัตติร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งอาจทำให้ร่างพระราชบัญญัติถูกส่งกลับไปแก้ไขใหม่ หรืออาจทำให้บิดเบือนไปจากเจตนารมณ์ที่แท้จริงของร่างพระราชบัญญัตินี้ หรือร่างพระราชบัญญัติอาจตกไป ดังนั้นจึงอาจทำให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีสภาพความเป็นไปได้ในการผ่านการเห็นชอบตลอดจนผ่านขั้นตอนต่างๆ เพื่อประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายของประเทศไทยดูจะยุ่งยาก แต่กระนั้นผู้วิจัยยังคงเห็นว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ถือเป็นการเริ่มต้นที่ดีประการหนึ่งในการแสดงความบริสุทธิ์ใจและเจตนารมณ์ในการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามของประเทศไทยอย่างจริงจัง และเมื่อมีการเริ่มต้นก้าวแรก ก็ย่อมที่จะมีการก้าวเดินก้าวต่อไป เพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเป็นจริงได้ หากว่าร่างพระราชบัญญัติบังคับการให้เป็นไปตามอนุสัญญาออกติดตามเกี่ยวกับทุ่นระเบิดสังหารบุคคล พ.ศ. .... ดังกล่าวจะเป็นทางเลือกประการหนึ่งที่มีคุณประโยชน์ต่อการปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามของประเทศไทย

อย่างไรก็ตามการปฏิบัติตามการให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาออกติดตามนี้ ซึ่งเป็นการต่อต้านและห้ามการใช้ การสะสม การผลิต และการโอนซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล รวมทั้งการให้ทำลายทุ่นระเบิดเช่นว่านี้ให้หมดสิ้นไปนั้น กลายมาเป็นรูปแบบใหม่ของความร่วมมือระหว่างประเทศจากประเทศต่างๆ ในประชาคมระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นอย่างจริงจังในระดับประชาคมระหว่างประเทศที่จะสามารถร่วมมือกันยับยั้งและกำจัดการแพร่กระจายของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลซึ่งคุกคามชีวิตและความปลอดภัยของประชาชน

พลเรือนผู้บริสุทธิ์ในแต่ละประเทศที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับทุระเบิดสังหารบุคคลทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วยซึ่งยังคงต้องมีการประสานความร่วมมือกันในการพัฒนาไปสู่การกำจัดทุระเบิดสังหารบุคคลทุกชนิดให้หมดสิ้นไปจากโลกในภายภาคหน้า ให้คงเหลือแต่เพียงความทรงจำและบทเรียนที่เจ็บปวด หากแต่มีคุณค่าเป็นเสมือนเครื่องเตือนใจแก่ชนรุ่นหลังมิให้หวนกลับมาใช้อาวุธเช่นนี้อีกต่อไปในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกวรรณ ภิวาลชนม์. อาชญากรรม ปัญหาและสู่ทางในการดำเนินคดีและการลงโทษ
อาชญากรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

กวก.กช. ยานตรวจค้นทุ่นระเบิดทางบก ระบบ 4x4 ของกองทัพประเทศแคนาดา. นิตยสาร
ทหารช่าง 33, 2 (23 กันยายน 2542): 16-17.

กวก.กช. การต่อต้านทุ่นระเบิด. นิตยสารทหารช่าง 32, 3 (23 ธันวาคม 2541): 9-15.

กิ่งอ้อ เส่าสง. แขนงชีวิตบนเส้นด้ายเสี่ยงตายทุ่นระเบิด. จุดประกาย กรุงเทพธุรกิจ
(1 เมษายน 2543) : 1.

กุ่มเถอะกุ่ม มฤตยูใต้ดิน 'ทุ่นระเบิด' กินเลือด กินเนื้อ กินชีวิต. สก๊อปหน้า 1 เดลินิวส์
(6 กุมภาพันธ์ 2544): 3.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 1269/2541.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 1270/2541.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 1333/2541.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 28/2542.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 157/2542.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 356/2542.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 395/2542.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 21/2543.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 25/2543.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 66/2543.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 164/2543.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 270/2543.

ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 281/2543.

- ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 700/2543.
- ข่าวสารนิเทศ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ 743/2543.
- คนสามขา. เจาะขุมปัญหาเยี่ยมสถานศึกษา เดลินิวส์ (11 ธันวาคม 2542): 16.
- คริสตอฟ สวินนาร์สกี. กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศกับสิทธิมนุษยชน แปลโดย ประสิทธิ์ เอกบุตร. วารสารนิติศาสตร์ 27, 4 (ธันวาคม 2540): 1163-1177.
- คำตอบกระทู้ถามที่ 395 ร. ของนายเปรมศักดิ์ เพียยุระ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาอาวุธสงคราม. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 35 ก
- คำตอบกระทู้ถามที่ 395 ร. ของนายเปรมศักดิ์ เพียยุระ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เรื่อง นโยบายในการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 35 ก
- คำสั่งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานเรื่องทุ่นระเบิดสังหารบุคคล (เฉพาะ) ที่ 4/2542.
- คำสั่งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานเรื่องทุ่นระเบิดสังหารบุคคล (เฉพาะ) ที่ 5/2542.
- คำสั่งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานเรื่องทุ่นระเบิดสังหารบุคคล (เฉพาะ) ที่ 6/2542.
- คำสั่งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานเรื่องทุ่นระเบิดสังหารบุคคล (เฉพาะ) ที่ 7/2542.
- คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 151/2541.
- คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 15/2543.
- จตุรนต์ ธีระวัฒน์. องค์การระหว่างประเทศกับการสร้างกฎเกณฑ์และการประกันการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในกฎหมายระหว่างประเทศ รวมบทความทางวิชาการ เนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์ สัญญา ธรรมศักดิ์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธินิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534: 249-271.
- จรววยพร ธรณินทร์. กำเนิดและพัฒนาการของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สภาภาษาชาวไทย, ม.ป.ป.
- จิตรา เพียรล้ำเลิศ. ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับศาลอาญาระหว่างประเทศ. วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช 12, 1 (มิถุนายน 2543): 70-79.
- จุลสิงห์ วสันตสิงห์. คดีสังหารผู้ร้ายข้ามแดน. อัยการนิเทศ 43, 1 (2524): 69-97.
- จุมพต สายสุนทร. กฎหมายระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เดือนตุลา, 2539.
- จุมพต สายสุนทร. คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยเขตอำนาจของรัฐและความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

- เฉลิม นพเก้า. การส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีความผิดเกี่ยวกับอากาศยาน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2539.
- ไฉน อัจฉฤทธิ์. การต่อต้านทุบระเบิด. นิตยสารทหารช่าง 32, 4 (23 มีนาคม 2542): 8-11.
- เชิดพันธ์ วิลาวรรณ. หลักในการพิจารณาและแบบพิธีในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราช
บัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา
พ.ศ.2533. ดุษฎีสาร 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2538): 67-84.
- ชุมพร ปัจจุสานนท์. ทฤษฎีและกระบวนการวิธีของกฎหมายระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร:
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ดำรง ธรรมรักษ์. กฎหมายนิรโทษกรรม. รวมบทความทางวิชาการ เนื่องในโอกาสครบรอบ
84 ปี ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย : 149-154.
- ดำรง ธรรมรักษ์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- นพนิธิ สุริยะ. กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, 2537.
- นิพันธ์ จิตะสมบัติ. ปัญหาเขตแดนกับความมั่นคงของชาติระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา.
วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 9, 1 (มิถุนายน 2527): 39-61.
- นิพันธ์ จิตะสมบัติ. ปัญหาเขตแดนกับความมั่นคงของชาติระหว่างประเทศไทยกับลาว.
วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 9, 2 (ตุลาคม 2527): 11-24.
- เบลเยี่ยมใช้หนูกู้ระเบิด ทหารไทยใช้สุนัขดีกว่า. สกู๊ปหน้า 1 ไทยรัฐ (12 มกราคม 2543): 5.
- ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒิ. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลและคดีอาญา.
กรุงเทพมหานคร: หจก. ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2532.
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด
ประมวลกฎหมายอาญา
- พงศ์ธร บุญอารีย์. กฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2540.
- พรชัย ต่านวิวัฒน์. การส่งคนชาติข้ามแดนตามกฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดน. ดุษฎีสาร 4
(ตุลาคม-ธันวาคม 2538): 52-66.
- พระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการ
สงคราม พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร ซึ่งอาวุธยุทโธปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการสงคราม พ.ศ.2495

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2472

พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490

ไพจิตร ปุญญพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2541.

มติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ A/50/408 6 September 1995

มติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ A/51/675 13 November 1996

มติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ A/RES/51/149 4 February 1997

มติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ A/52/679 11 December 1997

มติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ A/RES/53/26 31 December 1998

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

วสันต์ พัดชานนท์. เลิกใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล. นิตยสารทหารช่าง 33, 1 (23 มิถุนายน 2542): 18-20.

วารี นาสกุล. คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิดควรถัด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.

วิชา ฐิตวัฒน์. สงครามทุ่นระเบิด. พระนคร: โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหารบก, 2492.

วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์. กฎหมายและนโยบายของรัฐเกี่ยวกับคนพิการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2539.

วีระพันธ์ ไตมีบุญ. 29 คน 29 ขา ปั่นมาราธอน 249 กิโลเมตร วอนโลกยุติทุ่นระเบิด. เดลินิวส์ (6 พฤษภาคม 2543): 5.

ศารทูล สันติวาสะ. การประมวลกฎหมายจารีตประเพณีในกฎหมายระหว่างประเทศ. วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 19, 1 (มกราคม 2542): 179-210.

ศุภเชษฐ์ คุสุวรรณ. ความชอบธรรมทางกฎหมายของการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในระบบกฎหมายไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

- ส่งหุ่นยนต์ลุยดงระเบิดกัมพูชา. โลกาภิวัตน์ ไทยรัฐ (31 มกราคม 2543): 7.
- สมจิตต์ ฤทธิ์รักษา. หลักกฎหมายและทางปฏิบัติการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของบุคคลปัญญาอ่อนและความพิการทางอื่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2539.
- สมภพ ปิตะเสน. ศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิดแห่งชาติ 'ทำลายเพื่อสร้างสรรค์'. วารสารเสนาสนเทศ 37, 5 (มิถุนายน-กรกฎาคม 2542): 35-37.
- สยองมฤตยูได้อุ้งชาวบ้าน กับระเบิดล้านลูก. สื่อบริษัท 1 เดลินิวส์ (18 พฤษภาคม 2543): 3.
- สัญญาชัย สัจจวานิช. สัมมนาในวิชากฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.
- สุข เปรมาวิน. คำสอนชั้นปริญญาตรีกฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ หน่วยที่ 1-6. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ หน่วยที่ 7-15. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันระหว่างประเทศ หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538.
- สุผานิต มั่นสุข. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- สุเทพ อัดถาวร และสฤณีผล ชมไพศาล. คู่มือศึกษากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลและคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2516.
- สุรพล คงลาภ. นิรโทษกรรม : ศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขและผลทางกฎหมาย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- สุรพล คงลาภ. ลักษณะของกฎหมายนิรโทษกรรมในประเทศไทย. วารสารนิติศาสตร์ 21, 3 (กันยายน 2534): 418-429.
- เส้นทางสายใหม่ของตัวตั้งเปิดกระป๋องต่อความหวังผู้พิการ. เดลินิวส์ (17 ตุลาคม 2542): 24.
- อริป จิตต์สำเร็จ. หลักการและแนวทางปฏิบัติทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา. วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 22, 1 (มกราคม 2540): 118-126.

อรชา ชนากร. ความคุ้มกันขององค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ไอศถ โกสิน. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1 (ม.ป.ท.): โรงเรียนสืบสวน
กรมตำรวจ, 2502.

ภาษาอังกฤษ

Anderson, K. and Schurtman, M. The United Nations Response to the crisis of
Landmines in the Developing World. Harvard International Law Journal 36, 2
(spring 1995): 359-371.

Anti-personnel landmines and International Humanitarian law. Available from: [http://
www.icrc.org](http://www.icrc.org)

AP Mine Ban: Progress Report, Number 6, March 1997. Available from: [http://www.
mines.gc.ca](http://www.mines.gc.ca)

Aubert, M. The International Committee of the Red Cross and the Problem of
Excessively Injurious or Indiscriminate Weapons. International Review of the
Red Cross 279 (November-December 1990): 477-497.

Axworthy, L. and Taylor S. A Ban for All Seasons. International Journal 8, 2 (Spring
1998): 1-16.

Bassiouni, M.C. Crimes Against Humanity: The Need for A Special Convention.
Columbia Journal of International Law 32, 3 (1994): 457-494.

Bellamy, C. Eliminate This Scourge on Children. Landmines: Demining News from the
United Nations 14 (September 1997): 9-12

Brownlie, I. Principle of Public International Law. Oxford: Clarendon Press, 1979.

Canada and the Global Land Mine Crisis. Available from: <http://www.mines.gc.ca>

Canada and the Global Land Mine Crisis-Update. Available from: [http://www.mines.
gc.ca](http://www.mines.gc.ca)

Canadian Forces' International Demining Efforts. Available from: <http://www.mines.gc.ca>

Cassese, A. The New Humanitarian Law of Armed Conflict. New York: Oceana
Publications, 1980.

- Clark, S.R. Methods of Warfare that Cause Unnecessary Suffering or Are Inherently Indiscriminate: A Memorial Tribute to Howard Berman. California Western International Law Journal 28, 2 (Spring 1998): 379-389.
- Croll, M. The History of Landmines. England: Pen & Sword Books, 1998.
- Coupland, R.M. Assistance for Victims of Anti-Personnel Mines: Needs, Constraints and Strategy. Geneva: ICRC, 1997.
- Coupland, R.M. and Herby, P. Review of the Legality of Weapons: A New Approach The Sir US Project. International Review of the Red Cross 835 (September 1999): 583-592.
- Davies, P. War of the Mines. London: Pluto Press, 1994.
- DHA News Special edition 93 (Jan/Feb 1994)
- DHA News (July/August 1995)
- DHA News (April/May 1996)
- Dorman, K. Preparatory Commission for the International Criminal Court: the Elements of War Crimes. International Review of the Red Cross 839 (September 2000): 771-795.
- Doxey, M.P. Sanctions Through the Looking Glass. International Journal 55, 2 (Spring 2000): 207-223.
- English, J. The Ottawa process: Paths Followed, Paths Ahead. Australian Journal of International Affairs 52, 2 (July 1998): 121-132.
- Fenrick, W.J. The Conventional Weapons Convention: A Modest but Useful Treaty. International review of the Red Cross 279 (November-December 1990): 498-509.
- Friedmann, W. The Changing Structure of International Law. New York: Columbia University Press, 1964.
- Greppi, E. The Evolution of Individual Criminal Responsibility Under International Law. International Review of the Red Cross 835 (September 1999): 531-553.
- Henckaerts, J.M. Study on Customary Law of International Humanitarian Law: Purpose, Coverage and Methodology. International Review of the Red Cross 835 (September 1999): 660-668.

Henry Dunant Institute. International Dimensions of Humanitarian Law. Geneva: UNESCO, 1988.

Herby, P. Arms Transfers, Humanitarian Assistance and International Humanitarian Law. International Review of the Red Cross 325 (December 1998): 685-691.

Herby, P. 1997: the Year of a Treaty Banning Anti-Personnel Mines? International Review of the Red Cross 317 (March-April 1997): 192-197.

<http://www.cnn.com/2000/ASIANOW/southeast/02/09/thailand.landmines.ap/index.html>

http://www.hrw.org/hrw/reports/1999/landmine/WEBAS_1.html

<http://www.icbl.org>

<http://www.icrc.org>

http://www.icj.org/icjwww/idecision/isummaries/inussummary_86062/htm

http://www.infonews.co.th/DPW/home_6/p.12.htm

<http://www.mech.uwa.edu.au/ipt/deming/dminel./htm>

<http://www.mines.gc.ca/english/banning/index.html>

<http://www.mod.go.th/misc/mine.html>

<http://www.oneworld.org/guides/landmines/background.html>

<http://www.peacenet.org/disarm/landmine.htm>

http://www.schq.mi.th/civil_aff/heart/jj_20_july_99.htm

http://www.tmac.go.th/br_efaccount.htm

<http://www.un.org/Depts/landmine/index.htm>

http://www.un.org/Depts/landmine/un_docs/convent.htm

icbl. Two Years on, Landmines Campaign Marks Ban Treaty Anniversary By Urging Adherence By All. Available from: <http://www.icbl.org/news/2001/marl.php3>

ICRC. ICRC Annual Report 1997. Geneva : International Committee of the Red Cross Publication Division, 1997.

ICRC. Mines. International Review of the Red Cross 298 (January-February 1994): 61-65.

ICRC. Second Anniversary of the Entry into force of the Ottawa Treaty. Available from: <http://www.icrc.org/eng/mines>

- ICRC. Second Anniversary of the Ottawa Treaty - Toward a Worldwide Effect. ICRC News 01/08 (1 March 2001): 1.
- ICRC. Success on Blinding Laser Weapons But Deadlock on Landmines. International Review of the Red Cross 309 (November-December 1995) : 672-677.
- International Standards for Humanitarian Mine Clearance Operations. Available from:
<http://www.un.org>
- Jeannot, S. Testimony of ICRC Delegates Before the International Criminal Court. International Review of the Red Cross 840 (December 2000): 993-1000.
- Levie, H.S. History of the Law of War on Land. International Review of the Red Cross 838 (June 2000): 339-350.
- Lightfoot, P.J. The Landmine Review Conference: will the revised Landmine Protocol protect civilians? Fordham international Law Journal 18, 4 (April 1995): 1526-1565.
- Lord, J.E. Legal Restraints in the Use of Landmines: Humanitarian and Environmental Crisis. California Western International Law Journal 25, 2 (spring 1995): 311-355.
- MacPherson, R. Why Land Mines Should Be Banned--Now. Available from: <http://www.care.org>
- Mathews, R.J. and McCormack, T. L.H. The Influence of Humanitarian Principles in the Negotiation of Arms Control Treaties. International Review of the Red Cross 81, 834 (June 1999): 331-352.
- Maslen, S. The Implications of the 1996 Land-mines Protocol for Refugees and the Internally Displaced. International Journal of Refugee Law 8, 3 (1996): 383-396.
- Maslen, S. and Herby, P. An International Ban on Anti-Personnel Mines History and Negotiation of the Ottawa Treaty. International Review of the Red Cross 325 (November-December 1998): 693-713.
- Matheson, M.J. Current Developments the Revision of the Mines Protocol. American Journal of International Law 91, 1 (January 1997): 158-167.

- McCoubrey, H. International Humanitarian Law: The Regulation of Armed Conflicts.
Great Britain: Billing & Sons Worcester, 1990.
- Measured Steps: Assessing Global Progress on Mine Action. Available from: <http://www.mines.gc.ca/english/documents/measeng-final.htm>
- Meyrowitz, H. The Principle of Superfluous Injury or Unnecessary Suffering.
International Review of the Red Cross 220 (January-February 1981): 98-122.
- Muntarbhorn, V. The Challenge of Law : Legal Cooperation Among Asean Countries.
Bangkok: Aksornsiam Press, 1987.
- Nahum, F. The Challenges for Humanitarian Law and Action at the Threshold of the
Twenty-first Century: An African Perspective. International Review of the
Red Cross 833 (March 1999): 45-53.
- Owsley, B. Landmines And Human Right : Holding Producers Accountable. Syracuse
Journal of International Law & Commerce 21 (spring 1995): 203-228.
- Parlow, A. Toward a Global Ban on Landmines. International Review of the Red Cross
307 (July-August 1995): 391-410.
- Parlow, A. Banning Landmines. Human Rights Quarterly 16 (1994): 715-739.
- Petrarca, A.H. An Impetus of Human Wreckage?: The 1966 Amended landmine
Protocol. California Western International Law Journal 27, 1 (Fall 1996): 205-
239.
- Piotrowicz, R. Anti-Personnel Landmines the Political Time Bomb Under the
Superpowers Table. The Australian Law Journal 73, 2 (February 1999): 100-
103.
- Prokosch, E. The Technology of Killing. (n.p.): Zed Book, 1995.
- Roberts, A. and Guelff, R. Documents on the Laws of War. Oxford: Clarendon Press,
1982.
- Rebane, K.I. Extradition and Individual Rights: The Need for An International Criminal
Court to Safeguard Individual Rights. Fordham International Law Journal 19,
4 (April 1996): 1636-1685.

- R.J., Araujo. S.J. Anti-Personnel Mines and Peremptory Norms of International Law: Argument and Catalyst. Vanderbilt Journal of Transnational Law 30, 1 (January 1997): 158-167.
- Rogers, A.P.V. Mines, Booby-traps and Other Devices. International Review of the Red Cross 279 (November-December 1990): 521-534.
- Roberts, A. The Role of Humanitarian Issues in International Politics in the 1990s. International Review of the Red Cross 833 (March 1999): 19-43.
- Sandoz, Y. Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons: Three Key Questions. International Review of the Red Cross 220 (January-February 1981): 93-97.
- Sandoz, Y. Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons: Extract from International Review of the Red Cross (January-February 1981). (n.p., n.d.).
- Segall, A. Economic Sanctions: Legal and Policy Constraints. International Review of the Red Cross 836 (December 1999): 763-784.
- Sommaruga, C. Landmines: From Global Negotiations to National and Regional Initiatives. Disarmament: A periodic review by the United Nation 19, 2 (1996): 18-29.
- Starke, J.G. Introduction to International Law. Butterworths: Butterworth, 1989.
- Strada, G. The Horror of Land Mines. Scientific American (May 1996): 28-30.
- Taylor, C. An International Approach to the Rehabilitation of Mine Victims. Landmines: Demining News from the United Nations 2.4 (December 1997): 8-10.
- Towards a Global Ban on Anti-Personnel Mines. Available from: <http://www.icbl.org>
- The International Committee of Red Cross. Anti-Personnel Landmines Friend or Foe? Geneva: ICRC, 1996.
- Tousignant, G. Tackling a Military Problem and Humanitarian Catastrophe. Landmines: Demining News from the United Nations 3.2 (Fourth Quarter 1998): 12-13.
- UN Department of Humanitarian Affairs. Assistance in Mine Clearance. (n.p.): UN, 1995.

Verzijl, J.H.W. International Law in Historical Perspective Volume I. Netherlands: A.W. Sijthoff-Leyden, 1968.

Williams, J. Landmines and Measures to Eliminate Them. International Review of the Red Cross 307 (July-August 1995): 375-390.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

18 SEPTEMBER 1997

**CONVENTION ON THE PROHIBITION OF THE USE,
STOCKPILING, PRODUCTION AND TRANSFER OF
ANTI-PERSONNEL MINES AND ON THEIR DESTRUCTION**

Preamble

The States Parties,

Determined to put an end to the suffering and casualties caused by anti-personnel mines, that kill or maim hundreds of people every week, mostly innocent and defenceless civilians and especially children, obstruct economic development and reconstruction, inhibit the repatriation of refugees and internally displaced persons, and have other severe consequences for years after emplacement,

Believing it necessary to do their utmost to contribute in an efficient and coordinated manner to face the challenge of removing anti-personnel mines placed throughout the world, and to assure their destruction, Wishing to do their utmost in providing assistance for the care and rehabilitation, including the social and economic reintegration of mine victims,

Recognizing that a total ban of anti-personnel mines would also be an important confidence-building measure,

Welcoming the adoption of the Protocol Prohibitions or Restrictions on the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices, as amended on 3 May 1996, annexed to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects, and calling for the early ratification of this Protocol by all States which have not yet done so,

Welcoming also United Nations General Assembly Resolution 51/45 S of 10 December 1996 urging all States to pursue vigorously an effective, legally-binding international agreement to ban the use, stockpiling, production and transfer of anti-personnel landmines,

Welcoming furthermore the measures taken over the past years, both unilaterally and multilaterally, aiming at prohibiting, restricting or suspending the use, stockpiling, production and transfer of anti-personnel mines,

Stressing the role of public conscience in furthering the principles of humanity as evidenced by the call for a total ban of anti-personnel mines and recognizing the efforts to that end undertaken by the International Red Cross and Red Crescent Movement, the International Campaign to Ban Landmines and numerous other non-governmental organizations around the world,

Recalling the Ottawa Declaration of 5 October 1996 and the Brussels Declaration of 27 June 1997 urging the international community to negotiate an international and legally binding agreement prohibiting the use, stockpiling, production and transfer of anti-personnel mines,

Emphasizing the desirability of attracting the adherence of all States to this Convention, and determined to work strenuously towards the promotion of its universalization in all relevant for a including, inter alia, the United Nations, the Conference on Disarmament, regional organizations, and groupings, and review conferences of the Convention of Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects,

Basing themselves on the principle of international humanitarian law that the right of the parties to an armed conflict to choose methods or means of warfare is not unlimited, on the principle that prohibits the employment in armed conflicts of weapons, projectiles and materials and methods of warfare of a nature to cause superfluous injury or unnecessary suffering and on the principle that a distinction must be made between civilians and combatants,

Have agreed as follows:

Article 1

General obligations

1. Each State Party undertakes never under any circumstances:
  - (a) To use anti-personnel mines;
  - (b) To develop, produce, otherwise acquire, stockpile, retain or transfer to anyone, directly or indirectly, anti-personnel mines;
  - (c) To assist, encourage or induce, in any way, anyone to engage in any activity prohibited to a State Party under this Convention.
2. Each State Party undertakes to destroy or ensure the destruction of all anti-personnel mines in accordance with the provisions of this Convention.

Article 2

Definitions

1. "Anti-personnel mine" means mine designed to be exploded by the presence, proximity or contact of a person and that will incapacitate, injure or kill one or more persons. Mines designed to be detonated by the presence, proximity or contact of a vehicle as opposed to a person, that are equipped with anti-handling devices, are not considered anti-personnel mines as a result of being so equipped.
2. "Mine" means a munition designed to be placed under, on or near the ground or other surface area and to be exploded by the presence, proximity or contact of a person or a vehicle.
3. "Anti-handling device" means a device intended to protect a mine and which is part of, linked to, attached to or placed under the mine and which activates when an attempt is made to tamper with or otherwise intentionally disturb the mine.
4. "Transfer" involves, in addition to the physical movement of anti-personnel mines into or from national territory, the transfer of title to and control over the mines, but does not involve the transfer of territory containing emplaced anti-personnel mines.

5. "Mined area" means an area which is dangerous due to the presence or suspected presence of mine.

Article 3

Exceptions

1. Notwithstanding the general obligations under Article 1, the retention or transfer of a number of anti-personnel mines for the development of and training in mine detection, mine clearance, or mine destruction techniques is permitted. The amount of such mines shall not exceed the minimum number absolutely necessary for the above-mentioned purposes.

2. The transfer of anti-personnel mines for the purpose of destruction is permitted.

Article 4

Destruction of stockpiled anti-personnel mines

Except as provided for in Article 3, each State Party undertakes to destroy or ensure the destruction of all stockpiled anti-personnel mines it owns or possesses, or that are under its jurisdiction or control, as soon as possible but not later than four years after the entry into force of this Convention for that State Party.

Article 5

Destruction of anti-personnel mines in mined areas

1. Each State Party undertakes to destroy or ensure the destruction of all anti-personnel mines in mined areas under its jurisdiction or control, as soon as possible but not later than ten years after the entry into force of this Convention for that State Party.

2. Each State party shall make every effort to identify all areas under its jurisdiction or control in which anti-personnel mines are known or suspected to be

emplaced and shall ensure as soon as possible that all anti-personnel mines in mined areas under its jurisdiction or control are perimeter-marked, monitored and protected by fencing or other means, to ensure the effective exclusion of civilians, until all anti-personnel mines contained therein have been destroyed. The marking shall at least be to the standards set out in the Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices, as amended on 3 May 1996, annexed to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects.

3. If a State Party believes that it will be unable to destroy or ensure the destruction of all anti-personnel mines referred to in paragraph 1 within that time period, it may submit a request to a Meeting of the States Parties or a Review Conference for an extension of the deadline for completing the destruction of such anti-personnel mines, for a period of up to ten years.

4. Each request shall contain:

- (a) The duration of the proposed extension;
- (b) A detailed explanation of the reasons for the proposed extension, including:
  - (i) The preparation and status of work conducted under national demining programs;
  - (ii) The financial and technical means available to the State Party for the destruction of all the anti-personnel mines; and
  - (iii) Circumstances which impede the ability of the State Party to destroy all the anti-personnel mines in mined areas;
- (c) The humanitarian, social, economic, and environmental implications of the extension; and
- (d) Any other information relevant to the request for the proposed extension.

5. The Meeting of the States Parties or the Review Conference shall, taking into consideration the factors contained in paragraph 4, assess the request and decide by a majority of votes of States Parties present and voting whether to grant the request for an extension period.

6. Such an extension may be renewed upon the submission of a new request in accordance with paragraphs 3, 4 and 5 this Article. In requesting a further extension period a State Party shall submit relevant additional information on what has been undertaken in the previous extension period pursuant to this Article.

Article 6

International cooperation and assistance

1. In fulfilling its obligations under this Convention each State Party has the right to seek and receive assistance, where feasible, from other States Parties to the extent possible.

2. Each State Party undertakes to facilitate and shall have the right to participate in the fullest possible exchange of equipment, material and scientific and technological information concerning the implementation of this Convention. The States Parties shall not impose undue restrictions on the provision of mine clearance equipment and related technological information for humanitarian purposes.

3. Each State Party in a position to do so shall provide assistance for the care and rehabilitation, and social and economic reintegration, of mine victims and for mine awareness programs. Such assistance may be provided, inter alia, through the United Nations system, international, regional or national organizations or institutions, the International Committee of the Red Cross, national Red Cross and Red Crescent societies and their International Federation, non-governmental organizations, or on a bilateral basis.

4. Each State Party in a position to do so shall provide assistance for mine clearance and related activities. Such assistance may be provided, inter alia, through the United Nations system, international or regional organizations or institutions, non-governmental organizations or institutions, or on a bilateral basis, or by contributing to the United Nations Voluntary Trust Fund for Assistance in Mine Clearance, or other regional funds that deal with demining.

5. Each State Party in a position to do so shall provide assistance for the destruction of stockpiled anti-personnel mines.

6. Each State Party undertakes to provide information to the database on mine clearance established within the United Nations system, especially information concerning various means and technologies of mine clearance, and lists of experts, expert agencies or national points of contact on mine clearance.

7. States Parties may request the United Nations, regional organizations, other States Parties or other competent intergovernmental or non-governmental fora to assist their authorities in the elaboration of a national demining program to determine, inter alia:

- (a) The extent and scope of the anti-personnel mine problem;
- (b) The financial, technological and human resources that are required for the implementation of the program;
- (c) The estimated number of years necessary to destroy all anti-personnel mines in mined areas under the jurisdiction or control of the concerned State Party;
- (d) Mine awareness activities to reduce the incidence of mine-related injuries of deaths;
- (e) Assistance to mine victims;
- (f) The relationship between the Government of the concerned State Party and the relevant governmental, inter-governmental or non-governmental entities that will work in the implementation of the program.

8. Each State Party giving and receiving assistance under the provisions of this Article shall cooperate with a view to ensuring the full and prompt implementation of agreed assistance programs.

Article 7

Transparency measures

1. Each State Party shall report to the Secretary-General of the United Nations as soon as practicable, and in any event not later than 180 days after the entry into force of this Convention for that State Party on:

- (a) The national implementation measures referred to in Article 9;

(b) The total of all stockpiled anti-personnel mines owned or possessed by it, or under its jurisdiction or control, to include a breakdown of the type, quantity and, if possible, lot numbers of each type of anti-personnel mine stockpiled;

(c) To the extent possible, the location of all mined areas that contain, or are suspected to contain, anti-personnel mines under its jurisdiction or control, to include as much detail as possible regarding the type and quantity of each type of anti-personnel mine in each mined area and when they were emplaced;

(d) The types, quantities and, if possible, lot numbers of all anti-personnel mines retained or transferred for the development of and training in mine detection, mine clearance or mine destruction techniques, or transferred for the purpose of destruction, as well as the institutions authorized by a State Party to retain or transfer anti-personnel mines, in accordance with Article 3;

(e) The status of programs for the conversion or de-commissioning of anti-personnel mine production facilities;

(f) The status of programs for the destruction of anti-personnel mines in accordance with Articles 4 and 5, including details of the methods which will be used in destruction, the location of all destruction sites and the applicable safety and environmental standards to be observed;

(g) The types and quantities of all anti-personnel mines destroyed after the entry into force of this Convention for that State Party, to include a breakdown of the quantity of each type of anti-personnel mine destroyed, in accordance with Articles 4 and 5, respectively, along with, if possible, the lot numbers of each type of anti-personnel mine in the case of destruction in accordance with Article 4;

(h) The technical characteristics of each type of anti-personnel mine produced, to the extent known, and those currently owned or possessed by a State Party, giving, where reasonable possible, such categories of information as may facilitate identification and clearance of anti-personnel mines; at a minimum, this information shall include the dimensions, fusing, explosive content, metallic content, colour photographs and other information which may facilitate mine clearance; and

(i) The measures taken to provide an immediate and effective warning to the population in relation to all areas identified under paragraph 2 of Article 5.

2. The information provided in accordance with this Article shall be updated by the States Parties annually, covering the last calendar year, and reported to the Secretary-General of the United Nations not later than 30 April of each year.

3. The Secretary-General of the United Nations shall transmit all such reports received to the States Parties.

Article 8

Facilitation and clarification of compliance

1. The States Parties agree to consult and cooperate with each other regarding the implementation of the provisions of this Convention, and to work together in a spirit of cooperation to facilitate compliance by States Parties with their obligations under this Convention.

2. If one or more States Parties wish to clarify and seek to resolve questions relating to compliance with the provisions of this Convention by another State Party, it may submit, through the Secretary-General of the United Nations, a Request for Clarification of that matter to that State Party. Such a request shall be accompanied by all appropriate information. Each State Party shall refrain from unfounded Requests for Clarification, care being taken to avoid abuse. A State Party that receives a Request for Clarification shall provide, through the Secretary-General of the United Nations, within 28 days to the requesting State Party all information which would assist in clarifying this matter.

3. If the requesting State Party does not receive a response through the Secretary-General of the United Nations within that time period, or deems the response to the Request for Clarification to be unsatisfactory, it may submit the matter through the Secretary-General of the United Nations to the next Meeting of the States Parties. The Secretary-General of the United Nations shall transmit the submission, accompanied by all appropriate information pertaining to the Request for Clarification, to all States Parties. All such information shall be presented to the requested State Party which shall have right to respond.

4. Pending the convening of any meeting of the States Parties, any of the States Parties concerned may request the Secretary-General of the United Nations to exercise his or her good offices to facilitate the clarification requested.

5. The requesting State Party may propose through the Secretary-General of the United Nations the convening of a Special Meeting of the States Parties to consider the matter. The Secretary-General of the United Nations shall thereupon communicate this proposal and all information submitted by the States Parties concerned, to all States Parties with a request that they indicate whether they favour a Special Meeting of the States Parties, for the purpose of considering the matter. In the event that within 14 days from the date of such communication, at least one-third of the States Parties favours such a Special Meeting, the Secretary-General of the United Nations shall convene this Special Meeting of the States Parties within a further 14 days. A quorum for this Meeting shall consist of a majority of States Parties.

6. The Meeting of the States Parties or the Special Meeting of the States Parties, as the case may be, shall first determine whether to consider the matter further, taking into account all information submitted by the States Parties concerned. The Meeting of the States Parties or the Special Meeting of the States Parties shall make every effort to reach a decision by consensus. If despite all efforts to that end no agreement has been reached, it shall take this decision by a majority of States Parties present and voting.

7. All States Parties shall cooperate fully with the Meeting of the States Parties or the Special Meeting of the States Parties in the fulfilment of its review of the matter, including any fact-finding missions that are authorized in accordance with paragraph 8.

8. If further clarification is required, the Meeting of the States Parties or the Special Meeting of the States Parties shall authorize a fact-finding mission and decide on its mandate by a majority of States Parties present and voting. At any time the requested State Party may invite a fact-finding mission to its territory. Such a mission shall take place without a decision by a Meeting of the States Parties or a Special Meeting of the States Parties to authorize such a mission. The mission, consisting of up to 9 experts, designated and approved in accordance with paragraphs 9 and 10, may

collect additional information on the spot or in other places directly related to the alleged compliance issue under the jurisdiction or control of the requested State Party.

9. The Secretary-General of the United Nations shall prepare and update a list of the names, nationalities and other relevant data of qualified experts provided by States Parties and communicate it to all States Parties. Any expert included on this list shall be regarded as designated for all fact-finding missions unless a State Party declares its non-acceptance in writing. In the event of non-acceptance, the expert shall not participate in fact-finding missions on the territory or any other place under the jurisdiction or control of the objecting State Party, if the non-acceptance was declared prior to the appointment of the expert to such missions.

10. Upon receiving a request from the Meeting of the States Parties or a Special Meeting of the States Parties, the Secretary-General of the United Nations shall, after consultations with the requested State Party, appoint the members of the mission, including its leader. Nationals of States Parties requesting the fact-finding mission or directly affected by it shall not be appointed to the mission. The members of the fact-finding mission shall enjoy privileges and immunities under Article VI of the Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations, adopted on 13 February 1946.

11. Upon at least 72 hours notice, the members of the fact-finding mission shall arrive in the territory of the requested State Party at the earliest opportunity. The requested State Party shall take the necessary administrative measures to receive, transport and accommodate the mission, and shall be responsible for ensuring the security of the mission to the maximum extent possible while they are on territory under its control.

12. Without prejudice to the sovereignty of the requested State Party, the fact-finding mission may bring into the territory of the requested State Party the necessary equipment which shall be used exclusively for gathering information on the alleged compliance issue. Prior to its arrival, the mission will advise the requested State Party of the equipment that it intends to utilize in the course of its fact-finding mission.

13. The requested State Party shall make all efforts to ensure that the fact-finding mission is given the opportunity to speak with all relevant persons who may be able to provide information related to the alleged compliance issue.

14. The requested State Party shall grant access for the fact-finding mission to all areas and installations under its control where facts relevant to the compliance issue could be expected to be collected. This shall be subject to any arrangements that the requested State Party considers necessary for:

- (a) The protection of sensitive equipment, information and areas;
- (b) The protection of any constitutional obligations the requested State Party may have with regard to proprietary rights, searches and seizures, or other constitutional rights; or
- (c) The physical protection and safety of the members of the fact-finding mission.

In the event that the requested State Party makes such arrangements, it shall make every reasonable effort to demonstrate through alternative means its compliance with this Convention.

15. The fact-finding mission may remain in the territory of the State Party concerned for no more than 14 days, and at any particular site no more than seven days, unless otherwise agreed.

16. All information provided in confidence and not related to the subject matter of the fact-finding mission shall be treated on a confidential basis.

17. The fact-finding mission shall report, through the Secretary-General of the United Nations, to the Meeting of the States Parties or the Special Meeting of the States Parties the results of its findings.

18. The Meeting of the States Parties or the Special Meeting of the States Parties shall consider all relevant information, including the report submitted by the fact-finding mission, and may request the requested State Party to take measures to address the compliance issue within a specified period of time. The requested State Party shall report on all measures taken in response to this request.

19. The Meeting of the States Parties or the Special Meeting of the States Parties may suggest to the States Parties concerned ways and means to further clarify

or resolve the matter under consideration, including the initiation of appropriate procedures in conformity with international law. In circumstances where the issue at hand is determined to be due to circumstances beyond the control of the requested State Party, the Meeting of the States Parties or the Special Meeting of the States Parties may recommend appropriate measures, including the use of cooperative measures referred to in Article 6.

20. The Meeting of the States Parties or the Special Meeting of the States Parties shall make every effort to reach its decisions referred to in paragraphs 18 and 19 by consensus, otherwise by a two-thirds majority of States Parties present and voting.

Article 9

National implementation measures

Each State Party shall take all appropriate legal, administrative and other measures, including the imposition of penal sanctions, to prevent and suppress any activity prohibited to a State Party under this Convention undertaken by persons or on territory under its jurisdiction or control.

Article 10

Settlement of disputes

1. The States Parties shall consult and cooperate with each other to settle any dispute that may arise with regard to the application or the interpretation of this Convention. Each State Party may bring any such dispute before the Meeting of the States Parties.

2. The Meeting of the States Parties may contribute to the settlement of the dispute by whatever means it deems appropriate, including offering its good offices, calling upon the States parties to a dispute to start the settlement procedure of their choice and recommending a time-limit for any agreed procedure.

3. This Article is without prejudice to the provisions of this Convention on facilitation, and clarification of compliance.

Article 11

Meetings of the States Parties

1. The States Parties shall meet regularly in order to consider any matter with regard to the application or implementation of this Convention, including:

- (a) The operation and status of this Convention;
- (b) Matters arising from the reports submitted under the provisions of this Convention;
- (c) International cooperation and assistance in accordance with Article 6;
- (d) The development of technologies to clear anti-personnel mines;
- (e) Submissions of States Parties under Article 8; and
- (f) Decisions relating to submissions of States Parties as provided for in Article 5.

2. The First Meeting of the States Parties shall be convened by the Secretary-General of the United Nations within one year after the entry into force of this Convention. The subsequent meetings shall be convened by the Secretary-General of the United Nations annually until the first Review conference.

3. Under the conditions set out in Article 8, the Secretary-General of the United Nations shall convene a Special Meeting of the States Parties.

4. States not parties to this Convention, as well as the United Nations, other relevant international organizations or institutions, regional organizations, the International committee of the Red Cross and relevant non-governmental organizations may be invited to attend these meetings as observers in accordance with the agreed Rules of Procedure.

Article 12
Review Conferences

1. A Review Conference shall be convened by the Secretary-General of the United Nations five years after the entry into force of this Convention. Further Review Conferences shall be convened by the Secretary-General of the United Nations if so requested by one or more States Parties, provided that the interval between Review Conferences shall in no case be less than five years. All States Parties to this Convention shall be invited to each Review Conference.

2. The purpose of the Review Conference shall be:

- (a) To review the operation and status of this Convention;
- (b) To consider the need for and the interval between further Meetings of the States Parties referred to in paragraph 2 of Article 11;
- (c) To take decision on submission of States Parties as provided for in Article 5; and
- (d) To adopt, if necessary, in its final report conclusion, related to the implementation of this Convention.

3. States not parties to this Convention, as well as the United Nations, other relevant international organizations or institutions, regional organizations, the International Committee of the Red Cross and relevant non-governmental organizations may be invited to attend each review Conference as observers in accordance with the agreed rules of Procedure.

Article 13
Amendments

1. At any time after the entry into force of this Convention any State Party may propose amendments to this Convention. Any proposal for an amendment shall be communicated to the Depositary, who shall circulate it to all States Parties and shall seek their views on whether an Amendment Conference should be convened to consider the proposal. If a majority of the States Parties notify the Depositary no later

than 30 days after its circulation that they support further consideration of the proposal, the Depositary shall convene an Amendment Conference to which all States Parties shall be invited.

2. States not parties to this Convention, as well as the United Nations, other relevant international organizations or institutions, regional organizations, the International Committee of the Red Cross and relevant non-governmental organizations may be invited to attend each Amendment Conference as observers in accordance with the agreed Rules of Procedure.

3. The Amendment Conference shall be held immediately following a Meeting of the States Parties or a Review Conference unless a majority of the States Parties request that it be held earlier.

4. Any amendment to this Convention shall be adopted by a majority of two-thirds of the States Parties present and voting at the Amendment Conference. The Depositary shall communicate any amendment so adopted to the States Parties.

5. An amendment to this Convention shall enter into force for all States Parties to this Convention, which have accepted it, upon the deposit with the Depositary of instruments of acceptance by a majority of States Parties. Thereafter it shall enter into force for any remaining State Party on the date of deposit of its instrument of acceptance.

Article 14

Costs

1. The costs of the Meetings of the States Parties, the Special Meetings of the States Parties, the Review Conferences and the Amendment Conferences shall be borne by the States Parties and States not parties to this Convention, Participating therein, in accordance with the United Nations scale of assessment adjusted appropriately.

2. The costs incurred by the Secretary-General of the United Nations under Articles 7 and 8 and the costs of any fact-finding mission shall be borne by the States

Parties in accordance with the United Nations scale of assessment adjusted appropriately.

Article 15

Signature

This Convention, done at Oslo, Norway, on 18 September 1997, shall be open for signature at Ottawa, Canada, by all States from 3 December 1997 until 4 December 1997, and at the United Nations Headquarters in New York from 5 December 1997 until its entry into force.

Article 16

Ratification, acceptance, approval or accession

1. This convention in subject to ratification, acceptance or approval of the Signatories.
2. It shall be open for accession by any State which has not signed the Convention.
3. The instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary.

Article 17

Entry in to force

1. This convention shall enter into force on the first day of the sixth month after the month in which the 40th instrument of ratification, acceptance, approval or accession has been deposited.
2. For any State which deposits its instrument of ratification, acceptance, approval or accession after the date of the deposit of the 40th instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Convention shall enter into force on the first

day of the sixth month after the date on which that State has deposited its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 18

Provisional application

Any State may at the time of its ratification, acceptance, approval or accession, declare that it will apply provisionally paragraph 1 of Article 1 or this Convention pending its entry into force.

Article 19

Reservations

The Articles of this Convention shall not be subject to reservation.

Article 20

Duration and withdrawal

1. This Convention shall be of unlimited duration.
2. Each State Party shall, in exercising its national sovereignty, have the right to withdraw from this Convention. It shall give notice of such withdrawal to all other States Parties, to the Depositary and to the United Nations Security Council. Such instrument of withdrawal shall include a full explanation of the reasons motivating this withdrawal.
3. Such withdrawal shall only take effect six months after the receipt of the instrument of withdrawal by the Depositary. If, however, on the expiry of that six-month period, the withdrawing State Party is engaged in an armed conflict, the withdrawal shall not take effect before the end of the armed conflict.
4. The withdrawal of a State Party from this Convention shall not in any way affect the duty of States to continue fulfilling the obligations assumed under any relevant rules of international law.

Article 21**Depositary**

The Secretary-General of the United Nations is hereby designated as the Depositary of this Convention.

Article 22**Authentic texts**

The original of this Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล อารัมภบท

รัฐภาคี

มุ่งมั่นที่จะยุติความทุกข์ทรมานและการสูญเสียที่เกิดจากทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งสังหารหรือทำให้ประชาชนนับร้อยคน ซึ่งส่วนมากเป็นพลเรือนผู้บริสุทธิ์ และไม่สามารถป้องกันตนเองได้ โดยเฉพาะเด็ก ๆ ต้องทุพพลภาพทุกสัปดาห์ ขัดขวางการพัฒนาเศรษฐกิจและการบูรณะประเทศ เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางกลับถิ่นฐานเดิมของผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ และส่งผลร้ายแรงอื่นๆ นานนับปีหลังจากการวางทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

เชื่อว่า จำเป็นต้องกระทำอย่างดีที่สุดเพื่อมีส่วนช่วยในการเผชิญความยากลำบากในการรื้อถอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งได้ถูกวางไว้ทั่วโลก โดยวิธีการที่มีประสิทธิภาพและประสานกัน และเพื่อให้แน่ใจว่ามีการทำลายทุ่นระเบิดดังกล่าว

ปรารถนาที่จะกระทำอย่างดีที่สุดเพื่อจัดหาความช่วยเหลือในการเอาใจใส่ และฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิม รวมทั้งการกลับเข้าร่วมระบบสังคมและเศรษฐกิจ ให้แก่ผู้ประสบภัยทุ่นระเบิด

ตระหนักว่า การห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์จะเป็นมาตรการสร้างความไว้วางใจที่สำคัญประการหนึ่งด้วยเช่นกัน

ยินดีต่อการรับเอาพิธีสารว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้ทุ่นระเบิด กับระเบิดและอาวุธอื่น ซึ่งได้รับการแก้ไขเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ.1996 ผนวกอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบบางชนิดที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุหรือก่อให้เกิดผลโดยไม่จำกัดเป้าหมาย และเรียกร้องให้รัฐทุกรัฐที่ยังมิได้ให้สัตยาบัน ดำเนินการให้สัตยาบันพิธีสารนี้โดยเร็ว

ยินดี ต่อข้อมติสมัชชาแห่งสหประชาชาติที่ 51/45 เอส เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1996 ซึ่งเรียกร้องให้รัฐทุกรัฐดำเนินการอย่างเต็มที่เพื่อจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ ที่มีผลผูกพันทางกฎหมายและมีประสิทธิภาพ เพื่อห้ามการใช้ สะสม ผลิต และโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

ยินดี ต่อมาตรการที่ได้มีขึ้นในหลายปีที่ผ่านมา ทั้งในลักษณะฝ่ายเดียวและหลายฝ่าย โดยมุ่งที่จะห้าม จำกัด หรือระงับการใช้ การสะสม การผลิตและการโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

เห็นย่ำ บทบาทของจิตสำนึกของสาธารณชนที่จะส่งเสริมหลักการมนุษยธรรมต่อไป ดั่งมีหลักฐานจากการเรียกร้องให้มีการห้ามทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยสมบูรณ์ และตระหนักถึงความพยายามเพื่อเป้าหมายดังกล่าวซึ่งดำเนินการโดยสภาประชาชาติและซีกวงเดือนแดงระหว่างประเทศ องค์การบรรณรัฐระหว่างประเทศเพื่อห้ามทุ่นระเบิดทางบก และองค์การเอกชนอื่นๆ จำนวนมากทั่วโลก

ระลึกถึง แลกเปลี่ยนการถกเถียงกันเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ.1996 และแลกเปลี่ยนการถกเถียงกันเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ.1997 ซึ่งเร่งรัดให้ประชาคมระหว่างประเทศเจรจาจัดทำความตกลงระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย เพื่อห้ามการใช้ สะสม ผลิต และโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

ย้ำว่า การชักจูงให้รัฐทุกรัฐยึดมั่นในอนุสัญญาฯ นี้ เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และมุ่งมั่นที่จะดำเนินการอย่างแข็งขันในการส่งเสริมความเป็นสากลของ อนุสัญญาฯ ในกรอบการประชุมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สหประชาชาติ ที่ประชุมลดกำลังอาวุธ กลุ่มและองค์การระดับภูมิภาคต่างๆ และการประชุมทบทวนอนุสัญญาฯ ว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบบางชนิดที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงมากเกินไปหรือก่อให้เกิดผลโดยไม่จำกัดเป้าหมาย

ตั้งอยู่ บนหลักการของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ว่า ภาคีในการพิพาทกันด้วยอาวุธจะถูกจำกัด สิทธิที่จะเลือกวิธีหรือวิธีการสงคราม บนหลักการที่ว่า ในระหว่างการพิพาทกันด้วยอาวุธ ห้ามการใช้อาวุธโปรเจกไทล์ วัสดุและวิธีการสงคราม ในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่เกินเหตุ หรือการทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็นและบนหลักการที่ต้องแยกพลเรือนและพลรบออกจากกัน

ได้ตกลงดังต่อไปนี้

ข้อ 1

พันธกรณีทั่วไป

1. ไม่ว่าในพฤติการณ์ใด รัฐภาคีแต่ละรัฐรับผูกพันที่จะไม่
  - เอ) ใช้ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล
  - บี) พัฒนา ผลิต หรือได้มาด้วยวิธีอื่น สะสม จัดเก็บ หรือโอนไปสู่ผู้ใด ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทุ่นระเบิดสังหารบุคคล
  - ซี) ช่วยเหลือ สนับสนุนหรือชักจูงผู้ใดให้เข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ต้องห้าม แก่รัฐภาคีภายใต้อนุสัญญานี้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม
2. รัฐภาคีแต่ละรัฐรับผูกพันที่จะทำลายหรือดำเนินการให้แน่ใจว่ามีการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดโดยสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญานี้

ข้อ 2

คำจำกัดความ

1. “ทุ่นระเบิดสังหารบุคคล” หมายถึงทุ่นระเบิดที่ได้รับการออกแบบให้ระเบิดเมื่อบุคคลปรากฏตัว เข้าใกล้หรือสัมผัส และจะทำให้บุคคลหนึ่งคนหรือมากกว่า ทูพพลภาพบาดเจ็บ หรือเสียชีวิต ทุ่นระเบิดซึ่งได้รับการออกแบบให้ระเบิดเมื่อมีการปรากฏ เข้าใกล้หรือสัมผัสโดยยานพาหนะ มิใช่บุคคล และติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันการเก็บกู้ ไม่ถือว่าเป็นทุ่นระเบิดสังหารบุคคลโดยผลของการติดตั้งของอุปกรณ์ดังกล่าว
2. “ทุ่นระเบิด” หมายถึง อาวุธที่ได้รับการออกแบบให้ติดตั้งอยู่ใต้ บนหรือใกล้พื้นดิน หรือบริเวณพื้นผิวใด และเพื่อให้ระเบิดเมื่อบุคคลหรือยานพาหนะปรากฏตัว เข้าใกล้หรือสัมผัส
3. “อุปกรณ์ป้องกันการเก็บกู้” หมายถึงอุปกรณ์ที่ตั้งใจทำขึ้นเพื่อปกป้องทุ่นระเบิดและที่เป็นส่วนหนึ่งของทุ่นระเบิด ซึ่งเชื่อม ติดอยู่หรือติดตั้งอยู่ใต้ทุ่นระเบิด และจะทำงานเมื่อมีความพยายามจะถอดชนวน หรือยุ่งเกี่ยวกับทุ่นระเบิดโดยตั้งใจ
4. “การโอน” นอกจากการขนย้ายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทางกายภาพเข้ามาหรือออกจากอาณาเขตของชาติแล้วยังเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิและการควบคุมทุ่นระเบิด แต่ไม่เกี่ยวกับการโอนดินแดนที่มีการวางทุ่นระเบิดสังหารบุคคลไว้
5. “พื้นที่ทุ่นระเบิด” หมายถึง พื้นที่ซึ่งเป็นอันตรายอันเนื่องมาจากการการมีทุ่นระเบิดหรือสงสัยว่ามีทุ่นระเบิด

ข้อ 3

ข้อยกเว้น

1. นอกเหนือจากพันธกรณีทั่วไปภายใต้ข้อ 1 แล้ว อนุญาตให้จัดเก็บหรือโอนหุ้นระเบิดสังหารบุคคลได้จำนวนหนึ่งเพื่อการพัฒนา การฝึกอบรมในการตรวจค้นหุ้นระเบิด การกวาดล้างหุ้นระเบิด หรือวิธีการทำลายหุ้นระเบิด จำนวนของหุ้นระเบิดดังกล่าว จะต้องไม่เกินจำนวนต่ำสุดที่จำเป็นอย่างที่สุดเพื่อวัตถุประสงค์ข้างต้น
2. อนุญาตให้โอนหุ้นระเบิดสังหารบุคคลเพื่อความประสงค์ในการทำลาย

ข้อ 4

การทำลายหุ้นระเบิดสังหารบุคคลที่มีสะสมไว้

เว้นแต่ที่ได้ระบุไว้ในข้อ 3 รัฐภาคีแต่ละรัฐรับประกันว่าจะทำลายหรือดำเนินการให้แน่ใจว่า มีการทำลายหุ้นระเบิดสังหารบุคคลที่มีสะสมไว้ทั้งหมด ซึ่งรัฐภาคีนั้นเป็นเจ้าของหรือครอบครอง หรืออยู่ในเขตอำนาจหรือการควบคุมของรัฐภาคีนั้นโดยเร็วที่สุด แต่ต้องไม่เกิน 4 ปี หลังจากที่ยกเลิกสัญญาที่มีผลบังคับใช้สำหรับรัฐภาคีนั้น

ข้อ 5

การทำลายหุ้นระเบิดสังหารบุคคลในพื้นที่หุ้นระเบิด

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐรับประกันว่าจะทำลายหรือดำเนินการให้แน่ใจว่า มีการทำลายหุ้นระเบิดสังหารบุคคล ในพื้นที่หุ้นระเบิดภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของรัฐภาคีนั้นโดยเร็วที่สุด แต่จะต้องไม่เกิน 10 ปี หลังจากที่ยกเลิกสัญญาที่มีผลบังคับใช้สำหรับรัฐภาคีนั้น
2. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องใช้ความพยายามทุกอย่าง ที่จะแสดงตำแหน่งพื้นที่ภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของรัฐภาคีนั้น ซึ่งทราบหรือสงสัยว่ามีหุ้นระเบิดสังหารบุคคล และจะต้องดำเนินการให้แน่ใจโดยเร็วที่สุดว่าหุ้นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดในพื้นที่หุ้นระเบิดภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของรัฐภาคีนั้น ได้รับการแสดงเขตบริเวณ มีการเฝ้าตรวจ และป้องกันโดยการใช้รั้วล้อมหรือวิธีอื่นใด เพื่อดำเนินการให้แน่ใจว่า มีการแยกพลเรือนออกไปอย่างมีประสิทธิภาพ จนกว่าหุ้นระเบิดสังหารบุคคลที่มีอยู่ในพื้นที่นั้นจะถูกทำลายทั้งหมด เครื่องหมายแสดงตำแหน่ง อย่างน้อยที่สุด จะต้องได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ในพิธีสารว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้หุ้นระเบิด กับระเบิด และอาวุธอื่น ซึ่งได้รับการแก้ไขเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม

ค.ศ.1996 ผนวกอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธตามแบบบางชนิดที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงเกินเหตุไปหรือก่อให้เกิดผลโดยไม่จำกัดเป้าหมาย

3. หากรัฐภาคีเชื่อว่าตนไม่มีความสามารถที่จะทำลาย หรือดำเนินการให้แน่ใจว่า มีการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดตามที่อ้างถึงในวรรค 1 ภายในระยะเวลาดังกล่าว รัฐภาคีนั้นอาจร้องขอต่อที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมทบวง เพื่อขยายกำหนดเวลาในการ ดำเนินการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลดังกล่าวให้เสร็จสิ้น ออกไปเป็นระยะเวลาไม่เกิน 10 ปี

4. คำร้องขอแต่ละครั้งจะประกอบด้วย

เอ) ระยะเวลาที่เสนอขอขยายออกไป

บี) คำอธิบายโดยละเอียดเกี่ยวกับเหตุผลของการขยายเวลาที่เสนอ ซึ่งรวมถึง

(1) การเตรียมการและสถานะของงานที่ดำเนินการภายใต้โครงการระดับชาติในการกวาดล้างทุ่นระเบิด

(2) วิธีการด้านเทคนิคและด้านการเงินที่รัฐภาคีนำมาใช้ได้ในการทำลาย ทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดและ

(3) พหุติการณ์ที่ขัดขวางความสามารถของรัฐภาคีที่จะทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดในพื้นที่ทุ่นระเบิด

ซี) ผลกระทบด้านมนุษยธรรม สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของการขยาย

เวลา และ

ดี) ข้อเสนอแนะอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับคำร้องขอในการขยายเวลา

5. ที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมทบวงจะประเมินคำร้องขอ และวินิจฉัยโดย คະแนนเสียงข้างมากของรัฐภาคีที่มาประชุมและลงคะแนนเสียงว่าจะอนุมัติคำร้องขอขยายเวลา หรือไม่ โดยพิจารณาปัจจัยต่างๆ ตามวรรค 4

6. การขยายเวลาดังกล่าวอาจขยายได้อีกโดยการมีคำร้องขอใหม่ตามวรรค 3, 4 และ 5 ของข้อนี้ ในการร้องขอขยายเวลาต่อไปอีก รัฐภาคีจะต้องยื่นข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้วในช่วงเวลาที่ได้ขยายครั้งก่อนตามข้อนี้

ข้อ 6

ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ

1. ในการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญานี้ รัฐภาคีแต่ละรัฐมีสิทธิแสวงหา หรือรับความช่วยเหลือในส่วนที่ทำได้จากรัฐภาคีอื่นๆ เท่าที่เป็นไปได้

2. รัฐภาคีแต่ละรัฐรับผูกพันที่จะอำนวยความสะดวกแก่ และมีสิทธิที่จะเข้าร่วมอย่างเต็มที่เท่าที่เป็นไปได้ในการแลกเปลี่ยนอุปกรณ์ วัสดุและข้อสนเทศด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามอนุสัญญานี้ รัฐภาคีจะไม่กำหนดข้อจำกัดที่ไม่สมควรต่อการจัดหาอุปกรณ์กวาดล้างทุ่นระเบิดและข้อสนเทศด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพื่อความมุ่งประสงค์ด้านมนุษยธรรม

3. รัฐภาคีแต่ละรัฐที่อยู่ในฐานะที่ทำได้ จะให้ความช่วยเหลือในการเอาใจใส่และฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิม รวมทั้งการกลับเข้าร่วมระบบสังคมและเศรษฐกิจของผู้ประสบภัยทุ่นระเบิด และต่อโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับภัยของทุ่นระเบิด ความช่วยเหลือดังกล่าวอาจให้ผ่านระบบของสหประชาชาติ องค์กรหรือสถาบันระหว่างประเทศ ระดับภูมิภาคหรือระดับชาติ คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ สภากาชาดและสภาช็องเต็องแดงในระดับประเทศและสมาพันธ์ระหว่างประเทศของสภากาชาดและสภาช็องเต็องแดง องค์กรที่มีชื่อของรัฐบาล หรือในระดับทวิภาคี เป็นต้น

4. รัฐภาคีแต่ละรัฐที่อยู่ในฐานะที่ทำได้ จะให้ความช่วยเหลือในการกวาดล้างทุ่นระเบิดและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องความช่วยเหลือดังกล่าวอาจให้ผ่านระบบของสหประชาชาติ องค์กรหรือสถาบันระหว่างประเทศหรือระดับภูมิภาค องค์กรหรือสถาบันที่มีชื่อของรัฐบาล หรือในระดับทวิภาคี หรือโดยการบริจาคสมทบกองทุนโดยสมัครใจของสหประชาชาติเพื่อความช่วยเหลือในการกวาดล้างทุ่นระเบิด หรือกองทุนระดับภูมิภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกวาดล้างทุ่นระเบิด เป็นต้น

5. รัฐภาคีแต่ละรัฐที่อยู่ในฐานะที่ทำได้ จะให้ความช่วยเหลือในการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่มีสะสมไว้

6. รัฐภาคีแต่ละรัฐรับผูกพันที่จะให้ข้อสนเทศแก่ฐานข้อมูลเกี่ยวกับการกวาดล้างทุ่นระเบิด ซึ่งจัดตั้งขึ้นภายในระบบของสหประชาชาติ โดยเฉพาะข้อสนเทศเกี่ยวกับวิธีการและเทคโนโลยีต่างๆ ในการกวาดล้างทุ่นระเบิด และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานที่เชี่ยวชาญหรือจุดประสานระดับชาติในการกวาดล้างทุ่นระเบิด

7. รัฐภาคีอาจร้องขอให้สหประชาชาติ องค์กรระดับภูมิภาค รัฐภาคีอื่นๆ หรือที่ประชุมระหว่างรัฐบาลที่มีอำนาจ หรือที่ประชุมที่มีชื่อของรัฐบาล ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นในการจัดทำโครงการกวาดล้างทุ่นระเบิดระดับชาติ เพื่อกำหนดเรื่องต่างๆ เช่น

เอ) ระดับและขอบเขตของปัญหาทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

บี) แหล่งเงินทุน ทรัพยากรด้านเทคโนโลยี และทรัพยากรมนุษย์ ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติตามโครงการ

ซี) ประมาณการจำหน่ายปีที่จำเป็นในการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดในพื้นที่ทุ่นระเบิดภายในเขตอำนาจหรือการควบคุมของรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง

ดี) กิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับภัยของทุ่นระเบิดเพื่อลดจำนวนการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตที่เกี่ยวกับทุ่นระเบิด

เอฟ) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลของรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง กับองค์ภาวะของรัฐบาล ระหว่างรัฐบาลและที่มีใช้ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะดำเนินการปฏิบัติตามโครงการ

8. รัฐภาคีแต่ละรัฐที่ให้และรับความช่วยเหลือภายใต้บทบัญญัติของข้อนี้จะร่วมมือกันเพื่อดำเนินการให้แน่ใจว่าจะดำเนินการปฏิบัติตามโครงการ

ข้อ 7

มาตรการด้านความโปร่งใส

1. รัฐภาคีแต่ละรัฐจะรายงานต่อเลขาธิการสหประชาชาติโดยเร็วที่สุดเท่าที่ทำได้ และไม่ว่าในกรณีใดภายในเวลาไม่เกิน 180 วัน หลังจากการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญานี้ สำหรับรัฐภาคีนั้น ในเรื่องดังนี้

เอ) มาตรการการปฏิบัติตามอนุสัญญาในระดับชาติตามที่อ้างถึงในข้อ 9

บี) จำนวนทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดที่รัฐภาคีเป็นเจ้าของหรือครอบครองหรือภายในเขตอำนาจหรือการควบคุมของรัฐภาคีนั้น โดยให้รวมถึงการแบ่งหมวดหมู่ของแบบ ปริมาณ และหากเป็นไปได้ หมายเลขคুমของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลแต่ละแบบที่สะสมไว้

ซี) ที่ตั้งของพื้นที่ทุ่นระเบิดที่มี หรือสงสัยว่าจะมีทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ภายในเขตอำนาจหรือการควบคุมของรัฐภาคีนั้นเท่าที่จะกระทำได้ โดยให้รวมถึงรายละเอียดให้มากที่สุดเกี่ยวกับแบบและปริมาณของทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ในแต่ละแบบที่มีอยู่ในพื้นที่ทุ่นระเบิดแต่ละแห่ง และเวลาที่ได้ออกทุ่นระเบิดไว้

ดี) แบบ ปริมาณ และหากเป็นไปได้ หมายเลขคুমของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลทั้งหมดที่จัดเก็บหรือโอนสำหรับการพัฒนาและการฝึกอบรมเทคนิคในการตรวจค้นทุ่นระเบิด การกวาดล้างทุ่นระเบิดหรือการทำลายทุ่นระเบิดหรือการโอนเพื่อความมุ่งประสงค์ในการทำลายรวมทั้งสถานที่ได้รับอนุญาตจากรัฐภาคีให้จัดเก็บหรือโอนทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยสอดคล้องกับข้อ 3

อี) สถานะของโครงการดัดแปลงหรือปลดประจำการสิ่งอำนวยความสะดวกในการผลิตทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

เอฟ)สถานะของโครงการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคลตามข้อ 4 และ 5 รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับกรรมวิธีซึ่งจะใช้ในการทำลาย ที่ตั้งของสถานที่ที่จะใช้ในการทำลาย และมาตรฐานด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมที่ใช้อยู่และที่จะยึดถือ

จี) แบบและปริมาณของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลที่ถูกทำลายหลังจากการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญานี้สำหรับรัฐภาคนั้น โดยให้รวมถึงการแบ่งหมวดหมู่ของปริมาณทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในแต่ละแบบที่ถูกทำลายตามข้อ 4 และ 5 ตามลำดับ และหากเป็นไปได้พร้อมด้วยหมายเลขคู่มือของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลของแต่ละแบบ ในกรณีของการทำลายโดยสอดคล้องกับข้อ 4

เอช) คุณลักษณะทางด้านเทคนิคของทุ่นระเบิดสังหารบุคคลในแต่ละแบบที่ผลิตขึ้นเท่าที่ทราบ และทุ่นระเบิดที่รัฐภาคีเป็นเจ้าของหรือครอบครองในขณะนี้ โดยเมื่อเป็นไปได้โดยสมเหตุสมผล ให้ข้อเสนอแนะในประเภทที่อาจอำนวยความสะดวกต่อการแสดงตำแหน่งและการกวาดล้างทุ่นระเบิดสังหารบุคคล โดยข้อเสนอแนะอย่างน้อยที่สุด จะต้องรวมถึงมิติ การจุดชนวน องค์ประกอบของวัตถุระเบิด องค์ประกอบโลหะ ภาพลี และข้อเสนอแนะที่อาจอำนวยความสะดวกต่อการกวาดล้างทุ่นระเบิด และ

ไอ) มาตรการที่กำหนดสำหรับการแจ้งเตือนภัยโดยทันทีและมีประสิทธิภาพต่อประชากรในพื้นที่ทั้งหมดที่ได้แสดงตำแหน่งไว้ตามวรรค 2 ของข้อ 5

2. รัฐภาคีจะต้องปรับปรุงข้อเสนอแนะที่ให้ตามข้อนี้ให้ทันสมัยทุกปี โดยครอบคลุมปีปฏิทินที่ผ่านมา และจะต้องรายงานข้อเสนอแนะดังกล่าวต่อเลขาธิการสหประชาชาติไม่เกินวันที่ 30 เมษายน ของแต่ละปี

3. เลขาธิการสหประชาชาติจะส่งรายงานดังกล่าวทั้งหมดไปยังรัฐภาคี

ข้อ 8

การอำนวยความสะดวกและการให้ความกระจ่างต่อการปฏิบัติตามพันธกรณี

1. รัฐภาคีตกลงที่จะปรึกษาหารือและร่วมมือกันเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญานี้ และดำเนินงานร่วมกันด้วยเจตนารมณ์ของความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกให้รัฐภาคีปฏิบัติตามพันธกรณีของตนภายใต้อนุสัญญานี้

2. หากรัฐภาคีหนึ่งรัฐหรือมากกว่า ประสงค์จะขอความกระจ่างและขอให้แก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญานี้ของรัฐภาคีอีกรัฐหนึ่ง รัฐภาคีนั้นอาจร้องขอความกระจ่างในเรื่องดังกล่าวไปยังรัฐภาคีอีกรัฐหนึ่งโดยผ่านเลขาธิการสหประชาชาติ คำร้องขอดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยข้อเสนอแนะที่เหมาะสมทั้งหมด รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้อง

ละเว้นจากการร้องขอความกระจ่างที่ปราศจากเหตุอันควร โดยใช้ความระมัดระวังเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ไปในทางที่ผิด รัฐภาคีหนึ่งที่ได้รับการร้องขอความกระจ่าง จะต้องจัดหาข้อสนเทศทั้งหมดที่สนับสนุนการให้ความกระจ่างในเรื่องนี้ ให้แก่รัฐภาคีที่ร้องขอภายใน 28 วัน โดยผ่านเลขาธิการสหประชาชาติ

3. หากรัฐภาคีที่ร้องขอมิได้รับคำตอบโดยผ่านเลขาธิการสหประชาชาติภายในระยะเวลาดังกล่าว หรือเห็นว่า คำตอบต่อการร้องขอความกระจ่างยังไม่เป็นที่พอใจ รัฐภาคีนั้นอาจเสนอเรื่องโดยผ่านเลขาธิการสหประชาชาติเข้าสู่การประชุมรัฐภาคีครั้งต่อไป เลขาธิการสหประชาชาติจะส่งเรื่องดังกล่าวพร้อมทั้งข้อสนเทศที่เหมาะสมทั้งหมดเกี่ยวกับการร้องขอความกระจ่างไปยังรัฐภาคีทั้งหมด ข้อสนเทศทั้งหมดเหล่านี้จะต้องส่งไปยังรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอซึ่งมีสิทธิที่จะโต้ตอบได้

4. ในระหว่างที่รอการจัดประชุมรัฐภาคีครั้งใด รัฐภาคีใดที่เกี่ยวข้องอาจร้องขอให้เลขาธิการสหประชาชาติเป็นผู้รับผิดชอบเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการให้ความกระจ่างที่ร้องขอ

5. รัฐภาคีที่ร้องขออาจเสนอโดยผ่านเลขาธิการสหประชาชาติ ให้จัดการประชุมรัฐภาคีสัมัยพิเศษเพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าว เลขาธิการสหประชาชาติจะแจ้งข้อเสนอนี้และข้อสนเทศทั้งหมดที่ได้รับจากรัฐภาคีที่เกี่ยวข้องไปยังรัฐภาคีทั้งหมด โดยร้องขอให้รัฐภาคีทั้งหมดระบุว่าสนับสนุนให้จัดการประชุมรัฐภาคีสัมัยพิเศษหรือไม่ เพื่อความมุ่งประสงค์ในการพิจารณาเรื่องดังกล่าว ในกรณีที่รัฐภาคีจำนวนหนึ่งในสามเป็นอย่างน้อยสนับสนุนการจัดประชุมสัมัยพิเศษดังกล่าวภายใน 14 วันหลังจากวันที่แจ้งดังกล่าว เลขาธิการสหประชาชาติจะจัดประชุมรัฐภาคีสัมัยพิเศษภายใน 14 วันถัดไป การประชุมนี้จะถือว่าครบองค์ประชุมเมื่อมีรัฐภาคีจำนวนข้างมากเข้าร่วม

6. ที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมรัฐภาคีสัมัยพิเศษแล้วแต่กรณี จะกำหนดในเบื้องต้นว่า จะพิจารณาเรื่องดังกล่าว ต่อไปหรือไม่ โดยคำนึงถึงข้อสนเทศทั้งหมดที่เสนอขึ้นโดยรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง ที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมรัฐภาคีสัมัยพิเศษจะพยายามทุกวิถีทางที่จะมีข้อวินิจฉัยโดยฉันทามติ หากได้พยายามทุกวิถีทางดังกล่าวแล้วยังไม่สามารถตกลงกันได้ ที่ประชุมจะวินิจฉัยโดยเสียงข้างมากของรัฐภาคีที่มาประชุมและออกเสียง

7. รัฐภาคีทั้งหมดจะร่วมมืออย่างเต็มที่กับที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมรัฐภาคีสัมัยพิเศษในการดำเนินการทบทวนเรื่องดังกล่าว รวมทั้งกับคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงใดๆ ซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่ตามวรรค 8

8. หากจำเป็นต้องได้รับความกระจ่างเพิ่มเติม ที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมรัฐภาคีสัมัยพิเศษจะอนุมัติให้ส่งคณะตรวจสอบข้อเท็จจริง และกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว โดยเสียงข้างมากของรัฐภาคีที่มาประชุมและลงคะแนนเสียง ณ เวลาใด

ก็ตาม รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขออาจเชิญคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงเข้าไปในอาณาเขตของรัฐภาคีนั้นได้ คณะดังกล่าวจะปฏิบัติภารกิจโดยไม่ต้องให้ที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมรัฐภาคีสมาชิกพิเศษ มีข้อวินิจฉัยอนุมัติภารกิจ คณะดังกล่าวประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญไม่เกิน 9 คน ซึ่งแต่งตั้งขึ้นและได้รับความเห็นชอบตามวรรค 9 และ 10 อาจเก็บข้อสนเทศเพิ่มเติมในพื้นที่หรือในสถานที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นการปฏิบัติตามอนุสัญญาที่มีการกล่าวอ้าง และอยู่ภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอ

9. เลขาธิการสหประชาชาติจะจัดเตรียมบัญชีรายชื่อ สัญชาติ และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องของผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ซึ่งจัดทำโดยรัฐภาคี และส่งบัญชีดังกล่าวให้แก่รัฐภาคีทั้งหมด รวมทั้งปรับปรุงบัญชีดังกล่าวให้ทันสมัย ผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในบัญชีนี้จะถือว่าได้รับแต่งตั้งสำหรับภารกิจตรวจสอบข้อเท็จจริงทั้งหมด เว้นแต่รัฐภาคีหนึ่งจะประกาศไม่ยอมรับเป็นลายลักษณ์อักษร ในกรณีที่ไม่ยอมรับ และหากการประกาศไม่ยอมรับนั้นกระทำก่อนการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญสำหรับภารกิจตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวจะไม่เข้าร่วมในภารกิจตรวจสอบข้อเท็จจริงในอาณาเขตหรือในสถานที่อื่นใดภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของรัฐที่คัดค้าน

10. เมื่อได้รับการร้องขอจากที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมรัฐภาคีสมาชิกพิเศษ เลขาธิการสหประชาชาติจะแต่งตั้งสมาชิกของคณะตรวจสอบข้อเท็จจริง รวมทั้งหัวหน้าคณะหลังจากที่ได้ปรึกษาหารือกับรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอแล้ว คนชาติของรัฐภาคีที่ร้องขอให้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือคนชาติของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการร้องขอ จะไม่ได้รับการแต่งตั้งให้อยู่ในคณะตรวจสอบข้อเท็จจริง สมาชิกของคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงจะได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันภายใต้ข้อ 6 ของอนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสหประชาชาติรับเอาเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1946

11. สมาชิกของคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงจะเดินทางถึงอาณาเขตของรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอในโอกาสแรกโดยแจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 72 ชั่วโมง รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอจะต้องดำเนินการมาตรการทางบริหารที่จำเป็นสำหรับการรับ การเดินทาง และการจัดหาที่พักให้คณะดังกล่าว และจะต้องรับผิดชอบการประกันความปลอดภัยแก่คณะในขอบเขตที่กว้างที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ในระหว่างที่คณะอยู่ในอาณาเขตที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐภาคีนั้น

12. คณะตรวจสอบข้อเท็จจริงอาจนำอุปกรณ์ที่จำเป็น ซึ่งจะใช้เฉพาะในการเก็บข้อสนเทศเกี่ยวกับประเด็นการปฏิบัติตามอนุสัญญาที่กล่าวอ้าง เข้าไปในอาณาเขตของรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอได้ โดยไม่เป็นที่เสื่อมเสียต่ออธิปไตยของรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอ คณะจะต้องแจ้งรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอก่อนเดินทางถึงว่า ประสงค์จะใช้อุปกรณ์ใดในงานของคณะตรวจสอบข้อเท็จจริง

13. รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอจะพยายามทุกประการที่จะดำเนินการให้แน่ใจว่า คณะตรวจสอบข้อเท็จจริงได้รับโอกาสในการสนทนากับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งอาจให้ข้อสนเทศที่เกี่ยวกับประเด็นการปฏิบัติตามอนุสัญญาที่กล่าวอ้างได้

14. รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอจะต้องอนุญาตให้คณะตรวจสอบข้อเท็จจริงเข้าถึงพื้นที่และที่ตั้งทุกแห่งที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐภาคีนั้น ซึ่งคาดหมายได้ว่า จะสามารถรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นการปฏิบัติตามอนุสัญญาที่กล่าวอ้างได้ ทั้งนี้ ให้ขึ้นอยู่กับการจัดการใดๆ ที่รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอพิจารณาว่าจำเป็นสำหรับ

- เอ) การระงับป้องกันอุปกรณ ข้อนสนเทศและพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อน
- บี) การคุ้มครองพันธะตามรัฐธรรมนูญที่รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขออาจมีในเรื่องกรรมสิทธิ์ การค้น และการยึดหรือสิทธิทางรัฐธรรมนูญอื่นใด หรือ
- ซี) การคุ้มกันทางร่างกายและความปลอดภัยของสมาชิกของคณะตรวจสอบข้อเท็จจริง

ในกรณีที่รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอจัดการดังกล่าว รัฐภาคีนั้นจะพยายามอย่างสมเหตุสมผลทุกประการที่จะแสดงว่าได้ปฏิบัติตามอนุสัญญานี้ด้วยวิธีทางอื่นแทน

15. คณะตรวจสอบข้อเท็จจริงอาจอยู่ในอาณาเขตของรัฐภาคีที่เกี่ยวข้องได้ไม่เกิน 14 วัน และในพื้นที่เฉพาะใดๆ ได้ไม่เกิน 7 วัน เว้นแต่จะได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น

16. ข้อสนเทศทั้งหมดที่ได้ให้โดยทางลับและไม่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องของการกิจตรวจสอบข้อเท็จจริง ให้ถือเป็นความลับ

17. คณะตรวจสอบข้อเท็จจริงจะรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมรัฐภาคีสัมัยพิเศษ โดยผ่านเลขาธิการสหประชาชาติ

18. ที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมรัฐภาคีสัมัยพิเศษจะพิจารณาข้อสนเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงานที่เสนอโดยคณะตรวจสอบข้อเท็จจริง และอาจร้องขอให้รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอ ดำเนินมาตรการเพื่อแก้ไขประเด็นการปฏิบัติตามอนุสัญญานั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดแน่นอน รัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอจะรายงานมาตรการที่ได้ดำเนินการ เพื่อตอบสนองคำร้องขอดังกล่าว

19. ที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมรัฐภาคีสัมัยพิเศษอาจเสนอแนะหนทางและวิธีทางแก่รัฐภาคีที่เกี่ยวข้องให้ให้ความกระจ่างเพิ่มขึ้นหรือแก้ไขปัญหาที่กำลังพิจารณา ซึ่งรวมถึงการเริ่มต้นกระบวนการที่เหมาะสมโดยสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ ในพฤติการณ์ที่ประเด็นพิจารณาได้รับการชี้ขาดว่าเป็นผลจากพฤติการณ์ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของรัฐภาคีที่ได้รับการร้องขอ

20 ที่ประชุมรัฐภาคีหรือที่ประชุมรัฐภาคีสัมัยพิเศษจะพยายามทุกประการที่จะมีข้อวินิจฉัยตามที่ว่าถึงในวรรค 18 และ 19 โดยฉันทามติ หรือมีฉันทามติโดยเสียงข้างมากสองในสามของรัฐภาคีที่มาประชุมและลงคะแนนเสียง

ข้อ 9

มาตรการการปฏิบัติตามในระดับชาติ

รัฐภาคีแต่ละรัฐจะดำเนินมาตรการด้านกฎหมาย ด้านบริหาร และด้านอื่นๆ ที่เหมาะสม รวมทั้งการกำหนดบทลงโทษทางอาญา เพื่อป้องกันและปราบปรามกิจกรรมใดๆ ซึ่งต้องห้ามสำหรับรัฐภาคีภายใต้อนุสัญญานี้ ที่กระทำโดยบุคคลหรือในอาณาเขตภายใต้เขตอำนาจหรือการควบคุมของรัฐภาคีนั้น

2. ที่ประชุมรัฐภาคีอาจมีส่วนช่วยระงับข้อพิพาทโดยทุกวิถีทางที่เห็นว่าเหมาะสม ซึ่งรวมถึงการเสนอตัวเป็นผู้ติดต่อ การเรียกร้องให้รัฐที่เป็นคู่กรณีในข้อพิพาทเริ่มกระบวนการระงับข้อพิพาทตามทางเลือกของรัฐเหล่านั้น และการเสนอแนะกำหนดระยะเวลาสำหรับกระบวนการใดๆ ที่ตกลงร่วมกัน

3. ความในข้อนี้ไม่เป็นที่เสื่อมเสียต่อบทบัญญัติของอนุสัญญานี้ในเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้ความกระจ่างในการปฏิบัติตามพันธกรณี

ข้อ 11

การประชุมรัฐภาคี

1. รัฐภาคีจะประชุมโดยสม่ำเสมอเพื่อพิจารณาเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ หรือการปฏิบัติตามอนุสัญญานี้ ซึ่งรวมถึง

- เอ) การปฏิบัติการและสถานะของอนุสัญญานี้
- บี) เรื่องต่างๆ ที่เกิดจากรายงานที่เสนอตามบทบัญญัติของอนุสัญญานี้
- ซี) ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศตามข้อ 6
- ดี) พัฒนาการของเทคโนโลยีเพื่อกวาดก้นุระเบิดสังหารบุคคล
- อี) เรื่องที่รัฐภาคีเสนอภายใต้ ข้อ 8 และ
- เอฟ) ข้อวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องที่รัฐภาคีเสนอตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 5

2. การประชุมรัฐภาคีครั้งแรกจะจัดขึ้นโดยเลขาธิการสหประชาชาติภายใน 1 ปี หลังจากการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญานี้ การประชุมครั้งต่อไปจะจัดขึ้นทุกปีโดยเลขาธิการสหประชาชาติ จนกว่าจะมีการประชุมทบทวนครั้งแรก
3. ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อ 8 เลขาธิการสหประชาชาติจะจัดการประชุมรัฐภาคีสัมัยพิเศษ
4. รัฐที่มีใช้ภาคีของอนุสัญญานี้ เช่นเดียวกับสหประชาชาติ สถาบันและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ องค์การระดับภูมิภาค คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง อาจได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมในฐานะผู้สังเกตการณ์ โดยสอดคล้องกับข้อบังคับการประชุมที่ได้ตกลงกัน

ข้อ 12

การประชุมทบทวน

1. การประชุมทบทวนจะจัดขึ้นโดยเลขาธิการสหประชาชาติ 5 ปีหลังจากการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญานี้ การประชุมทบทวนครั้งต่อไปจะจัดขึ้นโดยเลขาธิการสหประชาชาติ หากได้รับการร้องขอโดยรัฐสมาชิกหนึ่งรัฐหรือมากกว่า โดยมีเงื่อนไขว่า ช่วงเวลาระหว่างการประชุมทบทวนแต่ละครั้งจะไม่น้อยกว่า 5 ปี ไม่ว่าในกรณีใด รัฐภาคีของอนุสัญญานี้ทั้งหมดจะได้รับเชิญไปร่วมการประชุมทบทวนแต่ละครั้ง
2. ความมุ่งประสงค์ของการประชุมทบทวนมีดังนี้
  - เอ) เพื่อทบทวนการปฏิบัติการและสถานะของอนุสัญญานี้
  - บี) เพื่อพิจารณาความจำเป็นและช่วงเวลาระหว่างการประชุมรัฐภาคีแต่ละครั้ง ตามที่อ้างถึงในวรรค 2 ของข้อ 11
  - ซี) เพื่อให้มีข้อวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องที่รัฐภาคีเสนอตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 5 และ
  - ดี) หากจำเป็น เพื่อรับเอาข้อสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอนุสัญญานี้ในรายงานสุดท้ายของการประชุม
3. รัฐที่มีใช้ภาคีของอนุสัญญานี้ เช่นเดียวกับสหประชาชาติ สถาบันและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ องค์การระดับภูมิภาค คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง อาจได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมทบทวนแต่ละครั้งในฐานะผู้สังเกตการณ์ โดยสอดคล้องกับข้อบังคับการประชุมที่ได้ตกลงกัน

ข้อ 13

การแก้ไขอนุสัญญา

1. เมื่อใดก็ตามหลังจากการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญานี้ รัฐภาคีใดๆ อาจเสนอการแก้ไขอนุสัญญานี้ได้ ให้แจ้งข้อเสนอดังกล่าวไปยังรัฐภาคีทั้งหมด และขอความเห็นของรัฐภาคีทั้งหมดว่าควรจะมีการประชุมเพื่อแก้ไขอนุสัญญาขึ้นเพื่อพิจารณาข้อเสนอดังกล่าวหรือไม่ หากภายใน 30 วัน หลังจากการเวียนข้อเสนอรัฐภาคีสมาชิกจำนวนมากแจ้งแก่ผู้เก็บรักษาว่าสนับสนุนการพิจารณาข้อเสนอดังกล่าวต่อไป ผู้เก็บรักษาจะจัดการประชุมเพื่อแก้ไขอนุสัญญา โดยจะเชิญรัฐภาคีทั้งหมดเข้าร่วม

2. รัฐที่มีใช้รัฐภาคีของอนุสัญญานี้ เช่นเดียวกับสหประชาชาติ สถาบันและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องอื่นๆ องค์การระดับภูมิภาค คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องอาจได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมเพื่อแก้ไขอนุสัญญาในแต่ละครั้งในฐานะผู้สังเกตการณ์ โดยสอดคล้องกับข้อบังคับการประชุมที่ได้ตกลงกัน

3. การประชุมเพื่อแก้ไขอนุสัญญาจะจัดขึ้นทันทีหลังจากการประชุมรัฐภาคีหรือการประชุมทบทวน เว้นแต่รัฐภาคีสมาชิกได้ร้องขอให้จัดเร็วขึ้น

4. ให้รับเอาการแก้ไขอนุสัญญานี้ใดๆ โดยเสียงข้างมากสองในสามของรัฐภาคีที่มาประชุมและลงคะแนนเสียง ในที่ประชุมเพื่อแก้ไขอนุสัญญา ผู้เก็บรักษาจะแจ้งการแก้ไขที่ได้รับเอาแล้วไปยังรัฐภาคี

5. การแก้ไขอนุสัญญานี้ใดๆ จะมีผลบังคับใช้สำหรับรัฐภาคีของอนุสัญญานี้ทั้งหมดซึ่งได้ยอมรับการแก้ไขนั้นเมื่อมีการส่งมอบสารการยอมรับโดยรัฐภาคีสมาชิกจำนวนมาก หลังจากนั้นการแก้ไขนั้นจะมีผลบังคับใช้สำหรับรัฐภาคีที่เหลือใดๆ ในวันที่ส่งมอบสารการยอมรับของรัฐนั้น

ข้อ 14

ค่าใช้จ่าย

1. รัฐภาคีและรัฐที่มีใช้ภาคีอนุสัญญานี้ที่เข้าร่วมการประชุม จะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของการประชุมรัฐภาคี การประชุมรัฐภาคีสมาชิกพิเศษ การประชุมทบทวน และการประชุมเพื่อแก้ไขอนุสัญญา ตามสัดส่วนอัตราประเมินของสหประชาชาติที่ได้ปรับอย่างเหมาะสม

2. รัฐภาคีและรัฐที่มีใช้ภาคีอนุสัญญานี้ที่เข้าร่วมประชุม จะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดแก่เลขาธิการสหประชาชาติภายใต้ข้อ 7 และ 8 และค่าใช้จ่ายของภารกิจตรวจสอบข้อเท็จจริงใดๆ ตามสัดส่วนอัตราประเมินของสหประชาชาติที่ได้ปรับอย่างเหมาะสม

ข้อ 15**การลงนาม**

อนุสัญญาฯ ซึ่งทำ ณ กรุงออสโล ประเทศนอร์เวย์ เมื่อวันที่ 18 กันยายน ค.ศ.1997 จะเปิดให้รัฐทั้งหมดลงนามที่กรุงออตตาวา ประเทศแคนาดา ตั้งแต่วันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ.1997 จนถึงวันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ.1997 และที่สำนักงานใหญ่ สหประชาชาติ ที่นครนิวยอร์ก ตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม ค.ศ.1997 จนถึงวันที่อนุสัญญามีผลบังคับใช้

ข้อ 16**การให้สัตยาบัน การยอมรับ การให้ความเห็นชอบ และการภาคยานุวัติ**

1. อนุสัญญาฯ นี้จะอยู่ภายใต้บังคับของการให้สัตยาบัน การยอมรับ หรือการให้ความเห็นชอบโดยรัฐผู้ลงนาม
2. อนุสัญญาฯ นี้จะเปิดให้รัฐใดก็ตามที่มีได้ลงนามอนุสัญญาภาคยานุวัติ
3. สัตยาบันสาร สารการยอมรับ สารให้ความเห็นชอบหรือภาคยานุวัติสาร ให้ส่งมอบแก่ผู้เก็บรักษา

ข้อ 17**การมีผลบังคับใช้**

1. อนุสัญญาฯ นี้จะมีผลบังคับใช้ในวันแรกของเดือนที่ 6 หลังจากเดือนที่มีการส่งมอบสัตยาบันสาร สารการยอมรับสารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารฉบับที่ 40
2. สำหรับรัฐใดที่ส่งมอบสัตยาบันสาร สารการยอมรับ สารให้ความเห็นชอบหรือภาคยานุวัติสารของรัฐนั้นหลังจากวันที่ส่งมอบสัตยาบันสาร สารการยอมรับ สารให้ความเห็นชอบหรือภาคยานุวัติสารฉบับที่ 40 อนุสัญญาฯ นี้ จะมีผลบังคับใช้ในวันแรกของเดือนที่ 6 หลังจากวันที่รัฐนั้นได้ส่งมอบสัตยาบันสาร สารการยอมรับ สารให้ความเห็นชอบหรือภาคยานุวัติสารของรัฐนั้น

ข้อ 18

การใช้อนุสัญญาเป็นการชั่วคราว

รัฐใดๆ อาจประกาศในขณะที่รัฐนั้นให้สัตยาบัน ยอมรับ ให้ความเห็นชอบหรือภาคยานุวัติอนุสัญญานี้ว่ารัฐนั้นจะใช้ข้อ 1 วรรค 1 ของอนุสัญญานี้เป็นการชั่วคราวในระหว่างที่รอให้อนุสัญญานี้มีผลบังคับใช้

ข้อ 19

ระยะเวลาและการถอนตัว

1. อนุสัญญานี้มีระยะเวลาใช้ได้โดยไม่จำกัด
2. รัฐภาคีแต่ละรัฐ ในการใช้อธิปไตยของชาติ มีสิทธิที่จะถอนตัวจาก อนุสัญญานี้ รัฐภาคีนั้นจะแจ้งการถอนตัวดังกล่าวไปยังรัฐภาคีอื่นๆ ทั้งหมด ไปยังผู้เก็บรักษา และไปยังคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ สารการถอนตัวให้รวมถึงคำอธิบายอย่างสมบูรณ์ถึงเหตุผลของการถอนตัวดังกล่าว
3. การถอนตัวดังกล่าวจะมีผลต่อเมื่อ 6 เดือนหลังจากที่ผู้เก็บรักษา ได้รับสารการถอนตัว อย่างไรก็ตาม หากเมื่อครบกำหนด 6 เดือน รัฐภาคีผู้ถอนตัวกำลังอยู่ในการพิพาทด้วยอาวุธ การถอนตัวจะไม่มีผลก่อนการสิ้นสุดของการพิพาทด้วยอาวุธนั้น
4. การถอนตัวของรัฐภาคีจากอนุสัญญานี้จะไม่กระทบโดยทางใดๆ ต่อหน้าที่ของรัฐที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีภายใต้กฎที่เกี่ยวข้องใดๆ ของกฎหมายระหว่างประเทศต่อไป

ข้อ 21

ผู้เก็บรักษา

ให้เลขาธิการสหประชาชาติเป็นผู้เก็บรักษาอนุสัญญานี้

ข้อ 22

ตัวบทที่ถูกต้อง

ต้นฉบับของอนุสัญญานี้ ซึ่งจัดทำขึ้นเป็นภาษาอาหรับ ภาษจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษารัสเซีย และภาษาสเปน เป็นต้นฉบับที่ถูกต้องเท่าเทียมกัน และให้เก็บรักษาไว้กับเลขาธิการสหประชาชาติ

ภาคผนวก ค.

18 April 2001

Signatures, Ratifications/Accessions to the Convention on the Prohibition of
the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-personnel Mines and
on their Destruction, 18 September 1997

	signature	ratification/accession
Albania	8.9.1998	29.2.2000
Algeria	3.12.1997	
Andorra	3.12.1997	29.6.1998
Angola	4.12.1997	
Antigua and Barbuda	3.12.1997	3.5.1999
Argentina	4.12.1997	14.9.1999
Australia	3.12.1997	14.1.1999
Austria	3.12.1997	29.6.1998
Bahamas	3.12.1997	31.7.1998
Bangladesh	7.5.1998	6.9.2000
Barbados	3.12.1997	26.1.1999
Belgium	3.12.1997	4.9.1998
Belize	27.2.1998	23.4.1998
Benin	3.12.1997	25.9.1998
Bolivia	3.12.1997	9.6.1998
Bosnia-Herzegovina	3.12.1997	8.9.1998
Botswana	3.12.1997	1.3.2000
Brazil	3.12.1997	30.4.1999
Brunei Darussalam	4.12.1997	
Bulgaria	3.12.1997	4.9.1998
Burkina Faso	3.12.1997	16.9.1998
Burundi	3.12.1997	
Cambodia	3.12.1997	27.7.1999

	signature	ratification/accession
Cameroon	3.12.1997	
Canada	3.12.1997	3.12.1997
Cape Verde	4.12.1997	
Chad	6.7.1997	6.5.1999
Chile	3.12.1997	
Colombia	3.12.1997	6.9.2000
Cook Islands	3.12.1997	
Costa Rica	3.12.1997	17.3.1999
Côte d'Ivoire	3.12.1997	30.6.2000
Croatia	4.12.1997	20.5.1998
Cyprus	4.12.1997	
Czech Republic	3.12.1997	26.10.1999
Denmark	4.12.1997	8.6.1998
Djibouti	3.12.1997	18.5.1998
Dominica	3.12.1997	26.3.1999
Dominican Republic	3.12.1997	30.6.2000
Ecuador	4.12.1997	29.4.1999
El Salvador	4.12.1997	27.1.1999
Equatorial Guinea	-	16.9.1998
Ethiopia	3.12.1997	
Fiji	3.12.1997	10.6.1998
France	3.12.1997	23.7.1998
Gabon	3.12.1997	8.9.2000
Gambia	4.12.1997	
Germany	3.12.1997	23.7.1998
Ghana	4.12.1997	30.6.2000
Greece	3.12.1997	
Grenada	3.12.1997	19.8.1998
Guatemala	3.12.1997	26.3.1999

	signature	ratification/accession
Guinea	4.12.1997	8.10.1998
Guinea-Bissau	3.12.1997	
Guyana	4.12.1997	
Haiti	3.12.1997	
Holy See	4.12.1997	17.2.1998
Honduras	3.12.1997	24.9.1998
Hungary	3.12.1997	6.4.1998
Iceland	4.12.1997	5.5.1999
Indonesia	4.12.1997	
Ireland	3.12.1997	3.12.1997
Italy	3.12.1997	23.4.1999
Jamaica	3.12.1997	17.7.1998
Japan	3.12.1997	30.9.1998
Jordan	11.8.1998	13.11.1998
Kenya	5.12.1997	23.1.2001
Kiribati	-	07.9.2000
Lesotho	4.12.1997	2.12.1998
Liberia	-	23.12.1999
Liechtenstein	3.12.1997	5.10.1999
Lithuania	26.2.1999	
Luxembourg	4.12.1997	14.6.1999
Former Yugoslav Republic of Macedonia	-	9.9.1998
Madagascar	4.12.1997	16.9.1999
Malawi	4.12.1997	13.8.1998
Malaysia	3.12.1997	22.4.1999
Maldives	1.10.1998	07.9.2000
Mali	3.12.1997	2.6.1998
Malta	4.12.1997	

	signature	ratification/accession
Marshall Islands	4.12.1997	
Mauritania	3.12.1997	21.7.2000
Mauritius	3.12.1997	3.12.1997
Mexico	3.12.1997	9.6.1998
Moldova (Republic of)	3.12.1997	8.9.2000
Monaco	4.12.1997	17.11.1998
Mozambique	3.12.1997	25.8.1998
Namibia	3.12.1997	21.9.1998
Nauru	-	07.8.2000
Netherlands	3.12.1997	12.4.1999
Nicaragua	4.12.1997	30.11.1998
Niger	4.12.1997	23.3.1999
Niue	3.12.1997	15.4.1998
New Zealand	3.12.1997	27.1.1999
Norway	3.12.1997	9.7.1998
Panama	4.12.1997	7.10.1998
Paraguay	3.12.1997	13.11.1998
Peru	3.12.1997	17.6.1998
Philippines	3.12.1997	15.2.2000
Poland	4.12.1997	
Portugal	3.12.1997	19.2.1999
Qatar	4.12.1997	13.10.1998
Romania	3.12.1997	30.11.2000
Rwanda	3.12.1997	08.6.2000
Saint Kitts and Nevis	3.12.1997	2.12.1998
Saint Lucia	3.12.1997	13.4.1999
Saint Vincent and the Grenadines	3.12.1997	
Samoa	3.12.1997	23.7.1998

	signature	ratification/accession
San Marino	3.12.1997	18.3.1998
Sao Tome and Principe	30.4.1998	
Senegal	3.12.1997	24.9.1998
Seychelles	4.12.1997	02.6.2000
Sierra Leone	29.7.1998	
Slovakia	3.12.1997	25.2.1999
Slovenia	3.12.1997	27.10.1998
Solomon Islands	4.12.1997	26.1.1999
South Africa	3.12.1997	26.6.1998
Spain	3.12.1997	19.1.1999
Sudan	4.12.1997	
Suriname	4.12.1997	
Swaziland	4.12.1997	23.12.1998
Sweden	4.12.1997	30.11.1998
Switzerland	3.12.1997	24.3.1998
Tajikistan	-	12.10.1999
Tanzania (United Republic of)	3.12.1997	13.11.2000
Thailand	3.12.1997	27.11.1998
Togo	4.12.1997	09.3.2000
Trinidad and Tobago	4.12.1997	27.4.1998
Tunisia	4.12.1997	9.7.1999
Turkmenistan	3.12.1997	19.1.1998
Uganda	3.12.1997	25.2.1999
United Kingdom	3.12.1997	31.7.1998
Ukraine	24.2.1999	
Uruguay	3.12.1997	
Vanuatu	4.12.1997	
Venezuela	3.12.1997	14.4.1999

	signature	ratification/accession
Yemen	4.12.1997	1.9.1998
Zambia	12.12.1997	23.2.2001
Zimbabwe	3.12.1997	18.6.1998
Total	133	111

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง.

พระบรมราชโองการประกาศการมีผลใช้บังคับอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้
สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประกาศ

การมีผลใช้บังคับอนุสัญญา

ว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

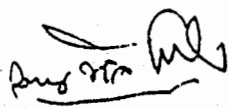
โดยที่อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และการทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นวันแรกของเดือนที่ ๖ ที่มีการส่งมอบสัตยาบันสาร สารการยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารฉบับที่ ๔๐ มีความตามข้อ ๑๗(๒) ว่า สำหรับรัฐใดที่ส่งมอบสัตยาบันสาร สารการยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารของรัฐนั้นหลังจากวันที่ส่งมอบสัตยาบันสาร สารการยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารฉบับที่ ๔๐ อนุสัญญานี้จะมีผลใช้บังคับในวันแรกของเดือนที่ ๖ หลังจากวันที่รัฐนั้นได้ส่งมอบสัตยาบันสาร สารการยอมรับ สารให้ความเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารของรัฐนั้น

และโดยที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฯ ดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๑ อนุสัญญาฯ จึงมีผลใช้บังคับต่อประเทศไทยในวันที่ ๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

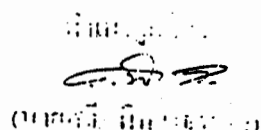
ฉะนั้น ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒ เป็นต้นไป ประเทศไทย มีพันธกรณีที่จะต้องห้ามใช้ สะสม ผลิต และโอน และต้องทำลายทุ่นระเบิดสังหารบุคคล

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๒ เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาล
ปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

เลขาธิการ

ประวัติผู้วิจัย

นางสาว ณิชฎฐณี เกิดสุคนธ์ เกิดวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2517 ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ถนนราชวิถี กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา สำเร็จการศึกษา ปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2538 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2540

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย